

בס"ד

קובץ כל ספרי כשרות

חלק ח'

שער כללי

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הקדושים זי"ע
הק' שלום יהודה גראס, אבדק"ק האלמין יצ"ו

חלק ח'

4 ספרים

ספר א': נפש ישעיה על מאכלות אסורות חלק ב': מכיל חששות
האפשריות בכל מיני מאכלות ומשקאות המורכבים ומעורבים בחומר
איסור, וכדי להעיד על אמיתותם ואפשרותם, הצגנו עדותה של
הממשלה – אגריקולטור דעפארטמענט – כמו"כ עדותן של חברי
הבד"ץ דעדה החרדית בירושלים עיה"ק.

ספר ב': אוכל משומר: דיני בשר שנתעלם מן העין.

ספר ג': יין המשמח: על הלכות יין נסך דניו ומנהגיו. - בו יבואר:
הלכות נחוצות ביין ובשר ודג שצריך להיות שני חותמות, חותם בתוך
חותם. יין מבושל וחומץ של יין וחלב ופת וגבינה סגי בחותם אחד.
חומר איסור עריות, חומר איסור גבינות עובדי כוכבים, גילוח פאות

הזקן, אזהרות מחכמי רבני וויניציא שלא לגלח בחולו של מועד. חומר
הסכנה השותה יין נסך, והנהנה מהם. סיפורי מעשיות מצדיקי ישראל
בענין יין נסך.

ספר ד': סיפורים נוראים ונפלאים בעניני כשרות חלק א':
ברוקלין תשמ"ט.

בעזהש"י

עמ"י

ספר

נפש ישעי

על מאכלות אסורות
חלק שני

מכיל חששות האפשריות בכל מיני מאכלות ומשקאות המורכבים ומעורבים בחומר איסור. וכדי להעיד על אמיתותם ואפשריותם, הצגנו עדותה של הממשלה (אגריקולטור-דעפארטמענט). כמו"כ עדותן של חברי הביד"צ דעדה החרדי בירושלים, והעתקות ממדריך הכשרות של הביד"צ שליט"א

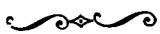

נאסף ונלקט על ידי

הק' שלום יודא

בתרה"ח המפואר מוה"ר ר' ישעי' זאב גראס ז"ל

שנת וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ד' (יחזקא' מ"א)

הוצאת

אמונה פאבלישינג

ה ק ד מ ה

ע' מ' י'

ע' ש' ו'

אודה ה' מאוד כפי ובתוך רבים אהללנו על שזיכנו לראות בגמרו של ספר „נפש ישעיהו“ חלק שני, אשר הוא אוצר גדול ונחמד מענינים נחוצים העומדים על הפרק והעולים על שולחן מלכים בכל יום ויום וצריך האדם ליהזר בהם.

ברכה מיוחדת להרכנים הגאונים מועד הכשרות שע"י „העדה החרדית“ שליט"א על עזרתם הנדיבה שנתנו לי חומר נחוץ לזכות את הרבים להורות הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

ובהזדמנות זו עלי להביע תודתי מקרב לבי להרב וכו' ר' יודא לייב שנור שליט"א ולהרב וכו' ר' משה לייב פולו שליט"א, אשר עזרו לי להמציא את עדותה של הממשלה (אגריקולטור-דעפארט-מענט) וכו'. ימלא ה' משאלותיהם במידה טובה בעולם הזה והקרן שמור להם לעוה"ב.

ואסיים בשבח והודי' לא' עליון על עזרתו עד הנה ומתפלל אני על העתיד, שעוד אוכה להיות מן מזכי הרבים, ואני תפלה לה' שיצלחינו בעבודתו להיות מן השכים באמת ולעסוק בתורת ה' ולשמרה לנצח.

שלום יודא גראַס, שו"ב

הפעם ברצוננו לגלות טפח לצבור הרחב מהמצב הפרוע השורר בשטח התזונה התעשיתית לכל ענפיה. אנו מרשים לעצמנו להביא כמדור מיוחד „מדריך“ קמעי עתונים המשמשים ככואה נאמנה למצב זה, מתוכם אפשר להוכיח על הצורך הבער בעמידה על המשמר, בהתמצאות יסודית בידע התזונתי, במסתרי הכימיקה, בשלל התחליפים והתרכובות למיניהם. כל זה מרוכז ומקופל במשרד ועד הכשרות בידי צוות מומחים בעלי נסיון עשיר מתוך רוב שנות עבודה פוריה, אשר אינם חוסכים עמל ויגיעה עם השקעות של הוצאות עצומות, ועינים פקוחה ולבם ער לכל הנעשה והמתרחש בעולם המזון חדשים לבקרים, תוך קשר יום יומי מתמיד עם מרגז ורכנן הגאונים חברי בית דין הצדק הקובעים מסמרים בהלכה עם כל שאלה הצפה ועולה על הפרק.

התוכן

פרק	עמודים
ל.ט.	העבודה הכשרותית — מול זיופים ותדמיות בתעשיית המזון — תמא-תמח
מ.	הטכניקה בייצור מזון בימינו — — — — — תמט-תנ
מא.	תשובות לשואל בענין — — — — — תנא-תנח
מב.	אי תלות ועצמאות במערכת הכשרות בארץ ישראל — — — תנט-תס
מג.	הידורי הכשרות בהשחיטה של העדה החרדית — — — תסא-תסג
מד.	לאפרושי מאיסורי בפסח. ידיעות ותזכורת, והודאות לחג הפסח תסד-תסז
מה.	מדריך הכשרות, ציהל און אינהאלט, אין אידיש — — — תסח-תסט
	מכתבי קודש מכ"ק מרן ארמו"ד מסאטמאר שליט"א — — — תע
מו.	הודעות וידיעות לכל ימות השנה. ידיעות על מצרכי מזון שונים בהכשר דבותינו הבר"צ שליט"א ללא שום חששות. והודעות על מיני מזון שיש עליהם חששות איסורים שונים וכו' (הרשימה לפי סדר א"ב) — — — — — תע"תפכ
מז.	בו יבואר החששות שיש בכל מיני מאכלות ומשקאות, המורכבים ומעורבים בחומר איסור. והצגנו ע"ז עדותה של הממשלה (אגרי-קולטור-דעפארטמענט) — — — — — תפג-תקכ
מח.	בו יבואר שמות של האינגרדיענס שיש בכל מיני מאכלות ומשקאות — — — — — תקכ"תקכ
	מפתח הענינים (לפי סדר הא"ב) — — — — — תקכא-תקכה

העבודה הכשרותית מול זיופים ותרמית בתעשיית המזון

הטכניקה החדשה שהתפתחה בדורנו אנו בצעדי ענק, הולכת וכובשת את תזונת האדם לכל ענפיה וחלקיה. לפני דור אחד או שנים ידע האדם כי הלחם מיוצר מחטה החמאה והגבינה שהוא אוכל — מקורן בחלב בהמה או כבשים; השמן — מקורו בעץ הזית, שומשומין או צמחים אחרים; המלח בא ממי הים וכדו'. אטו כרוכלא ניחשב וניזול. כל מאכל ומקורו באדמה או בעץ.

כיום אין אדם בטוח כלל וכלל שאם הוא רואה לפניו גבינה וגם טעמה כך — שאין זו גבינה כלל, אלא תחליף כימי שמראהו טעמו וריחו כמו גבינה. יתכן שאוכל „שמן זית זך“ ואין זה אלא — ה' ישמרנו! — שומן נבילות וטריפות בגוון ירוק ובטעם הזית! שותה אדם יין — ויתכן שאין זה אלא תערובת-צבעים ותמציות כימיות ללא קשר לגפן!

אמר מי שאמר: אפילו הנערים בחדר היו ממלאים פיהם שחוק על שאלתו המיתממת של עשו לאביו „כיצד מעשרין את המלח“ ואילו כיום זוהי כבר שאלה רצינית, כי יש מלח שמעורב בו צמח האדמה ואפשר לדבר על עישור המלח... הנה למשל אתם טועמים מלח-לימון ואצלכם מצטיירת תמונה על יבוש הלימון ועיבודו לאבקה עד שהופך למלח-לימון, ואילו למעשה יספר לכם הכימאי איך שעושים מלח „לימון“ מן — אין זה צחוק — סוכר...

הנה למשל אין כמעט מוצר תזונתי החפשי מחמרים כימיים או צבעים שונים העשויים „לשפר את האוכל“. ראו מה שכותבים על כך העתונות:

„ומה בדבר הלחם? הוא מקבל „טיפול“ בפני עצמו — תומרים להלבנת הקמח, שימורו ועוד ועוד. מכאן, שאין כמעט מזון שאין בו תומר מוסף. וזאת, מבלי לדבר על מוצרי המזון העוברים תהליך של ייצור, כמו שימורים, בקניקים, דגים מעושנים, וכדו'. כל אלה „ברוכים“ בחומרים מוספים, הן לגיוון הטעם והן לשימור הצורה הנאה. יש כימיקלים שאותם מוסיפים במיוחד לשם שימור טריותו של המזון, למשל בחמאה.
(„מעריב“ ביום 26 ספטמבר 62, כ"ו אלול תשכ"ב).

נמשכת ותימשך העשרת כל הקמחים בקמח סויה, בתוספת ריפובלבין וקלציום, וזה נעשה מראש בטחנות.
(„הפועל הצעיר“ 29.1.63, ד' שבט תשכ"ג).

מבלי לנגוע בנקודה הבריאותית, הרי חמרים כימיים אלה מקורם מבחינת הכשרות מפוקפק ביותר, אע"פ שאצל הצבור הרחב מושרש ומקובל אשר כאילו חמרים כימיים הם ללא חשש ופקפק, אולם בזמנינו אנו הרי המציאות מוכיחה כי התוספות הכימיים וההתקדמות במדע אך מסבכת ומכבידה את מצב כשרות טהרת השלחן, הכלל הקובע בעשית המזון נובע אך ורק מחישובים כספיים, וכמובן שאנשים שאין יראת אלקים בלבם עלולים להשתמש בכל דבר אסור ללא נקיפת מצפון, ובוז מפטמים את הצבור.

הנה למשל יין ושמן זית, לכאורה הריהם באים מהיקב ובית הברד! אבל הטכניקה והכימיקה יצרו אפשרויות נרחבות בשטח, קראו והשתוממו:

„עוד לפני חמש שנים נגלה בדרך מקרה תרמית הכנת שמן זית זך משומן בחמות שהובא לאיטליה בכמויות ענקיות מעבר לאוקיגוס, לזיקוק ולעיבוד מיוחד כדי לייצר ממנו שמן שנמכר בפחיות או בבקבוקים נאים כשמן זית איטלקי זך. זה שנים רבות שהשמן האיטלקי, שיצאו לו מוניטין בעולם כולו, מיוצר לא רק מזית מוסקאנה, אומבריה ופוליה אלא מתערובת של שמנים משובחים אלה השמנים מיובאים מצפון אפריקה, מספרד, מיון ואף מטורקיה, כל עוד המדובר בשמני מאכל, אפילו זויפו, לא הדאיגה תרמית זו את האיטלקים, אך משנגלתה שערורית השמוש בשמני בהמות, בהן חמורים, והופיעו לראשונה קריקאטורות נאות על חמורים נמכרים בבקבוקי שמן זית, נודעוזה דעת הקהל...”

„ושוב הועלתה בכותרות ראשיות שערורית היין העשוי מתמרים עיראקיים או מכוהל בתוספת טעם וצבעים כימיים. לא הועילו העונשים והאזהרות, שברוב המקרים לא פגעו ביצרנים הגדולים, ולפני ימים מעטים החרימו שלטונות המכס הגרמני ארבעה מיליונים ליטר יין שולחן איטלקי עשוי הפעם מלשד עצמות ודם בהמה שעברו תהליכים מיוחדים בתוספת של יין ענבים סחוטים שכבר שימשו להכנת יינות משובחים יותר. היין הזה שנמכר בגרמניה בכמויות גדולות והעשיר איטלקים וגרמנים כאחד, הרעיל מאות אלפי אנשים וגזל את כספם...”

„לאחרונה נתגלו בתי חרושת אחדים במרכז תעשיית מוצרי חלב באיטליה, בעמק פו, שהפכו מספוא ומיני מאכל בהמה ובמקרה אחד אף בתוספת של לכלוך ועפר לגבינה שנמכרה בעיקר למסעדות זולות וברבעים עניים של הערים הגדולות בשקיפי פלאסטק כשהיא מרוסקת כדי שקשה יותר יהיה לעמוד על התרמית”.

(„הארץ, 9 נובמבר 62, י"ב חשוון תשכ"ג).

הדברים האלה אירעו באיטליה הרחוקה, (וכידוע מובאים לארץ שמן זית מחו"ל) ומה נשמע כאן בארצנו הקדושה? הבה נטייל קצת על פני קטעי העתונות בארץ ונסתכל על המתרחש בשטח זה:

„...במקרה אחר נתגלתה בשוק גלידה שהומתקה, במקום בסוכר — בגליצירין, ואוכליה לא ידעו את פשר השלשולים הפתאומיים בהם נתקפו...”
„בתחילה, נתבטא הזיוף התדיר ביותר בהכנסת בשר גמל ובשר חזיר בנקניק, העשוי כביכול בשר בקר. ברם כיום — גם גמלים וחזירים יקרים מדי”.

הנה כי כן, החלו יצרנים לתחוב בנקניק מכל הבא ביד.

יש תקו לנקניק, המציין את מה שהוא חייב להכיל. דא עקא, שהתקן הוא בנוסחאות חימיות, בסגנון: „כך וכך אחוים של חלבונים” ומתוך שלא צויין, איוה חלבונים, כבר נתפשו נקניקים, שהכילו אבקת ביצים, ואפילו אבקת חלב (ודווקא בנקניק שעליו צויין „כשר למהדרין”).

נפש ישעי'

תמג

כשהועמד יצרן של נקניק כזה — אותו קיבוץ דרומי — למשפט; טענו נציגיו: „אנחנו מוכרים את הנקניק ב-4 ל"י הק"ג, בשעה שמחירו של בשר הוא כמעט כפליים מזה. כל בר-בי-דעת חייב להבין שזה אינו נקניק על טהרת-הבשר”.

(„ידיעות אחרונות", 11 ינואר 63, ט"ו סבת תשכ"ג).

„לסופרנו נודע, כי הוצאו רשיונות ייבוא למרקים של בשר מתוצרת החברות השווייצריות „קנור" ו„מגי", שהמרכיבים שלהם הם על טהרת החזיר”.

(„הצופה" 24 ינואר 63, כ"ח סבת תשכ"ג).

הליקויים הרציניים הללו מתיחסים ל„עיבוד" המזון ע"י חמרים כימיים, אבל לאחרונה קמה „צרה" חדשה על מרבית המזון של האדם, זוהי צרת ה„צביעה". יצרני הממתקים רוצים לשוות למזון שלהם צורה „מושכת" ונאה וצובעים אותם בכל מיני צבעים. זוהי הסכנה לבריאות האדם — ובעצם, הרי „חמירא סכנתא מאיסורא" — ובהרבה מדינות בעולם אסרו צבעי מאכל או שהגבילו את זה ורק בארץ המצב בשטח זה פרוע. הנה מה שכותבים על כך:

„מה צובעים אצלנו? לא רק ממתקים, גומי לעיסה, גלידות סירופים ומשקאות קלים, גם לחם, ביסקוויט, אטריות, ריבה, נקניק, גבינה, מוצרי דגים, פפריקה, חרדל, קקאו ועוד ועוד. העבריינים הגתפסים נקנסים בעונשים כספיים ועומים יחסית, דבר שאינו מפחיד איש כנראה”.

(„מעריב", 6 פברואר 63, י"ב שבט תשכ"ג).

כל העתונים צועקים חמס על זיופי המאכלים אבל למעשה ולא נעשה בשטח זה ובאכול האדם מוצרים תעשייתיים מאלה המוצגים בהנויות מי יודע באיזה חמרים כימיים הוא מתפטם וגורם נזק לנשמה ולגוף כאחד.

בעיקר במיוחד רבו החמרים הכימיים אצל השוקלדה והממתקים, יצרני ממתקים הללו הנקנים ברובם ע"י ילדים — מכניסים כל מיני גוונים בסוכריות כדי שזה ימצא חן בעיני הילד...

כך בשני שליש מהשנה האחרונה (ינואר-אוגוסט) נקרכו 476 משפטים נגד יצרני מזון על זיופי מזון, פגיעות בטיב וכו' ונפתחו 1195 תיקים נגד אחרים כשטח זה.

(מדיוני הכנסת כסלו תשכ"ג).

הנה מה שכתוב בעתון „התעשייה”:

425 תביעות משפטיות בחדשים ספטמבר ואוקטובר הוגשו על ידי משרד המסחר והתעשייה נגד יצרנים על עבירות שונות, דובם בשטח הייצור והשיווק של מזון. באותה תקופה הוטלו קנסות על 260 יצרנים. פסקי הדין מתיחסים ברובם המכריע לעבירות בדבר טיב המזון — ייצור לחם, נקניק, מוצרי חלב, דבש, חלבה וטחינה ובדבד מציאת גופים זרים. („התעשייה" ינואר 62, שבט תשכ"ג).

הגנה, "יבול" עוד חודש אחד :

„עבירות בייצור מזון. — 231 פסקי-דין הוטלו על יצרנים ומשווקים במשך חודש נובמבר בתביעות משפטיות, שהוגשו ע"י משרד המסחר והתעשייה. העבירות התיחסו לזיוף דבש, שימוש בצבע בייצור נקניק וייצור נקניק שלא כחוק, מציאת גופים זרים בלחם, חסר במשקל הלחם, שימוש בקמח בלתי מנופה, ייצור בתנאים לא סניטאריים, באותה תקופה נפתחו על עבירות מסוג זה 360 תיקים משפטיים והוגשו 198 תיקים לתביעה משפטית.“
(„חקלאות בישראל“, ינואר 63, שבט תשכ"ג).

הרי לפניכם אלפי מקרים של זיופי מזון שרק חלק מהם נתפסו ומה עם החלק שלא נתפס והממלא את השוק בהמון מצרכי מזון מזויפים כאלה אשר מי יודע איזה חמרים הם מכילים !:

תהליכים מסובכים והמצאות בכימיה שמו לצחוק את האנאליזות החוקיות, והענשים הכספיים הקלים עשו זיופי מזונות לסיכון מסחרי רגיל.

(„הארץ“, 9.11.62, י"ב חשוון תשכ"ג).

יתר על זה, המדובר בעריכת המשפטים הרי הם כמובן רק ביחס לתקן זיוף מזוני מסוים אך בשום אופן לא נגד זיופי כשרות, כגון ערבוב ז'לטין אבקת חלב וכדו', כאן שוררת הפקרות מלאה!
כך הם פני השוק בזמן האחרון!

הנה מה שמביא בעתון, „צרכנית שתופית“ מ-31 דצמבר 62, ד' טבת תשכ"ג).

„שאלנו עוד, (את מנהל חטיבת המזון) בדבר זיופי מזון, עליהם שומעים מפעם לפעם. מר הלוי הבטיח, כי משרדו עושה כמיטב יכולתו במלחמתו במזויפים, אך מונה את כל הקשיים הארגוניים, הכימיים והמשפטיים במציאת העבריינים והעמדתם לדין, ייצור ואפלים עם שמן פאראפיין, למשל, יש בו משום סכנה.“

בקשר לשטח ה„כשרות“ כותב, „הצופה“ י"א שבט תשכ"ג, 5 פבר. 63).

„יש מקרים שבעלי חנויות לצרכי מזון, בעלי מסעדה, שוחטים וסוחרים מציינים את בתי עסקיהם, שחיתתם או סחורתם בציון „כשר“ מבלי שציון זה יהלום את המציאות. מעשים כאלה יש בהם משום הונאת הציבור.“

ענין הכשרות — נאמר להלן — שונה מתכונות אחרות של מצרכים באשר אין לו ביטוי מטריאלי בגוף המצרף וקשה לקבוע את כשרותו או אי-כשרותו של מצרף על ידי בדיקת מעבדה או תהליך דומה.“

היה זה השבועון „דאס אידישע ליכט“ שכתב בענין „תחליף חמאת הקאקאו“.

בשוקלדה וממתקים, בצורה רצינית ביותר שעוררה סערה בצבור :

„לפי מסמך רשמי ממשרד הפטנטים הבריטי וגם לפי מסמך רשמי דומה מאת הממשלה המערב-גרמנית שנתקבל ב„ועד-הכשרות“ ברור שיש תחליף לחמאת קאקאו שעושים כיום בתערובת שומן חי, לפי ההסבר הניתן במסמכים הנ"ל יוצא שהתחליף הוא יותר יעיל וטוב מחמאת הקאקאו האמיתית.“
(דאס אידישע ליכט“ חורף תשכ"ב 22).

נפש ישעי'

תמה

אך לדאבוננו לא נעשה לריסון הפרצה החמורה בכשרות המצרכים הללו, אם כי גם בחוגים אחרים התחילו כבר לדבר בחריפות על זה. הגנה כותב אחד הרבנים:

„זה לפני כשנה תמימה אשר נודע ממקורו תמוסמכים כי יש חשש רציני של עירוב „שומן חזיר“ בתחליפי חמאת קאקאו אשר משתמשים בהם ליצור שוקולד — וופלים — וכל מיני סוכריות וממתקים שמעורב בהם ציפוי שוקולד וכדו', כמו"כ יש חשש של עירוב מאכלות אסורות בחומר הנקרא „צבס“ שמשתמשים בו לייצור כל מיני סוכריות וממתקים.

לשאלת רבים היראים להתגאל במאכלות אסורות ענתה הרבנות הראשית כי אמנם יש חשש רציני בזה, והם מבררים עדיין בנידון.

היות שלרוב הציבור הדבר אינו ידוע כלל, רצוי ה' וכדאי שהרבנות הראשית תפרסם הודעה על תוצאות הבריורים ובעיקר איזה בתי חרושת העומדים תחת השגחתה שתוצרתם מותרת בלי חשש ופקפוק הג'ל, ועיי' לא יכשלו אחב"י ויקויים בהם הרימו מכשול מדרך עמי.

(„המודיע כ"ד כסלו תשכ"ג, 21 דצמבר 62).

מה היתה התשובה לכך? — כעבור מספר שבועות שוב פורסם באותו עתון תשובה על הג'ל מאת מזכיר הכללי של הרבנות הראשית לת"א יפו:

„בנוגע למכתב שפורסם בעתונכם ביחס לכשרות השוקולד המיוצרת מתחליפי חמאת קאקאו, בחתימת „הרב יעקב רבינוביץ שכונת נוה צדק“, הננו להודיע כי הרבנות הראשית לת"א-יפו, חיפה, פ"ת ור"ג יחד עם הרבנות הראשית לישראל מבררות את הענין ובקרב נפרסם על כך כשהענין יתברר סופית.

(„המודיע“ י"א טבת תשכ"ג, 7 ינואר 63).

קוינו, שתתחיל ההתעוררות גם בחוגים רחבים יותר ויעשה סו"ס משהו לריסון ההפקרות בשדה כשרות הממתקים, אך למעשה שוב נשאלה השאלה:

„הרבנות הראשית פרסמה שהיא עורכת חקירה בנוגע לכשרות השוקולדה. החקירה מתנהלת כבר זה יותר מחצי שנה. מתי נדע את תוצאותיה? („מודיע“ י"א שבט תשכ"ג). מני אז שקט ב„חזית“ ובתי החרושת לשוקולדה וממתקים מיצרים רבבות מצרכים מתוקים והלקוחות קונים ואין איש שם על לב אולי הדבר מיוצר מתחליף חמאת קאקאו טריפה?

היה זה היחידי ועד הכשרות של העדה החרדית שפרסם גלויות:

„שוקולדה עשוי מחמרים שונים שיש עליהם חששות, על אחד החמרים העיקריים שבתעשיית השוקולדה חמאת קאקאו נודעו באחרונה גילויים מרעישים על זיופים ותחליפים שלפי המסמכים שבידינו בנידון זה יש חשש גדול שהם בתערוכת שומן מן החי“.

אחד הפירמות הגדולות מיצרני הממתקים שבארה"ק איימה בשעתה על „ועד הכשרות“ בתביעה משפטית היות וכתוצאה מפרסום זה נגרם להם נזק ניכר.

הסערה שנתחוללה בארץ אודות כשרות החמאת קקאו והשוקולדה, עברה גם לרחבי תבל בעתונים שבועונים וירחונים חרדים החלו לדרוש בפרשה זו ולהזהיר להנצל ממכשול.

מר משה ליבר מנהל הכללי של חברת ליבר בתל אביב פנה במכתב גלוי ל"המאור" בהכחשה על כל הטענות והחששות שבחמאת קקאו שלו המובא מהולנד, על זאת נתפרסם ב"המאור" (ברוקלין, מנ"א תשכ"ב) תשובה ארוכה וז"ל:

א. והנה בראשית דבריו כותב מר ליבער, שאין באפשרות להשתמש בחמאת קאקוי, בשומן מן החי; כי נקודת ההמסה (שמעלטינג פאינט) הוא נמוך מאד ואינו דומה להמסה של חמאת קאקו, לזה אין איפה כל אפשרות טכנית, להשתמש בייצור שוקולד בשומן של חי וכו' וכו'.

הדברים הנ"ל הם הפלא ופלא לנו מאד, בפרט ממר ליבער, שכתב שהוא בעל ותק של 36 שנה בתור יצרן שוקולד, ואין לו ידיעה מה שנעשה תחת השמש, בתערובות כל מיני שמנים טמאים עם חמאת קאקו זה יותר מ"יב שנים? אמת שקודם המלחמה העולמית לא היו יודעים כ"ו, מהרכבת שומן חי עם חמאת קאקוי, ומה שלא היה מספיק, גם אז השומן מפולי הקאקוי (כי כידוע אינו מספיק כלל השומן מהפולים ומוכרחין להשלים עוד 50—100% בשאר שמנים, כפי האיכות של השוקולד), עזרו לעצמם בתחליפים עשויים מאגוזי קוקוס או צמחים אחרים. אבל אחרי שבשנת תש"ה התקיימה ועידת רופאי העולם בבאזעל (שווייץ), והוחלט שם, ששומן בעל חי יש בו ויטמינים ה' מאות פעמים יותר ויותר חשובים מאלו שישנם בחמאת קקאו, כלומר בשומן הצמחים, והיות שרוב השוקולדות נאכלות מהילדים, הזקוקים למוון עשיר בוויטמינים, על כן הציעו לעבד ולזקק את שומן בעלי חיים ולערב ממנו חלק חשוב ומינכר בחמאת קקאו.

אפילו אם נניח שמר ליבער לא שמע מזה, אבל בתור בעל מקצוע ויצרן של שוקולד זה כמה עשרות בשנים ה" צריך לו לידע, שאונילעווער" מייצרים זה יותר מ"יב שנה, חמאת קקאו בתערובת שומן של חזיר וחלב וחלב מבהמות גסות ודקות, וחזק מהתעודות 769, 859 ומספר 159, 1030 שהביא, "המאור", יש בידינו עוד מתעודות תעשי' "אונילעווער", מספר 160, 1030 משנת 55, 1030668 משנת 56, מס' 908, 1070 משנת 57 וגם מספר 841316 משנת 60, שמעיריים בפירוש שעובדים ומזקקים את שומן בעל חי עם חמאת קאקו, ועוד יותר כתכו בהאחרונות, שאם יזקקו התערובות של ג'ויט ג' פעמים ברתחה, תהי' נקודת המסתה וגם תוכן היאד שלה, כמו החמאה של קאקו. ואם יעשו בחינה אנליטית מהשמנים של ג'ויט, ימצאו אך ורק שומן של חמאת קאקו כי הטכניקה של הזיקוק בזמנו עלתה כל כך שמבשלים כמה פעמים ברותחים (דעסטעליערען) את הדברים הטמאים, עד שיעלו את נקודת ההמסה עם 100% כמו חמאת קאקו נקי, כמו שמבואר במספר 908, 1070 הנ"ל, שבלא חמאת קאקו כלל, רק משומן

נפש ישע'י

תמו

של תאנים (פאלמאוויל) עם תערובות שמאלצפראקטיאן (שומן חזיר וחלב של בהמות גסות ודקות) יכולין ג"כ לקבל כל גובה של נקודת ההמסה כמו בחמאת קאקו נקי.

ב. מה שכתב מר ליבער שקיים חוק בארץ ישראל ובארצות אירופה בארצה"ב ובקנדה, המחייב את יצרני השוקולד להשתמש אך ורק בחמאת קאקו לתעשייה שוקולד, מאד לפלא בעינינו, כי דבריו אינם מתאימים למציאות כלל וכלל, כי ראשית כל, ה"אונילעזער" המקושר עם "ג'ענראל-פ'ורס" ומ "שיכט", היא הפירמה הכי גדולה שבעולם, והקאנצערן הולמי לתעשיית כל מאכלי מזון וביחוד, חמאת קאקו, מרגינה, סבון, ולהם משתייכים הרבה פירמות ענקיות בעלי שם בכל העולם, המייצרים דברי מאכל למכביר ולרשותם עומדים למאות כימיקאים ומנהגדים ועל פיהם נעשות כל התעשיות של צרכי מאכל ובפרט חמאת הקאקו, ועובדים זה יותר מי"ב שנים, איך זה יתכן שלא היו יודעים מזה החוק המתקיים בכל העולם? באקטאבער שנת 56, ע"ד הטבת התערובות נר"ט עם שומן של צמחים עד כדי כך אפילו בלא חמאת קאקו כלל, למען להעלותן עד נקודת ההמסה של חמאת הקאקו, וכן אותו הענין, לגבי תוכן היאד, להשוותן אל חמאת קאקו, ומסבירים צורך התערובות בעודתם ההיא באשר שהשומן מגרעיני הקאקו לא מספיק כלל לתעשיית שוקולד ומה גם שחמאת קאקו ביוקר יותר גדול וכו'.

ו"ל התעודות שם :

ההמצאות האלו מתיחסות אל הטבות אצל חמרי התחליפים של חמאת הקאקו, ובמיוחד מאד אל אופן אחד של תעשיית שומן אחר הדומה לחמאת קאקו. ועוד ראי' מוכרחת שאין מתקיים חוב המתחייב את היצרנים להשתמש בשוקולד אך ורק בחמאת קאקו, מהתעודה ר"פ מספר 100 מחדש מערץ 61, מהפירמא מארש אינק. משיקאגא, וגם מכתב ר"פ מידיד נפשינו שליט"א שהי' ביחד עם הרב בעל המכשיר של בית החרושת של היוניאן שוקולד, בראטטערדאם, ושאלו ע"י המנהל מביהח"ר הג"ל את המינסטר לעניני תזונה, מה האמת בדבר החוק של תערובת חמאת קאקו שכתב מר ליבער בהמאור, והשיבו בפירוש שאין מתקיים חוב זה כלל וז"ל :

„מה שכותב בעל בית החרושת לשוקולדה, מר ליבר מארץ ישראל שיש איסור מצד החוק לעשות שוקולדה עם חמאת קאקו מעורבת, אין זה נכון כלל, כי בית החרושת „יוניאן שוקולדה“ טלפנה בפנינו את המיניסטרוים הג"ל, והשיבו שאין שום חוק האוסר תערובת חמאת קאקו עם חלבי בעלי חיים“.

ג. מה שכתב מר ליבער „אנו קונים מוצר זה רק מפירמות בעלות שם ובדיקותינו הנערכות בשיטתיות, בקשר לכל משלוח, לא הוכיחו מעולם כי הוסף לחמאת הקאקו שומן זר, ובדאי שלא שומן מן החי“.

ובאשר שאין בעולם „פירמות בעלות שם“ כ„אונילעזער“, שעושים הלכה

למעשה ומייצרים זה יותר מעשר שנים קאקו. חמאה עם שומן של חזיר ושאר נו"ט וכמבואר למעלה בפרטיות, הר"ז תשובה מאליה למר ליבער על סעיף ג' הנ"ל.
(„המאור ברקלין מנחם אב תשכ"ב,
שנה י"ג קונ' ט' קכ"ה)

ומה נשמע בשטח החלב ותוצרתו? גם כאן מצטיירה לפנינו תמונה עגומה למדי מהמצב. ראשית כל חלב שחולבים בשבת!
הנה כותבים:

„בנוגע לחלב, שהישובים חוץ מהדתיים, חולכים בשבת ככיום חול, ועוברים עוד כמה איסורים, מדידה, מקח וממכר וכדומה. והלא לאלה שעושים זה במזיד, אסור להשתמש „שערים" ד' שבט תשכ"ג, 29 ינואר 63).

לפי סטטיסטיקה רשמית החלב שנחלב בשבת וחג מגיע לכדי כ-60 מליון ליטר חלב המשווק בארץ ואשר רבבות חרדים משתמשים בו יום יום, ללא נקיפת מצפון.

ומה עם „אבקת חלב" שרבותינו אסרוהו, — רק בתקופה האחרונה הסתכמה אספקת אבק החלב להמחלבות בארץ ב-1000 טון, היינו כמות שאפשר לייצר מזה כ-11 מליון ליטר חלב!

ומה עם חלב עכו"ם? לפי סטטיסטיקה ממשלתית רשמית הרי בשנת תשכ"ב הגיע ייצור חלב לא יהודי בארץ ל-20 מליון ליטר בקירוב, כמה מליונים מזה מוצאים את מקומם אצל משווקים יהודים!

תחבר את כל זה, היינו: חלב שנחלב בשבת, חלב עכו"ם, אבקת חלב, יוצא לנו שיותר מ-90 מליון ליטר חלב אסור משווק בארץ! ולבנו מתמלא דאגה נוכח השלחן היהודי המתגעל מדי יום מבלי משים.

כשאנו נתקלים בתופעות עגומות אלה הלוקחות מהמציאות במחנה החילוני, כפי שמשתקפות מתוך העתונים היומיים — נצבט חלב ומתמלא חרדה: באיזה מאכלים אסורים שונים ומשונים מפטמים את הגוף ומטמטמים את הלב?!

המסקנה היא: אין עצה ואין תבונה אלא לנעול את הדלת בפני כל מצרך שהוא בלי לדעת את מקורו ברור כשמש.

מכאן תשובה לשואלים תמימים: מדוע ועד הכשרות של העדה החרדית נוקט בעמדה כה קיצונית וקפדנית במתן הכשרים? ומדוע על החרדים להתנזר מהרבה סוגי-מזון שבגלל עמדה קיצונית זו הם מחוץ למעגל ההכשרים?

המתמצא בתוך הענינים ויודע אפס קצהו מהאנדרלמוסיה ה„כימית" וזיופי-הערבובים שהתפשטו לכל אורך חזית התזונה בארצנו — יודע גם להעריך את עמדת ועבודת ועד הכשרות של העדה החרדית, אשר רק אחרי מצוי הדין עד תומו, אחרי בירור נוקב ויורד עד תהום — הוא מעניק את ההכשר המיוחל.

הטכניקה בייצור מזון בימינו

התרענו כבר על כך שהטכניקה בת ימינו, במיוחד בשטח המזון, צועדת בצעדי ענק אל הפתעות ביחס ליצור המזון התעשיתי, ולפיכך עלינו לעמוד על המשמר השכם והערב ולעקוב אחרי כל מצרך מזוני תעשיתי כדי לתהות על שיכו מכחינת הכשרות.

הצבענו כבר בעבר על חמרים מפוקפקים המעוררים חרדה אצל העוקבים בשטחים אלה, חמרים שזמניים הלקוחים מן החי והמערובים בהרבה מיני מזון.

בתור דוגמא להמחשת גודל האחריות ומדת העירנות הדרושה לנו על המתרחש כיום בעולם המודרני והחליפות התמורות בדרכי הייצור בעולם אנו מרשים לעצמנו להביא כאן קטעי עתונים המראים כיצד אומר המדע הטכני להפוך מצד אחד דגן לחמרים פלסטיים (המיוצרים בידוע כיום מחמרים מנפט) ולאידך להפוך לחמרי גלם של נפט בתור מזון חלבונים וויטמינים, כל הסבר על קטעים אלו הם אך למותר.

חמרים פלסטיים — מגרעיני תבואות

קבוצת מדענים באוניברסיטה בירושלים שוקדת עתה על פיתוח שיטה מהפכנית לייצור חמרים פלסטיים, שלא היו ידועים עד כה, ע"י שימוש בגרעיני תבואות.

השיטה, שעל פיתוחה עובד עתה צוות מדענים מן המחלקה לכימיה אורגנית, עוררה את התעניינותם של משרד החקלאות האמריקני והוועדה האמריקנית לשיווק תבואות.

ממשלת ארה"ב מתלבטת זה מכבר בבעיית העודפים הגדולים של דגנים. כמויות גדולות מעודפים אלה נמכרים עתה לבריה"מ.

בדעת החוקרים להשתמש בעמילן, המופק מגרעיני הדגנים, ולמזוגו באמצעות תהליך כימי עם אחדים מן הפולימרים הסינתטיים, אשר מהם מפיקים כיום את החמרים הפלסטיים המקובלים. החומרים החדשים, שיתקבלו כתוצאה מתרכובת כימית זו, עשויים, לדעת החוקרים הישראליים, להצטיין בחוזק וביציבות מיוחדת, בתמיסות וצמיגות גבוהה ובתכונות של עמידות מעולה בפני חום, שחיקה וחומרים מאכלים כגון חומצות וביסיים.

החומר הפלסטי החדש, שיופק כתוצאה מן המחקר, ישמש כחומר גלם לענפי תעשייה שונים. חומר חדיש זה יהיה גם זול במיוחד ויוכל לשמש כתחליף לחומרים פלסטיים רבים, המעובדים כיום בתעשייה ואשר מחירם גבוה יותר.

"רדיעות אחרונות"

ינואר 1963

ייצור חלבונים וויטמינים מנפט: —

התפתחות מענינת ביותר בעלת משמעות גדולה עבור אוכלוסיית העולם, הן מבחינה כלכלית והן מבחינה חברתית היא באפשרות לייצור חלבונים מנפט. המצאה זו פותחה בצרפת על ידי חברת B. P. הצרפתית והמכון הצרפתי לנפט.

... העובדות הנ"ל שמשו בסיס למחקר אשר מטרתו היתה להגיע לייצור תעשייתי של חלבונים באמצעי תסיסה בקטריוλογית. הכוונה היתה לגדל בקטריות אלו בתוך פרקציה של נפט ואחר כך להפרידן ולהשתמש בהן בתור חומר חלבוני.

... אך במקום לקבל פרפינים שאין להם שימוש רב מקבלים תרכיזים של חלבונים וויטמינים בעלי ערך תזונתי רב.

... מבחינה כמותית הוכיחו הניסויים שמתוך מנת ייצור של 500 טון סולר ניתן לקבל 450 טון סולר משומר ו-50 טון חלבונים וויטמינים.

... הוברר שמבחינה תזונתית חלבונים אלה זהים עם חלבונים מן החי, עליהם ניזון האדם ושהם גם עשירים בחומצות אמיניות שגוף האדם אינו מסוגל לייצרן בעצמו והוא חייב לקבלן מבחוץ. רכזו החומצות האמיניות בחומר חלבוני זה אינו נופל מזה שבבשר בקר או עוף. מענין גם לציין שמהירות הייצור התעשייתי של אלבון מתסיסה בקטריוλογית גדולה פי 2500 ממהירות יצירת החלבונים על ידי גדול טבעי.

... המצאה זו פותחת אפשרויות מענינות מאד, הוא יכול ללא ספק להתאים לשמוש בצורת תוספות לקמחים, מרקים וכו'. המצאה זו עשויה איפוא לשמש כפתרון לבעיית תת-התזונה בעולם.

מתוך מאמר ב, "ידע" עלון לצרכן פברואר 1964

י"ל ע"י המחלקה הטכנית פז — חברת נפט בע"מ

ד ע ! כ י :

כוחות עצומים של מדע וטכניקה ממציאים אפשרויות נרחבים לזיופי מזון והרכבי איסור וטריפה במאכלים.

עזור ! ע"י דרישתך הכשר בד"צ העדה החרדית על כל מצרך, לבירור יסודי ומקיף של כל חלקי תערובת המצרכים, ולקבוע את כשרותם הברורה.

מדריך הכשרות תשכ"ד

תשובות לשואל בענין

אחד האישים החשובים בארץ שנהירין לו שבילי הכשרות בעומק וברוחב, על אורותיהם וצלליהם, ואשר עוקב הרבה זמן אחרי פעולות ועד הכשרות שלנו — ביקר אצלנו בימים האחרונים, הציג בפנינו כמה שאלות ותמיהות וקבל את התשובה המפורטת על אתר. אנו מניחים שחלק מהדברים שנאמרו בצורת דו-שיח, יכול לענין את חברינו, שכן יש בהם לשפוך אור על פרטים חשובים בשדה הכשרות.

ש. מה הן החדשות ב"מדריך הכשרות" שלכם השנה ?

ת. אמנם אין כאן חידושים והפתעות, אבל יש כאן שמירה על הקיים והיש, וכל אשר לו מושג כלשהו והבנה כיצד מבצעים השגחה עקבית וקפדנית בשטח הכשרות — יכול להעריך את המאמצים שאנו משקיעים במשך השנה ועמידתנו על משמר הענינים מדי יום ביומו.

ש. מה עם המזון התעשיתי ?

ת. עלינו להדגיש כי הטכניקה בתחום המזון התעשיתי עובדת במלוא הקיטור וחדשים לבקרים אנו עדים למצרכי מזון תעשיתיים שלכאורה אין בהם כדי להטיל דופי מבחינה כשרותית; לכל היותר אפשר לעשר את אשר יש לעשר, אך עין בוחנת מרגישה בפרטים עדינים המרכיבים את המצרך, ואחרי בירורים ובדיקות מתגלים חששות רציניים לגבי כשרות החומר הנמצא בתוך המצרך.

ש. מה המצב בקשר לתרופות בפסח, זהו פרט חשוב שאני עוקב מדי שנה, האם יש כאן חדשות ?

ת. בבעית התרופות בקשר לחג הפסח, השקענו מאמצים ודיונים מעשיים עם אנשי רפואה ומחקר. בדיקות רבות נעשו בכוון זה, ולאור זה הוכנסו גם השנה שנויים לגבי התרופות וקביעותן הברורה.

ש. האם עבודתכם בשטח התרופות השפיעה על יצרני התרופות בארץ ?

ת. כן זה השפיע לא מעט, חל שנוי ניכר לטובה אצל יצרני התרופות שרבים מהם עברו לשמוש בעמילן לא-חטה, איך שהדבר יש לזקוף על השבון הועדה לתרופות.

נפש ישע'י

תנג

ש. שמעתי שהיקבים העלו מחיר בקבוק יין ב-10 אגורות, האם זה מס מוצדק?

ת. אין אנו לוקחים שום "מס" ולא "גבלע". בעלי היקבים טוענים כי המכסה (קפסול) החדש הזה שהם עושים בגלל דרישתנו עולה להם יותר וכמו כן ישנה עבודת הדבקה. אך לדעתנו לא מוצדקת העלאה מופרזת זאת.

ש. מה בדבר המשקאות החריפים? לדעתי אין הליקרים והקוניאקים מכילים כל חמרים מיוחדים המעלים חשש איזה שהוא, ולאיזה צורך השגחתכם הקפדנית?

ת. יש ויש! במשקאות החריפים לכל סוגיהם ומיניהם מכילים אלקוהול וזה מיוצר מיינות. לצערנו מרבית העבודה של עיבוד הענבים והיינות לחומר אלקוהלי נעשית ע"י מחללי-שבתות, ושוב חשש של "סתם יינם", וזה מלבד חשש שביעית שעוד נשתייר בחמרים אלה. כך שכשרות המשקאות הללו תופסת אצלנו מקום נכבד.

ש. כיצד, איפוא, מצאתם את הדרך להכשיר את המשקאות החריפים?
ת. השקענו בבעיה זו הרבה זמן מרץ ומאמצים עד שהצלחנו ב"ה. למצוא פתרון מסוים בהשגחה מיוחדת. אלא שנשארה עוד בעיה שהחומר הכשר אינו ניתן להשיג בכמויות גדולות.

ש. האם ישנה עוד שאלת ערלה על הענבים וממילא על היינות, מתי תחוסל כבר בעיה זו?

ת. אנו מעוניינים בחיסול בעית הערלה, אך קרא נא קטע מעתון "הארץ" מיום (13.8.67) למספרם, ותדע המצב: "היכול היהודי הארצי של ענבים נאמד השנה בכ-45,000 טון לעומת 35,000 טון אשתקד. השנה נוספת תנובת 3000 דונמים שניטעו בגליל ע"י הסוכנות לביסוסם של ישובי ההר" הרי לך נטיעות חדשות בשטח של 3000 דונם, ועוד בכל שנה מרכיבים שטחים נוספים של כרמים, וההרכבה כידוע נעשית רובה ככולה באופן המחייב למנות מחדש 3 שנות-ערלה נוספות.

ש. הסבירו נא לי, האם ישנן בעיות גם בשטח החלב ותוצרתו?

ת. כן בהחלט! כלל גדול אצלנו: המחלל שבת אבד נאמנותו על כל עניני כשרות. לדאבונו שומרי השבת בין החלבנים-הרפתנים הם מיעוט, ויש לעמוד על המשמר ביחס לזה. אם המדובר על תוצרת חלב — הרי רבו החששות בקשר להרכב ותערובת. רבים מהגבינות מיוצרים על טהרת אבקת-חלב או תערובת, רובם ככולם של הגבינות ותוצרות אחרות מיוצרים עם לאב (רגט) המובא מחו"ל ואשר מקורו מפוקפק מאד.

ש. מה הן הסמוכין לחשש זה ?

ת. הנה לך העתק מאת "המודיע" מיום כ"ח שבט תשכ"ח המדבר בעדו: "לפני כמה ימים חזרה לארץ קבוצה מקפריסין ואנשי המכס בלוד גילו במזוודות שלל ניכר... קופסאות המכילות חומר דק כאבקה המשמשת לייצור גבינות הנמכר במחירים גבוהים למחלבות".

ש. מה בדבר השחיטה שלכם! מה יתרונה כלפי זו הכללית שאתם מכנים אותה "שחיטה חפשית"? ?

ת. תשמע רק פרט אחד ותדון על הכלל. בזמן שהטריפות של הקצבים מהשחיטה הכללית נמכרות לאטליוזים יהודים, וכל השייכים לשחיטה זו אחראים במידה מסוימת בהכשלת יהודים — הרי אצלנו קונים לכתחילה מאת הסוחרים הערבים רק בהמות שחוטות כשרות שיצאו חלק (גלאט-כשר) ורק החלק הקדמי, והיתר נשאר אך ורק בידי לא-יהודים שיש להם אטליוזים משלהם.

ש. על זה לא חשבתי כלל, זהו הישג חשוב מדוע אינכם מפרסמים זאת בשער בת רבים?

ת. אין דרכנו בכלל לצאת בצלצלי תרועת פרסומת. הרוצה בבשר כשר ללא נקיפת מצפון ממילא ימצא את הכתובת אצלנו.

ש. נכון, אבל בכל זאת עוד אין הצדקה לקרוא לה "שחיטה חפשית".

ת. תשמע מה שמעיד בעל-הבית לשעבר בעצמו על סחורתו. קרא את המודיע מיום כ"ח אדר תשכ"ח מדור "הד היום": "לצערנו מוגבלת המועצה הדתית בעצמאותה וזאת בתוקף החוק שנתקבל בכנסת, חוק המכפיף את הרכב המועצה הדתית ואת תקציבה להכרעותיה של הרשות המקומית. החוק הקיים מוסר את הרכבה של המועצה הדתית להכרעות של גופים חילוניים במהותם"... "גם אישור תקציב המועצה הדתית כפוף, מאז ומתמיד, להחלטת הרשות המקומית שברצותה היא מרחבה וברצותה היא מקצרת".

והנה כותב "מודיעין" מחודש אדר תשכ"ח מדור "דבר סיעת אגו"י" — באופן כזה לא היינו משאירים קרוב למאה מסעדות ובתי מלון על שני משגיחים בלבד! עלובה עיסה שנחטומה מעיד עליה... .

ש. אנא הסבירו לי מה היה הרעש האיסור והכרוז נגד הקצבים ולס ?

ת. הקצבים הללו חתמו על התחייבות מיוחדת לפני הרבנים חברי הבר"צ שליט"א, ולאחרונה לרגל פתויים שונים עברו לרשות אחרת מתוך הפרה חמורה על התחייבותם. בהתאם לכך איבדו את נאמנותם, ולכן פורסם נגדם הכרוז הזה:

ב"ה

אזהרה גדולה

היות והקצבים ולס

התמכרו למועצה של החפשים, ועברו על כתב התחייבותם בקאג"ס כלפי הבר"צ שליט"א ועומדים לסחור בחנות אחרת ואף במק"א של השחיטה החפשית, אשר חלק הטריפה נמכר ליהודים, עוון חמור ונורא המטמא ומטמטם את הלבבות מכשול גדול להרבים.

הננו בזה להודיע כי הקצבים ולס הנ"ל אבדו את תורת הנאמנות ואסור לקנות אצלם הן בשר טרי הן בשר כבוש הנקרא "געפעקלטע", וכל הנכשל מהיום והשתמש בבשר געפעקלטע או בשר אחר יעשה שאלת חכם בענין הנוגע להגעלת הכלים.

★

כל הקונה בשר כבוש הנקרא געפעקלטע אפילו מאותן האטליזים שבהשגחה יקפיד לדקדק אם יש חותמת הבר"צ שליט"א על כל חבילה.

באעה"ח ביום א' שבט תשכ"ח

נאם פינחס בהגר"י ז"ל עפשטיין ראב"ד

נאם ישראל יצחק הלוי רייזעמאן

נאם דוד הלוי יונגרייז

ש. מה בדבר שחיטת העופות שלכם איזה הידורים הכנסתם כאן ?

ת. שוב אי הבנה, אין כאן הידורים, אלא גופי הלכות. אתה יודע בטח שהעופות נמכרים בסיטונות ובאים לשוק בכלובים ואלה נזרקים על הארץ מתוך המשאית ע"י פועלי הובלה, ויש כאן שאלה של ריסוק איברים. אנו מקפידים לכן שהעוף ילך לפני הישחטו ד' אמות לברו. וזה מלבד ההשגחה המיוחדת על בדיקת החלף כל מספר רגעים. כמו כן השוחט אינו מחיש את עבודת השחיטה, עליו לנוח באמצע — תנאי חשוב בעבודה כזו. זהו הישג שהגענו אליו אחרי מאמצים לאין ספור, אבל כדאי ה' הדבר, כי המדובר בנקודה חיונית מאד. כמובן שההשגחה שלנו היא רק על העופות שעליהן בלומבע מיוחדת עם חותמת הכשרות שלנו, והנה כרוז הבר"צ :

ב"ה

הודעה נחוצה לציבור וקהל עדתינו

היות שנודע לנו שהמצב בענין שחיטת העופות טעון תיקונים וכגון להזהר על ההילוך ד' אמות לפני השחיטה אם העופות נזרקים, ועל השחיטה עצמה שיהא במתינות ובפרט על בדיקת החלפים במשך השחיטה.

ע"כ נתמנו מאתנו משגיחים שיפקחו על כל הנ"ל. ומהיום השגחתינו ואחריות הוא רק על העופות אשר יש עליהם בלומבה עם חותמת מאתנו, כזה :

בהשגחת הבר"צ

 קהל ישראל ירושלים
 החברה החרדית

אבל אין השגחה ואחריות על בדיקת האברים הפנימיים וכן על אלו המוכרים עופות שחוטים והכשרתם.

והיותר מתוקן וזירוז והידור שיקנו עופות חיים וילכו בעצמם לשחוט את העופות אחרי שיזדקקו בכל הפרטים הנ"ל ובזה יחזקו ויקיימו בתי השחיטה לעופות כמו שהיה נהוג פה בבעלי הבתים היראים ומהדרים תמיד.

ובזכות זה ה' ישמור אותנו מכל גזירות

והפרות על השחיטה בפה עיה"ק ת"ו.

תמוז תשכ"ז נאם פינחס בהגר"י ז"ל עפשטיין ראב"ד

נאם ישראל יצחק הלוי רייזעמאן

נאם דוד הלוי יונגרייז

ש. במה מתבטא הצורך בהשגחה מיוחדת שלכם גם על הלחם ?

ת. דע לך שבקמח ישנם תולעים. אנו שמים דגש מיוחד על הנפוי והנקיון במאפיה, כי לגבי הלחם הרי הנקיון מעיקרי הכשרות. גם מפקחי משרד הבריאות הצהירו כי השגחתנו מבחינה כשרותית במאפיות מהווה גושפנקא טובה גם מבחינה היגיינית. כן אנו מפרישים תרומ' מכל הקמח והשמרים בירושלים, גם על החמרים והשמנים וכדו' מתיחסת השגחתנו. אין אנו מרשים להשתמש לפי הוראת הבד"צ בחומר המתפית, אשר רבים משתמשים בו למרות החששות על כשרותו.

ש. נתקלתי בקניתי אורז וראיתי שהאורז משאיר בשקית הנייר רטיבות כמו של שומן, האם ידוע לכם על כך, ומה דעתכם ע"ז ?

ת. כן ידוע לנו זאת, ואכן השקענו מאמץ ובררנו כי האורז בא כולו מחו"ל, אולם הוא בא בצורת גלמית וכאן זה עובר תהליך של ליטוש וזיגוג, ותהליך זה הוא בתוספת טלק וגלוקוזה, ומשום כך זה משאיר רושם של רטיבות זו.

ש. נוכחתי שלפניכם עבודה מסועפת רבה בשדה הכשרות — אבל כיצד הנכם יכולים לבסס עבודה כגון זו מבלי להזדקק לפרסומים וידיעות מעודכנות בשטח החקלאי והתעשייתי ביחס למצרכי מזון ?

ת. אתה צודק, ואמנם אנו רוכשים כל אינפורמציה, ספרות מקצועית וקטעי-תעונות מתאימים כדי שנוכל לעקוב אחרי כל המתרחש בעולם המזון ולקבוע את עמדתנו הברורה לחיוב או לשלילה. בשאלת השמיטה למשל נעורנו בהרבה בספרות מקצועית מתאימה בקשר לעונות הגידול, הצמיחה, בישול הפירות וכו'.

ש. זכורני שהוסר פעם הכשר מביח"ר מסוים כאשר נודע לכם שקבל "היתר עבודה" מהשלטון. שאלה עקרונית: מדוע פוסל חילול-השבת את כשרות המזון המיוצר בימי חול תחת פקוחו החמור של המשגיח שלכם ? ואם כן, אנא הסבירו לי מי יערוב לכם שבתי חרושת אחרים בהכשר שלכם אינם עובדים בשבת ?

ת. על שאלתך השני' נוכל להודיע לך כי מערכת ההשגחה שלנו נמסרה בידים נאמנות של משגיחים מומחים העוקבים בשבע עינים גם בשטח הכשרות וגם בשטח שמירת שבת וחג. על שאלתך העקרונית — מתוך נסיונו הרב אנו קובעים בבירור שאין להזדקק למתן הכשר לביח"ר המתעלל ברגשות הדת ומחלל שבת בפרהסיא גם שהתוצרת שלו נעשית בימי חול ותחת השגחה מעולה. חילול שבת וקבלת הכשר — זה ניגוד משווע ומתנגם בסופו של דבר במתעלמים מדבר זה.

ש. אני רואה שאתם גותנים לעניני הכשרות שלכם הרבה ידע, מאמצים, מרץ והתבוננות — מדוע איפוא אינכם מרחיבים את רשת הכשרות שלכם על מפעלים ותוצרות נוספים? סבורני שהסיבה נעוצה בעובדה שהנכם גוקטים בקו קיצוני קפדני מדי, עובדה המרתיעה מפעלי מזון רבים להכנס במעגל הכשרות שלכם, והרי הייתם יכולים לפעול גדולות ונצורות ולהרחיב את מסגרתכם?

ת. אנו רואים — תסלח לנו — שעלינו לשגן לך את העקרון היסודי שלנו. שתי שאלותיך — אחת מתרצת את השניה. קיימת אמנם מערכת-כשרות ארצית, אך זו אחראית לכל המפעלים והמלוגים במדינה וכלפי כל הצבור היהודי כולל בתי חולים וגם לא-דתיים. עובדה זו גורמת לחפש היתרים וקולות עד כמה שאפשר. בטח הנך נתקל לא פעם שהעתונים האנטי-דתיים מקימים צעקה מלאכותית על הרבנים "המחמירים יותר מדי", וגם הרבה מפעלים מאיימים על הרבנים בסירוב קבלת תנאי ההכשרים שלהם אם יקפידו עליהם ביותר. אחדים איימו אפילו בהגשת הענין לערכאות משפטיות. באוירה כזו תחת לחץ ההמון — נמצאת מערכת הכשרות הכללית במצב עדין ביותר. ברור הדבר שזה גורם לחיפוש דרכי-פשרה "כדי שלא יהיה יותר גרוע". אצלנו המצב בכוון הפוך. הצבור שאנו נמנים ומייצגים שייך לחוג "מהדרים מן המהדרים", הוא רגיש וחרד מאד לשאלת הכשרות וטהרת שלחנו. הוא מוכן להתגורר מכל מאכל ומשקה שאין עליו בירור קפדני ביותר. כלפי הצבור הזה אנו אחראים ולפיכך תנאי הכשרות שלנו הם ללא כל פחד וללא כל פשרה שהיא. לא רבים הם מפעלי המזון היכולים לעמוד בתנאים הללו, אבל לאורך הצרכנים החרדים לבם אינו גוקף כלפי המזון שהוא מכניס לביתו, הם יודעים כי חותמת הבר"צ היא הערובה להידור בכשרות על צד היותר טוב בכל ההידורים האפשריים.

— אני מודה לכם על האינפורמציה ואגלה לכם סוד שהרבה צרכנים שאינם נמנים על הצבור שלכם מקפידים להשתמש דוקא במצרכים שבהשגחת בר"צ העדה החרדית, וזה מתוך ידיעותיהם האישיות על מצב הדברים בשטח זה.

עלי לאחל לכם ברכת הצלחה ובכל אשר תפנו תשכילו ותצלחו.

... מאן דמסתאב בהני מיכלא, נפיק מסטרא דחיי, ונפיק מרשו קדישא ועייל ברשותא אחרא, ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עמא ובעלמא דאתי...

אי תלות ועצמאות במערכת הכשרות בארץ

מאז ומתמיד, בכל תפוצות ישראל, עניי הכשרות היו נחתכים אך ורק ע"י סמכותם הבלעדית של הרבנים היושבים על מדין. כל הזקוק להכשר היה פונה אל המרא-דאתרא, והיה אם נאמן הוא הפונה בעיני הרב — ונתן לו את ההכשר המבוקש; ואם לאו — סירב הרב. לעתים מקבל הענין תמונה אחרת: אם אפשרי לפקח על כשרות המזון ע"י סידור השגחה נאותה ומעולה — ניתן ההכשר, ואם לאו — לאו.

היה זה הגיוני ומובן, וגם השלטונות הנכריים הבינו עמדה זו. אם אינך יכול למלא אחרי התנאים שמציגים לפניך הרבנים — תוותר על ההכשר, ומי שוויתר על ההכשר, הורו הרבנים לצבור להתנזר ממאכל זה.

לראבוננו הרב, הגיון כה פשוט הפך לשכים ולצנינים בעיני המחנה החפשי העיון ליהדות החרדית בארצנו הק'. בדיקה אחרי נאמנותו הדתית של מזמין-ההכשר, אינה מוצאת חן בין החוגים הללו מימין ונשמאל. הם הקימו צעקה גדולה מעל במת העתונים החילוניים: רבנים עליך ישראל! משיחיים עליך מדינה! ...

הרקע של הצעקנות הפרועה הזאת הוא שהגורמים המפלגתיים האנטי-דתיים הללו מרגישים בעצמם אפוטרופסים על הרבנים, אחרי שמשכרתם תלויה, בשלטונות העירוניים והמרכזיים, וממילא "מעבידים" אלה אינם יכולים לעכל את העובדה של הפקעת השפעתם על ענף כה חשוב כמו הכשרות.

✱

מזדקרת איפוא לפנינו שאלת העצמאות הגמורה בשטח הכשרות כמו בשטחים דומים. אין ברצוננו לחרוג ממסגרת זו ולגולל את היריעה על עמדתה הכללית של היהדות החרדית ביחס לשאלה זו. אבל מה שאנו כן מחייבים להדגיש בשעה זו, היא: הבלטת העבודה הכשרותית כשזו נעשית מתוך עצמאות שלימה ואי תלות גמורה בגורמים אחרים כל שהם. עבודה זו נערכת ללא סיוט וללא רתע ופחד מתקיפים ומצווים משפטיים, וממילא ללא צורך בוויטוריי-פשרה הלוקחים בחשבון את "דעת הקהל" החפשי ואת העתונים האנטי דתיים.

נפש ישע'י

יתר על זה: תקציב מנגנוני-הכשרות הכלליים מתכסה ברובו ע"י שויות חילוניות שאינן מסתירות כלל רצונן להתערב בשטח הכשרות. אם כי לגבי הרחוב, ותוך תנאים קשים-מנשוא, מצב הכשרות הכללי ראוי לציון בהרבה שטחים — הרי לגבי היהודי המהדר במצוות ומקפיד על טוהר שלחנו בכל הדקדוקים — טראגי המצב בשטח זה. הממונה, המפקח או המשגיח מרגישים את עצמם כאילו בעל-הבית עושה להם טובה בהרשותו להם להכנס לתחומם...

בועד הכשרות של העדה החרדית בירושלים נעשית העבודה תוך עצמאות גמורה ללא תלות בגורמים מן החוץ, לא בחומר ולא ברוח. כי הצבור למענו פועל ועד הכשרות מעוניין בהכשר קפדני, ואלמלא קפדנות זו היה מתנזר מאכילת הרבה מצרכים. מובן שמעגל המצרכים במסגרתנו אינו רחב ביותר אבל פך השמן המעט הזה טהור הוא וחלב שקט והמצפון נקי.

ועד הכשרות אינו שש לקראת מתן הכשרים לכל מאן דבעי, אלא שוקלים כל בקשה בפרטות. אנו יודעים היטב מה רבה האחריות במתן ההכשר המצריך פקוח מתמיד ועירנות בלתי פוסקת והתמצאות בסיבוכי הטכניקה המזונית המתחדשת לבקרים; אבל כאשר ההכשר כבר ניתנת — דע לך שקדמו לו הכנות מדוקדקות ובקורי-פתע ושלבי ביצוע ממושכים וזהירים.

זאת היא שיטת העצמאות עליה מבוסס ועד הכשרות של העדה החרדית העומד כמבצר-עוז ומגדל-אור מול פגעי הזמן למען היהדות החרדית על כל חוגיה ופלגיה.

מזריד הכשרות תשכ"ח

זרכן חרזי!

חותמת הבד"ץ האופיעה אן הארץות - היא
הצראה היחידה אן הכשרות האהאזרת
שאזרק.

בהשגחת הבד"ץ
השם
יצירה החרדית

קח אן זאת ותואמת אבק ברצותך אלאר אן
טהרת אלארק.

דברי מרנן ורבנן שליט"א

מאת רבינו הקדוש ציס"ע וכו' כקש"ת אדמו"ר

מרן יואל טייטלבוים שליט"א

רב וגאב"ד פעיה"ק ת"ו

והרבנים הגאונים הצדיקים הבד"צ שליט"א

על הבשורה טובה כי באה אשר רחש לבם של חברי הנהלת עדתנו דבר טוב, לגשת אל מלאכת הקודש לחדש את השחיטה החרדית המסורתית של העדה החרדית אשר יסודתה בהררי קודש ואשר נפסקה לזמן רב וגרמה עינוי וסבל להצבור החרדי במשך שלוש עשרה שנה רצופים, ועתה הרחיב ה' לנו וניתנה האפשרות להפעיל שוב את מפעל השחיטה כבתחילה ביתרון הידור ופיקוח.

אנו שמחים מאד לקראת מאורע נשגב זה בדברי ימי עדתנו החרדית, ותלוי"ת כי השחיטה היא בפנים הארץ וקונים מהנכרים רק הכשרים ורק חלק העליון, ורק חלק (גלאט) והניקוד הוא בכל ההידורים כמאז ומקדם. ופונים אנו אל כל שלומי אמוני ישראל חברי עדתנו בקרתא קדישא ת"ו לדקדק ולהדר ולהכניס אל ביתם אך ורק בשר השחיטה המהודרת של העדה החרדית שהיא השחיטה היחידה הממשיכה דרך הקודש של רבותינו הקדושים מצוקי ארעא קדישא נ"ע. — העומדת תחת פקוחנו האישי ובנוכחותנו בע"ה.

קריאתינו לכל יראי ה' וחושבי שמו לתמוך בשחיטה החרדית, ולהזהיר גדולים על הקטנים איש וביתו, לקנות בבתי מקולין אשר תחת השגחתנו בלבד

יאכלו עונים וישבעו ונראה בהרמת כבוד יראי ה' ובביאת משיח צדקנו אכ"ר בעתירת הבד"ץ לכל מקהלות אשכנזים. פעיה"ק ירושלם ת"ו. כסלו תשכ"א.

נאם פינחס בהגרי"ז ל עפשטיין ראב"ד
נאם ישראל יצחק הלוי רייזעמאן
נאם דוד הלוי יונגריין

דברי הרבנים הגו"צ של העדה החרדית שליט"א אינם צריכין חיזוק לא נצרכה אלא להעדפה אבקש גם אנוכי לחזק את העדה החרדית ואת השחיטה, אשר הזמין השי"ת לידם לרצון יראי ה' המבקשים שמירת תוה"ק והכשרות. כן יהי' השי"ת בעזרתם עדי נזכה לראות במהרה בישועות כל ישראל ושמתן.

בעה"ת ב' לסדר ויזבה זבחים לאלקי אביו וגו', א' אדר"ה טבת ו' דחנוכה התשכ"א
פה ברוקלין יצ"ו.

הק' יואל טייטלבוים

הידורי הכשרות בהשחיטה של העדה

בעיה"ק ירושלים קרתא דשופריא ת"ו

היום אשד כ"כ ציפו לו רבבות בא, וירושלים החרדית חידשה בע"ה את השחיטה במקדס, ותלי"ת כי אחרי דוב עמל ותלאה עלה בעזה"י בידנו לשחרר את הצבור החרדי מבלי הסבל והעינוי.

אנו תקוה כי השחיטה החרדית לא תאכזב את הצבור החרדי הרוצים לראות במפעל השחיטה הזה יסוד מוצק של כשרות, והמשך להשחיטה המסודרת בעבר תוך שמירה קפדנית יתירה ובתכלית ההיזרד על תקנת שחיטתנו ותוך כדי מילוי כל ההוראות של רבותינו הגאונים הבד"צ שליט"א של עדתינו. ולהנאתם של חבדינו הרינו לציין כמה מעלות טובות והידורים ביתרון הכשרות של שחיטתנו.

(א) השחיטה מנוהלת על טהרת הקודש לפי סדרי ומסורת ירושלים מאז יסוד השחיטה האשכנזית ע"י רבינו רשכבה"ג צים"ע מרן יהושע ליב דיסקין מכריסק זיע"א.

(ב) באמליו עדתנו נמכר רק בשר חלק (גלאמ).

(ג) בהמה היוצאת טריפה, נשאת ברשות המוכר שאינו יהודי. (כניגוד להשחיטות הקיימות שהטריפות נמכרות רח"ל עפ"י רוב לישראלים).

(ד) באמליו עדתנו מוכרים רק חלק הפנים המוקדם (ואילו חלק האחוריים נשאר בידי הנכרי).

(ה) הנקור הוא ככל ההידורים, וחלב הניקור אינו נמכר ח"ו ליהודים, כפי שפרוץ רח"ל.

(ו) השוחטים הם ת"ח ויר"ש מרכים, מומחים מפורסמים באומנתם, הנהגת ביתם וחינוך בניהם הוא על טהרת הקודש.

(ז) השחיטה היא עצמאית ללא כל מגע עם אפוטרופסות זרה של השלטון, הרבנות הראשית, המועצה הדתית וכו'. ואינה מקבלת שום סיוע או הקצבה כספית מהממשלה או המועצה הדתית או העיריה.

(ח) השחיטה עומדת תחת סמכות של רבותינו הגאונים הבד"צ שליט"א, הנכחים בעצמם אישית בהשחיטה יחד עם צוות המשגיחים הקבועים.

היהדות החרדית בודאי תדע להעריך ההישג הנחרד הזה, הדורש כמובן המשך עמל והמשך סיוע של הקהל החרדי.

והשי"ת יהא בעזרתנו שיהא שמו מתקדש ומתאהב על ידנו למען כבוד שמו יתברך ויתעלה אמן.

כסלו תשכ"א.

ועד השחיטה

שעי' העדה החרדית

פעה"ק ירושלים ת"ו

השוחטים הרשומים מטה הראו סכינם לפני
 הרבנים הגאונים הביד"צ שליט"א, ונמצא יפה
 וניתן להם רשות לשחוט עופות

רח' אבינועם ילין 16	הר"ר ליפא שווארץ
חנות מא"ש ובקטמון בחצר ביהכ"ג הירכוני	הר"ר יחיאל יעקב ליכטנשטיין
חנות מאה שערים	הר"ר אברהם בנימין ליכטנשטיין
חנות מאה שערים	הר"ר אברהם דוד פרידמן
חנות מאה שערים	הר"ר דוב פרידמן
חנות מאה שערים	הר"ר יהושע ליב שקאלל
חנות מאה שערים	הר"ר יהודה הכהן רוזנפלד
בתי נייטין	הר"ר גד טרוביץ
בית מזמיל	הר"ר שמואל יעקב אברהם
חנות מחנה יהודה	הר"ר מרדכי בנימין קויפמן
חנות מחנה יהודה	הר"ר צבי קויפמן
חנות מחנה יהודה	הר"ר מרדכי דוד חזן
חנות מחנה יהודה	הר"ר חיים ראובן חזן
חנות מחנה יהודה	הר"ר יהושע יעקב ברקמן
מחנ"י ובביתו באחוז	הר"ר שמעון זלמן זייבאלד
	הר"ר יצחק יארלער גולדברג
חנות מחנה יהודה (כפי סידור הביד"צ)	הר"ר יוסף חיים קויפמן

ומטעם הרה"ג הביד"צ שליט"א יבדקו סכיני השוחטים מוזן לזמן.
 ומכאן אזהרה שלא לשחוט אצל אלו השוחטים שלא הראו סכינם השתא (בימי הסליחות)
 לפני הרה"ג הביד"צ שליט"א, ואין להם מהם רשות לשחוט.

כן מעירין בזה גם לכל ימות השנה שיזהרו שלא לקנות עופות מהורמנים (מפורסין)
 שיש בהם כמה חששות גדולות של נוי"ט, וגם חשש סכנות ח"ו, ומלבד שיש חשש
 עקרות באכילת ראשי העופות המפורסין, כידוע.

כן מזהירים בזה על האיסור הגדול שיצא מהרה"ג הביד"צ שליט"א גם לכל ימות
 השנה שלא לאכול בשר בהמות דקות וגסות וכן עופות אשר נשחטו בחוץ שלא
 בהשגחת או באחריות הביד"צ שליט"א כי רבו האיסורים והמכשולים בזה כידוע.

מכתב מכ"ק מרן הגה"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א

כ"ה.

היות כי הצוקער והמלח לפסח הנעשה בהתאמצות והשגחת התאחדות הרבנים אשר יצא כעת ההחלטה מועד הפועל ועד הכשרות להזהיר את כל היראים והחרדים שלא ישתמשו בפסח בשום צוקער ומלח אחר זולת מה שבא מהשגחת התאחדות הרבנים מחמת כמה טעמים אמיתיים, ולזה ראיתי גם אנכי להזהיר את כל חברי קהילתינו הי"ו שלא יקחו לכיתם שום אוכל ומשקה לפסח אם בא לתוכו איזה צוקער ומלח אחר שאינו מהתאחדות הרבנים. וצריכים לתת לכ לדבר. באעה"ח אור ליום ה' לסדר ותודעת להם את הדרך ילכו בה, תשכ"ד לפ"ק.

הק' יואל מייטלבוים

מכתב מכ"ק מרן הגה"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א

להשתמש בפסח רק בצוקער ומלח של השגחת התאחדות הרבנים בעזהשי"ת

באסיפה הנשיאות ועד הפועל וועד המרכזי של התאחדות הרבנים ביום ה' וירא תשי"ז לפ"ק נשאו ונתנו בעניני כשרות צרכי הפסח הבעל"ט. ובאו לידי החלטה להודיע להחרדים לדבר ה' השומעים לדרשתינו.

היות שנעשה צוקער ומלח של פסח מתחלת העשי' עד גמרה בהשגחת התאחדות הרבנים, לכן כל מי שיראת ה' נוגע בלבבו ומשתמש בצוקער או מלח של פסח, יהי' נזהר שלא לקנות רק צוקער או מלח זה, ובכלל זה שלא לקנות מעשה אופה המעורב בו צוקער או מלח רק אצל סוחר שאין מכנים לחנותו צוקער או מלח אחר, וכן יזהרו כיון המעורב בו צוקער, ובשר או שומן שנמלח לפסח.

ע"ז בעה"ח יום הנ"ל

הק' יואל מייטלבוים

(ועוד כ"ט רבנים וגאונים חברי התאחדות הרבנים שחתמו ע"ז)

לאפרושי מאיסורא בפסח

הרה"ג הבר"צ לא התירו אפילו בשעת הדחק איפור וגזירת הקרמונים של חכמי אשכנז על כל מיני קטניות בפסח. ואסור להשתמש בהם בפסח.

תחילי הקפה, שביט, ופלים, אבקת פלאפל, צנצנות חרדל מיונה, ממרח פלמ, וכמו"כ מיני המשקאות בירה פפ, הם חמץ גמור.

גרעינים (פופיטעס) ובטנים עם מלח הם חמץ, כי המלח שעליהם מעורב עם קמח, ויש לבערם קודם הפסח, מלבד איסור אכילתם מטעם קטניות, אפילו בלא מלח.

תאנים מיובשים, מיבשים אותם עפ"י רוב עם קמח,

ריבה, חלבה, שוקולד, ממתקים, אסור להשתמש בהם בפסח.

מרגרינה, שימורים ופרדונים, חומץ, תמציות, אבקת אפי אבקת מרק, ומיצים. אף אלו שבהכשר הבר"צ לימות השנה, אסור להשתמש בהם בפסח.

פירות יבשים. אין להשתמש בהם בפסח.

קורנפלור. יש חשש רציני של חמץ (נוסף לאיסור קטניות) כי ישנם בתי חרושת המייצרים את הקורנפלור באותם האולמות שמייצרים עמילן מקמח חטה חמץ.

תחליף קפה נמס עשוי מלתת שעורה חמץ גמור.

קפה נמס (נס קפה) ישנו בשוק מביח"ר המייצר בימות השנה באותם המכונות חמץ גמור, אשר גם הקפה נמס הם בחשש רציני של תערובת חמץ.

יש מיני יי"ש (בראנפין) שיש בהם תערובת חמץ.

צפרון (נענאלאר) להרחה, שורים אותם בחו"ל ככהל (ספירט) ויש עליהם חשש חמץ.

אין להשתמש בבקבוקים מבירה, או בבקבוקים שחורים (כי יש חשש שהם מבירה), אלא רק אם ידוע שהם חדשים. וכן אין להשתמש בבקבוקים מיי"ש וליקר חו"ל.

רבש. יש חשש של תערובת גלוקוזה (מקטניות) וסוכר, ולקנות רק עם תעודת הכשר מהבר"צ.

ידיעות ותזכורות!

האר"י ז"ל כתב הנזהר ממשחו חמץ בפסח,
 מובטח לו שלא יחטא כל השנה.
 (באה"ט א"ח תמ"ז)

- ★ להפריש חלה מהמצות.
- ★ לבדוק המצות מחשש כפולות.
- ★ להפריש תרו"מ מהירקות וכו' הטעונים הפרשת תרו"מ,
 (החטים של המצות שמורה ושאר המצרכים שבהכשר
 הבד"צ הופרש מהם תרו"מ ע"י ב"כ הבד"צ).
- ★ לבדוק את המרור (חסא=שלאטין) מחשש תולעים.
עצה הגונה

היות ועל עלייהחסה מצויים תולעים וזבובים, מהם זעירים וגם ירוקים
 כגון החסה וקשה מאד להבחין בהם;
 העצה הנכונה היא: לשטוף בזרם מים חזק את העלים, וזה כבר מסיר
 חלק מהתולעים, אח"כ יש להחזיק את העלה כשהוא פרום וזקוף נגד האור,
 כך שהעלה נהיה שקוף ובהיר עד שאפשר להבחין בתולע וכל נקודה פעוטה
 חשודה.

- למי שקשה עליו הבדיקה יכול להשתמש בקלחי-רשי החסה, שאין תולעים
 מצויים בהם, אבל גם אלה לשטוף אותם באופן יסודי.
- ★ גם מהראוי לזכור להוריד חותמות השעוה והתוים עם
 אותיות מעל פי בקבוקי היין.
- ★ להכין המי-מלח וחרוסת מעש"ק מבעוד יום.
- ★ שקיקי נייר יש להקפיד שיהי' מיוחד לפסח.
- ★ ספירט מפוגל מותר להשתמש בו להדליק פרימוסים.
- ★ מפות ניילון חדשים אפשר להשתמש בהם בפסח.
- דיני הגעלה רבים הם! בשאלות יש לפנות למו"צ עדתנו.
- מהראוי להשתדל להקדים להגעיל הכלים בהקדם ולא
 להשאירם לערב החג ממש.

הוראות לחג הפסח

מטעם הרבנים הגאונים הביד"צ שליט"א

ע"ד הסוכר המובא מחו"ל אם הם בשקים אורגינליים סגורים, נקיים ובמצב נקי ויבש, לקנותם מחנוני יר"ש, שנוהרו בהם ממגע של קמח או חשש חמץ, לבדוק אותם היטב, לכשלא ולסנן אותם קודם הפסח, וכשר אף למהדרין. והסוכר המקומי אשר נעבד ע"י חלולי שבת קודש אין להשתמש בו כלל גם במשך כל השנה, וגם יש בו איסור טבל, (וכפי שכבר נתפרסם מאתנו).

בדבר הגעלה במים המוסקים בכח הדאמפ (קיטור) ולא ע"י עצים וכדומה, נתברר לנו שאפשר לפעולת כהם לחשוב שמעלים אבעבועות מחמת שרותחים כבר, ואליכא דאמת אינם רותחים עדיין אלא שמכבצים מחמת כח הדאמפ הדוחף ומכבץ — ע"כ קבענו שירתחו המים גם ע"י כח האש ובעת ההגעלה יפסיקו את כל הדאמפ לרגעים, וירתחו המים ע"י כח האש לחוד ואז כשיעלו המים אבעבועות היטב, יגעילו הכלים.

לרבים השואלים בדבר הכשרת תנורי הגז לחג הפסח: אחרי שיש מיני תנורים שונים וכל מין צריך בירור מיוחד, אולם ההוראה באופן כללי הוא כדלהלן:
לפרק כל החלקים שאפשר לפרק, ולנקות היטב היטב התנור וכל החלקים, החלקים שאפשר להגעיל יגעילו, הנוער היינו החלק שהאש (הגז) יוצא ממנו לרחצו היטב במים רותחין גם מבפנים עם חמרי ניקוי ואלו שאפשר ללכנם ילבינו. המסגרות (רעמלאך) שעליהם מעמדים הסיר יש לקחת חדשים או ללבוש הישינים כדון, וכמו"כ יש להגעיל המגש שמתחת לתנור.

לערות על פלמת התנור מים רותחים מכלי ראשון, ולכסות כל הפלטה במכסה של פח.
ואם אפשר בחדשים (מיוחדים לפסח) הרי הם משובחים. אדר תשכ"ג.

הביד"צ לכל מקהלות האשכנזים דפעה"ק ת"ו.

נאם פינחס בהגרי ז"ל עפשטיין ראב"ד

נאם ישראל יצחק הלוי רייזעמאן

נאם דוד הלוי יונגרייז

פרק מו

הצגתי פה לפני העתקת המדריך הכשרות של העדה החרדית
דברי כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א, גאב"ד
דבי דינא רבא בעיה"ק ירושלים תוכב"א

וזל"ק בקריאת השנה להעדה החרדית בירושלים עיה"ק ת"ו
שנת תשכ"ב:

... ישתדל נא כל אחד ואחד למהר את האויר בביתו, לחנך
ולזהדריך את בני הבית בדרך התורה והמסורה וכו', וכן להזהיר
הגדולים על הקטנים להשגיח על הכשרות שבביתו שלא להתגעל ח"ו
בדבר איסור וליקח רק ממה שהוא תחת השגחת הרבנים הגאונים
הביד"צ שליט"א שאינם מושפעים מכל כתות המונים והנגררים
אחריהם".

וזל"ק בקריאת השנה להעדה החרדית שנת תשכ"א:

... ובצאת השנה אקרא מעומקא דליבא לכל אחד ואחד
לשוב אל ה' בחזקה למהר איש איש את ביתו ואת נגעי לבבו לדקדק
על חינוך הבנים והכנות לחנכם בבתי כשרים, וכן ידקדק כל אחד
ואחד להכנס אל ביתו רק מאכלים כשרים בתכלית אשר בהשגחת
הביד"צ של העדה החרדית והי' שולחנם טהור".

וזל"ק בקריאת השנה להעדה החרדית שנת תשכ"ב:

... אני קורא לכל אחד ואחד אשר לבו חרד עם ה' ותורתו
להצטרף ולהתלכד בתוך העדה החרדית הקדושה, ולהדר אחר מצרכי
אוכל ומשקה העומדים תחת השגחת הגה"צ חברי הביד"צ שליט"א
של העדה החרדית אשר הוא משען ומכמתח לכל הדבקים בה' ותורתו,
ובאורה נראה אור בע"ה".

דיעות והוראות מהביד"צ לכל ימות השנה

(נעתק ממדריך הכשרות שע"י ועד הכשרות של העדה החרדית
בעיה"ק ירושלים ת"ו — משנת תשל"ב עד שנת תשל"ג)

במדריך-כשרות זה תמצאו אותם המצרכים המוכרים לכם, קוראים
יקרים; פה ושם אולי תיפגשו גם ב"פנים חדשות" שנצטרפו השנה

למענל פעולות ועד הכשרות של העדה החרדית, אך בדרך כלל אנו שומרים על הקיים ושוקדים על מתן אפשרות לצבור חברינו המהדרין להנות ממצרכי-מוזן חיוניים ואחרים במקסימום של בטיחות כשרותית. ואם מחזיקים כהיום מעמד בתנאים של תמורות וזעזועים במערכת המזון התעשייתי, הרי זה הודות להמאמצים המרובים שמשיקעים בעוה"י בלי הרף בשטח זה. ולא יהא הדבר קל בעיניכם, כי דרושים לזה עמל והתמדה ובמיוחד עלינו לעקוב אחרי כל חידוש ותגלית הנהוג באחרונה במרכיבי המזון השונים והמשונים המעוררים חשד על מקוריהם. ומכאן תשובה לאלה השואלים על חלק מהמצרכים שבנושפנת הכשרות שלנו שאין להם אותו טעם שיש במצרכים אחרים. התשובה היא: על זה אנו דנים! כי אותו "טעם מיוחד" יש בו אולי טעם לשבח כלפי החיד, אבל יש בו אולי גם טעם לפגם מבחינת הכשרות, ומתוך שבתו החמרי יש ואתה בא לגנותו הרוחנית!

אם ברצונכם לדעת, נוכל לגלות לכם, כי פונים אלינו מהרבה חברות ותעשיות מוזן ומשקאות גדולות בכל רחבי הארץ ומהם אלה עם שם בינלאומי, להעניק להם את ההכשר, אבל בהיתקלם עם דרישות הכשרות וההשגחה הקפדניות שלנו הנובעות מתוך שאיפתנו להבטיח את הכשרות במאה אחוז — נרתעים אחרנית.

ברצוננו להרגיש: אין כאן הרבה חידושים מהותיים חיצוניים, אבל לעומת זה ישנם כמורכב שנויים וסימנים שונים בפרטי המצרכים הכשרים הן לפסח והן לכל ימות השנה, הנותן למדריך הנוכחי ערך מיוחד. ומבחינה זו שונה מדריך זה מקודמיו. ויש בהחלט לתת תשומת לב מיוחדת לכל הפרטים הנאמרים כאן כאשר עומדים להכניס לבית כל מצרך גם בכל ימות השנה.

עלינו להדגיש כי הרבנים הגאונים חברי הבר"צ שליט"א משקיעים זמן עמל ומאמץ רב בשטח הכשרות ומבררים כל הפרטים על כוריים ולפי הוראותיהם ועל פיהם נחתך כל דבר.

ושוב יוצאת אזהרה לא להסתמך על היתד או סכדות או הכשר זה או אחר כי הדברים בשטח זה מאד מאד מסוככים ועדינים, ויש ונקודות קטנטנות בהרכב המזון נובעות מחמרים בחששות רציניות שבלי לעקוב אחריהם בהתמדה ובמאמץ ובהשקעה יום-יומית ע"י צוות מומחים בעלי נסיון וידע המתמטרים אך ורק למטרה זו, הרי אי אפשר בשום אופן לבצע בטיחות הכשרות כראוי.

על הקוראים להחזיק את מדריך הכשרות הזה במשך השנה הבעל"ט ולהשתמש בו לגבי קניית כל מצרך מזוני, וגם לעקוב אחרי כל שנוי או תוספת המתהווים במשך השנה השוטפת, ואז עליהם להוסיף או למחוק מתוך המדריך הנוכחי.

נזכה כולנו לשמירת טהרת הלשון ולהרמת קרן התורה ולכיאת נינו ועמוד יכהן לאורים בבנין מקדשנו ותפארתנו בב"א.

ידיעות על מצרכי מזון שונים בהכשר רבותינו הבר"צ שליט"א
 ללא שום חששות, והודעות על מיני מזון שיש עליהם חששות
 איסורים שונים. ופרטים ממצרכי מזון גידולי אר"י החייבים
 בהפרשת תרומות ומעשרות, ומצוות התלויות בארץ.
 (הרשימה לפי סדר א"ב)

אבקת ביצים — אוסרים הבר"צ.

אבקת חלב — אוסרים הבר"צ.

אבקת שום מחול, יש בהם חשש איסור.

אלכהול, אראק — ראה אות "מ" משקאות חריפים, רשימת היצרנים שבהכשר.

בוראקסט, ממולא בבשר, אוסרים הבר"צ.

בורטט (חמציץ), ביח"ר "פיאו" ראשל"צ, רק אלו שעל כל צנצנת חותמת
 הבר"צ.

ביסקוויטים, מביח"ר "הדר" ירושלים, רק הימינים שאין עליהם שום צפוי
 מלמעלה, וביח"ר "יהודא" לודמיר (מקורם וינברג) ירושלים.

ברנדי (קוניאק), חל עליו חששות איסור נסך, שביעית, טבל וכו', ראה באות
 ק' קוניאק, רשימת יצרני הברנדי בהכשר הבר"צ.

בשר כבוש (נעפיקלטע פלייש), רק שלנו ורק עם חותמת הבר"צ על כל חבילה.

בשר עופות היום שחומים

חובלת העופות — התרינו כבר כמה פעמים על המכשלה שבהשלכת כלובי
 העופות החיים מגובה רב, העלול לגרום לריסוק אברים ח"ו. גם בבתי
 השחיטה בירושלים נפרצה המכשלה הזאת אשר הושלכו הכלובים מגובה
 שעה מועטת לפני השחיטה.

בשר בקר — שחיטה היא בכל ההידורים ע"י שובי"ם מומחים ובנוכחותם
 ובפקוחם האישית של הבר"צ ומוצ"י העדה שליט"א וקונים מהנכרים
 רק חלק הפנים (מוקדם) היוצא מהשחיטה חלק (גלאט) כשר, והשאר נשאר
 בידי הנכרי, (למניעת מכשול של מכירת הטריפות ליהודים ח"ו), וכמו"כ
 הניקור הוא בכל ההידורים, וחלק הניקור אינו נמכר ח"ו — כפי שפרוץ
 רח"ל — ליהודים.

על הקונים להתעניין מתי התקיימה השחיטה, ואנו מזכירים בזה
 להזהר להכשיר הבשר (הרחח וכו') כדין עד ג' מעל"ע (ואח"כ מותר רק
 ע"י צליה). [וראה במדריך הכשרות, התנויות שיש להם ההשגחה מהבר"צ
 שליט"א].

הודעה מטעם רבותינו הבר"צ שליט"א אל הצבור החרדי בענין זה
נתפרסמה כלהלן:

הודעה ואזהרה לצבור החרדי

הננו חוזרים להזהיר את כל קוני עופות שיוהרו מאד שלא לסנות עופות שחוטים וכן את העופות החיים אלא מאלו שיחא ברור כודאי שהעוף הלך ד' אמות לפני השחיטה כד"ת ואצל סוחר עופות ידאי שמים ונאמנים. וכמו"כ הננו מזהירים את חברי עדתנו הי"ו שיהיו זהירים לסנות עופות שחוטים דווקא מאלה שיהיה ברור להם שנשחטו אצל שוחט בפרטות ובמתינות, או לכה"פ בבתי שחיטת העופות הנמצאים בתוך העיר כאשר היה נהוג מאז ומקדם ושיהיו מתונים ושקולים בשחיטתם ובכריכתם הסכינים מקדם ולאחר שחיטה.

ובזה באעה"ח ביום ז' אדר תשכ"ד

נאם פינחס בהגריז"ל עפשטיין ראב"ד נאם ישראל יצחק הלוי רייזמאן
נאם דוד הלוי יונגריין

בתי השחיטה — נחיצות ותועלת קיום בתי השחיטה בשכונות העיר מוכנת לכל מהרד בכשרות, כי כל האפשרויות קיימים בזה לעשות גם ליחיד כל מיני הידורים.

משום כך הי' גדול הכאב והצער של הציבור החרדי למשמע תכנית השלטונות לחסל את בתי השחיטה הותיקים שבשוק מחנה יודא ובמאה שעדים ואשר נמצאים שם טובים שניתן להם רשות מהבר"צ לשחוט, ודרכי העבודה וסדרי השחיטה שם הנם בפקוח מטעם הבר"צ שליט"א.

הודעות הציבור החרדי היתה עצומה נוכח ידיעה על ביצוע תכנית השלטונות והחלטתם לסגור תיכף את בית השחיטה בשוק מחנה יודא, ועה"ש והנהלת העדה החרדית עשו מאמצים שונים לביטול הגזירה הזו, אמצעים נאחזו לגיים רעת הקהל כולא נגר גזירה זו.

לע"ע עוכב בינתיים צו הסנידה, והמאבק נמשך למען המשך קיומם של בתי השחיטה הותיקים.

יצוין כי באחדונה נפתחו בתי שחיטה חדשים (לא במרכז העיר) אשר העבודה שם כרוגמת בתי הרושת, ואין שם עד כעת פקוח מהבר"צ שליט"א, בהוראת רבותינו הגבר"צ הודגש במיוחד על הזהירות בענין שחיטת העופות שיהיו לכה"פ בבתי שחיטת העופות הנמצאים בתוך העיר כאשר הי' נהוג מאז ומקדם.

סודרי עופות — לפי הוראת הבר"צ שליט"א להזהר מאד, שלא לסנות עופות שחוטים רק אצל סוחר עופות ידאי שמים ונאמנים. ובהיות שבשנים האחרונות רוב המסחר הוא בעופות שחוטים (ולא בחיים), שעניי הנאמנות הם בזה רבים כמו: אצל איזה שוחט נשחטו

העופות, מי פסק להיות במקרה של שאלה באו"ה, ובכלל אם נפתחו העופות ע"י בר סמכא המבין על ענין שאלה וכו', אם נבדקו הריאות כרבעי, ואם הקפידו לברר בודאות שהעוף הלך ר' אמות לפני השחיטה כד"ת. לשם תקנת המצב עשה ועשה"ש של העדה החרדית תכנית להסדר כל הענינים הקשורים במסחר עופות השחוטים. רשימת מוכרי עופות העומדים תחת השגחת רבותינו הבר"צ שליט"א בכל הנ"ל, יפורסם אי"ה לחוד.

בדיקת הריאות — בשנה האחרונה שוב נתרבו בתקופות מסוימות מקרים של מחלות ריאות העופות, אשר גדלה החובה לעמוד על המשמר ולבדוק את הריאות ועם כל שנוי לעשות שאלת חכם.

עופות שחוטי חוץ — בתי חרושת רבים הוקמו בארץ העוסקים בממדים גדולים ועצומים בשחיטת עופות הכשרתם וכו' עד לשיווק מוכן לבשול. ההשגחה בזה כמעט אי אפשרי מפני הרחיפות והריבוי. מטעם רבותינו הבר"צ שליט"א הוכרו כמה פעמים ואיסור גדול לקנות כל מיני עופות שחוטי חוץ אלו, כי רבים האיסורים והמכשולים בזה כידוע.

השגחה — השגחה קפדנית של בדיקת הסכינים ע"י בודק חלפים מיוחד, לא רק בין סוחר לסוחר, אלא אפילו אצל סוחר אחד אחרי כל 10-8 עופות. בדיקת האברים לפני השחיטה, הקפדה על זיבת הדם לאחרי השחיטה שלא יוגרם צומת הדם וכו'. ועוד כמה הידורים כפי שהי' נהוג מלפנים בפעיה"ק, אצל המרדקים במצוות. על כל עוף שבשחיטה מהודרה זו עם השגחת רבותינו הבר"צ שליט"א. מיוחד עם חותמת הבר"צ. [ראה לקמן אות ע' עופות].

בשר קפוא — אוסרים הבר"צ.

גבינה — על תוצרת גבינה יש חששות רבות כגון אבקת חלב, חלב עכו"ם, חלב שבת, לאב (רנט), אבקת מחמצת מחו"ל ובהששות.

דבש — גם על אלו שרשום עליהם דבש טהור יש חשש זיופים כי עפ"י הרוב מערבבים בהם גלוקוזה וסוכר מקומי.

דגי טונא הם כשרים, אולם ישנם דגים הנקראים "שוורטפיש" שבשרם דומה לדגי טונא, אבל "שוורטפיש" אלה טמאים בהחלט, לכן יש לזהר במיוחד בדגים מעושנים.

דגי טונא שיחורים וטרדינים — רק אלו שעל כל קופסא חותמת הבר"צ, מביח"ר "סרדיניה", גבעת שאול.

דג'לטין — מיוצר מעצמות של בהמות טמאות ונו"ט, נפוץ בתוצרת מזון ובממתקים שונים, ויש להזהר מתערובתם.

נפש ישעיה

תעה

דגי לקט — נתברר שאלו הנעשים בחו"ל מעושנים בתוך קרבו בהמות טרפות ונבילות.

דגים נבושים — טונא ומלטים וכו', מביח"ר "אלהה", פתח תקוה.

דגים, שמורים שונים — החיוב לכדוק והקשקשים ולהיות בטוח על כשרות השמן (ראה באות ש' שמן).

דגים מעושנים ונבושים — דגים מלוחים (הערינג) בחביות מחו"ל ללא שמן וכו', ללא חשש, אבל אלו הארוזים בפחיות (קענס) הנקראים "שמאלץ-הערינג" או "מאטיאס" הם עפ"ר בתוספת סוכר [א"ה, וגם יש עליהם חשש יי"נ ששורין אותן ביון ובשאר משקים מכל המינים כידוע לכל].

חשש דגים טחאים — משווקי הרגים מהדיוג המקומי ומחו"ל נכשלים לפעמים בשיווק דגים טחאים, ויש ליזהר בזה בכדיקת סימני הקשקשת.

קרפיונים — עצה טובה כדי להסיר את מיני התולעים, לשים את הדג בחומץ, אבל מקודם חייבים לכדוק ולחטט והיטב עד כמה שידו מגעת.

וופליס — עשויים מחמרים בחששות כגון אבקת חלב וכדומה. [ראה לקמן אות מ' ממתקים ובאות ש' שוקולדה]. ביח"ר "שופרא" ירושלים. בהכשר הכר"צ. "הדר" ירושלים, רק אלו שאין עליהם צפוי מלמעלה. (וחייבים בברכת בורא מיני מזונות).

זתים נבושים — רק עם חותמת הכיר"צ על כל קופסא מביח"ר: "פרי טעים", חדרה. מ. מזרחי ירושלים.

חומץ י"ו — רק עם חותמת הכיר"צ על כל בקבוק, מביח"ר, אטס" ירושלים. חזרת בצננות, חמציץ, רק אלו שעל כל צנצנת חותמת הכיר"צ, מביח"ר "פיאו" ראשל"צ.

חלב — כידוע כי כשרות החלב היא בעיה רצינית, בנוגע לחששות של איסור אבקת חלב, חלב עכו"ם וכדו', כי רובם של מקורות החלב הם ממקומות המפוקפקים בכשרותם. באחרונה נתפרסם כי מייצרים בארץ מזון לבע"ח תערובת של אבקת חלב עם שומן אווזים ובעלי משקים הוסיפו זאת לחלב. החלב שבהכשר הכר"צ שליט"א היא רק מישובים חרריים ובהשגחה מהחליבה, המילוי והשיווק, ומהודרים בכשרות ללא כל חשש.

חלבה, שומשום, נוגט, ג'ילה, מביח"ר "שופרא" ירושלים בהכשר הכר"צ.

חלב טינטטי פארווע המכיל סודיום-קאסאונאטע, יש בו חששות איסור ומי גבינה.

נפש ישעיה

חזרי נקוי, "אמה" "נס" "מקציה" "אתר" "אקונומיקה" "אקספרס לבן" "סופר לבן" בהכשר הבר"צ.

טופי — מיוצרים עפ"י רוב עם ג'לטין ואבקת חלב. וראה אות מ' ממתקים — הוסרה ההשגחה. מפאת השימוש בג'לטין הוסרה השגחת הבר"צ מביח"ר, ר"ה פ"ת, ומטעם הבר"צ נתפרסם שאסור להשתמש בתוצרת הנ"ל. טוטר — חומר מתפוח למגרנות (ויש המוסיפים זאת גם באבקת אפי) מיוצר מיין בחשש יין נסך.

יינות ומיץ ענבים — רשימת היקבים העומדים תחת השגחת הבר"צ :
 "יקבי ציון", א. מ. שור — בית ישראל, יקב גולדשטוב, מוצא.
 "יקבי ירושלים", י. וירמן ושות' רחוב חיי אדם, יקב "הכורמים" האחים שור, נבעת שאול, יקבי "אפרת", בע"מ מוצא, יקבי "אשכול", מוצא, יינות "אטם", "ירושלים", י. טסלר, מושבה גרמנית ירושלים, "כרמי יבנה" קרית מלאכי, ענב — כהן רח' מאה שערים.

ההשגחה על היקבים כוללת הפקוח על בציור הענבים המוכא ליקבים שיהיו נקיים מכל חשש ערלה, לרצלי חששות מרובות של ערלה הנמצאים בכרמי הענבים. לצורך זה נבדקים הכרמים ע"י מומחים מיוחדים אם אין בהם נטיות ערלה, ומהתחלת הציור ועד הבאת הענבים ליקבים מפקחים ע"ז משגיחים מיוחדים. ייצור כהל הענבים (ספירט) שמוסיפים להיון, נעשה גם היא בהשגחה קפדנית מאתנו על הענבים ועל דרך הייצור שיהי נקי מכל חשש ומנגיעות מחללי שבת.

המשקאות החרिפים מהיקבים דלעיל אינם בהכשר הבר"צ, אלא לפי המפורט להלן, במשקאות חריפים.

זה כמה שנים שעוררנו אודות המכשלה שבהובלת היינות בארץ הגעשית ע"י מחללי שבת, ובאחרונה גם ע"י נכרים, אשר לפי"ז צריך הבקבוק להיות סגור כדיון חותם בתוך חותם. וקבענו שלשה אופנים של חתימת בקבוקי היין שדינם כחותם בתוך חותם : א) על פי הבקבוק עטיפה שעונית (סלוסיל) עם שם הפירמא. ב) תו חיבוק (בנדרול) עם שם הפירמא בסוף המכסה שעל הבקבוק. ג) מכסה פח של הברגה אשר עם פתיחתו הוא נשבר בסופו (אסור בהחלט לפותחו בשבת ויו"ט). הבקבוקים שאין עליהם אחד מאופני החתימה הנ"ל אין לקנות אותם בחנויות מפני החששות שבהובלת היינות כנ"ל, גם אם יש על התו חותמת הבר"צ.

***ש (בראנפיון) הם בחששות נסך ושביעית, וראה אות מ' משקאות חריפים רשימת היצרנים בהכשר הבר"צ ורק אלו אשר כל בקבוק חותמת הבר"צ.

ירקנים — יש ירקנים מיוחדים שמפרישים אצלם תרו"מ ע"י משגיח מיוחד מטעם הגבד"צ בכל יום בכוקר, ראה רשימת ירקנים אלו בעמוד מיוחד ופרטי סררי ההשגחה וההפרשה. להקפיד על שלט מיוחד של ועד הכשרות בענין מעשרות.

כחל ענבים וכחל י"ו מיוצר מיון וחל ע"ז דיני שביעית, נסך וחששות אחרות. רשימת בהח"ר שבהכשר הבר"צ ראה אות מ' משקאות חריפים.

כלי דוראלקטס ופייערעקטס הם מחו"ל ויש לטבול אותם.

כלי חרסינה — נמכרים בשוק כלים שונים כגון: כלי חרסינה (פורצילאן) המובאים מחו"ל, וכאן נצבעים הצלחות והספלים וכדומה במיני קישוטים שונים וגם מוחתמים בשם עברי, וטועים שזה מקומי היהודים הפטור מטבילה, וע"כ יש להתעניין ולטבול אותם בלי ברכה.

כלי טפולן המטגנים בלי שמן מותרים לשימוש וטעונים הגעלה ככלי אלומניום.

כלים — כלי אלומניום, זה שנים רבות שהורענו כמ"פ כי כלי אלומניום חדשים צריכים להגעילם כדין לפני השימוש, מפני שמתמשים בשעת הייצור להברקת כלי האלומניום בשומן לא-כשר. נעשו מאמצים מיוחדים ע"י מומחים לייצר חומר משמנים כשרים לצורך הייצור וההברקה. ביח"ר "מתאלום" בת"א העמיד עצמו תחת השגחת הגבד"צ שליט"א ומשתמש אך ורק בחומר כשר. מטעם הגבד"צ שליט"א ניתן ל"מתאלום" הכשר שאפשר להשתמש בכלי האלומניום שלו בלי הגעלה.

כלי ניארוסטה — נתברר כי גם הם מיוצרים כמו כלי אלומניום בשומן לא-כשר ולכן צריכים להגעילם כדין לפני השימוש.

כלי שולחן סכינים וכדו' מובאים מחו"ל ונארזים באריזה מקומית ואפשר לטעות, וע"כ יש לטבול אותם.

לבג, לבניה בחששות שונים, וראה גם אות ח' חלב.

לחט, חלות, לחמניות — ישנם הרבה מאפיות המוסיפים ללחם חומר מתפוח הבא מחו"ל שהוא בחשש איסור שומן מן החי. כן ישנם הרבה מאפיות המשתמשים לחלות וללחם (לכן ושחור) במרגרינה שבחששות. ראה אות מ' מאפיות ומרגרינה.

ליקרים — הם בחשש נסך ושביעית, ראה אות מ' משקאות חריפים רשימת היצרנים בהכשר הבר"צ, ורק אלו הכבוקים שעליהם חותמת הבר"צ טקיים מחשש נסך, שביעית וחששות אחרות.

לפתנים משומרים — במי סוכר מכל מיני פירות, מביח"ר "יכין" אלו שעל כל קופסא חותמת הבר"צ הם בהכשר הבר"צ.

לציטין — ביתח"ר לשמנים שבהכשר הבר"צ מייצרים גם לציטין בהכשר.
ראה אות ש' שמן.

מאפיות — אנו עומדים בע"ה על המשמר כי המאפיות שבהשגחת הבר"צ
ישתמשו רק מקמח ושמרים ללא חשש וכן על שאר התערובות של
שמנים, סוכר, מרגרינה, שומשמין וכו' — שיהיו נקיים מחששות איסור,
והמצרכים הטעונים הפרשת תרומות ומעשרות מפרישים מהם תרו"מ כדון,
וכן יש פקוח מתמיד וקבוע מטעם הבר"צ על כל שאר עניני הכשרות
בהמאפיות דלהלן:

"המשביע", אזור תעשייה, רוממה. "הירשלאר", ממילא. ז' לנדנה, בית-
ישראל. מאפי' מרכיזית "הויסמן", אבן יהושע. מצות חמץ "הורא" לודמיר.
לפי הברורים שבידנו יש חשש שומן מן החי על מין מחומרי
המתפחה, שהונחה באחרונה במאפיות בארץ, ובהתאם להוראות הבר"צ לא
משתמשים המאפיות שבהשגחתנו, בחומר מתפחה. (המאפיות בירושלים
אינם בהשגחתנו ישנם כאלה המשתמשים בחומר מתפחה וכן במרגרינה
שבהשגחת. המרגרינה מוכנס גם בלחם לבן ושחור-אחיד).
מעירים בזה להזהר בשבת וקודש בעת בציעת הפת לא לחתוך הפתמאות
המוחבקות על החלות.

מטעם הבר"צ פורסם איסור על מאפית י. ויזל, לחם בריאות חלות
וכל שאר התוצרת שלו.

תגדיות — מיני מאפה הנעשים במגדניות מעורב בהם מינים רבים שיש
חששות איסור, אבקת חלב וכן "מונופין" (שמקורו מן החי טריפה),
וכן "טרטר" המיוצר מיון אסור, טבל תחליף חמאת קקאו, מרגרינה בחששות
ועוד.

רשימת המגדניות העומדות תחת השגחה מטעם הבר"צ על כל
התערובות והם נקיים מחששות וגם אין טעונים הפרשת תרו"מ. אלו אינם
מייצרים תוצרת חלבית: ביח"ר לביסקויט "וינברג", בית וגן. "הויסמן",
מאפי' מרכיזית רחוב חיי אדם. "עונג", ש. שוליצ' ושות', בית ישראל. תופיני
"הורא" לודמיר, נוח צבי.

ואלו מייצרים גם תוצרת חלבית: "בריוזל", רחוב מאה שערים
"גרליץ", רחוב מלכי ישראל פנת רחוב עמוס. המסעדה המרכיזית "גרליץ"
איננה בהכשר הבר"צ ולא למעות! "יהודה", קצבורג פריי, רח' יחזקאל.
"שנור", שוק מחנה יהודה. מגדניות הנ"ל אופים גם מיני עוגות חלביות
עם חלב וגבינה.

היות והיו ממשולים, שאכלו עוגות חלביות אחר בשר מחוסר ידיעה,
סודר שהעוגות החלביות יונחו בנפרד עם שלט: חלבי. השקיות של הטורטים
החלבית תהי' חתמת: חלבי. ועל בעלי המגדניות והצרכנים להקפיד על כך
ביותר. ההכשר בחנויות והמגדניות הנ"ל הוא רק על העוגות והתוצרת שהם

נפש ישעיי

תעמ

אופים ומיזרים, אבל שאר הממתקים משקאות וכו' הנמכרים שם אין לטעות שהם בהכשר אלא לכרוס כל מצרך ומצרך אם הוא בהכשר הבר"צ.

מיונו, מחרוזת גלט — מעורב בהם מינים שהם בחששות איסור. הצנצנות מיונו וממרח גלט מביח"ר "מטע", אשר עליהם חותמת הבר"צ, הם בהכשר הבר"צ.

מיצים, מיץ תפוזים, מיץ אשכוליות, מיץ לימון ממותק: ביח"ר, "אטס" ים, ובהכשר הבר"צ. ביח"ר "יבין", פתח תקוה, רק עם חותמת הבר"צ על התו. "גולדסן" מביח"ר אביר נתני, בהכשר הבר"צ הם רק מיץ תפוזים ומיץ אשכוליות. המשקאות האחרים של "גולדסן" אינם בהכשר הבר"צ. מיץ ענבים — ראה אות י' יונת רשימת היקבים שבהכשר הבר"צ.

מישמיש שימורים ולפתנים מביח"ר "יבין" רק אלו שעל כל קופסא חותמת הבר"צ הם בהכשר.

מלפפונים כבושים וחמוצים — יש ביח"ר המוסיפים בעת ייצורם, אבקת שום שיש ע"ז חששות רק אלו על כל קופסא חותמת הבר"צ, הם בהכשר.

ממתקים — רוב מיני ממתקים, שוקולד, שוקולד למרחיה, צמקאו, קוקוס חלב, סוכריות, טופי, ופלים, מרמלד וכו' עשויים מחמרים שבחששות כגון: ג'לטין, אבקת חלב, תחליפי חמאת קמאו שבחששות, טבל ועוד. תוצרת ביח"ר דלהן היא בהשגחת הבר"צ ונקיים מחששות וגם מיוצרים בלי חלב: ביח"ר "שופהא", ירושלים, תוצרת "ירושלים" או "שלם" מביח"ר צ. ד. שעל כל תווית חותמת הבר"צ. ביח"ר "אשכול" חטה תפוחה (שלוה) וכו' אזור, איזור התעשי' חולון. (וברכתם בורא פרי האדמה). מסטיק (גומי לעיסה) מעורב בהם עפי"ר שומן מן החי וג'לטין האסורים.

מרגרינה — מעורב בהם שמנים ותוספות שונים שחששות שונים עליהם גם יש בשוק מרגרינה מעורבת עם חלב. רק חבילות המרגרינה שעליהם חותמת הבר"צ מבית חרושת "מטע", הם בהשגחת הבר"צ, ונקיים מחששות איסור.

מרגרינה לאפיה ולתעשייה הם בתוספות הומודאן, מונרגליצריד, מונוסטרואט מחו"ל, ועוד חמרים שבחששות איסור. (כמרגרינה זו משתמשים למגדניות לחלות ללחם, לממתקים שונים, וכן לצמקאו (שוקולדה תחליף). מביח"ר "מטע", ומביח"ר "טית בית" רק אלו שעל כל אריזה חותמת הבר"צ.

מרגרים שונים הם בחששות. מביח"ר "מעדני ירושלים" כ"ב, וביח"ר "שביט שמרן" נתני אשר על כל אריזה חותמת הבר"ב הם בהכשר.

משקאות חריפים — כל מיני אראק, ברנדי (קוניאק), ס"ש (בראנפין), ליקרים שליכוכיץ, רום וכו', הם בחששות נסך שביעית וכו' ובאחרונה מוכא

נפש ישעיה

גם מחו"ל. המשקאות העומדים תחת השגחת הבר"צ נקיים מחשש נסך, שביעית ושאר חששות, והופרש מהם תרו"מ הם מהיצרנים דלהלן: ביח"ר י. יודמן ירושלים. ביח"ר "אטס", ירושלים. "הכורמים" האחרים שור, ירושלים. "אפרת" מ. טפרברג, ירושלים. "שמשון", ירושלים. ורק אלו שעל תו הבקבוק חותמת הבר"צ.

משקאות קלים — כל מיני משקאות (חוץ ממי סודה) הם עם תמציות.

ניארוטטה כלים — ראה אות כ' כלים.

נס נוזל ומשחה מביח"ר "יצהר" ת"א.

נקניק — אין שום הכשר מהבר"צ על נקניק.

נרות מקושטים וצבעונים — יש ע"ו חשש של תערובת לא כשר ויש להזהר מטפסוף על הכלים.

סוכר המקומי נאסר ע"י הגבר"צ, מפני חילולי השב"ק ר"ל בבתי החרושת, והם מיוצרים גם קוביות סוכר. יש להשיג בכל הארץ סוכר חו"ל. אנו מקוים בע"ה להמשיך הסידור הקיים ע"ע כי לירושלים מביאים בשקים רק סוכר חו"ל על כל שק מודפס מקורו של הסוכר אם הוא מקומי או מחו"ל. באריות קטנות משווקים גם בירושלים סוכר מקומי (קוביות ורק) על האריות מודפס שם ביהח"ר המקומי המיוצר אותם, ויש לדייק ע"כ.

סוכריות — ביח"ר "שופרא" ירושלים בהכשר הבר"צ. סוכריות "ירושלים" מביח"ר "צ.צ." אלו שעל כל תו הסוכריה חותמת הבר"צ הם בהכשר וללא חשש. ועיין אות מ' ממתקים.

סולת — גם אלו שהם בלי תוספות וויטמינים יש לנפותם קודם השימוש מחשש תולעים.

ספירט שתיה כהל — בחששות איסור, נסך ושביעית. ראה אות מ' משקאות תריפים הרשימה שבהכשר.

עוגות — ראה אות מ' מגרנות הרשימה מאלו שבהכשר הבר"צ.

עופות — באחרונה עובדים נכרים בבתי המריטה של העופות ויש חששות גדולות של חילוף העופות בטבלות, בתקופות מסוימות מצוי מאד מקרים של מחלות ריאות בעופות וגדולה החובה לעמוד על המשמר ולברוק את ריאות העופות ועם כל שנוי לעשות שאלת חכם.

הוקמו בארץ בתי חרושת המשווקים בממדים גדולים עופות שחוטמים ומוכשרים מוכנים לבישול, מפאת הרחיפות והרבו כמעט שאי אפשר להשגיח שם כראוי, ע"כ פורסם מהגבר"צ שאסור לקנות כל מיני עופות שחוטמי חוץ אלו, כי רבים המכשולים בזה. ראה לעיל אות כ' בשר עוף.

נפש ישעיי

תפא

תרנגולי הודו — היות ונודע לנו כי עושים זריקות בצוארי תרנגולי הודו (אינדיקעס) ויש חששות חמורות בנוגע לכשרותם, ע"כ יש להיזהר ולהקפיד בזה, כפי שפורסם מטעם הגבר"צ.

פירות יבשים מרג, תוצרת "מעדני ירושלים" כ"כ בהכשר הגבר"צ, נקיים גם מחששות אחרות.

פירות שימורים מביח"ר, "יכין" ורק אלו שעל כל קופסא חותמת הגבר"צ.

פיתות — בעלי המאפיות של הפיתות בירושלים מכיאים קמחים מחוץ לירושלים, ואינם תחת השגחתנו לא בעניני שביעית וטבל וכן לא בנוגע לניפוי הקמחים.

פלאפל — קרישכסקי, שוק מאה שערים רח' עין יעקב, גם הפיתה והסאלאטים הם בהכשר.

צימוקים — הצימוקים הבאים מאוסטרליה אסורים, מפני מריחתם בשומן לא כשר.

ציפס — תפוחי ארמה מטוננים מכית החרושת "כתר" ירושלים.

צמקא (תחליף שוקולדה) מביח"ר "שופרא" בהכשר הגבר"צ.

ריבה — על כל צנצנת חותמת הגבר"צ, מביח"ר "מעדן" ת"א, ע"י הסוכן רי"צ רייזנר, ירושלים.

רטק עגבניות — לפי הסימנים דלהלן: הקופסאות הגדולות (מ"מ 600 גרם ומעלה). על כל קופסא חותמת הגבר"צ, והאריזות הקטנות (של 100 גרם) על כל אריזה חרוט כאותיות ליטניות "בי.די.זי." מכתח"ר: "פרי טעים", תדרה. "זן לכל" חיפה. מה שמורפס על הקופסא מהביח"ר "כשר לפסח", (מסיבות טכניות לא יכלנו למחוק ההדפסה) אבל, אינו בהשגחת הביד"צ לפסח.

שביט, תחליף קפה, אינו בהכשר הגבר"צ.

שוקולדה — במדריך הכשרות תשכ"ב הובא כבר באריכות החששות הרבות שישנם בעשיית השוקולדה בארץ ובחול. נוסף לבעיית אבקת חלב המצוי ברובו ככולו של מיני השוקולד (גם במדיר), הרי הומצאו מיני תחליפי חמאת קקאו הנעשים גם משומן מן החי (במדריך קודם פורסם העתק אורגנלי ממשרד הפטנטים הבריטי לעשיית תחליף חמאת קקאו משומן מן החי טריפה). הגילויים אודות החששות הגדולות והרבות שכשוקולד, הניאו חוגים רבים גם מהמקילים להנזר משוקולדה, והדרישה רבתה לסידור ייצור שוקולדה כשרה בהשגחת הגבר"צ. לאחר מו"מ ארוך ומאמץ גדול, הצליחה חברת צ.ר. לייצר בהשגחה מיוחדת מתחילת כבישת פולי הקקאו עד גמר האריזה שוקולדה

נקי' מכל תערובת ומכל חשש, סוק שוקולדה מהודרת, זה נקרא "ירושלים" ומיוצר במערכת מכונות מיוחדת, ובהשגחה תדירית של משגיח קבוע מטעם רבותינו הבר"צ שליט"א. על כל עטיפת שוקולדה "ירושלים" חותמת הבר"צ. וכשרה גם למאכלי בשר.

שחרזית — השמן־זית המשווק כעת בארץ מובא מספרד ורק הימלוי נעשה כאן בארץ, נסיני לברר שם כשרותו ולא ניתן לנו.

שמן זית מקומי מבתח"ד דלעיל רק בחותמת הבר"צ על כל אריזה או לפי סימון מיוחד אחר שיפורסם על ידינו בזמנו. שאר השמן זית גם מבתח"ד דלעיל הוא מחו"ל, ורק הימלוי נעשה פה, ואינו בהכשר הבר"צ.

שבת — לדאבונו פרוץ מאד החילול שב"ס ד"ל בכתי חרושת בארץ, גם הרבה מפעלי מזון מחללים שבת מי בעבודה ומפת ומי בתיקוני מכונות וכו', ובאחרונה נפרץ מאד ד"ל ה"היתרים" הממשלתיים לחילולי שב"ס. המציאות היא כי הרבה מפעלי מזון נזהרים בכך מכיון שהם זקוקים להכשר על תוצרתם, ומסאן פניה לנותנים-הכשרים ולצבור לא להזדקק למפעלי מזון המחללים שב"ס ועי"ז ימנעו הרבה חילולי שב"ס.

מטעם הגבר"צ נאסר להשתמש בתוצרת ב"ח"ד "יכין" הכולל שימורים מיצים וכו', מפני חילול השב"ס בביה"ת. כמו"כ נאסר הסוכר המקומי מפני חילולי הש"ס בב"ח"ד.

שחרזית, ללחם וכו', רק בית חרושת אחד מייצר כל השמרים עבור הארץ, החל מאמצע החורף תשל"ב התחלנו בפעולות שונות להבטחת המולסה מחו"ל עבור השמרים, ותל"ת שמאמינו עשו פרי ומשרד המסחר ותעשי' הבטיח לנו בכתב על אספקת מולסה מחו"ל עבור תקופת השמיטה (היינו מיבול שביעית קיץ תשל"ג עד סוף קיץ תשל"ד). תקותנו שהפץ ה' בידינו ותהי' הספקה מסודרת של מצרך חיוני זה בעזרה"י.

שמן סויה וקוקוס, מבתח"ד: "שמן" חיפה, "יצהר" תל אביב, "תבלין" ראשון לציון, "טית בית" פתח תקוה, "עץ הזית" פתח תקוה.

תבלינים, מבח"ד: "ערן", "דרומה", "הררי", ירושלים.

תחציות — רק עם חותמת הבר"צ על כל אריזה מבח"ד: "שביט־שטרן" נתניה, "דרומה" ירושלים.

תולעים — תובת הבדיקה והנפוי מתולעים חל גם על מיני הקטניות, פפריקא וסולת שבהכשר הבר"צ.

גם בירקות טריים נמצאים לפעמים תולעים ויש חיוב לבדקם, כגון: על חסה, בצל (בין העלים), פטרוזיליה, כרובית ועוד.

פרק מז

הערה מיוחדת:

בתוצרת אוכל, מוצאים טעויות הרבה פעמים. מוכרחים לקרוא את הפתקא של כל מין אוכל. מומחים מצאו הרבה פעמים סמל של כשרות על אוכל שיש בו מכילים לא כשרים. זה הי' פשוט טעות ע"י החברה בדפוס הפתק. כשזה קורה, צריכים לברר את כשרות האוכל עם החברה או עם הרב המשגיח.

קופסאות אוכל — אלו שעושים קופסאות בשביל אוכל משתדלים לשים כסוי מבריק על הקופסאות. בדרך כלל משתמשים באסעטאנליסערייד בשביל זה, שהוא בא ממאנוגליסערייד. על פי רוב זה על קופסאות של גבינה, ביצים, פרויזען עיינס, פירות, במיוחד באנוזים. לפעמים זה נמצא עם בשר, דנים וירקות.

SPECIAL NOTE

In industrial food production, inexplicable errors often occur. Intelligent reading of labels, although not fool-proof, is nevertheless essential.

The editors have found products with obvious non kosher ingredients bearing recognized kashrus symbols. These turned out to be errors of printing by major food distributors who sell kosher and non-kosher products.

When the label indicates possible non-kosher ingredients and a kashrus symbol is attached, one should first check with the company or the supervising rabbi whether Rabbinic Supervision does exist on that particular item.

Containers: foods

The food container manufacturers try to achieve a glossy finish and, at the same time, reduce the tendency of finished carton surface coatings to fuse or stick together. An acetoglyceride is usually used to achieve this desired effect. The product is essentially a derivative of a monoglyceride. It is usually located with cheeses, eggs, fruits and especially with nuts. It is sometimes found with meats, fish and vegetables.

קופסאות פירות וירקות — משתמשים בכסוי לקופסאות בשביל פירות וירקות אצל פירות יבשים, כמו צמוקים (ריזינס) ופרונס, ופירות צטרוניות. יש שעוה הרבה פעמים על פירות צטרוניות, ועל פירות יבשים יש הרבה פעמים שמנים.

מאכלים ומשקאות

לחם ולחמניות — הבעיות העקריות שבתוצרת לחם ולחמניות הן השמוש בשמן, מכילים להתפתחות העסה, שבוח העסה, שמן המחכת, ומרכיבים אחרים משורש שאיננו כשר.

מותר לחברות להוציא לחם כשר וגם לא כשר באותם הכלים. מוכרח להיות השגחת רב על דברים אלו. לחם לא צריך פתק של חלב ושל מאגנזיום וריגליסעריים (ראה בבאור מלים), שהם בדרך כלל משורש לא כשר.

Containers: fruits and vegetables

The use of added protective coatings on fruits and vegetables is limited to citrus and dried fruits such as prunes and raisins. Citrus fruits are coated with petroleum wax to reduce dehydration and surface abrasions; dried fruits are coated with various oils to reduce both the loss and the gain of moisture and to resist clumping and sticking. Coatings frequently applied to dry fruits include raisin or grapeseed oil, cottonseed oil, coconut oil and the acetoglyceride.

BREADS and ROLLS

The primary problems in the manufacture of breads and rolls are the use of shortening, dough developers and improvers, pan oils, release agents, and other ingredients of non-kosher origin.

Companies may produce kosher and non-kosher breads and rolls on the same utensils. *In order to insure proper standards of kashrus, Rabbinic supervision is necessary.*

Bread, a standardized product, does not require the labeling of milk and mono and di-glycerides [see GLOSSARY] which are usually of non-kosher origin.

נפש ישע'י

תפה

אותיות עבריות או אידיש על המעטפה לא מראה דווקא השגחת רב. צדיכים להשתמש רק בלחם ואלו הלהמניות שיש להם השגחת רב.

קראמו של לחם (פרורים של לחם) — בקראמו של לחם יש ערבובייה של הרכה מיני תוצרות לחם. לכן, יכול להיות בהם שאלות של מכילים — חלב, תוצרות גבינה, וגם שמני בהמות של שורש לא כשר.

תיקסעס של עוגות — בקאייק מיסקעס יכול להיות שמנים (מאנו-ודי-גליסעריידס) של שורש לא כשר. מוכרח להיות השגחת רב כדי להשתמש בהם. הממשלה ואומרת שמכניסים מאנו-גליסעריידס במיסקעס כדי לעשות את העוגנת יותר מתוק. חוץ מזה, מאנו-גליסעריידס לוכרים את האויר כדי לעשות עוגות יותר גדולות ולא כבדות.

HEBREW OR YIDDISH LETTERING ON THE WRAPPER DOES NOT INDICATE RABBINIC SUPERVISION.

One should only use those breads and rolls that have Rabbinic supervision.

BREAD CRUMBS

Bread crumbs are a mixture of many kinds of bread products. Therefore they can contain questionable ingredients ranging from milk and cheese products to animal fats of non-Kosher origin (see Breads and Rolls).

CAKE MIXES

" In cake mixes monoglyceride emulsifiers increase the sugar ratio which yields a more appetizing product. In addition, monoglycerides perform the function of aeration, that is, entrapping air so as to make a larger and lighter cake."

Marketing Research Report
#659 Page 5

Cake mixes may contain shortenings, oils, and mono and diglycerides of non-kosher origin. Rabbinic Supervision is essential.

קייאקס, קוקאיו, קראקארז — הבעיות העקרויות בתוצרות הברים אלו הן בשמוש שמן זשעלאטין, מאנו ודי-גליסעריידס, אימלספייערס ומאר נארין לא כשר.

שרי המדינה אומרים לנו עוד דבר. אצל הרבה קייאקס יש מאנו גליסעריידס נוספים, כדי לאפשר ממתקנות בעונת. זה יכול להיות אפילו 15% של מאנו גליסעריידס. בשארטינינג רגיל יש בדרך כלל 2% מאנו גליסעריידס.

סיריאלט — סיריאל יבש מכיל הרבה פעמים את המרכיבים הבאים שצריכים השגחת רב (ראה בבאור מלים); שומן מאנו-די-גליסעריידס, גליסין, זשעלאטין, סטיריק עסיד, ופעפסין. צריכים לברוק היטב תמיד את הפתק של מרכיבים על הקופסא.

CAKES, COOKIES, and CRACKERS

The primary problems in the manufacture of cakes, cookies, and crackers are the use of shortening, gelatin, oils, emulsifiers, mono and di-glycerides, and margarine of non-kosher origin.

For problems concerning baking pans and release agents see Breads and Rolls.

The United States Department of Agriculture has informed us of an additional problem. " In many cake and pastry applications, an additional amount of monoglycerides will increase the permissible ratio of sugar to fat, which in turn yields a sweeter, lighter product. Since these monoglycerides are formed within the shortening, the amount of monoglycerides contained therein is not usually included in industry production data for monoglyceride emulsifier additives. Most household shortenings contain two percent of monoglyceride, while the high-ratio shortenings used in cakes and sweet doughs contain up to fifteen percent of monoglycerides."

U.S. Marketing Economics Division

CEREALS

Dry cereals often contain the following ingredients that require Rabbinic Supervision (see GLOSSARY):

Oils, Mono and di-glycerides, glycine,
gelatin, stearic acid, and Pepsin

A careful check of the ingredient label should ALWAYS be made.

כשכתוב על הפתק שיש שמן ירקות (הנטרא וואז'טיבל אויל), צריכים לחשוש בשמן, יכול להיות שהשמן נפעל באותו חבל של שמן לא כשר. חוץ מזה, הרבה פעמים סיריאלס מכילים תוצרות חלב. לכן צריכים לבדוק היטב תמיד את מה שכתוב על הקופסא.

גבינה וגרינס — יש בע'י בדברים אלו מפני שמשתמשים במה שקוראים רענעט לעשותם וזה בא מהבטן של בהמות לא כשרות (ראה במפתח מלים).

שאקלאט-סירופ-מיקסעס — בתוצרת קאקוי יכול להיות וואז'טיבל אויל או אימאלספיערס משורש בשרי, וצריך שיהי' השגחת רב.

כדוי לחס — צריכים להזהר בקניית חרדל או קעט'שאפ וכדומה, שיכולים להשתמש בחומץ משורש יוני. צריך שיהי' בהשגחת רב.

When vegetable oil is indicated in the ingredient label one must be concerned with the possibility that the oil may have been processed on the same line as non-kosher oil. (see GLOSSARY)

Many cereals contain dairy ingredients which, of course, has its implications to the Kosher home. A careful check of the ingredients should always be made.

CHEESE and CREAMS

There are two problems with which one should be concerned when purchasing cheese:

1. Cheese is made by separating most of the milk solids from milk by curdling. This curdling is achieved by the use of Rennet. (Rennet is usually derived from the stomach lining of non-kosher animals - see GLOSSARY). Rennet may be used in the processing of BOTH soft and hard cheeses.

CHOCOLATE SYRUPS and MIXES

Cocoa products can contain vegetable oil and/or emulsifiers and stabilizers of animal origin. Rabbinic Supervision is recommended.

CONDIMENTS

Care should be exercised in the purchase of ketchup, mustard, and other condiments which may use a vinegar of wine origin. Rabbinic Supervision is desirable.

החלאי חקום של קרים — אע"פ שהממשלה התירה לכתוב שממלאי מקום של קרים הם לא חלבי, זה לא אומר שהם לא "מילכיג", בדרך כלל יש בהם סאדיאם קאסינעט, ולפי דיני כשרות זה נחשב לחלב, וצריך להיות השגחת רב, מפני שעל פי הרוב יש אימלספייער משורש לא כשר.

דעזערטס ופודינגס — באור המלים זשעלאטין כשר, זשעלאטין, או כי — זשעלאטין הוא שזה בא משורש כשרי. יש רק מעט זשעלאטין שבא משורש בשר כשר. וכדרך כלל לא משתמשים בזה בתוצרת דעזערטס ופודינגס. יש ממתקים מועטים שנעשים תחת השגחת רב שיש בהם זשע"לאטין כשר.

CREAM SUBSTITUTES

While the government has granted permission to many companies to classify their cream substitutes as being NON-DAIRY, it should be clearly noted that this does NOT mean NON-MILCHIG.

Most cream substitutes contain Sodium Caesinate which is a milk derivative and need not be listed as a dairy product. However, by the laws of Kashrus it is considered a dairy product and must therefore be considered MILCHIG.

MOST CREAM SUBSTITUTES CONTAIN SODIUM CAESINATE AS WELL AS AN EMULSIFIER WHICH IS IN MANY CASES OF NON-KOSHER ORIGIN. ONLY THOSE WITH RABBINIC SUPERVISION SHOULD BE USED.

DESSERTS and PUDDINGS

The confusion of the layman concerning the *halachic* status of Gelatin is of some concern. Most prominent halachic authorities do not permit the use of Gelatin made from animals that have not been slaughtered and prepared in accordance with the kosher food laws.

The words GELATIN, KOSHER GELATIN, and K-GELATIN merely attest to the animal source of this Gelatin and may indicate a particular lenient ruling by some supervising rabbi. There is a very limited supply of a kosher animal Gelatin on the market and it is generally not available for desserts and puddings. Some candies under strict Rabbinic Supervision may contain Gelatin with proper Rabbinic approval.

חשקה (לח, פאודער או סירופ) — במשקיות יש שאלות על המכילים הכמים סטייבליזערס, גלייסין, גלייסערין, וואשמבל אויל, מיץ ענבים ומט" עימים (ראה בכאור מלים).

במשקאות של קאסו יש הרבה פעמים סטייבעליזערס משורש לא כשר, אולי מוזעלאמין. כשקונים משקיות צריכים לקנות רק אלו שיש להם השגחת רב.

קענד פיש (דגים) ודגים בלי עצמות — צריכים להזהר מאד בדגים בלי עצמות לרעת את שורש הדג, כלומר איזה מין דג זה ע"פ הלכה. אם לא יודעים את שורש הדג, א"א להשתמש בו.

זה חשוב לנו מאוד לרעת בנוגע לטונא פיש וסארדינס. זה נכון גם בשביל לאקס וגעפילטע פיש וכדומה. אפילו אם כתוב שזה בא מרג כשר, מוכרח להיות השגחת רב.

DRINKS (Liquid, powder, and syrup)

These food products may contain the following questionable ingredients:

Stabilizers, glycine, glycerine, vegetable oil, grape juice, and flavoring (See GLOSSARY)

Chocolate drinks use stabilizers which may be of non-kosher origin. In many cases gelatin is used as a stabilizer. When purchasing these products one should purchase those which have Rabbinic Supervision.

CANNED FISH and FILLETS

It is especially critical when prepared fishes, such as filets, are considered to note that terms designed by chefs and caterers do not reflect the origin of the fillet.

The *halacha* demands that fish filets, strips, or loins which come in without the skins *must be attested to* by proper Rabbinic authority, *that they come from a kosher fish. In the absence of such attestation the fish may not be used.*

This poses a significant problem in the purchase of TUNA FISH and SARDINES because the tuna fish usually comes in as skinned loins from the deep sea trawlers, and sardines are often packed as skinless and boneless.

חוץ מזה, בהרכבה דנים בקאנס יש שמנים ועוד ממעיימים, ומוכרה להיות עליהם השגחה רב מההתחלה ועד הסוף. על כל דג ודג צריך להיות השגחה. (יש י"א מיני טונא-פיש שיכולים לשים בקאנס תחת השם טונא!) חצביעי אוכל — במצביעי אוכל בצורת דבס, יכול להיות גליסערין משורש לא בשר.

This same comment applies to LOX, GEFILTE FISH, ANCHOVIES, FISH PASTE, AND FISH SALAD. Even if the ingredients list a kosher variety as the source of fish, RABBINIC SUPERVISION AT THE POINT OF ORIGIN MUST EXIST IN ORDER FOR THE PRODUCT TO BE ACCEPTABLE.

In addition many canned fishes contain added oils, broth, and other flavoring sauces. The same supervision referred to previously applies here as well.

It must be emphasized therefore, that the only proper supervision for fish products is supervision which includes the examination of each fish which is used in the manufacture of the final product.

Rabbinic supervision at the final stages, which includes only the attestation that the oil and other additives are kosher does not suffice. The only brand which asserted that indeed the Rabbinic supervisor examines each fish as it comes in to ascertain that it is a kosher species DASH, SEASON, and FESTIVE

Our correspondences with the Food and Drug Administration indicate that there are eleven species of tuna fish which may be packed under the tuna label. Of these eleven we are familiar with only four that meet halachic

requirements of kashrus. It is the opinion of some recognized *Poskim* that while fear of government presecution may be adequate assurance in some instances, it is not adequate with regard to the kashrus of fish.

FOOD COLORINGS

Food coloring in paste form may be mixed with a glycerine of non-kosher origin.

פרענש פרייד תפוחי אדמה — הבעיות בקניות תוצרת זו הן שתפוחי האדמה צלויים לפני המכירה בשמן שיכול להיות משובש לא כשר,

פראָסטִינגס — פראָסטִינג שמשתמשים בו על עוגות מכילים בדרך כלל מאנו ודי־גליסעריידס, שמן, ושעלאטין וקרים של דטארטאר. מוכרח להיות השגחת רב.

פירות — רוב הפירות, בקאנס או קפוי, הם כמיץ של אותו פרי. אבל מוכרחים לראות תמיד על המכילים לברר אם יש משהו חלבי בו (כגון קאלסיעם לאקטייט) או משהו לא כשר, כי הרבה פעמים מכניסים בהם דברים הנ"ל וצריך שיהי' תחת השגחת רב.

חריון — חריון יכול להיות מחומץ יין, מאנו ודי־גליסעריידס, ומכילים חלביים. מוכרח שיהי' ע"ז השגחת רב.

גלידה (איידקריס) ושעוברסטס — באיזו קרים יכול להיות סטיבעלייזערס, ושעלאטין, מאנו ודי־גליסעריידס, פאליסערבעט 65 ו־80 שיכולים

FRENCH FRIED POTATOES

The problems with this type of potato product is that it is prefried in oil which may be of non-kosher origin and that

FROSTINGS

Frosting which are usually used on cakes and pastries almost always contain mono and di-glycerides, shortening, gelatin, and cream of tartar.

FRUITS

How-
ever, it is conceivable that problems can arise that may imply a questioning of permissibility. A careful check of the ingredients should always be made to insure that there are no dairy ingredients (e.g. calcium lactate) or non-kosher ingredients added.

HORSERADISH

Horseradish may be packed with wine vinegar, mono and di-glycerides, and dairy ingredients. Rabbinic supervision is recommended.

ICE CREAM, ICES, and SHERBETS

Ice creams may contain stabilizers, emulsifiers, gelatin, mono and di-glycerides, polysorbate 65 and 80 which may be of non-kosher origin.

להיות משורש לא כשר. באיזון-קרים יכול להיות זשעלאטין שאיננו כשר, טארטאריק עסיד. אותו דבר אצל שעהכערטס. אלא שבהם יש ג"כ תוצרי חלב או חלב ממש. לפי הממשלה מוכרה להיות לפחות 2% באטערפעט, ו-5% תוצרי חלב, בוטטערפעט.

זשאטס וזשעליס — יכול להיות בהם טארטאריק עסיד, לארד ומאנו ודי-גליסעריידס (ראה בבאור המלים). צריך שיהי' ע"ז השגחת רב. מוכרה להיות להיות השגחת רב על זשעליס ממיץ ענבים, היות שזה נכנס בגדר של סתם יינם.

Ices may contain gelatin of non-kosher origin as well as tartaric acid.

Sherbets can contain emulsifiers, stabilizers, gelatin, mono and di-glycerides, polysorbate 65 and 80 of non-kosher origin. It should be noted that sherbets by definition contain milk and/or milk products.

[see GLOSSARY]

Code of Federal Regulation
Title 21; Chapter 1, 20.1-20.7

Sherbets according to federal standards require a minimum of 2% butterfat and 2-5% of total milk solids.

" In ice creams and frozen desserts monoglycerides disperse the fat, thus imparting a resistance to churning out of fats during freezing, which in turn keeps ice crystals small and reduces the size of the bubbles of incorporated air. "

Marketing Economics Division
U.S. Dept. of Agriculture

JAMS, JELLIES, and PRESERVES

" Jams, jellies, and preserves may contain tartaric acid (consult GLOSSARY) as well as an antifoaming agent of lard, and/or mono and di-glycerides."

Amendment to Federal Register
4803 Section 92.2-.3

Rabbinic Supervision is desirable.

Rabbinic Supervision is a must on grape jellies as they fall under the category of *Stam Yanom* (see WINES!).

חייץ — במיץ ענבים יש אותן השאלות של יין, וז"א סתם יינם. בהרבה מיני מיצי פירות אחרים יש מיץ ענבים. ויש להזהר על סתם יינם גם בהם.

תאקאָרָאָני, נודילס וספאָגעטי — יש בתוצרות אלו גליסעראל מאנו-סטרעט שיכולים להיות משורש בשר. חייץ מזה יש מאנו-גליסעריידס בהם.

תאָרנאַרין — נעשה משמנים, והשורש העקרי של שמנים הוא מבהמות שונות. חייץ מזה, יש יכו הרבה פעמים קרים או תוצרת חלב.

לכן מוכרח להיות לא רק השגחת רב, אלא ג"כ סימן של פאָרווע או

„מילכיני“.

JUICES

Grape juice has the same halachic considerations as wine so that the halachic prohibition of *stam yanom* applies (see WINE section).

Many fruit juices contain grape juice and here, as well, the prohibition of *stam yanom* applies (see WINE section).

MACARONI, NOODLES, and SPAGHETTI

Macaroni, noodles, and spaghetti products may contain a concentrated glycerol monostearate which may be of animal origin.

Code of Federal Regulation
Title 21; 16.1-16.14

In convenience and instant foods, particularly those with cereal or starchy bases such as macaroni, spaghetti, and noodles mono-glycerides perform an important function- reducing pastiness.

U.S. Dept. of Agriculture
MRR 659; pg. 6

MARGARINE

Margarine is a food prepared from oils and fats.

One major source of these oils is " the rendered fat or oil, or stearin derived from cattle, sheep, swine, or goats, or any combination of these."

Code of Federal Regulation
Chapter 1 45.1a subdivision 1

Margarine can and very often does contain cream and milk products.

Code of Federal Regulation
Chapter 1 45.1a subdivision 2

Therefore, not only does margarine require Kosher supervision; but care must be exercised even with those products that have Rabbinic Supervision as they may be either dairy or pareve.

תפוחי אדמה מאשט — בתוצרת זו יכול להיות סטיבעליזערם, אימלספיערם, מאנו ודי-גליסערדידס, גליסעראל, מאנו-טסירעט, ונבינה של שורש לא כשר.

מייאניס, וואָנג — היות ששמן הוא המכיל העיקרי של מייאניס, זה מהוה בעי' בנוגע לשורש השמן. יכול להיות גם בעי' של שורש יין בנו.

MARSHMALLOW

The confusion of the layman concerning the *halachic* status of Gelatin is of some concern. Most prominent halachic authorities do not permit the use of Gelatin made from animals that have not been slaughtered and prepared in accordance with the kosher food laws.

The words GELATIN, KOSHER GELATIN, and K-GELATIN merely attest to the animal source of this Gelatin and may indicate a particular lenient ruling by some supervising rabbi. There is a very limited supply of a kosher animal Gelatin on the market.

MASHED POTATOES (Instant)

Instant mashed potatoes may contain stabilizers, emulsifiers, mono and di-glycerides, glycerol monostearate, and cheese (au gratin) of a non-kosher origin.

Even those with Rabbinic Supervision may contain *dairy ingredients*. A careful check of the ingredients should be made.

" In instant foods particularly those with cereal or starch bases such as dehydrated potatoes, monoglycerides perform an important function - reducing pastiness. "

U.S. Dept. of Agriculture
Marketing Research Division

MAYONNAISE

Oil being a major ingredient in mayonnaise presents a problem as to the source and processing [see GLOSSARY].

There is also a problem of wine vinegar possibly being used.

אגוזים — שמנים וחלב הם באגוזים כדי לצלות אותם וכדי להנני על האגוזים (לפי הממשלה). חוץ מזה, יש על אגוזים חומר מבריק. מפני בעיות אלו צריך שיהי' עליהם השגחת רב.

שונים — הבעיות העיקריות בתוצרות שמנים הן, שהרבה פעמים הם נעשים משמן של בהמות לא כשרות, אע"פ שכתוב על הפתק וואשטיבעל-אויג, זה לא מראה על כשרות האוכל (ראה בבאור מלים). צריכים השגחת רב לאשר אם השמן הוא משורש כשר. ואם זה ננע או נתערב עם שמן של בהמות. ראה בבאור מלים בשביל הסבר ל"100% נקי" והמלה "נקי".

NUTS

"Fats and oils are used with nuts to serve as a frying or roasting medium and as a protective coating. On all nuts there is a need for an added coating to reduce tendencies towards rancidity, sogginess, darkening and insect infestation. In addition, nuts sold to consumers frequently need to be made more glossy."

U.S. Dept. of Agriculture
Market Potentials for
Modified Edible Fats & Oils

Therefore, because of the problems involved in the production of nuts (oils, fats, utensils) they should be purchased with Rabbinic supervision.

OILS and SHORTENINGS

The primary problems involved in the production of these products is that they are in many cases produced from the fats of non-kosher animals.

Although the product may be labeled as VEGETABLE OIL or VEGETABLE SHORTENING this is by no means a guarantee of kashrus [see GLOSSARY].

Rabbinic supervision is required to ascertain whether or not the oil or shortening is of kosher origin and whether or not the vegetable oil or shortening has come in contact with any animal oil or shortening.

For statements such as "PURE" or "100% PURE" see GLOSSARY.

פינאט-פוטער — הכע'י העקרת בתוצרת פינאט-פוטער היא שנותנים בתוכו סטייבעליזערם או גליסערייד משורש לא כשר. ועוד שהכלים לא כשרים. מוכרח להיות השגחת רב בקנית פינאט-פוטער.

פיקעלט בתוך ז'ארט — במאכל זה מוסיפים הרבה פעמים פאליסארבעט 80 (ראה בבאור מלים). אפשר גם שמוסיפים חומץ משורש יין.

פיי-פילינגס — במאכל זה יש בעי' היות שיכולים להוסיף וואשטיבעל-אויף (ראה בבאור מלים) וושעלאטין, וצריך שיהי' בהשגחת רב.

פאָטייטאָטשיפט, קאָרן־טשיפט, פאָפ־קורן ופרעצלס — במאכלים אלו אפשר להיות שמנים משורש לא כשר. מוכרח להיות בהשגחת רב כדי לאשר את השמן שבו צלו את המאכל, אם זה משורש כשר או לא, ואם הכלים

PEANUT BUTTER

The primary problems in the production of peanut butter are the inclusion of a small percentage of stabilizer or glyceride of non-kosher origin and the utensils on which the oils are processed. Rabbinic supervision is needed when purchasing this product.

PICKLES

In jarred pickles polysorbate 80 [see GLOSSARY] is often added.

It is also possible that vinegar of wine origin may be included.

PIE FILLINGS

Pie fillings present a problem in that they may include in their ingredients vegetable shortening [see GLOSSARY] and gelatin. Only those that have Rabbinic supervision are recommended.

POTATO CHIPS, CORN CHIPS, POP CORN and PRETZELS

These products may contain may contain oils and shortenings of non-kosher origin. Care must be taken to ascertain that Rabbinic supervision on these products is present to determine whether the oils used in the cooking and frying are of a kosher or non-kosher source and that the utensils used are not *trafe*.

Even those products that have Rabbinic supervision can contain dairy ingredients. A careful check of the ingredients should always be made.

כשרים או לא. אפילו יש השגחת רב, צריך לראות היטב בפתק אם יש מכילים חלבונים, במיוחד בשיש טעם נבינה בהם.

טָוּסְטַט — אפשר להיות בהם וואשטייבל־אויף, יין, פּאָליסאַרבֶּעט 80, או בשר. לפעמים יש דגים. ולכן אפילו עם השגחת רב, צריכים להזהר על זה.

סָאָדַע — אפשר להיות בזה גליסערין משרש לא כשר. יכול להיות גם אימלספיערם, סטייבעלייזערם, וואשטייבל־אויף, מאנו ודי־גליסעריידם (של שמנים) ופאלי גליסערעל עסטערם של עסיד חלב. בסאָדַע של מיץ ענבים יש שאַלֶה של סתם יינם. לכן א"א להשתמש בזה בלי השגחת רב. רוב חברות משתמשים במטעמים משרש לא כשר, וצריך להשתמש בזה רק באלו שיש להם השגחת רב מומחה.

All cheese and bacon flavored snacks are to be treated as non-kosher unless Rabbinic Supervision is indicated.

SAUCES

Sauces may contain a vegetable oil (see GLOSSARY), wine (see WINES), Polysorbate 80 (See GLOSSARY), or meat.

Most Worcestershire sauce, even with Rabbinical Supervision contains fish which has its implications to the Kosher kitchen.

SODA

Soda may contain glycerine of non-kosher origin. It may also contain one or more of the emulsifying, stabilizing, or viscosity producing agents, such as brominated vegetable oil, mono and di-glycerides of fat forming fatty acids and polyglycerol esters of fatty acids.

Code of Federal Regulation
Title 21, Chapter I 31.1b

Natural grape soda contains grape juice and is therefore subject to the restrictions of *Yayin* (see WINE). No grape soda of this nature should be used without Rabbinic Supervision.

Several beverages use flavorings of non-kosher origin. Although halachic regulations may accept the final product as not being non-kosher, it is preferable to use a beverage which has Rabbinic Supervision.

סופט (מרק) ובראט — הבעי' העקרית במרק הוא שיכול להיות בזה בשר (חזיר אפי') וחלב. חוץ מזה יש בעי' של בלעים. וזה אפי' בוואשטיבל-סופ.

בראט — שבררך כלל זה בצורת אבק — יכול להכיל זשעלאטין. יכול להיות גם שמשתמשים בכלים שבהם עושים בראט לא כשר, אף שאותו בראט כשר.

חטענימס — צריכים להזהר על קאלסיעם סטיעראט שיכול להיות בתוך מטעמים, קרים של טארטאר וטארטאריק עסיד. זה נעשה ממה שנשאר מהיין לפני שמוציאים החלקים שלא נקיים (ראה בכאור מלים).

ממתקים (טוויטנערס) — יכול להיות בהם גליסערין משורש לא כשר, לאקטום (שהוא חלב) וקרים של טארטאר. וצריך השגחת רב ע"ז.

SOUPS and BROTH

The primary problem in the production of soups is that they may include ingredients ranging from PORK to MILK. Another prevalent problem is the utensils used in their production. This problem arises even with vegetable soups.

BROTH, which is usually in powdered form may contain gelatin, chicken fat, chicken broth, and beef fat. Extreme care should be taken even with a vegetable broth which is usually processed and baked on the same utensils that the non-kosher broth are produced on.

SPICES and SEASONING

Care should be exercised with spices containing calcium stearate (see GLOSSARY). This is usually added as an agent to aid in the free flowing of the spice and may conceivably be of non-kosher origin.

Cream of Tartar and Tartaric Acid

This product is made from the sediment found in the settling tanks in which wines are stored prior to final filtration. (for problem see WINES)

SWEETENERS

Sweeteners may contain glycerine of non-kosher origin, lactose (which is a dairy ingredient), and cream of tartar (see GLOSSARY). Rabbinic supervision is recommended.

ירקות — חשוב לרעת שבהרבה ירקות יש שמן מעופות, מארגארין ועוד מכילים משורש לא כשר.

וויפט־קרימס — בדרך כלל יש שמנים ודי־גליסעריידס, שיכולים להיות משורש לא כשר. ואף שכתוב עליהם שהם לא חלביים, זה לא אומר שזה לא "מילכיני".

יאָגערט — היאָגערט שהוא כבר מעורב (שקוואים "פרעסטירד") מכיל סטייביליזערס, שהרבה פעמים הוא זשעלאטין.

סוכריות וממתקים

סוכריות וממתקים — הבעי' העקרי' בתוצרת סוכריות וממתקים היא מפני המכילים שהם משורש לא כשר, והמכונות וכלים שבהם עושים את הסוכריות.

VEGETABLES

It is important to note that many vegetables can contain chicken fat, margarine, and other ingredients of non-kosher origin.

WHIPPED CREAMS and TOPPINGS

Whipped creams and toppings normally contain oils and di-glycerides which may be of non-kosher origin.

The so called non-dairy whipped creams usually contain ingredients which halachically render them milchig. [See CREAM SUBSTITUTES]

YOGURT

However, the "PRESTIRRED" or processed yogurts contain stabilizers which in many cases is GELATIN.

**** CANDY & CONFECTIONERY SECTION ****

The primary problem with candy and confectionery items are ingredients of non-kosher origin and the machinery and utensils used in their production.

The following questionable ingredients are usually found in candy and confectionery items:

gelatin, mono and di-glycerides, emulsifiers, stabilizers, glycerine, monostearates, stearic acid, fat preservatives, magnesium stearates, cream of tartar, tartaric acid, polysorbate 60, vegetable oil, etc. [see Glossary]

המכילים הבאים מהווים אתם שאלות של כשרות בסוכריות וממתקים :
 זשעלאטין, מאנו גליסעריידס, אימלספייערס, סטייבעליזערס, גליסעריין,
 מאנו-סטיריעטס, סטיריק עסיד שמנים, קרים של טארטאר, טארטאריק עסיד,
 פאליסארבעט 60, וואשטייבל-אויף, ועוד (ראה במלון). מאנו-גליסעריידס
 נכנסים לדברים אלו לעשות ערבוביא יותר טובה בין השמנים ובין תוצרות
 מים שבהם. זה נ"כ מאחר את איבוד הכיסוי המבריק שעל הסוכריות, וגם
 שהם לא יורבקו אחד לשני. מוכרחים לחשוש תמיד בשביל שנויים בשורש
 המכילים, שלא צריכים להכתב דוקא מיד על הפתק. ושוב יש בעיות בשימוש
 אותן המכונות ואותם הכלים. רק השגחת רב אחראי יכול לאשר כשרותם
 של תוצרת מסויימת.

Confectionery products monoglycerides are used to promote a more intimate mixing of fat and water soluble substances. They also can perform as many as seven other functions:

1. Retarding the hardening rate of starch based confections, such as starch JELLIES and LICORICE.
2. Retarding the loss of gloss and formation of undesirable surface greying, called "bloom", on confectionery COATINGS.
3. Reducing stickiness of CARAMELS and NOUGATS.
4. Improving the opacity of SUGAR COATINGS used on panned goods.
5. Improving the palatability of MINTS.
6. Impeding the migration of oil in PEANUT PRODUCTS.
7. Controlling crystallization in GRAINED confections.

U.S. Department of Agriculture
 Marketing Research
 Report #659

One must always be wary of changes of the source of ingredients which do not necessarily necessitate immediate changes on the label.

Again, we must point out the problem of the use of the same utensils and machinery.

Only reliable Rabbinic supervision can attest to the absolute kashrus of a product.

לעס ("גאָס") — כל מיני לעס מכילים גליסעריין או גליסעראל מאנר־סטירעט. המכילים האלו לא נמצאים על הפתק, אבל זה נכלל בגדר של הבסיס של והגאם או הסאָפֿענערס.

שיאָקאָלאַט (שווקולדה) — 1) אלו הבאים מארצות שונות יכולים להכיל שמני בהמות בלי שזה יהי' כתוב על הפתק. 2) שוקולדה שחורה (סאמי סוויט) וביטער־סוויט יכולים להכיל קרים, חלב, שמן של חמאה, חלב ממש, או באָטער־מילק. לכן יש לחשוש שהוא מילכיג. 3) יכול להכיל מאנו ודי־גליסעריידס של שמנים, פאליסארבעט 60, מאנר־סטירעט או ערבוביא של דברים אלו.

סוכריות של טעם ענבים — צריכים להזהר מאד שטעם ענבים בסוכריות איננו משורש טבעי (הסתכל ביון).

All chewing gums contain glycerine and/or glycerol mono-stearate. These ingredients will NOT be found listed on the gum wrapper but are contained within the ingredient listing of gumbase or softeners.

Chocolate

- i. Imported chocolates may have animal fats added to them without listing them.
2. Semi-sweet chocolate, Bittersweet chocolate or sweet chocolate can contain cream, milk fat, butter, milk concentrated milk, skim milk, non fat dry milk, butter-milk.

Code of Federal Regulation
Title 21; Chapter 1
14.6e (1-5)

THEREFORE, BITTERSWEET CHOCOLATE AND SEMI-SWEET CHOCOLATE MAY BE MILCHIG.

3. Chocolate and Imitation Chocolate may contain monoglycerides and di-glycerides of fat forming fatty acids, sorbitan monostearate, polysorbate 60, or any combination of these.

Code of Federal Regulation
Title 21; Chapter 1
14.6d (1-4)

Grape Flavored Candies

Extreme care should be taken that the grape flavoring is not of natural origin. [see Wines]

ליקוריש — זה יכול להכיל גליסעריין, וואשטייבל-אויף ומאנו ודי-גליסעריידם סוכריות בפרוטה — הממשלה אומרת שסוכריות ששוקלים פחות מחצי אונס (כל אחד לבר), לא צריכים לכתוב את המכילים על הפתק. לכן, כל הממתקים הקטנים שמוצאים בחנויות מהווים אותם השאלות של הסוגים המיוחדים של סוכריות.

פרק מח

הקדמה לבאור מלים

בבאור מלים כתבנו הרבה מהמכילים העקריים, והכאנו את השורש שלהם, ובארנו את הבעיות העקרות שהם מהווים מבחינת כשרות. אבל אנו מוכרחים להוסיף שאע"פ שיהי' יותר קל לקרוא ולהבין את הפתק של הרבה מיני מאכלים וסוכריות, א"א ע"י זה לשפוט את המאכל לכשר או ללא כשר.

Licorice

This type of product may contain glycerine, vegetable shortening and mono and di-glycerides.

Penny Candies

"Individually wrapped pieces of "penny candies" and other confectionery items of less than half ounce net weight per individual piece shall be exempt from the labeling requirement of this part..."

Code of Federal Regulation
Title 21; Chapter 1
1.1Ca4

Therefore the penny machines (gum, candy, nuts, etc.) usually found in candy stores and restaurants are subject to the same restrictions enumerated in their individual food categories and require Rabbinic Supervision.

*** GLOSSARY OF INGREDIENTS ***

In the glossary of ingredients we have listed most of the common ingredients, given their origins, and pointed out the problems they present in terms of the laws of kashrus.

בכל המקרים מוכרחים לדעת אם החברה מוציאה גם מאכלים לא כשרים, אפילו אם המאכל המסוים הוא נראה כשר. גם צריכים לדעת אם משתמשים באותה המכונה להוציא מאכלים כשרים ולא כשרים. עוד בעי' שמפני זה קשה לסמוך על הרשימה של מכילים היא שעל הפתק של מאכלים מסוימים לא צריכים לכתוב כל המכילים שבו.

המכילים הבאים מהווים חלק מהרשימה של מכילים שמוכרח להיות עליהם השגחת רב :

- (1) מאנו די-גליסרידס. (2) אימלספייצרים. (3) רענעט. (4) גליסערול מאנו-סטירעט. (5) קאלסעם סטירעט. (6) פאליסארבעט 60 או 65 או 80. (7) גליסעריין. (8) סאפטענערס (מכילים שעושים המאכל יותר רך).

We hasten to add that while this will enable many students to be more aware of the problems involved in reading and understanding the ingredient listing on a candy bar or other food item IT SHOULD NOT serve as a yardstick for declaring foods kosher or trefe.

In all instances one must know if the manufacturer or the supplier of those ingredients which though they may in themselves present no problem in kashrus, also produces a non-kosher product and/or if the same machinery is used in the production of both these items.

Another shortcoming in relying on ingredient listings is the fact that some products do not have to list all of their ingredients or the listing of ingredients which unknowingly contain other ingredients of non-kosher origin.

The following is a partial listing of ingredients that require Rabbinic Supervision.

Mono and di-glycerides	Calcium Stearate
Emulsifier	Polysorbate 60,65,or 80
Rennet	Glycerine
Glycerol Monostearate	Softeners

- (9 זשעלאטין. 10 ארגול. 11 גליעסין. 12 פעפסין. 13 סטיריק
 עסיד. 14 וויי. 15 בסים ללעם. 16 גליסערייד. 17 שמן.
 18 ליפידס. 19 קרים של טערטער. 20 מאגניזיום סטירייעט.
 21 ספאנס וטווינס. 22 קאלסעם סטיירעל-2-לאקטאלייט. 23 טער-
 טעריק עסיד. 24 וואשטייבל-אויף. 25 פאליסגליסעראל עסטערס של
 עסיד שמנים. 26 סארבעטאן מאנוסטירעט. 27 וואשטייבל שארטנינג.

באור מלים

אדיפטיק עסיד — זה נמצא במיץ סלק. משתמשים בזה במקום טארטאריק
 אסיד ופאספייטס.

אגר אגר — משתמשים כממלאי מקום זשעלאטין (או לעשות את החלב
 והקרים יותר עבה בסוכריות).

Gelatin	Cream of Tartar
Argol	Magnesium Stearate
Glycine	Spans and Tweens
Pepsin	Calcium Stearoyl-2-Lactylate
Stearic Acid	Tartaric Acid
Whey	Vegetable Oil
Gum Base	Polyglycerol Esters of Fatty Acids
Glyceride	Sorbitan Monostearate
Shortening	Vegetable Shortening
Lipids	

GLOSSARY OF INGREDIENTS

ADIPIC ACID - Adipic acid is found in beet juice. It is used in baking powders instead of tartaric acid (cream of tartar) and phosphates. It is also used as an intermedate in lubricating oil additives.

AGAR AGAR - A gelatinous substance obtained from seaweed, and used a substitute for gelatin (thicken milk and cream and in confectionery items).

אלומינוס סאלפייט — זה משורש כימי. משתמשים בזה לזכך את השמנים.
 אנוס — זה גרעין של ירק, ומשתמשים בזה להטעים אוכל ומשקאות.
 ארגאל — זה מין קרים של טארטאר, משתמשים בזה בתוצרת טארטאריק
 עסיר וחומץ. מוכרח להיות בו השגחת רב. (אפילו עם השגחת רב
 יש שא"ה. ראה בבאור מלים, קרים של טארטאר).
 ב.ה.ט. — משתמשים בזה במשקאות ולפתנים, סיריאלס, פירות מבריקים ועוד.
 קאס'ו — זה בא מחלב, וזה המכיל העקרי בבנינה. זה נחשב כחלבי.
 קאלטיעס קארבאנייט — זה חומר לבן הנמצא באבן סיר. זה מסיר את
 העסיר מיון.

ALUM - See aluminum sulfate.

ALUMINUM SULFATE - Aluminum sulfate is of chemical origin. The commercial product is also known as cake alum or patent alum. It is used in clarifying oils and fats.

ANISE - Dried ripe fruit of the parsley family the seed of which is used in flavoring foods and beverages.

ARGOL - Argol is a crude cream of tartar [IMPORTANT see cream of tartar] formed as a sediment in wine casks during fermentation and storage. It is used in the manufacture of tartaric acid and vinegar from malt. Rabbinic supervision is necessary.

BHT - (Butylated hydroxanisole) BHA is an antioxidant used in cereals, stabilizers and shortenings and in potato flakes and granules.

BHA - (Butylated hydroxytoluene) BHA is an antioxidant found in beverages and desserts, cereals, glazed fruits, dry mixes for beverages and potato flakes and granules.

CASEIN - Casein is a protein which occurs in milk. It is the principal protein of cows' milk which contains about 3% casein. It is the chief constituent of cheese. IT IS TO BE CONSIDERED DAIRY.

CALCIUM CARBONATE - Calcium carbonate is a white crystalline mineral found in limestone. It is used in tooth powder and in removing acidity of wine.

קאלטעינס קלארייד — זה משורש כימי ומשתמשים בזה כאוכלים.

קאלטעינס דיסאדעיוס עדטא — זה כימיקאל שמתמשים בו לשפר את הטעם של סאדע ותפוחי אדמה בקאנס. גם משתמשים בזה בפריסערוואטיו במארנארין ועוד.

קאלטעינס סטיעראט — זה נעשה מקאלסיעם ומסטיריק עסיד. (מוכרח להיות בזה השגח תרב.

קאלטייעט סטירעיאל-2-לאכטולייט — זה ערבוביא של סטיריק עסיד ולאקטיק עסיד. משתמשים בזה בבצק ונמ בתפוחי אדמה בפאראר. מוכרח להיות השגחת רב.

קאראגין — זה בא מירקות, ומשתמשים בזה כממלא מקום של זשעלאטין (באימלספיער וסטייבעלייוזער).

CALCIUM CHLORIDE - Calcium chloride is of chemical origin.
A crystalline product used in foods.

CALCIUM CITRATE - See citric acid.

CALCIUM DISODIUM EDTA - A chemical which is used in foods to promote flavor retention in canned soda and canned white potatoes. It is also used as a preservative in dressings, egg products, oleomargarine and potato salad. It also used to promote color and flavor in lima beans, mushrooms, pecan pie filling and spreads.

CALCIUM STEARATE - Calcium stearate is a granular fatty powder which is a compound of calcium and stearic acid. [Important see stearic acid] Rabbinic supervision is necessary.

CALCIUM STEAROYL-2-LACTYLATE - It is a mixture of stearic acid and lactic acid having undergone some reaction. It is used in foods as a dough conditioner in yeast-leavened bakery products, as a whipping agent, as a conditioning agent in dehydrated potatoes. Rabbinic supervision is necessary.

CARAGHEEN - Caragheen is an extract of red seaweed and Irish moss. It is used in the food industry as a substitute for gelatin (as an emulsifier, stabilizer, and food thickener).

קאראמעל — זה הוספה של צבע, חום כהה, ומשתמשים בזה לצבוע אוכל, משקה וסוכריות.

סיריק עמיד — נמצא בהרכבה פירות כמו עגבניות, לימונים, תפוזים ועוד. ולפעמים גם בתפוחי אדמה

קאקא-באטער — זה הבסיס של שוקולדה טהור. משתמשים בזה בסוכריות וממתקים, מפני שזה מוסיף לכיסוי מכריך וגם שהסוכרית לא ידבקו אחד לשני.

קאקאָנאָט-אױל — זה נעשה מהגרעינים של קאקאנאט. משתמשים בזה בתוצרת שמנים, שוקולדה וסוכריות, ובאפי' במקום לארד.

קאנפּעקטונערי גלייז — דאס „ראזאנווס גלייז“.

קארן סירופ — זה בא מקארן ומשתמשים בזה בסוכריות.

CARAMEL - Caramel is a color additive which is an amorphous dark brown material resulting from the carefully controlled heat treatment of the food carbohydrates, (usually heating sugar or glucose). It is usually used in coloring foods, beverages and confectionery items.

CITRIC ACID - Citric acid is found in many fruits including tomatoes, pineapples, lemons, oranges, strawberries, and many other fruits, also found in a form in potatoes, beetroot as calcium citrate.

COCOA BUTTER - Cocoa butter fats, obtained from the cocoa bean, are the basis of true chocolate coatings. Cocoa butter is used in confectionery products because its physical properties contribute to the glossy coating and the absence of stickiness.

COCONUT OIL - Coconut oil is made from kernels of the coconut. It is used in the manufacture of edible fats, chocolate and candies. It is used in baking in place of lard.

CONFECTIONARY GLAZE - See resinous glaze.

CORN SYRUP - Corn syrup is a concentrated aqueous solution of the products obtained by the incomplete hydrolysis of corn starch. Used widely in confectionery items.

קרים של טארטאר, טארטאריק עסיד — זה נעשה ממה שנשאר בתוצרת יין.
 לפי כל השורשים ההלכיים בענין זה, החליטו שאסור להשתמש בזה,
 אפילו אם זה נשאר בקטגוריה יותר מי"ב חודש.
 אפילו אם הקרים של טארטאר נשאר בפלאסטיק שלא נעשה ישן,
 מבחינת הלכה, זה עדיין לא כשר. בזמן הזה אין קרים של טארטאר שנעשה
 שמה שנשאר מענבים כשרים. לכן, גם השגחת רב אסור להשתמש בקרים
 של טארטאר.

דעקסטרו — זה נעשה מסטארין.

דעקסטראס (ידוע כסוכר של ענבים) — סוכר שנעשה משבירת סטארצס.
 אין לזה שום שייכות למיץ ענבים.

CREAM OF TARTAR - (tartaric acid)- This product is made from
 the sediment found in the settling tanks in which wines
 are stored prior to final filtration. (for problem see WINES)

Careful analysis of all halachic sources compels the
 decision to forbid the use of this material

as a leavening or flavoring agent even if it is
 chipped from barrels that have been aged for 12
 months after removal of all liquid contents.

* * *

Much confusion has arisen from the lenient opinion
 expressed by some authorities. These opinions have
 little relevance to the present manufacturing tech-
 niques which utilize "non-aged" wine sediments from
 which the cream of tartar is extracted. The subsequent
 aging of the final product by storing in plastic coated
 drums for a period of 12 month does not meet the halachic
 standards of even the most lenient authorities. There is
 no cream of tartar made to date, with or without Rabbinic
 supervision, made from kosher grape sediments.

Cream of Tartar WHETHER WITH OR WITHOUT RABBINIC SUPERVISION
 SHOULD NOT BE USED.

DEXTRIN - (starch gum) Dextrin is made by the incomplete
 hydrolysis of starch.

DEXTROSE - (Also known as glucose or grape sugar). A sugar
 which is usually made from the breaking down of starches.
 It has NO relationship to grape juice.

נפש ישע'י

תקט

אימולטיפייערט — משתמשים בזה כדי לאפשר ערבוביא יותר טובה של שמנים ומים. בתוצרת מאפי' (עוגות וכדומה) משתמשים בהם כדי לשפר את הבצק, את גודל העוגות, ושה לא יתקשה מהר. בגלילה משתמשים בזה כדי שלא יהי' כל כך הרבה אויר בגלילה. רובם הם משורש לא כשר. אסור להשתמש בהם בלי השגחת רב שאפשר לסמוך עליו.

עטשאלאטס — משתמשים בו כמטעים כמו גארליק (שום).

עטעל וואנילין — זה פאודער לבן שמריח כמו וואנילין. משתמשים בו כמטעים במקום וואנילין לחוק אותו.

פילברטס — מין אגוז.

זעעלאטין — נעשה מזה שמבשלים העור, עצמות וכו' של בהמות. משתמשים בזה על פי רוב בתוצרת דעזערטס (לפתן), גם משתמשים בזה בעוגות, סוכריות, גלידה ורפואות ועוד, מוכרח להיות השגחת רב. ואפילו עם השגחת רב צריך להחמיר בזה, כי הוא דבר קשה מאוד לעשות בדרך היתר עפ"י הלכה לכל הדעות (ומלכד זאת נחוץ לזה ממון רב).

EMULSIFIERS - An emulsifier or a "surface active agent" as it is frequently called, is used to permit more intimate mixing of oils and water.

In bakery products, emulsifiers are used to control volume, uniformity, fineness of grain, and to reduce the rate of staling or crumb hardening.

In ice creams emulsifiers are used to reduce the size of ice crystals and air bubbles.

Most emulsifiers may be of non-kosher origin. They should NOT be used without proper rabbinic supervision.

ESCHALOTS - (shallot) An onionlike plant producing small clustered bulbs used like garlic for flavoring.

ETHYL VANILLIN - A fine white crystalline powder having an intense odor of vanillin. It is used as a flavor instead of vanillin or to fortify it.

FILBERTS - a type of hazel nut.

GELATIN - A protein obtained by boiling skin, bone, muscles, and ligaments.

- גלוקאס — סוכר טבעי של פירות וגיידולים.
- גליסערין — בא משמנים, ומשתמשים בזה בסוכריות. יכול גם לבוא משמן ארמה. מוכרח להיות השגחת רב.
- גליסיין — בא מעיבוד זשעלאטין. לפעמים זה נמצא בסיריאל. מוכרח להיות בזה השגחת רב.
- גליסערול מאנורטירעט — יכול להיות משורש של בהמות. מוכרח להיות תחת השגחת רב.
- גאט אראביק — זה בא מצמחים שונים, ומשתמשים בו באימלספייערס ומעבה. מכניסים את זה לסוכריות כסטייבעלייזערס.

The most important use in the food industry is in the manufacture of gelatin desserts. It is also used in bakeries in cake icings, in the manufacture of chiffon type pies, in candies, in marshmallows and in ice creams. Substantial quantities of gelatin are also used in the manufacture of medicines, coating pills, making capsules, and other preparations. Rabbinic supervision is demanded.

- GLUCOSE - Occurs naturally in fruits and other plants. [see dextrose].
- GLYCERINE - Obtained from oils and fats and is used in the confectionary line. It can also be obtained from petroleum. Rabbinic supervision is necessary.
- GLYCINE - Isolation from hydrolysis products of gelatin. Sometimes glycine is found in cereals. Rabbinic supervision is necessary.
- GLYCEROL MONOSTEARATE - Glycerol monostearate may be of animal origin. Rabbinic supervision is necessary.
- GUM ARABIC - (acacia) - It is a dried gummy exudation of the stems and branches of certain type of plant. It is used as an emulsifier and thickener. Used in candies and other foods as a colloidal stabilizer.
- GUM BASE - Gum base is used in the manufacture of chewing gums. Must have Rabbinic supervision because of the necessary addition of glycerine or other non-kosher ingredients.

נפש ישעיה'

תקיא

אינווערט סוכר — זה ערבוביא של גלוקאס ופרוקטאס. משתמשים בזה במאכלים וסוכריות.

אינווערטויס — זה נעשה מיאסם.

לאקטיק עסיד — בדרך כלל זה פארווע כשוה על הפתק של זתים או סאדע. מפני שזה נעשה מקארו (דגן). דק האקטיק עסיד שנעשה בשביל קדים-מיזיז בא מחלב.

לאקטוס — זה בא מנבינה וברך כלל זה חלב.

לאריק פעטס — זה בא מאגוז הורו (קוסו נאט) ועוד שמנים. משתמשים בו כממלא מקום או יחד עם קאקא באטער בסוכריות.

INVERT SUGAR - Invert sugar is a mixture of about 50% glucose and 50% fructose. Honey is mostly invert sugar. It is obtained by the inversion of cane sugar by enzyme or acid hydrolysis. It is used in food products and confectionary items.

INVERTASE (INVERTIN) - Invertase is an enzyme formed from yeast. It is used in the preparation of invert sugar from sucrose (a complex sugar).

LACTIC ACID - Produced by the fermentation of corn starch, glucose, molasses, and sometimes whey (dairy). When listed on an ingredient label of olives and soft drink beverages it is usually made from corn or molasses and is PAREVE. Only lactic acid normally used for the manufacturing of cream cheese is derived from milk.

LACTOSE - (lactate) (milk sugar) - It is a by product of cheese produced from whey and is DAIRY.

LAURIC FATS - Lauric fats, also called "cocoa butter substitute" or "hard butter", are imported from coconut oil, palm kernel oil, and other tropical oils. These fats are used in conjunction with, or in place of, cocoa butter in confectionary coatings.

לעסאטין — השורש של זה הוא שמן תירס. משתמשים בו במארגארין, סוכריות, ושוקולדה, קאקא־באטער ועוד.

גאָס־בייס (הבסיס של גאם) — משתמשים בזה בתורת לעם, מוכרח להיות על זה השגחת רב מפני שמוסיפין גליסעריין או מכילים אחרים שלא בשרים.

ליפידס — חלב במהמות או ירקות. מוכרח להיות בזה השגחת רב.

מאגניסיעט סטיריעט — ערבוביא של מאגנעסיום וסטיריק עסיד. מוכרח להיות השגחת רב.

מאלט סירופ — חום כהה, שבא ממאלט ומשתמשים בזה באימלספיערם. מאניטאל — יש הרבה בטבע הטבעי.

מאנו ודי־גליסעריידס — תוצרת כמו גליסעריידס. משתמשים בו בלחם ועוגות כדי שהאוכל יהי יותר מתוק; בסוכריות — כדי להיות

LECITHIN - Commercial lecithin is usually obtained from soy beans and corn oil. It disperses fats in the mixture, retards rancidity, and prevents fat bloom on the products. It is used in margarines and confectionary products such as: caramels, chocolates, fudge, cocoa butter, nougats, kisses and taffies.

LIPIDS - Fats from either animal or vegetable origin. Rabbinic supervision is necessary.

MAGNESIUM STEARATE - A compound of magnesium and stearic acid [see stearic acid]. Rabbinic supervision is required.

MALT SYRUP - A dark brown syrupy liquid obtained by evaporating an infusion of malt. Used as an emulsifying agent as well as in dissolving the atarches.

MANNITOL - It is widely distributed in nature, particularly in fungi.

MONO AND DI-GLYCERIDES - Manufactured similarly to glycerides. In breads and cakes mono and di-glycerides are used to increase the sugar ration, a higher ratio yielding a more appetizing product. In confectionary products they are used to promote a more intimate mixing of fats and water, retards hardening, retards loss of gloss and formation of

נפש ישעי'

תקיג

ערבוביא של חלב ומים; בגלידה — לצמצם את גודל האויר בה. ומלבד זאת, זה לא מוכרח להיות כתוב על הפתק. רוב המאנו ורי-גליסעריידס הם משורש בהמות, וצדיכים להשתמש בהם רק כהשגחת רב.

מאנו סאדיאס גלוטאמיט — משתמשים בזה כמטעים. זה המלח של גלא' מאמיק עסיר.

חטענינים טבעיים ולא-טבעיים — המטעמים יכולים להיות משורש ירקות וגם משורש בהמות לא כשרות, וצריך שיהי' השגחת רב.

אוויל של פעפערמינט — זה בא מפרח מסוים, ומשתמשים בזה באוכל ומשקה.

---

surface greying, reduces stickiness of caramels and nougats, improves the opacity of sugar coatings used on panned goods, improving the palatability of mints, and impeding the migration of oil in peanut butter.

In frozen desserts, such as in ice cream, it disperses the fats which in turn keep ice crystals small and reduce the size of air bubbles.

In convenience and instant foods, particularly those with cereal or starch bases such as macarooni, spaghetti, noodles cooked cereals and dehydrated potatoes where monoglycerides reduce pastiness.

The addition of monoglycerides does not necessarily have to be listed. *Most mono and di-glycerides are of animal origin and should only be used with rabbinic supervision.*

MONO SODIUM GLUTAMATE - Salt of glutamic acid used in seasoning and is manufactured by fermentation.

NATURAL AND ARTIFICIAL FLAVORS - Flavors may range from extracts of plants to extracts of non-kosher animals. Rabbinic supervision is preferable.

OIL OF PEPPERMINT - Oil of peppermint comes from a specific flower. It is used in liquors and foods.

איל של אגוזים — מוציאים זאת מאגוזים, ומשתמשים בו בשמנים הנאכלים כגון מייאניעים וסוכריות ובפינאט-באטער.

פעפטין — נמצא ברוכ הפירות ובכמה ירקות. משתמשים בזה בושעלים, ומוציאים זה מחומר תפוחים.

פעפטין — זה בא מהפרשת חזירים, ומוכרח להיות בו השגחת רב.

פאליגליסערול עסטערס של עסיד חלב — נעשה מחלב ושמנים, כמו שעה, מוכרח להיות בו השגחת רב.

פאליסארבעט 60 או 80 — זה אימלספייער שנעשה מסטיריק עסיד, שיכול להיות משורש לא כשר. משתמשים בו בעוגות, תוצרות קאקאו, שמנים ומשקאות של ייש. מוכרח להיות השגחת רב.

PEANUT OIL - Peanut oil is prepared from the shelled and skinned nuts by either pressing or solvent extraction. It is used in edible oils, in mayonnaise, in confections and peanut butter.

PECTIN - Pectin is a substance found in most fruits and in some vegetables. It is used to produce jellies and is often extracted from apple pulp.

PEPSIN - Pepsin is obtained from the secretions of the stomach linings of animals, especially hogs. [see desserts].
Rabbinic supervision is MANDATORY.

POLYGLYCEROL ESTERS OF FATTY ACIDS - It is prepared from edible fats and oils (for example lard and tallow).
Rabbinic supervision is required.

POLYSORBATE 60 - (sorbitan monostearate) -It is an emulsifier made from stearic acid (see stearic acid) which may be of non-kosher origin.

It is used as an emulsifier in whipped vegetable oil topping, cakes and cake mixes, confectionary coatings and cacao products, cake icings and cake fillings, dressings, shortenings and edible oils, and as a foaming agent in non alcoholic mixes.

Rabbinic supervision is required.

POLYSORBATE 80 - see polysorbate 60.

נפש ישעי'

תקמו

- פאטענטיס סארבעט — פריסערוואטיו הנעשה מפאטעסיום וסרכיק עסיד.
פראפיאניק עסיד — נמצא בתוצרות חלביות, אבל בדרך כלל זה לא טבעי,
זה מונע הרקבת האוכל.
- פראפאלין גלייקאל — זה נעשה באופן כימי, ומשתמשים בו כאימלספיער
וסטייבעלייזער. זה עושה המאכל יותר עבה.
- רעזענוס גלייז — זה מוכן מתוצאי שרצים. יש מחלוקת בין ההכמים אם
מותר להשתמש בו או לא.
- רענעט — זה בא המבטן של פרה — מוכרח להיות עליו השגחת רב.
- שמנים — שארטענינג, משתמשים לרוב בשביל עוגות. יכול לבוא משורש
צמחי או שורש בהמות. מוכרח להיות השגחת רב.
- סאדיאם אלגינעט — מוציאים את זה מצמחים. משתמשים בו בגלירה
בסטייבעלייזער.

POTASSIUM SORBATE - A preservative made from potassium and sorbic acid [see sorbic acid].

PROPRIONIC ACID - Occurs in dairy products in small amounts but is usually synthetic. It is used as a mold inhibitor and in the manufacture of fruit flavors.

PROPYLENE GLYCOL - (alginate) It is produced chemically. It is used as an emulsifier or atablizer. (thickens foods, and is added to ice creams and sherbets). It is also used as an anti-freeze in breweries and dairy establishments and as a solvent for flavors and colors.

RESINOUS GLAZE - It is prepared from insect secretions found in the West Indies.

RENNET - A milk curdling enzyme derived from the lining of the stomach of the calf. Rabbinic supervision is MANDATORY. -

SHORTENINGS - Used extensively in cakes and pastries. Shortening is derived from both animal and vegetable source. Rabbinic supervision is necessary. [see vegetable oil]

SODIUM ALGINATE - A gelling carbohydrate product extracted from giant brown seaweed or kelp. It is used in the manufacture of ice creams where it serves as a stabilizer, insuring creamy texture and preventing the formation of ice crystals.

סאדיאם בענויעט — זה משורש כימי. משתמשים בו בפריסערוואטיוו. נעשה מסאדיאם ובענזיאק עסיד.

סאדיאם קאסינעט — החלק הנמס של קאסין. זה מילכיג אפילו בממלאי מקום חלב. זה יכול להיות גם באינסטענט מאשט תפוחי אדמה.

סאדיאם סיטרייט — זה משורש כימי, ונמצא לפעמים בגבינה ופירות בקאנס.

סאדיאם לארעל סאלפייט — זה סבון כימי. משתמשים בו במאכלי בצים ובמשקאות.

סאדיאם פראפיאנייט — זה משורש כימי ומשתמשים בו למנוע חימוץ אוכל.

סאפטענערט — זה נמצא בלעם. זה בא משורש צמחים או שורש בהמות. מוכרה להיות השגחת רב.

סארביק עסיד — יכולים לקבל את זה מתותים ודרך כלל משתמשים בזה למנוע קלקול או הרקבת האוכל.

SODIUM BENZOATE - It is of chemical origin. It is composed of sodium and benzoic acid and is used as a preservative.

SODIUM CAESINATE - The soluble form of caesin. [see caesin]. It is primarily found in non-dairy creamers and products which of course makes the product DAIRY. It can also be found in instant mashed potatoes.

SODIUM CITRATE - It is of chemical origin. It is found in special cheeses and canned fruits.

SODIUM LAURYL SULFATE - It is a chemical detergent. It is used as a whipping agent, an emulsifier in egg products and as a surfactant in beverages and drinks.

SODIUM PROPIONATE - It is of chemical origin and used as a mold preventative.

SOFTENERS - It is found in chewing gums. It may be derived from either animal or vegetable origin. Rabbinic supervision is necessary.

SORBIC ACID - Sorbic acid may be obtained from berries and is usually used as a mold inhibitor.

נפש ישעיה'

תקין

סארביטאן מאנרסטיראט — נעשה מסטיריק עסיד, ויכול לבוא מבהמות. משתמשים בזה כאימלספייער בכל מיני אוכל, כמו עוגות, גלידה, ממלאי מקום חלב, תוצרות קאקאו. מוכרח להיות השגחת רב.

סארביטאל — זה בא מסוכר ולפעמים מתותים.

ספאן רטווין (פאליטארבעט 80) — בדרך כלל משורש בהמות, ומשתמשים בשוקולדה ועוד מאכלים.

סטיריק עסיד — עסיד לבן לקוח משערה ועוד חלב שאינו כשר. מוכרח להיות השגחת רב.

סאטיניק עסיד — נעשה ע"י חימוץ טאטאריק עסיד, ומשתמשים בו בתוצרת ברקת.

טארטאריק עסיד — ראה "קרים של טארטאר".

SORBITAN MONOSTEARATE - Sorbitan monostearate is made from stearic acid which can be of animal origin. It is used as an emulsifier in whipped vegetable oil topping, as an emulsifier in cakes and cake mixes, as an emulsifier in confectionary coatings and cacao products, as an emulsifier in cake icings and fillings, as an emulsifier in solid state edible vegetable fat-water emulsion intended for use as substitutes for milk or cream in beverage coffee.

Rabbinic supervision is necessary.

SORBITOL - It is a synthetic derivative of glucose and is sometimes obtained from berries (except grape).

SPAN and TWEEN - (polysorbate 80) It is usually of animal origin and is used in chocolates and other food items.

STEARIC ACID - A white crystalline fatty acid usually extracted from tallow and other hard non-kosher fats. Rabbinic supervision is necessary.

SUCCINIC ACID - It can be made by the fermentation of tartaric acid. It is used in the manufacture of lacqueurs.

TARTARIC ACID - IMPORTANT - See cream of tartar

טראגאקאנט — לקוח מצמח מסוים, ומשתמשים בו כסטייבעלייזער במאכלים וסוכריות.

טריי-קאלטינט פאספייט — זה משורש כימי. משתמשים בו לזיקוק סוכר.

טורמעריק — זה בא מהודו, ומשתמשים בו בכרוי לחם.

ווענילע — זה משורש פירות. משתמשים בו בתוצרת מאפיות ובמטעימי משקאות.

ווענילין — זה נמצא בדרך טבעי בווענילע.

וועדזשטייבל-איל — הרבה חברות יוצרים זה ושמןים ואויל של בהמות באותם המכונות. ולכן אמרו החברות שהחוצאות הראשונות על

המכונות האלו יכולים להכיל כ-5%—2% שמנים של בהמות.

הממשלה אומרת שכשכתוב "נקי" או "מאז אחוז נקי", המובן אינו

שזה דוקא טהור לגמרי; כשכתוב "נקי" על הפתק יכול להיות המובן שזה בריא, או לא מלוכלך וכדומה לזה.

TRAGACANTH - (gum tragacanth) It is the dry gummy exudation of a particular plant. It is a stabilizer used in foods and confections.

TRICALCIUM PHOSPHATE - It is of chemical origin. It is also known as bone ash and is used in clarifying sugar syrup and is used as a non-caking agent.

TURMERIC - An East Indian aromatic herb used as a condiment.

VANILLA - It is of fruit source. It is used in the manufacture of confections and various bakery products. It is also used in flavoring beverages.

VANILLIN - It occurs naturally in vanilla and potato parings. It is used as a flavoring agent in confectionary items, beverages and foods.

VEGETABLE OIL and SHORTENING - Many companies produce vegetable and animal oils and shortenings on the same machinery. They have indicated to us that due to the same machinery being used the first few runs of a vegetable oil may conceivably contain 2%-5% of animal oils.

מוכרח להיות השגחת רב לאשר שהשמן הוא משורש כשר, ולא נגע בשמן טרפה.

אע"פ שכתוב על הפתק "וועדזשטייבל אויל", זה לא מראה עדיין שזה כשר.

ווי — זהו חלק המים של חלב שמוציאים מן החלב לעשות גבינה. זה חלבי ומוכרח להיות עליו השגחת רב.

" Such statements as 'PURE' or '100% PURE' have no special meaning under the law. The use of the term PURE is, in our opinion, inappropriate on the label of any food product since it may have different meanings such as 'free from bacteria', 'not contaminated with anything harmful', 'etc.,' and in some cases is misleading. "

Letter of correspondence
Food and Drug Administration

Rabbinic supervision is required to ascertain whether or not the oil or shortening is of kosher origin and whether or not the vegetable oil or shortening has come in contact with any animal oil or shortening.

A relatively recent problem of chill proofing of oils requires that they be clarified through a column of charcoal. These clarifiers are extremely expensive and service many companies. The possibility that the same clarifiers might be used for both the vegetable and animal oils is a significant possibility.

Although the product may be labeled as VEGETABLE OIL OR VEGETABLE SHORTENING this is by no means an absolute guarantee of KASHRUS.

WHEY - Whey is the serum, or watery part of milk, separated from the more thick or coagulable part, or curd, in the process of making cheese. It is a DAIRY ingredient and requires Rabbinic supervision.

חסדנות ומאפיות — העובדה שאחד שומר את השבת, מוכיחה משהו גם על האחריות בנוגע להכשרות. לכן, במקום שא"א לדעת בכירור את כשרות המקום, אפשר למדוד גם עפ"ז.
 הסובר שמסעדה המגיישים בה רק מאכלי ירקות או רק מאכלי חלב לא מהווה בעי' הלכתית — טועה הוא.
 ומאפיות בנוגע לבעיות מיוחדות בענין זה — ראה בחלק של לחם ולחמניות, עוגות, קוקים וקראקערס.

**** KASHRUS OUTSIDE THE HOME ****

RESTAURANTS

Sabbath observance is a halachic measure of kashrus reliability. While Sabbath observance and kashrus do represent two areas of religious involvement, one who is a Sabbath observer satisfies by his observance as to the depth of his religious belief and the intensity of his commitment. Thus, it is a fair yardstick by which - in the absence of other data - one may judge reliability.

The assumption that a vegetable or dairy restaurant does not present halachic problems is a false one. Therefore, there are restaurants in New York City which have achieved a "false" reputation of kashrus.

BAKERIES

Sabbath observance is a halachic measure of kashrus reliability. While Sabbath observance and kashrus do represent two areas of religious involvement, one who is a Sabbath observer satisfies by his observance as to the depth of his religious belief and the intensity of his commitment.

For specific problems involved in the production of baked goods see food section: BREADS and ROLLS, and CAKES, COOKIES, and CRACKERS.

תקבא	ישעיי	מפתח	נפש
תפג		תסה	אבקת אפי
תסה		תעב, תמב, תחב	אבקת ביצים
תקד		תעט	אבקת חלב
תסה		תסה	אבקת מרק
תסה		תס	אבקת סוכר
תסה		תסה	אבקת פלאפל
תצח		תעב	אבקת שום
תעב		תפג, תצה	אגוזים
תעב		תמו	אגוזי קוקוס
תסא		תקד	אגר אגר
תנה		תקד	אדיפטק עסיד
תעב		תקיד	אוויל של אגוזים
תעב		תקיג	אוויל של פפערמינט
תעד		תנו	אורז
תעג		תמג	אטריות
תקא		תצא	אייו קרים
תקי		תקט, תפו, תקט	אימלספייערס
תקיב		תקיא	אינזערט סוכר
תפו		תקיא	אינזערטויס
תמג		תקה	אלומענום סאלפייט
תקי		תעב	אלכהול
תצא		תקה	אנוס
תמג		תפג	אסעטאגליסערייד
תקי		תנו	אפורופסים
תקד		תעב	אראק
תקי		תקה, תקד	ארבאל
תקי		תקא	באטערמילאק
תקד		תצב	באטערפעט
תפס		תנו	בדיקת החלף
תסה		תסו	בדיקת המרור מתולעים
תעד		תעד	בדיקת הריאות של עופות
תעד		תקה	בהט
תעד		תעד	בוזק חלפים מיוחד
תעה		תעב	בוראקעס ממולא בבשר
תפס		תעב	בורשט (חמצין)
תעה		תסה	בטנים עם מלח
תעה		תמג	ביסקויט

תקבב

נפש

מפתח

ישעיה

תעה	תמא, תעה	חלב	ב, ט, יד, תמא, תמה, תנג, תעה	דגים מעושנים ובבושים
תמא	תעה	חלב בהמה		דגים קרפיונים
תעה	תעד	חלבה		דג "שחירטפיש"
תעה	תעה, תפג	חלב סינטטי פארווע		דגים שמורים שונים
תמה	תפד	חלב עכורים		דיגליסעריידס
תמה	תפת	חלב שנתלב בשבת		דעזערסט
תצו	תקה	חלה		דעקסטראס
תסב	תקת	חלק אחוריים		דעקסטריין
תסב	תסו	חלק הפנים		הכשרת תגורי הגז
תמא	תעב	תמאה		הובלת העופות
תמד	תעו	תמאת קאקאוי עם שומן חי		השגחה עגבים
תסו	תעד	תמץ		השגחת סכינים
תמט	תקיה	תמרים פלסטיים מגרעיני תבואות		וואשטיבעל אויל
תעו	תקד	תמרי נקוי		חאשטיבל שארטניג
תסו	תמו	תסא (שלאטין)		ויטמינים
תפז	תנג	תדל		ויטמינים מנפט
תסו	תקה, תקיט	תרוסה		חיי
תצא	תצט	תרייאן		חיפט קרימס
תמג	תקית	תשש צבעי מאכל		חזענילן
תקה, תקד	תקית	טארטאריק עסיד		חזענילע
תצו	תקה, תעה	טבל		תפלים
תעו	תמה, תמה	טופי		תפלים עם שמן פאראפין
תקה	תסו	טערמאריק		זכובים
תקה	תמא, תמג	טראגאקאנט		זיופים
תעו	תמד	טרטר		זיוף הדבש
תקה	תקה, תקד	טריי — קאלסיעם פאספייט		זילטין
תצט	תצב	יאנערט		זשאמט
תמב	תצב	יין מתעורבת צבעים ותמציות תמא, תמב		זשעליס
תעו	תעה	יינות תשש ערלה ומחללי שבת		זחים כבושים
תנב	תפז	יין — פתיחת הבקבוק לפני שבת		חומץ
תמב	תעה, תפז	יין שולתן איטלקי עשוי מלשד עצמות		חומץ יין
תמב	תעה	ודם בהמה		תוחם בתוך תוחם
תנ	תנב	ייצור חלבונים		תורת בצונצנת חמצין,
תפג	תעה	ירקות		חטה
תעו	תמא	ירקנים; משגית להפריש תרו"מ		חטה תפוחה
תעו	תע	יי"ש (בראנין) תשש נסך		

אפגעהיטענע עסען

ליקוט הלכות מדברי הפוסקים

בשר שנתעלם מהעין:

אין שויע וורה דעה סימן ס"ג ווערט ערקלערט דער איסור פון בשר שנתעלם מן העין, דאס מיינט אז מען לאזט איבער פלייש אויף א פלאץ און א קלארע סימן, (אפי' אין א אייגענע הויז), און מען האלט נישט קיין אויף דעם די גאנצע צייט, און מיגעפונט דאס נישט אויפן זעלבן פלאץ ווי מיהאט דאס איבערגעלאזט, און מיווייט נישט ווער סיהאט דאס אהין געלייגט, ווערט דער פלייש אסור (לשי' רמ"א), אפילו ווען עס געפונט זיך נישט קיין גוי אויף דעם ארט, און סיליגט אויף א פלאץ וואס א שרץ אדער פיגל וואס געפונען זיך אין יענעם געגנט וואלטן געקענט צוקומען און דאס טוישן מיט א אנדערע שטיקל, און אפי' ווען דער איד איז נישט ארויס פון דעם פלאץ, ווייל עס קען זיין אז דאס איז נישט די זעלבע פלייש וואס מען האט געהאט פריער נאר ס'איז אויפגעטוישט געווארען מיט

פון ברענגען אויך שיטות וואס זענען מחמיר מער ווי אנדערע פוסקים אויף געוויסע הלכות, ווייל אונזער ציהל איז דא נאר צו ווייזן די הארבקייט פון די ענינים לויט די גדולי הפוסקים, פאר די אידן וואס זענען מהדר און מדקדק און ווילן יוצא זיין לויט אלע שיטות, בפרט א אדם חשוב ווי ס'זאגט דער דברי יוסף (אורחא, סי' מ"ח) זאל מחמיר זיין מער ווי דער דין, כדי מ'זאל זיך נישט פון איהם אפזענען מיקל צו זיין (ע"י בזה בבכ"י ח"מ טו אות כט)

דער תשובות והנהגות (נ-שע) זאגט א עצה אז מ'זאל שטענדיג האבן א חותם און זיך נישט פארלאזן אויף קיין שום היתר.

נאך איז וויכטיג צו וויסן ביי די אלע זאכן וואס זענען נאר מותר בדיעבד, הייסט דאס ווען ס'האט זיך געמאכט נאר איינמאל (ר"ן נדרים מ"ו), אבער מער ווי דעם איז דאס שוין אסור אפי' בדיעבד, (מהר"ם שורש ט).

דער סמ"ק (ר"כ"ג) שרייבט אז כאטש עס איז דא טעמים אויף דעם איסור וואס זענען שוין נישט נהג יעצט אבער מען קען נישט מיקל צו זיין ווייל דאס איז נאסר געווארען במנן

דער ערוך השלח (קס"ו ח) שרייבט פייערדיגע רייד בנוגע מ'זאל נישט מיקל זיין אין די איסורים, און דאס וואס ווערט גיפסקט אין שויע און דורך גדולי אחרונים לאיסור ווער קען מעין זיין קענען זיי, נאך שרייבט ער אז ער האט בקבלה אויף אלע גירות חכמים אז אויסער די באוואוסטע טעמים איז דא נאך אסאך טעמים כמוסים

באמת וואלט מען געדארפט אסאך מער מאריך זיין אין די פארצווייגטע הלכות, יעצט אבער האבן מיר מקצר געווען נישט מיד צו מאכן די ליינערס, וואס ווילן נישט קיין אריכות, אבער די הוספות זענען לויטן פארלאנג.

ק"י"ח טענה א-ב:

שיקען מיט א גוי

א) ווען מען שיקט מיט א גוי אדער ישראל חשוד (דאס מיינט א איד וואס מ'קען איהם לויט די הלכה נישט געטרויען) ברויט פיש פלייש מילך קעז און וויין דארפן די מאכלים האבן חותמות (ס'זאל זיין פארויגלט).

ב) אויב מען קען נישט זעקענען די חותמות, נאכדעם וואס מ'האט דאס איבערגעגעבן פארן גוי, ווייל זיי זענען צובראכן אד"ג, און מ'זעקענען אז דאס איז געטאן געווארן דירעקט דורך א מענטש (שי"ד ע"י רמ"א סי' ס"ח), זענען די מאכלים אסור, דער רמ"א איז אבער מתיר בתנאי אז דער וואס האט געשיקט די מאכלים קוקט איבער די מאכלים, און ער זעהט אז

דער מאכל איז פונקט אזוי גוט ווי דאס וואס ער האט געשיקט, און דער שלוח וואלט גארנישט הנאה געהאט פון טוישען (וואס איז ימעט נישט במציאות, זעה ווייטער), דעמאלטס אפי' דער חותם איז קאליע געווארן איז דאס מותר (אויב נישט איז עס אסור).

ג) אבער אויב דער גוי קען הנאה האבן פון טוישן דאס מאכל פונם איד אויף א טריפה'ע מאכל, איז דאס אסור אפילו ווען מ'דערקענט אז ס'איז די זעלבע גוט ווי דער מאכל וואס ער האט מיט אים געשיקט.

נהנה

הנאה האבן פון טוישן קען זיין אויף פארשידענע אופנים צב"ש, 1) דעם איד'ס מאכל איז פרישער, 2) א בעסערע סארט (כאטש ס'זעהט אויס די זעלבע), צב"ש דעם איד'ס פלייש איז פון א יונגערע אדער פעטערע פלייש, און דער גוי טוישט דאס מיט פלייש פון א עלטערע אדער מאגערע פלייש, וואס פון אויבן אויף דערקענט מען נישט דעם חילוק, נאר ווען דער איד שיקט פלייש אד"ג וואס ס'איז נישט פארהאן רעגערס פון דעם וואס זאל אויסזעהן די זעלבע ווי די פלייש, דאן הייסט אז דער גוי איז נישט נהנה בחלופין (פרי תא"ח, 3) אינמיטן ווען קען זיין אז דעם גוי פארגלויבט זיך דער מאכל, און אויב ער קען נישט דארט באקומען דאס צו קויפן גרינגערהייט, טראכט ער אז ער וועט דאס אויפגען, און שפעטער צוריקויפן א אנדערע (חכ"י צ"ט, 4) אפילו ער האט אויך פונם דעם זעלבען מאכל, אבער ס'לייגט פארפאקט אונטער אנדערע פעקלעך און ס'איז אים א טירחה אויסצופאקן אינמיטן וועג, איז איהם גרינגער צו נעמען פון דעם איד'ס מאכל וואס ליגט פון אויבן, און שפעטער ווען ער וועט אלעס אויספאקן זענען ער צוריק לייגן דעם איד'ס פעקל לויט וואס ער האט גענומען (שם בחכ"י, ו'כ"ה במהרי"ט ח"ב א, 5) אפילו ווען דער גוי האט נאר א קליינע הנאה זענען דער בית שלמה (וי"ד קפ"ח) און תשו' רב"י (שפראן, סי' כ"ב) מחמיר, און דער גנת ורדים (וי"ד כ"ל א י"ט) איז מיקל דארט ווי ס'לוינט זיך נישט פארן גוי די טירחה, 6) דער מקור ישראל (נורא, י"ד-ט) ברענגט פון מהרי"ט אלגאי מחמיר צו זיין אפילו ווען ס'איז א ספק צו דער גוי האט א הנאה פון טוישן

ז) אין די פלעצער ווי גוים ציטערן נישט פאר אידן, און פאר א קליינע הנאה זענען זיי גרייט זיך מטריח צו זיין, און זיך ביליג מאכן, (און בפרט דארט ווי א איד האט מורא צו זאגן אז דער גוי האט ג'אסרט זיין מאכל) טאר מען זיי דאס נישט איבערגעבן אן א חותם, און דער איד זאל נאכדעם טאקוקן אויב דער חותם איז גאנץ (פרי תא"ח)

ה) דער היתר פון לא נהנה בחלופין איז נאר ווען ס'איז

אין שולחן ערוך ווערט דערמאנט פארשידענע היתרים איבער שיקן זאכן דורך א גוי, אדער איבערלאזן א גוי אליין אין שטוב, אבער ס'איז זייער וויכטיג צו וויסן אז יעדע היתר פאר זיך, האט פארשידענע פרטים און אייגענעלייטן, וואס אויף דעם איז דער היתר געבויט, ממילא זענען די היתרים שטארק באגרעניצט, און מיט איין קליינע שינוי קען אוועקפאלן דער גאנצער היתר, אויך ווען מ'פארזיגלט דאס עסן, ברויך מען וויסן אויב ע"פ הלכה הייסט דאס פארויגלט (א הכשר מן א רב אדער א סטיקער הייסט נישט פארויגלט, אויך ווען די בלאמבעס אדער זיגל ליגט אנגעגרייט אויף א פלאץ וואס דער גוי קען צוקומען דערצו און נאכמאכן איז דאס נישט קיין זיגל וע"י חמת אדם כלל ע' אות א בוח), וועגן דעם איז נישט ריכטיג אז יעדער יחיד זאל נוצן די היתרים, נאר ביי יעדער פאל באזונדער, ברויך איבערגעטומעסט ווערן מיט א מורה הוראה וואס האט גוט דורכגעלערנט די הלכה מיט די פוסקים הונדערט פראגענט, אז ס'איז אויסגעהאלטן.

טריפה פלייש

און ווער ס'האט א ביסל יראת שמים זאל אכטונג געבן נישט אריינצונעמען אין מויל, דאס וואס מ'ווייסט נישט פאר זיכער אז ס'איז נישט דא דערויף קיין שאלה, (תשו' דברי יואל י"ח)

און כדי מ'זאל האבן א אהנונג איבער וואס ס'האנדלט זיך דא, ברענגען מיר אראפ בקיצור, די הויפט זאכן וואס מ'דארף צו וויסן אויף צו פרעגן א שאלה, מיר האבן זיך נישט אפגעהאלטן

רבנים פארציילען

דער ספר כשרות והכשרים בהלכה ברענגט אז מען האט געטראפען א אראבער וואס ער האט נאך געמאכט די אידישע סימבאל און פארקויפט אהן א שיעור זאכען בתורת כשר

בארא פארק... פרייטיג צו נאכטס אין א שיינע שמחה זאל אין עס שמעקט זיך פון א פארברענטע געקעכץ גרוך פון קאך, קיינער זארגט זיך נישט נאר די וועיטערס, צומארגענס איז די גאנצע עסטן אויך די טשאלענט בוסדר מיטען כעסטען געשמאק לכבוד שבת קודש ממש א נחת דערזעקט זיך ר' פלוני שפעטער וואס איז דא געשעקן מיט דעם ריח וואס מען האט פרייטיג צונאכטס געשמעקט פון פארברענטע מאכלים, ווערט ער פלוצים געוואהר אז דער גוי וואס ארבעט און קאך איז געגאנגען נעמען שבת צופרי פרישע פלייש אין אריינגעלייגט אין טאפ און געמאכט א פרישע גוטע טשאלענט לכבוד שבת, נו קען דען זיין א בעסערע טשאלענט ממש פריש אפילו נישט איבער געבעכטיגט וע"י אחד מרבני התאחדות הרבנים

בני ברק.. פלוצים א טומעל איז די ישיבה מה יום מ'ווימים? וואס איז געשעהן מען כשר'ט די קאך, איז יעצט ערב פסח? ניין, מען איז געוואהר געווארען דער גוי אין קאך האט זיך געקאכט א איי און די כשר'ע פענדעל פון די ישיבה. נו! זאל מען כשר'ען נאר דעם פענדעל וואס דארף מען כשר'ען דעם גאנצען קאך וועגען איין איי? ניין, פארשטייסט נישט דאס פלעג ער טוען יעדען טאג נו! זאל מען נאר כשר'ען די גאנצע מילכיגע זייט? אמתו! נאר וויבאלד מיר האבען יעצט אנגעפאנגען נאך צוגיין דעם גוי זענען מיר געוואהר געווארען אז ער האט נישט געלערנט הלכות כשר וחלב ער האט אסאך מאהל גענרצט מילך מיט פלייש'גע כלים אין פלייש מיט מילכיגע כלים מיט נאך מכשולות, (פסקי חרב לאנדא).

ווילאמסבורג א איד טעלעפאנירט אהן די התאחדות הרבנים מיט א שאלה היות ער איז געוואהר געווארען אז עס איז כמעט נישט נבמצא א ערליכער שומר שבת וועטער דא אין ווילאמסבורג, און די עסטן ווערט דעליווערט צום זאל אפאר שעה פאר שבת מיט גוים, און אנדערע גוים וועטערס געבען אכטונג אויף די מאכלים א גאנצן שבת, אויך בשעת'ען דאווענען ווען עס געפינט זיך נישט דארט קיין שום איד, מעג מען עסען די מאכלים! ענטפערן זיי אלע א קלארע ניין נו! וואו קען זיין אז עס גייט אזוינס פארהי? אהקע! מיר וועלן דאס דורך רעדן מיט די רבנים (תשע"ח התאחדות הרבנים)

געווען א חותם און ס'איז צובראכן געווארן, אבער אויב ס'איז פון אנפאנג נישט געווען קיין חותם, איז מען חושש אפילו ווען ער האט נישט קיין הנאה פון טוישן, ודברי יוסף סי' ג, קטאוויץ, חתן הריב"ו

(ו) אין שולחן ערוך ווערט געברענגט דער היתר פון לא נהנה בחליפין, אבער דער מהרי"ט (ח"ב ב) און שערי דעה (ק"ה ח) זענען מחמיר אפילו דארט ווי דער גוי האט נישט הנאה פון טוישן, אויב ער קען דאס טוהן אן קיין טירחא, אויך דער פרח מטה אהרן (ח"ב י"ג) איז מחמיר אז ס'זאל נישט העלפן דאס וואס די גוי האט נישט הנאה פון טוישן, נאר ווען מ'לאזט איבער דעם גוי אין א שטוב פון א איד, אבער ווען מען שיקט מיט א גוי עסען דארף מען חושש זיין ער וועט טוישען די מאכלים אפילו ווען ער האט נישט הנאה, דער ישועות יעקב (פ"ד א) איז חושש ביי א דאורייתא, דער צמח צדק (או"ח ט"ה) איז חושש אז מ'זאל כאטש האבן איין חותם, אין כף החיים (פ"ה ק"ה) און אין ש"י חמד ווערט געברענגט א סאך פוסקים וואס זענען חושש אויף די שיטה פון מהרי"ט

(ז) דער כנה"ג (סי' ז) שרייבט אפי' ווען מען גיט דעם גוי רשות צו נעמען וויפיל ער וויל דארף מען חושש זיין אז ער האט געטוישט די מאכלים

(ח) דער ערוך השלחן שרייבט דווקא ווען דער גוי האט מורא טוישט ער נישט ווען ער האט נישט קיין הנאה

(ט) ביי א געשעפט מאן (סטאר קיפער) קען זיך מאכן אז ער האט נישט גענוג סחורה, צופארקויפן נעמט ער פון דעם אידישן סחורה וואס ליגט ביי אים, טראכטנדיג אז ער וועט שפעטער באצאלן, מיט זיין סחורה, און דער איד וועט נישט וויסן אז דאס איז דעם גוי'ס, דאס הייסט אויך נהנה בחליפין (מחצית השקל או"ח תקי"ו ס"ק)

(י) אפי' ווען דער גוי האט געגעבעט די מאכלים איז דאס אסור, און אויך זאג נישט אז ווייל ער קלערט דאס נישט צוריק צו געבן האט ער דאס נישט אויפגעטוישט, (ב"ב מ"ג ח"ד טו אות ד)

(יא) אפי' ווען דער גוי האט שאדען מיטן אויפטוישען דאס עסען טאר מען נישט שיקן לכתחלה דורך אים, און דער גאנצער היתר פון לא נהנה בחליפין איז נאר בדיעבד, (תשו"ת רשב"א תש"א)

חותמות:

צוויי חותמות קען מיינען אויך צוויי קניפן, אבער דער פרי תאר ברענגט א ראב"ד, אז דאס איז נאר ווען ער באהאלט ביים גוי, און ער אליין קוקט דאס דערטאך איבער, אבער ווען ער שיקט מיטן גוי פאר א צווייטן מוז דאס זיין א א פאכמאנשע קניפ, אדער געשריבן מיט אותיות אויף א וועג אז דער גוי זאל דאס נישט קענען גרינג נאכמאכן

(ב) דער בנימין זאב (סי' ט) שרייבט אז איין חותם העלפט נאר ווען דער וואס האט געשיקט די מאכלים וועט צוריק קומען זעהן דעם חותם.

א חותם וואס מ'זעהט אז מ'האט געקענט פעלשן קען מען דאס מער נישט נוצן (רשב"א א"ט-ס).

געדרוקטע הכשרים קען מען נישט נוצן (מנחת דוד א"ק, ב"ד ה

צוויי זעלבע חותמות איז דא פוסקים אז ס'העלפט נישט (נובי"ט מח"ת י"ד ע"א, וע"י בדרכי תשובה, ובכורן יודא ב"ה, מנח"י ב"ה אהני היתר).

קני"ח סעיף ז:

מעבר רבים

מיטאר נישט שיקן לכתחלה מיט א גוי אפילו ער גייט די גאנצע צייט נאר אויף א פלאץ ווי ס'איז דא א סאך מענטשן, און מיר זאגן נישט אז ער האט מורא צו טוישן, בדיעבד איז דאס מותר אויף אזא פאל, אבער טאמער איז דאס אויף א אופן אז ער קען זיך פארענטפערן אויב מ'וועט אים כאפן, איז דאס אסור אפילו בדיעבד, (שב"י י"ד ח"ב סי' ע"ד)

(ב) אין מבי"ט (נה) ווערט געברענגט א דוגמא ווען דער גוי פארט מיט א וואגן וואס ער קען דאס דארט טוישן, און דעם וואס מ'זאל דאס באמערקן, הייסט דאס שוין נישט קיין מקום מעבר לרבים, מ'קען זיך נישט באנוצן מיט דעם היתר פון מעבר לרבים, נאר טאמער דער גוי האט נישט געהאט קיין געלעגנהייט דאס צו טוישן, און נישט ביי א ווייטע וועג (מהרש"ם ו"ה, ב"ב משה-ד, ש"ח מ"ג חומ"צ י"א-ט), און נישט אויב ער נעכטיגט א'בער (פ"ר ת"ר ס"ק), אויך נישט אין די פארטאג שעה'ן (טו"ת ד' מהדו"ג ב"א).

(ג) דאס וואס ס'העלפט מעבר לרבים אהן קיין חותם איז נישט קיין לכתחלה נאר א דיעבד (שו"ת רשב"א תש"א), תורת חסד י"ז, י"ד יעקב י"ד כ"ג, און אפילו מיט א גוי וואס איז זיין קעכט אדער באדינער, (פ"ח ס"ק י"ח לחם הפנים ס"ק י"ז), ואף להמקילין בעבדו הוא רק אם בשביל כך מירתת ביותר וזה תלוי במציאות, (וע"י ערה"ש ק"ח-כ, ובגית רד"ס י"ד כ"ל א"ט).

(ד) אפילו בדיעבד איז א מדת חסידות חושש צו זיין לשיטת רבינו גי' ונה נישט צו עסן קיין מאכל וואס איז געשיקט געווארן דורך א גוי אהן קיין חותם, אפילו ביי א מעבר לרבים, (יוסף אומ"ג לחי"ד י"א כ"ג).

(ה) דער תשו' פני יהושע (כ"ח) שרייבט ביינאכט העלפט נישט וואס מענטשען דרייען זיך (מעבר לרבים).

(ו) און אפילו לויט די הלכה אז ס'העלפט מעבר לרבים אן קיין חותם לערנען די פוסקים אז ס'מוז זיין א פארמאכטע פלעשל אדו"ג, נישט קיין אפענע זאך, (ווי"ד ק"ט-ד שב"י ח"ב י"ד).

(ז) דער ענין פון מעבר לרבים איז נאר ווען א איד שיקט א מאכל צו א איד, אבער נישט ווען ער שיקט דעם גוי קויפן פענס, וואס מ'קען אויך קויפן ביי א גוי (טו"ת ד' מהדו"ג ב"א).

קני"ח סעיף י':

א גוי אין שטוב

אויב איינער לאזט איבער א גוי אין שטוב, און עס איז דא דארט מאכלים וואס דער גוי קען עס טוישען מיט א מאכל וואס איז אסור מן התורה, טאמער איז דער איד א יוצא ונכנס כסדר, (ער דרייט זיך דארט אריין אין ארויס די גאנצע צייט), אדער טאמער האט ער נישט געזאגט פארן גוי אז ער גייט אוועק אויף א לענגערע צייט, און מ'ווייסט נישט זיכער אז דער גוי האט פארשלאסען די טיר, איז דאס מותר, (ווי"ל וויבאלד דער גוי ווייסט אז ער קומט צוריק, האט ער מורא צו טוישן)

(ח) נאר ווען דער איד וועט צוריק קומען איז מותר ווען ער איז נישט נהנה, ווייל דארט האבן די חכמים נישט געמאכט די

גזירה אבער אויף אנדערע פלעצער קען מען נישט מיקל זיין ודברי יוסף סי' (ח)

דער ש"ד (סי' נ"ב) און דער רמ"א (א"ט-כ"ט) זאגן אז אוועק גיין א לענגערע צייט אפילו מ'האט דאס נישט געזאגט פארן גוי איז

קני"ח סעיף י"ב:

גיין אין שוהל

(א) מען דארף מחמיר זיין נישט איבערלאזען די טעפ מיט עסען מיט די גויאישע דינסטן, אהן א איד וואס איז יוצא ונכנס, אבער אויב מ'גייט אוועק אויף א שטיק צייט, (למשל אין שוהל צום דאווענען, אפילו מ'האט נישט געזאגט פארן גוי אז מ'גייט אוועק אויף א שטיק צייט, וואס מעיקר הדין וואלט דאס געווען מותר), אויף דעם זאגט דער רמ"א נכון לירא שמים להחמיר, ווייל עס איז שוין געשען אסאך מאהל קלקולים (ע"י ש"ד לו)

דער טעם (פונעם רא"ש) איז, וויבאלד די שפחה עסט אויך פון דעם מאכל, וויל זי אז איהר עסען זאל זיין בעסער און דערפאר לייגט זי אריין אסור'דיקע מאכלים אין דעם געקעכט, צוליב דעם זאל מען נישט איבערלאזען די טעפ מיט גוים ווען מען גייט אין שול אדער ווען מען איז אוועק א לענגערע צייט

נאך א טעם, ווייל ס'קען זיין אז די גויה וועט אריינלייגען א איסור אין די טעפ כדי די עסען זאל זיין מער געשמאק, מ'זאל איהר צוליב דעם רוהמען (כנה"ג)

(ב) טאמער האט מען איבערגעלאזט א גוי אליינס אהן א יוצא ונכנס, (ד"מ א איד וואס דרייט זיך דארט), זאל מען נישט נוצען די טעפ א מעת לעת (24 שעה)

(ג) טאמער איינער שלאפט א געהעריגע שלאף אזוי ווי למשל ביינאכט, אין א צווייטע צימער, וואס דער איד קען נישט פון דארט זעהן דעם פלאץ ווי די טאפ ליגט, איז דאס אזוי ווי עס איז ונכנס נישט דא קיין איד דארט, און אודאי אויב דאס איז א זאך וואס דער גוי קען הנאה האבן פון טוישן, איז דאס אסור ו"ה

קני"ח סעיף ט"ו:

די כלים

(א) טאמער א גוי געפונט זיך אליינס אין א אידישע שטוב, און ער ווייסט אז דער איד וועט זיך פארזוימען א שטיק צייט, מוז מען כשר'ען אלע טעפ וואס זענען נישט געווען פארשפארט אפי' זיי זענען געווען ליידיקע, ווייל מיר האבן מורא אז דער גוי האט זיך באנוצט דערמיט, לויטן מחבר מעג מען נוצן דעם טאפ נאך 24 שעה, אבער דער ט"ו זאגט טאמער עס איז במזיד מוז מען כשר'ען און כלי חרס דארף מען ארויס ווארפען, און לכתחלה זאל מען נישט לאזן דעם גוי אליין נאר טאמער מ'איז יוצא ונכנס

(ב) טאמער גיט מען פאר א גוי אדער א גויטע א טאפ שמוציגער הייט אדער מיט עסען דערין און מען באקומט עס צוריק אייגענשאפט דארף מען אויך כשר'ען די טאפ (וע"י ש"ע ק"ל א), וועגן דעם זאל מען נישט איבערלאזן א גויטע אליין אין שטוב נאר אויב דער פרידוידער מיט אלע מאכלים אין כלים זענען גוט פארשפארט, אויב מ'האט אויף דעם עובר געווען מוז מען פרעגן א שאלה, (ע"י תשובות והנהגות ח"א תפ"ו)

פרייטיג צונאכט'ס וואס וועט זיין שבת צופרי? נישט קיין פראבלעם! איך וועל טוען אזוי וואו יעדען שבת דער גוי פילט אהן שבתצופרי דעם קעסיל נאך אמאהל. זאגט דער רב, אזוינס! איך לאז אייך נישט קומען צו מיר אין ביהמ"ד וואו לאנג איך וועל נישט איבער קוקען אלעס וועלעכע היתרים נאך איהר נוצט צו קאכען וכדו' (מא' מרבני מאנסי).

מאנרא דעם חה"מ פסח רופט איינער צום דיין מען האט דערליווערט צו איהם פיש אהן סימנים אהן האט דאס געקאכט מיט אנדערע פיש וואס דארף מען יעצט טוען? דינים הייסען כשר'ען דעם טאפ זאגנדיג אז דאס איז דער פיררש'ער איסור וואס די חכמים האבן געאסערט בשר שנתעלם מן העין (דומ"ץ במאנסי)

סוגיעט... אין א זאל פלאץ פאלט אריין פרייטיג צונאכט'ס א דעקל פון א מייאנעץ אין א טאפ זיפ נעמט עס די גויטע ארויס דעם דעקל לייגט (פארמאכט) עס צוריק דעם מייאנעץ פושקע מיט די זופ וואס טראפט, איף שלש סעודות מאכט מען מיט דעם מייאנעץ די טונא סאלאט.

לעיקוואד... גייט א איד אין קאך פון א זאל פרייטיג צונאכטס זעהט ער גוים ארבעטען דארטען ארום אין קאך פארענט ער די קעכערטע וואס גייט דא פאהר? ענטפערט זי איך שטאם פון א חשובע שטוב איך ווייס אלעס, און אלעס איז גוט, דער איד זארגט זיך ווייטער אין שבת צופרי גייט ער נאך אמאהל קוקען וואס עס טוהט זיך אין קאך, זעהט ער וואו די גוים קאכען דארט די מאכלים, גייט ער פארענען דעם דיין וואס איז די הלכה? זאגט ער איהם מען טאר נישט עסען די מאכלים, גייט ער צוריק זאגען פאר די קעכערטע וואס דער דיין האט געפסקנט זאגט זי אז זי ווייסט דאס אריבעט, מען האט נישט געדארפט פארענען די דינים (מא' מרבנים)

מאנסי קומט א קעטערער צו א רב ער האט א שמחה צו קעטערן ביים רב אין ביהמ"ד דעם קומענדיקען שבת, זאגט עס דער רב פאר ביי מיר אין ביהמ"ד לאז איך נישט נוצען די געהעריגע וואסער קעסעל, איך האב א ספעציעלע שבת קעסעל אהן קיין שאלות. אה קעה! נישט קיין פראבלעם פארענט דער רב, אבער איהר האט דא איבער 50 קאפלעך וועט זיך דאך אויסנצען די געקאכטע וואסער

ג) אפי ווען א שטוב האט א אידישע משרתת וואס קאכט, און די גויטע גיט אכט אויף די קינדער, טאר מען נאך אלץ נישט איבערלאזן די גויטע אליינס אין שטוב, ווייל זי קען קאכען פאר זיך אדער פאר די קינדער, אויב די אידישע קעכערען איז נישט אנגעקומען, און פאר זיך קען זי ברענגען טריפה פלייש און קאכען, אין פאר די קינדער קען זי קאכען בשר בחלב (גרות משה י"ד ח"א י"א)

ד) אפי ווען א גוי קאכט כשריע עסען אין א כשריע טאפ איז עס אסור אלץ בישול עכו"ם (אויב עס איז נישט פארהאנען היתר פון בישול עכו"ם) און מען דארף כשריען די טאפ

סי קכ"ג

די תארכייט פון וויין

א) וויין מוז זיין פארזיגלט מיט צוויי חותמות (ב) ווען א גוי רירט אהן א אפגעע פלאש וויין און שאקלט עס, אדער ער האט זיך אנגעטאשן פון דעם פלאש, טאר מען די וויין מער נישט טרינקען

ג) ביי יין מבושל (געקאכטע וויין) וואס גייט נישט אהן דער איסור איז דאס נאר אויב דער גוי ווייסט אז עס איז מבושל, (מנחת שלמה ח"א סי' כה בשם כמה אחרונים)

ד) אויך ביי יין מבושל דארף אויך זיין איין חותם וועגן חליפין, (שו"ע קי"ל סי"ג)

ה) לחומרא זאל מען קיינמאהל נישט איבער לאזען וויין מיט א גוי אהן געהעריגע חותמות יין המשמח סי' קכ"ט מהגאון מפלאקא)

ו) ווען מען קויפט וויין ערב שבת פאר קידוש, און מען לאזט די וויין אין צימער, ווי די שפחה קען טרינקען און מען זאל נישט וויסען, איז אסור אפי' ביזא נכנס, (בית הלל סכח)

ז) אז דער אסורדיקע וויין פאלט אריין אין עסנווארג איז דאס עסנווארג אסור

ח) ווען דער איד האט געקלערט אוועק צוגיין פון שטוב און זיך זוימען ביזען צוריק קומען, אפילו ער האט זיך בארעכנט און צוריק געקומען איז עס אויך אסור

ט) יין נסך איז מען עובר אויף יעדען טראפ עקסטער (סי' סי' קכ"ח סי"ו)

בדרך כלל ווייסט מען פון פיר אופני היתר 1. מיררת ד.מ. דער גוי האט מורא צו טוישן, 2. לא מרעי אומנת'י, ער וויל נישט פארלירן זיין באגלייבשאפט פון זיין געשעפט, 3. יוצא נכנס, ער דרייט זיך אריין און ארויס, 4. חותמות אדער א שומר, מיר האבן שוין ארומגעטראפן פארשידענע פריטים איבער פארשידענע היתרים אז ס'איז נישט אזו גלאטיג, און מ'קען נישט זאגן קיין כלל, נאר מימז' ביי יעדן פאל איבערגיין און זעהן, אויב שישטימט מיט אלע איינצולייטן פונים היתר, מיר וועלן דא איבערגיין אין קורצן ווען די היתרים העלפן נישט

מיררת

ווען העלפט נישט מיררת (א) תוספות (ע"י י"ב ע"א) זאגט אז א גוי האט נישט מורא אריינצולייגען א טריפהניע לעפעל אין א טאפ, אפילו אויב דער איד וועט עס כאפען ווייל ער קען זיך פארענטפערן (מיררת איז נאר שייך ביי נתמס כנגב)

ב) דער היתר איז נאר ווען דער גוי ווייסט אז דאס איז אסור פאר א איד און ער וועט מוזען באצאלען פאר די גאנצע געקעכץ פון דעם טאפ טאמער מען וועט עס רופען צום משפט, (פ"י ת"א.)

ג) דער כנה"ג שרייבט אז דער היתר פון מיררת אהן דעם היתר פון יוצא נכנס העלפט קיינמאל נישט

ד) דער וען דוד (סי' קכ"ח) שרייבט אז מיררת העלפט קיינמאל נישט אליינס נאר מיט נאך א היתר אינאיינעם

ה) היינט וואס די רעגירונג שטרופט נישט אזוי הארב נאר מיט א קליינע קנס, ציטערן נישט די גוים אזוי שטארק ווייניג דוד, אויך שרייבט ספר עטרת משה סי' אז די גוים וואס גיבען אכט מטעם הממשלה ווערען זייער גרינג משוחד און זיי אליינס זענען אויך שותפים מיט די נכנסים. (וע"י נב"י"ת סי' י)

לא מרעי אומנתו

ווען העלפט דער היתר פון לא מרעי אומנתו (א) נאר ביי זיין אייגענע סחורה זאגט מען לא מרעי אומנת'י, אבער ביי סחורה וואס געהער צו א צווייטן, איז אפילו א סוחר נישט באגלייבט (ערוך השולחן ק"ח כג.)

ב) נאר ביי א גרויסען סוחר אדער א פאך מאן וואס האט א נאמען פאר א מומחה, העלפט דער היתר פון לא מרעי אומנתו, נישט ביי א קליינער סוחר וואס האט נישט קיין מכובדיגע אויפגעהארבעטע נאמען, אדער ביי א זאך וואס ס'ליגט נישט דערין קיין פאך, אזוי ווי סתם א טרעגער (דילעווערי) (נודע ביהודה קמא א"י"ח כג, סו"טו"ד מהד"ג ב"ט, חכ"ס ב"ט סי' לט, הובא במהר"ש סי' אג, ס'זענען דא פוסקים וואס זאגן אז ס'העלפט יא דער היתר ביי יעדן ארבייטער, אויב ער קען צוליב דעם שאדן האבן זיין פרנסה, (אבני דקד י"ד א-ג, שו"ת מע המוצ"ט סי' י' אות יד, סי' י' אות ו, מהר"ש ח"ג י"ד נח, תשובות והנהגות ח"ב-שע), אנדערע פוסקים פארלאזן זיך נישט אויף דעם נאר בצירוף נאך היתרים אפילו די פוסקים וואס פארלאזן זיך אויף לא מרעי אומנת'י ביי סתם טרעגערס, איז דאס נאר ווען ס'איז דא נאך צירופים להיתר, (ע"י פ"ח ק"ח-י"ח, הובא בבית שלמה י"ד קפח, ובחקרי לב י"ד סי' ט"ו, ר"ט, אזוי ווי א חותם (מהר"ש ח"א י"ד נח), אדער ווען ער איז נישט נהנה בחליפין (שם סח),

ג) דער בית שלמה (שם) איז מחמיר ס'זאל נישט העלפן לא מרעי אומנת'י אפילו ביי א קליינע הנאה, אין בית יוסף (י"ד ס"ו) שטייט אויף דעם היתר פון לא מרעי אומנת'י, "להלכה ולא למעשה",

ד) דער לבושי מרדכי (מהד"ג חו"ד סי' ז) זאגט אז ביי א פאבריק וואס מען קען זיך נישט פארלאזען אויף די בעלי בתים, לויט וויפיל מערערע ארבייטער עס איז דא דארט, דארף מען מהרערע משגיחים אין עס איז נישט שייך די היתר פון לא מרעי אומנתו

ה) דער מנחת שלמה (סי' קכ"ח) שרייבט, אפילו ווען עס איז דא א קפיאט טאמער ער וועט טוישען, דארט וואו מען קען דאס נישט טוישען, איז נישט דא די היתר פון לא מרעי אומנתו, אין אויך נאר ביי א פארקויפער נישט ביי סתם א שליח (ע"י בתשו' דברי חיים ח"ב י"ד נבדרי השואל דבזמניו קשה יותר ההיתר).

ו) ס'איז דא א סברא אז ס'זאל נישט העלפן לא מרעי אומנת'י נאר ווען מ'שיקט צו א אדם חשוב, (נ"ך החיים י"ד קיד-כח בשם הפ"י ת"א.)

יוצא נכנס

ווען העלפט דער היתר פון יוצא נכנס

א) ביי וויין שטייט דער היתר פון יוצא נכנס איז נאר ווען דער איד קען קומען פון א אינטער טיהר פלוצלונג, און דער גוי קען עס נישט זעהן ווען ער קומט אהן אהין, אין אויך נאר ווען עס איז נאר דא איין גוי וואס ארבעט אויף יענעם פלאץ (נישט מהרערע גוים, שו"ע הל' י"י"ג)

ב) דער בית יצחק (שו"א סי' כ"ג) שרייבט אז יוצא נכנס העלפט נאר ביי א גוי נישט ביי א ישראל מומר, און ביי א מומר דארף זיין שטענדיג א משגיח

ג) דער משנה הלכות (ח"ה סי' ק"ח) זאגט אז ביי א זאל וואס מען קען האבן א חשש מען איז נישט נזהר דארט מיט די גוים און זיי קענען אויסמישען די וויינען וואס איז א שאלה פון יין נסך דארט דארף מען פונקט אזוי מחמיר זיין אויף די עסען בפרט בזמנינו.

דער וואס קויפט ביי א גוי אויפן חשבון אז ער וועט עס דערקענען צו עס איז כשר איז עתיד ליתן את הדין (תשו' פני יהושע סי' ח)

מכשולות שכיחות

די גוים טיילען אויס די וויין וואס איז נישט מבושל אדער ריקען עס בשעת סערווירען (דאס מיינט די וואס שטייט נישט ארויס בפירוש ארויף געשריבען מבושל ווייל דאס איז נישט מבושל לויט פארשידענע פוסקים אדער בכלל נישט מבושל)

מען הייסט די גוים עפענען די וויין ווייל מען וויל נישט שבת עס אליינס עפענען (דער חומרא קומט אויס איז גאר א קולא)

גויים טרונקען פון די וויין, פאקען עס אוועק נאכען עסען וכדו'

וועטערס

קעטערס שיקען מאכלים אהן חותמות

די פרייע אידען וועטערס וואשען זיך נישט מיט א טעפעל נעגל וואסער פאר זיי רירען אהן דאס עסען

מען טיילט די פליישיגע מאכלים מיט די זעלבע געשיר וואס מען האט געטיילט די פיש אום אויסגעוואשען אויב דער טשאלענט ווערט צוגעברענט גיסט דער גוי צו וואסער

א גוי גרייט אהן שבת די עסען ווען מען איז אין שול אדער צונד אהן דעם פייער און מישט אויס די טאפ (בישול עכו"ם, שבת)

גוים טראגען צוריק כלים אין שבת אדער און דער וואכען וואשען עס אויס אליינס

דעליווערס

דעליווערט אדער טראגט ברויט אהן א חותם

מען דעליווערט פיש, סאלאמי וכדו' מיט א גוי אהן א חותם אדער א איד לאזט דאס איבער אינדערויסען פארנט פונעם טיר ביי א דעליווערי אהן א חותם

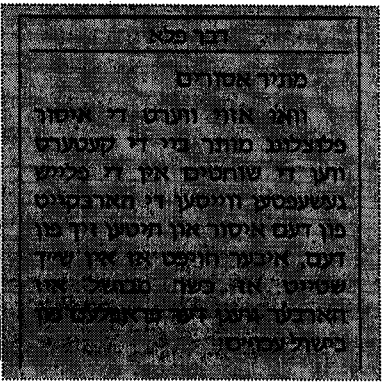
גוים מאכען אויף פארטאג די געשעפטען און עס ווערט דעליווערט פלייש אדער פיש אהן געהעריגע חותמות

די פראגעס רעדן פאר זיך אליין

וועלכע קעטערער האט אויסגעלערנט זיינע וועטערס, בפרט די וועטערס וואס ווערן נאר באשטעלט אויפן טעלעפאן וואס מען זעהט זיי אפילו קיינמאהל נישט, אז טאמער זיי וועלן עפעס טוהן שלא כהוגן אין כשרות, וועלן זיי מוזען באצאלן, אין מען וועט זיי מער נישט נעמען, און מ'וועט זיי רופען און געריכט און דער שופט וועט זיי משפט'ן שטרענג

כשנכנס לבית התבשיל צריך ג"כ להשיגה על איסור בישול עכו"ם ושלא יערב כלום להשביח המאכלים בכדי ליהנות מהם, וגם על איסורי שבת כגון בישול, מגיס, הבערה, סחיטה וכדו', וכן לאיסור בשר בחלב וגם שלא ישתמשו בכלים שהשתמשו למאכלי דגים להשתמש בהם למאכלי בשר בלי נקיין וכן להיפך וחמירה סכנתא מאיסורא. (מחתימת הרבנים)

אן א היימיש פלאץ מאכט איינער היימישע וויין לייגט עס אוועק ביי א היימישע פיש שטאר ווערט מען געוואהר אז א גוי האט גענומען א גלעזעל וויין, פרעגט דער בעל הוויין דעם בעל השטאר הייטכן וואס איז מיט מיררת? ענפערט מען איהם די היינטיגע גוים ענטפערן ווען מען כאפט זיי וואס איז די פראבלעם וואס מאכסטו אזא גרייסע געשעפט, וויפיל קאסט שוין איין גלעזעל וויין? ועוד..... ועוד....

ביים גיין און קאנטריס אדער ביים מופען שיקט מען פלייש אדער אנדערע מאכלים מיט א גוי אהן סימנים מען שטעלט זיך אפ ביי א געז טעגשן טרונקען מילך פון א אפגעע פלעשעל מילך מען גייט אוועק בקביעות אויף א זמן און מען לאזט א גוי אין שטוב ישיבות און מוסדות וואס גויים ארבעטען אליינס און קאך טוען וואס זיי ווילען דארט

ביהמ"ד וואס איז לידיג דורכען טאג און דעמאלטס קומען גויים רייניגען וכד' זענען אלע מאכלים אהן א חותם אסור אפי מילך פון פרידשידער אויך אויף די כלים איז א חשש מען גייט אוועק פון שטוב אין מען זאגט פאר די גויטע טאמער איינער טעלפאנירט אדער קומט, וועט מען זיין צוריק אין אפאהר (צבי"ש 10) מינוט

אויך אסאך מאהל זענען די משקאות פונעם זאל אהן דעם הכשר און אחריות פונעם בעל המכשיר

דברות קודש

דאס איז א קול קורא טאר די אגנע העלט דאס אים א הלכה, נישט חסידות וזמין סאטמאר

דער קול קורא געזעצט באהער במו"ק און האט געזאגט "דבר טוב מאד"

אפי טראקס... (וואס טראגען ס'זענען פונעם לכתחילה א וואי דארטען האבן א שומר תורה זיך דארטער)

א גויטע אין שטוב איז געפערליך וזמין צאלן ס'זענען

אונדא דארף עס האבן א תיקון וזמין באנום

אין ארץ ישראל האט מען שוין געמאכט א גרויסע תיקון..

א קאך אהן השגחה איז ערל זאל אסאך ממשלות (שם חסידות)

ביי מיין השגחה דארף זיין א ערליכע איד אין קאך שבת, אגאנצע צייט ווען עס געפנט זיך א גוי וזמין ווייזן [אפי א] קענטערער וואו משה דבינו אבער די אידען וואס ארבעטען דארט... ווער ווייסט צו זיי זענען שומרי שבת, זיי האבען עס געבראכט, און געברענגט פונעם קענטערער צום ברית מיט אהן סימנים מען טאר עס נישט עסען קרבי דנים איז דארויטא זמין אהנים בלומעקאן

דער ווער הכשרות פון פלעטשען האט זיך מיט אויסגעדרוקט אז א קאך אהן טאקע וואס גייט דארט פאהר איז אזוי וואו א ישיבה אהן בריות.

הכשרים וכשרות

אין שולחן ערוך (ויד"ד סי' ס"ה, וסי' קט"א בנהיה) ווערט

מ"ד

בפרס הפסח תש"ב

הלכות נחוצות הנוגעים לכשרות המאכלים ולבעלי שמחות בפרט

חיות שלאחרונה מצוי מאד שמשמשים בוועטערס (Walkers) שחם גויים גמורים או אינם שות"מ בלי שום משגיח יהודי, בפרט במקומות ששוכרים אולם (hall) לשבת, ומביאים מאכלים ממקום אחר, והוועטערס הם עושים כל תקינות חשבת מאחלים בלי שום משגיח יוצא ונכנס (לכחיים) וכדו', וקורב הדבר מאד להכשל באיסור בשר שנתעלם מן העין שאסרו חז"ל ובה האיסור נכלל גם פת יין והתכיות דג כיא לפי דרנא דילי (וזה אפי' אם המאכלים בעצמם נעשים בתכלית הכשרות ואפי' עם הכשר), וגם חיות שיש אנשים שחולכים בימים אלו לאכול במקומות שונים, וגם בימים אלו שכמה אנשים מכניסים עומים לבתיים לטעית ולעקוי של חתג הבא לקראתנו לטובה.

עיי' ראיתו נחוץ מאד לעורר להציבור האוכלים במקומות אלו ובפרט לבעלי שמחות שאחריות הרבים תלוי בהם להשגיח בענין פקחא ובהירות יתירה על כל הפרטים הנזכרים כאן:

א) כשקעטערען או בנהיב שולח המאכלים לאולם (האל) שאוכלים שם, עיי' עכ"מ או יהודי שאינו שות"מ צריכים המאכלים להיות עם חותמות כו"מא כפי המבואר בשו"ע סי' קי"ח והחזקות ישראו טורים בחתימתם עד שיבא אחד מבעלי שמחות שיכיר אותם.

ב) כשבעל הקעטורען מביא המאכלים בעצמו להאולם או לאחר שפותחים החותם מכאן ולהבא צריך שימצא יהודי שות"מ יוצא ונכנס בבית התבשיל ובפרט צריך להשגיח עיי' בשעה שהציבור מתפללים, או יראה שבת התבשיל יהי סגור וזה נוגע מאד אחר סעודת ליל השבת אפי' כשאין התכרים מסתובב שם.

וכל זהירות הנ"ל נוגע גי' למי שיש לו עכרים בביתו ונשאר-שם יחיד וידע שישוה זמן ארך בלי יהודי שידקק על כל הנ"ל (ואין שום טמנות לעכ"מ) וגם שאר איסורים כגון בישול עכ"מ, יחוד וכ'.

ואגב אורחא נכון מאד ליהרר כשנתנין מאכלים לציבור ליקח מאכלים מקעטורען שיש לו הכשר

ועיי' באנע על החתום וזמין

אברהם גיין מיטן זמין ווייזן	אפרים מיטל הערשקאוויטש זמין באר-קולט ונעמ"ג	ישראל חיים מנשה ברידמאן זמין דעת טייל דסאטמאר
אהרן גירטוואל זמין נחל סתם יעקב סאט	חיים שרנא טאויל שניעבאל אזוי דער אגריס, סאט	מנחם פישער זמין דעת וסל דת וואס
אליעזר חיים בלום זמין דעת טאויל סאט	יהודקאל דאטא זמין דעת ווארף סאטמאר	נחמן יחיאל מיטל שטיינבערג זמין דעת ווייזן וזמין סטודיא וזמין דע"ק דע"ק סטודיא
	שלמה חפון גראש זמין בלום ב"ס	

לתועלת ונחיצת הרבים - נא לפרסם

גיפסקיטע אז מיזאל נישט קויפן קיין שום מאכל נאר פון איינעם וואס מיוויזט אז ער איז מוחזק בכשרות, שמעטערע דורות האט מען איינגעפירט אין ווער ארבע ארצות אז מען מוז האבן א הכשר בכתב פון א ערליכן רב וואס מיקען זיך אויף איהם פארלאזן (לחם הפנים ק"ט-ג), און משום לא פלוג האט מען דאס איינגעפירט אויך אויף איינעם וואס איז מוחזק בכשרות לבית הלל וי"ד סי' ס"ה, וכי"כ בטוב טעם ודעת מהד"ג קט"ו, ובבית דוד ק"ט, ועיי' בכור שור ע"ז ל"ט.

אפילו א איד וואס איז מוחזק בכשרות, איז נישט באגלייבט אויף א זאך וואס איז דא דערין מקילים און ער האט זיך אויף וואס אנצוהענגען (תשובות והנהגות ח"ב ש"א).

מען דארף נעמען א משגיח א שומר תורה ומצוות און אויך

א ירא שמים ווייל אויב נישט קען ער פארזעהן אויף די איסור פון בשר שנתעלם מן העין און אויך אנדערע איסורים, אויך ברענגט ער בדידי הוה עבדא אויף א פלאץ האט מען געקאכט שבת צופרי אין א האטעל, (תשובות והנהגות ח"ב ש"ט).

מען טאר נישט איינשטיין אויף א פלאץ וואו מען קען זיך נישט פארלאזען אויף די כשרות פון בעל הבית אפילו מען האט נאר בדיעה צו עסען זאכען וואס דארפען נישט קיין הכשר, אויך ביי דעם וואס איז נישט פארלעסליך איז נישט דא דער היתר פון לא מרעי אומנתו, און מען זאל איהם נאר געבען א הכשר אויף א אופן אויב מען קען האבען כשרים אזוי גרינג וואו טריפה אהן קיין עקסטערע טירחא, און ס'האט די זעלבע טעם, און די זעלבע פרייז, און ער מוז האבן א כתב הכשר, און א משגיח דארף דארט גיין כסדר באקוקען אהן מודיע זיין פאראויס, אויב ס'איז נישט דא די תנאים דארף זיין א השגחה תמידית (תשובות והנהגות ח"ב נ"ד)

אבער ס'איז געסער נישט צו געבען א הכשר פאר א נישט פארלעסליכער מענטש אפי' מיט א שומר, ווייל מיט דער צייט וועט מען פארנעסן פונעם שומר, אזוי ווי די חכמים האבען געמאכט אפי' ווייטע גירות דארט וואו עס קען ארויסקומען ממשלות.

שריית הרדים סי' ל"ב

טאמער דעם בעל הבית איז נישט קיין באגלייבטער איז נישט מעגליך צו געבן א געהעריגע השגחה, און מיקען זיך דערויף נישט פארלאזן, (תשו' דברי יואל י"ד ד' בשם הגאון ר' הלל

מקלאמי, והגאון מסטאניסלאו ומטארנא ומשיטווא ועד הרבה נאנים, ובמהפך דרבה דף פ"א, ועיי' מנחת דוד ח"א ק"ט).

, דער מהר"ם רמ"ב (א"ף כ"ה) און מהר"ם מינץ (ק"ב כ"ה) שרייבט אז מיהאט געמאכט א תקנה מיט א חרם (הקדמונים) אז ביי א חתונה זאל מוזן זיין א אידישער שומר די גוים און נישט צו גיסן וואסער אום שבת צום קעסל (גמ"א דע"ג ד"ק, ס"ק, ל"ח)

פאר די הוספות אדער אינפארמציע רופט (854)356-9517 (854)425-5558

עצות

א) מיזאל האבן א משגיח תמיד (וואס איז באקאנט מיט אלע ממשלות וואס קען פארקומען אויך מיט איסורי שבת) אזוי ווי ס'זענען דא מהדרין ומדקדקין וואס גיבן נישט קיין הכשר אויף א זאל נאר אויב ס'איז דא א משגיח תמיד פון ערב שבת ביים ארויפלייגענדיג די טאפ אויפען פייער אין אהן א גאנצע שבת.

ב) ביי א שמחה וואס ווערט געמאכט שבת אין א זאל, קען איינער פון די משפחה וואס גייט דאווענען אין א ביהמ"ד וואס מען ענדיגט פריער דעם דאווענען, גיין פאראויס אביסעל צייט פריער און עפענען די קאך פאר די מאכלים. די טישטעבער אד"ג קענען זיין א גאנצע צייט און דערויסן פונעם קאך כדי אנצוגרייטען די טישען

ג) די טעם זאלען זיין פארשלאסען די דעקל מיט די טאפ זאל זיין פארשלאסען מיט א שלאס(מיט א קייט), די עפענען פונעם שלאס זאל זיין ארומגענומען מיט טעיפ (שבת זאל נישט זיין די טעיפ וואס האט שטריק אדער פאדים אינעווייניג) און אויפגעשריבען כשר דארט וואו עס קומט זיך צוזאם די צוויי עקן פונעם טעיפ, א חלק אהן אויף איין זייט און די אנדערע חלק אויפען צווייטע זייט (כדי מען זאל דערקענען טאמער דאס איז געפענט געווארן) מען זאל אכטונג געבען נישט אויפ' שניידען און מייטען די ווערטער, אדער קען מען געטען דעם גוי ער זאל עס אויף מאכען, אדער עס לייגען ביים צינגעל פונעם שלאס אז ווען מען מאכט אויף דעם שלאס וועט מען מער נישט קענען צוריק צומאכען דעם שלאס אויפען זעלבען וועג, די זעלבע קען מען אריין לייגן די קאלטע טעם אין א פלעטיק בעג און צוקלעבן דעם פלעטיק בעג מיט טעיפ, און שרייבן דערויף אותיות, אז עס זאל נישט מעגליך זיין צוריק צומאכען טאכדעם אזוי וואו פריער טאכדעם וואס עס איז געפענט געווארען.

ווען מיקומט צו א שמחה אדער האטעל וואס ווערט אנגעפירט דורך א איד און מ'פרעגט אים אויב אלעס איז כשר, און ער זענעטערט אז יא, טאר מען אים נישט גלייבן נאר אויב ער איז מוחזק בכשרות, מיוויסט אויף אים אז ער איז ערליך (ויד"ד פ"ג), אבער אויב ער זאגט איך האב דאס אליינס געמאכט פון אנפאנג אן איז ער באגלייבט, אויב ער איז נישט מוחזק פאר א חשוד, (איינעם וועט מיקען נישט געטרויען עפ"י הלכה (דאס איז מעיקר הלכה)

בעזרת השם יתברך

ספר

יין המשמח

על הלכות יין נסך

דיניו ומנהגיו

יצא לאור על ידי

הק' שלום יהודה גראם

אבדק"ק האלמין יצ"ו

שנת תשס"א לפ"ק

ברוקלין נוא יארק

ספר זה יוצא לאור

לעיי"נ ניסים חמאויי בן

חלפון ומרים שלום ז"ל

נלב"ע בכ"ה אדר תשי"ב.

ולעילוי נשמת מרים

חמאויי בת דוד ורחל ז"ל

נלב"ע בב' טבת תשנ"ו

**וזאת למודעי שהספר הזה מותר ומצוה לכל
אחד לעשות קאפיס ולהדפיס כמה שרוצה
באיזה לשון שרוצה, וכל המזכה את הרבים
זכותו עומדת לעד וזוכה לבנים צדיקים.**

א. השותה יין נסך אין לו חלק לעולם הבא

שתיית יין נסך וגם סתם יינם הוא איסור חמור מאוד, והעובר על זה ושותה, עוקר נשמתו ממקום שנשרש בו בקדושה ביין המשומר בענביו, ואין לו חלק לעולם הבא.

ב. מי ששתה יין נסך בשוגג, יתענה חמשה ימים.

מי ששתה יין נסך בשוגג^א, יש אומרים שיתענה חמשה ימים נגד חמשה פעמים י"גפ"ג^ב הכתובים בתורה ויתכפר לו. ואם שתה ואחר כך פלטו, אין עליו חטא.

(א) וזה לשון החכמת אדם כלל (ע"ה ס"א), וכתב והאריכו מאוד בעונש זה המקובלים, ונתחבר על זה ספר מיוחד הנקרא יין המשומר, והקורא בו תסמר שערות בשרו מגודל העונש, וכתבו שקבלה בידם שהשותה סתם יינם יכשל בודאי לבעול ארמית, כמו שגזרו חכמים יינם משום בנותיהם ובספר הזכרונות מהחסידי ר"ד שמואל אבוהב מאריך גם כן בעונשו, ולכן כל אדם יזהר בזה מאוד לנפשו ויזכה לסעודת ליתן וליין המשומר עיי"ש.

ג. מי ששתה יין נסך בשוגג, יתענה ע"ג תעניתים.

בספר הקדוש יין המשומר כתב, שפעם אחת שתה הרב הקדוש רבי חיים וויטאל יין ממומר לדת ישמעאל וחזר בתשובה, רק לא השלים עדיין תשובתו, וראה האר"י הקדוש על מצחו אסור יין נסך, וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים במספר "יין" עיין שם. וכתב ביין המשומר כי על זה נקרע סגור לבבנו כי מומר לדת ישמעאל שרוב גאונים ס"ל דמותר היין בהנאה, והוא גם עשה תשובה, רק שלא נגמר עדיין תשובתו וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים. א"כ דע אחי מה זה שמירות היין.

ועיין בשירי ברכה אות ב' שהפליג מאוד בעונש המקיל לעצמו לשתות סתם יינם, דמלבד העובד על דברי חכמים חייב מיתה, בר מן דין דאין לו חלק לעוה"ב, כמו שכתוב בזוהר פרשת שמיני, ומתגלגל בחמור כאשר קבלו גאוני אשכנז, עוד בה שנלכדים בחרם גאוני עולם רבותינו גדולי הדורות המהריט"ץ והראנ"ח והשל"ה ומהר"ש אבוהב עיי"ש.

(ב) עיין לקמן בפרק י"ג באריכות.

דברים אחדים

"השיר והשבח לחי העולמים", שהגיענו לעת הזאת, להגיש לציבור שוחרי ואוהבי תורה, אוצר בלום מאמרי חז"ל וספרי קודש מילין יקירין, עמוקים וטמירין, בענינים קדושים אלו המלוקטים מש"ס בבלי וירושלמי ספרי ספרא, מדרשים, ילקוט וזוהר הקדוש, מפרשי התורה, ספרי יראים ומוסר וחסידות ועוד. שנלקטו בהספר יין המשמח על כשרות היין בהלכה דיניו ומנהגיו, ליקוטים יקרים ונעימים, דיבורים קדושים ונפלאים", התעוררות בענין קדושת המאכלים והמשקאות אשר היא ממש מת-מצוה¹, ואין איש

ג) ועיין בספר חסידים שכתב: להזהר מאוד במצוה שאין לה דורשים הנקראת מת מצוה, (עיין שם). וכמבואר בפנים הספר (בפרק ה') שמקבל שכר ביותר נגד כל העולם כולו, כי הוא ממש כמת מצוה. והמזהיר והנזהר בזה יכול להציל העולם כולו, כמו שאמר הרה"ק רבי ייבי סבא זצ"ל שהעון הזה עיקר גרם הגלות, וגילה שמפני זה החטא הי' כל גזירות שנת ת"ח ות"ת רח"ל. (ועיין עוד בזוהר הקדוש פרשת תרומה דף קלא; ושם בפרשת אחרי מות דף עה: ועיי"ע בשלחן ערוך הגר"ז סימן קכ"ד סעיף י' ובמשנה ברורה שם סעיף קטן כ"ז).

**המתחיל במצוה אומרים לו גמור - המצוה על
אחרים לגמור**

ובימינו אלה נקהלו כמה פעמים רבנים ויראי ד' לטכס עצה לחיזוק הדת ולתקן כמה תקנות, אבל במשך הזמן

שם על לב לעבדה ולשמרה, להעלות את המאמרים

נשכח הכל, ועלינו לחזקם ולעודדם שיתחזקו בדבר, ובזה אפשר לומר כוונת חז"ל שאמרו, המתחיל במצוה אומרים לו גמור ולכאו' מדוע לא אמרו המתחיל במצוה יגמור, רק אומרים דהיינו שאחרים אומרים לו.

אולם האמת הוא כשעולה על דעת איש א' מישראל לעשות איזה מצוה, אזי בודאי ד' הי' בעזרו, וזכות גדול הוא לו, או שעשה מקודם איזה מצוה, ומצוה גוררת מצוה, ותיכף הוא עושה במחשבה זו תיקון גדול ושמחה גדולה בכל העולמות, ומיד היצר עומד לנגדו בתחבולותיו ועושה כל התאמצות לבטלו מלעשות המצוה, ואח"כ כשרואה היצר שאחר כל המניעות שעושה עכ"ז אינו פועל כלום, אזי הוא מפיל על האיש הזה עצלות, ומראה לו ספיקות ואומר לו פן ואולי אינו מצוה כלל לעשות הדבר הזה, ואדרבה שהוא קרוב לעבירה, ובזה מסמא את עיניו שאינו רואה כלל שהוא מצוה, וצריכין לזה זכות גדול ולבקש מאת ד' שיפקח ד' את עיניו ויראה בעיניו המצוה כבתחילה, ואם אינו זוכה בעצמו לראות, אזי המצוה על אחרים אשר מהם לא נעלמה כי לא להם המלחמה לזרז את האיש הזה שלא יתרשל כלל ח"ו מלגמור המצוה, ע"כ יבוא על נכון דברי חז"ל המתחיל במצוה אומרים לו גמור, היינו שאע"פ שח"ו הוא אינו רואה שמצוה לגמור מחמת הספיקות שמפיל לו היצר כנ"ל, עכ"ז המצוה על אחרים שיאמרו לו גמור. (דבש השדה, זוהר דעת).

הקדושים האלו על ספר למען יעמדו ימים רבים, למען יאירו לדורות הבאים את אורחותיהם.

"תהלת ה' ידבר פי" על אשר זכיתי לסדר שבעה עשר ספרים על קדושת המאכלים. "ואברכה את ה' ובפי תהלתו", שהגיעני עד הלום בעזרתו להוציא לאור ספר זה לזכות בו את הרבים.

יתן ה' את חן ספר זה בעיני ציבור היראים את דבר ה' שאליו הספר מופנה בעיקר, וששבבילו כל מאמץ כדאי ומשתלם, ויאירו דברי הספר את עיניהם של ישראל בכל מקום שהם לדבוק ולילך בדרכי הצדיקים המובאים בהספר לזכות וליאור באור פני מלך חיים וזכותם של הצדיקים הנ"ל יגינו עלינו ועל כל בני ביתנו, להשלים משאלין דלבאי ולבא דכל עם ישראל לטב ולחיין ולשלם אמן כן יהי רצון.

חיבור הנוכחי מטרתה להקל מעול הציבור לדפדף בספרי הפוסקים לידע דינים היותר נחוצים ורגילים בנושאי כשרות היין ומנהגיו וכו', אשר בלעדן אי אפשר לקיים מצות קידוש והבדלה, אפילו כיהודי פשוט כאשר עיני כל תחזנה משרים.

יהי רצון שיערה ה' עלינו רוח טהרה ונזכה לטהר לבבנו לעבוד ליוצרנו בכל כוחנו ובכל נפשנו ובכל מאודנו עד שישלח לנו משיחנו ויקבץ נדחנו במהרה בימינו אמן.

וזאת למודעי שספרים אלו מותר לכל אחד להדפיס
כמה שרוצה באיזה לשון שרוצה, וכל המזכה את
הרבים זכותו עומדת לעד וזוכה לבנים צדיקים.

ספר זה יוצא לאור

לעייני ניסים חמאויי בן חלפון ומרים שלום ז"ל

נלב"ע בכ"ה אדר תשי"ב.

ולעילוי נשמת מרים חמאויי בת דוד ורחל ז"ל

נלב"ע בב' טבת תשנ"ו

ויהי נועם ה' עליהם להתברך בכל מילי דמיטב, ובשיבה טובה, אתה ה' לעולם תשמרם, ברכם שמרם טהרם, שיזכו לראות מיוצאי חלציהם רב תענוג ונחת דקדושה, עד אשר נזכה בקרוב לשמוע קול מבשר ואומר בביאת גואל צדק בב"א.

כ"ד המחבר, פה מיאמי ביטש פלארידה, יע"א.

יום ג' לסדר "ולעבדו בכל לבבכם"

שנת שתבנה בית מקדשנו ותפארתנו לפ"ק

הק' שלום יהודה גראם

אברק"ק האלמין יצ"ו

ספר
יין המשמח
על הלכות יין נסך
דיניו ומנהגיו

פרק א

- א -

הזהירנו יוצרנו בתורתו הקדושה בלאוין ואזהרות ועונשין להשמר מכל מיני מאכלות האסורות, ומהם שנכפלה האזהרה עליהם בתורת כהנים ובמשנה תורה, כמו איסור אכילת בהמה וחיי' ועופות הטמאים, ואכילת הדם וחלב, ובשר בחלב ויין נסך, ופוסקים רבים ופרשיות שלימות יעדה התורה"ק באזהרת מאכלות הטמאות והאסורים.

משונה אזהרה זו מכל אזהרות שבתורה, שמלבד האזהרה הודיענו הכ' בכולם פגם הנגרם בנפש האדם העובר עליהם לאכלם, מהם שנכרת הנפש ר"ל מאילנא דחיי כמו בלאו דחלב ודם, ומזה תראה לשער עד היכן הדברים מגיעין, שבשביל אכילה קלה בשעור כזית, אשר הנאת גרונו ומעיו תמשך לרגע כמימרא, יפגם בנפש האוכלם עד כדי כך, שנפשו נכרתה ר"ל משורש הנשמות והוא וזרעו נכרתין ר"ל.

ואף שאר האזהרות שנאמרו בלאוין גרידא, ואין עונשם בכרת, אבל בכולם פרט הכתוב לומר שהאוכלן מטמא ומשקץ את נפשו, כמ"ש אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ וגו', ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ וגו', ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם (ויקרא י"א מ"א), ובכל אזהרה ואזהרה מהם, כפל הכתוב לומר טמא הוא לכם וגו', שקץ הוא לכם וגו', טמאים הם לכם וגו', אשר הבדלתי לכם לטמא והייתם לי קדושים כי קדוש אני ד' וגו', וכמוהו הרבה פסוקים.

וכן על דרך זה הוא בחומר הענין של יין נסך שאמר הכתוב (דברים לב, לח) "אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם יקומו ויעזרכם יהי עליכם סתרה". ועיין רש"י ז"ל שם: אשר חלב זבחימו, היו אותן אלהות אוכלים שהיו מקריבים לפניהם ושותים יין נסיכם. יהי עליכם סתרה, אותו הצור יהי לכם מחסה ומסתור. ואיתא בחז"ל (ע"ז כט, ב) עה"פ ישתו יין נסיכם, היין של עובדי כוכבים אסור ואיסורו איסור הנאה, דאמר קרא אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם, מה זבח אסור בהנאה¹ אף יין אסור בהנאה.

(ד) ובתורה תמימה אות פ"א ז"ל: הא דזבח אסור בהנאה ילפינן מפסוק דתהלים (ק"ו) ויצמאו ישראל לבעל פעור ויאכלו מזבחי מתים, ודרשינן מה מת אסור בהנאה אף זבח אסור בהנאה, וילפינן מינה אף יין נסך דאסור בהנאה. ואמנם זה היא רק כשידעינן בודאי שנתנסך

לע"ז, אבל סתם יינם אינו אסור בהנאה מדאורייתא רק מדרבנן, מי"ח גזירות, כמבואר בפ"ק דשבת, ובגמרא ע"ז ל"ו ב' דגזרו על סתם יינם משום בנותיהם, והקשה הר"ן בסוגיא כאן ל"ל טעם זה תיפק לי' דאסור מטעם גזירה שמא נתנסך ממש, ותירץ בשם רמב"ן דלשמא נתנסך לא חיישינן משום דאם איתא דנסכי' לא הוי מזבין לי' וכדאמרינן בע"ז כ"ב ב' אם איתא דאקצי' לא הוי מזבין לי' [משום קדושת' גבי'], להכי אצטריך למיגזר משום בנותיהם, ועל יסוד זה קיי"ל דבזה"ז שאין רגילות עובדי כוכבים לנסך אין מגע עבודת כוכבים אוסר רק בשתי', וכן סתם יינם מותר בהנאה. ואמנם מש"כ הרמב"ם ביו"ד סי' קכ"ג ס"א בשם הראשונים דמותר לגבות מן העובדי כוכבים סתם יינם בחוב, צ"ע לפי סברתו של רמב"ן שהבאנו דאם איתא דנסכי' לא הוי מזבין לי', דהא תינח אם מוכר או נותן מדעתו ורצונו החפשי, אבל אם מגבין אותו בע"כ במשפט בערכאות הרי אזיל הטעם אם איתא דנסכי' לא הוי מזבין לי', אחרי דבעל כרחו מגבין אותו ממנו, וא"כ הלא נשאר החשש שמא נתנסך. וצ"ל דהראשונים יסברו בישוב קושיית הר"ן שהבאנו כתירוצו של הר"ן עצמו דיין הנתנסך מיעוטא הוא ולמיעוטא לא חיישינן, ולפי תירוץ זה אינם מוכרחין לסברת רמב"ן, ועוד יש לפלפל בזה. ודע שכתב רבינו ירוחם נתיב י"ב ח"ג מדכתיב ישתו הוי דינו כמו דכתיב אכילה דמותר שלא כדרך הנאתו, ועיין בתוס' פסחים כ"ה א' ד"ה מה. ועיין בספרי כאן פלוגתא בין ר' יהודה ור' נחמי' בבאור פסוק זה אי קאי ישראל או על העובדי כוכבים שאמרו כזה על ישראל וכפירש"י

וכן אנו רואים שבטומאת עבודה זרה ישנם ד' אבות: א. ע"ז עצמה (שבת פב.), ב. משמשי ע"ז (שבת פג.), ג. תקרובת ע"ז (חולין יג.), ד. יין נסך (ע"ז ל:), רמב"ם אבוה"ט פ"ו ה"א).

וז"ל הגמרא עבודה זרה (ל:), א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירה שלשה יינות הן יין נסך¹ אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה¹ בכזית, סתם יינם אסור בהנאה¹ ומטמא טומאת משקין ברביעית², המפקיד יינו אצל עובד כוכבים אסור בשתי' ומותר בהנאה.

הרי מבואר בפירוש בתוה"ק בטעם איסורם לפי שהם מטמאים נפש האוכלם ומשקצם, והנפרש להבדל מהם זוכה לקדש את נפשו ולהדבק בקדושתו ית', והגם שאין לנו לחקור ולחפש על טעמי מצותיו ית', כי לא נשיגם בלא"ה, והחקר אלקי מי ימצא, ומי יוכל לעמוד בסוד ד' להשיג אף

בפסוק זה, ואל דרשה זו רמזו התוס' בע"ז בסוגיא כאן וביתר ביאור בהגהות הגרי"ב.

(ה) יין נסך, שנתנסך לעבודת כוכבים (רש"י).

(ו) טומאה חמורה, משא ואהל כמת איתקש תקרובת עבודת כוכבים למת (רש"י).

(ז) סתם יינם אסור בהנאה, משום גזירת יין נסך (רש"י).

(ח) עיין פסחים (יד, א) תוס' ד"ה ואיכא (לבוש).

אפס קצהו, ומכ"ש קטני הערך כמוני היום, ודי לנו בטעם שאסרתו תורה הקדושה, וארי' רביע עלי' בגזירת המלך מלכו של עולם.

אמנם כללא אית לן שבכל מקום שביאר הכתוב להגיד בפירוש טעם המצוה, היא כוונתה העיקרית וטעם הנגלה, מלבד הצפון להבאים בסוד ד', עיין מה שכתב הב"ח בריש ה' סוכה (ר"ס תרכ"ה) וכן במצות תפלין וציצית שביאר הכתוב טעם המצוה עיי"ש.

ומעתה כמו כן באיסור המאכלות שפרט הכתוב טעמו, שמשקץ ומטמא נפש האוכלם, גילה לנו הבוי"ת בתורתו הקדושה טעם הנגלה וכוונה הפשוטה של מצוה זו, ויספיק לכל בעלי שכל ומדע להשמר מאד באזהרתם, כי מי פתי יסור הנגה לשקץ ולטמא את נפשו ונשמתו, ולהבדל מדבקות קדושתו ית' בשביל הנאת החיך והגרון לשעה קלה ומועטת.

האמנם כל אלה דברים ידועים הם, וזיל קרי בי רב הוא, אבל כבר יעדנו בפתח דברינו בהקדמת הקונטרס הלז, כי אין מטרת חיבורנו זה להוסיף ולחדש חדושים, ולאסור איסור בחומרות יתירות במה שהתירה תורה, כי די לנו במה שאסרה תורה, ומה שקבלנו מדברי חז"ל ומדברי הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים, וקבלתם אמת ונאמנים עלינו, ולא נזוז מדבריהם ימין ושמאל אפי' זיז כל שהוא.

אולם הידיעה לבדה באזהרות הפסוקים, לא תספיק לכלי קרב להתגבר נגד היצר הצורך ואורב לנפש האדם להחטיאו, כי אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, ובאותו הרגע שבוערת בקרבו תאות היצר, מעלים היצה"ר ומשכת מלבו ידיעת האיסור או מדמה אותו עליו כהיתר גמור, וממציא ברוב תחבולותיו ק"נ טעמים של היתר לטהר את השרץ ואת הטמא, וע"י רוב פיתויו ודבריו הנחרצים, יאמין לו האדם ויחשוב כי לא זהו שאסרתו תורה, וזה אחר הוא והותרה בשינוי השם ושינוי מקום, וכמוהו פתויים רבים אשר א"א לפרטם כי רבים המה, ולא הרי זה כהרי זה, הצד השווה שבהם שדרכם להזיק ושמירתן עליך לברוח ולהנצל מכל תחבולותיו, כי תכליתם אחד הוא, להחטיא את נפש האדם ולטמאו ח"ו, ולהפרידו מדבקות קדושתו ית'. ובפרט בענין יין נסך שרבו בם הפירצות, כי בדורינו היום המסחר עם הגוים רבו מאוד וכמעט אין מי שלא יכשל בזה, מפני שקונים לחברו או שותפו הגוי מתנה יינו של עכו"ם או סתם יינם שיקר מאוד, ולא עולה על לבם כלל האיסור של יין נסך וסתם יינם שיש בהם איסור הנאה, והרבה נכשלים אחר כך רח"ל בשתייתם וכו'.

שתיית יין נסך וגם סתם יינם הוא איסור חמור מאוד, והעובר על זה ושותה, עוקר נשמתו ממקום שנשרש בו בקדושה ביין המשומר בענביו, ואין לו חלק לעולם הבא.

מי ששתה יין נסך בשוגג^ט, יש אומרים שיתענה חמשה ימים נגד חמשה פעמים גפן הכתובים בתורה ויתכפר לו. ואם שתה ואחר כך פלטו, אין עליו חטא.

ג. והנה מלבד הידיעה באזהרות התוה"ק, מוטל עלינו חובת השמירה בהם כמבואר בפסוקי התורה פעמים אין מספר, וגדר השמירה להיותם לזכרון בין עינינו ולבלתי נסח

ט) וזה לשון החכמת אדם כלל (ע"ה ס"א), וכתב והאריכו מאוד בעונש זה המקובלים, ונתחבר על זה ספר מיוחד הנקרא יין המשומר, והקורא בו תסמר שערות בשרו מגודל העונש, וכתבו שקבלה בידם שהשותה סתם יינם יכשל בודאי לבעול ארמית, כמו שגזרו חכמים יינם משום בנותיהם ובספר הזכרונות מהחסיד ר"ד שמואל אבוהב מאריך גם כן בעונשו, ולכן כל אדם יזהר בזה מאוד לנפשו ויזכה לסעודת לוייתן וליין המשומר עיי"ש.

ועיין בשירי ברכה אות ב' שהפליג מאוד בעונש המקיל לעצמו לשתות סתם יינם, דמלבד העובד על דברי חכמים חייב מיתה, בר מן דין דאין לו. חלק לעוה"ב, כמ"ש בזוה"ק פרשת שמיני, ומתגלגל בחמור כאשר קבלו גאוני אשכנז, עוד בה שנלכדים בחרם גאוני עולם רבותינו גדולי הדורות המהריט"ץ והראנ"ח והשל"ה ומהר"ש אבוהב עיי"ש.

עיין בהגהות וחידושים מבעל ישמח משה (שנדפס בסוף השו"ע) שכתב מלשון הרמ"א משמע דרק ביין נסך ולא סתם יינם, אבל בקיצור של"ה הל' תשובה כתב זאת על סתם יינם והוא סותר לרמ"א עיי"ש.

דעתנו ממצות התורה הקדושה ומאזהרותי, כמ"ש ז"ל במשנה (אבות פ"ג ח') כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו שנא' רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וגו'.

ומה מאד נוראים המה דברי הרע"ב ז"ל במשנה שם, וז"ל כל השוכח דבר אחד ממשנתו בשביל שלא חזר עלי, מעלין עליו כאילו מתחייב בנפשו, שמתוך שכחתו הוא בא להתיר את האיסור ונמצאת תקלה באה על ידו, ושגגתו עולה זדון, אי נמי כאילו מתחייב בנפשו, לפי שאותה משנה היתה משמרתו, ועכשיו ששכחה אינו משמרתו. והתויו"ט בפירושו כתב וז"ל כל השוכח דבר אחד ממשנתו, לאתויי מחמת עצלות וכו'. ובמדרש שמואל כתב אפי' מחמת שהוא טרוד למצוא טרף לביתו אפ"ה מתחייב בנפשו עכ"ל התויו"ט זללה"ה. ואפשר דכל זה נכלל בגדר השמירה שנתחייבנו במצות ד' וקבלנו על עצמנו בהר סיני, כי השומר אם יסיח דעת ומעלים עין משמירת החפץ שקבל שמירתו עליו, ה"ז כפושע בשמירתו.

אי לזאת נתתי על לבי ללקט ציצים ופרחים מדברי חז"ל, המפוזרים בש"ס בבלי וירושלמי זוה"ק ומדרשים בענין תומר איסור יין נסך, ועוד, וגודל פגם הנגרם בנפש האוכלם, גם חפשתי חיפוש אחר חיפוש בספרי הראשונים וגדולי האחרונים, והעתקתי דבריהם בלי יתרון ומגרעת, ודבריהם הקדושים יכניסו אור בהיר בלב הקורא ומתבונן בהם,

וילהיבו את נפש האדם להשמר מאד מכל ענפי האיסור של יין נסך, ועכ"פ יועיל לשכחה, כי בשים עין להגות ולחזור דבריהם הק', יחקק בזכרונו אזהרת התוה"ק באיסור הנורא הזה, ואם לא ימוש התורה הזה מזכרונו, מובטח לו לאדם שלא יחטא. וכדי להקל על הקורא חלקנו כל ענין וענין לבדו, ליתן רווח להתבונן בין פרשה לפרשה.

ואחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש, להיות חלקי ממזכי הרבים, ואולי אבנה גם אנכי ממנה, ואליכם אישים אקרא להגות בספר הזה ולחזור עליו פעמים אין מספר, כי לא הוספתי משלי כלום, והם דברי הראשונים כמלאכים ותורה יבקשו מפייהם, ודברים היוצאים מלבות קדושים, יכנסו בלבות בני"י גזע תרשישים, ובזה נשלם פרק ראשון בעזר צורי וגואלי.

פרק ב

א. דבר ידוע הוא שהגוף כלי לנפש האדם. ובו תעשה פעולותי, וכל פעולות הנפש מתהוים כפי כוחות הגוף, ולפי זכותו וטוב מזגו יבין דרך הנפש החכמה השוכנת בקרבו, ועל כן לטעם זה הרחיקנו הא-ל יתברך ממאכלות האסורות כולם, כי יודע אלקים כי כל אלה יגרמו רוע מזג הגופות

וטמטום הלכבות. ומבואר הענין באר היטב בספר החינוך מהרא"ה ז"ל (מצוה עג) בלאו דטריפה, וזה לשונו הזהב:

משרשי מצוה זו לפי שהגוף כלי לנפש ובו תעשה פעולתה, וזולתה לא תושלם מלאכתו לעולם וכו', כי הגוף בין ידי' כמו הצבת ביד הנפה, אשר עמו יוציא כלי למעשהו, ובאמת כי בהיות הצבת חזק ומכוון לאחוזו בו הכלים, יעשה האומן דברים טובים, ואם לא יהי' הצבת טוב, לא יבואו לעולם הכלים מכוונים ונאים, כמו כן בהיות בגוף שום הפסד באיזה ענין שיהי', תתבטל פעולת השכל כפי אותו ההפסד, ועל כן הרחיקה אותנו תורתנו השלימה מכל דבר הגורם בו הפסד, ועל דרך הזה לפי הפשט נאמר שבא לנו איסור בתורה בכל מאכלות האסורות, ואם יש מהן שאין נודע לנו ולא לחכמי הרפואה נזקן, אל תתמה עליהם כי הרופא הנאמן שהזהירנו בהם, חכם יותר ממך ומהם, וכמה נסכל ונבהל מי שחושב שאין בדברים נזק או תועלת אלא במה שהשיג הוא, ויש לך לדעת כי לתועלתינו לא נתגלה סבתן ונזקן, פן יקומו אנשים מחזיקים עצמם כחכמים גדולים, ויתחכמו לאמר נזק פלוני שאמרה התורה שיש בו דבר פלוני, איננו כ"א במקום פלוני שטבעו כן, או לאיש פלוני שטבעו כן, ופן יתפתה לדבריהם אחד מן הפתאים, ע"כ לא נתגלה טעמן להועיל לנו מן המכשול הזה, וידוע הדבר מדרכי הרפואות שבשר כל הטריפות האסורות לנו מוליד הפסד אל גוף האוכלן, מחמת שהטריפות מורה חולי בבהמה, ואל תתקשה עליך ולומר מה

הפסד יוכל להיות בבהמה שנטרפה מיד ונשחטה, כי לא מחכמה תקשה ע"ז, הלא ידעת כי לכל דבר התחלה, ואם תודה אלי כי באורך הזמן ימצא ההפסד בה מחמת הטריפות, תתחייב להודות כי ברגע הראשון התחיל ההפסד, אלא שהוא מיעוט בהתחלה, ואין ספק כי מן הנוק רע אפילו מיעוט, ועוד שכל דיני התורה וכל דבר שיש לו קיימא בגדר כזה התחייב להיות, שאם תתן דבריך לשיעורין לא יתקיים דבר בידך לעולם, עכ"ל.

ב. וכעין זה כתב עוד החינוך (מצוה קנד) בלאו שלא לאכול טמאים, וזה לשונו: כי יודע אלקים כי כולם ממאכלות שהרחיק מעמו אשר בחר, יש בהם נזקים מצויים לגופם, שהם כלים לנפשות לפעול בהם ולהתעלות על ידי מעשיהם הטובים, על כן הרחקנו מהם, למען יפעלו הנפשות פעולתן, ולא ינעלו דלת בפניהם רוע מזג הגופות וטמטום הלבבות, וכעין זה כתב גם כן בלאו דחלב (מצוה קמז) וזה לשונו: כי מהיות הגוף כלי לנפש, ובו תפעול כושר פעולותי, ולפי זכותו וטוב מזגו יבין דרך הנפש החכמה הנתונה בו, ויאמין לעצתה וילך אחרי, מפני זה צריך האדם להשתדל על כל פנים בחיות גופו, להעמידו על ישובו ובריו וכוחו, וידוע הדבר ומפורסם בין בני אדם, כי לפי המאכלים יתפעל הגוף בבריאות או בחולי, כי בשר הגוף הווה ונפסד בכל יום ויום, ולפי המזונות הטובים יתהווה בהיפך, ועל כן הי' מחסדי הא-ל הגדולים עלינו, אנחנו עמו אשר בחר,

והרחיק ממנו כל מאכל מזיק אל הגוף ומוליד בו ליחות רעות, עכ"ל, ועל דרך זה נתן טעם במאכלות האסורות כולם עיי"ש.

פרק ג

קונטרס גדול הכתוב על קלף שיסד המהר"ל מפראג זי"ע

**בספר אלף כתב כתב, וז"ל: כאשר זכיתי להיות
על קבר מאה"ג הכהן הגדול הש"ך זי"ע
בהעלישווא, ראיתי שם בקונטרס גדול הכתוב
על הקלף משנות קדם, והוא קונטרס הבי
כנישתא קדישתא עתיקא בשם, מי שבירך
שיסד המהר"ל מפראג זיע"א לברך הנזהרים
מיין נסך ויעתק פה:**

מי שבירך מיוחד לנזהרים מיין נסך

"מי שבירך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל
החסידים והפרושים הנזהרים במצוות שנצטוו ישראל, הוא
יברך וירומם וינשא למעלה, את כל איש ואשה הנזהרים בין
שאסרו חכמים, בשכר המצוה הזאת יתן להם הקב"ה בנים
ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות ומורי הוראות בישראל, ויזכו
לרב טוב הצפון לצדיקים וליין הקדוש המשומר לעתיד לבוא,
ולא יבוא מכשול וחטא ותקלה על ידם, וישאירם ויחיים ויצילם
מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויאריך ימיהם ושנותיהם עד
עולם עם כל ישראל אחיהם ונאמר אמן".

*

על החלונות דביחב"נ הקדוש ההוא אשר הם בגובה מאוד
לקחתי סולם ועליתי לשם להביט ולראות האותיות החקוקים
אצל כל חלון,

ושם רשומים ר"ת על תיבת שמ"ע וכך כתוב שם:

ג', ש'עה מ'פלל ע'דתך.

מערב

א', ש'לח מ'שיח ע'ני.

ב', ש'כלל מ'קדש ע'ירך.

חלון א' לימין מזרח.

ש'די מ'לך ע'ליון.

לצד צפון.

א', ש'חרית מ'נחה ע'רבית.

ב', ש'וכן מ'רום ע'ולם.

*

פרק ד

דינים דלהלן הם מקצור שולחן ערוך הלכות מאכלות אסורות סימן מו

א) יין ובשר וחתיכת דג שאין בו סימן שמפקדין או שולחין ביד עובד-כוכבים, ומכל שכן ביד חשוד, צריך שני חותמות, אבל יין מבושל וכן החומץ של יין וחלב ופת וגניבה סגי בחותם אחד.

א) הטעם בזה כיון שבהם לא שייך שינסכו וכל החשש הוא רק שמא יחליפו ואם אף יחליפו אזי רק איסור דרבנן, ובאיסור דרבנן די בחותם אחד, ועי' בשו"ע (סי' ק"ל ס"ג).

ועיין בשו"ת נדיב לב חיו"ד סי' י' שנסתפק מה הדין כשהי' בתיבה א' בשר או שאר דבר שצריך ב' חותמות, וגם גבינה או שאר דבר דסגי בחותם א', והי' חתום התיבה בחותם א', אם מותר הגבינה או שאר דבר דסגי בחותם א', וגם הבשר מותר כיון דחז"ל התירו הגבינה בחותם א' דלא חיישינן לזיופא, ממילא דגם הבשר מותר דהא לא זייף, או דלמא כיון דלבשר צריך ב' חותמות דחיישינן לזיוף, ממילא דגם הגבינה יהי' אסור דהא חיישינן שזייף לפתוח התיבה מחמת הבשר וכו', וכתב שם דהדבר תלוי בפלוגתת הפוסקים לענין בסי' ק"י אי אמרינן בבהמה אחת דחציה מותר וחציה אסור עיי"ש.

(ב) אם שולח או מפקיד איזה דבר בשק, צריך שיהיו התפירות מבפנים ולקשרו ולחתמו.³

(ג) אם אירע ששלח על ידי עובד-כוכבים בהמה או עוף שחוטים [או יין] או שאר דבר בלא חותם יעשה שאלת חכם.⁴

ולכאורה מסברא כיון דבשביל היין או שאר הדברים שצריך ב' חותמות אמרינן שזיף, וכי בשביל שיש שם גם גבינה הוא ימנע מכך ולא יזיף, ואם פתח התיבה בשביל היין ממילא הוי הגבינה בלי חותם בכלל וצ"ל אסור, וצ"ע.

(ב) ובערוך השולחן סעיף י"ז כתב: ופשוט הוא דכשהתפירות לחוץ מה מועיל החותם, הלא יכול לפתוח מקום התפירות ויטול ויחליף ויתפור כמקדם, אבל אם התפירות הם לפנים לא יוכל לעשות כן, דכשיעשה כן יהיו התפירות לחוץ ויתפס כגנב, וכן המנהג פשוט לשלוח בתפירות לפנים וכו' עכ"ל. ועיין בבלי"י ס"ק ט"ו.

(ג) עיין בשו"ע (סימן קכח ס"א), ובש"ך (סק"א - ג') ובמהר"ם א"ש (סק"א) ובספר בית דוד בחידושיו בסימן זה וע"ע בענין בשר בלי חותם בשו"ע (סי' קי"ח סעי' ו') כף החיים (ס"ק ע"ד) פרי תואר (סק"ט) שו"ת מהרש"ם (ח"ג) רוח חיים (סק"א) ש"ב (שם ס"ק כ"ה) פר"ח (ס"ק כ"ג).

25 **המשמח** כשרות היין **יין**

ד) גבינות ושאר דברים שהם ביד עובד-כוכבים אף על פי שהם בחותם או בדפוס שהם כשרים, כל שלא ידענו מי חתמן אסורין¹.

ד) עיין בשו"ע (סימן קיח ס"ג) ובש"ך (ס"ק ל"א) וברמ"א שם ובפר"ח (ס"ק כ"ט).

פרק ה

**הדברים דלהלן הן העתקה מספר "לקט
הקמח" (השלם) להרב הגאון הגדול כו' מו"ה
משה בהגאון המפורסם מוהר"ר יעקב חאגיז
זצ"ל**

[מעולם לא נלוה הספר הזה על יו"ד ורק מעט מזער
ממנו נדפס בשו"ע הקטנים], (נדפס בסוף השו"ע),
[חילקנו הדינים להקל על המעיין, והוספנו מראה
מקומות והערות קטנות].

**אזהרת רבותינו הקדושים על ה' עבירות
שנתפשטו באיטליא ואגפיה וברומה**

(א) אפתח בכד חזינא הדור פרוץ מרובה על העומד ואף גם
זאת שכבר לשנים שעברו נתפשטו בכל תפוצות ישראל
האגרות ואזהרות רבותינו האחרונים ה"ה הגאונים הקדושים
אשר בארץ המה זכרם לחיי עד בהתראה ודאית אל הה' גופי
עבירות ותולדותיהם שבעונותיהם נתפשטו ברוב אנשי
העיירות גדולות של מלכות איטליא ואגפי', ובמקצת
מקומות שתחת מלכות רומה הן עוד היום קצת מההמון
נוהגים בהם קולא יתירתא בשתיית סתם יינם דעיקר גזרתו

הוא ג"כ משום בנותיהן ובאים לידי מאכלות אסורות ע"ד ושכר עבירה עבירה וצריכין אנו בע"כ להחזיק טובה לבני אשכנז דאע"ג שלדעת רוב גאוני עולם יין הדרוך מעובד כוכבים אינו כשר עכ"ז בחרו הרע במיעוטו ומאחר שיש להם על מה שיסמוכו פרשו עצמן מסתם יינם ושותין יין דרוך מעובד כוכבים דודאי לא יעלה על לב חכם ונבון להשוותו לסתם יינם חלילה ואם אהי' נמצא ביניהם אולי אפשר שאשתה ממנו ובפרט אם אדע שתקנו איזה דברים אשר ג"כ לפי דעתם ומכ"ש לדעתי צריכין תיקון כגון ע"ד הברזאות אשר בגיתותיהם שמשם מושכין העובדי כוכבים את היין בשעת דריכתן דבהו שייך למיגזר קודם המשכה אטו אחר המשכה ככתוב אצלי בארוכה, עיין מ"ש הגאון בעל חוות יאיר קי"ד דלא ערבו לי דבריו בזה כי מיקל הרבה, עי' צמח צדק דמחמיר וכל חכם ובקי בדינים הללו ידע כמוני שדבר כזה צריך תיקון ואזהרה כמבואר בתשובה שלי ששברתי צלעות אחד מן המשכילים שהציג לפני ספר באר עשק וכה אמר אלי שהי' מחכמי א"י ושליח כללי שהוא כתב להקל בדבר סתם יינם ומי אנכי לחלוק עליו, שלכן הוכרחתי לומר לו דלא הי' מחכמי זמני ולא שמעתי שהוזכר שמו לעולם בהוראה מפי רבותי. אכן שמספרו הייתי מכיר שדבריו בזה היו מבלי טעם וריח והפך הקערה על פי' לומר על טמא טהור ועל לבן שחור והפלתי לו הפסק ארצה עד בלתי השאיר לו צרור כי הפך בסברתו העקומה דברי

האוסרים להדיא בדברים אשר אין להם שחר רחמנא לצלן
מהאי דעתא ושרי לי' מארי' ע"ש.

(ב) השני' באיסור לבישת השעטנו.

חומר איסור עריות

(ג) השלישית דבר הקדשות הקלות והחמורות וכיוצא,
באמרם כי יש להם צד היתר להתיר שתהי' קדשה מבנות
ישראל כדי שלא יבואו לידי איסור אשת איש ומעשה סדום
ההפוכה כמו רגע והלואי כמעט כסדום לא יהיו, וזה וזה לא
יתקיים בידם, כי באמת רואה אני הדור פרוץ בעריות דבר
שלא הי' לעולמים וגם בפרט זה כתבתי בדרך הערה בעלמא
כי נתעלמה מהם ההלכה שזו היא טענת פטור אצלם. אכן
אנו בני ישראל הקדושים כשהשני איסורים הם מדאורייתא
או תרי דרבנן אין לנו להתיר הא' מחשש שלא יבוא לעשות
האחר, וכמ"ש הרשב"א לענין טלטול המת בשבת דלא
שרינן אלא בדאיכא חששא לבא לידי איסורא דאורייתא אבל
אי לא שרינן לי' לא אתי אלא לידי איסורא דרבנן לא חיישינן
כלל. אם כן הכא איך יוכל להיות להתיר הקדשות שהוא לאו
דאורייתא כדי שלא יעברו על לאו דאשת איש חלילה לן
דברים הללו לשומען. וכדומה לזה כתב הר"ן ביומא על
משנת ספק חי ספק מת עיין שם, ובהערתי הנזכרת הוכחתי
היות איסור הכותית מן התורה ולא ינקה כל הנוגע בה שאם
יגזור השי"ת בתתי סדר והעתקה לתשובות אבליענה בתוכם
כי ראוי' היא להעלות עמהם על מזבח הדפוס בעזר הצור
יתברך נס"ו.

חומר האיסור של גבינות עובדי כוכבים

ד) הרביעית על גבינות העובדי כוכבים ושאר מאכלות שלהם שהנה באמת שמעתי בשם כמה מגדולי איטליא שנתעוררו לאסור הגבינות הפארמינאנ'ו מטעם שהוא נעשה מחלב שחלבו העובד כוכבים ואין ישראל רואהו ושקרוב לודאי הוא שיש בהמה טמאה בעדר עצמו וסמוך לו, ואני שמעתי ולא אבין מה צורך ליתור דברים אלו שאמרו לאסור מטעם שהוא קרוב לודאי שיש בהמה טמאה אפ"ת שודאי אין בכל המדינה כולה בהמה טמאה הגזרה במקומה עומדת, עיין בספר של הגאון החסיד בעל ספר הזכרונות זכרון שלישי פ"ג דבמעוט דברים החזיק המרובה שיש להוכיח ולאסור סתם חלב שנחלב שלא בפני ישראל והבלועי קרה לא די שמתירין הגבינות הנז' לעצמן מבלי שאלת חכם אלא שהתירו לעצמן סתם גבינות העובדי כוכבים וכו'.

גילוח פאות הזקן

הה' הם החמשה לאוין של גילוח פאות הזקן כי צרעת הראש והזקן היא אשר בעת תמות נפשם יעלו עצבים על לחיים וחשבון מלקיות גדול עד כי נחדל לספור כי אין מספר יען יש מהם שפעמים בשבת הם מתגלחין לבושתם ולחרפתם ה' אשר ברא את האדם ישר בצלמו בצלם דמות תבניתו.

והנה מלבד הכתוב בכתבי הקדש בכתב המתחיל שמעתי דבת רבים מגור מסביב האריך בחרדה גדולה הגאון הגדול והקדוש הוד מהור"ר יוסף קארו זצוק"ל ומלא את דברו

הגאון מוהר"ר אלי' קפשאלי ז"ל בכתב המתחיל ראיתי את הארץ והנה תוהו ובוהו בעבירות הנז' תחת שלש רגזוה ארץ וגו' ועוד הוסיף מילין ע"ג מילין, בכתב המתחיל בהיות שידוע וברור לנו שבעונותינו רבו המתפרצים בישראל ועוברים על דברי תורת משה בפומבי וכו' וגוזרין על העוברים בשאט נפש על א' מאלה אשר לא תעשינה, ובאו על החלום עמודי ההוראה ב"ד הגדול שבעה"ק צפת ת"ו ה"ה מרנא הגדול מוהר"י קארו, ומוהר"ר ישראל ב"ר מאיר, ומוהר"ר יצחק בר אברהם ארתא, ומוהר"ר משה ב"ר יוסף מטראני, ומוהר"ר משה ב"ר חיים אלשיך, ומוהר"ר אלישע גאליקו זכר כולם לברכה, ועוד סמוך ונראה לכתב זה נרפס כתב אחר שהוא מתחיל ואתם בני ברית וכו' ובאו על החלום מוהר"ר יהודה ליווא בן לא"א בצלאל ז"ל, ונתקיימו חתימותיהן והכתוב בהם מב"ד צדק שהיו בימים הראשונים בוויניציא ה"ה אביגדור צוידאל, ובן ציון צרפתי ויהודה סרוואל.

השל"ה אוסרם לצרפם למנין

ה) ועוד ידו של הגאון השלם החסיד בעל שני לוחות הברית זכר צדיק וקדוש לברכה נטוי עליהם לפסול אותם ולאסור לנו להצטרף עם החטאים האלה בנפשותם בשום דבר שבקדושה במנין עשרה וכיוצא, עיין בספרו הנחמד שמזכיר גם כן הכתבים הנזכר, וכאשר הדבר פשוט שנוי ומשולש בכתובים הריב"ש (רנ"ה) גם בספר יין המשומר וספר הזכרונות עי"ש כי הוסיף ידו שנית בתשובותיו (סימן מ"ט וס"ט) עי"ש, מה מתוק מדב"ש התוכחת מגולה שכתב

להם. ומ"ש מוהרי"ט צהלון ז"ל (בתשובה י"א) אשר בלב ולב ידבר עמך הקורא המשכיל להשכיל לכן אין לי צורך להעתיק הדברים מכתב לספר.

מלחמת מצוה - נגד המתיר אסורים בספר "משבית מלחמות"

ו) אכן להיות כי בגלותי זה שמעתי ממשכילי עם הארץ הנמצאים בארצות הנוהגים היתר איסור סתם יינם ענו ואמרו לי שיש להם אילנות מעריהם במה להתלות בדבר ההיתר כמובא בספר "משבית מלחמות".

לכן אמר לי לבי להעלות על הספר ובדיו תברא בצרה שמצאתי ראיתי בדף אחד קטנה ככף חקוק בעט ברזל ועופות ביד אהובי שארי הגביר החכם כה"ר גבריאל פאדוואנו יצ"ו, ויען בקשתי לה חבר תוך לעיר ולא מצאתי אפילו בגנזי החסיד הרב הגאון מוהר"ש אבוהב זלה"ה לכן אמרתי לפרסמה אולי אחרי ראותם כי הבוטחים בחילם גזורו אחור ושובו עד ה' בחרטה דמעיקרא. גם הסומכים עליהם ילכו וישוּבו אל ה' וירחמם.

המחבר מבטל חיבורו על היתר סתם יינם כחרס הנשבר וכדבר שאין בו ממש

זזה לשונו של השב ומתחרט זכרונו לברכה:

בשם ה' להיות כי כחבור הקטן נדפס נגד רצוני יצאה מכשלה מתחת ידי לפי הנשמע שיש רבים אשר היו נוהרים עד הנה משתיית סתם יינם פרקו עול נתקו מוסרות ועוד ירבה כאלה לימים מה שלא עלה על לבי

לעולם חס ושלום, שלא מצינו שום פוסק הן מן הראשונים הן מן האחרונים ואפילו מקילין מן המקילים אין גם אחד שערב לו לבו להתירו, שבתו עד ה' אלקי באמור כי לא טוב עשיתי. ובכן הנני מבטל אותו החיבור משתיית סתם יינם מעיקרו והיה כלא היה וכחרס הנשבר יחשב וכדבר שאין בו ממש, ואל ישען שום אדם עליו בהתיר חס ושלום לעצמו שתיית סתם יינם כי יחטא חטא מכל מקום לפי שאין לו היתר בעולם ועל אשר שגיתי אתי לא תלין משוגתי. והנני שואל מאת ה' יתברך ומתורתו הקדושה והתמימה שימחול ויסלח לי וה' יצילני משגיאות ולכל בני ישראל יהי' אור במושבותם.

נאום אבטליון מקונסיליי מרווינו.

כותב וחותם פה וויניציא

היום יום הששי ערב ר"ח תמוז

שנת השס"ח לפ"ג ליצירה.

עד כאן דבריו. השומע ישמע והחדל יחדל ותבוא עליו ברכת טוב.

*

קול קורא נגד גילוח הזקן

ואסיים בחביט חביט ולא בריכנא להני רשעים חדתי חרסי"ם מקרוב באו להוסיף על חטאתם פשע גלגל ולהתגלח עצמם פאת זקנם גם בחולו של מועד וכאשר שמעתי כן ראיתי שנשאלה לחכמים אם יש צד היתר בדבר ויען העיר ה' את רוח קצת אנשים חשובים להתריס כנגדם להיות שהי' היכולת בידם למחות לכבוד ה' ותורתו השתדלו ברוב עוז ותעצומות לכתוב לגלילות לשבר מתלעות עול של בני אד"ם הארורים הללו דמיהם בם, ולכן אמרתי תגלה חרפתם בקהל רב, ותגמר המצוה על ידי להביא אל בית

הדפוס מקצת מהדברים שנכתבו על עסק זה למען כל העם ישמעו וייראו ולא יזידון. ובפעם הזאת אהי' כמחריש ולא אפרסם את שמם, אולי יתוקנו וישוּבו אל ה' וירחמם. אכן אם ח"ו לא ישובו ידעו נאמנה דידיעי ופקיעי רבנן בהן ובשמותיהן וברוע מפעליהם והם יחושו לעצמן כי אקרפתא דגברא רברבי חכמי ומנהיגי הדור רועי ישראל קנא מנחנא יהבא דנא לגדור הפרצות הללו ודכוותיהו כאשר עליהם מוטל החובה להטיל על רשעים כאלו שפורקים מעליהם עול דברי החכמים רבותינו ז"ל נורא רבא מעיר לעיר וממדינה למדינה מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע כדי שלא תהי' הבחירה נתונה ביד בני עולה לענות עוד לפי שכלם ויצרם הרע נגד מה שקבלנו איש מפי איש בקיום התורה ונדרים וכל הדברים שנאמרו בעל פה מחכמי ישראל קדושים הם ואם יש ביניהם פורצין גדר מעטים הם יגועו יתמו למה זה יתפחדו החכמים מהם תודה לה' לא אלמן ישראל יש ביניהם גם כן רובא דרובא דמינכר שהם בני ה' בנאים ה"ה אחינו שבמלכות תורקייא ואשכנז שמחזיקים יסודי התורה ואם העומדים על הפקודים לא יהיו נושאים פנים שלא עמדו בסיני, אותם שהם ואבותיהם עמדו במעמד הנכבד ההוא יקומו ויעזרום ויהיו עליהם סתרה בעזר היושב בסתר עליון הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת הוא ברחמי יעיר ויסיר את לב האבן מבשרנו וישוּבו מורדיו אליו לעבוד עבודתו ויטע בלבנו אהבתו ויראתו אנס"ו אלה הדברים יהמו בקרבי כבהמות ימים וכאש קנאתי דברתי עד הנה והדן אותי לכף זכות גם הוא יהי' נידון בשמים לזכות וימחלו לו כל עונותיו כולם, והא לך טופס שאלתם:

שאלה בחולי אנוש אם מותר לגלח בחוש"מ

(ז) ראובן איש אדמוני בשרו רך ושערו צהוב עב ותקיף ומזגו חם ביותר ולכן בכל ימות השנה מוכרח להתגלח ג' פעמים בשבוע שאם לא יסתפר פניו מתחממים וכל גופו מתחמם ופורחות בכל זקנו אכעבועות הנראות לעינים ועיניו הרואות שעל ידי שלא נתגלח בחולו של מועד כשמתגלח במוצאי החג הדם שותת, ומקלח מזקנו, ואנושה מכתו, והרופאים מחמת הבקיאות שיש להם ממזגו ומחליו שעברו ושעוברים עליו תדיר מעידים שאם ישאר חס ושלוש בלי תגלחת בנקל, יבא לידי קדחת וממנה לחלאים המתרגשים כנראה מעדותן הכתוב למטה וכולי עלמא ידעי בהאי גברא שהוא מסתפר בערב יום טוב, לכן נא לשון בקשה ילמדונו רבותינו אם גברא דנא דוקא יכול לסמוך על דעת רבנו תם שהתיר במי שגלח מעיו"ט לגלח בחוה"מ הובא בטור (סימן תקל"א) ע"ש. וכבר המגן אברהם התיר נטילת צפרנים אף למנהג המחמירים וסמך על סברת ר"ת עי"ש סימן (תקל"ב).

עוד ילמדונו אם אף החולקים על ר"ת אפשר דבנ"ד מודו ל"י כיון דבהאי גברא מוכח מלתא שגילח בעיו"ט דהא מהאי טעמא דלא מוכח חלקו עליו ועוד דשאני הכא שהוא משום רפואה, ותו דעביד ל"י בצנעא ולא כפרהסיא במקום שאין רגל אדם מצוי שם בכך יבואו נא דבריהם הנחמדים כדת מה לעשות ושמכ"ח.

(ועל זה בא לפנינו גביות עדות).

והרי זו תשובת חכמי רבני אמשטרדם בצדה תשים:

בענין גילוח בחול של מועד

תשובה. ראה ראינו דברי השאלה ואת הצדדים אשר צדד השואל להתיר אם יש לסמוך על דברי ר"ת בנדון זה ונוסף גם הוא דהוי מילתא דמוכח שאם ישאר ח"י בלא גילוח והנה עלה כולו קמשונים אבעבועות פורחות ושותתות דם שיש לחוש פן יבא לידי סכנה במיני קדחות וחלאים רעים:

והנה קודם כל דבר חובה עלינו לבאר ולבער קוצים שבכרם ולסקל המסילה כדי שלא יכשלו בני אדם, ונאמר כי לענין גילוח בחוה"מ אינם מותרים כי אם אותם הנזכרים במשנה ובגמרא וזה מוסכם מכל הפוסקים והבו דלא להוסיף עלה ואפילו אם גילח בערב הרגל דלא שייך טעמא דלא יכנס לרגל כשהוא מנוול אפילו הכי אסור דלא פלוג רבנן. ואף כי ר"ת בגילח ערב הרגל נטה להתיר, כבר הכו על קדקד סברא זו כל הפוסקים חדשים וגם ישנים אשר בית ישראל על פיהם יחנו ועל פיהם יסעו, ועוד כי תמהני אם דברים אלו יצאו ח"ו מפיו של ר"ת שהי' פה קדוש דהא אמרינן בפרק ואלו מגלחין וטעמא דשאר כל אדם אסורין בעי ר' זירא אבדה לו אבידה ערב הרגל כיון דאניס מותר או דילמא וכו' אמר אביי יאמרו כל הסריקין אסורין וכו' וליטעמיך וכו' איזורו מוכיח עליו, ע"כ הרי דר' זירא הוה בעי לדמויי הא דאבדה לו

אבידה להנך דמתניתין מטעמא דאונסא ולפיכך הוה מספקא ליי' ופשיט ליי' אביי דלא דמי הנך דמתניתין לההיא, מטעם דלא מוכחא מילתא ולא מיגליא לכולי עלמא אונסי', הא הכא נמי בגילח ערב הרגל דכוותי', דמי יודע אם גילח ערב הרגל יוכל להיות עשיר ואמיד בנכסים אך לא מפני זה הוא הכרח שלא הי' לו טיפול או שכתה ערב הרגל וכמו שכתב הג"מ והגהת אשר"י והטור סימן תקל"א ע"ש.

ועוד דאפילו במלתא דמוכח אין להתיר כי אם הנזכרים בגמרא דהוי הוכחה אלימתא דהא קתני התם דרב אשי מתני בעי רבי זירא אומן שאבדה לו אבידה עה"ר מהו כיון דאומן הוא מוכחא מילתא או דלמא כיון דלא מוכחא מלתא כי הנך דמתניתין לא תיקו.

הרי בפירוש דאפילו במילתא דמוכח כי האי דאומן שהכל יודעין שאבדה לו אבדה וכמ"ש רש"י עי"ש אפ"ה מספקא ליי' וקאי בתיקו דאיסורא לחומרא והעמודים אשר הבית יוסף נכון עליהם פסקוה לחומרא כמו שכתב בכסף משנה פ"ז משביתת י"ט דמאחר דהרי"ף הרמב"ם והרא"ש השמיטוהו הא דאומן ס"ל לחומרא וכן כתב בב"י סימן תקל"א וכתב שגם הנ"י סבירא ליי' דכיון דסלקא בתיקו אזלינן לחומרא עי"ש ואף כי מרן מוהריק"א ז"ל תמה על הרמב"ם והרא"ש מכל מקום בהשקפה מועטת בדברי הגמרא מתיישבת תמיהתו אך אין כאן מקומו, מ"מ הדין הדין דין אמת דאפילו

בהאי הוכחה אין להתיר לפי דעת הרי"ף הרמב"ם והרא"ש והנמוקי יוסף ורבינו הב"י זלה"ה.

ואעפ"י שהא"ז נטה להתיר בההיא דאומן כבר נתבטלה סברתו ברובא דמנכר רוב בנין ורוב מנין ואפילו היו הם המתירים והוא האומר אליהם היינו שומעין כל שכן כי הוא המתיר והם האוסרין דאית לן למיפסק כוותיהו ואם בהוכחה גדולה כי האי אזלינן לחומרא כל שכן בדליכא הוכחה דמי יודע אם ודאי גילח ערב הרגל דודאי אזלינן בי לחומרא ואין להקל כלל. מכל אלין מילי מעלייתא וראיות ברורות נראה לעין כל שסברת ר"ת בזה אין לה שורש וענף והם כי לא להזכיר אלא דבכל גוונא אין לגלח בחוה"מ כי אם אותם שהוזכרו בגמרא וכל הבא להתיר במקום שאמרו לאסור ראוי לנזיפה, כי נזוף ועומד הוא ואנו בעניותנו אין לנו כח לגרוע מדברי רבותינו ז"ל ולא להוסיף עלי" כי אם להחמיר למגדר מילתא ומאחר שסברת ר"ת הוה כלא הוה אין מקום לצדד הצדדים שצדד השואל אם יש לסמוך על דברי ר"ת או לאו והגם שהרב מגן אברהם פסק להתיר בנטילת צפרנים בח"מ אם נטלן קודם הרגל לאו דסמך על דברי ר"ת אלא הכי קאמר כיון דחומרת נטילת צפרנים בחול המועד הוי חומרא ומנהג בעלמא, דהא מדינא שרי לפיכך נראה דאם נטלן בעיו"ט מותר ליטלן בחוה"מ הוי חומרא ומנהג בעלמא דהא מדינא שרי לפיכך נראה דאם נטלן בעיו"ט מותר ליטלן בחוה"מ דעיקר המנהג נתייסד כדי שלא

יכנס לרגל כשהוא מנוול וכיון שנטלן בעיו"ט מותר ליטלן בחוה"מ וראי' דאית לחלק כן דר"ת אפילו במילתא דמדינא אסור עשה חילוק זה בין גילח קודם הרגל ללא גילח ומשום דהוי במלתא דמדינא דגמרא אסור אין חילוקו עולה יפה אבל במלתא דמדינא שרי יש לחלק כאמור וקל להבין.

אמנם מטעם המורסות והאבעבועות אשר פורחות בזקנו של ראובן בעבור עליו ח"י בלא תגלחת נשוב ונאמר כי מתוך עדות הרופאים נראה שאם ישאר ח"י בלא תגלחת יבא לידי קדחת וחלאים בר מינן ומתוך השאלה נראה שלא בא עליו שום קדחת אף שעברו ח"י שלא גילח את זקנו איברא שהי' הדם שותת מזקנו ואנושה מכתו כמו שבא בשאלה אבל עדיין לא בא לידי קדחת ואפילו הרופאים אינם מעידים שבא לו שום קדחת מזה אם כן איפא לדבר שלא הי' מעולם אין לנו לחוש חששות הרופאים להתיר ואדרבה המה ראו שכבר עברו עליו ח"י בלא גילוח ולא קפץ עליו שום קדחת וקרוב הדבר ויכול להיות ודאי שבכל פעם ופעם יקרה לו כן הן מצד הטבע שכרוב הימים הדם והתום נח מרתיתתו והן מצד כי שומר מצוה לא ידע דבר רע ולכן אין להתיר אפילו בהאי גוונא לגלח בחוה"מ.

ברם אם ראובן עלול שקופצים עליו תדיר קדחות וחלאים רעים מחמת שאינו מגלח בזמנו דהיינו קודם שיעברו עליו ח"י והרופאים הבקיאים ויראי שמים חוששים שיכול לבא לידי סכנה בר מינן, דבר זה וכיוצא בו אינו מסור לחכמים

אלא לרופאים הבקיאים ויראי ה' ית' שאם בינם למקום על פי ספרי הרפואה האמיתיים יהי' נראה להם שיוכל לבא לידי סכנה אם לא יגלח אזי ילך ראובן אצל חכם העיר או החכמים המפורסמים שבעירו ויודיע צערו להם ואחר שהרופאים יתנו עדיהן ויצדקו יתנו לו החכמים רשות לגלח דבכי האי גוונא דאיכא סכנתא סמכינן ועבדינן עובדא בשבת ויוה"כ על פי הרופאים הבקיאים ויראי השם אבל בלא רשות החכם או החכמים שבעירו עפ"י האופן האמור לא ואף כשיתנו לו הרשות בעינן דאודעי לי' שישמר ויזהר שלא יגלח בפרהסיא כי אם בהצנע וישאר בביתו מוצנע עד אחר המועד כדי שלא יכשלו בו אחרים ויבואו להתיר חס ושלום שלא במקום סכנה, ופורץ גדר מגדרן של חכמים זכרם לברכה נשיכתו נשיכת נחש, וחוינא דלית לי' אסותא, והשומע להם ישכון בטח.

נאום החותמים פה אמשטרדם יע"א.

שלמה די אוליוירה.

שלמה בכמה"ר יעקב אאיליון.

*

אזהרות מחכמי רבני וויניציא שלא לגלח בחולו של מועד

(ח) והא לך מה שכתבו חכמי רבני וויניציא אשר נמנו וגמרו להתרות בהם תחלה התראה כללית במקום תשובה לשאלתם וזה לשונם:

האלקים יודע ועד כי כוונתינו ומעשינו רצוים להגדיל תורה ולהאדירה ולמגדר מלתא בתקנות וסייגים וגדרות רז"ל שלא תצא תקלה מתחת יד שום בר ישראל כי לשמע אוזן שמענו כי יש בחורים בקצת קהלות ישראל שמתירין רצועותיהם בשאט נפש לגלח זקנם וראשם בחוה"מ דפסח וסוכות לעשות חלוקות ואמתלאות לדבריהם כאשר תאווה נפשם מאי דלא פלוג רבנן אשר לא כתוב בספרי הפוסקים ז"ל, ואפילו חולה שנתרפא בחוה"מ אין אנו מתירין לו לגלח במועד כפי הדין ובגלילותינו לא התרנו מעולם לגלח במועד אפילו חתן תורה וחתן בראשית הגם שכוונתם לשמים אפילו הכי אין לנו אלא מה שאמרו רז"ל שעל פיהם אנו חיים.

אשר על כן אנן דחתימין לתתא מתרין ומזהירין לכל אשר בשם ישראל יכונה שמכאן ולהבא לא יתיר עצמו לגלח ראשו או זקנו בחולו של מועד אלא דוקא המנויים והמפורשים בספרי הפוסקים ז"ל, ועליהם אין להוסיף, כי כך חובותינו וכך יפה לנו שלא נסור על לאו דלא תסור והשומע ישמע ועליו תבא ברכת טוב ברוב עוז ושלום.

כה דברי החתומים בלב תמים מבני ישיבתנו הכללית
 שבוניציא יע"א ליל מוש"ק ח"י מרחשון שנת התס"ד
 ליצירה וקיים

שלמה בכמוהר"ר ישעיי ניצה זלה"ה.
 דוד בן כמ"ר שלמה אלטראס זלה"ה.
 משה בכ"ר יעקב לוי מו"יא זלה"ה.
 משה בכמוהר"ר דניאל מאגורו זלה"ה.

*

ט) לאפושי ותתא דרתחי דרבנן קשישאי על הך עובדא
 בישא, נהירנא כד הוינא טליא מסתופף ומתאבק בעפר רגלי
 חכמים גדולים דשרי ביה גודא רבא בגברא דהוה חתן תורה
 וגלח זקנו בח"ה, בני מלחים הם וחובלים מחבלים כרם ה'
 צבאות הם. ע"כ משפטי הרבנים הנז' צדקו יחדיו לגדור גדר
 הפרוץ מרובה, ועל העומד על עמוד התורה להעמידה על
 לאו דלא תסור יזכה לתשורי מראש אמנה, ולראות קרית דוד
 חנה, בבנינה, אמן הן הן הדברים הנאמרים באמת ואמונה,
 מן זקן ולא חכמה קנה כותב ברפיון ידים.

הקטן משולם זלמן בלא"א
 כמהר"ר אברהם ברוך ז"ל מגוריציא.

*

רבני וירונא מאנטובא ורומא מכריזים שלא לגלח בחולו של מועד

(י) אלה הדברים הגיעו ובאו לידי בהיותי מתגורר בק"ק וויניציא ואמרו לי שרבני וירונא מאנטובה ורומא כתבו גם כן על דרך זה ולפי שלא באה לידי כתיבת תשובתם לא העליתם על הספר, אכן ודאי במילתא דא כל הנביאים מוכרחים להיות מתנבאים בסגנון אחד, כי למפורסמות ופשוטות אין צורך להביא רא"י, כי ידעתי גם ידעתי שאם הדבר הזה הי' בא בדור של קנאים האדירים הקדושים אשר בארץ החיים המה, היו מרעישים העולם ומלואו והיו דנים אותם בדיני קנסות, והיו יוצאים לקראתם בדברי כבושין להכריז עליהם במקהלות רבבות ישראל, עד אשר היו מקבלין עליהם דברי חברות, כאשר מובטח אני שכן יעשו הרועים להוכיחם והם גם הם יקבלו התוכחת כי גמירי ישראל קדושים הם לולי שאור שבעיסה המעכב עד שיקוים מקרא שכתוב ונתתי לכם לב בשר.

*

שאלות ותשובות בענין יין נסך

(יא) מעשה שהניח ישראל חבית של יין צמוקים בבית אחד מהחצר והניח המפתח ביד הנער, והנער נתן המפתח ביד האיננו יהודי שומר פתח החצר, ובתוך הבית ההוא יש דברים אחרים שהם נתונים ברשות השומר שאפילו יכנס שם אין דובר אליו דבר למה נכנס, והיין הזה עדיין לא נגמר אלא שהצמוקים אחר שנשרו במים ג' ימים ודרסו אותם ברגל בתוך גיגית גדולה והחזירו הצמוקים בתוך החבית כדי

שיעלו החרצנים והזגים למעלה והמים למטה, ובאותו הזמן הוא מה שנשאר המפתח ביד הא"י אף שנתעכבה בידו יום ולילה, הוכיח והעלה להתיר יין זה ע"ש (שם קפ"ד).

יב) יהודי א' שהביא" כמה חביות יין בלא שומר יהודי רק בחתימת החביות והחשוקים ולא מונחת בשקים דטען שכן נוהגים בקהלתו הורה לאסור לבני הקהלה שיעשו כמנהגם שהוא להחמיר ולא כפי המנהג הקהלה שהובא ממנה היין שנהגו להקל, אך להיות כי היהודי קבל עליו בחרם שלא הי' יודע מתיקון של קהלה זו לכן קנסו אותו שימכור היין ההוא מבלי שירויה בו כל עיקר אלא דוקא לפי הערך שקנהו והתוצאות שהוציא עליו עי"ש (בית הלל ק"ל).

יג) משרת נאמן של ראובן שהגיד לרבו בימי התשובה דרך יודוי וחרטה איך יום א' בתחלת החדש כשהי' במרתף היין עם האומן לתקן את החביות כנהוג שמע קול צעקה ברחוב משריפה ויצא והלך לו לראות והניח את האומן שם, וכשבא מצאו שכור, ואף שנתכעס על האומן הכחיש שלא נגע אך כשבדק החביות מצא שתיים מהגדולות חסרות כמו שיעור

(ה) הערת המחבר: עי' בשו"ע (סי' ק"ל) בט"ז (סק"ו) ובש"ק (סקט"ז) כתב דבמקום שנהגו להקל בחותם אחד מותר ועי' בשו"ת זכרון יעקב (סי' ט') שכתב דזה רק בדיעבד עי"ש וע"ע בשו"ת נוב"י מה"ת חיו"ד (סי' ע"א) ובשו"ת דגל אפרים (סי' ל"ד).

מדה מה שאין כן דרכן להחסר ונתן המשרת אמתלא לדבריו שמה שלא הגיע עד עתה הי' מחמת הפחד ומורא של רבו שלא יכעוס, אך עתה כי באו ימי השילום וקרבה עת פקודת יום הדין שלא רצה להכשיל את הרבים. העלה דפלגינן דיבורי' ועל החביות הנמצאות עדיין במרתף מאחר שניכרים דברי אמת וראובן מאמין למשרתו ודאי דאנן מהמנינן לי' ואין ללמד לראובן שיאמר בפה שאינו מאמינן ומאחר שנתן אמתלא לדבריו נאמן הוא לאסרן וכמ"ש הב"י סימן קכ"ז בדין נתנסך יינך, אך אותן החביות שכבר מכר ראובן קודם שהגיד המשרת מאורע זה ודאי אינו נאמן לאוסרן על הבעלים שאינו בידו, ושם יבאר הדין אם המעשה הי' בחבית א' ומכר חצי' והניח חצי' אי פלגינן דיבורי' ונחשבים כתרי גופי דפלגינן או נימא דלא שייך בזה לומר פלגינן כי איך נפליג בחבית א' וממ"נ אם נגע הכל נאסר אם לא נגע אין כאן מקום לשאלה וע"ז צדד פנים לכאן ולכאן עי"ש (חות יאיר ע"ז).

יד) הורה שאין להתיר בשום ענין אותו היין מר שמשימין לתוכו לענה שנקרא בלשון אשכנז ווערמו"ט ויין כשנגע בו העובד כוכבים והוכיח לא' שהגיס לכו בהוראה ורצה להתירו מכח ההיא דקי"ל יין מר אם נשתנה טעמו אין בו משום יי"נ ופי' מה ר"ל יין מר שנשתנה טעמו עי"ש וכן הורה גם כן לאסור הצ"צ סימן ע"ד כל ששם יין עליו אסור במגע עובד כוכבים עי"ש (שם קי"א).

טו) עוד למד זכות עמ"ש לקנות גיגיות מלאות ענבים דרוכות בבית הא"י אף שלא מצא טעם ברור להתיר ור"ת שהחמיר עכ"ז צדד להקל עי"ש וצ"צ י"ב נוטה יותר להחמיר עיין מש"ל בדף כ"ח ע"ד (שם קי"ד)!

טז) איש חיל שאמר ליהודי שישתה עמו יי"נ או יקטע את אזנו. הורה דאם הדבר הי' דרך גיזום דברים בעלמא ודאי שאין ראוי למהר לשתות ואם יוכל להציל עצמו בנתינת ממון חייב לפזר כמעט כל ממונו ולא לעבור, אך צדד להקל אם באמת הי' ירא לנפשו שיעשה כאשר זמם מאחר שהוא

(הנה בשו"ע סי' קכ"ג סעי' י"ט כתבו גיגית מלאה ענבים דרוכים, ועיין בש"ך ס"ק לו דכ"ש אינה מלאה, ובס"ק ל"ז כתב על מה שכתב המחבר דרוכים וצ"ע דבאשרי משמע דאפילו באינם דרוכים יש לאסור עיי"ש, ואולי דרוכין הוא לא דוקא עכ"ל, ועיין בחזו"א יו"ד סי' מ"ו סק"ב שכתב על דברי הש"ך, ולכאורה לא מקרי המשכה דדוקא כשכבר נדרך ויש כאן יין, ואז הסינון מלאכה חשובה, וכששולה כוס אחד חשיב מלאכה בכולה וחייל שם יין על כולו, אבל בענבים שלימות אף אם ידחוק בהם כוס עד שיסחק כוס יין, אין על הנשאר שם יין שאין דעתו על הנשאר כלל, והנשאר חשוב כשאר יין הדולף על הענבים, שאין בהם דין יין לענין יי"נ וכו', ודברי הטושו"ע דוקא וכן צריך לפרש לשון הרא"ש עכ"ל .

עובד כוכבים ובעל מלחמה והאזן הוא אבר שתלוי בו חוש והעבד יוצא בו לחירות עיין שם. ועל כל זה צדד להחמיר (שם קפ"ג). מי שגבה יין נסך בחובו אם קבלו ישראל אסור בהנאה ואם הניחו ברשות הא"י ומכרו ישראל מותר שאפשר להערים מפני הפסד עיין שם באורך' (שי למורא י"ז).

יז) מרתף של יין שנפל ממנו כותל א' ונכנסו גנבים בלילות וכיון שהרגיש הבעל הבית שהי' דר למעלה בעלי' הלך למרתף לראות וברחו הגנבים ומצא חבית אחת של יין פתוחה ונאר חציו מלא יין ולא ידע אם היו הגנבים ישראלים או לא הורו להתיר את היין אפילו בשתי' ואפילו בעיר שרובה א"י, שהרי כיון שאינו מגיע הברזא והנעורת לחציו של עובי שולי החביות אין כאן שכשוך כלל דהנשאר בכלי מותר אפילו בשתי', ודלא כמוהריק"א דפסק להחמיר ולהיות הפסד מרובה יש לסמוך על המקילים דלא החמיר לאסור המחובר עי"ש דף מ"ח ומ"ט" (מקור ברוך ל"ג).

יח) יהודים שעשו יין תוך גיגיות של א"י אחר שהוכשרו כהלכתן והגיגיות היו בתוך בתי הא"י ובימי החג חתמו פי

ז) עי' ברמ"א (סי' קכ"ג ס"א) ובפ"ת (סק"א ובתשו' פרי תבואה (סי' א') ובשבילי דוד (סימן קכ"ג סק"ב) שמבאר ענין זה באריכות.

ח) בענין זה עי' בשו"ע (סי' קכ"ט סעי' י"א) ובשו"ת טוטו"ד (ח"ב סי' כ"ז).

הגת עם אדרת אחת קשורה וחתומה וגם פי הברזא חתומה אם יש לחוש לאותו היין מאחר שבנקל יכול הא"י להוציא יין מבין הנסרים באופן שהיהודים לא יוכלו להדגיש. הורה פנים לאסרו אך סוף דבר הסכימו להתיר מאחר שהגיגיות הם מלאות ופקוקות אין כאן תורת יין ליאסר במגע עובד כוכבים ולחוש חששות רחוקות דאית בהו טרחא יתירא להנוגע לא חיישינן לזיופא כי הסכין אינו נכנס בנקל תוך עובי הגת שהנסרים שלו הם גסים ועביין קרוב לג' אצבעות ולכן אין לחוש עי"ש. ועיין צ"ץ י"ב דנוטה להחמיר. ועיין חות יאיר קי"ד (שם ט"ל).

עיין במעשה שהי' מתערובת ס"י עם י"כ דיש מי שרצה להורות דקמא קמא הוה בטיל עי"ש והוא ז"ל נטה להחמיר.

ועוד שם בישראל ששלח יין למרחקים תוך החביות ובאמצע הדרך הוצרכו הספנים להעביר היין מספינה לספינה ובאותו מקום לא היו בנמצא ישראלים רק א"י א' שמקבל החביות והוא הי' נטפל בהן להעבירן לספינה האחרת ולשלחם למדינה אחרת וזה הא"י כתב לישראל שידע שקיבל חביות היין דשייכים לו וכשהגיעו החביות לשפת הנהר שהיתה חבית א' מטפטפת כמעט ד' רביעים ושהי' רוצה לערות אותה לחבית אחרת רק לפי שידע מנהג ישראל שאז הי' נסך שלכך הוכרח לסדק ולתקן השברים עם נעורת של פשתן ולחתים המקומות ההם בחותם שלו עכ"ד הצעת המעשה והרב חזר על כל הצדדים והורה להתיר היין הלזה

ובפרט אם יש בו צורך מצוה לקדושא ואבדלתא או הפסד אם ימכרנו לא"י יש להכשירו וכו' עי"ש תוך תשובה (עבודת הגרשוני ג"ז).

יט) יורה להתיר חביות של יין שהניח הישראל ביד הא"י עם משרתו והודיע שהוא מפליג גם מסר לו שמירת היין יען הכל תלוי בטרחא מרובה כי לא טרח ומזויף ומאחר שחבית זו לא הי' באפשר לפותחו כי אם ע"י טורח מחמת כי פקק העץ הדוק ומהודק כ"כ שא"א להוציאו כי אם בטורח גדול נחשב כחותם א' ושאר החששות הן רחוקות עי"ש דמכלל הן אתה תשמע לאו דאיסורא איכא אם הברזא היתה ארוכה דחיישינן דלמא נגע א"י להנאתו ושתה ממנו ונאסר כל היין כמ"ש הצ"ץ סימן פ"ז ועי"ש בנדון דומה לזה שהעמיד היין מופקד אצל א"י חתום חותם א' ש"י רק מקום שהברזא היתה תחובה לא הי' חתום עי"ש דשרי בדיעבד ועוד בסימן קט"ז בדין יין שהי' מונח במרתף הא"י במפתח בלא חותם תלה הדבר אם הישראל עשה דבר זה להניחו שם מדעת עצמו או ע"פ הוראת מורה שלא הגיד לו המורה שלכתחלה תרתי בעינן חותם ומפתח או שני חותמות אבל במפתח לחוד לא סגי כלל עי"ש כי טוב להיות נזהר בהוראה כי כתב תוכחת מגולה לחכם אשר הי' עומד על ההוראה איך נתעלמה ממנו הלכה ושהי' ראוי לקנסו עי"ש ובפרח מטה אהרן ח"ב סימן י"ד (שם צ"ח).

(כ) יבאר דין א' שאמר לשנים נתנסך יינו של א' מכם ואינו יודע איזה מהם הוא והם שותקים אם הוא נאמן או לאו ויטה להקל משום דהרי זה קול ושוברו עמו שהרי אומר אני יודע והוי כאלו הכחישוהו ושתיקתם לאו כהודאה דמיא היכא דהעד עצמו מסופק עי"ש דמתארך בביאורו מענין לענין כמנהגו (בית יעקב ק"ן).

(כא) יבאר דין ראובן ושמעון שהיו שותפים במשא ומתן וקנו חביות של יין בשותפות ונפלה קטטה ביניהם ואח"כ מצא שמעון שא"י שכשך ידו ביין וא"ל שראובן צוה אותו לעשות כן ויש עדים שמעידים שאמת הדבר שראובן א"ל שינסך היין להכעיס את שמעון העלה לענין איסור דודאי הוי נסך מאחר שהי"ל בו שותפות וחייב ג"כ לשלם והורה פנים לומר דיהי' פטור מלשלם עי"ש דיאריך הביאור בשאר פרטי דינים ובס' נשאל דוד נ"ז מכ"י (שם קנ"ו).

(כב) יבאר דין מרתף שהיו בו ג"ח יין ונגנב משם כסף וזהב ואח"כ נמצאו החביות פתוחות העלה דברוב גנבי א"י אסור היין אבל במקום שנוהגים להצניע הממון בחביות אפילו ברוב גנבי א"י אין לאסרו ובזמן הזה שאין מנהג להצניע אין להתיר אלא ברוב ישראל או שיש חצר מיוחד ליהודים עי"ש משא ומתן על דברי הפוסקים (שם קמ"א).

(כג) יבאר להחמיר דין הנוהג פרישות שלא לשתות ס"י בתוך ביתו ועירו אבל בהליכתו בדרכים נוהג קולא ושותהו דאע"ג דיש פנים להקל ולהאמין אותו היכא דאומר מיין זה

הכשר שבביתי אני שולח לך עכ"ז דעתו ודעת גדולי ישראל דהיו אתו עמו הסכימו להחמיר שלא להאמין אותו מאחר שלדעתו הנוהר בו אינו נוהר אלא דרך חומרא וחסידות אף אנו נחמיר בנאמנות שלו עי"ש ובסימן מ"ט ובסימן ס"ט האריך ע"ד הנאמנות של החשד בס"י ומעיד על יין כשר דכל זמן שאין לחשוד הוזה המעיד על כשרות היין שום צד הנאה תועלת וריווח כלל אם יאסר היין ההוא שמעיד עליו או לא יאסר כיון דאין אדם חוטא ולא לו יש מקום להקל עי"ש ובסימן קע"ה ובשו"ת חו"מ איסרלש קכ"ד המקיל בנאמנותם של השותים ס"י שיהיו יכולין להעיד על כשרותו לנוהגין בו איסור. ועיין בפרח מטה אהרן ח"ב סימן נ"ז דהחמיר שלא להאמין לראובן ששתה ס"י בשעת החירום ואח"כ עשה יין על ידו ובא למכור אותו לישראל ונתקבל עדות שתייתו והי' טוען כי הוא מתחרט על מעשיו ושהיו בשעת הבלבול ועכ"ז לא הועיל לו ואסר את היין שלו אם לא אחר שישוב בתשובה שלמה כמ"ש הפוסקים עי"ש (דב"ש נ"ה). יעיד על התפשטות המנהג להתיר בהנאה אותו הסם הנקרא קרימו"ר די טארט"ארו שר"ל תמצית היין שנקרש מאחר שאין בו הנאה לחיך עי"ש (שם ס"א).

כד) יורה להחמיר שלא להשתמש בכלי חרס שנתבשל בו סתם יינם בחמין אפילו שעברו עליהן י"ב חדש ומאחר שראינו שלא נשמט מקולמוס שום פוסק לכתוב היתר זה דעברו על הכלים י"ב חדש אין לנו להקל עי"ש. ובח"א מס'

פרח מטה אהרן סי' נ"ז בדין מים שרופים שהוציאום בכלים של עובד כוכבים ותחלה הכשירו בהגעלה היורה של נחשת ושאר הכלים וגם מכסה היורה שהי' כלי חרס וכל הכלים הללו עברו עליהן י"ב חדש שלא נשתמשו בהם עובדי כוכבים הנה שם הביא תשו' הריב"ש רנ"ח והרדב"ז רצ"ט בענין המים שרופים של א"י דאסורים ואיסורן כיון נסך וכלים של המים שרופים של א"י אם יש בהם בנותן טעם לפגם דהרמב"ן סבר דיש להם דין נטל"פ והרא"ש דחה סברא זו דלאו הרמב"ן חתים עלה ודוקא גבי בישול אמרינן נותן טעם לפגם אבל גבי יין ישונו הוא משביחו והר"ן כתב דדוקא גבי כוסות של יין הוא דהתיר הרמב"ן אבל כלים שמכניסין בהן היין לקיימו ישונו בהם הוא משביחו והמחבר הקשה על הר"ן וכתב דכיון דהרא"ש והר"ן והריב"ש החמירו גם על דברי הת"ה ראוי להחמיר אך בסוף כתב דממ"ש הת"ה בשם הא"ז יש להתיר כיון דהוא שכר ולא יין, גם ממ"ש הש"ך סי' קל"ה ס"ק כ"ט העלה להתיר מים שרופים אלו ודאין כאן איסור אלא גבי יין ולא גבי שאר משקינן עי' שם (שם קנ"ג).

פרק ז

בענין סתם יינם

יזהר האדם מאד מסתם יינן של גוים, אף לאיזה קצת חולה ר"ל. וכדי לעורר את לב האדם בזה, אציגה נא לפניך מאמר אחד קדוש מזוה"ק, ותסמר שערת בשרו של אדם מפחד לבבו אשר יפחד מגודל העונש ר"ל. וז"ל פרשת שמיני" דף מ' ע"א:

(ט) העתקת הזוהר ללשון הקודש:

בוא וראה, כל מי שאוכל מאלו מאכלות האסורים, מתדבק בצד האחר, ומתעב נפשו וגופו, ורוח הטמאה שורה עליו, ומראה עצמו שאין לו חלק באל העליון, ואינו בא מן הצד שלו, ואינו דבוק בו. ואם יוצא כך מעולם הזה, נאחזים בו כל אלו האחוזים בצד הטומאה, ומטמאים אותו, ודנים אותו כאדם שהוא מתועב מאדונו, מתועב בעולם הזה ומתועב בעולם הבא, ועל כן כתוב "ונטמתם בם" בלא אלף, כי לא נמצא רפואה אל התיעוב שבו, ואינו יוצא מטומאתו לעולם. אוי להם, אוי לנפשיהם, שלא יתדבקו בצרור החיים לעולם, כי נטמאו, או לגופם, עליהם כתוב: "כי תולעתם לא תמות וגו' והיו דראון לכל בשר וגו'". רבי יוסי פתח ואמר: "כל עמל אדם לפיהו וגו'". המקרא הזה נאמר על השעה שדנים לאדם בעולם ההוא, שכל הדין ההוא וכל מה שסובל בעולם ההוא, שנוקמים ממנו נקמת העולם,

גוי עע"ז דאיהו מסאב ומאן דקריב בהדי' יסתאב כד יקרב
 ביין דישראל הא אסתאב ואסיר כו' ומאן דשתי לי' אסתאב
 רוחי' ואסתאב איהו ולית לי' חולקא בעלמא דאתי כו', אתר
 דההוא יין דמנטר שרי', הוא לא נטיר לי' לא יתנטר הוא
 לעלמא דאתי, הוא סאיב לי' וסאבון לי' בההוא עלמא, לא
 יהא לי' חולקא בההוא יין דעלמא דאתא, זכאין אינון ישראל
 דנטרי למאן דמנורא דמקדשא למלכא בנטירו עלאה דא,
 זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי עכ"ל. ועתה ישראל,
 מה זאת עולה על לב האדם להורות לפניו היתר, אף לאיזה
 חולה קצת, לשתות מסתם יינם שבוודאי נגע בהם גוי עע"ז,
 שאסרו לנו חז"ל באיסור גמור כ"יין נסך, ומבואר במאמר
 הזוה"ק הנ"ל, יין זה שנגע בו גוי אף שידוע שלא נסך אותה
 לע"ז מיד שנגע בו נטמא ואסתאב והנפש הנוגעת בו תטמא
 מיד בעולם העליון ולית לי' חולקא בההוא עלמא. ובעוה"ר
 רבים בני תמותה אינם שמים על לב להיות זהירין בזה,
 ולאיזה קצת חולה, אף שיש יין כשר בעיר, שותים סתם יינן

[כל זה הוא] "לפיהו" - בגלל פיו, שלא שמר אותו
 וטמא את נפשו, ולא התדבק בצד החיים בצד ימין.
 "וגם הנפש לא תמלא" - לא תשלים דיניה לעולם
 ולעולמי עולמים, דבר אחר: "לא תמלא" - לא תהא
 נשלמת לעולם לעלות למקומה, משום שנטמאת
 והתדבקה בסיטרא אחרא. רבי יצחק אומר: כל מי
 שנטמא בהם, כאלו עובד עבודה זרה, שהוא
 "תועבת ה'".

בשביל שהוא יותר חזק וחסון, ולא חסים על נפשם היקרה לאבד בשביל זה חלקם בעה"ב, והי' החסון לנעורת, נעור וריק מעה"ב מכל וכל ר"ל. ודי בהערה זו. (מס' יסוד ושורש שהעבודה)

ב. ואם נזדמן לו יין שהוא חשש של סתם יינם, ומכש"כ אם הוא ודאי סתם יינם, וכן פת עכו"ם הנה בפת ויין האיסור משום חתנות שהוא לאו דלא תתחתן במ, וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון, וא"כ הנוזהר מזה מקיים הלאו דלא תתחתן במ (דברים ז, ג). ויש פוסקים דסבירא להו דסתם יינם גזרו משום יין נסך, ולכך איסורו אפילו בהנאה, ועיין ביו"ד סי' קכ"ג ס"א ובט"ז שם, אז הוא שורש מן הלאו דלא תביא תועבה אל ביתך (דברים ז, כו) או לא ידבק בידך מאומה מן החרם (שם יג, יח). וכן פת עכו"ם משום חתנות, וע"ד כונה הנ"ל.

ג. ובענין יינות רבו המכשולים בעוה"ר ע"י קלי דעת, עיין בסה"ק יין המשומר גודל האיסור ופגם הנורא והעצום בשתיית סתם יינם ח"ו, וכתב שם וכן בשלה"ק בשם רבינו מנחם הבבלי, כי אפי' ע"י הסתכלות העכו"ם על היין אין ראוי לשתותו, וכן נהגו חסידים ואנשי מעשה. ומובא שם שהנוזהר בזה זוכה ליין המשומר בענביו שמשמח אלקים ואנשים. וכתב שם ומתמי' אני על אותם שמקילין בזה. ועיין בסה"ק יין המשומר ע"פ סוד, והטעם הוא מפני כשתפס העכו"ם בשכלו את היין, נפגם ונפסל אז מפני גודל קדושתו

ומעלת היין. ובזוה"ק פר' שמיני מובא שמי שאינו נזהר ביינות, יסתאב איהו בהאי עלמא ולית לי' חולקא בעלמא דאתי, ולא יתנטר לעלמא דאתי, וטמא טמא יקרא בהאי עלמא ובעולם העליון, ולא יזכה ליין המשומר. וכתבו המקובלים שענשו שמתגלגל בחמור. וכן כשהוא בדרך אין לשתות שכר בבית מזיגה של עכו"ם ששייך בו משום חתנות, כמובא ביו"ד סי' קי"ד, רק צריך להוציא השכר חוץ מבית עכו"ם ואז ישתה, ועיי"ש ובמפרשים. (מס' שוה"ט).

ד. וסתם יינם פשתה המספחת בכמה מקומות דיש מההמון רבים שתו בפרהסיא, וגדולי הדורות הפליאו להזהיר על זה וכמה גאונים החרימו ע"ז, מרן ובית דינו, ובית דין הגדול שבשלוניקי וטורקיא, והגאון מהר"ר ליווא נשאו נהרו"ת קולם לבזויי ולאלטויי ובגזירת חרם, וכמו שבאו דברים בדפוס בספר יין המשומר. ואמרו בזוה"ק דמי ששותה סתם יינם מאבד עולמו ואינו זוכה לעוה"ב. ומלבד איסורו דחמיר השותהו נלכד בחרם גאוני עולם רחמנא לצלן. (מס' לב דוד להחיד"א זל"ה פרק ט"ז)

ה. ועוד אעוררך עכשיו דפקרי עלמא בעוה"ר להזהר מנגיעות יין של מחללי שבתות, כמובא בתשובת הריב"ש

(י) עיין לקמן בפרק יג מספר הקדוש קב הישר פרק ע"ו, הפרק הזה נשמט בדפוסים האחרונים מפני הצענזור, ונדפס בדפוסים הראשונים.

שדינם כגוי גמור לנסך יין, וכן הוא בנקה"כ סי' קכ"ד בשם מבי"ט והרשב"א. ויש דעות כי אפילו לא חילל שבת רק פ"א בפרהסיא, אז מנסך היין מכאן ולהבא. וכתב בסה"ק ייהמ"ש, שפ"א שזה הרה"ק ר' חיים וויטאל יין ממומר לדת ישמעאל וחזר בתשובה, רק לא השלים עדיין תשובתו, וראה האר"י הק' על מצחו אסור יי"נ, וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים במס' יין עש"א. וכתב ביהמ"ש כי ע"ז נקרע סגור לבבנו כי מומר לדת ישמעאל שרוב גאונים ס"ל דמותר היין בהנאה, והוא גם עשה תשובה, רק שלא נגמר עדיין תשובתו וצוה לו להתענות ע"ג תעניתים. אם כן דע אחי מה זה שמירות היין, ואשרי חלקו למי שהוא בריא ובעל כח ויכול למנוע לגמרי משתיית היין לבד מקידוש וגם זה בשמירה כראוי. והראו לי בסה"ק הראב"ן שפ"א שזה גוי קטן יין בכלי וסבור שהוא נגוב, אבל לא הי' נגוב כדבעי, והותר לשותות לחתנו בכלי שנשתאב דרך נצוק מהחכיות, והראו לו בחלום שנכשל באיסור יי"נ, ועשה תשובה ע"ז וגם השותים. וא"כ מה יענו ע"ז המוכרי יין שאין נזהרים בזה כ"כ לרחוץ הכלי בטוב. (שוח"ט).

ו. והנה בעו"ה בענין שתית סתם יין העולם פרוץ, רבים מתפרצים לגמרי ורבים ישתו בכואם לבית אכסניא וחתם היין בחותם ישראל שותים ובעו"ה רבו מומרים המזייפים או לוקחים חותם מישראל עני המהדר בפתחים אם יתנו לו יותר ממחירו ימכרו לו חותמו, ורבה המכשלה. וכבר גדרתי לבל

יסמוך בסביבות האלו על חותם לבד כי אם שיהי' מונח אצלו כתוב בכ"י מיהודי וכו' ויהי' סר המכשלה. כי לולי כן הרי זה סתם יין. ואל יהי' עון זה קל בעיניכם. וכבר העידו שכל מי שפרוץ בשתית י"נ לבסוף נכשל בבעילת בת אלה' נכר, וכבר אמרו על יינם משום בנותיהן. וגזירה זו היא גזירה קדומה, ופסוק בדניאל אשר לא יתגאל ביין משתיהם. ובזו השבתי לנוצרים שאומרים שאנו מחזיקים אותם לטמאים במניעת מגע ושתיית יינם, ואמרתי הלא גם אצליכם מה שנאסר בקונסיליא, א"א להתיר עד שיהי' קונסיליא אחרת, ודבר זה נאסר בקונסיליא בדניאל הנביא בצירוף חנני' מישאל ועזרי', ומי יבא להתיר, והלא הם היו נביאים וחכמי קדם ואסרוהו ומי יבא להתירו, ובעו"ה עתה רבים פורצים בזה, בושנו מכם, איך תאמרו בכל הסליחות מ"ש לדניאל וכו' מי שענה לחנני' מישאל ועזרי' וכן אומרים דניאל שוע לפניך וכו' והלא עוברים לגדרתם אשר קיימו וקבלו מבלי להתגאל ביין משתיהם.

ודעו כי יש שני מיני משחיתים ארי' וכלב כמ"ש הושיעני מפי ארי' וכן מיד כלב יחידתי, והשותה יין של עכו"ם נדון מפי ארי' כי הוא עוז שבחיות ויין עז בצמחים, ולכך אמרו במדרש בנח ששתה יין שהכישו ארי', והשותה י"נ נדון בגהינם של שלג כי יין מוליד חומו, וכאשר אמרתי סופו לבעול בעילה אסורה. ויוסף אלו שתה יין במצרים לא הי' ניצול מפוטיפרע, אבל אמרו נזיר אחיו שנדר נדר שלא

לשתות יין זולת אחיו שאינו מטמאים במגע, לכך ניצול מעון זה. ולכך נאמר זכו נזירי' משלג, כי ע"י נזירות מייך ניצולים מגיהנם של שלג. ולכך נאמר בבניהו שהי' צדיק הוא הכה אתה ארי בתוך הבור ביום השלג, כי שניהם משחיתים כאחד כמ"ש. ולכך דניאל שגזר איסור שתי' כנ"ל נמלט מגוב אריות. וביהודה נאמר גור ארי' יהודה כי הוא ארי' בקדושה נאמר עליו כבס ביין לבושו בדם ענבים סותה. וא"כ ארי' שאג מי לא ירא לעבור ויאכלנו ארי'. אבל מי שעובר על בעילת בת נכר נענש במשחית דומה לכלב, כאמרם כלבא לאו בת משתא חמרא, אבל אמרם מה שגל כלבתא, כי הוא ממונה על תאות המשגל, ואמרם דבוקה בו ככלב בעו"ה, ולכך קראו לכלב שגל היותו ממונה על המשגל. ובמצרים שהיו ישראל פרושים מן בנות מצרים ולכך כשיצאו לא יחרץ כלב לשונו. אבל בבית שני בעו"ה שנתערבו בבנות ארץ הי' על מזבח ככלב. ולכך מאוד צריך שמירה בזה, ודע כי זהו ראשון שישמור אדם עצמו מבלי לטמא במאכלות אסורות כי זהו מטמא כל גוף וקשה אח"כ לפרוש.

ואמרו במדרש קהלת לע"ל יכריז הקב"ה כל מי שלא אכל בשר חזיר יבא ויטול שכרו והרבה אומות שלא אכלו חזיר יבאו ג"כ ואמר קב"ה אינו בדין אלו שאכלו עה"ז שיטלו שכרן וחזר ומכריז כל מי שלא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים יבואו ויטלו שכרן ואין לך מי שלא אכל משלו או משל חבירו ויצאו בפחי נפש. ויש להביך מתחלה למה לא

הכריז תיכף מי שלא אכל נבילות וכו' ולמה הכריז מתחלה על בשר חזיר, וכי דינא הכי לשנות מכרוז לכרוז ולא איש א- ל ויכזב.

אבל יובן כי שני בחינות יש באסורי אכילות, אחד האוכלו מטמא עצמו ונפרש מקדושה וטמא טמא יקרא לכלב תשליכון אותו, ובחינה ב' שכדי שכר פרישה לכפר על הרבה עבירות, כי רואה הקב"ה שמתרחק א"ע ממותרות וחימוד ורצון ה' יעשה וביחוד שמכפר על אבי אבות החטא אכילת עץ הדעת שלא עמד בדבר התאוה לעינים קט זמן והוא מעצים עצמו מטוב המדומה, אבל זהו במה שאין טעם טבעי למניעת אכילתו אבל מה שיש בו טעם טבעי למניעת אכילתו ד"מ כי הוא מוליד חולשה ומזג רע וכדומה אין כ"כ שכר במניעת אכילתו, וכל דבר שמזיק לאדם רוב בני אדם וגוים שרים רבים נמנעים מלאכול אם יאמת אצלם ע"פ רופאים שהוא בלתי נאות לבריאות וכדומה, וא"כ די שמשג בחינה ראשונה שגופו נשאר טהור מבלי להטמא.

ז. והנה הרמב"ם במורה נבוכים בנתנו טעם למניעת דברים אסורים נתן בכולם טעם שהם מזיקים וקשים לגוף כחרבות ומולידים מזג ותכונה רעה, אבל בחזיר לא מצא דבר והודה שלא מצא בו שום טעם בעצמותו, רק דחק להיות אכילתו בצואה ומתגולל בו אלו הי' מותר אכילתו היו כל מקומות מלאים צואים וטנופת ולא הי' קרבנו קדוש. ואם כי זה טעם דחוק בעצמותו והוא רק מקרי ולא טעם בעצמותו אף כי

כשיכרסמנה חזיר מיער כי מה טעם יש בו הוא מדברי כשאר החיות ואין בו טעם הנ"ל כלל ולכך כל חורי הארץ יאכלוהו, כללו של דבר על חזיר לא מצאנו טעם טבעי וא"כ הנמנע מלאכלו שכרו הרבה כמ"ש בבחינה השני'. וזהו כונת המדרש הקב"ה מכריז אין כונתו לתת שכר מצוה זו, כי פשיטא דלא יקפח הקב"ה שכר כל מצוה ומצוה, רק כונתו אפי' עברו עבירות כמה כי אין אדם כו' רק נמנע מלאכול בשר חזיר מ"מ יבא על שכרן כי מצוה זו כדאי להגין ולכפר על כמה עבירות, ולכך לא הכריז מי שלא אכל בשר נבילות ושקצים וכו', כי זהו די שלא יתגאל ויטמא גופו, אבל אין שכרו כ"כ לכפר, ולכך מכריז על חזיר לבד מי שלא אכל אפילו בשר חזיר, אבל שאר נבילות ושקצים פשיטא דלא אכיל רק ע"ז אין שכר כ"כ כנ"ל. ואומות העולם הבינו דהכל תלוי בחזיר לחוד, ולכך הרבה שלא אכלו יבאו ליטול שכרן. ואמר הקב"ה שאין הפירוש כן, דמי שאכל נבילות ושקצים וכו' פשיטא דגופו נטמא ומה בכך דלא אכל חזיר גרוע ממנו אכל, אבל כונתו לא זו שלא אכל מאלו אף חזיר דליכא בו טעם טבעי מ"מ לא אכלו ולכך הרבה שכרו, אבל האוכלים הגרוע פשיטא דעונשו קשה, ולכך יצאו בפתי נפש, ולא שינה הקב"ה כלל דבריו רק הכונה באמרו אפילו בשר חזיר וזהו להגין על שאר עבירות וזהו פשוט. ולכך מאוד יש ליהרר באסורי אכילות ולהשגיח בשחיטה שלא יהי' ח"ו

בשר נבילה כי בזה נטמא גופו ונפשו אליו יאסוף יפול לתוך הטומאה. (נעתק מספה"ק יערות דבש סוף חלק שני)

ח. עכו"ם הנותן עיניו על היין אין בו סימן

ברכה

בספר מדרש תלפיות אות י' כתב בשם ספר טעמי המצות וז"ל: ראיתי אנשי מעשה שהיו מחמירים על עצמן שאפילו בראיית העכו"ם את היין לא היו רוצים לשתותו, אע"פ שלא נגע בו הערל כיון שנתן עיניו בו אין בו סימן ברכה, ומנהג ותיקין הוא. (טעמי המנהגים עמוד קלד)

ט. אוכל עם עכו"ם כאוכל עם כלב

אוכל עם עכו"ם כאוכל עם כלב, ונוגע בו כנוגע במת. ובסנהדרין ק"ד ע"א, כל המזמן כותי לתוך ביתו ומשמש עליו גורם גלות לבניו (מס' מדבר קדמות מ' א' אות י"ד). ועי' במסכת ב"ב דף י' ע"ב, ובספה"ק יסוד יוסף פ' פא. ועי' לקמן ע' קמה.

י. השותה סתם יינם אין לו חלק לעולם הבא

איתא בשם המקובלים זצ"ל, השותה סתם יינם, נשמתו נעקרת ממקור הקדושה ואין לו חלק לעולם הבא. איתא בגמרא "יינם משום בנותיהם" (שבת י"ז ע"ב) מכאן שהשותה יין נסך ייכשל בבעילת נכרית.

יא. מאמר חז"ל, מי שהוא נזהר בסתם יינם, זוכה לשתות מיינן המשומר בענביו מששת ימי בראשית (דברי חסידים).

יב. בנים כשרים על ידי אכילת מאכלים כשרים

ושני לאומים ממעיך יפרדו (בראשית כ"ה, כ"ג). אם הילד יהי' בבחינת יעקב או עשו תלוי במה שההורים נותנים לתוך מעיהם, היינו, אם ניזונים במאכלים כשרים, צפוי שיהי' להם בנים כשרים ויראי השם, ואם אינם מקפידים ח"ו על מאכלים כשרים, מובן שגם בניהם לא יהיו כל כך מוכשרים לתורה ויראת שמים וכו' (ס"י).

יג. חרם על יינות של עכו"ם

לאחר מעשה זמרי עמד פנחס והחרים בסוד שם המפורש ובחרם בית דין העליון והתחתון שאל ישתה אדם מישראל מיינם של עכו"ם, שכל יינם הם מביאים לע"ז ולזנות (פרקי דר"א מ"ז) אמהר"ש יש נוהגין שלא לאכול גלוסקאות עכו"ם מכניסת הבציר עד חנוכה משום דמחמיצין אותן בשמרי יין וכו' (מס' מהרי"ל דף פ"א ע"ב).

יד. על ידי שתיית יין נסך מתו במיתה משונה

אם ח"ו לא ישמור האדם את עצמו ממאכלות אסורות אפי' שהוא רק איסור דרבנן יבא על ידי זה לעבירות הכי גרועות^{יא}

(יא) מעשה נורא ונפלא, שסיפר החסיד ר' ישראל מקאליש זי"ע: הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב הי' גבאי צדקה של ארץ ישראל, והיו לו כמה משולחים, שהיו חוזרים על הערים והכפרים לגבות את המעות. בין המשולחים הי' גם החסיד ר' שרגא מסניאטין, שהי' נוסע ממקום למקום להריק את הקופות של רבי מאיר בעל הנס. פעם אחת הלך ר' שרגא למסעיו, ויבוא לעיר סעריט, וילן שם. וישכם בבוקר, ויתפלל ותיקין כדרכו, ואחר כך התחיל ללכת מבית לבית, לעשות את מלאכתו באמונה. משגמר את עבודתו בצהרים אמר לצאת מן העיר, ולהגיע אל הכפר הסמוך לפנות ערב: ויגבה שם את הכסף באותו יום, וילין הלילה, ובבוקר יקום וימשך את דרכו הלאה. וכן עשה. אך כאשר יצא את העיר, נטה בעל העגלה מן הדרך, והתחיל לתעות. הלילה הגיע, והחשך הולך ומתגבר, והם לא ידעו באיזה מקום הם נמצאים. זה כשש שעות הם נוסעים בלי הרף, ובעל העגלה אינו יודע להיכן הוא נוסע, ויפחדו מאד לנפשם.

ויהי בנסוע העגלה, וישאו את עיניהם ויראו, והנה נר מאיר מרחוק. וילכו לאור הנר, ויבואו אל בית אחד גדול ורם, שלא ראו כמותו מימיהם. ויבט בעל העגלה סביבו

ויאמר: "אכן יש בית במקום הזה, ואנכי לא ידעתי. כל ימי נסעתי במקומות האלה ובקי אני בכל הדרכים והשבילין, בכל הבתים והאכסניות הנמצאים בסביבה זו, ואת הבית הזה לא ראיתי עד היום הזה". וירדו מן העגלה, ויבואו אל הבית פנימה, וימצאו שם את משרתי הבית, והם מלובשים בגדי אשכנז, שלא כמנהג המקום. ויהי כאשר דרכה כף רגלם על סף הבית, ויגש אליהם משרת אחד וישאל אותם: "האם רוצים אתם ללון פה?" ויענו שניהם ויאמרו: "כן", כי רוח גדולה וגשם חזק בחוץ, ואי אפשר הי' להם ללכת בדרכם הלאה.

כשמוע המשרת את מענה פיהם, הראה להם חדר מן הצד, ואמר להם להכנס לתוכו. נכנסו לתוך החדר, וראו לפניהם תנור חם, שלחן ונר דולק עליו. וישבו אצל השלחן לנוח מעמל הדרך, ולבם מלא פחד ורעדה. ויהי בשבתם בחדר, והנה נפתחה הדלת לפתע פתאום, ושתי "פריצות" ויהודי אחד, חבוש ספודיק על ראשו, באים החדרה, ויושבים על יד השלחן. ותאמרנה הפריצות: "משרת! הבא שלש כוסות יין". וילך המשרת ויבא את היין. ותשתינה הפריצות והיהודי ישב על ידן ולא שתה. ותאמרנה אליו: "מפני מה אין אתה שותה?" ויען ויאמר: "אסור לשתות יין נסך". ותאמרנה אליו: "ומדוע שתית אז?" וידום היהודי. כאשר ראו הפריצות, שאין בפיו מענה, ויכו אותו על הלחיים מפה ומפה, ויקומו ממקומם, ויצאו שלשתם החוצה. כשיצאו מן החדר, חיל ורעדה אחזום, ולא ידעו מה לעשות, אם לצאת מן החדר או להשאר בפנים. אחרי ישוב הדעת

אמר ר' שרגא אל בעל העגלה: "לא נחז מן המקום, אך נשב יחד ונחזיק איש ביד רעהו עד יעבור זעם". כעבור חצי שעה, באו עוד הפעם הפריצות עם היהודי ההוא, ישבו על יד השלחן, וצוו למשרת להביא יין כבראשונה. המשרת העמיד לפניהם שלש כוסות יין, הן שפכו את היין לתוך גרונן, והיהודי לא נגע בו. וכששאלו אותו, ולמה שתה אז, ולא ענה להן מאומה, הכוהו שוב על לחייו, ויצאו אתו יחד. ר' שרגא ישב על מקומו והחזיק בידי בעל העגלה, ראה את הכל, אך מרוב פחד הדבור אין אתו. הוא רצה לקרוא "שמע ישראל", אולם לא הי' יכול להוציא הגה מפיו. כאשר נכנסו בפעם השלישית והתחילו להכות את היהודי, על אשר לא רצה לשתות עמהן יחד, פנה היהודי אל ר' שרגא ואמר לו: "ר' שרגא! למה אדונו מחשה? האם כבודו אינו יודע מי אני? הלא אני פלוני בן פלוני. ככה הן נוהגות בי יום יום, ואני מבקש מכבודו, שיזכיר את שמי לפני הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב". בצאתם מן החדר בפעם השלישית, נשמע קול קריאת הגבר, והכל נעלם. אין בית ואין תנור ואין נר, והם עומדים על פני השדה. עם עלות השחר, נתנו שבח והודי' לאלקים, על אשר עמד לימינם והצילם מן המזיקין.

באותו יום שב ר' שרגא מדרכו ונסע לקוסוב, ובבואו העירה נכנס תיכף אל הצדיק ר' חיים, וסיפר לו את כל המקרה, אשר קרה לו בדרך הלילה, והזכיר לפניו את שם הנפטר, שהי' יהודי תמים וכשר. הרב האזין לדבריו ואחרי כן אמר: "נכון הדבר, היהודי ההוא הי' איש כשר, אך נכשל פעם אחת בימי חייו באיסור יין

והכי חמורות כי לבו נתטמטם ועבירה גוררת עבירה, כמו

נסך. ומעשה שהי' כך הי'. היהודי הזה הי' יהודי תמים, שומר מצות ה' ומדקדק לקיימן בכל פרטיהן ודקדוקיהן, ופרנסתו היתה מן הסרסרות, הי' יוצא ונכנס בבתי הפריצים, והביא להם סוחרים לקנות את תבואותיהם ואת יערותיהם, ומדי פעם בפעם שלמו לו דמי טרחה. פעם אחת היו חייבים לו סכום גדול שכר סרסרות, ובא לביתם לקחת מהם את כספו, כי הי' נחוץ לו מאד לנשואי בתו. התעקשו הפריצים ולא רצו לתת לו את הממון, עד אשר ישתה עמהם צנצנת יין, אולם היהודי סירב ולא רצה לשתות, בחשבו כי רק לצון חמדו להם האנשים האלה, כדרכם תמיד. אולם בראותו שהם עושים זאת בכוונה, ולא יתנו לו את הכסף עד אשר ימלא את משאלת לבם זו, השיאו יצרו, שאין זאת עבירה חמורה, והוא נפתה לו ושתה עמהם כוס יין. ואף שעשה את הדבר הזה לא מתוך רוע לב אלא כדי להוציא מהם את כספו לשם הכנסת כלה, מכל מקום הוציאו עליו בית דין של מעלה פסק דין זה, שראית בחצות הלילה בהיותך בדרך. אך כדי לנחמך אומר לך, שזה הי' היום האחרון לסבלותיו, וכבר בא אל תקונו, ומאותו הלילה ואילך נשמתו צרורה בצרור החיים".

אחרי הדברים האלה נאנח הרב הצדיק ואמר: "ומכל זה יוצא לנו מוסר השכל, עד כמה חייב האדם לשמור נפשו, שלא יכשל חס ושלום בשום דבר שאסרה תורתנו הקדושה, גם אם כונתו לטובה ולשם שמים, והשם יצילנו מכל רעות אמן כן יהי רצון". (מס' אבן שתי' דף נ"ג).

שמוכא בספר "שמחת הרגל" על מגילת רות, כי מלך ספרד אחד קרא לחכמי ישראל וגזר עליהם אחד משלש או לאכול חזיר או לשתות יין נסך, ובחרו לשתות יין, באומרם שהוא רק איסור דרבנן. וישתו וישכרו עמו ואח"כ הביא לפניהם מאכלות אסורות ויאכלו וישבעו מאוד. ואח"כ הציע לפניהם מטות זהב וכסף והביא להם זונות והזנו אתם בשכרותם. ויהי בבוקר כאשר פג יינם מעליהם אז ראו את כל הנבלה אשר עשו ובשלשתם לקו ומתו באותה שנה במיתה משונה ר"ל. (ועי' אבות דר"נ פ' ט"ז אות ב' מעשה דר"ע וכו').

טו. ספר פלא יועץ אות י' כתב וז"ל: כתיב (משלי כג, לא): אל תרא יין כי יתאדם. פרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ע, ב) שאחריתו דם, שמרבה עברות ומתיר אסורין, והרבה יין עושה. והן אמת שיש תועלת ביין כששותה אותו כשורה, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (שם) שאמרו "זכה - ששותהו כשורה - משמחו ונעשה ראש", וכדאמר רבא (שם) "חמרא וריחני פקחין". אבל לפי הנזק הנמשך ממנו ושדעתו של אדם קרובה להתפתות בו ולצאת מן השורה, אפילו אם יהי' לעתים רחוקות, הרי ההפסד יתר על השבת.

ומי יתן ויהי' לבכם של כל העולם כלבב יונדב בן רכב ויחוסו על זרעם ועל הדורות הבאים אחריהם, שמא יהא ביניהם אנשים שאינם מהוגנים, שלא ידעו ליזהר בשתי' ויצאו מן השורה. והי' ראוי שכל אדם יחוש על זה ויצוה את בניו ואת זרעו אחרייו בכל תוקף של לשתות יין וכל מדי

דמשכר, כצואת יונדב בן רכב (ירמי' לה, ו) או יצום לשתות במדה, במשקל ובמשורה, וישימו קצבה באופן שלא יהא חשש שיצאו מן השורה. ולמה לא נמצא בעולם מי שיחוש לזה כי אם יונדב בן רכב, ולא ראינו ולא שמענו מי שעשה כמעשיו? ברם דא הוא טעמא, כי מי הוא זה ערב אל לבו, שיהיו בניו וזרעו שומעים בקולו ושומרים מצותו, ונמצא מכשילן לעתיד לבוא באיסור מוסיף, שיהיו עוברים את מצות אביהם, ולכן נמנעו מלצוותם.

רק זו מצות כל אדם על עצמו לגדור בעדו ולשום קצבה בענין השתי', ויקבל עליו בכל תוקף שלא יעבור בשום פעם, בעבור תהי' יראת ה' על פניו תמיד, ולא תצא תקלה מתחת ידו ולא שום דבר שאינו מתקן. ואמינא עצה טובה, שהשיעור הנכון שישתה שתי כוסות בסעודה אחת ולא יעבור. וסימן לדבר: שנים - דרך ארץ (ביצה כה, ב). והכל לפי מה שהוא אדם, החזק הוא הרפה, ולפי העת והזמן, עדן חדוה ועדן עציבותא, יוכל לעבור מעט מן השנים, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

פרק ח

אזהרות בענין שתיית יין שרף (מאת הרה"ג ר' עקיבא איגר זצ"ל) העתקת הכרוז שנדפס בשנת תקצ"ו

- א -

הרי ערי ישראל אדיריהם, שרי התורה נטורי קרתא ורבניהם, חכמיהם, ונבניהם, ראשיהם ונכבדיהם, וכל בית ישראל כלו, שלומכן ישגא לחדא.

חנוני חנוני אתם רעי, שמעו שמוע מלתי ואחותי אשר באזניכם, היום אדברה את אשר חזיתי אספרה, הנה אנכי זקנתי ושבתי, וכחות הגופנים אשר כל הימים אשר אני חי מעט ורעים היו, הנה עתה יום יום יצערו ויחסרו, ע"כ יהיו דברי מעטים, והנני משמיע דברי אתכם אשר כנטל החול וכנטל הכבד יכבדו על לבבי, עצורים זה זמן מה כאש בעצמותי, ולא אוכל אותם עוד. הנה זה שנים לא כבירים חדשות נעשה בארץ לא שערום אבותיכם, כי הוציאו אמנם (בראנטוויינברענער) למצוא (שפירטוס) למסוך ממנו משקה יין שרף על חג הפסח מתפוחי אדמה הנקראים ערדעפפעל והועד עליהם מבתי דינים אשר במקומות מושבותם, שנעשה בדיקדוק החיובי לימי דפסחא, יש אשר סמכו ונשענו על הדברים שהוגד להם מפי מגידי אמת, ויש

המדקדקים אשר לחומר איסור חמץ לא הי' נכון לבם בטוח על עדות אחרים, כי עין בעין ראו מעשי ידי האומן מהחל מעשיהו עד אם כלה לעשות, אפס בכל זאת אחר עבור שנה או שנתיים נודע ונגלה תרמית וערמות האמנים החטאים האלו בנפשותם, והם בעצמם נתנו תודה, כי בשאט נפש וערמת לבם הסתירו עצה, להמשיך אליהם דבר המחמיץ בלתי ידוע גם להעומדים עליהם מהחל ועד כלה, והוא כי הטילו חמץ תוך בארות ואגמים אשר מתוכם שאבו המים אל השפיריטוס, ומאז נודע הדבר כי קשה מאד וכמעט אין ביכולת ידי אמן גם היותר מהיר במלאכתו להוציא שפיריטוס מתפוחי אדמה אלו אשר יהי' ראוי לסמוך יין שרף בלתי אם נתחמץ.

ואם כי המצא תמצא עוד אחד או שניים במדינה המתברכים בלבכם לאמר, להם לבדם נתנה הידיעה הזאת, ורז לא אנס להו לעשות בלתי תערובות חמץ, גם אם לא יפג לבינו מהאמין להם, הנה עכ"פ הם מהמיעוטא דמיעוטא דלא שכיח, ונוסף על כ"ז, אי גם יהיבנא להן כי כן הוא, שנעשה משקה זאת באמת בלי שום תערובות חמץ, עוד רחוק בעיני ורוחי זרה למשתי אותו ביזמא דפסחא מטעם הכמוס עמדי וצפון בקרבי, לא עת לגלותו כיום, ולבי יהמה כחלילים, בזכרי זאת יאחזוני צירים וחבלים על עם ד' כי יפלו במהמורות, בחבלי עון ובמכשולים גדולים. על כן קמתי והתעוררתי, ואת חצני ננערתי לבלתי התמהמה עוד,

לעשות לד' להודיע צערי ויגוני לרבים ולאסור באיסור חמור
 לשתות ביומא דפסחא יין שרף העשוי בשפיריטוס היוצא
 מתפוחי אדמה, ועון העובר כעון המסייע יהי' כבר מאד,
 כשותה ומשקה לישראל חמץ דגן גמור, אף אם יהי' כתב
 הכשר שעשוי בלי תערובת חמץ כלל, ואני גוזר על כל
 הסרים למשמעתי להזהר ממנו ומתערובתו.

ואליכם אישים חרדים אל דבר ה' קולי אקרא^ב, כל מי
 שלמד זמן מה בישיבתי מנעורי עד היום הזה, אף להגדיים
 שנעשו תיישים, והמה גדולים וטובים ממני, אני מבקש
 ופוקד בפקודה חזקה, להחזיק במעוז הדבר הזה ולפרסם
 איסור במקומות ממשלתם, לבל יהי' לאבן נגף ולצור מכשול
 לבית ישראל, ולחכמי הדור כולם הקרובים והרחוקים,
 ישרים וצדיקים אשר הוקמו והורמו לרעות את עם ד', על
 נערי נחלי התורה והיראה, אליכם אחי ורבותי אשים דברתי,
 ומפיל אנכי שאלתי ובקשתי, לשום לב על הדבר הזה
 ולהסכים דעתכם הגדולה לדעתי הנמוכה והשפלה, להרים
 המכשלה ולהסיר התקלה, ולאסור איסור על נפש השותה
 משקה זו ביומא דפסחא, ולפשט איסורו בכל גלילותם, ולכל

(ב) ועיין לקמן בפרק י"ג מספר הקדוש קב הישר (פרק
 ע"ו), בסוף הפרק. ועיין עוד לעיל הקול קורא'ס מספר
 לקט הקמח.

בני ישראל יהי' אור במושבותם, כאשר לא יטמאו נפשם רוחם ונשמתם.

דברי הכותב וחותרם לכבוד השם ולכבוד תורתו הק' אשר נתנה לנו ע"י אביר הרועים למורשה, פה פאזען בירח כסלו בעשרים יום בו שנת תקצ"ו לפ"ק.

(החותם)

- ב -

ויש לזוהר מאוד שלא לשתות יין שרף, עד שיתוודע בבירור שאין עליו שום חשש איסור, ובעוה"ר רבים מקילים ולא ידעו במה ישלול, כי הרבה יי"ש מהנמצאים בשוק יש בהם מתערובת של סתם יינם, או שנכבשו בחביות של סתם יינם, וחוף מזה יכול להיות מהם חשש מאכלות אסורות באלו שנותנים בהם מדברים דעבידי לטעמא כגון ליקער וכדומה, ומי מעיד על כשרותן. ע"כ כל בעל נפש יזהר משתייתן בלתי אם יש עליהם השגחה מיוחדת מרב מובהק ויר"ש, והשומע יבורך ממעון הברכות.

פרק ט

**דינים דלהלן הם מקצור שולחן ערוך וחילקנו
הדינים להקל על המעיין**

[סימן מז, - והוספנו עליהם דינים נחוצים המובאים בספר
שערים המצויינים בהלכה].

סתם יינם

(א) סתם יינם בזמן הזה, וכן מגע עובר כוכבים ביין שלנו
יש אומרים דאינו אסור רק בשתי' ולא בהנאה. ולכן מותר
לישראל לגבות בחובו סתם יינם, מפני דהוי כמציל מידיהם,
והוא הדין בשאר הפסד, כגון עבד וקנה. אבל לכתחלה אסור
לקנות כדי להשתכר בו, ויש מקילין גם בזה. וטוב להחמיר.
[יורה דעה סימן קכג סעיף א].

(ב) מותר לעשות מרחץ מסתם יינם לחולה שאין בו סכנה.
[סימן קנח סעיף ג].

(ג) יין כשר שנתבשל¹⁷ דהיינו שהרתיח ונתמעט ממדתו על
ידי הרתיחה אם נגע בו עובר כוכבים מותר אפילו בשתי'.

(ג) עי' בשו"ת אגרות משה (יו"ד סי' נ), בדבר מיץ ענבים
(גרעפ-זשוס) שנעשה בבית חרושת של עכו"ם, ויש
שנעשה ע"י בישול ענבים מתחלה - כתב שם - דיש
להאמינם כיון דהוא סתם רק יינם דרבנן סמכינן דלא
מרעי נפשיהו כו', עי"ש.

אבל יין שנותנין לתוכו לענה שקורין "ווערמוט" כל ששם יין עליו ולא נתבשל נאסר. [סימן קכג סעיף ג, ועיין באה"ט סק"ו].

ועי' בשו"ת נודע ביהודה (תנינא או"ח סי' עב) דכתב שם די ש לסמוך אתגר גוי אפי' באיסור תורה דתגר הוא כמו אומן ולא מרע אומנתי', והביא מגמרא (מנחות מג, א) הקונה טלית מן התגר כשרה, עי"ש. ובשו"ת בית שלמה (ח"א סי' קפז) סמך עצמו בחשש גבינות של נכרים דהוא איסור דרבנן על סוחר גדול דהוא כמו אומן ולא מרע נפשי', עי"ש. (שערים המצויינים בהלכה)

[מיץ ענבים הנעשה ע"י בישול בבית חרושת עכו"ם כו'. ולפי זה ה"ה יין שרף שנעשה ע"י בישול ענבים מותר, דהוי כיון כשר שנתבשל אח"כ, והריב"ש (סי' רנה) והרדב"ז (ח"ד סי' רצט) לא אסרו אלא יין של עכו"ם ואח"כ ע"י בישול נעשה ממנו היין-שרף, דהוי כממשו של איסור, דזיעה הבא מחמת בישול הוי כממשו, וכן בשו"ת אבני נזר (סי' קיג) דן בענין צמוקים שמתבשלים והזיעה ממנו עושים יי"ש, אפי' נעשה ע"י עכו"ם, ומתחלה נעשה היין ע"י בישול ולא נשתנה אח"כ, מ"מ כיון דיין כזה אינו מתנסך ליכא איסור, ויש להתיר בדיעבד, אבל בתשובה דלהלן (סי' קיד) מתיר אפי' לכתחלה, וכן מבואר בשו"ת דובב משרים סי' קכד. - קונטרס אחרון.]

(ד) תבשיל שייך מעורב בו, ואיננו ניכר, אפילו עדיין לא הרתית אינו נאסר במגע עובר כוכבים. [שם סעיף ה].

יין מזוג

(ה) יין מזוג אם יש בו ששה חלקים מים בטל היין¹⁷. ואינו נאסר במגע עובר כוכבים, אבל יין צמוקים דהיינו שנתן מים על הצמוקים הרי זה כייך גמור. [שם בהגה סעיף ח, יא].

(ד) כתוב בשו"ת אגרות משה (יו"ד סי' סב) דיין שרף המזוג (בלענדעד) שיש חשש שעירבו בו סתם יין אחד מארבעים, מ"מ יש להתיר כיון דיש יין שרף יותר מששה חלקים נגד הסתם יין ואין חילוק אם נתבטל במים או ביין שרף, וכמש"כ הטו"ז (סי' קיד סק"ד), ועוד דכיון דסתם יינם מדרבנן, איכא למיתלא לומר שלא עירבו בו יין אלא יי"ש ישן בחדש, ועיין לעיל (סי' מו ס"ק כ"ב) דסומכין עלה אומן הכימיקן שאומר כמה אחוזים יש בו. ובשו"ת לבושי מרדכי (או"ח סי' פ"ו) דסומכין על הכתב הנדבק בבקבוק, אופן עשייתו דהוא מילתא דעבידא לגלויי. (שערים המצויינים בהלכה)

[יין שרף המזוג בסתם יינם כו'. ויי"ש שעירבו דבר איסור כדי לצללו ולזקקו, עי' בתשו' נודע ביהודה (מה"ק סי' כו) דאם נפגם מעצמו וגם יש בו ששים מותר, אבל ראיתי בתשו' רב"ז (ח"ג סי' תקמג) שכתוב דגם אם נתבטל אצל הנכרי מ"מ מעשה הקני' חשוב לכתחלה, ואין מבטלין לכתחלה, ובתשו' שערי דעה ח"ב סי' רלו פוסק כהנודע ביהודה, ואפי' להרב"ז זהו דוקא כשהתכוונו לבטלו משא"כ כשהתכוונו לזקקו אין לחוש

ו) התמד דהיינו מים שנותנים על החרצנים או על השמרים, כל שהוא משובח לשתי' אין להתירו אם נגע בו עובד כוכבים. [שם סעיף ט].

ז) ענבים דרוכות בגיגית, כיון שנמשך ממנו יין אפילו מעט, או ששאב ממנו יין בכלי, נקרא הכל יין ונאסר במגע עובד כוכבים אפילו לא נגע אלא בחרצנים ובזגים [שם סעיף יז, יח]. ולכן גיגיות ענבים דרוכות העומדים בבית עובד כוכבים, יש לאסור שמא המשיך מהם [שם סעיף יט]. ואסור לדרוך על ידי עובד כוכבים, אפילו בגיגית פקוקה [שם סעיף כא].

ח) יש להזהר מלהוציא את החרצנים והזגים מן הגתות על ידי עובד כוכבים, אפילו לאחר שהוציא מהם יין ראשון ושני, כי שמא יש עליהם עוד טופח יין [שם סעיף י].

ט) עובד כוכבים ששפך מים לתוך היין, אם נתכוין למזגו אסור בשתי', ואם לא נתכוין למזגו ואפילו הוא ספק מותר [סימן קכה סעיף ז].

לכלום, ובעיקר הדבר אי מעשה הקני' חשוב לכתחלה או דיעבד, עי' רמ"א סי' קח ס"א ובטו"ז שם, וברמ"א סי' קכב ס"ו דמבואר משם דאם אין לו אחר חשוב כדיעבד. ועי' לקמן ח"ג סי' קיז סק"ה. - קונטרס אחרון].

י) חומץ יין שנעשה מיין כשר, אם הוא חזק כל כך שמבעבע כשופכין אותו על הארץ, שוב אינו נאסר במגע עובד כוכבים, אבל אם נעשה מסתם יינם לעולם הוא באיסורו. [סימן קכג סעיף ו].

יא) וכן יין שרף שנעשה מסתם יינם, וכן מהחרצנים והזגים והשמרים¹⁰, הרי הוא כיון עצמו [סעיף כד ובפ"ת שם], אבל הנעשה מיין כשר, אז לאחר שנעשה יין שרף אין מגע עובד כוכבים אוסרתו [שו"ת שבות יעקב ח"א סוף סימן סב].

(טו) כתוב בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' קיז) בנדון השמן הנעשה מהחרצנים מותר, משום דכח החרצנים נתהפך ונעשה ממנו שמן, וכמש"כ החק יעקב (תסז פ"ק טז) דכל דבר שנשתנה לדבר היתר כגון בשר לדבש מותר, וה"נ נשתנה היין לשמן, והובא בפתחי תשובה (קיז סק"ז), ועל פי זה רוצה להתיר בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' קמ) במשקה קאפה הנעשה מחרצנים, ומ"מ כתב דאין דומה להנדון דהחתם סופר, דהתם היו שינוי גמור ונעשה רק מכח החרצן, משא"כ הכא בנדון הקאפה שנעשה מהחרצן גופא אפשר דאין זה שינוי כל כך, אלא אם נקלה החרצנים באור ממש באופן ששולט האור בכולם, מסתמא כלה כל היין שבו, ויש להתיר, אבל בלא"ה צ"ע עוד, ועי' ס"ק הבא. (שערים המצויינים בהלכה)

(יב) "וויינשטיין"¹⁰ נתפשט המנהג להתיר כיון שאין בו הנאה לחיך [שם ח"ב סימן ע].

(טו) זה נעשה משמרי הנקפה ונקרש בדופני החבית וקשה כעץ, וכבר כלה ממנו כל לחלוחית היין וכעפר בעלמא הוא. ועי' מזה ביו"ד (סי' קכב סט"ז) ובדרכי תשובה (ס"ק נג) וכתב בשו"ת אחיעזר (יו"ד סי' יא) על דבר מן אבק דק הנעשה משמרים סתם יינם, ועושים ממנו ציטראן-זאלץ (מלח-לימון) ע"י שמערבין בתוכו מין סיד שרוף ואלים, וכתב שם להתיר מפני שנשרף ונפגם ממנו טעם היין, וכן כל מה שאפשר ע"י תחבולות חימיות לשנות האיסור לדבר אחר ולצורה אחרת, הוי פנים חדשות ונפקע האיסור, וכמש"כ הר"ן (ע"ז לט). לענין דבש גוים דאין חוששין שמא נתערבו בו דברים טמאים ונימחו לדבש, משום דעד שלא נימוח מסריח ומותר ועפרא בעלמא הוא, וה"נ בנדון זה כן אפי' דע"י תחבולות חימיים מהפכים שוב הדבר לאוכל משובח, זה הוי כפנים חדשות, ודמי למוסק שכתב המג"א (סי' רטז סק"ג) דאזלינן בתר השתא. וכן דן גם בחלק ג' (סי' לא) בענין כעין זה, יעו"ש, וג"כ מתיר מטעמים הנ"ל. ובשו"ת חבלים בנעימים (ח"ה סי' יז) דן שם בענין הגליצערין שנעשה מחלב בהמה, וע"י חומץ וגפרית וסמנים אחרים מסירים ומפרידים כל חלקי שמנונית בפעולות חימיות ופוגמים אותו ממאכל אדם, וע"י הרכבה באו לו פנים חדשות, - דעתו נמי שם להתיר מטעמים הנ"ל, וכן בשו"ת יד יצחק (ח"ג סי' רעג) כתב כן לענין סמני רפואות הנעשים מדם. ובשו"ת אבן יקרה (ח"ב סי' קמ) כתב - דכלל זה

(ג) מגע עובד כוכבים על ידי דבר אחר¹⁷, וכן הבא מכחו¹⁸, יעשה שאלת חכם [סימן קכד, קכה].

דאזלין בתר השתא ולהתיר דבר איסור, מפני שנפרד ממנו חלקי האיסור ונשתנה לצורה אחרת, לא נאמרו - רק אם נשתנה למין אחר טבעי, שבטבע היצירה הם שני מינים, דומיא למש"כ הר"ן (ע"ז לט.) דהבשר נהפך לדבש, אבל בדבר שע"י מלאכת חימיים פשט צורתו הקודמת ולבש צורה אחרת ולא נשתנה למין אחר טבעי, לא אמרינן כלל זה, עי"ש. ולפי דבריו אין לנו עוד היתר על הגליצערין או זשעלטין הנעשים מדברים האסורים, ובהמשך עוד לענין "וויינשטיין" הנ"ל. כתב ג"כ בשו"ת פרי הארץ (ח"ג סי' קלא) לענין מין אבק נעשה מוויינשטיין ונותנים ומערבים בהעיסה, דעתו נמי להתיר משום שכבר נתייבש והוא כעפר בעלמא, והביא משו"ת שערי צדק (יו"ד סי' צט וסי' ק) שמותר לצבוע המשקה יי"ש בתולעים אדומים אם כבר נתיבשו ונעשו כעפר.

(ז) כתב הריב"ש (סי' שי), וכ"כ הטו"ז (קכד ס"ק כא) והש"ך (ס"ק נז) דלא מקרי נגיעה ע"י דבר אחר אלא כשהוא מביא "הדבר אחר" ושוקע לתוך היין, אבל כשבר קדמה "הדבר אחר" ביין ובא הוא ונוגע בו אין זה מקרי נוגע ע"י דבר אחר, ומה"ט אם היין הי' בהכלי ונגע העכו"ם בכלי אין זה נקרא מגע עכו"ם אלא הוא נגע בהכלי והכלי בהיין, וזה מותר, עי"ש. וכשנגע ע"י דבר אחר שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין או שלא נתכוין לנגוע מותר, וכתב הרמ"א (שם סכ"ד) דלדידן דהעכו"ם לאו עובדי עכו"ם הן, כל מגען מקרי שלא

הש"ך (שם פ"ק עא) כתב דדוקא
 , ופסק כן בחכמת אדם (כלל עו
 י היין בקנה המדה יש הוכחה
 גיעה, דבמלאכתו הוא עוסק (עי'
 בעיקרי הד"ט (ה' י"נ סי' יג ס"ק
 התיר כשהגוי הממונה על המדות
 בקנה המדה לא נגע ביין.

קכה ס"א) דאם משך הגוי היין
 קרוי כחו, דע"י שמושך האויר
 לבא למעלה למלאות הריקות
 שך מכח האדם אלא הרוח כו',
 רכי תשובה (שם סק"ב), ונראה
 ת נודע ביהודה (קמא יו"ד סי' לט
 דזו ההעלאה שעולה היין לתוך
 שך הרוח לתוך פיו המושך, אינו
 , רק הוא מוציא ברוחו את האויר
 יי שאין ריקות בעולם לדעת
 ר לחלל המינקת להשאר ריקם,
 להמשך למעלה למלאות הריקות,
 מכח האדם המוצץ, רק הרוח יוצא
 חתם סופר (יו"ד סי' קכד סק"ז)
 וסיים שאין לסמוך על זה מה לי
 וברזא של אויר, עי"ש.

דריכה והכתישה ע"י כח חשמלי
 אחד שם הענבים עם הדפין
 תשין הענבים, ובחדר השני שם
 שעל ידו סובבין הגלגלים וכובש

המכביש הענבים, והפועל במכונה הוא גוי ואינו בא לחדר ששם הענבים ומעשה הדריכה והכתישה.

תשובה. כתב בש"ע (יו"ד קכג סעי' כב) דעכו"ם שדרך היין בלא נגיעה אסור בשתי' ולא בהנאה, וכתב בטו"ז (ס"ק יז) דכיון שלא נגע אין כאן אלא כח עכו"ם, ועי' בש"ך (קכג ס"ק ע"א) דבכל מקום שאינו אסור מצד הדין אלא בשתי', לדידן מותר אפי' בשתי' דגוים בזה"ז לא עובדי עבודת כוכבים הן, ומותר עכ"פ בהפסד מרובה. וכשדרך הגוי ע"י כח כח כחו כתב בש"ע (קכה ס"ב) קורת הגת שגלגלה העכו"ם שיש שם ג' כחות הדפין והגלגלין והקורה, מותר בדיעבד אפי' בשתי', וכתב הש"ך (סק"ד) דלכתחלה אסור אפי' בעשרה כחות, והנה בנדון דידן שהאדם גורם תנועת עלעקטרי, ועי"כ סובבים הגלגלים ודורכים וכותשים, דומה למש"כ התבואות שור (סי' ז) בענין דינא דגמרא (חולין טז.), קבעו סכין בגלגל וסבב הגלגל בידו עד שמגע הסכין לצוואר הבהמה ושוחטו כהוגן בסיבוב זה שחיטתו כשרה, דהא מכחו של אדם נשחט, ואפי' אם אחר שהתחיל לגלגל, סר ידו, הרי היא מתגלגלת מכח התחלתו ושחטה, ואפי' מתגלגלת מכח זה כמה פעמים, והוא כבר סר ידו והשחיטה נעשה בסיבוב אחרון, מ"מ הכל מכחו בא וכשרה ע"כ. ולפ"ז בנדון דידן אם מעשה הכתישה והדריכה נעשה בכח אחד יש להתיר בהפסד מרובה, ואם נעשה בהרבה כחות מותר גם באין הפסד, ועכ"פ אסור לכתחלה כמש"כ הש"ך הנ"ל. ועי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' קיח) דאם העכו"ם הדורך היין כרך סודר סביב המקל שדורך

(ד) השולח יין על ידי עובד כוכבים^ט צריך להשגיח היטב בכל מקום שיש ברזא או מגופה, לחתום שם בשני חותמות [סימן קל סעיף א].

וכותש בו כיון דהמקל אין צריך להסודר והוי טפל ובטל להמקל וכשהוא דבר הצריך לדבר אחר, אינו בכלל טפל ונעשה עיקר וחשיב ככח בפני עצמו עי"ש. וא"כ בנדון דידן דכל כלי המכונה צריכים זה לזה, ואינו דומה להסודר שהמקל אין צורך בו, ונעשה כלי המכונה כל דבר ודבר צורך בפני עצמו וככח בפני עצמו, וממילא הם כח כח, ומותר גם שלא במקום הפסד, ולכתחלה אסור כנ"ל.

(ט) וכשהגוי נושא היין, והישראל הולך עמו, כתב בש"ע (קכה ס"י) דאם הוא פתוח, מותר דוקא כשהוא חסר, דאז אינו נוגע בהיין, וגם רואה שלא שכשוך, ועי' שם בש"ך (ס"ק יט). וכתב הגאון מקוטנא בשו"ת ישועות מלכו (סי' יח), דדוקא פתוח אסור, כשיש חשש שכשוך, אבל כשהוא סתום אפי' אינו חתום מותר.

[השולח יין עי' עכו"ם צריך שני חותמות כו'. וכתוב ברמ"א (סי' קל ס"ב) דבדיעבד מותר בחותם אחד, וביאר בש"ך (שם סק"ד) דוקא חותם, אבל אם סתום במגופה אסור אם לא בהפ"מ, ובשו"ת אבני נזר סי' קיז כתוב דהא דבדיעבד סגי בחותם אחד, זהו דוקא כששולח עי' נכרי יחידי, דאם ימצא החותם מקולקל יותפס כגנב ומירתת, אבל כששולח עי' הדואר, כיון דרבים הם ואינו נתפס כגנב, צריך דוקא שני חותמות. - קונטרס אחרון]

טו) ישראל שעושה יינו של עובד כוכבים^ב בהכשר, כדי למכרו אחר כך לישראלים, יש בזה כמה חילוקי דינים ולפעמים אפילו שני חותמות וגם מפתח לא מהני, וצריך לשאול למורה הוראה כדת מה לעשות, ושומר נפשו ירחק מיין כזה^{כא} [סימן קלא].

טז) כלים של סתם יינם, אם הם כלים שאין הדרך להחזיק בהם יין אלא זמן קצר וגם לא הי' בהם היין מעת לעת, בין

כ) עי' בש"ך (סי' קלא סק"א), דאם פרע לו הישראל מקצת מעות שיש להישראל חלק בהיין, דינו כינו של ישראל שמונח ביד עכו"ם דמותר במפתח וחותם, או אפי' בחותם אחד בדיעבד, ועי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' קכה) שכתב "שיש להישראל שום שותפות", ומשמע מזה דאפי' חלק קטן נמי מהני. ולא ביארו הפוסקים כמה יהא חלקו. ומסתברא כיון דהטעם הוא דאז מירתת שיהא צריך לשלם להישראל היזקו כמש"כ הש"ך (שם סק"ז), א"כ צריך שיהא הסכום שנוכל לומר על זה דמירתת, ובשו"ת אמרי דוד (סי' ריב), כתב שיהא לו חלק כדרך בני אדם העושים שותפות.

כא) כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' סה), יין שלא הותר רק בהפסד מרובה, ולא נמצא יין אחר, גם בעלי הנפש המחמירים על עצמם, נראה דלא כל כמיניהו להחמיר במקום מצוה, ועי' בשו"ת ערוגת הבושם (יו"ד סי' קכד), כתב שם תקנות האיך לעשות היינות בעיירות וכרמים של גוים וסדר שמירתם עד בואם למרתף ישראל. (שערים מצויינים בהלכה)

שהם של עור בין שהם של עץ ושל זכוכית ושל אבן ושל מתכות, אם אינם מזופתים, מדיחן היטב במים שלש פעמים ומותרים, ואם הם מזופתין יש להם דין אחר, וכן כלי חרס יש להם דין אחר [סימן קלה סעיף א, יא].

יז) כלים העשויים להכניס בהם יין לקיום, דהיינו שמייחדין אותם להחזיק בהם יין לכל הפחות שלשה ימים, אף על פי שהכלי הוא של ישראל, והעובד כוכבים החזיק בו את היין רק זמן מועט מכל מקום צריך הכשר על ידי עירווי, דהיינו ממלאין אתה כלי מים על כל גדותיו, ויעמוד כך לכל הפחות עשרים וארבע שעות, מעת לעת, ואחר כך שופך את המים ונותן בו מים שניים, ויעמוד כך לכל הפחות מעת לעת, וכן עושה פעם שלישית. ואין צריכין שיהיו השלשה מעת לעת דוקא רצופין. ואם עמדו בו המים כמה ימים ולא שפכם, לא עלתה לו אלא למעת לעת אחד [שם סעיף ז, יב]. יש אומרים דאם היין הי' בו מעת לעת לא מתכשר בעירווי משום דכבוש כמבושל ובעי הגעלה [ש"ך שם סקל"ג]. ובמקום שאין צורך גדול יש להחמיר כן [עיין פ"ת סק"ב בשם נוב"י].

יח) כלי זכוכית כיון שהם חלקים וקשים³³, אף על פי שמכניסין בהם יין לקיום סגי להו בהדחת שלש פעמים [שם סעיף ה].

יט) כלי שהיה בו יין שלנו, ועירו את היין ובעוד שהי' הכלי טופח על מנת להטפיה נגע שם עובד כוכבים סגי לי' בהדחה שלש פעמים אף על פי שהוא כלי שמכניסין בו לקיום [שם סעיף א בהגה].

כ) הא דמהני הדחה או עירו זהו כשלא נשתמש בו יין רק בצונן, אבל אם נשתמש בו בחמין צריך הגעלה כמו משאר איסורין [שם סעיף ו בהגה].

כא) כלי הגת אף על פי שאין מכניסין בהם יין לקיום, כיון שמשתמשין בהם יין בשפע, חמירי, וצריכין שאלת חכם איך להכשירן [סימן קלח].

כב) כל הכלים שישנו שנים עשר חדש מותרים, כי בודאי כלה כל לחלוחית יין שבהם, ואפילו נתן לתוכן מים תוך שנים עשר חדש אין בכך כלום [סימן קלה סעיף ט ז].

כב) ודוקא בענין בליעת י"נ שהוא ע"י צונן סגי בהדחה, אבל בשאר איסורין שנבלע ע"י חמין, דעת הב"י (או"ח סי' תנא סכ"ו) להתיר, אבל הרמ"א סובר דלא מהני אפי' הגעלה דדמי לכלי חרס, ובמשנה ברורה (שם ס"ק קנה) מתיר בהפסד מרובה. (שערים מצויינים בהלכה

פרק י

- א -

בו יבואר כי האוכל ממאכלות האסורות, מכניסים טומאה בלבו ונפשו של האדם, וגופו נעשה בשר מבשרם, וקדושתו של מקום מסתלקת ומתרחקת ממנו, ונחשב כאלו עובד ע"ז ר"ל.

היות שכל אברי הגוף נזונים מהמאכלים אשר יאכלה אדם, לכן אם אוכל מאכלות אסורות, הרי כל גופו נעשה טמא ומשוקץ ר"ל, כמו שכתב האוהחה"ק בפ' שמיני (יא, מג) עה"פ "אל תשקצו את נפשותיכם וגו'", וז"ל: אולי שבא הכתוב להודיע כי האוכל מהשרצים נעשה נפשו עצמו שרץ, והוא אמרו אל תשקצו את נפשותיכם, פירוש לא תעשו נפשותיכם שקץ, ובמה בכל השרץ השורץ על הארץ כשתאכלו אותן וכו', ואמרו ולא תטמאו בהם אולי שיכוון לומר שצריכין ישראל להזהר לבל יכניסו לפיהם אפי' בהיסח הדעת וכו' כי התיעוב יעשה מעשהו בנפש האדם אפי' בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם במעשה, המזיד תעשה נפשו שקץ, ובשוגג תטמא נפשו ותטמטם, והוא אומרו ולא תטמאו ונטמתם בם, וצריך האדם ליזהר בתוספות זהירות וזריזות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק שיקוץ זה, ומה גם בזמנים אלו שנוהם האויר והארצות כולן

יחד, ואין לך גדולי קרקע שאין בהם מהשיקוץ, שומר נפשו ישמור את הדבר, עכ"ה"ק האור החיים זל"ה.

- ב -

איתא בזוה"ק פ' שמיני (דף מ"א ע"ב) תא חזי כל מאן דאכיל מאינן מאכלי דאסירי אתדבך בסטרא אחרא, וגעיל נפשי' וגרמי', ורוח מסאב שריא עלי', ואחזי גרמי' דלית לי' חולקא באלקא עילאה וכו', ואי יפוק הכי מהאי עלמא, אחידן בי' כל אינון דאחידן בסטרא דמסאבא, ומסאבין לי' ודיינינון לי' כבר נש דאיהו געלא דמרי', געלא בהאי עלמא וגעלא בעלמא דאתי וכו' ווי לון ווי לנפשייהו דלא יתדבקון בצרורא דחיי עלמין דהא אסתאבו וכו', כל עמל האדם לפיהו (קהלת ו) כל האי דינא וכל מאי דסביל ונקמין מיני' נקמתא וכו', לפיהו בגין פיהו דלא נטיר לי' וסאיב לי' לנפשי', עכ"ל בקיצור, יחרד האיש וילפת בראותו דברי קודש הזוהר הקדוש בגודל פגם הנגרם בנפש האדם האוכל מאכלות אסורות דאתדבך בסטרא אחרא ר"ל, ורוח הטומאה שורה עליו, ומראה עצמו כאילו אין לו חלק באלקי ישראל ח"ו, וצריך להשמר ולברוח אפי' מן הספק שלא יכשל ח"ו בוודאי.

(ראה בהערה העתקה בלשון הקודש בפירוש הסולם)

ועוד בענין הנ"ל בזה"ק שם (דף מ"ב ע"א) ר' יצחק"י אמר כל מאן דאסתאב בהו כאלו פלח לעבודה זרה דאיהו תועבת ה'. וכתוב לא תאכל כל תועבה, מאן דפלח לע"ז נפיק מסטרא דחיי, נפיק מרשותא קדישא ועייל ברשותא אחרא, אוף מאן דאסתאב בהני מיכלי נפיק מסטרא דחיי ונפיק מרשו קדישא ועייל ברשותא אחרא, ולא עוד אלא דאסתאב בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכלה"ק.

בראשית חכמה שער הקדושה (פרק טו) כתב וז"ל: כי המאכלים הטמאים שהזהירה לנו התורה מהם, שורה עליהם רוח חיצוני וטמא, ולכן האוכל אותם אותם מטמא נפשו, ומראה על עצמו שאין לו חלק בקדושה ולא באלקי ישראל, כי הדבר הטמא נעשה חלק בעצם האדם, והנפש מתלבשת שם, נמצא שהוא מטמא גופו, ומטמא נפש המתלבשת בו, וזה שכתב בזה"ק נפשי' וגרמי', ולכן ראוי להחמיר האדם על עצמו במאכלו, שלא יהי' בו צד איסור כלל עד כאן תוכן דבריו ז"ל.

(ג) העתקה בלשון הקודש בפירוש הסולם שם: ר' יצחק אמר וכו': כל מי שנטמא בהם, הוא, כאלו עבד עבודה זרה שהוא תועבת ה'. וכתוב, לא תאכל כל תועבה. מי שעובד עבודה זרה יוצא מצד החיים, יוצא מרשות הקדושה ונכנס ברשות אחרת. ולא עוד, אלא שנטמא בעולם הזה ובעולם הבא, ועל כן ונטמתם בם, כתוב בלי א'.

- ג -

ותדע שע"י מאכלות האסורות נסתלק הצלם אלקים מן האדם, ועלול לבוא עליו כמה מאורעות ח"ו כדאיתא בזוה"ק פ' וישב^{טז} (דף קצ"א ע"א) וז"ל: כד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף לי, וכדין חיות ברא ועופי דשמיא יכלין לשלטאה עלי, בגין דאתחלף לי האי דיוקנא קדישא וכו', תא חזי יחזקאל נטר פומי ממאכלי דאיסורי, דכתיב (יחזקאל ד) ולא בא בפי בשר פיגול, זכה ואקרי בן אדם, דניאל מה כתיב ביי (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו, זכה הוא ואתקיים בדיוקני דאדם וכו'.

(כד) העתקה בלשון בפירוש הסולם שם: אמר ר' אלעזר אף על פי שאין בו הנשמה, הצדיקים, אין צורתם משתנה ממה שהיו בתחילה. וכשהאדם אינו הולך בדרכי התורה, נחלפת לו צורה הקדושה הזו, ואז, חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו. כי משום שנחלפה צורתו הקדושה, נחלפה והלכה ממנו צורת אדם, וקבל צורת שאר בעלי החי, ועל כן אין הבריות מפחדים עוד ממנו ויכולים למשול עליו. דניאל לא אשתני וכו': דניאל, לא נשתנה צורתו כשהפילוהו בבור האריות, ומשום זה ניצל.

וכן איתא בזוה"ק פ' משפטים (דף קכ"ה ע"ב) כל מאן דאכיל בשרא בחלבא מסתפי מחיון בישן, דהא צלמא דבר נש איתעבר מיני, ויכלין לאתזקא לי' וכו', תאנא במה זכו דניאל חנני' מישאל ועזרי' דאשתזיבו מאינון נסיוני, אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון וכו' ודניאל כד רמו יתי' לגובא דארייוותא, אשתלים בצולמא דאמרי' וכו', ועל דא דחלו ארייוותא מיני' ולא חבלוהו וכו', מאן גרים האי, בגין דלא אתגעלו בגעולי מיכלהון, ומבוואר שם דמי שאוכל מאכלות אסורות נעשה פניו כפני חי' וצולמא דבר נש אסתלק מיני, עיי"ש.

העתקה ללשון הקודש בפירוש הסולם שם:

עוד מצאנו שם, שכל מי שאוכל מאכל ההוא של בשר ושל חלב בשעה אחות, או בסעודה אחת, שהם מתחברים יחד. והוא כמו שאוכל בשר בחלב ביחד. ארבעים יום נכראה גדי מקולס בעורו, דהיינו שנצלה כולו כאחת ביחד עם ראשו, לאלו של מעלה, וחבורה של הטומאה מתקרבת עמו, וגורם לעורר בעולם דינים שאינם קדושים.

תאנא במה זכו וכו': למדנו, במה זכו דניאל חנניא מישאל ועזריה, שנצולו מנסיונות האלו, אלא משום שלא נטמאו במאכלם. אמר ר' יהודה כתוב, וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו', ולמדנו בסוד המשנה, שהמאכל של אותו רשע, של נבוכדנצר, היה בשר בחלב, וגבינה עם בשר חוץ ממאכלים אחרים, וזה עלה על שלחנו בכל יום.

ודניאל דאסתמר מהאי וכו': ודניאל שנשמר מזה. כשהשליכו אותו לבור האריות,, היה שלם בצלם רבונו, ולא נשתנה צלמו לצלם אחר, ועל כן יראו האריות ממנו, ולא חבלו אותו.

- ד -

בספה"ק מסילת ישרים (פי"א) כתב וז"ל: המדריגה השלישית אחר הגזל והעריות לענין החמדה, הנה הוא איסור המאכלות, בין בענין הטריפות עצמן, בין בענין תערובותיהן, בין בענין בשר וחלב, או חלב ודם ושאר איסור אכילה ושתי', כל אלה הנקיות בהם צריך דקדוק גדול וצריך חיזוק וכו', ופרטיהם רבים ככל דיניהם הידועים והמבוארים בספרי הפוסקים, והמקיל בהם במקום שאמרו להחמיר, אינו אלא משחית לנפשו.

אמרו חז"ל בספרי ולא תטמאו בהם ונטמתם בם (ויקרא יא, מג), אם מטמאים אתם בהם, סופכם ליטמא בם, והיינו כי המאכלות האסורים מכניסים טומאה ממש בלבו ובנפשו של אדם, עד שקדושתו של מקום ב"ה מסתלקת ומתרחקת ממנו, והוא מה שכתבו ז"ל (יומא לט, א) אל תקרי ונטמתם אלא ונטמתם, שהעבירה מטממת לבו של אדם, כי מסלקת ממנו הדעת האמיתית ורוח השכל, שהקב"ה נותן לחסידים וכו' והנה הוא נשאר בהמי וכו' וחומר משוקע בגסות העוה"ז,

והמאכלות האסורים יתירים בזה על כל האיסורים, כיון שהם כננסים בגופו של אדם ממש ונעשים בשר מבשרו.

וכדי להודיענו שלא הבהמות הטמאות או השקצים בלבד, אלא גם הטריפות שבמין הכשר עצמו הן בכלל זה, אמר הכתוב להבדיל בין הטמא ובין הטהור, ובא הפירוש לרז"ל (תורת כהנים) אין צריך לומר בין חמור לפרה, למה נאמר בין הטמא ובין הטהור בין טמאה לך ובין טהורה לך, בין נשחט רובו של קנה לנשחט חציו, וכמה בין רובו לחציו מלא השערה, עכ"ל, להראות כמה נפלא כח המצות, שחוט השערה מבדיל בין טמאה לטהרה ממש.

והנה כל בר ישראל שיש לו מוח בקדקדו, יחשוב איסורי המאכל כמאכלים הארסיים, או כמאכל שנתערב בו איזה דבר ארסי, כי הנה אם דבר זה יארע, היקל אדם על עצמו לאכול ממנו, אם ישאר לו בו איזה בית מיחוש, ואפי' חששא קטנה ודאי שלא יקל, ואם יקל לא יהי' נחשב אלא לשוטה גמור, אך איסור המאכל כבר ביארנו שהוא ארס ממש ללב ונפש הישראלי, אם כן מי איפוא יהי' המקיל במקום חששא של איסור אם בעל שכל הוא, ועל דבר זה נאמר (משלי כג, ב) ושמת סכין בלועיך אם בעל נפש^ה אתה, עכ"ל המסילת ישרים.

(כה) מעשה נורא מספר להב אש ח"א מרבינו שמואל אבא זי"ע מזיכרון: בעת שהי' רבינו ז"ל גר בעיר אַזְעֶרְאָוּ משנת תרי"ב

עד שנת תרט"ו, היה שם באַזעראַוו איש אחד שהי' לו מסחר יין, ובכל ש"ק שלח בקבוק יין טוב לרבינו ז"ל לקידוש היום, ורבינו ז"ל היו שם באַזעראַוו גם כת אנשים מנגדים לו.

והנה הרשעים האלו חשבו מזימות רשע ומצאו, כי הבא לטמא פותחין לו, והלכו לסוחר יין הנ"ל, ושיחדו את המשרת שלו במעות הרבה, כי המשרת הי' נער חסר בינה, ופעלו אצלו שבעת שיתן לו אדונו הסוחר בקבוק יין טוב להוביל אותו לרבינו ז"ל על ש"ק לקידוש, אז יחליפנו טוב ברע, ותמורת זה יקח בקבוק יין נסך שהי' אצל הסוחר הנ"ל עבור האינם יהודים, והיין שיתן לו אדונו ישאיר בביתו ותמורת זה יביא לרבינו ז"ל היין נסך הנ"ל. והמשרת הפשוט הזה מחמת חמדת הממון שעיוורה את עיניו נתפתה להם לעשות הדבר הרע הזה ר"ל.

ויהי היום ערב ש"ק בעת נתן הסוחר יין להוביל לרבינו ז"ל, הלך המשרת והחליף היין הזה לבקבוק יין נסך כאשר יעצו אותו הרשעים הנ"ל. ואחד מן הרשעים הלך בלאט בליל ש"ק לעמוד אחורי החלון אשר בבית רבינו ז"ל, לראות בעת אשר ישתה רבינו ז"ל ח"ו היין הזה, ואז ימצא ידים להוציא לעז על רבינו ז"ל ולרדפו רח"ל אשר זה כל מגמת הרשעים האלה, וכאשר החלונות שבבית רבינו ז"ל היו גבוהים מן הארץ מעט, הי' מוכרח להביא כלי גבוה למען לעמוד עליו שיוכל להביט בהחלון בעת כי יקדש רבינו קידוש היום.

והנה אחר התפלה בליל ש"ק, ורבינו ז"ל בא לשלחנו הטהור ואמר שלום עליכם ועוד דברי קודש כדרכו

בקודש, והמשרת בקודש מזג את הכוס לקידוש ביין הזה, כי לא ידע המשרת בקודש משום דבר, והרשע הלז עמד אצל החלון וראה ושמח בלבו כי עוד מעט יצא זממו הרע לפועל.

אמנם כאשר אך פשט רבינו ז"ל את ידיו הקדושות ולקח הכוס מיד הנותן הי' הכוס מרתת מאד בידי, וכרגע רץ רבינו ז"ל עם הכוס בידו למקום אשר עמדה שם קערת שופכין ושפך שמה הכוס יין הזה, וצוה תיכף להביא לו יין אחר וגם כוס אחר, וכל העם העומדים שם בעזרת רבינו ז"ל השתוממו מאד, כי לא יכלו להבין ולדעת מה זה ועל מה זה, ותיכף הביאו לרבינו ז"ל כוס ויין אחר לקידוש. וזה האיש הרשע אשר עמד אחורי החלון לראות מה תהא בסופו, ובראותו את כל אשר נעשה בבית רבינו ז"ל, נרתע ומדעזע ורצה לברוח מהמקום הזה, כי ראה כי כלתה אליו הרעה ר"ל, אך מחמת הפחד והבהלה שנפלה עליו שכח שעומד על איזה דבר שגבוה מעל הארץ.

ויהי כאשר פשט את רגליו לברוח נפל על הארץ ושיבר את רגליו, וצעק בקול גדול עד אשר באו אנשים אחרי הקול לראות מה זאת, וראו כי שוכב איש על הארץ וצועק בקול, ושאלו אותו מי הביאו הלום, ומגודל היסורים אשר באו עליו התודה וסיפר להם את כל אשר עשה וזמם לעשות, ותיכף הבינו וראו בחוש את רוח קדשו של רבינו ז"ל, אשר מן השמים הודיעו לו להצילו מדבר איסור ונתקיים בו לא יאונה לצדיק כל און.

פעם אחת ישב הה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצ"ה בסעודה, ואחד מגדולי הזמן ישב אצלו, והובא לפניו

- ה -

כתב הספורנו סו"פ שמיני עה"פ ולא תטמאו בהם ונטמתם
 במ וז"ל אל תטמאו בהם באופן שתהיו טמאים ומטומטמים
 במ, וזה יקרה באכילתם, כי אמנם בהיותי אלקיכם חפצתי
 שתתקדשו ותכינו עצמיכם אל הקדושה וכו', כדי שתהיו
 קדושים¹³ ונצחיים וכו', וכל זה תשיגו כשתתקדשו ותשמרו
 מאסורים וכו', זאת הוא כוונת טעם איסורי המאכלות עכ"ל.

בקבוק יין מחסידי אחד ומזגו לשניהם כוסות, והרב ז"ל
 הי' תפוס ברעיונותיו, ובין כך וכך בא בעל היין בבהלה
 שבנו החליף ולא הביא היין שאמר, ומזה היין אין כדאי
 להרה"ק לשתותו, ונתקיים בו המקרא לא יאונה לצדיק
 כל און, ונצטער מאוד הגדול היושב אצלו מה שלא
 הרגיש הוא בזה. ויאמר לו הרב ז"ל: לא נביא אני, רק
 אומר לך פירוש הפסוק הנאמר בבני יעקב בפרשת
 מקץ "וישתו וישכרו עמו", ופירש"י ז"ל מיום שמכרוהו
 לא שתו יין ואף הוא לא שתה ועכשיו שתו, והוא פלא
 גדול - בשלמא יוסף שתה שראה את אחיו בביתו
 ושמח, אבל אצלם מה שמחה היום מיומים ומה ראו
 לשתות היום? הלא הם לא ידעו שיוסף הנהו. אלא
 ודאי שהשבטים הקדושים לא אכלו ולא שתו מעולם
 רק מה שהוא לעבודת הבורא, ועתה האט זיך געלאזט
 טרינקען האבען זיי געטרינקען ודי לנו בזה, זיעוכי"א.
 (דברי ישכר דוב)

(כו) מעשה נורא מהקדוש רבינו יחיאל מפרישי ז"ל שניצל
 מעצת שונאיו להכשילו ביי"נ ר"ל. - מובא בספר

שלשלת הקבלה מעשה נורא מהקדוש רבינו יחיאל מפרישי ז"ל תלמידו של רבינו יהודא החסיד, שהגיע לאזני המלך שיש לו מנורת שמן בביתו שמדליקין אותה בכל ערב שבת והיא דולקת כל השבוע, והלך המלך אליו לביתו להתוודע אם זה אמת. והמנהג הי' בעיר זו שהפריצים היו דופקים בביתם של יהודים שיתנו להם חפצים שונים. ורבינו יחיאל רצה שלא יפסיקו אותו מלימודיו, לקח מסמר והכה אותו בארץ, וכשבא איזה פריץ, שדרך על המסמר נבלע הפריץ בארץ. כאשר בא המלך ודפק על הדלת, הלך רבינו יחיאל ודפק על המסמר, אבל המסמר קרץ מן הארץ. ונפל פחד על הרב ואמר בוודאי שזה הוא המלך בעצמו. ופתח הדלת וביקש מחילה מהמלך. וגם המלך רעד ופחד, כי בהתחלה נבלע בארץ, ואח"כ שהמסמר קפץ מן הארץ, קפץ גם הוא מהקבר. וגם השרים פחדו שלא יבלעו בארץ, ובקשו ממנו להצילם. רבינו יחיאל לקח אותם לחדרו ונתן להם מיני מתיקה להשיב את נפשם ויסעדו לבם. אח"כ שאל הרב את המלך מה מבוקשו שבא אליו. ויען המלך ששמע שמנורתו בוערת בלי שמן, בוודאי שזה כישוף. ואמר לו הרב שהוא אינו מכשף ח"ו, רק שיש בזה איזה מין טיט שהוא בוער ויש לו סגולות לזה, ושאל אותו למה נבלע בארץ. ואמר לו הרב שיש רוח בדלת, שכל מי שרוצה לעשות לו רעה הוא בולע אותו בארץ, רק אני הצלתי אותך. המלך החשיבו מאוד ובמשך הזמן נעשה מהחשובים של המלך. ויתקנאו בו השרים ויאמרו אל המלך: היהודי הזה הוא שונא שלך, ולראי', אם תיגע ביין לא ירצה לשתות ממנו. ויקרא המלך את הרב לביתו ונתן לו כוס

וכ"כ הראב"ע זל"ה (קדושים כ, כד) וז"ל וטעם לטמא, שתדעו שהוא טמא במחשבה ובדבור וכו', והרשב"ם כתב (שמיני יא, ג) כל הבהמות והחיות והעופות והדגים ומיני ארבה ושרצים שאסר הקב"ה לישראל, מאוסים הם ומקולקלים ומחממים את הגוף ולפיכך נקראו טמאים. ואף

יין שישתה ממנו. ואמר שעכשיו באותו מעמד אינו יכול לשתות, רק ישתה קודם שילך מכאן. ובעת שהמלך רחץ את ידיו, לקח את המים של הרחצה ושתה ממנו ואמר אל המלך: תראה שאפילו מי הרחצה שלך אני שותה, מפני שזה מותר על פי דת ישראל, ויין אסור עפ"י הדת שלנו, אבל לא מפני שנאה אינני שותה. ועי"ז התגברה חשיבותו אצל המלך ונעשה מאוהביו המקורבים וחי בעושר וכבוד. (מובא בספר המנהגים).

פעם אחת נסע הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" זי"ע מביתו ושבת במקום אחד, הי' שם חנוני אחד מוכר יין טוב ויקר מאד, ורצה לכבד את הרב הקדוש לקידוש בקבוק יין טוב. טעה המשרת ולקח בקבוק של יין נסך והביא לבית הרב והעמידו על השולחן. פתאום נתפקע ונשבר הבקבוק מאליו, ולהחנוני הי' צער גדול מזה, שלא זכה שהרה"ק יקדש על יינו. הלך החנוני בפחי נפש לביתו, ומצא הבקבוק עם היין הטוב שהכין בשביל הרב עומד במקומו. שאל להמשרת? מה זאת? נתוודע לו כי בקבוק היין שהביא לבית הרב הי' יין נסך. (מובא בויכוחא רבא בין הרה"ק משעפעטיווקא עם הנודע ביהודא זי"ע).

בתלמוד, עכו"ם שאוכלים שקצים ורמשים חביל גופייהו עכ"ל.

- 1 -

בו יבוארו העונשין הנוראים הבאים על האדם ביום הדין, שכמה מאות מלאכי חבלה לבושין שחורין יהיו רצין אחריו להוליכו לגיהנום מקום חושך, אוי לו ואוי לנפשו, ה' ישמרנו ויצילנו.

כתיב תיסרך רעתך וגו', ודרשו חכז"ל כל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו ומוליכתו ליום הדין, היינו שמכל עבירה נברא מלאך משחית המתנקם באדם שעבר העבירה לאחר מותו. בספה"ק ראשית חכמה (שער היראה פרק יג) אמר רבי יהושע בן לוי פ"א הייתי מהלך בדרך ומצאני אליהו הנביא זכור לטוב, אמר לי רצונך שאעמידך בשער גיהנום, אמרתי לו הן, הראני והראני בני אדם שתלויים בחוטמיהון, ובני אדם שתלויין ברגליהם וכו', והראני בני אדם שתלויים בעיניהם וכו', והראני בני אדם שמאכילים אותם בשרם, ובני אדם שמאכילים אותם גחלי רתמים, ובני אדם יושבים חיים ותולעים אוכלים אותם, אמר לי אלו שכתוב עליהם כי תולעתם לא תמות וכו'. אמר ר' יוחנן כל מלאך ומלאך ממונה להפרע עונש עבירה אחת, זה בא ודן אותו וזה בא ודן אותו, והולך לו, וכן השני והשלישי וכן עולם, עד שמשלימים לכל עבירות שיש בידו וכו', באותה שעה נפשו

נמסרה בגיהנם למלאכים אכזריים ומחלקים אותם ביניהם וכו' עכ"ל.

מכל הדברים הללו יסתמרו שערות ראש האדם, ובפרט מי שעבר ושנה באיסור מאכלות האסורות רח"ל, ולפעמים עבר באכילה אחת על לאווין הרבה, נמצא שבמשך זמן נבראו ע"י אכילתו מחנות של מלאכי חבלה משחיתים ומחבלים ר"ל, המחכים עליו מתי יבוא זה לידינו ונעשה בו דין, ואז ינחם באחריתו כי בשביל הנאת לגימה קלה יסבול עונשין ויסורין כ"כ מרובים, אבל אין תשובה בשאול, ע"כ יתבונן האדם בעוד מועד, וכל זמן שהנשמה בקרבו יתחרט וישוב על שעבר, שלא נזהר עד הנה, ויקבל עליו קבלה אמיתית בכל לבו, להזהר ולהשמר מכאן ולהבא מכל נרנוד וחשש וספק איסור, ואז טוב לו בזה ובבא.

- 2 -

כתב הגה"ק בעל חפץ חיים זלל"ה וז"ל: כתיב (בפ' האזינו) כי מגפן סדום גפנם ומשדמות עמורה ענבמו ענבי ראש אשכלות מרורות למו חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם וגו'. ביאור הכתוב נראה ע"פ מה שהביאו הספרים בביאור דברי הנביא מי א-ל כמוך נושא עון וגו', היינו דכשהאדם חוטא תיכף נברא משחית לחבל אותו, ואם הקב"ה הי' מניחו, הי' תיכף יורד למטה ומעניש להאדם,

שהי' תובע ממנו מזון כיון שנברא על ידו, אבל הקב"ה ברוב חסדו כביכול נושא עון וטומנו וחותרו באוצרותיו ומפרנסו שם, כי הכל צריכים להשפעה, וממתין לאדם עד יום מותו פן יחזור בו בתשובה, (וזהו שאח"כ מי א-ל כמוך נושא עון שלא כמידת בו"ד, שלא די שאין מעניש להמורד, אלא גם מפרנס להנושה בו כדי שלא יזיקהו) אבל סוף כל סוף אם אין עושה תשובה והאדם מוכרח למות, מיד פותח הקב"ה אוצרותיו, כי לא לעולם יזון אותם, ותיכף יוצאים המשחיתים שנבראו מהעבירות, וכל אחד מענישו באותו אבר שחטא בו.

ואמרתי שכל זה רמוז בתורה בפסוק הנ"ל, כי מגפן סדום גפנם וגו', והוא מליצה יפה, דהיינו כשם שהאדם כשעושה מצוה נוטע עבורו בגן עדן איזה נטיעה יפה בעץ החיים (והוא משל לתענוגים הרוחניים) כדי שיתענג אח"כ בכבוא שמה, כן ממש כשעושה עבירה ניטע עבורו בגיהנום אילן מר, שייך פירותיו הם ארסיים כארס תנינים וחמת פתנים, ובכבואו שמה הוא מוכרח לשתות ולמצות שמריהם, והוא הכל משל לעונש המר והנמהר אשר הוא מקבל ע"י משחיתיו. ועתה נבאר הכתוב כי מגפן סדום גפנם ומשדמות עמורה וגו', היינו כשהאדם עולה בדעתו ומהרהר לעשות העברה תיכף ניטע גפן עבורו בסדום, דהיינו מקום הגפרית והמלח (והוא מרמז על הגיהנם), ור"ל שהותחל להבראות עבורו מקום מוכן לפורעניות, ואח"כ כשמתחיל לעשות

העבירה גופא, נגמר האשכולות המרים מן הגפן, וכשגומר העבירה נסחטו האשכולות, ונעשה היין המר שהוא כולו ארס כחמת תנינים, וזה שאמר אשכולות מרורות למו חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר. וכ"ז רמז לבריאת המשחיתים שנגמרו בשלימות לאחר גמר העבירה, והם מוכנים ומזומנים תיכף לחבלו ולהשחיתו בכל כוחותם, ושמא יאמר האדם א"כ אי' הם, הלא אנו רואין עושי עבירות מידי יום ויום ואין שטן ואין פגע רע, לזה משיב הכתוב הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי, שאני טומנם וחתמם באוצרותי ואיני מניחם לצאת לחבל פן יחזור האדם בתשובה. (ומה שכפל הכתוב כמוס עמדי חתום באוצרותי הוא, כי יש שני מיני משחיתים שאחד גרוע מחבירו, שאחד מועיל לו הטמנה מה שנטמן באיזה מקום שלא יראה את האדם ויזיקו, והשני אכזריות שלו גדולה כ"כ שצריך דוקא לחתמו ולסגרו באיזה אוצר המוכן לזה, וזה מדוקדק בלשון הכתוב חמת תנינים יינם וראש פתנים אכזר, כנגד שני מיני משחיתים אלו ולכן מסיים הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי כל אחד לפי ענינו), ושמא תאמר עוד א"כ טוב הדבר שאנו נמלא כל תאות לבנו והמשחיתים לא יפגעו בנו, לזה אמר הכתוב לי נקם ושילם לעת תמוט רגלם, דהיינו בעת שימוטו רגלי האדם והוא בעת פרידת הנפש, תיכף נפתח סגור האוצרות, והם מוכנים לקבל נקם מאתו, ושמא יאמר מתי יהי' דבר זה רק אחר מאה שנה, לזה אמר הכתוב כי קרוב יום אידם וחש

עתידות למו, כי באמת לא ידע האדם את עתו, כי פעמים רבות יסובב שע"י עוונות העצומים נקרב עת מיתתו, וכמו שאמר הכתוב אל תרשע הרבה פן תמות בלא עיתך, ולזה אמר וחש עתידות דהיינו דבר הרע העתיד להיות בסוף כמה שנים, הוא מחיש לבוא לפני זמנו ע"י מעשים רעים.

- ח -

היוצא מדברינו שמכל עבירה ועבירה נברא כח המשחית שיענשוהו אח"כ, וכמו"ש תיסרך רעתך ומשובותיך תוכיחוך וגו', והיינו שהרעה גופא היא המיסרת אותו, וכעין זה אמחז"ל כל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו ומוליכתו ליום הדין, ומה שדקדקו בלשונם אחת, להורות לנו דאפי' יש לו רק עבירה אחת שעשה בעודו בחייו ולא עשה תשובה, מכל מקום היא נדבקת בו ואינה נפרדת ממנו עד שמוליכתו ליום הדין, וכש"כ אם יש לו כמה וכמה עוונות, בודאי כולם הם מקיפין אותו ומוליכין אותו לבית המשפט.

ועתה נבוא לעניננו, האיש שהורגל נפשו במאכלות האסורות וביין נסך, כמה מאות לאוין דאורייתא עבר ר"ל, ומכל עבירה נברא משחית אחד שממתין עד שימוט רגלו, ואח"כ יקבל העונש על ידו, וכמה מאות מלאכי חבלה לבושין שחורים ומתעטפים שחורים יהיו רצין אחריו ומלפפין אותו להוליכו לגיהנם מקום החושך והמר, ושם

ישפטו אותו, ומי יוכל לשער גודל היסורין והצרות שיסבול אפילו על לאו אחד, ועאכו"כ על כמה מאות לאוין וחייבי כריתות שעבר בימי חייו ע"י המאכלות האסורות, ואז ינחם באחריתו ויתמה על נפשו אי' הי' שכלו, איך שנאתי תמיד המוסר שהיו מוסרין אותי בני עמי (וכמו שכתוב במשלי ונחמת באחריתך ככלות בשרך ושארך ואמרת איך שנאתי מוסר) לומר זכור את בוראך הלא תצטרך לבוא אליו לסוף ימיך ואיך תשא פניך אליו, ולא עוד אלא שהעזתי כמה פעמים נגד פניהם, וחרפתים וגדפתים וחשבתי שהם שוטים ואני הוא החכם והמשכיל, עתה ראה חכמתך והשכלתך שחפרת בור עמוק לנפשיך, ויתודה בעצמו אז על עונותיו כמו שאמרו חז"ל (בעירובין כ"ב), וגם איתא שם שמצדיק הדין עליו בראותו את גודל הקלקולים שפעל למעלה בעולמות הקדושים, וגם ריבוי הקליפות והחיצונים שנתרבו ונתגברו על ידו, אבל מי יועיל לו אז כי אין תשובה אלא מחיים כידוע.

- ט -

העונש המר לאוכלי טריפות

התנאים ואמוראים וחכמי המשנה מפני ששמרו נפשם שלא יתגאלו ביין משתיו, האירו שכלם והי' שורה עליהם רוח הקודש מעשה נורא מהרמב"ם אודות אנשי מדינה אחת שכפרו בתחיית המתים מן התורה מפני שנטמטמו במאכלות אסורות

ובא וראה מה שכתב הרמב"ם ז"ל, הובא בספה"ק צפנח פענח ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת עקב), ששמע מהבעל שם טוב זי"ע, שפעם אחת שאלו אנשי מדינה אחת[□] במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה. ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים, אמרו שיש לדורשם באופן אחר. ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם.

וזה תוכן דבריו בקיצור על פי חכמת הטבע, כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם. ומי ששומר עצמו

(ז) בצפנת פענח פ' יתרו: וחתמו על שאלה זו כמספר ע' אלף.

ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיתית החיות שהיא אלקות של כל העולמות המחיי את כולם. ומי ששומר עצמו יותר, ומקדש את אכילתו עפ"י דרכי ד' ותורתו, נעשה מזה בנין אב, והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים.

וכן להיפוך ח"ו, נעשה בנין אב שכל עקור ומעופש בדעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה וכו', ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתת החיות שהיא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדיעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם.

לכן התנאים ואמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג הזקן וביין משתיו, ולכן האירו שכלם והי' שורה עליהם רוח הקודש, לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלקי, אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם ג"כ הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים. אבל אנשים הללו בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם שלבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאות, ולכך החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי

מאמרינו הבנויים עפ"י שכל אלקי עולם ומלך עליון. והואיל והעיזו פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם, עד כאן תוכן דבריו.

פרקינג

יבואר בו: חומר האסור של יין נסך, והחיוב המוטל על הרבנים^כ שבמדינות שלא ליתן כתב

כח) מעשה נורא מהגה"ק מוהר"ר אברהם יהושע פריינד אבדק"ק נאסאד זצוק"ל, (מספר הדרת קודש), וז"ל: בענין מאכל ומשתה ראו גודל קדושתו ודקדוקי מצות שלו על כל דבר ודבר, ועל כל דבר שהי' לו ספק ברכה הציע כל השיטות עד שבירר ההלכה לאמיתה של תורה. דרכו הי' שלא הי' שותה יי"ש רק הבא מיורה חדשה שלא נשתמש בה יין נסך בשום פעם, ולא מיורה שנשתמשו בה יין נסך והגעילוה כמבואר בשו"ת קול ארי' (יו"ד סי' נ"ו) דהואיל והשלאנגען ארוכים ועקומים והולכים בדרך עקלתון אי אפשר לנקותם מאיסור בעין וע"כ לא מהני להם הגעלה, ואף אם מבשלין אותן בעפר עד שנפגם, מפקפק בזה הרבה, הגם דלא מסיק שם להדיא לאיסור וכל העולם נוהגין היתר לבשל היורה באפר עד שנסתלק כל הריח ואח"כ להגעיל, עיין תשורת ש"י מהד"ת סי' קנ"ה שמתיר באופן זה, ונוהגים כן אפילו לפסח, אבל רבינו החמיר לעצמו. ופעם אחת שהוצרך לבריאות גופו העלימו ממנו ונתנו לו יי"ש שנתבשל ביורה שהגעילו ואחר נודע לו, והתענה ע"ז, כדאמרינן בירושלמי פרתו של ר"א היתה יוצאת וכו' לא שלו היתה וכו' עד שהשחירו שיניו מרחב תעניות. וביום שנודע לו זאת לא דיבר עם שום אדם

**הכשר, עד שידעו בבירור שנעשה היין
בכשרות * "נסך" הוא ראשי תבות: נשים,
סוסים, כסף, והרמז בזה * התרגום של יין
הוא חמר, לרמז שכל מי שנכשל בעוון יין-נסך
יתגלגל בחמור.**

{מספר הקדוש קב הישר פרק ע"ו}

א. אסור יין-נסך הוא ידוע ומפורסם, שמשה רבנו
ושבעים זקנים שבדורו גזרו על סתם יינם של נכרים, כדי
שלא יבואו ישראל לידי עריות, כמו שחטאו בשטים במעשה
זמרי (במדבר כה, א), שנהרגו מחמת חטא זה עשרים
וארבעה אלף מן ישראל (שם, ט). ובעלי המקובלים החמירו
באסור זה והפליגו בעונש מי ששותים סתם יינם.

ב. והנה רוב מדינות הללו, במקום שעושין יין, הן
מקילין בשתיית יין נסך, ולא עוד אלא שהן מוכרין סתם יינם
לשארי אנשים כשרים שבישראל במקום יין כשר, וגורמין
רעה גם לאחרים, וחטא הרבים תלויין באנשים החטאים
האלה בנפשותם.

ולא רצה לקבל פתקאות כמה שבועות כי נתעצב אל
לבו אולי נכשל ח"ו.

ג. על כן מוטל על הרבנים ודיינים שבמדינות לגזור בגזרות נח"ש על אותן האנשים שעושים יין, שמשעה שהתחיל היין למשוך אל תוך הבור, אם יהיה שם מגע נכרי, אז היין הוא אסור גמור.

ד. על כן צריכין שמירה מעולה לבלתי להכשל בעוון זה, ועל הרבנים הוא מוטל שלא ליתן כתב הכשר, עד שהוא יודע בבירור שנעשה היין בהכשר.

ה. והנה סוד יין נסך הוא אזהרה שצוה הקדוש ברוך הוא שלש מצוות למלך, וצוה (דברים יז, טז-יז): "לא ירבה לו נשים, ולא ירבה לו סוסים, ולא ירבה לו כסף", כי ראשי תיבות נס"ך הוא: נשים, סוסים, כסף. והן הן שלשה דברים שהמלך הוא מוזהר שלא להרבות, ומכל שכן שאר בני אדם, שהן מוזהרים שלא להרבות נשים, סוסים, כסף, שהן ראשי תבות נס"ך.

ו. והנה בחטא נשים, הרבה בני אדם הן נכשלים והולכין לנשים זרים. ודע, כי מי שהוא שותה יין נסך בבית האשפיזות של ערלים, הוא נכשל גם כן בעוון נשים זרות, כי עברה גוררת עברה (אבות פרק ד, משנה ו), והוא עובר על לאו "לא ירבה נשים", והוא נוהג כסוסים שהן שטופי זמה, כמו שאמר הכתוב (יחזקאל כג, כ): "וזרמת סוסים זרמתם", והוא מעשה בהמה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, בסוטה (דף יד, ע"א): היא עשתה מעשה בהמה, לפיכך

הביאה הסוטה קרבן של קמת שעורים, ושעורים הוא מאכל בהמה.

ז. ולפי זה רמז גדול הוא במלת יין נסך לרמז, מי שהוא שותה יין נסך - אזי עובר על לאו "לא ירבה לו נשים", ולא ירבה לו זרעו כסוסים, ואחר כך יבוא לידי עניות ודלות ממש עד ככר לחם, כמו שאמר הכתוב (משלי ו, כו): "בעד אשה זונה עד ככר לחם", וממילא "לא ירבה לו כסף", כי נס"ך הוא ראשי תבות: נשים, סוסים, כסף. על כן יראה האדם להתרחק מעון זה.

ח. ושמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל, ששמע מפי הקדוש הגאון רבי יעקב תעמרליש ז"ל, שכל מי שנכשל בעוון יין נסך, על כרחו אחר כך יהיה מגולגל בחמור, כי לשון נופל על לשון, כי תרגום של יין הוא "חמר".

על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך, שהוא גם כן אסור כמו יין נסך. וכל הפורש מאסור זה, נקרא קדוש^ט, וקדוש יאמר לו.

(ט) מעשה נורא בענין יין כשר, מה שסיפר רבינו ז"ל שפעם אחת שבת הרהגה"צ מוה"ר צבי האבדק"ק ליסקא ז"ל בק"ק סיגעט יע"א ובתוך הבאים אל שלחן המלך ה' גם אביו הרב ר' משה אר"י ז"ל והביא דורון לת"ח צלוחית יין ממרתף הר' נפתלי האלפערט ע"ה וגם הר' קלמן כהנא כיבד את הרב במובחר יינו. אכן

פרק יד

אין דעם פרק ווערט דערקלערט: די האַרבקייט פון איסור יין-נסך, און דעם חוב פון די רבנים אין אַלע מדינות נישט צו געבן

כאשר הקריב אליו קרבנו וגם עשה פעולות שהרב ישתה מיינו, הוא ז"ל שתה דייקא מייין הרב ר' משה ארי' ז"ל, הגם שלא הי' משובח ואדרבה מעט חמצי (זייערלעך). וכאשר ראה הר' קלמן שהרב אינו רוצה לשתות מיינו, הרהיב בנפשו עוז לשואלו על טעם הדבר, וישיבהו הרב ז"ל אמריו בשיחה נעימה שבאמת גם הוא בעצמו אינו יודע הסיבה למה זה ועל מה זה, איזה הרגש פנימי ממריץ אותו לשתות מיינו של ר' משה ארי', וכפי העולה על רוחו ומדמה בנפשו כי הוא מחמת שכל אחד ואחד חומד ומתאוה להתדבק ולהתקרב אל שרשו, ובודאי היין הזה שהוא שותה הוא מכרם ישראל וע"כ נוטה לבו לבחור בו. וכאשר לאחר זמן פגע הרב ר' משה ארי' בר' נפתלי האלפערט, אז נדברו יראי ד' מגדולת הצדיק הזה שבא לבית מלונם, ובתוך הדברים הגיד לו שבאמת יש לו במרתפו יין משובח מזה שנתן לו, רק שגם הוא חשב בנפשו למשפט שלכבוד הרב ראוי והגון להקריב יין שהוא מכרם ישראל. ומובן שנתפעלו עד מאוד בראותם רוח הקודש דיבר באיש אלקים הזה. (מספר הדרת קודש).

**קיינ כתב-הכשר (כשרות צייגעניש) ביז זיי
וועלן זיין זיכער אז דער וויין איז בתכלית
הכשרות.**

{ מספר הקדוש קב הישר פרק ע"ד }

א. איסור יין-נסך, דער איסור פון יין-נסך איז באוואוסט און פארשפרייט, די הייליגע תורה האט ג'אסר'ט וויין וועלכע א גוי האט געדינט דערמיט די עבודה זרה, משה רבנו מיט די זיבעציק זקנים אין זיין דור האבן גוזר געווען אויף סתם יינם של נכרים (דהיינו: גויאישער וויין, וואָס מיר האָבן נישט געזען אַז מ'האט עס געגאַסן פאַר דער עבודה-זרה), נאר דאס אליינס אז דאס געהער פאר א גוי מאכט עס אסור, כדי אידן זאָלן נישט קומען חתונה האבן מיט די גויאישע טעכטער, אַזוי ווי זיי האָבן געזינדיקט אין מדבר אין דעם אָרט שְׁטִים, בעת דאָס געשעעניש מיט זמרי (במדבר כה, א), וואָס צוליב דעם זענען אומגעקומען פיר און צוואַנציק טויזנט אידן (זע דאָרט פסוק ט). די בעלי מקובלים (די חכמים פון תורת הסוד) האָבן זייער מחמיר געווען וועגן דעם איסור, און דריקן אויס זייער אַ שאַרפע שטראָף פאַר די וואָס טרינקען סתם יינם (אַז זיי האָבן נישט קיינ חלק לעולם הבא).

ב. והנה, די זינד פונעם רבים איז אָנגעהאַנגן אין די מכשילים און וויבאַלד, אַז אין רוב געגענטן אונזערע, וואו

מען מאַכט וויין, איז מען זיך מיקל צו טרינקען יין-נסדל, און נישט נאָר וואָס זיי אַליין טרינקען, נאָר זיי פאַרקויפן עס אויך צו אַנדערע כשרע אידן, גלייך ווי עס וואָלט געווען עכט כשרע וויין, און זיינען גורם שלעכטס אויך צו אַנדערע, און די זינד פון דעם רבים איז אָנגעהאָנגען אין די זינדיקע מענטשן, וואָס זענען מכשיל אויך אַנדערע אידן.

פון דער מינוט וואָס דער וויין הויבט זיך אָן אריינצוגיסן אין וויין קעלער, אויב עס וועט דאָרטן זיין א "מגע-גוי", איז אַ איסור גמור עס צו טרינקען

ג. על כן, דעריבער ליגט אַ חוב אויף די רבנים און דיינים אין די ערטער, גוזר צו זיין אַ האַרבע גזירה - אַ גזירת נח"ש, דהיינו: נדוי, חרם און שמתא, גאָר האַרבע שטראַפן, אויף די מענטשן וואָס פאַבריצירן דעם וויין, אַז פון דער מינוט וואָס דער וויין האָט אָנגעהויבן זיך אַריינגיסן אין וויין-קעלער, אויב עס וועט דאָרט אָנרירן אַ גויאישע האַנט, וועט דער וויין זיין אַ איסור גמור.

דער פליכט אויף די רבנים און דיינים נישט צו געבן קיין "כתב-הכשר" ביז זיי זענען זיכער אַז דער וויין איז כשר אָן צווייפל

(ל) איבעראל ווי עס ווערט ווייטער דערמאנט "יין נסך" מיינט מען אויך סתם גוי'ש וויין וואס מ'האט נישט געדינט פאר עבודה זרה.

ד. על כן, דעריבער דאָרף מען זייער זייער אַכטונג געבן מען זאָל נישט געשטרױכלט ווערן אין די עבירה, און דער פליכט ליגט אויף די רבנים און דיינים נישט צו געבן אַ כתב-הכשר - אַ כשרות-צייגעניש - ביז זיי וועלן זיין הונדערט פּראָצענט זיכער אַז דער וויין איז כשר אָן צווייפל.

”נס”ך” מיינט: נ- נשים; ס - סוסים; כ -

כסף.

ה. והנה, דער סוד פון יין-נסך איז אַ וואָרענונג, וואָס השם-יתברך האָט אָנגעזאָגט דריי מצוות צום מלך פון אידן: “לא ירבה לו נשים, ולא ירבה לו סוסים, ולא ירבה לו כסף” (דברים יז, טז-יז), ווייל די ראשי-תיבות פון “נס”ך” מיינען: נ- נשים, ס - סוסים, כ - כסף. און דאָס זענען די דריי זאָכן וואָס דער מלך פון אידן איז געוואָרנט אויף דעם נישט צו מערן זיי, און אַוודאי געוויס אַז אַלע אַנדערע אידן זענען געוואָרנט נישט צו מערן קיין פרויען, פּערד און געלט, וואָס זענען זייער האַרב, ווי פריער דערמאָנט.

ווער עס טרינקט אַפילו אַ קליין ביסל יין-נסך אין שענקען און קאַפּע-הייזער פון גוים, ווערט ער געשטרױכלט אין עריות אויך .

ו. והנה, אַ סך מענטשן ווערן געשטרױכלט אין איסורי עריות, צוליב דעם וואָס זיי טרינקען צופיל וויין. וויסן זאָלסטו, אַז דער וואָס טרינקט יין-נסך אין די שענקען און

קאפע-הייזער פון די גויים, אפילו אַ קליין ביסל, וועט ער געשטרויכלט ווערן מיט איסורי עריותלא, ווייל "עֲבִיָּה גוֹרְתָת עֲבִיָּה" - (אבות פרק ד, משנה ו) איין עבירה ציט מיט אַ צווייטע עבירה, און ער איז עובר אויף דעם איסור פון "לא ירבה נשים" ער פירט זיך אויף אַזוי ווי די פערד, ווייל דער ענין עריות איז גלייך צו אַ מעשה בהמה (אומבאַרעכנט וואָס דער סוף וועט זיין), ווי אונזערע חכמים זכרונם לברכה זאָגן אין מסכת סוטה (דף יד, ע"א): "הִיא עֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה פְּהֵמָה", אַ פֶּאָרהייראַטע פרוי וואָס האָט געלעבט מיט אַ צווייטן מאַן, דאָרף איר ערשטער מאַן ברענגען אַ מנחה פון גערשטן מעל, ווייל גערשטן איז אַ מאַכל בהמה.

(לא) מובא בספר שמחת הרגל על מגילת רות, כי מלך ספרד אחד קרא לחכמי ישראל וגזר עליהם אחד משלש, או לאכול חזיר או לשתות יין נסך, ובחרו לשתות יין של נכרים, באומרם שהוא רק איסור דרבנן. וישתו וישכרו עמו ואח"כ הביא לפניהם מאכלות אסורות ויאכלו וישבעו מאוד. ואח"כ הציע לפניהם מטות זהב וכסף והביא להם זונות והזנו אותם בשכרותם. ויהי בבוקר כאשר פג יינם מעליהם אז ראו את כל הנבלה אשר עשו ובשלתם לקו ומתו באותו שנה במיתה משונה ר"ל. (ועי' אבות דר"נ פ' ט"ז אות ב' מעשה דר"ע וכו').

צוליב די גלוסטונג איסורי עריות קומט דער מענטש צו א מצב, אז ער האט נישט קיין געלט אפילו אויף צו קויפן א שטיקל ברויט

ז. ולפי זה, לויט דעם, איז דער וואָרט "יין-נסך" אַ גרויסער אַנוואונק, אַז ווער עס טרינקט יין-נסך, וועט עובר זיין אויפן לאַז פון "לא ירבה לו נשים", און אויך אויפן לאַז "לא ירבה לו סוסים", און צוליב דעם וועט ער נאָכער קומען צו אַרעמקייט, גרויס אַרעמקייט, ממש ער זאָל נישט האָבן אויף אַ שטיקל ברויט, ווי עס שטייט אין פסוק (משלי ו, כו): "בַּעַד אִשָּׁה זֹנָה עַד כֶּפֶר לֶחֶם" - צוליב די גלוסטונג צו פרעמדע פרויען, וועט ער קומען צו אַ מצב, ער זאָל נישט האָבן קיין געלט אויף צו קויפן אַ שטיקל ברויט. ממילא וועט ער שוין נישט עובר זיין אויפן "לא ירבה לו כסף" - ווייל ער וועט נישט האָבן. נס"ך זיינען די ראשי-תיבות פון: נ - נשים; ס - סוסים; כ - כסף. דעריבער זאָל זיך אַ מענטש דערווייטערן פון דעם זינד.

ווער עס טרינקט יין נסך ווערט מגולגל און אַ אייזל...

ח. ושמעתי, איך האָב געהערט פון מיין רבי, מיין פאָטער דער גאון ז"ל, וואָס ער האָט געהערט פון דעם הייליג מויל, פון גאון ר' יעקב העמעדליש ז"ל, אַז ווער עס ווערט נכשל אין דעם איסור פון יין-נסך, וועט מגולגל ווערן אין אַן

איזל, ווייל דער אָפטייטש פון וויין אין אַראַמיש איז
"חמר", און "חמר" מיינט אויך אַן איזל.

ווער עס שיידט זיך אָפּ פון דעם איסור, איז הייליג און מקען אים רופן קדוש

ט. על-כן, דעריבער דאַרף מען זען זיך אָפּצושיידן פון יין-
נסך און בראַנפן וואָס ווערט געמאַכט פון יין-נסך, וואָס דאָס
איז אויך אַזוי ווי יין-נסך. און ווער עס שיידט זיך אָפּ פון
דעם איסור, איז הייליגלב און מקען אים רופן קדוש.

מיר ברענגען דא עטליכע אויסצוגען דרכי תשובה (קכ"ג סק"ח) וועגן די הארבקייט פון גוי'ש וויין.

א. אין ספר בית לחם יהודה שטייט אז גוי'ש וויין דארף
מען מער מחמיר זיין ווי אנדערע איסורים, ווייל מענטשען
נעמען עס גרינג, און א מענטש גליסט צו וויין.

ב. דער חיד"א אין ספר שיורי ברכה שרייבט זייער שארף
אויף די וועלכע טרינקען גויש וויין דהיינו: (1) ער איז חייב

(לב) עיין לעיל מספר מדרש תלפיות אות י' מה שכתב בשם
ספר טעמי המצות.

מיתא פונקט ווי יעדער וואס האלט גרינג איסורי דרבנן (עי' ברכות ג:). (2) ער פארלירט זיין עולם הבא (זוה"ק שמיני). (3) ער ווערט מגולגל אין א אייזעל, ווי די גדולי אשכנז האבען מקובל. (4) זיי ווערן פארכאפט אינעם חרם פון די גדולי הדור מהריט"ן, ראנ"ח, של"ה, מהר"ש אבוהב. (זעה קב הישר (פרקים טו, טז, לז), די ערנסקייט פון זיין אין חרם).

ג. אין ספר שו"ת הרמ"ז (סימן מ"ט) ווארענט ער זייער שארף געגן סתם יינם כל שכן על פי סוד. ס'איז קיין ספק נישט אז אויב די וועלכע זענען מיקל ביי סתם יינם וואלטען געוויסט וואס שטייט אין זוהר הקדוש שמיני ווי גרויס ס'איז דער חטא און דער פגם אין די עולמות עליונים וואלטען זיי נישט מיקל געווען. (עיין עוד מקדש מלך פרשת שמיני).

ד. דער חכמת אדם (כלל ע"ה ס"א) שרייבט: אז דער איסור פון סתם יינם כאטש מענטשן נעמען עס לייכט ווי אלע איסורי דרבנן, באמת איז דאס זייער א הארבער איסור, און דער וואס טרינקט גוי'ש וויין רייסט אויס די נשמה פון די קדושה און פארלירט זיין עולם הבא. די האר פון מענטש שטעלן זיך אויף, זעהנדיג אין ספר יין המשומר די גרויסע שטראף פאר דעם.

ס'איז מקובל, אז דער וואס טרינקט גוי'ש וויין, וועט נכשל ווערן צו לעבן מי א גויטע רח"ל. דערפאר זאל יעדער זייער געווארענט זיין און זיך היטען די נשמה וועט ער זוכה זיין צו עסען פון סעודת לויתן, און יין המשומר.

ה. אין פרקי דר' אליעזר (פמ"ז) שטייט, פנחס האט ארויסגעגעבן א חרם מיטן סוד פון שם המפורש אין מיטן כתב פון די לוחות מזאל נישט טרינקען גוי'ש וויין.

צום אויספיר: דעריבער פירען זיך ערליכע אידען מדקדק און מחמיר זיין צו טרינקען וויין וועלכע ווערט געמאכט בתכלית הכשרות. טייל זענען מחמיר צו מאכען היימישע וויין וועגן דעם.

ולפי זה רמז גדול הוא במלת יין נסך לרמז, מי שהוא שותה יין נסך - אזי עובר על לאו "לא ירבה לו נשים", ולא ירבה לו זרעו כסוסים, ואחר כך יבוא לידי עניות ודלות ממש עד ככר לחם, כמו שאמר הכתוב (משלי ו, כו): "בעד אשה זונה עד ככר לחם", וממילא "לא ירבה לו כסף", כי נס"ך הוא ראשי תבות: נשים, סוסים, כסף. על כן יראה האדם להתרחק מעון זה.

ח. ושמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל, ששמע מפי הקדוש הגאון רבי יעקב תעמרליש ז"ל, שכל מי שנכשל בעוון יין נסך, על כרחו אחר כך יהיה מגולגל בחמור, כי לשון נופל על לשון, כי תרגום של יין הוא "חמר".

על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך, שהוא גם כן אסור כמו יין נסך. וכל הפורש מאסור זה, נקרא קדוש, וקדוש יאמר לו.

(קב הישר פרק ע"ו)

**סיפורים
נוראים ונפלאים
בעיני כשרות**

סיפורים נפלאים מן יצורי קדמונים, ראשונים כמלאכים, גאונים וקדושי עליונים, ותועלת היוצא מקריאת סיפורי קדושי עליון הלא היא כתובה בספרן של צדיקים, שמאיר לבות בני אדם ברשפי אש שלהבת י"ה, להתחזק ולבטוח ביוצרנו ובוראנו ולכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע עד כלות הנפש להתדבק באדון כל יצורים, מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ואעתיק דברי רבן ומאורן של ישראל הגאון מהרש"ם זי"ע, שכי בהסכמתו על סיפורי צדיקים המכונה עשר קדושות, ובזה"ל, ואם להעיד על התועלת לעורר הלבבות, דבר שפתיים אך למחסור, וכל מי שיש בלבו נקודת דת האמת, צמאה נפשו וחמדה רוחו לראות ולשמוע דברי אלוקים חיים, וגם שיחות ת"ח כמוהם צריכים לימוד, ובל אפונה כי כל אשר בשם ישראל יכונה, יחד וילפת להיות לו לעזר ולסעד ולהיות חבר לכל חפץ להגדיל תורה, ולהפיץ יראת ד' ואמונתו בעולם, וישמעו העם ויראו עכלה"ק. וזכות כל הצדיקים הנזכרים בחיבור הלז עם שאר צדיקים וקדושים, יעמוד לנו שלא ימוש ספר התורה ולא תפוג יראת ד' ונזכה לעבוד את בוראנו בכל לבבנו אנו והרענו והרע זרענו עד ביאת גואלנו בב"א.

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבתי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל, מגן שאול" ד, האלמין" ור"מ בישיבה וכולל, בית ישע"י
מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: אפיית המצות השלם (וי חלקים): גידולי יהודה (על הלכות צניעות); שו"ת זבחו זבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדריך לחינוך הבנים והבנות); מדריך לצניעות; מזוות שלום (על הלי מזוהה); מנחות שלום (הדרכה לכשרות); מנחת יהודה, ועל חומר איסור יחלב עכו"ם ו"סימילאקי"; נפש ישע"י (על מאכלות אסורות, הי"ח); קדושת ישראל ועל הלכות יחוד); ושו"ס

הרוצה להשיג הספר הזה יפנה אל המוציא לאור:

כתובת המחבר :

Rabbi Sholom Y. Gross
4711 — 12th Ave. Apt. a-5
Brooklyn, N. Y. 11219
436-8086

כל הזכויות שמורות

Printed in the United States of America

הקדמה

מאת המאסף והמעמד בשפה ברורה ממלל והגד אישים יטיף אמרתו

יתענגו הישרים וישמחו התמימים אשר דברי נאמנים יחפזון אף המה יברכו השם בראותם את תעלומות חכמה נסתרת ונשגבה מאוד, שאף שיחתם הקדושים צריכים לימוד. ובדורותינו האלו אנחנו רואים שהתורה הקדושה מונחת בקרן זוית אין דורש ואין מבקש, וזה בא לנו כי יוצר עמ"ל עלי חו"ק הוא עול הפרנסה, והטירדה שמונחת על שכמינו לכלכל את ב"ב המוטלים עלינו. לכן אין המוח צלולה וזכה בכל יום תדירה, אי לזאת רחש לבי דבר טוב ואספתי עובדות וסיפורי מעשיות מצדיקים הקדושים איך שנוהרו בעניני כשרות המאכלים, ואיך ששמרו אותם מן השמים ע"ז, שיסוד קדושת ישראל וטהרתן תלוי בשמירה והזהירות והרחקה ממאכלות האסורות והטמאות, כמפורש בתורתנו (פ' שמיני) כי אני ד' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ על הארץ, הרי מבואר בפירוש בפסוק שמיסודי הקדושה שצונו יוצרינו ית"ש לקדש נפשותינו, הוא להפריש ולהתרחק ממאכלות האסורות, ולהיפך ח"ו המתגאל באכילתם מטמא את נפשו ר"ל, כאומר ולא תטמאו את נפשותיכם וגו'.

וכידוע שהרמב"ם ז"ל כותב שמדינה שלימה על ידי שאכלו מאכלות אסורות נמשך דעתם ודמם לשורש אכילתם להטומאה, והכחישו בתחיית המתים עד שנשתמדו וכא עליהם מלך רשע והרגם רח"ל.

ונעתיק לפניך דברי הרמב"ם ז"ל, הובאו בספה"ק צפנת פענח ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פ' עקב) וזלה"ק ששמע מהבעש"ט זי"ע, שפעם א' שאלו אנשי מדינה אחת במכתב להרמב"ם ז"ל על תחיית המתים לומר להם מן התורה, ומה שדרשו חז"ל בגמרא מן הפסוקים אמרו שיש לדורשם באופן אחר, ולא רצה להשיבם הוא בעצמו דבר, אך אמר לתלמידו ר' שמואל אבן תבון שהוא ישיבם, וזה תוכן דבריו בקיצור עפ"י חכמת הטבע, כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהם יורד אל הכבד ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל וחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו נעשה חיות טהורות להשיג אמיית החיות שהיא אלקות של כל העולמות

המחי' את כולם, ומי ששומר עצמו יותר ומקדש את אכילתו עפ"י דרכי ד' ותורתו, נעשה מזה אב והוא השכל לכל רמ"ח איבריו ומתקדשים ומתטהרים, וכן להיפוך ח"ו נעשה בנין אב שכל עקור ומעופש בדעות זרות וחיות שלו נעשה בחי' מת והיא אבי אבות הטומאה וכו', ורמ"ח איבריו נטמאים וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתת החיות שהיא אלקות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדיעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים וזבחי מתים יקראו להם.

לכן התנאים ואמוראים ובעלי המוח וחכמי המשנה הם שמסרו נפשן שלא יתגאלו כפת בג הזקן וביין משתיו, ולכן האירו אור שכלם והי' שורה עליהם רוח"ק, לפרש כל מאמר סתום בדת התורה הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלקי, אשר הוא ואורייתא כולא חד ואור נשמתם ג"כ הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים, אבל אנשים הללו בודאי טמאים ונטמאו דמם, ומשם לבם ומוח שלהם נטמטם במאכלות האסורות והטמאות, ולכך החיות שלהם נוטה למינות אפיקורסות, ולא יכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמרינו הבנוים ע"פ שכל אלקי עולם ומלך עליון, והואיל והעזו פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבוא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם, וכך עלתה להם כי לא היו ימים מועטים עד אשר בא עליהם מלך גדול והרג אותם וביזז כל אשר להם, ע"כ תוכן דבריו (הועתק ככתבו וכלשונו מספה"ק דגל מ"א אות באות עיי"ש).

מי לא יחרד וילפת ויתבונן ממעשה הנוראה הזאת, עד היכן הדברים מגיעים, שהנפרץ ר"ל לטמא את נפשו במאכלות האסורות, סופו להתגלגל ולירד עד התהום, לנטות למינות ואפיקורסות ולכפור בתחיית המתים ובעקרי האמונה, כעדותו הנאמנה של הרמב"ם ז"ל והבעש"ט הק' ותלמידיו הק' אשר מפיהם אנו חיים, ובעוה"ר בימינו אלה, עלה הפורץ ונפרצו פרצות בקדושת המאכלים, ולא כימים הראשונים הימים האלה, מלפנים זאת בישראל מדור דור, כל איש ישראל ואפי' ההמונים וע"ה, השגיחו על טרף ביתם בפיקוח עצמי ובשבע עינים, בעבור כי הוכנו המאכלים כולם מהחל ועד כלה לכל איש בביתו, ולא עלה על לב אדם לקנות מאכלים מן השוק מכל אשר יביאו, ולסמוך על הכשרים והתיריים רעועים מכל המינים, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, שעוד בדורנו לפני החובי"בן האיום והנורא, עד כמה היו נזהרים ונשמרים בקדושת המאכלים בקהלות הקדושות באירופה שנחרבו בעוה"ר, ולא איתרמי אפי' בין ההמונים וע"ה מי שיאכל או יאכיל לבני ביתו מאכלים מן השוק, שהוכנו ונאפו ונתבשלו מחוץ לגבולי ביתו,

ובלא השגחה ופיקוחו עליהם מתחלתו ועד סופו, ובעוה"ר עכשיו רבו המקילים והמתירים ואפי' בכתי היראים והחרדים, לקנות מכל מיני המאכלים הנעשים בכתי חרושת ואפי' של עכו"ם, ולמרגוע נפשם יספיק להם בהמצאם עליהם איזה חותמת, נרשם עליו בכתב אשורית כשר, ואף שלא ידעו למי החותמת ולמי הפתילים, ורבה המכשלה בהסכמם על משענת קנה רצון, כאשר יתבאר בפנים הספר בפרטיות, שהרבה מן ההכשרים והמכשירים אלו, משתמשים רק לכסות עינים ולהטות דעת הקהל, אבל בפרטי הכנת המאכלים וסמכות כשרותן לא ידעו בין ימינם לשמאלם וכדי בזיון וקצף, ואם עיני שכל לך בין תבין את אשר לפניך ושמת סכין בלועיך אם בעל נפש אתה.

א. כתב רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל בפירושו לאבות (סו"פ א') בענין הדיבור שנתחלק לחמשה חלקים וכו' להעיר הנפש למעלות בסיפורים ישירות ולמנעה מן הפחיתות בעיני כ"א וילכו בדרכיהם וכו' כדי שיתננו פעולתם וזכרם בעיני כ"א ויתרחקו מהם וכו', ע"כ לשונו הטהור.

ב. בספר צדה לדרך (דף רי"ב) הובא ביוסף לחק תולדות יום ג' וז"ל ודע כי בזכרון מאמרי החסידות ומעשיהם תשכיל ותשיב ליוצריך.

ג. בספר דברת שלמה מהגה"ק ר' שלמה לוצקער ז"ל (במגילת אסתר) וז"ל כי על ידי הדיבור וזכירה שמספרים הנס ג"כ נתעורר ונמשך בחי' הנס ההוא ולכן מצוה לספר ביציאת מצרים ולהזכיר בכל יום וכו', וכן אפילו הנס הפרטי הנעשה לאדם שהשי"ת עוזרו מאיזה צרה או אפילו לאדם אחר וכשיזדמן לאדם ח"ו כמו הצרה הזאת שיזכיר ישועת השי"ת הנעשה לאדם והצילו מצרה כזאת גם היום יוכל להמשיך ישועת ה' להנצל גם כעת מצרה הזאת רק שיהי' בבטחון גדול ובאמונה שלימה ובדביקות בהשי"ת כמו שקבלתי מאדמו"ר זללה"ה הוא המגיד הגדול ממעוריטש ז"ל עכ"ל.

ד. בספר אגרא דכלה (פרשת עקב) וז"ל קבלה הוא מבעלי רוח"ק כאשר יצטרך אדם לאיזה ישועה כגון לרפואה ולהצלחה ולעבור במצולת ים מבלי מכשול אזי יזכור כמו פיו מעין אותם הניסים בכיוצא בזה שנעשו לצדיקי דורות לרבים או ליחיד וכו' שמיפורי הניסים בכיוצא בענין יושעו לעין כל אפילו בזולת זכיות, עכ"ד.

ה. בס' ליקוטי עצות מהקדוש בעל ליקוטי מהר"ן באות אל"ף ערך ארץ ישראל סעיף י"ז מי שהוא בא"י זוכה לספר סיפורי מעשיות מצדיקי אמת וזוכין לטהר המחשבה ע"י סיפורי מעשיות של צדיקים.

ו. עוד כתב שם באות צדי"ק סעיף צ"ח ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדולה להשי"ת בחשק נמרץ מאוד וכמה

צדיקים גדולים ונוראים מאוד סיפרו שעיקר התעוררות שלהם להשי"ת היה ע"י סיפורי מעשיות מצדיקים עיי"ש.

ז. ועוד איתא בזה"ק פרשת בהעלותך דף קמ"ט ע"ב. מאן דאמר דהווא ספורה דאורייתא לאחזא"ה ע"ל ההר"א ספור"ר בלב"ד קאת"י. תיפח רוחיה, דאי הכי לאו איהי אורייתא עלאה, אורייתא דקשוט. אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה איהי, אורייתא דקשוט. ואיהו כניש כל מלין דהדיוטין כגון מלין דעשו. מלין דהגר. מלין דלכן ביעקב, מלין דאתון, מלין דבלעם, מלים דבלק, מלין דזמרי, וכל שאר ספורין דכתיבין ועביד מינייהו אורייתא והם נקראים תורת אמת, עכ"ל הקדוש.

ח. הצדיק הקדוש ר' ישראל מרוזין אמר: "מקבילות הלולאות" — בפסוק אחד כתבו מקודם "הללו את שם ד'" ואחר כך "הללו עבדי ד'" (תהלים, קל"ה א'), ובפסוק אחר: "הללו עבדי ד'" ואחר כך "הללו את שם ד'" (שם, קי"ג א'), להודיעך ששני ההילולים מקבילים.

ט. וכעין זה כתב הרבי מרדומסק: ... סיפור ממעשה הצדיקים זהו תורה, ולכן אמרו: יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, כי נעשה מזה — משיחתן — תורתן של בנים, וזהו גם כן: הללו עבדי ד' הללו את שם ד', ר"ל דההילול של השי"ת הוא להלל ולשבח את הצדיקים" (תפארת שלמה, חנוכה).

י. והצדיק הק' ר' נחמן מברסלב אמר: "על ידי סיפורי מעשיות של צדיקים ממשיכים אורו של משיח בעולם ודוחה הרבה חושך וצרות מן העולם". (ס' המידות אות משיח).

יא. הצדיק הקדוש ר' שלום מבעלזא אמר: "אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ד' ולחושבי שמו". נדברו — אמר הצדיק — ולא דיברו, כלומר: יראי ד' אלה כבר הלכו לעולמם, והם "נדברים" על ידי איש אל רעהו מהחיים, שמספרים על אודותם, ואז ויקשב ד' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו גם לאותם יראי ד', ששפתותיהם תהיינה דובכות, וגם לחושבי שמו, לאלה שמספרים עליהם.

יב. ואחרון אחרון חביב מאמר הבעש"ט הק' זי"ע וזל"ק: כל מי שמספר בשבחי צדיקים, כאילו עוסק במעשה מרכבה" (שבחי הבעש"ט), וראה פירוש על הדמיון למעשה מרכבה בס' נפלאות התפארת שלמה, מאמר "יפה שיחתן").

לכן אחי הקורא אחר שהצעתי לפניך את המאמרים האלו תוכל לחזות בעינים פקוחות כי המעשיות נרמזים בהם סודות עליונות.

עשירה למדי היא הספרות הסיפורית של החסידים. ספרים למאות נתחברו וסיפורים לאלפים ולרבבות נמסרו. אף מסורת סיפורית בעל פה, רבי מפי רבי וחסיד מפי חסיד, קיימת. כותב הטורים בחר מפיהם ומפי כתבם הק' סיפורים וקבע להם מקום. לא "עיצב" את הסיפורים לפי רוחו וטעמו, לא שינה את העובדות המסופרות, לא בתוכנן העיקרי ולא בפרטיהן, וסדרתי אותם בלשון צח ונקי כדי שיהי' יד הכל ממשמשי' בו וקטן וגדול שוים בו כאשר עיניכם תחזינה מישרים.

ד

לפי שרוב הסיפורים לא נכתבו בזמן אחד, ונתפרסמו על ידי כותב הטורים בהרבה ספרים ובזמנים שונים, לכן באו תוארים שונים בהסיפורים על הצדיקים (הרב הקדוש, הרב הצדיק, הרבי וכיוצא), ואין כאן לא משום קביעת יחס ולא משום כוונה תחילה, מטעם זה בא בכמה סיפורים "ז"ל" אחר שם הצדיק, ובכמה מהם אין תוספת זו ומשנה לא וזה ממקומה.

*

ומחזיקנא טיבותא לידידי הרב שמואל רובין שליט"א שטרח והוציא כמה מספרי, ועכשיו נשאו לכו להוציא ספר זה, וטרח הרבה להוציאו בצורה נאה ונאותה.

חודש אדר תשמ"ח לפ"ק,

הק' שלו' יודא גראס
אבדק"ק האלמין יצ"ו

חברה מזכי הרבים העולמי

בנשיאות הרב ר' משה

רבי שלום יהודה גראס שליט"א

רב דקהל "מגן שאול" ר"ה האלמין

ורמ בשיבה וכלל "בית ישעיהו"

"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"

c/o RABBI S.Y. GROSS, 4711 12th Ave., Suite A-5

Brooklyn N.Y. 12119

מכון להוצאת

ספרי יהודה וישראל

בנשיאות כ"ק מרן ארמור' שליט"א
נשיא

"וועד הכשרות והתאחדות הקהילות"

"קובץ כל ספרי ניקור המזבחים" ו' חלקים (ק"ח חיבורים).
"ספרי שמירת המצות והכשרות" ו' חלקים (כ"ח חיבורים).
"מדריך לכשרות ולחיזוק הדת" (מ"ב חלקים).

בעל "קובץ ספרים בעניני כשרות" ו' חלקים (מ"ב חיבורים).
"שירת מנחת ש"י" על אגרת ויניד (ג' חלקים ועד).
"גם ישעיהו" על מנהלות אסורות (י"א חלקים).

חדשות בעולם התורני

הופיע ויצא לאור ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

ארבעה כרכים מהודרים

מכיל קרוב ל-2000 עמודים

מאת הגאון הנודע בשערים מוהר"ר

רבי שלום יודא גראס שליט"א

הסעט הוא יחיד במינו בכל העולם

כולו נסדר במומחיות גדולה חלק

ההלכה משולב למעשה לפי סדרי

החיים שבזמננו בכל ממנו התורה

הנהוגים יום יום ומהם: ה' ציצית,

ס"ת, תפילין, ומזוזות, שבת, רגילות -

דיני ביהכ"צ דיני תפלה - קרה"ת - גיטין

- צורת יהודי - יחוד - צדקה - ועוד.

כבר נרפסו הרבה פעמים

פעם אחר פעם וממש נחטפו מן השוק

לגודל יקר חביבותם.

כעת אפשר להשיגם במספר מצומצם

של עותקים וכל הקורם זכה

מחיר הספרים \$28.00

נ.ב. איב עס ווייטגט אייך א פירצה ארעד

נאכלעטינקייט אין א געורסע מצוה און

איר ווילט אויפקלערן די דינים פאר די

מאסען לעילוי נשמת אייערע נאנטע

ולוכות הרבים. ביטע רופט: 718-436-8086

חדשות שלא היה לעולמים

ראה זה חדש אשר לא היה לעולמים סעט שלם בפארמאט

מפתח ומחדר הכולל כל עניני כשרות השייכים בופן הזה

בכל העולם כולו

"קובץ ספרים בעניני כשרות"

ששה חלקים

הסעט כולל הרבה חיבורים אשר

תוכנן רב גווני שלא נראה עדיין

כבושם הזה

9000

הן הענינים הנידונין בסעט הנ"ל ומהם:

אטליז (בוטשער) - דינים - הכשרים - חלב

עכורים - שחיטה - בדיקה - ניקור -

מליחה - משגיחים - קצבים - רכנים -

תולעים - ועוד ועוד

חוץ כאויר לנשימה לכל בני ישראל לידע המכשולות

השכיחים והיאך להיגצל מהם כי זהו הבטחון היחידי שחשאר

כיתו בית נאמן בישראל וימשיכו דורותיו האמונה ב' ובתורתו

הקדושה עד כיאת הגואל (מכבואר כפר"ת ס"י פ"א וש"ת

ד"ה ח"א יור"ד ס"י ז')

הסעט כולל 2500 עמודים ומחירו \$36.00

להשיג אצל המחבר:

RABBI SHLOM Y. GROSS

4711 / 12th Ave

BROOKLYN N Y 11219

מפתח

- א** מעשה נורא באחד שנכשל ביין נסך – ועונשו. ומוסר השכל עד כמה חייב האדם לשמור נפשו אפילו אם כוונתו לשם שמים.
- ב** מעשה באיש בליעל שאכל שיריים מהקיגעל של הרה"ק בעל דברי חיים ולא הי' יכול לאכול אח"כ טריפות מפני שנתקדשו מעיו ע"י השיריים, ונעשה בעל תשובה גמור.
- ג** הגה"ק מגור בעל חידושי הרי"מ היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל אם יש בו חשש נדנוד של איסור. פ"א אמר שאין בזה שום מדריגה כלל וכ"א יכול להגיע לזה אם מקבל על עצמו שעדיף לו להחנק מלהכשל בחשש איסור.
- ד** הרה"ק בעל אור המאיר העביר פעם שוחט בקהלתו, וכשכלתה הפרוטה והטפלים צעקו ללחם, הלך לשחוט חוץ לגבולו, בדרכו תפשו אותו הגזלנים ובמשך הזמן נעשה להם ראש וגזל נפשות ותפס גם את בעל אור המאיר, והחזירו בתשובה.
- ה** הגה"צ ר' מרדכי בינעט היה שולח שאלות להחתם סופר, משום גודל צדקתו שהיה בטוח שלא יאונה לצדיק כל און.

- ו פ"א שלחו להרה"ק ר' מרדכי ז"ל צוקער עם הכשר וקרע ההכשר. כט
- ז ב' ענינים נפלאים שהיו אצל הרה"ק מראפשיץ. לב
- ח מעשה נורא מהגאון רע"א שהוגד לו בחלום שלא יאכל מחר ממה שיוצג לפניו. לב
- ט בעל עגלה במסוה שוחט עם "קבלה" גנובה מהמגיד ממעזריטש האכיל נו"ט והק' ר' ייבא מאוסטרי החזירו בתשובה. לג
- י ר' אהרן הגדול מקארלין התאכסן שבת אחד בכפר זשורוויץ אצל הנסתר ר' יצחק אייזיק שו"ב, הגם שלא ראה אצלו משהו מיוחד אבל הרגיש קדושה רבה. לה
- יא שוחט וקצב שהיה להם דין תורה אצל המגיד מקאזניץ. לח
- יב הטו"ז קבל עליו גלות שנה שלמה ונעשה מנקר מומחה והעמידו אותו בצינוק ואח"כ נתקבל לאב"ד וראש ישיבה בלבוב. מד
- יג ענין נורא מבעל דרכי תשובה אודות הקאקוס-פוטער שלא מצא המשגיח בבית המכונות ושכח המפתח בחדר המכונה. מח
- יד הרה"ק ר' חיים מקאסוב סיפר מאחד שהיה צריך להתגלגל שוב בעוה"ז משום שינק מנכרית. מח
- טו אשת אחד הגאונים מירושלים קנתה בשר מקצב ידוע למוסמך אבל ראתה איזה שינוי בבשר, לבסוף נתגלה שהי' בשר גמל. נ
- טז הגה"צ העצי חיים היה פעם העיר בוקארעשט, נא רומני' ולא רצה לאכול בשר שמה.

נא

נא יז מעשה שהי' אצל השר שלום מבעלזא, שאחד לקח סם רפואה בפסח שהי' בו חשש חמץ ודנו אותו בעולם האמת על זה.

נב יח הרה"ק ר' זושא מאניפאליע נדד במדינות אשכנז והחזיר בתשובה רוב הילדים דשם.

נג יט אכילה בטהרה

נד כ מעשה נפלא מהה"ק ר' אברהם בן הרה"ק מסטרעטין שהרגיש בבשר שיש בו צד איסור וקרא להשו"ב והודה ששחט בלי טבילה.

נה כא מין אחד הי' רגיל להתווכח עם הגה"ק ר' יצחק שור אודות הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ופיטם שלשה תרנגולים בבשר חזיר ומכרם להרבנית.

נז כב עובדא מזעזעת באחד שרצה לנסות את הגאון ר' ארי' לייב.

נח כג מעשה מבעל התניא שהיה לו חוש הריח כמוריה ודאין.

נט כד הרה"ק בעל ייטב לב הרגיש שיש בהרוטב שומן של בשר בהמה ולא אכלו.

נט כה לא רצה לאכול בכלי שלא נטבלה

נט כו הגה"ק מוה"ר אברהם יהושע פריינד אבדק"ק נאסאד היה מחמיר על עצמו אפילו בדברים שמותרים על פי ההלכה.

ס כז מעשה נפלא שסיפר אבדק"ק נאסאד.

סא כח מעשה נורא מהרה"ק ר' שמואל אבא מזיכלין, איך שאחד רצה להכשילו ביין נסך ונענש תיכף בעונש גדול.

סב כט מעשה נפלא מהה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא.

יב

- ל מעשה מרבינו יחיאל מפרישי שניצל משונאיו
סג שרצו להכשילו ביי"נ.
- לא מעשה נפלא מהה"ק בעל תולדות יעקב יוסף.
סד
- לב מעשה באחד שאכל טרפות במשך זמן עבודתו
סד במלחמה.
- לג בענין לייסד בית מזון כשר לבעלי המלחמה.
סד
- לד מעשה מהה"ק מהרש"ז מסטרעטין שהיה לו
סה הרגשה דקה בעניני מאכלות אסורות.
- לה גודל צדקתו ותמימותו של הגה"ק מקאלאמיי
סו וגודל ענות צדיק וקדושתו של הדברי חיים
מצאנז.
- לו לא רצה לשתות כי חלבו עכ"ם
סז
- לז מעשה שאירע אצל בעל דברי חיים זצ"ל אודות
סז החלב שחלבו עכ"ם ואין ישראל רואהו
- לח הגה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ ראה אצל הגה"ק
סח מזלאטשוב שנער הביא לפניו שאלה על דקין, והי'
נראה שאין עליהן שום חשש איסור ובכ"ז לא רצה
לומר כשר ואח"כ נודע שהעוף היה טרף מצד
איסור אחר.
- לט יודע צדיק נפש בהמה
ע מעשה בר' יחיאל מיכל, שו"ב דק"ק קישלעטע,
במדינת הונגריה
- מ רוח קדשו של הצדיק רבי מאיר מפרימישלאן
עג זצ"ל, כשהיה בן עשר שנים
- מא מעשה נורא איך שחמשה אנשים נכשלו בשתיית
עו חלב גמל ואחד ניצל.
- מב ב' קצבים האכילו נו"ט לאחינו בני ישראל בעיר
עז קראקא ימים רבים.

יג

- פ** **מג** הבעש"ט הק' זי"ע שלח לקרוא רב אחד ואמר לו שהש"ב שבעירי הוא מכת הש"צ והוא מאכיל נו"ט.
- פ** **מד** מעשה נורא מהבעש"ט איך שהחזיר שו"ב אחד למוטב.
- פא** **מה** שו"ב אחד בקש ברכת הצלחה מהרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל, אמר לו הרה"ק בתימה שותפו של עמלק אתה רוצה להיות.
- פב** **מו** הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל בהיותו בבערגסאס בעת הסעודה אמר אַ אַ מחי' לאכול בשר שיוצא מתחת שו"ב כזה.
- פב** **מז** מעשה נורא ממנקר שלא כהלכה.
- פג** **מח** מעשה שהי' בר' אבא וכו'
- פג** **מט** הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל אמר שאסור לאכול השאלטאן במדינתו כי א"א לבדוק אותן מתולעים, ואם רוצים לאכלן אז צריכים לעשות שני ברכות: אחת על השאלטאן והשנית על התולעים.
- פה** **נ** מעשה נפלא מהרה"ק ר' אהרן מבעלזא מאיסור חמץ בפסח.
- פו** **נא** הרה"ק השר שלום מבעלזא ניצל מאיסור חמץ ומחלה ותולעים בפ"א.
- פז** **נב** מעשה בחסיד אחד וכו'.
- פז** **נג** האר"י הק' ראה במצחו של הק' ר' אברהם גאלאנטי שמץ של גזל.
- פח** **נד** הסבא משפאלי הזהיר חוכר אחד שלא ישיג גבול רעהו ולא שמע בקולו והשיג והעונש שנענש הוא וב"ב.

- נה** הרה"ק ר' אהרן מצ'רנאביל אמר: מי שמשיג גבול קו רעהו מתגלגל בזבוב או בצרעה.
- נו** למה נקרא שמו של מרדכי "היהודי" ששמר עצמו קז מטריפות, ושמר גם על אסתר ונערותי'.
- נז** מעשה נורא מהגאון הגדול רבי יוסף שאול קז נטענזאהן אבדק"ק לבוב והגליל זצ"ל שהרגיש בעופות שהם נבילות וטריפות ולא נשחטו כדת, על ידי שפרחו שם עופות טמאים ולא יכלו להבריחם משם.
- נח** רבי זעירא אכל מפירות שלא הי' מעושר כי אפילו קח אצל האמוראים שייך שיאכלו מאכל שאינו מתוקן.
- נט** מעשה בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא רצה קח לאכול מתבואה של דמאי אע"פ שמותר ליתן דמאי לאכול לבהמה.
- ס** רבי פנחס בן יאיר גילה לאנשים שהעכברים אכלו קט כל תבואתם בשביל שלא נתנו מעשר מהתבואה.
- סא** הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל לא רצה קט לאכול אפילו בשר עופות בשום פעם רק כשראה ברוח קדשו שיש איזה גלגול בהעוף שצריך תיקון.
- סב** השותה יין נסך עונשו להתגלגל בחמור, וצריך קי ליזהר גם ביין שרף.
- סג** אנשי מעשה מחמירים אפילו בהסתכלות עכור"ם קי על היין.
- סד** חכמי ישראל עברו על עבירות נוראות ע"י קי שנכשלו פעם אחת בטריפות הגם שהי' באונס גמור, ונענשו אח"כ במיתה משונה רח"ל.
- סה** הבעל שם טוב זי"ע לא רצה לאכול לפת ע"י קיא שנתגדל בכנסיות נכרים.

- סו** מעשה מגדול אחד איך שצריכים ליהרר לנער **קיא** ולבדוק התיק של טלית ותפילין בערב פסח מפרורי חמץ שנופלים שם כל השנה מהתיקון כו'.
- סז** מעשה מצדיק שבדק השטריימעל מחמץ, וזכה **קיא** לאור גדול.
- סח** הנזהר מלהניח כל השנה ספרים על שלחן **קיב** שאוכלים עליו מקיים מצות עשה.
- סט** הצדיק מהר"ם בנעט זצ"ל כמעט לא הלך כל השנה **קיב** חוץ לביתו ואעפ"כ דקדק לילך לאפות מצות אפילו לבני ביתו, אף שהי' שם משגיח נאמן.
- ע** איך צריך לדקדק בכשרות ובמצות גם בשביל **קיג** האורחים.
- עא** מעשה נורא מאיש שנכשל בחמץ בפסח. (ב) על ידי **קיג** אכילת חמץ הלכו הכלל ישראל בגלות.
- עב** מעשה מאמורא שמסר נפשו למיתה שלא רצה **קיד** לאכול דבר איסור – וע"י מסירת נפשו ניצול לבסוף ממיתה.
- עג** אדם פשוט זכה לעולם הבא, על ידי שהי' נזהר **קיד** מספק מאכל איסור.
- עד** מעשה פלא מתלמיד הבשטה"ק ז"ע שהרגיש **קטו** במאכל איסור, על ידי שראה גודל התאוה לזה, והציל כל חבריו הצדיקים והחסידיים מאיסור נורא של אכילת טריפות.
- עה** עובדא מחרידה ומזעזעת, איך בכל הפארמעס **קטז** הגדולים מערבים חלב חזיר בתוך חלב הפרות רח"ל, והרבה מאחבני" שותים חלב עכ"ם בלי שישראל עומד ע"ג בהיתר קלוש של איזה רבנים, שכאן לא שייך הטעם של חז"ל לערב דבר טמא.

- עו** בבתי החרושת הגדולים כמעט אי אפשר קיז להמשגיח לראות כל הסדר. מערבים דברים אסורים, והמשגיח אינו יכול להרגיש כלום מזה.
- עז** סיפור נפלא איך שהגה"צ ר' מיכאל דוב קיח ווייסמאנדעל זצ"ל, תפס חמץ בעת ייצור יין שרף כשר לפסח.
- עח** מעשה שהי', מנהלי בתי החרושת אינם מקבלים קיט את מרות המכשירים.
- עט** עדותו של הגה"צ משפראן זצ"ל, שכאן בארצות קיט הברית אי אפשר לסמוך על הכשרים.
- פ** מעשה נורא שאירע בניו יורק לפני 50 שנה (בערך קכ בשנת תרצ"ה) כשיהודי בעל צדקה גדול האכיל טריפות את כל העיר במשך הרבה שנים, וכל זאת תחת מטה של צדקה וחסד.
- פא** פוחזים וריקים לוחצים להגאון הרהחיד"א זצ"ל, קכא ומאנסים אותו לתת הכשר.
- פב** טבח מאכיל נבילות וטריפות מת במיתה משונה קכב וכלבים מלקקין דמו.
- פג** שוחט מאכיל טריפות, והרבנים אינם יכולים קכג לבדוק אחריו, ושאר השוחטים שותקים מפני המחלוקת.
- פד** הבעל שם טוב הקדוש גילה שבא להעולם לתקן קכד הקלקולים מהשוחטים.
- פה** מעשה מהגאון החתם סופר זי"ע. קכד
- פו** רבה של צאנז זי"ע מעיד על שוחטים שהתקלקלו קכד בגלל השחיטה

- פז** מעשה מכהן גדול שנעשה צדוקי בשביל שאכל קכה טריפות.
- פח** מעשה נורא שאירע בסלאוואקיי מקצב שהי' קכה מאכיל טריפות ח"ו, ונענש שעכברים אכלו בשרו.
- פט** מעשה מעשרת השבטים. קכו
- צ** עדות ת"ח שראה שמערבבים חלב טמא בתוך חלב קכז טהור כדי שלא יתקלקל החלב
- צא** יהודים הודו שמערבבים חלב חמור עם חלב קכח ישראל בכדי שלא יקפיא ויהי' ראוי לבישול רח"ל
- צב** החפץ חיים מזהיר מפני מקוה שאינה כשרה קכח
- צג** קדושת הצדיק אינה מאפשרת שיכשל בטריפות, קכח אפילו כשנראה ברור ככשר
- צד** רוח קדשו של ר' סנדר מרגליות צוק"ל הצילתו קכט משתיית יין שרף חמץ בפסח
- צה** עצה טובה מהצה"ק ר' אהרן ראטה צ"ל בעל קל שומר אמונים, טהרת הקודש ועוד
- צו** סומכים על השוחטים בעינים עוורות, בעוד שאם קל אותו שוחט יבקש ללוות מעות מאותו איש לא יסמוך עליו
- צז** קצב ביקש מהרה"ק מברדיטשוב שלא הכירו קלא לשחוט עבורו, וכשביקש ממנו הלואה לזמן קצר חשש הקצב מפניו
- צח** אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" והשו"ע מוסר נפשו קלא בבית האסורים על כשרות המאכלות
- צט** מאכילים את העם בשר סוסים וחמורים קלג
- ק** האוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, לבו מתטמטם קלד ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה

- קא** הגה"צ כ"ק אדמו"ר מקאשוי שליט"א בהקדמה **קלה** לספרו טל השמים עה"ת צועק על כשרות המאכלים והמקוואות בארצות הברית
- קב** הגה"צ הנ"ל בהקדמה על ספרו ברכות שמים ע"מ **קלו** מכות פוסק שעל מאכלות אסורות אסור לברך
- קג** עוד מהגה"צ הנ"ל בענין הזיופים שבקו' "פרי **קלז** תמרים" והמכשולות העצומות שיצא לכל העולם ע"י בירורם, וע"י פס"ד של הקלים בהוראה להקל באיסורים חמורים.
- קד** מחאה על מכירת הבשר ע"י קצבים קלים **קלח**
- קה** איש כשר ויר"ש בעל מאפיית מצות תובע מהרב **קלט** להשגיח על הכשרות, כי הוא (הבעל הבית) ידאג רק לרווחים ולא על הכשרות
- קו** אטליזים בבארא פארק אינם מנקרים את הבשר **קיח**
- קז** מאורע סוער שהתרחש בתקופת הגאון הצדיק ר' **קנה** נתן נטע שפירא זצ"ל בעל "מגלה עמוקות".

סיפורים נוראים ופלאים בעיני כשרות

— א —

מעשה נורא באחד שנכשל בין נסך — ועונשו. ומוסר השכל עד כמה חייב האדם לשמור נפשו אפילו אם כוונתו לשם שמים.

הָרַב הצדיק ר' חיים מקוסוב הי' גבאי צדקה של ארץ ישראל, והיו לו כמה משולחים, שהיו חוזרים על הערים והכפרים לגבות את המעות. בין המשולחים הי' גם החסיד ר' שרגא מסניאטין, שהי' נוסע ממקום למקום להריק את הקופות של רבי מאיר בעל הנס. פעם אחת הלך ר' שרגא למסעיו; ויבוא לעיר סעריט, וילך שם. וישכם בבוקר, ויתפלל ותיקין כדרכו, ואחר כך התחיל ללכת מבית לבית, לעשות את מלאכתו באמונה. משגמר את עבודתו בצהרים, אמר לצאת מן העיר, ולהגיע אל הכפר הסמוך לפנות ערב; ויגבה שם את הכסף באותו יום, וילין הלילה, ובבוקר יקום וימשיך את דרכו הלאה. וכן עשה. אך כאשר יצא את העיר, נטה בעל העגלה מן הדרך, והתחיל לתעות. הלילה הגיע, והחשך הולך ומתגבר, והם לא ידעו באיזה מקום הם נמצאים. זה כשש שעות הם נוסעים בלי הרף, ובעל העגלה אינו יודע להיכן הוא נוסע; ויפחדו מאד לנפשם.

ויהי בנסוע העגלה, וישאו את עיניהם ויראו, והנה נר מאיר מרחוק. וילכו לאור הנר, ויבואו אל בית אחד גדול ורם, שלא ראו כמותו מימיהם. ויבט בעל העגלה סביבו ויאמר: „אכן יש בית במקום הזה, ואנכי לא ידעתי; כל ימי נסעתי במקומות האלה ובקי אני בכל הדרכים והשבילין, בכל הבתים והאכסניות הנמצאים בסביבה זו, ואת הבית הזה לא ראיתי עד היום הזה.“ וירדו מן העגלה, ויבואו אל הבית פנימה, וימצאו שם את משרתי הבית, והם מלובשים בגדי אשכנז, שלא כמנהג המקום. והיה כאשר דרכו כף רגלם על סף הבית, ויגש אליהם משרת אחד וישאל אותם: „האם רוצים אתם ללון פה?“ ויענו שניהם ויאמרו: „כן“, כי רוח גדולה וגשם חזק בחוץ, ואי אפשר הי' להם ללכת בדרכם הלאה.

כשמוע המשרת את מענה פיהם, הראה להם חדר מן הצד, ואמר להם להכנס לתוכו. נכנסו לתוך החדר, וראו לפניהם תנור חם, שלחן, ונר דולק עליו. וישבו אצל השלחן לנוח מעמל הדרך, ולבם מלא פחד ורעדה. והיה בשבתם בחדר, והנה נפתחה הדלת לפתע פתאום, ושתי „פריצות“ ויהודי אחד, חבוש ספודיק על ראשו, באים החדרה, ויושבים על יד השלחן. ותאמרנה הפריצות: „משרת! הבא שלש כוסות יין.“ וילך המשרת ויבא את היין. ותשתינה הפריצות והיהודי ישב על ידן ולא שתה. ותאמרנה אליו: „מפני מה אין אתה שותה?“ ויען ויאמר: „אסור לשתות יין נסך“. ותאמרנה אליו: „ומדוע שתית אז?“ וידום היהודי. כאשר ראו הפריצות, שאין בפיו מענה, ויכו אותו על הלחיים מפה ומפה, ויקומו ממקומם, ויצאו שלשתם החוצה. כשיצאו מן החדר, חיל ורעדה אחוזם, ולא ידעו מה לעשות, אם לצאת מן החדר או להשאר בפנים. אחרי ישוב הדעת אמר ר' שרגא אל בעל העגלה: „לא נוזו מן המקום, אך נשב יחד ונחזיק איש ביד רעהו עד יעבור זעם.“ כעבור חצי שעה, באו עוד הפעם הפריצות עם היהודי ההוא, ישבו על יד השלחן, וצוו למשרת להביא יין כבראשונה. המשרת העמיד לפניהם שלש כוסות יין, הן שפכו את היין לתוך גרונן, והיהודי לא נגע בו. וכששאלו אותו, ולמה שתה אז, ולא ענה להן מאומה, הכוהו שוב על לחייו, ויצאו אתו יחד. ר' שרגא ישב על מקומו והחזיק בידי בעל העגלה, ראה את הכל, אך מרוב פחד הדבור אין אתו; הוא רצה לקרוא „שמע ישראל“, אולם לא הי' יכול להוציא הגה מפיו. כאשר נכנסו בפעם השלישית והתחילו להכות את היהודי, על אשר לא רצה לשתות עמהן יחד, פנה היהודי אל ר' שרגא ואמר לו: „ר' שרגא! למה אדוני מחשה? האם כבודו אינו יודע מי אני? הלא אני

פלוני בן פלוני. ככה הן נוהגות בי יום יום, ואני מבקש מכבודו, שיזכיר את שמי לפני הרב הצדיק ר' חיים מקוסוב". בצאתם מן החדר בפעם השלישית, נשמע קול קריאת הגבר, והכל נעלם; אין בית ואין תנור ואין גר, והם עומדים על פני השדה. עם עלות השחר, נתנו שבח והודי' לאלקים, על אשר עמד לימינם והצילם מן המזיקין.

באותו יום שב ר' שרגא מדרכו ונסע לקוסוב, ובבואו העירה נכנס תיכף אל הצדיק ר' חיים, וספר לו את כל המקרה, אשר קרה לו בדרך הלילה, והזכיר לפניו את שם הנפטר, שהי' יהודי תמים וכשר. הרב האזין לדבריו ואחרי כן אמר: "נכון הרבה, היהודי התוא הי' איש כשר, אך נכשל פעם אחת בימי חייו באיסור יין נסך, ומעשה שהי' כך הי'. היהודי הזה הי' יהודי תמים, שומר מצות ה' ומרדק לקיימן בכל פרטיהן ודקדוקיהן, ופרנסתו היתה מן הסרסרות, הי' יוצא ונכנס בבתי הפריצים, והביא להם סוחרים לקנות את תבואותיהם ואת יערותיהם, ומדי פעם בפעם שלמו לו רמי טרחה. פעם אחת היו חייבים לו סכום גדול שכר סרסרות, ובא לביתם לקחת מהם את כספו, כי הי' נחוץ לו מאד לנשואי בתו. התעקשו הפריצים ולא רצו לתת לו את הממון, עד אשר ישתה עמהם צנצנת יין. אולם היהודי סירב ולא רצה לשתות, בחשבו כי רק לצון חמדו להם האנשים האלה, כדרכם תמיד. אולם בראותו שהם עושים זאת בכוונה, ולא יתנו לו את הכסף עד אשר ימלא את משאלת לבם זו, השיאו יצרו, שאין זאת עבירה חמורה, והוא נפתה לו ושתה עמהם כוס יין. ואף שעשה את הדבר הזה לא מתוך רוע לב אלא כדי להוציא מהם את כספו לשם הכנסת כלה, מכל מקום הוציאו עליו בית דין של מעלה פסק דין זה, שראית בחצות הלילה בהיותך בדרך, אך כדי לנחמך אומר לך, שזה הי' היום האחרון לסבלותיו, וכבר בא אל תקונו, ומאותו הלילה ואילך גשמתו צרורה בצרור החיים".

אחרי הדברים האלה נאנה הרב הצדיק ואמר: "ומכל זה יוצא לנו מוסר השכל, עד כמה חייב האדם לשמור נפשו, שלא יכשל חס ושלום בשום דבר שאסרה תורתנו הקדושה, גם אם כונתו לטובה ולשם שמים, והשם יצילנו מכל רעות אמן כן יהי רצון".

(מס' אבן שתי' דף ג"ג)

— ב —

מעשה באיש בליעל שאכל שיריים מהקיגעל של הרה"ק בעל דברי חיים ולא היו יכול לאכול אח"כ טריפות מפני שנתקדשו מעיו ע"י השיריים, ונעשה בעל תשובה גמור.

בעת היו הרה"ק בעל ד"ח בצאנו במרחץ באדן, ויהי בעת סעודת שחרית של ש"ק באו הביתה שני אנשים בני בליעל לדאות מעשה הרב, ויעמדו אצל השלחן נוכח פני הרה"ק. ויהי כאשר חלק הרה"ק שיריים מהקיגעל להעולם, ויתן גם לשני אנשים האלה. ויקח האחד הקיגעל בפיו ויאכל, ובעיני השני היו לשחוק וילעג על האוכל, ויאמר לו הגם אתה תהי' חסיד? ויהי בבואם באכסניא ויושם לפניהם לאכול, והנה זה שאכל השיריים אינו יכול להביא המאכל לפיו. וכן יום אחר יום ואינו יכול לאכול. וידרשו ברופאים ולא ידעו מה לעשות. ויספר לאשתו כי מעת שאכל הקיגעל שיריים מיד הרבי מאז נהייתה לו זאת המחלה. ותסע עמו אשתו לצאנו ויבאו אל הרה"ק ז"ל, ותירב עמו על מה שנתן לבעלה מאכל כזה אשר נעשה בו חולי. ויאמר הרה"ק ז"ל כי הוא אינו חולה, ולראי' צוה להכניס בעבודו קערה עם מרק ואח"כ בשר ופרפראות וכמעט לקק הקערות מדוב תאות אכילה שלא אכל כמה ימים. ויאמר להם הרה"ק ז"ל, מה שאינו יכול לאכול הוא מפני שנתקדשו מעיו מהשיריים שאכל ואינם מקבלים בשר נבלה וטרפה. על כן יכשירו הכלים ויקחו להם מבשלת ישראלית ואז יוכל לאכול באין מפריע. וכן היו, ולבסוף נעשה בעל תשובה גמור, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(שיחות יקרים, מספר דברי ישכר דוב)

— ג —

הגה"ק מגור בעל חידושי הרי"מ היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל אם יש בו חשש נדנוד של איסור. פ"א אמר שאין בזה שום מדריגה כלל וכ"א יכול להגיע לזה אם מקבל על עצמו שעדיף לו להחנק מלהכשל בחשש איסור.

הגאון הצדיק מגור, בעל "חידושי הרי"מ", היתה לו הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל אם יש בו נדנוד של חשש איסור, אפילו אם מצד הדין הוא כשר. פעם אחת היתה איוו שאלה על עוף שנתבשל בביתו. הלכה

המשרתת לשאול את פי הרב המו"צ והודה שהעוף כשר. הרבנית לא היתה אז בבית, כי היא ידעה מנהגו של הצדיק שלא לאכול משום דבר שהודה בו חכם, והמשרתת היתה חדשה, ולא ידעה מזה, ולכן לא סיפרה כלל לאנשי הבית שהיתה אינו שאלה על העוף. כשהמשמש של הצדיק הביא את הקערה עם התבשיל לפניו, נתן הצדיק את עיניו בהקערה, הסתכל קצת, וציוה להסירה מן השולחן ולא רצה לטעום. הלך המשמש אצל הרבנית להיודע מה קרה כאן, ושניהם הלכו אצל המשרתת, וסיפרה להם את המאורע. מעשים כאלה קרו לרוב, והצדיק אמר פעם:

— ודאי אתם חושבים כי זהו ענין השייך לרבי. אין הרבר כך, וכל איש ישראל אם ירצה יוכל להרגיש אם לבו נותן לו לאכול דבר זה, אם לא. והוא שאמר הכתוב: "ובין החי' הנאכלת — כלומר, הניתנת להיאכל (וואס עס לאָזט זיך עסן)" — ובין החי' אשר לא תאכל" (וואס עס לאָזט זיך ניט עסן).

פעם אחרת אמר:

— תדעו שאין בזה שום מדרגה כלל וכל אחד מכם יכול בנקל להשיג הרגשה זו, וכך לימדנו בפשיסחא הצדיק ר' בונם ז"ל, והוא בדוק ומנוסה. והעצה "קלה" מאוד: קודם שהארם נותן לתוך פיו שום דבר מאכל או משקה יקבל על עצמו בהחלטה גמורה ובלב שלם, שאם יש ח"ו איזה דבר איסור בהמאכל או בהמשקה, מטוב לו שייחנק בבליעה זו. ואז, אם יש בו איזה איסור מודיעים לו מן השמים על ידי הרגשה ברורה שימנע מלבלוע אותו דבר.

— ד —

הרה"ק בעל אור המאיר העביר פעם שוחט בקהלתו, וכשכלתה הפרוטה והטפלים צעקו ללחם, הלך לשחוט חוץ לגבולו, בדרכו תפשו אותו הגזלנים ובמשך הזמן נעשה להם ראש וגזל נפשות ותפס גם את בעל אור המאיר, והחזירו בתשובה.

הרב הקדוש ר' זאב וואלף מזיטומיר, בעל אור המאיר, זכר צדיק לברכה ולחיי עולם הבא, העביר פעם שוחט בקהלתו. מצא בו דעותא, והכריז עליו ברבים, שנהג שלא כשורה ושחיתתו אסורה. קבל עליו השוחט, שהיה בעל משפחה גדולה, את הדין, ונשאר בלי מזון ומחיה, ישב בטל שבועות מספר, וביתו נתרוקן; כלתה הפרוטה מן הכיס לאט לאט, וכלו השעורים

מן הכר. משרבתה המצוקה בבית השוחט, והטפלים התלויים בו צועקים ללחם ואין התיישב בדעתו ואמר: "אמת נכון הדבר, שהרב העביר אותי מן השחיטה בקהלתו, ואת גזירתו קבלתי עלי, ואני מקיימה בגלוי ובסתר. אך לא אמר מפורש שאסור לי לשחוט חוץ לגבולו, אם כן יש לי דשות לילך למקומות שאין מצורתו פרושה שם. אלך איפוא אל הכפרים הרחוקים, ישובים שהם חוץ לגליל שלו, ואשחט שם בהמות דקות ועופות, וארויח כדי פרנסת בני ביתי". וכאשר אמר כן עשה.

למחרת קם בבוקר, התפלל תפלת שחרית, נטל את תיק החלפים ושם אותו בתוך כיס הטלית והתפליו, לקח את המקל בידו והלך לדרכו. הלך יום ולילה, והגיע לכפר אחד שהיה מחוץ לגלילו של הרב מזיטומיר. נכנס למוזג היהודי, התפלל שם, ואחר כך שאל את בעלת הבית אם יש לה עופות לשחוט. השיבה ואמרה, כי בבוקר השכם עבר בכפר שוחט הקהלה, והוא הקדימו ושחט את העופות ואת העגל. נאנח אנחה גדולה, אמר שלום, יצא והמשיך את דרכו הלאה; ילך ויבוא לכפר אחר, והקדוש ברוך הוא יומין לו שם את פרנסתו. בלכתו בא אל יעד אחד, ישב בצל האילנות לנוח קצת, כי היה עיף מאד מחום היום ומעמל מדרך. כאשר ישב נפלה עליו תרדמה, וכשהקיץ משנתו, דאה את החמה בשקיעתה. נטל ידיים, נודדו והתפלל מנחה, ואחרי התפלה אמר לעבור את היעד, לבוא אל הכפר הסמוך, וללון שם הלילה. הלך ביער לתומו, ובלבו אין פחד, והנה שמע קול קודא מתוך סבכי היער: "עמודו! ונבהל מאד. ובעמדו, יצאו מן היעד גולנים, תפשו אותו, קשרו את ידיו, הביאוהו אל היעד פנימה, ואמרו להרגו. ראה שהוא בסכנה גדולה, עלה על דעתו לומר להם שהוא חברם, וינהגו בו במנהג חבר. לא האמינו לו, ובקש מהם שיתידו את ידיו ולאסוד את רגליו, למען לא יוכל להלחם בם. התירו את ידיו, והוא הוציא את סכיני השחיטה שלו, הראה להם את הכלים ואמר: "גם אני שופך דמים, ואלה הם כלי המשחית שלי". הסתכלו בסכינים החדים והנוצצים, ומצאו חן בעיניהם, כי לא ראו כלים כאלה מימיהם. לקחו אותו ואת כליו, והביאום אל מקום סתרם, ואחרי שיחות ונסיונות רבים, קבלו אותו כחבר ושותף.

בימים הראשונים ישב ביניהם, כאדם היושב ברשות שאינה שלו; היה דומה לו שעני כל העולם פונות אליו. קשה היה לו לקבל על עצמו עול חייהם; היה נוהר מאד בדבריו ובמעשיו, והשתדל להתרחק מן הגזל והרציחה. אך ברבות הימים, כאשר דאה שאי אפשר לו להמלט, התרגל לאט

כה

לאט לחייהם. התערב בהם ולמר ממעשיהם. ואחרי עבור שנים מספר, היה כאחר מהם; ולבסוף עלה על כל החבורה, הצליח בכל דרכיו, ועשוהו לראש. אז הלך ובחר לו כבדת ארץ ביער, הרחק מדרך המלך, מאדם ועיר, ובנה שם בית גדול, ולבית חצר רחבת ידים, מוקפת חומה גבוהה, ובתוך החצר מרתף גדול ועמוק, שאיש לא ידע את מקום בווא וצאתו. כל היום ישב במסתרים, בבית או במרתף, ובלילה היה יוצא ועומד על פרשת דרכים ללסטם את הבריות. על ירו נשתבש כל הגליל בחמסנות, וכל הדרכים היו בחזקת סכנה; אדם יוצא לעסקיו, אינו יודע אם ישוב לביתו. פחד גדול נפל על כל הולכי דרכים, והיו נמנעים מלעבור ממקום למקום בלילות, והתרחקו מדרך היער, שהוא מוכן לפורעניות. ראתה הממשלה שהחמסנות גדלה והלכה, שלחה למקום ההוא שוטרים ואנשי צבא לשמור על הדרכים, לחפש אחרי הגולנים, לתפשמם ולבער את הרע. אך כל עבודתם היתה לשוא; החיילים חפשו, השוטרים שמרו, והגזל והרצח גברו. ימים ושנים טרחו שליחי הממשלה, והעלו בידם חרס, עד אשר קרה מעשה והשוד חרל.

ומעשה שהיה כך היה.

פעם אחת נסע הרב הקדוש בעל אור המאיר למעזריטש, להקביל פני רבו המגיד הקדוש בחג השבועות, זמן מתן תורתנו. וכאשר הגיע בליל ערב החג לפרשת דרכים, שדרך אחת מוליכה למעזריטש, פגע בו ארם מזויין, לקח אותו והביאו ליער. הוליך אותו בין האילנות שעה מרובה, ולפני עלות השחר באו לבית אחד גדול מוקף חומה גבוהה. הכניסו לתוך החומה, והוריד אותו למרתף דרך מדרגות, וכשהיו בפנים, דרש ממנו את כספו, וכשאמר שאין לו רק זהובים אחדים, הוציא חרב מתערה ואמר להרגו. ראה הרב שהוא בצרה גדולה, וגם אם יצעק אין מושיע לו, הרים עיניו כלפי מעלה, ומסר דינו לשמים. אחד כך פנה אל הרוצח ואמר לו: "הרי אני בידך, ותוכל לעשות בי מה שלבך רוצה, רק רבר אחד אני מבקש ממך, שתתן לי רשות ליטול ידים, ולברך ברכת התורה, ולקרוא קריאת שמע ולהתוודות, טרם תיטול את נשמתי". לא ענה לו דבר, רק הלך והביא כד מים, והעמידו לפניו. נטל הרב את ידיו והתחיל לומר: "אלקי; נשמה שנתת בי טהורה היא וכו'". בטעם וברגש, מלווים באנחות ובתנועות, ומלאו את חלל המרתף הגדול והריק, שמע הרוצח את הקול ואת האנחות, וראה את התנועות, נפל עליו פחד, וקור וחום עברו בו חליפות, ולא עברו רגעים מספר, והוא נפל לארץ והתעלף. מיד פסק הרב את תפלתו, מהר ונטל את כד המים, שהביא לו הגזלן ליטול ידים, נגש אליו וזרק מן המים על פניו; לחץ ברקותיו ודחק באבריו, ולא זו ממנו עד

שנתעורר. ישב המתעלף חוור וחלש, נשם בכבדות, וקשה היה לו לדבר. והרב עמד על ידו וטפל בו, ולא חזר לתפלתו עד אשר רווח לו.

מזשהוטב לו, והתחיל נושם ברווחה, והרב גמד את התפלה, פנה אליו לסעדה. אז גלה לו האיש, שהוא הוא השוחט שהעבירו מן השחיטה

לפני שנים הרבה, וספר לו את כל הקורות אותו מן היום אשר עזב העיד זיטומיד עד היום הזה. איך נתגלגלו הדברים, והיה לגזלן, שודר ורוצח, ובכל הימים ההם לא זכר את הרב וישכחהו. וכאשר תפס אותו הלילה, ולא ידע מי הוא, וחשבו לסוחר יהודי הנוסע לרגלי עסקיו. ורק בשמעו את תפלתו ובדאותו את תנועותיו לאור היום, הכיר אותו, ופחד אחזו, ונפל לארץ באין אונים. ובדברו נפל לרגליו, בכה והתחנן אליו שיסדר לו דרך תשובה;

יבקש עליו רחמים, ויצילהו מרדת שחת. גחם אותו הרב הקדוש ואמר: «אל תירא ואל תחת! יש תשובה בעולם, וגדול כחה של תשובה, שכיון שאדם מהרהר בלבו לעשותה בלב שלם, מיד היא עולה ועומדת לפני כסא הכבוד, ומקדעה את גזר דינו». אולם כאשר התחיל השוחט להתוודות לפניו, וכמה רמים בידו, ומי יודע אם יספיקו בידו לעשות תשובה? הסתכל בו ודאחו דובץ לרגליו, שבור ורצוצן, גנוחי גנה מתחרט בו. נתמלא לבו רחמים, ואמר לו לקום, ויעשה כל אשר יצוה עליו. דאשית כל יעזוב מעדת פריצים זו, שהיא אם כל חטא, ומחבא לכל עושי תועבות. אחד כך ילך אתו אל המגיד הקדוש ממעודיטש, ושם יבקשו דרך תשובה, לתקן את המקולקל, כי אין דבר העומד בפני בעלי תשובה. מיד נאות לו, לעזוב את הבית ואת כל העושר הרב הצפון בו. עלו מן המרתף, הלכו ובאו אל העגלה של בעל אור המאיר, ונסעו למעודיטש.

כ"ב היום נסעו, ובערב שבועות עם חשכה נכנסו לעיר, ובאו לבית מדרשו של המגיד הקדוש, בשעה שהתחילו להתפלל מנחה. בית המדרש הי' מלא; נתכנסו ובאו בני העיר, האורחים רבים מרחוק ומקרוב, והרוחק הי' גדול. רחקו ונכנסו, נצטרפו למתפללים, שהיו שקועים בתפלתם, ולא דאו אותם בכניסתם. השוחט עמד על יד הדלת, ופניו אל הקיר, ודעתו היתה טרופה; מתנחם הוא על מעשיו הרעים, לבו מלא צעד ומכאובים והרברב אין בו. שומע הוא את קול המתפללים העולה מעלה, ונפשו אותה לתפלה המרחפת לנגד עיניו, ואין מלה בלשונו. ובעמדו כאלם לא יפתח פיו, נפתח מקוד דמעתו, ולבו נשפך כמים. בין כך ובין כך גמרו את התפלה, והוא עודנו עומד ופניו אל הקיר ועיניו זולגות דמעות בלי הרף. משנתפזר הקהל, ניגש אליו בעל אור המאיר, ברכו בשמחת החג, אחזו בידו והביאו אל השלחן הערוך,

ואמר לו לישב בין האורחים, ולהסב עמם יחד אל שלחן המגיד הקדוש. בשעת הסעודה אמר המגיד תורה, והי' דומה לו שכל דבור ודבור היוצא מפיו הקדוש מכוון אליו, ובשרו נעשה חדודין חדודין. אחר הסעודה נשאר בבית המדרש, הי' ער כל הלילה, קרא את התיקון לליל שבועות, ולבו נתקרע בקרבו, בראותו שלא הגיח עבירה אחת חמורה שלא עבר עלי'.

לפני שהאיר השחר הלך לטבול, בלב קרוע ומורתח התפלל תפלת שחרית, ובאימה וביראה עמד לפני הארון הפתוח, כאשר הוציאו את ספרי התורה לפני הקריאה. בשעת הקריאה הקשיב רב קשב, וכשהתחילו לקרוא את עשרת הדברות, חרד חרדה גדולה, בכה בכי רב ואמר: "רבנו של עולם! מה אומר ומה אדבר? גדלו עוונותי מגשוא ואין להם כפרה". ובאמרו את הדברים האלה, צעק צעקה גדולה ומרה, נפל לארץ ושכב כאבן שאין לה הופכין. לשמע הצעקה והנפילה, קמה בהלה בבית המדרש, הקריאה נפסקה מחמת הרעש; איש את רעהו ישאל מה קול הצעקה, ורובם נדחקים ורצים אל מקום המעשה. בתוך כך הוציאוהו מבית המדרש לפרוודור, וכשראו האנשים המטפלים בו שאין בידם להעירו, הביאו רופא. מיד גרש את כל האנשים, ולא נשאר שם רק הוא ובעל אור המאיר שהביאו ואחרי יגיעה רבה התחיל נושם ופקח את עיניו. אחר כך העבירוהו לאחד מחדרי המגיד, שכב כל החג, ובעל אור המאיר עמד עליו לסעדו ולסמכו, ודאג לו מאד, בראותו אותו שכב על משכב ונאנח.

במוציא חגג נכנס בעל אור המאיר אל המגיד הקדוש, והגיש לו פתקה, ובה כתוב לאמר: "פלוגי בן פלונית לרפואה שלמה". הסתכל בפתקה ושאל: "מי הוא החולה ומה מעשהו?". הרהר קצת ואמר: "זה הוא האיש שהתעלף בשעת הקריאה ביום ראשון לחג". חזר ושאל: "ומה הם מעשיו?". ספר לו את כל הקורות אותו, ובקש לקרבו ולרחם עליו, כי לבו מלא חרטה. נאנח המגיד ואמר: "כל כך הפליג מהקדוש ברוך הוא ונשתקע בעוונות! אך אין לך אדם שאי אפשר לו בתשובה; שערי תשובה פתוחים לעולם. ה' א"ל רחום וחנון, הוא נותן יד לפושעים, וימינו פשוטה לקבל שבים, גם אם חטאם גדוש ומגודש. וסימן טוב לו, שהוריד דמעות בשעת קריאת עשרת הדברות, ביום שבו נתנו, ובכה עד דכדוכה של נפש. ה' ירחם עליו וישלח לו רפואה שלמה, רפואת הגוף ורפואת הנפש. ואתה תשב אצלו, ולא תצא מכאן, עד אשר יהי' בריא ושלם". נשאר בעל אור המאיר אצל החולה, השתדל בעדו לרפאותו ולהפיק לו צרכיו, שלא יחסר לו שום דבר. וכשהבריא וחזר לאיתנו, דרש מאת מטיבו להביאו אל המגיד הקדוש, והוא הכניסו לפני ולפנים.

כשנכנס מצא את הרב יושב על כסאו, נתן לו שלום והוא החזיר לו שלום. הראה לו פנים מסבירות, ושאל אותו, מה הוא שואל ממנו. ספר לו את כל אשר אירע לו, לא החסיר דבר, ושאל ממנו להורותו דרך תשובה. נענה לו המגיד הקדוש, אמר לו דברי כבושין, והבטיחו למלאות את בקשתו. ואחרי שסידר לו דרך תשובה, והוא קבל על עצמו לקיימה בכל חומר הדין, חזר בעל אור המאיר אל ביתו, והשוחט נשאר במעזריטש. ישב בבית המדרש על התורה ועל העבודה, קיים את סדרי התשובה החמורה בצינעה בכל לבבו ובכל נפשו, ואיש לא ידע מה הי' אתו עד יום מותו. כל ימיו סבל מכאובים, קבל את יסוריו באהבה ובהכנעה, כדי למרק עוונותיו, שרבו למעלה ראש. יום ולילה פשפש במעשיו, ובקש מחילה וסליחה מאת קונו, ועם כל ענויי גוף ונפש לבו הי' נוקפה, שמא לא יצא ידי חובתו, והוא מאלה שאין מספיקים בידם לעשות תשובה. כך הרהר תמיד בתשובה, ולא פסק מלעסוק בה, עד אשר חלה ונפל למשכבו, נפטר והלך לעולמו כבעל תשובה גמור. אחר פטירתו הספידו בעל אור המאיר, וסיפר את כל הדברים האלה ברבים.

(מס' זכותא דאברהם)

הגה"צ ר' מרדכי בינעט היה שולח שאלות להחתם סופר, משום גודל צדקתו שהיה בטוח שלא יאונה לצדיק כל און.

ר' א'ר"י בס' בית יוסף חדש שהגאון הצדיק ר' מרדכי בנעט ז"ל הי' שולח שאלות לבעל הח"ס זלה"ה, ושאלו לו למה צריך זה, וכי אינו יכול לפתור שאלותיו בעצמו לפי גדולת גאונו ועוצם חכמתו, והשיב שאינו שולח אליו משום רוב חכמתו רק משום גודל צדקתו, שהוא בטוח בו שלא יאונה לצדיק כל און, וכל מה שיוציא מפיו להורות ודאי אמת ואין להסתפק בו, וכן נמצא בתשובה מהגרע"א ז"ל בנידון היתר א', אשר הי' בזה שקלא וטריא בין הגאונים, וכאשר שלחה לפני בעל החת"ס ז"ל השיב שמצד השאלה היא מותרת, אך סיים במה שלא נשאל והוא לחקור העדים אם אינם קרובים, וכתב הגרע"א ז"ל ע"ז שחתנו בעל החת"ס כיוון דבר זה ברוח הקודש. וז"ל השלטי-גבורים שעל המרדכי ריש פ' במה מדליקין, ע"פ כי אתה תאיר נרי וה' יגי' חשכי, כשאדם עוסק בתורה לשמה הקב"ה מגי' חשכו, שאינו בא לידי עון ואינו מורה בתורה שלא כהלכה, ולכך אמר הכ' והגית בו לשון נוגה, כשהקב"ה רואה שלבו של אדם לש"ש, אפילו שאין בלבו לדעת עומקה של

כט

הלכה, הקב"ה מגי' דבריו שלא יצא מפיו הוראה שלא כהלכה. ובס' ארץ החיים מהגה"ק ר' חיים מטשערנאָוויץ ז"ל (ברכות דף כ"ח) כתב מעשה נפלא בעיני זה אשר חזה בעצמו וז"ל: אזכיר בכאן דבר נפלא אחד שראיתי בהרב הגאון האמיתי חסיד האמת הרב דק"ק זלאָטשוב ר' ישכר דוב בעדיש זצ"ל בעהמח"ס מבשר צדק ובת עיני, מ"כ באה"ק זי"ע ועכ"י, שבא לפניו נער א' לשאול ומעט דקין מן עוף בידו, והשומן שבין הדקין הי' קשה במקצת, והי' נראה שא"צ לפניו לשאול עליו, ונטל הוא בידיו השאלה והתחיל לצדד בה צד איסור ואמר כמה צדדים, ואני השבתי לו על הכל שאין כאן שום צד ונדנוד איסור. ואחר ששהה שעה א' ואין אתנו בבית כ"א אנחנו יחד, אמרתי לו רבי אין אני יודע מה עניינכם שרצונכם לאסור הפשוט כזה, אמר לי: מוכרח אני לגלות לכם האמת, אין פי רוצה לומר על התרנגולת זו כשרה, ולבי נוטה בה לומר טריפה. אמרתי לו: א"כ הדברים, התרנגולת אפשר טריפה היא מצד אחר אבל לא מזאת השאלה. ושאלתי את הנער: היש אתך התרנגולת? והשיב: ישנה בבית האחר, ואמרתי לו להביא אותה. והי' מונח בתרנגולת בצד אחד מכה אשר כתובה בתורה ונטרפה בה התרנגולת. ותמהתי על המראה מאד מאד. וראיתי אשר אין הקב"ה מביא תקלה ע"י צדיקים. ואמר לי: עתה אני רואה איך שאדם צריך להתפלל תפילת רנב"ה שלא אומר על טמא טהור, שאין פירושו שלא יטעה בדין, שזה כבר נכלל במה שאמר שלא יארע תקלה על ידי, אלא שאם תובא לפני שאלה ונעלם האיסור שבו, וכיון שיצא מפי טהור ויאכל נמצא שתהי' התקלה על ידי, אלא שלא יוכל הפה לומר על טמא טהור, אף שלא אראה הדבר טמא לעיני לא אומר עליו טהור, עכדה"ק.

וְהִנֵּה לַיְמֵי מִדְּבַר גָּדוֹל יוֹצֵא לָנוּ מִזֶּה לַעֲנִיִּן בַּחֲרִית רַב או שאילת שאלה שאין לפנות למי שהוא גדול בחכמה יותר, רק למי שהוא גדול ביראה יותר לבטל רצונו מפני רצון אבינו שבשמים.

(מס' דרך צדיקים)

— 1 —

**פ"א שלחו להרה"ק ר' מרדכי ז"ל צוקער עם הכשר וקרע
ההכשר.**

זְקִינֵי וְצִלְלָה"ה נִסַּע פ"א מִרְדָּאמְסֶק עַל חֲתוּנַת אֶחָד מִנְכֵדָיו וְכֹאשֶׁר נִתְּנוּ הַמֶּרֶק וְהַבֶּשֶׂד עַל הַשְּׁלֶחָן, זְקִינֵי וְצ"ל לֹא נִגַּע בּוֹ וְלֹא רָצָה לֵאכְלוֹ, וְהַאֲנָשִׁים הַמְּסוּבִים הַפְּצִירוּ בּוֹ שִׂיאֲכַל אֲבֵל הוּא בֹּאחַת כִּי לֹא יֵאכַל בֶּשֶׂד.

ולמחרתו מצאו איזה שאלה בחלק מן העוף הנשאר, ושאלו לרב העיר והורה שהוא טריפה אזי הבינו למפרע כי לא יאונה לצדיק כל און ור' רגלי חסידיו ישמור [ועיין בס' כרם הצבי מדי"צ הרב הגאון ר' צבי פערבער נ"י הרב בעיר לונדון בפ' משפטים שכתב בזה"ל ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, ואמר הגר"ח סופר בעל מחנה חיים זצ"ל כי נרמז בזה גם הבטחה שאם תהיו אנשי קדש אזי רגלי חסידיו ישמור ממכשול ותקלה שלא לבא לאכילת טריפה וכמו"ש בחולין (דף ה:) השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמם לא כ"ש, ובתוס' שם כתבו שהוא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה לצדיק דגנאי הוא שיבא לתוך פיו של צדיק דבר אסור, וו"ש ואנשי קדש תהיון לי ואז תזכו כי בשר בשדה טריפה לא תאכלו, וכן שמעתי ע"ד רשע אחד שאסר יין ע"י נכרי ושפכום בצלוחיות וחתמם כראוי, ושלחם משלוח מנות להגה"ק בעל שו"ת עמודי אש ז"ל שהי' אבר"ק איישישאק, הרבנית שכחה והעמידה תחת המטה, ולמחר גילתה זאת לבעלה כי פלוני בעל מסחר היין שלח יין למשלוח מנות, ובשגגה העמידה תחת המטה, והרשע בא לחקור אם היין הי' טוב, וגלה לו הגה"ק זצ"ל הנ"ל כי נתנם לנכרי ולא שתה, ואז הודה ולא בוש מה שעשה וכי רואה בחוש כי מן השמים רגלי חסידיו ישמור, והגה"ק ר' מרדכי ז"ל אבר"ק פינסק נשלח לו פ"א על פסח ציקער עם הכשר, וקרא ההכשר ואמר כי הציקער הוא חמץ גמור, ולמחר בא מכתב מבית חרושת הציקער כי טעו ונתחלף להם על ציקער חמץ וכהנה רבות עכ"ל]. ובס' תפארת מרדכי בהגהות פרשת מרדכי אות מ"ו כ' בענין זה בזה"ל עיין בס' חסידים (סי' תס"ח) שיש חכמה שאדם רואה בבשר ויודע מעשה השו"ב באותו הלילה וכו' ועיין בס' דברי דוד (דף ל"א) בשם הה"ק מטשארטקוב ז"ל פי' הפסוק ומבשרי אחזה אלקי (איוב י"ט כ"ו), שצריך האדם לראות שיהי' לו בשר כזה שיוכל לחזות אלקים מבשרו, ועיין בס' מקור"ח אות תל"ד שכתב בשם הה"ק מסאנו ז"ל במס' חולין (דף צ"א א') ואר"י בר"ח מא"ד וטבוה טבח והכן (פ' מקץ) פרע להם בית השחיטה והכן טול גיהנ"ש בפניהם וכו' כמ"ד גיהנ"ש נאסר לבני נח, והתוס' שם הקשו דלמא לא נאסר ואפ"ה היו מקיימין כמו שחיטה דקאמר פרע להם בית השחיטה (ועוד יש לדייק למה בשחיטה אך פרע להם ובגיהנ"ש טול בפניהם דוקא), ותי' הה"ק מסאנו זצ"ל והוא דלכאורה קשה צדיק מה פעל להראות להם בית השחיטה דלמא נפסל בשחי' או דרסה ולא אדעתם שאינו ניכר, אך דלכאורה לא הי' צריך יוסף לכל זה להראות להם שהבשר שאוכלים כשר בשחיטה ונשמר מגיהנ"ש, דהא צדיקים כמו שבטי ישורון בוראי היו

לא

בעלי רוח"ק ובעיניהם הכל צפו, וא"כ בראי' בעלמא היו יכולים לראות אם רוח קדושה שורה על הבשר והיו יכולים לידע ע"ז, אם אין בו משום פיסול, אולם הרבר נכון בדניני תורה אין סומכין על רוח"ק ותורה לא בשמים הוא (עיין ברכי"ז או"ח סי' ל"ב סעיף י"ב וח"ס או"ח סי' ר"ח), רק דכ"ז אינו אלא דוקא בדבר שחיובו הוא מצד עיקר הדין, אבל בדבר שאינו אלא מטעם חומרא וחסידות ע"ז יכולים לסמוך גם על רוח"ק, וא"כ א"ש דבמ"ע דזוכחת דלא נצטוו עוד במצות התורה, אלא שהאבות השיגו התורה ברוח קדשם, וא"א ע"ה כליותיו יועצות לו (מדרש שוה"ט תילים ט"ז אדר"ג פל"ג), ע"ז שפיר יש לסמוך על רוח"ק, ולזה הי' די פרע להם ביהשח"ט, עין בעין יראו הבשר וידעו אם נזבח כהלכה, אבל על גיהנ"ש שנצטוו כבר בני יעקב (וישלח ל"ב) ע"כ הוצרך ליטול גיהנ"ש "בפניהם" דוקא שבוה אין סומכין על רוח"ק, ושפיר מיושב קושיית התוס', ועיין בספר פאו"כ ח"א דף ט"ז שהנודע ביהודא ז"ל הי' פ"א בצוותא חדא עם הבעש"ט הק' זצ"ל, והביאו איזה שאלה על עוף לפניהם, ובדקו הנוב"י ז"ל והכשירו, ואמר אח"כ הבעש"ט ז"ל באמת הוא כשר גם אנו רואים שהוא כשר, א"ל הנוב"י ז"ל בשלמא אנכי בדקתי העוף וראיתי, ואדע שפיר כי כשר הנהו, אבל מע"כ איך יודע כי כשר הוא אחרי שלא בדקו, והשיב לו הבעש"ט אנו רואים סטרא דטהרה שורה על הבשר ונדע עי"ז כי כשר הנהו. אמר הנוב"י ז"ל עתה נתיישב לי מאמר הש"ס שבת (דף קל"ח ב') שאמרו שם עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא, ולא נטמא בנפילת שרץ לאויר תנור כלי חרס. וקשה למה לה להביא את הככר לביהמ"ד הלא תוכל לשאול את השאלה כן בפשיטות בלא הבאת הככר, אלא שאמרו שם בתחילה שעתידה תורה שתשתכח מישראל ח"ו ולכן תצטרך להביא את הככר לביהמ"ד למען יראו אם רוח טהורה שורה עליו לידע עי"ז את הדין, ועיין במק"ח הנ"ל אות שני' בשם הה"ק מהר"א מסטרעטין ז"ל שהי' לו ענין פלא באכילת הבשר שהכיר את מעשי השו"ב ששחט את הבע"ח הזאת וכו' עיי"ש עכ"ל. (מס' אהל שלמה מהרה"צ מרדאמסק אות ה').

— ז —

ב' ענינים נפלאים שהיו אצל הרה"ק מראפשיץ.

בספר אהל נפתלי אות נ"ה. הרה"ק מדאפשיטץ כשבא למקום הרבנות והיתה שאלה ראשונה טריפה, לא רצה להתחיל בריכור טריפה. ואמר להשואל: אילו הי' כך הי' כשר, ועתה שאינו כך, אמור אתה. **ובאות פ"ה**, פ"א בא לפני הה"ק מהר"ן מדאפשיטץ שאלה על עוף ופסק כשר, והתחילו התלמידים לפלפל עמו שהעוף טריפה, אך הוא התוכח עמם בסכרות חדשות להחזיק דכריו ואמר להם: אני פוסק שכשר ואחד רבדי לא ישנו. אחר כך בא לפניו איש אחד בפתקא כתוב עלי' שתהי' לו רפואה על חולי פלוני. ענה ואמר לו: כעת באה לפני שאלה על עוף שהי' בו כזה והכשרתי, הרי שיכולין לחיות בחולי זה, וא"כ בודאי תהי' לכם רפואה.

— ח —

מעשה נורא מהגאון רע"א שהוגד לו בחלום שלא יאכל מחר ממה שיוצג לפניו.

בקונטרס בית אבות כתב וז"ל: מימי נעוריו של הרה"ג ר' עקיבא איגר זצ"ל, לא כא פת לחם לבן לפיו כל ימות החול, גם לא בא בשר בהמה לפיו מימי נעוריו ב"א בשר עוף וגם זה מעט מזעיר, והי' צריך השגחה מב"ב שיטעום מאומה ע"י הפצרות. פ"א הוצג לפניו בצהרים מרק בשר עוף ולא אכל. בבא המשדרת ולקח המרק מעל השלחן, גילה מזה לאשתו הרבנית, ונכנסה לחדרו והפצירה בו שיטעום ולא רצה והמתינה שתי שעות ככך להתעקש למלאות רצונה ומכוקשה, עד שגיללה לה שהוגד לו בחלום בליל העבר, שיוצג לפניו היום מאכל לאכול לא יאכל ממנו. ויצאה וקראה את המבשלת לאמר הביאי את כל אשר אתך מהעוף שבישלת היום, לדאות אולי תמצא בו איזה ריעותא. בדקה ולא מצאה. ושאלה: אי' הקרבים? ענתה המבשלת: השלכתים על הגג שמאחורי הכית. צותה להביא הסולם ולהביאם מהגג בדקה ומצאה איזה ריעותא, ושלחה לכעלה הקרוש והודה שזה טריפה, או ידעה כי רבד אלקים הוא לשמדו לבל יכשל במאכל איסור, עכ"ל.

— ט —

בעל עגלה במסוה שוחט עם "קבלה" גנובה מהמגיד ממעזריטש האכיל נ"ט והק' ר' יובא מאוסטרי החזירו בתשובה.

בעיר אחת הי' שוחט, ולו כל המעלות שמנו חכמים בשוחט מומחה, וגם היתה לו "קבלה" מאת המגיד הגדול ממעזריטש עליו השלום. לימים אמר השוחט לנסוע לאיזו עיר, שכר לו עגלה, והלך למקום שרצה לילך שמה. בדרך חלה וטרם הגיעו למקומו. נפטר והלך לעולמו. מה עשה בעל העגלה? ברק את כל החפצים של השוחט, ומצא ביניהם החלפים ואת ה"קבלה". וכשהביא את הנפטר העירה, הביאוהו לקבר ישראל, ואיש לא שאל אותו דבר.

והנה בעל העגלה לא הי' בוד, כדוב בעלי העגלות, כי בימי נעוריו למד תורה בבית המדרש, והי' בו ריח תורה, ורק מסיבות הזמן הביאוהו לפרנסה זו וכאשר הגיעה לידו ה"קבלה" של אותו שוחט, שקבל אותה מאת המגיד הגדול ממעזריטש, אמר בלבו: "אלך למקום שאין מכירין אותי, אראה להם את ה"קבלה" החשובה הזאת, ואהי' שם שוחט". וכך עשה, הלך ובא אל אחת העיירות הקטנות, הרחק מעיר מולדתו, ואמר שהוא שוחט, ויש לו "קבלה" מאת המגיד הקדוש ממעזריטש. ומכיון שבעיר ההיא היו צדיקים לשוחט, קבלו אותו מיד. ומשנתקבל לשוחט, ובא לבית המטבחים לעסוק במלאכתו קבלוהו חבריו בסבר פנים יפות, ורק אחרי עבור ימים מספר, כאשר דאו אותו בעבודתו, הי' רומה להם שהוא מקלקל בשחיטה. התחילו לדקדק בו, שמו עיניהם במעשיו, ונתברר להם שאין ידיו אמונות, וכל מה שהוא עושה אינו אלא נבלה, ונבהלו מאד. העירו אותו על מעשיו, והוא דחה אותם בדברים ואמר להם, שכראי להם לסמוך על המגיד הגדול, המעיד עליו שהוא שו"ב מומחה, וכאשר עברו ימים מספר, ודאוהו בקלקלתו, וחזרו והעירו אותו עוד פעם, ענה להם בעזות, שאין הוא צריך להם ולתורתם. וכרי לחוק את דבריו, שגדולים וטובים מהם מעידים עליו, הוציא את ה"קבלה" וקרא אותה לפניהם, והראה להם את חתימת ידו של המגיד הגדול ממעזריטש. בדאותם ה"קבלה" נשתתקו, אך כאשר דאו את מעשי ידיו רעדה אחזתם; וכאשר מעידים אותו, יענה להם עזות. נסו לדבר עמו בדיני שחיטת ובריאת הריאה, אולם הוא התחכם עליהם, וידע תמיד לגלגל בשיחה באופן כזה, שלא יודע להם

מאומה.

כך נמשכו הדברים ימים ושבועות, עד שהי' ברור להם כשמש, שהוא מאכיל נבלות וטרפות. או הרעישו את העיר הודיעו ברבים שהוא מקלקל בשחיטה; אינו יודע את השחיטה לא להלכה ולא למעשה, והוא פסול ושחיטתו נבלה. ואם תאמרו, הרי יש לו ה"קבלה" מאת המגיד הגדול ממעורייטש, ואין לנו ראי' יותר טובה ממנה? מעשיו יוכיחו שהוא בור ריק, ואינו יודע בעניני שחיטה ובדיקה לא כלום. ומנין לו ה"קבלה"? יוכל היות, שנאבדה מאת בעלי, והוא מצאה בדרך; לא קיים בה מצות השבת אבדה, ומשתמש בה להנאתו. כך טענו השוחטים הותיקים, הריב הלך וגבר, והעדה נתפלגה; אלה אומרים כך ואלה אומרים כך, ואין מי שיכריע בדבר. עד שלבסוף באו והציעו, שהשו"ב עם מתנגדיו ילכו ויבואו אל הרב הצדיק ר' יעקב יוסף, מגיד מישרים דק"ק אוסטרהא, הלא הוא בעל הספר הקדוש רב ייבא. יציעו לפניו את טענותיהם, והוא יתהה על קנקנו של השוחט, וכאשר יאמר כן יהי', ומכיון שהקהלה היתה סמוכה לאוסטרהא וכפופה לה, הסכימו שני הצדדים, וקבעו יום לילך ולבוא אל המגיד הקדוש רב ייבא.

ביום הקבוע נסעו לאוסטרהא, באו אל המגיד רב ייבא, והציעו לפניו את טענותיהם. שמע הרב הקדוש את דבריהם, וכאשר כלו לדבר, אמר אל השו"ב החדש, שיראה לו את הקבלה, ויראה אם הכתב הוא באמת כתב ידו של המגיד הגדול, כי הוא יודע ומכיר את כתב ידו הקדושה. מיד נודרו השוחט, הוציא את ה"קבלה", והניחה על השלחן, כאשר ידע בברור, שה"קבלה" אינה מזויפת. פשט המגיד הקדוש רב ייבא את ידיו, נטל את הקבלה והקריבה אל עיניו, וקרא אותה פעם, פעמים ושלוש. ומדי פעם בפעם, בקראו את הקבלה, הדגיש את שם השו"ב, שלו נתנה הקבלה, ובהגיעו לחתימת ידו של המגיד הגדול, נשק אותה באהבה רבה. ואחרי שקרא את הכתב בפעם השלישית, והדגיש בקול את שם השוחט המקבל, נשק את החתימה. ואחר כך עמד על רגליו, החזיק את הקבלה בידיו וקרא: "מה שמך?" נתבלבל השוחט, שתק ולא ידע להוציא הגה מפיו. או צעק המגיד ואמר: "רשע! פתח* פיך והגד בפני קהל ועדה, איך נתגלגלה הקבלה הקדושה הזאת לידך". כשמוע בעל העגלה את דברי המגיד הקדוש, נפל עליו סחך גדול, והוא כרע נפל לארץ, וכל גופו רעדה וחלחלה. ומתוך בלבול וחרדה גמגם וספר את האמת, את המעשה כולו, איך הגיעה לידו ה"קבלה" הקדושה, והיא אינה שלו. ספר את הכל, מראשית עד אחרית, וכל הנאספים עומדים, שומעים, חרדים ותמהים.

לה

אחר הרבדים האלה חזרו השוחטים וראשי העדה לעירם, והשוחט, בעל העגלה, נשאר באוסטרדהא, ישב בבית מדרשו של המגיד ר' יעקב יוסף, והוא סדד לו תשובה חמורה, ועל פי' נהג בכל דרכי חייו, לכפר בה על כל עוונותיו. ומאותו היום ואילך ישב באוסטרדהא, ולא יצא ממנו, והי' סמוך על שולחנו של המגיד, והבריות קראו אותו בשם "השוחט" — בעל העגלה". וכאשר הגיעה שעתו של המגיד רב ייבא, ונפטד והלך לעולמו, המשיכו בניו הקדושים לפדנסו, והוא ישב בבית מדרשם, ונהג בתשובה, עד אשר יצאה נשמתו, והיא נקי' וטהורה בלי שום לכלוך. זכותם וזכות כל הקדושים והטהורים, תגן עלינו ועל כל ישראל, שלא נכשל ולא נכלם לעולם ועד, אמן כן יהי רצון, אמן ואמן.

(מס' אמונת צדיקים)

— י —

ר' אהרן הגדול מקארלין התאכסן שבת אחד בכפר
זשורוויץ אצל הנסתר ר' יצחק אייזיק שו"ב, הגם שלא ראה
אצלו משהו מיוחד אבל הרגיש קדושה רבה.

בכפר זשורוויץ הסמוך לעיר פרעמיסלא אשר בגאליצא, הי' שם שוחט ושמו ר' יצחק אייזיק, אדם גדול ועובד ה' מנעוריו. אולם הוא הסתיר את מעשיו וכל ימיו התנהג בהצנע לכת, ולא נודע בדבים צדקתו. פעם אחת עבר הצה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין זל"ה דרך אותו הכפר, וערב שבת היה, ופנאי לא היה לו להגיע לאיזו עיר, והתאכסן בבית הקטן של אותו שו"ב. והבעל הבית לא היה בביתו באותה שעה, רק בעלת הבית לבדה, ויצו לשאול אותה: "איה בעלה?" השיבה, שהוא איננו כעת בבית, אך ישוב לעת ערב עם הדלקת הנרות. הדב הקדוש הביט בבית אל כל אשר סביבו, וירא והנה בשד מונח על השלחן, והרגיש שקדושת השבת עליו. וישאל את בעלת הבית, אם אפשר לו ולמשמו לשבות בביתם, והשיבה להם: "אפשר". לפנות ערב, בשעת הדלקת הנרות, בא האיש מדרכו, ונכנס הביתה. ובראותו את הצה"ק אורח בביתו, הוסיף עוד להסתיר את עצמו מפניו. הצה"ק מקרלין קבל את השבת בהתלהבות גדולה בשעת התפלה, כדרכו בקדש, והשוחט התפלל כאחד האנשים הפשוטים. הרגיש הצה"ק מקרלין קדושה יתרה בבית, בדק בכל פנה ופנה והסתכל בעין פקוחה בבעל הבית, אך לא ראה בו מאומה. אחרי התפלה

קדש הצה"ק מקרלין על היין בהתלהבות, והבעה"ב קדש במהירות ובחפזון, כדרך האנשים הפשוטים, כדי להסתיר את עצמו הסתר גמור. ויאכלו יחד, והצה"ק מקרלין הרגיש, בטעימתו את המאכלים, קדושה רבה. וכשהביט עליו, לא ראה בו מאומה, ויהי הדבר לפלא בעיניו. כן היה בכל יום השבת. במוצאי יום שבת קדש, רצה הצה"ק לשלם את מחיר הסעודות ולנסוע לדרכו, — והשו"ב וזוגתו אינם; שניהם נמלטו מהבית תיכף אחרי ההבדלה. חכה להם הצה"ק ומשמשו עד חצות הלילה, ולא שבו עוד, ויסעו לדרכם בלי ברכת הפרידה.

עוד מספרים עליו, שפעם בא אליו אברך אחד, ויבקש ממנו שילמד אותו מלאכת השחיטה. "אינני רוצה ללמדך אומנות זו", ענה ואמר אליו שוחט הכפר. "ומדוע?" — שאל האברך — "הן רוצה אני לעבוד עבודת קדש זו בכל כחי ונפשי". לא ענה השוחט כלום, אך אחז את האברך השואל בידו ויוציאהו החוצה, ונענע בכף ידו לעיני האברך ויאמר אליו: "שא עיניך וראה!". האברך נשא את עיניו וירא, והנה על ראש הגג מלמעלה עומד איש אחד וסכין בידו, ובה הוא חותך את ורידי צוארו, והדם הולך ושותת, והולך ושותת. כשנתמצה כל דמו, נזדקר האיש במלוא קומתו, ונפל ארצה ואחרי רגעים מספר, הוא עומד שוב על ראש הגג, ושוחט את עצמו עוד הפעם, וכן הדבר חוזר חלילה. "רואה אתה מה שלפניך?" שאל את האברך, והוסיף לדבר אליו: "להוי ידוע לך, שהאיש הזה היה שו"ב בחייו; ומאחר שנפטר זה הוא ענשו, מפני שקבל עליו עבודת הקדש שלא היה ראוי לה". האברך הקשיב לדבריו, ושניו דא לדא נקשן; הבין את כוונתו וילך לו.

ככה חי השוחט מזורביץ את חייו, חיי נסתר; ויהי לפלא בעיני כל יודעיו ומכיריו.

ימים מספר אחרי התארחותו של הצה"ק מקרלין בבית השוחט, שלח השוחט את זוגתו הכשרה העירה, להודיע לחברה קדושה כי בעלה נוטה למות, וכי ישלחו אליו תיכף את השמשים מחבורתם, לעמוד על מטתו בשעת יציאת הנשמה, גם יעשו לו את כל צרכיו להביאו העירה לקבורה. הלכה האשה ועשתה כדברי בעלה, ומיד חזרה אל ביתה. ויבואו השמשים הכפרה, ויסורו אל בית השוחט, ולא מצאו אותו בבית. וישאלו את אשתו: "היכן בעלך? הלא אמרת שגוסס הוא. שכוב מרע לפני יציאת נשמה". השיבה להם האשה: "בעלי הלך, ומן הסתם ישוב תיכף, ואותי שלח להודיע לחברה קדושה כי קצו בא". התחילו השמשים לחרף אותה וישפכו עליה בוז וקלון; אמרת שבעלך שלחך להביא את השמשים, כי הוא נוטה למות, לבסוף נראה הדבר

שהוא בריא ושלם, ולמה הטרחת אותנו חנם?". ויהי בדברם כה, והנה בא בעלה והוא מחזיק בשתי ידיו מעט תבן, ופניו כלפידי אש, ויבהלו השמשים מפניו מאד. ויאמר אליהם: "רבותי! שמעו נא מה שפי מדבר אליכם: "הנה קרבו ימי למות, כל ימי חייתי חיי נסתר והסתרתני את מנהגי מעיני הבריות. כעת כאשר הגיע קצי, רצוני שתודיעו בעיר תיכף ומיד, אחר יציאת נשמת, שנפטרת, ויבואו אנשים ובידיהם נ י י ר ו ד י ו ויעתיקו את כתבי המונחים בתיבה הזאת, וידפיסום אחרי כן. והעתקה זו תעשה בפני, על כן יעברו האנשים ההם את העבודה הזאת כל זמן שאהיה מוטל על הארץ טרם ילבישוני תכריכים".

אחרי הדברים האלה, לא דבר עוד מאומה, רק הניח את מעט התבן אשר בידיו על הקרקע, וישטחהו היטב. אחר כך השכיב את כל גופו עליו, פשט את ידיו ורגליו, פניו בערו כלפידי אש ורחושי מרחשין שפתותיו, וכך נסתלק אותו צדיק מן העולם, ונשמתו יצאה בקדושה וטהרה. מיד הודיעו שמשי החברה קדישא את דבר מותו ליושבי העיר, גם את צוואתו האחרונה, שצוה לפני יציאת נשמתו, הודיעו לראשי החברה. ותיכף נסעו כל אנשי העיר, אנשים נשים וטף, אל הכפר, וביניהם כמאה תלמידי חכמים ובידיהם נ י י ר ו ד י ו. וישבו התלמידי חכמים ויעתיקו לפני המת, בשעה שהיה מוטל עוד על הארץ, את הכתבים הקדושים הנמצאים בתיבה אשר לפניהם. בשעת העתקתם את הכתבים, נראתה פתאום השתנות בפני המת, והתיבה אשר בה היו הכתבים נסגרה מאליה, טרם גמרו להעתיק את כולם. אז טהרו את גופו והלבישו אותו תכריכים, ויעשו לו את הכבוד האחרון כראוי לו, והספידוהו כהלכה.

אחר הסתלקותו של השוחט נסע הרב הקדוש רבי אהרן מקרלין דרך העיר פרמיסלא, ויספרו לו אנשי העיר על הסתלקותו של אותו הצדיק, ואת הדברים שצוה לפני מותו. ויתאונן הרב מאד על שלא זכה להכירו היטב ולהתבשם מקדושתו, אף על פי ששכן בארבע אמותיו שבת אחת, ויתמרמר מאד מאד על הדבר הזה. ויגמר בלבו לנסוע דרך הכפר ההוא, כדי לדבר עם זוגתו הקדושה, ולהיות על כל פנים בתוך כתלי בית הצדיק אחרי מותו. ויסע לכפר וזורוויץ, ויבוא לבית הצדיק, וידבר עליו עם זוגתו, ויחפץ לדעת את דרכי חייו הנסתרים, אך היא לא גלתה לו מאומה, באמרה שבעלה הקדוש לא נתן לה רשות לגלות את דרכי קדושתו. "אך דבר אחד אגלה לכבודו", אמרה אליו, והוליכה אותו אל החלון, ושם עמדו שתי מנורות קטנות, ובתוכן שתי חתיכות נר, והראתה בידה עליהן ואמרה: "בעת שנשאתי לאישי הקדוש,

היו לו המנורות הקטנות האלה, ובתוכן שתי חתיכות נר אלו, והם היו דולקים כל ימי חייו, ועכשיו שנסתלק, ונר נשמתו כבה, כבו גם הנרות..."
(אין ליכט פון תורה חלק כ"ג)

— יא —

שוחט וקצב שהיה להם דין תורה אצל המגיד מקאזוניץ.

בימי המגיד הקדוש מקוונזין, הי' בעירו קצב אחד, ושמו איזיק. הוא הי' איש פשוט, ישר ונאמן, עבד עבודה קשה, יום ולילה לא ידע מנוחה, ישן מעט ושתה הרבה, ובימי עלומיו יצא עליו רנון שאינו מתנהג כשורה. לימים חלה האיש ונפל למשכב, טפלו בו רופאים ולא העלו ארוכה למחלתו, שכב חדשים מספר, והרופאים אמרו גואש לחייו. מחלתו הלכה והתגברה, ולבסוף נפטר והלך לעולמו, טרם הגיע לימי זקנה, רחמנא ליצלן. הוא השאיר אשה וילדים חמשה, ומשעברו ימי השבעה, נודע לה לאלמנה, שבעלה הניח אותה בלי מזון ומחי'. יתר על כן, לא די שאין בביתה מזון סעודה אחת, אלא יום-יום באים אלי' בעלי חובות שונים. זה בא ושטר בידו ודורש פרעונו, וזה בא וטענה בפיו, שהלוח לבעלה מלוה לפי שעה, על אמונתו הלוחו, והוא תובע את כספו; וכי מפני שעשה טובה לאיש יפסיד? כל היום אין לה מנוחה, זה יוצא וזה נכנס, ועלי' להשיב תשובה לכל אחד ואחד, ואין לדבר סוף. בשבועות הראשונים דחתה אותם באמתלאות שונות, והאנשים היו נוחים, קבלו את דברי' והלכו להם. אך הדחיות הללו לא הועילה לה רק לשעה, סוף-סוף התחילו התובעים דוחקים, והאלמנה היתה בכל רע; אין לה מכיר ואבד מנוס ממנה. אין מי שידע את צערה; היא טורחת, עושה מלאכות שלא עסקה בהן מימי', ואין בידה לפרנס את ילדי', והנושים האלה, אין רחמים בלבם; רואים הם את עני', היא מאכילה את יתומי' לחם צר ומים לחץ, והם באים בלי הרף בטענות ובתביעות עלי', בראותה שאין לה מוצא, והמים באו עד נפש, יצאה לבית מועד לכל חי, באה אל קבר בעלה, ושפכה לפניו את שיחה. היא עמדה על יד גל עפר, שאין עליו רק ציון עץ, ואמרה לתנות את צרותי', ואת כל סבלה הרב. שעה ארוכה עמדה וספרה לאישה את כל הקורות אותה מן היום שנפטר, וכשגמרה את דברי' בקשה ממנו, שיבוא לפני כסא הכבוד, ויעיר רחמים עלי' ועל ילדי', ומן השמים יוציאו אותם מן המיצר. אחר כך עזבה את בית הקברות, ולבה לא הי' כבד עלי' כל כך.

הי' דומה לה, שבעלה האוין לשיחתה והשתתף בצערה; יש לה אח לצרה, והוא יחוש לעזרתה.

עברו ימים וחלפו שבועות, ועולם כמנהגו נוהג, מי שיש לו אוכל ושותה, ומי שאין לו מסתפק במועט, די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. אך מה תעשה אלמנה עני' עם חמשה ילדים שגם קב חרובין אין לה? חיי' אינם חיים, ובכל שעה שעוללי' ישאלו לחם ואין פורש להם, היא מקללת את יומה. ועכשיו נוספה לה צרה חדשה, באו וקראו אותה אל הרב המגיד, אין זאת כי אם בעלי החובות מזמינים אותה לדין. באה אל בית המגיד הקדוש, נכנסה אצלו ברמת ובזיע, עמדה לפניו ולא דברה דבר. שאל אותה: "האם את אלמנתו של הקצב ר' אייזיק עליו השלום?". אמרה: "כן". חזר ושאל אותה: "ומי הם בעלי החובות של בעלך?". התחיל לבה נוקפה, לשמע בעלי החובות, ודמעות נושרות מעיניה, ולא יכלה להוציא הגה מפיה. ראה אותה המגיד הקדוש כשהיא מתחלחלת אמר לה: "אל תפחדי! הגידי לי את האמת, כי טובתך אני דורש". התחזקה ואמרה מתוך כני' את סכום החובות וקראה בשמות בעלי החובות. רשם המגיד את הסכום ואת שמות האנשים ואמר: "אם יבואו אליך האנשים האלה בתביעות תשלחי אותם אלי". ולבסוף פתח את תיבת שלחנו, הוציא סכום כסף ונתן לה. ובצאתה מן החדר ברך אותה ואת ילדי' ואמר: "סכום כסף זה תקבלי לפרנסת ביתך מדי שבוע בשבוע". יצאה מבית המגיד ולא ידעה מה אתה, ריקם נכנסה אליו ומלאה היא יוצאת, ולא האמינה למראה עיניה ולמשמע אזני'. אך בבואה אל ביתה, ומנתה את סכום הכסף אשר בידה, נתנה שבח והודי' לאלקים, על אשר ראה בעני' ושלה לה גואל, ומהיום והלאה תוכל לתת פרוסת לחם לילדי'. בהיותה אצל המגיד היתה נבהלה מאד, ולא שאלה אותו דבר, רק אחרי עבור ימים מספר, ודעתה נתישבה עלי', רצתה לדעת, מה הביא את המגיד הקדוש לעשות את כל הדברים האלה. שאלה בבית המגיד, חקרה את המביא לה את הכסף, ואיש לא ידע לענות לה דבר. זמן רב השתדלה לגלות את הסוד הזה ולא עלה בידה, עד שהגיעה שעתו של השוחט הזקן, וכשנפטר והלך לעולמו נתפרסם הדבר ברבים.

ומעשה שהי' כך הי'

שבועות אחדים אחרי פטירתו של הקצב, בא אל שוחט הקהלה בחלום לילה, והזמין אותו לדין תורה. ויהי בבקר, ותפעם רוחו, אולם לא שת לבו לחלום ואמר: "אך מקרה הוא זה". לימים ראה את הקצב עוד הפעם, עומד על יד מטתו, ואומר לו: "דין ודברים יש לי עמך, בוא ונלך לבית

דין של מעלה". אבל גם הפעם אמר השוחט בלבו: "אך חלום הוא, והחלומות שוא ידברו". כעבור שלשה ימים בא אליו הקצב, ובראות השוחט שהוא הולך ומתקרב אליו, ופניו זועפות, נפל עליו פחד גדול והקיץ משנתו. אז ידע כי לא דבר ריק הוא, וירא לנפשו מאד. מאותה שעה לא באה שינה לעיניו, ומשהאיר השחר ירד ממסתו, נטל ידיו, לבש את בגדיו, והלך לבית המדרש. ישב ואמר תהלים בבכי ובתחנונים, התפלל בכוונה גדולה, ואחרי התפלה נכנס אל המגיד הקדוש באימה ובריאה, ספר לו את החלום אשר חלם זה שלש פעמים, בכה לפניו ובקש עצה. ראה המגיד את פני השוחט הבהולים, ושמע את קולו הרועד. הרגיע אותו ואמר: "אל תירא ואל תפחד, התורה לא בשמים היא, ויש דין בישראל. ואם יבוא אליך עוד הפעם ויזמינך לדין, תאמר לו בשפה ברורה, שאין אתה מסרב, אך על פי הדין התובע הולך אחר הנתבע. ואם יש לו תביעה עליך, יזמינך לבית דין של מטה, לבית דינו של המגיד מקוניץ". יצא השוחט מאת פני המגיד בלב שקט, ואמר לעשות כדבריו. בלילה בא אליו הקצב כתמול שלשום, והזמינו לבית דין של מעלה, ענה לו כדברי המגיד הקדוש. כשמוע הקצב את דברי השוחט, מיד נתרצה לבוא לפני בית דינו של המגיד הקדוש, ושאל: "מתי יהי' האות הזה?" אמר לו: "אין הדבר בידינו כי אם בידי המגיד ובית דינו, והם יקבעו את היום והשעה". אמר: נכון אני לבוא בכל עת ובכל שעה". ובאמרו את הדברים האלה הסתלק, והשוחט הקיץ משנתו וראה שהאיר המזרח. מיד נטל ידיו, ירד מן המטה, לבש את בגדיו והלך אל המגיד הקדוש. כאשר שמע המגיד את דבריו, צוה להביא את דף הטהרה, ולהעמידו באחת מפינות הבית, אשר שם ישבו לדין, כדי לעשות מחיצה בין החיים ובין המתים, והוא עמד להתפלל תפילת שחרית.

כאשר גמר המגיד את תפלתו, והכל הי' מסודר כהלכה, אמר לשמשו: "תלך לבית החיים, ותבוא לקברו של הקצב ר' איזיק, תדפוק על קברו שלש פעמים ותבקש ממנו מחילה בשמי. אחר-כך תגיד כדברים האלה: "באתי כשליח בית דין של מטה, ואני מודיע לך בפקודת הרב המגיד מקוניץ, שבעל דינך עומד לפני הדיינים ומחכה לך". הלך השליח אל בית הקברות, והמגיד הקדוש ושני דיינים מומחים באו אל החדר, אשר העמידו שם את הדף, בחדר עמד שלחן ושלשה כסאות, ישב הרב המגיד בראש, ועל ידו שני הדיינים. ועוד לא חזר השליח אל שולחו, וכבר הי' הקצב מאחורי הדף. הכניסו את השוחט ואמרו לו לסגור את הדלת אחריו. וכשקרב השוחט ועמד לפני בית דין, נשמע קול נהי ובכי, שהי' ידוע לכולם, מתהלך בחלל החדר. חברי בית דין שמעו דברים, ותמונה לא ראו, והדברים ברורים כאילו הם יוצאים מפי אדם חי.

מז

וכך טען הנפטר: „רבותי! דין ודברים יש לי עם השוחט ובורק לפניכם. קצב הייתי בקהלת קוזניץ, וכל בהמה ובהמה שהבאתי לשחיטה, עלתה לי בדמים מרובים. כסף לא הי' לי מעולם, על פי רוב לקחתי את הבהמות בהקפה, ואם לפרקים שלמתי מחדן ממון בעין, הי' זה ממון של אחרים, כסף של גמילות חסד, או מלוה שעלתה לי ברבית קצוצה. והשוחט הזה, שהוא למדן גדול וידא שמים באמת, הטריף לי את רוב הבהמות, וגרם לי הפסד מרובה. כשראיתי את זאת, לא ידעתי אם הוא חושש לטריפה, וכאשר יעלה ספק בלבו, הוא מכריע מדעת עצמו לחומרא, או שמא יש בלבו טינה עלי. בין כך ובין כך באתי לידי עניות, חובותי גדלו ורבו, ולא הי' בידי לשלם לעולם. בעלי החובות תבעו את ממונם, ובידי אין פרוטה, הקיפוני ודחקוני מכל עברים, ומגודל הלחץ, זה הדחק, נמס לבי בקרבי. חליתי ונפלתי למשכב, עליתי על המטה ולא ירדתי ממנה, עד שיצאה נשמתי. במותי השארתי אשה וילדים קטנים בערסם ובחוסר כל, ונוסף על זה צובאים בעלי החובות על פתחה ודורשים ממנה לשלם להם את חובותי. ועכשיו נודע לי בעולם האמת, שרוב הבהמות היו כשרות, והשוחט הטריפן שלא כדת. ומכיון שאין לי מנוחה בעולם העליון, הן מחמת החובות והן מגודל הצער של אשתי ובני העטופים ברעב, וכל זה בא עלי בגלל מעשיו של האיש הזה, החס על נפשו ואינו חס על ממונו של ישראל, אני דורש שיחזיר לאשתי את כל ההפסד שבא לי על ידו. שמע השוחט את דברי המת ונתכרכמו פניו, עמד באימה וביראה וארכובותיו זו לזו נקשו. הודה ולא בוש, ובקש מאת המגיד הקדוש לפסוק על פי דעתו, ויקבל עליו את הדין. יצא פסק דין מבית דינו של המגיד הקדוש, שהשוחט ישלם את החובות של הקצב לשעורדין, וגם יתן לאלמנה סכום כסף מדי שבוע בשבוע, כדי להחיות את נפשה ואת נפש בני ביתה. קבלו עליהם שניהם את הדין, נתרצו זה לזה, והמגיד הקדוש פטרם והלכו לדרכם.

משיצא השוחט, ראה המגיד הקדוש גם את הקצב הנפטר בצאתו, מהר ורמו לו באצבעו ואמר: „בוא נא הנה, עוד שאלה אחת בפני אליך, ואחרי התשובה תלך ותשוב למקום מנוחתך. תספר נא, איך קבלו את פניך בעולם האמת, ומה מעשיך שם. ומתפלא אני מאד, שבשנה הראשונה לפטירתך דעתך פנוי' לעסקי ממון, וכי נשלם כבר דינך למעלה שאתה פונה למטה? הלא הי' עליך רנון בימי נעורידך, שאתה עושה מעשים אשר לא יעשו, אולי תאמר לי מה ענית שם כאשר באת לפני בית דין של מעלה.“ השיב הנפטר ואמר: „כן המגיד הקדוש דובר, אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון.

ישמע כבודו את דברי ויבין, מדוע פניתי מכל עסקי בעולם העליון ואיני עוסק רק בעסקי ממון. אספר לו כל מה שעבר עלי, ולא אעלים דבר, ואז ידע כי בנפשי הוא כל הענין הזה". ובדברו התחיל מדבר בקול בוכים, כאדם המתודה על עונותיו ואמר: "אמנם חטאתי, עויתי ופשעתי, ואלמלא מעשה אחד שעשיתי בימי נעורי, טרם היותי קצב, בודאי הייתי מיורדי גיהנום. אין אדם יודע את ערך מעשיו, ודוקא מעשה שלא הי' חשוב בעיני, וברוב הימים שכחתי, הציל אותי ביום הדין. יש קונה עולמו בשעה אחת והוא לא ידע כלל. ומאורע כעין זה ארע לי.. בימי נעורי הייתי משרת אצל בעל עגלה, והייתי מסיע בני אדם ומשאות מעיר לעיר בשכר. פעם אחת נסעתי בדרך, ועל העגלה ישבו חבורה של יהורים, ולא ידעתי מי הם ומה מעשיהם. אני ישבתי על הדוכן, אחזתי במושכות וכונתי את הסוסים, שלא יכשלו בדרך המשובשת ומלאה התחתים על כל צעד ושעל, והם ישבו ועסקו בדברי תורה, כאלו הם יושבים בבית המדרש. הם דברו איש עם רעהו בקול, התוכחו, ולא הרגישו כלל בעליות ובירידות, ובכל טלטולי הדרך, שנסיעה כזאת גוררת אחרי'. בהיותנו באם הדרך, הרחק מאדם ועיר, ראיתי כת שודדים, ליסטים מזויינים, באים לקראתנו. האנשים ישבו איש איש על מקומו, והיו עסוקים בשיחותיהם, ולא ראו כלל בצרה המתרגשת לבוא עליהם. וכאשר התקרבו הלסטים, ואמרו להתנפל על העגלה ולפגוע באנשים, שמתי נפשי בכפי והתחלתי להלחם בהם, ומכיון שלא הי' לי כלי זין, הוצאתי את מוט העגלה, אחזתי בשתי ידי, ובכל כחותי הכיתי בהם, ולא נתתי להם לגשת אל העגלה, המלחמה היתה קשה, אך ה' הי' בעוזי ויצאתי כמנצח; במוט העגלה הרגתי ופצעתי אחדים מהם, ובראות הנשארים את עוז רוחי וגבורתי נשאו את רגליהם וברחו. וכך הצלתי את נפשי ואת נפשות האנשים בדרך נס, והבאתי אותם אל העיר שלמים בגופם ושלמים בממונם. ברוב הימים שכחתי את המעשה הזה, יצאתי מן העיר ההיא ובאתי לעיר אחרת, החלפתי את מלאכתי, והייתי שולי' אצל קצב. ימים אחרים באו, גדלתי והייתי לאיש, נשאתי אשה והולדתי בנים, ונהגתי ככל חברי הקצבים. הייתי יהודי פשוט, ולא שנית את דרכי משאר כל עמי; מה שקבלתי מאבותי שמרתי וקיימתי. אך לפרקים התגרה בי היצר, כאשר יקרה לכל בשר ודם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ויצא עלי רנון. כך עברו עלי ימי, מעטים ורעים היו ימי ושני חיי, חליתי ונפטרתי מן העולם. וכשבאתי לעולם האמת, באו מלאכי חבלה, אחזו בי ואמרו להורידני לשאול תחתית. בכיתי וצעקתי, התחננתי להם והפצרתי בהם, אך ללא הועיל. ובעודני מבקש רחמים ואין

שומע לי, והנה קול קודא מרחוק: „אל תעשו לו מאומה! האיש הזה הציל אותנו מן החרב בהיותנו בחיים, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא. הוא שם נפשו בכפו והציל הרבה נפשות מישראל, בשעה שהתנפלו עליהם לסטים, ועכשו ירד שאולה, וכי יש שכר לפעולתו של אדם זה? הלא על ידי מסירות נפשו נשארנו בחיים, והי' ספק בידינו לעסוק עוד בתורה ובמצוות, ולעבוד את ה' ימים רבים“. כשמוע מלאכי חבלה את הדברים האלה אמרו: „שליחי בית דין אנחנו, ואין לנו דשות לשחררו, אך רבד זה נוכל לעשות, מכיון שיש לכם טענה, נבוא כולנו לפני בית דין של מעלה, וכאשר יאמרו לנו שם כן נעשה“. הלכנו כלנו לבית דין של מעלה, ואמרו שעבירותי מדובות וחמורות ומצוותי מעטות. עמדו הצדיקים לימיני, ורדשו לשקול את העבירות ואת המצוות שעשיתי בימי חיי. והנה יצאו מלאכי חבלה, והביאו עבירות חמרים חמרים, והניחו אותן על כף אחת, והיא ירדה למטה עד לשאול תחתית. עמדתי וראיתי את כל זאת, ונפשי נבהלה מאד. כאשר כלו מלאכי חבלה את מלאכתם, יצאו מלאכי עליון להביא את המצוות, והם חזרו והביאו חבילות חבילות, ושמו אותן על הכף השני, והכף הראשונה לא זזה ממקומה. והנה הביאו חבילה אחת והניחו אותה על הכף, והיא הכדיעה את כל העבירות. אז נסתלקו מלאכי חבלה, ופסק דין יצא ליתן את חלקי בגן עדן, אך רבד אחד מעכב עוד את כניסתי לגן עדן פנימה, אני יצאתי מן העולם ולא פרעתי את חובותי, ועבירות שבינן אדם לחברו אין המקום מכפר, לכן עלי להשאר בחוץ עד שארצה את חברי, שהלוי לי את ממונם על אמונתי. יצאתי מבין דין של מעלה ולבי עלי דוי, מה אעשה כעת? הלא בעלי החובות שלי רחוקים ממני, ואיך אוכל לדצותם. ראו הצדיקים את צעדי, ושאלו אותי על מה באתי לידי חובות אלה. ספרתי להם שהייתי קצב בעיר קונוניץ, וכל חובותי אינם אלא מה שהפסדתי בבהמות, שנשחטו על ידי השוחט בעיד מגורי, ונטרפו ברובן. התחילו לחקור ולדרוש ונודע, שהוא החמיד בספק טרפות על דעת עצמו, מבלי לשאול את הרב או את השוחט השני, והי' הגורם בנזקין שלי, והזמנתיו לדין, ועכשיו, שיצא כאור משפטי, והשוחט קבל עליו לשלם את חובותי, אשוב אל מקומי בשלום לאור באור החיים“. הקול נשתתק, והמגיד הקדוש ישב על מקומו שקוע במחשבותיו, ומשנתעורר אמר להוציא את הדף ולהחזירו למקומו.

למחרת שלח המגיד הקדוש לקרוא את אלמנתו של הנפטר, וסדר את פסק הדין למעשה, כאשר יצא מבית דין, וכל המעשה הנפלא הזה נשאר סוד כמוס, משום כבודו של השוחט, שהי' באמת ירא שמים, ודחילה

יתרה היתה בו שלא להאכיל טרפות לישראל, ולא נודע הדבר ברבים, עד אשר יצא מן העולם ומצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה, תהא נפשו צרורה בצרור החיים, אמן סלה ועד.

(מס' שמע שלמה)

— יב —

הטו"ז קבל עליו גלות שנה שלמה ונעשה מנקר מומחה והעמידו אותו בצינוק ואח"כ נתקבל לאב"ד וראש ישיבה בלבוב.

הרב הגאון ר' דוד בן שמואל הלוי, בעל טורי זהב, הי' רב ואב בית דין בקהלה הקדושה אוסטרהא, ושמו יצא לתהלה בכל הארץ. כשמן תורק שמו, וכולם יאמרו ה' עמו, בכל מקום הלכה כמותו, ואין מורה הוראה בישראל, שלא יהגה בתורתו יומם וליל. דבריו דברי אלקים חיים, כאלו נתנו מן השמים, מלאים חכמה, בינה ודעת, ונעימים לכל אוזן שומעת.

בימים ההם, בהיות כסאו נכון לפני ה', אמד לעזוב את בית מדרשו, ולהיות גולה שנה שלמה, כמנהג גדולי ישראל משנים קדמוניות. ומפני שהי' מפורסם בעולם, «טורי זהב» מספרים כבודו, התחפש כעני המחזר על הפתחים. לבש בגדים קרועים ובלויים, שם ילקוט של קבצנים על שכמו, נטל מקל בידו, ויצא את העיר במסתרים. הלך מעיר לעיר, מכפר לכפר, ולא לן בשום מקום יותר מלילה אחד. ביום השני וביום החמישי ישב בתענית, ובשאר ימות השבוע לא אכל רק לחם יבש, ולא טעם טעם תבשיל רק משבת לשבת, לכבודו של יום.

כך נדר ששה חדשים, ענה בדרך כחו, והגיע לעיר לבוב עיף ויגע, שבור ורצון, ואי אפשר הי' לו להמשיך את דרכו הלאה. אמר לישב שם ימים מספר; ינוח ויחליף כח, ואחר כך ימשיך את דרכו הלאה. אך לשוא חכה; עברו ימים, חלפו שבועות, וכחו אין אתו. כאשר נסה להעמיס את צרורו על שכמו, חש עיפות גדולה; הידים רפות והרגלים כושלות. ראה שאין הדבר בידו, אמר בלבו: «כבר אמרו: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות ל"ג ע"ב), אם כן, אפשר שעכבוני כאן מן השמים, אבל קבלתי עלי עול גלות, ומוצא שפתי אשמוד; אשאר בלבוב, ואקיים פה את ענויי הגלות עם כל יסורי». ישב בעיר על התורה ועל העבודה, ואיש לא ידע

מה

מי הוא; העיר גדולה, ובתי כנסיות ובתי מדרשות בה רבים, ומדי פעם בפעם שנה את מקומו. הלך מחיל אל חיל, מבית מדרש לבית מדרש, ובכל מקום הי' בעיני האנשים כאורח חדש שבא לעיר.

כאשר ישב בעיר שבועות אחדים, לא רצה להתפרנס מן הצדקה; אמר לגלגל עצמו בצעד ולא יצטרך לבריות. התחיל לחפש לו איזו עבודה,

גם אם שכרה מועט, ויוכל להתפרנס בדוחק, חפש ולא מצא. פעם אחת נכנס לבית הכנסת הגדול שבתוך העיר, וראה שם מודעה, שיש בקהלה מקום פנוי לקצב מנקר, וכל הראוי וקודם יוכה. חשב בלבו: „מלאכה זו שאינה נקי' וקלה, גם אינה מכובדת, שכן אמרו על בעלי אומנות אלה: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קדושין פרק ד', דף פ"ב). הבריות מלעיון עליהם, סספק טרפות מגיע לידם, והם חסים על ממונם, ומאכילים אותו לישראל. ומכיון שכך, בודאי אין קופצין על עבודה זו, אנסה ואלך שמא אוכה בה". הלך ובא שמה, בחנו אותו להלכה ולמעשה, ונמצא ראוי להיות קצב מנקר.

עבר בבית המטבחים ובמקולין, על פי הרוב עסק בניקוד הבשר, כי יצא לו שם כמנקר מומחה. בקי הי' בחוטין הדקים, וידע גם מקום הגידין הקטנים, הנסתרים מעין כל, שרק עין של מומחה ויד אמונה תוציא אותן, יחד עם החתיכות הקטנות של חלב ממחבואם מבלי לחבל בבשר. לפרקים עסק גם במלאכת הקצבות עמד על יד הסדן וסכין או קופיץ הקצבים בידו, וחתך הבשר להבאים לקנות. וכדי שלא יהא בטל מדברי תורה בשעת עבודתו, הי' לו בשר כל בהמה שחוטטה שהגיע לידו בזמן הניקוד והמכירה ענין לענות בו. עמד על משתיתה של הבהמה, למד לדעת כל אבר ואבר, והרבה שאלות שנתקשה בהן, בלמדו הלכות שחיטה וטרפות, נתחווירו לו בשעה שעמד ופרק את הבהמה אברים אברים. אין דומה למוד בספר לראי' בעינים ובדיקה בידים; רק עכשיו הוא יודע את פרקי הבהמה, כאשר יצאו מידי היוצר, ולומדם הלכה למעשה. ויש שהוא פוסק מעבודתו, מהרהר באיזו סוגיא חמודה ב„אלו טרפות“, בדברי הרמב"ם או בשאר הראשונים, שהם שגודים בפיו, מתעמק בהם ויורד לתוך כוונתם, ומסיח דעתו לגמרי מן הלכות העומדין במקולין לקבל את הבשר. וכמה פעמים הי' ללעג ולקלס, וחרפותו וגדפוהו כאחד הריקים. והוא שמע ולא ענה, הי' מן הנעלבים ואינם עולבין, קבל עליו את הדין, דין יסורי הגולה. והיו בעיניו כיסודי אהבה, הבאים מתוך אהבת התורה, שאינו רוצה ואינו יכול להבטל ממנה אף רגע.

ואם שסבל מן הלכות, הנה הי' הסבל ההוא כקליפת השום לגבי הצער, שגרמו לו חבריו המנקרים. הוא שהי' בקי בדיני הניקוד לכל פרטי

פרטיהן, וידע את שיעור ארכן של הגידין, ממקום שהן מתחילין להיות צומחין עד שמתפשטין בבשר, בבהמה גסה ובבהמה דקה, וכל האסור והמותר בהן, בא על פי הרוב בריב עם המנקרין הותיקין. יש שהוא אוסר מה שהם מתירין ולהיפך, וטענות ומענות ביניהם תמיד, ואין לדבר סוף. והי' מעשה בבית המטבחים, שחטו בהמה גסה והטריפוה, וכששמע את השאלה אמר שטעו והכשיר אותה. התחילו להתוכח ולא יכלו להכריע, והלכו והביאו את השאלה לפני הרב הגאון ר' מאיר ז"ק, שהי' אז מרא דאתרא. שמע את דעותיהם, אמר שהבהמה טריפה. אולם בעל טורי זהב עמד על דעתו, והביא חבילות ראיות מן הש"ס והראשונים שהדין אתו ואין להטריף את הבהמה. ובשעת הויכוח, כשהתורה היתה מרתחת לו, נזרקו מפיו מילין, שראה הרב הגאון בהן עלבון לעצמו, ובא לידי כעס. ואז גמר אומר, לתת אותו בצינוק הנקרא "קיהנע", אשר בבית הכנסת הגדול, כמנהג המקום, להעמיד כל חוטא ופושע, ושלשלאות של ברזל על ידיו, לאות לבני מרי, למען ישמעו וייראו.

קבר בעל טורי זהב עליו את הדין, עמד בצינוק, ידיו קשורות בשלשלת ברזל, ופיו לא פסק מתורה. אין הוא יכול לקבל את דעת הרב הגאון: כאשר יצא מכאן יביא לו עוד ראיות נוספות שהדין עמו, והבהמה כשרה. ובעמדו על מקומו, ראה נער אחד עובר, ובידו חבילה עטופה בנייר. שאל את הנער: "מה בידך?" ענה ואמר: "תרגולת שחוטה בתוך הניר, ושאלת חכם שאלתי". חזר ושאל: "ומה היא השאלה?" אמר הנער: "איני יודע השאלה, מצות האם קיימתי; היא שלחה אותי אל הרב לשאול שאלה, הראיתי את התרגולת לרב, והוא הטריף אותה". בקש את הנער להראות לו את העוף, נאות לו, והניח אותו לפניו. ומכיון שידיו היו כבולות, ואי אפשר הי' לו לפתוח את התרגולת, אמר לו לפתחה כראוי, למען יוכל לראתה ולבדקה כהלכה. עשה הנער כאשר הורהו, ובדק את העוף היטב. משמש באצבעותיו פה ושם, ואחר כך אמר: "לך והגר לרב, שיעיין ביורה דעה, הלכות טרפות, סימן פלוני בטורי זהב סעיף קטן אלמוני". חזר הנער לבית דין, נגש אל הרב ואמר, כך וכך אמר לי האיש העומד בצינוק. נטל הרב את העוף מיד הנער, הניחו על השלחן לפניו, וראה שנעלם ממנו טורי זהב מפורש. ומכיון שהי' איש אמת, הודה שטעה, ולבו הכה אותו, על אשר נהג בחומרא יתרה כלפי תלמיד חכם גדול, והטילו לבית הצינוק כחוטא ופושע. ומיד שלח את השמש להתיר את האסיר, ואמר לו להביאו אליו. עשה השמש כפקודת הרב, הלך והתיר את האיש ממאסרו, וכשרצה לילך לביתו, אמר לו, שעליו לבוא בראשונה לפני הרב הגאון. הלך ובא לפני הרב, וכאשר דרכו רגליו על סף החדר, הראה

לו הרב פנים שוחקות, ואמר לו לישב. ישבו שניהם וגלגלו בשיחה, כשני תלמידי חכמים המנצחים זה את זה בהלכה, בלי שום קנטורין, וראה הרב שהוא צנא מלא ספרא, רוח אלקים בו, וכל דבריו דברי אמת. ולבסוף בקש ממנו סליחה ומחילה על העלבון הרב שהעליבו, ושאלו מדוע הסתיר את עצמו, ולא הודיע במקום שאין מכירין אותו, שתלמיד חכם הוא, כדי שלא להכשיל בני אדם. שהרי רוב בני אדם רואים לפנייהם קצב מנקה, ודנים אותו כרוב בעלי אומנות שלו, שהכשרים שבהם יודעים את אומנותם, ואינם גדולי תורה. השיב ואמר: «כלום חובה היא זאת? והלא אמרו: כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם, ורק לפי דעת רבא, «שרי לי' לאינש לאודיע נפשי' באתרא דלא ידעי לי' דכתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו» (בדרים ס"ב ע"א). וכך היא דעתו של הרמ"א ביורה דעה הלכות תלמוד תורה סימן רמ"ו סעיף כ"א: «ומותר לצורבא מרבנן, לאודוע נפשי' באתרא דלא ידעי לי', אם צריך לכך», ואני לא ראיתי צורך בכך».

אחר הדברים האלה, אסף הרב הגאון את פרנסי העיר ואמר להם: «רבתי! דעו לכם כי האיש הזה הוא רם ונשא, בעל נכסים הראוי לישב על הכסא, טורי זהב בידו ושמן זית זך בכדו. על כן עצתי אמונה, שתושיבוהו בראש במקומי, נאה לו להיות רב בעיר ואם בישראל, איש חי רב פעלים מקבציאל». עמדו טובי העיר בחיל ורעדה, לשמע דברי מורם ורבים הגאון הזקן; פחד גדול נפל עליהם, והדבר לא הי' בפיהם. גם בעל טורי זהב עמד נבהל ומשתומם, בשמעו את הדברים היוצאים מפי ראש גולת אריאל, המופלג בחכמה וחסידות כדניאל, הרואה חובה לעצמו, להיות מצוה להושיבו במקומו, בעודנו בחיים חיותו. עמד בפיק ברכים, פתח פיו ואמר ברעד שפתיים: «מורי ורבי! עפר אני תחת כפות רגלי אדוני, גדול מרבן שמו ועניו הוא כהלל, כסאו מרום מראשון, ומה אני ומי אני שאשב עליו בחייו?» אך הזקן עמד על דעתו ואמר: «זקן אני, נס לחי ועיני כהות, ומחמת תשישותי אין בכחי לנהל את עדת ה' על מי מנוחות. והנה הקרה ה' לפניכם איש מלא רוח ה', שיצא ויבא לפניכם; יעלה איפוא ויבוא ויגיע למקום המוכן לו». ראו אנשי הקהלה, שדברי רבם נאמרו בלב שלם, בלי שום פניות, השאירו אותו על כסא הרבנות, ואת בעל טורי זהב מינו לראש בית דין. וכאשר נפטר הרב הגאון ר' מאיר ז"ק והלך לעולמו, הושיבו את בעל טורי זהב בראש, והי' לאב בית דין וראש ישיבה דק"ק לבוב המעטירה.

— יג —

ענין נורא מבעל דרכי תשובה אודות הקאקוס-פוטער שלא מצא המשגיח בבית המכונות ושכח המפתח בחדר המכונה.

שם במרחץ ישבנו יחד אני ... עם כ"ק אדמו"ר בעל דרכי תשובה זצ"ל על ספסל בתוך היער. ושאלנו את כ"ק אודות ה"קאקוס-פוטער" שמסתפקים ממנו למאכלי בשר ולמה לא ניהוש כמו בחלב שקדים שצריכים להניח שקדים כשמבשלים אותו עם בשר דלא ליתי לאחלופי. והשיב לנו: מה לכם לשאול אותי שאלה זו? הלא אי איישר חילי אבטליני' לגמרי. כי אני שלחתי את בני (בהמ"ח מנחת אלעזר) לעיר אוסט, מקום הפאבריק הגדול צערעס, ובבואו בבית המכונה וישאל: היכן הוא המשגיח? ויענו אותו: עתה הלך לביתו. הלך אחריו ויאמר לו: היכן המפתח מחדר הכשר? ויאמר שכחתי אותו בבית המכונה. ודי בזה. ועוד לו יהי שעומד שם משגיח בתדירות, האיך אפשר להיות משגיח בפאבריק גדול אשר יוצאים ממנו 24 וואגאן סחורות הנעשים מחלב, בורית ונרות ועוד ועוד וקנים (ריירען) שופכים מזה ומזה מתהום ארצה ועד רום רקיע. ובעיני בשר אי אפשר להיות משגיח על זה. ועוד הסכמנו זה זמן לא כביר באסיפה כללית שלא ליתן שום הכשר רק לאנשים שיש להם בעצמם נאמנות בעניני כשרות, להם יתנו הכשר לכשיבואו במקום שאין מכירים אותם ויתנו עידיהן בכתב הכשר. ומה אוכל לעשות שאין לי כח לבטלו. ועוד אספר לכם זה זמן לא כביר רצה האדון... לעשות בית חרושת (פאבריק) בעיר טשאפ ורצו ליתן לי שני אלפים לשנה שאניח הבד"צ שלי ליתן לו הכשר ומשגיח, ולא נתתי מטעם הנ"ל. ועוד האיך אתן הכשר על דבר שאדמו"ר הקדוש משינאווע אסרו.

(מס' שיחות יקרים אות פ')

— יד —

הרה"ק ר' חיים מקאסוב סיפר מאחד שהיה צריך להתגלגל שוב בעוה"ז משום שינק מנכרית.

מובא בספר ספורי חסידים, שהרב הקדוש ר' חיים מקאסוב זצ"ל סיפר מעשה נורא: פעם אחת באה אשה אחת לפני הבעש"ט זי"ע ובכתה לפניו היות שהיא ל"ע חשוכת בנים, שיברך אותה שתלד בן זכר. והבטיח

מט

לה הבעש"ט זי"ע שבוזו השנה תפקד בכזו זכר. וכן הי' לתשעה חרשים ילדה בן זכר, ילד נחמד למראה וטוב תואר שאין דוגמתו. לסוף שנתים נסעה אתו אל הבעש"ט זי"ע שיברך אותו, וכשבאה להבעש"ט לקח את הילד בידי וחיבקו ונשקו ואח"כ נסעה לביתה. וכשבאתה לבית נפטר הילד ל"ע. האשה צעקה מרה ובכתה מאין הפוגות על פטירת הילד, ונסעה להבעש"ט וזעקה על פטירת הילד. ויען לה הבעש"ט: על תצטערי על פטירת הילד, והמעשה כך הי': מעשה במלך שלא היו לו בנים, ויתיעץ עם יועציו בענין זה. ויאמרו לו רק היהודים יכולים לעזור לך בזה לפעול עבורך ישועה. ויתן צו ליהודים שיתפללו לה' שיהי' לו בן, ואם לא יולד לו בן בשנה זו, בל יראו ובל ימצאו במדינתו ויגרשו אותם מארצו אנשים נשים וטף. ויתאספו כל היהודים בחרדה גדולה בבית הכנסת ויבכו ויצעקו במר נפש. והנה נשמה גדולה בשמים ששמעה צעקת בני ישראל, השטתחה לפני הקב"ה שהיא רוצה להיות בן להמלך למען הציל את היהודים מן הגזירה. בקשת הנשמה נתקבלה ובאותה שנה נפקדה המלכה בכזו זכר נפלא. בהגמל הילד התחילו לחנכו בלימודים, כי הי' מוחו נפלא וחריף, ויגדל הילד בלימוד ובכל מיני חכמות. ויקרא המלך כומר אחד מהכומרים ויורהו לקחת את הילד ולחנכו בלימודים. ויען הכומר שהוא מסכים להוראת המלך כמובן, אבל תנאי התנה: מכיון שבכל יום הוא עולה לשמים, הנה אז לא יכנס הילד אליו. ויסכים המלך על דבריו, ויקח הכומר את הילד וילמדוהו כל מיני חכמות. פעם אחת נכנס אליו הילד בעת שהי' הכומר מתבודד, וירא והנה הוא לבוש טלית ותפילין ומתפלל. וישאל הילד: מה זאת? ויען הכומר ויאמר: מכיון שגילית סודי אגלה לך את האמת. דע לך כי יהודי אני ורוב שנותי עברו עלי כך. לומד אני גמרא ומתפלל, והלימוד הוא מתוק מדבש. רק אבקשך על נפשי שלא תגלה חלילה דבר זה לשום ילוד אשה, כי באם ח"ו יודע למלך בטח ידונו אותי למיתה. ויבטיח הכומר לבן המלך שילמוד אתו בכל יום גמרא וספרי קודש של היהודים. ושמה מאוד לב הילד ללימודים אלה ואמר להכומר שהוא רוצה להתגייר, ויבקש ממנו עצה איך להביא הדבר לפועל. ויאמר לו הכומר שיבקש מאביו, היות שהוא רוצה ללמוד דרכי המדינה, לכן יתן לו רשות לנסוע לכל מקומות המדינה להתוודע עם השרים והמושלים, ואביו המלך נתן לו רשות על זה. ויברח בן המלך למדינה אחרת ובא אל היהודים. ושם הלך אל הרב ונתגייר ונעשה אחד מהצדיקים. כאשר נפטר בן המלך ובא לפני הבית דין של מעלה, לא מצאו בו שום גנדוד חטא, כי היתה נשמתו קדושה, ודנו אותו לגן עדן. ויבא מקטרג אחד ויאמר שיש לו ללמד חובה אחת עליו. במה שינק מנכרית שנתים הראשונות מחייו. ואף

שהי' זה מאונס, אבל גם זה דורש תיקון. ויצא פסק הדין שצריך להתגלגל שוב בעולם הזה ולהולד אצל בת ישראל ולינק ממנה שתי שנים ובוהו יתקן הפגם הנ"ל. וסיים הבעש"ט להאשה: ועכשיו מה איכפת לך שילדת נשמה גדולה וקדושה זו, את צריכה לשמוח שנפל בחלקך דבר גדול כזה.

פ"א כשישב אצל השלחן ביו"ט וכפי המנהג אצל צדיקים שהחסידים מציגים משקה יין ומכריזין שם האיש המציג היין, ופתאם צוה להמשימש שיקח היין בחזרה, ואמר כי מבואר במשנה מכשירין פ"א דמשקה שתחלתו ברצון וסופו שלא לרצון הר"ז מכשיר לקבל טומאה, וה"נ משקה הזאת תחלתו ברצון כשמצוה ליתן הוא נותן ברצון, אבל סופו שלא לרצון כי בשעת התשלומין הוא אבק גזל כי אינו נותן ברצון ואגלאי מלתא למפרע שאינו נותן בלב שלם לכן אין רצוני בזה, והרגיש תיכף בהרגשת קדשו כי האיש המצוה ליתן את היין בשמו אינו נותן ברצון, לכן צוה לסלק את היין מהשלחן.

(מס' אהל שלמה מהרה"צ מרדאמסק אות נח)

— טו —

**אשת אחד הגאונים מירושלים קנתה בשר מקצב ידוע
למוסמך אבל ראתה איזה שינוי בבשר, לבסוף נתגלה שהי'
בשר גמל.**

שוב מעשה שהי', פעם אחת קנתה אשת אחד הגאונים מירושלים בשר מקצב ידוע למוסמך, והואיל ומובטח להם לצדיקים שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם, ומונעין מלהלכד באכילת איסור המטמא טומאת הנפש, עשה עמה הקב"ה נס ופתח את עיני' וראתה איזה שינוי מיוחד בבשר זה, ונתעורר לבה לעשות בירור על הבשר, והוברר לה כי הבשר שהקצב מכר לה הי' ממש בשר גמל. ואיך הגיע ליד הקצב הכשר הזה בשר גמל? הוא החליף בשר עם קצב אחר, וגם הקצב ההוא הי' ירא אלקים, וגם הוא לא ידע שמחליף עם בשר גמל, אלא שקיבל את הבשר ממישהו ולא חשד בכלום.

שוב אספר לך מעשה שהי' בירושלים, חברי ועד העיר האשכנזי התלוננו קשות על כשרות הבשר והפקוח של השחיטה הכללית בעיה"ק ירושלים, ויסדו להם בשנת תרפ"ו שחיטה נפרדת עם השגחה חמורה ומדוקדקת ביותר. לשם כך לקחו להם משיגית ת"ח גדול וירא שמים מאוד, בן ישיבה, העמידו

נא

אותו משגיח באטליו ומסרו את מפתחות האטליו בידו של המשגיח. והוא הי' יושב שם מבוקר עד ערב ופתיחת החנות וסגירתה על ידו. הם לפי תומם חשבו שהבשר שהם אוכלים הוא כשר בלי פקפוק אף למהדרין. ובאמת, היש לך פקוח גדול מזה? ומה יכולים לעשות יותר מאשר להעמיד משגיח שיהי' באטליו כל זמן שהאטליו פתוח. ועל סמך הפקוח המדוקדק הזה העדיפו כל היראים והשלמים שבירושלים לקנות מחנות זו. אך לדאבון לבבם הרב הוברד להם אחרי זמן רב כי הם נכשלו קשות, שהיו קונים בחנות זו גם נבלות וטריפות, כי הקצב התאים לעצמו מפתח לחנותו, ובלילה, בשעה שהמשגיח הי' נח מעמל יומו בסיפוק רב כי על ידו זוכים כל היראים החרדים לדבר ד' המדקדקים בכשרות לחתיכת בשר כשר, הי' הקצב פותח את החנות ומכניס לתוכה חתיכות נבלות וטריפות, והי' מוכרן למחרת ביום לעיני המשגיח, שלא עלה על דעתו לחשוב שהקצב יעיז לעשות ככה.

(מספר גבול ראשונים פרק ג')

— טז —

הגה"צ העצי חיים היה פעם העיר בוקארעשט, רומני' ולא רצה לאכול בשר שמה.

מִרְן הַעֲצֵי חַיִּים ז"ל הי' פעם בעיר בוקארעשט ברומני', והכינו עבורו בשר מבושל שהובא מביתו, והעצי חיים ז"ל לא רצה לאכול, ושאלוהו משום מה לא ירצה לאכול, הרי הכל כמו בביתו? וענה ע"ז: אחרים אינם יודעים מזה, ויחשבו אם אאכול בשר בעיר חפשית כבוקארעשט, ודאי שאפשר לאכול שם, לכן הנני נמנע מלאכול בשר כל זמן שהותי בעיר זו.

(מספר האז"ב אות ס"א)

— יז —

מעשה שהי' אצל השר שלום מבעלזא, שאחד לקח סם רפואה בפסח שהי' בו חשש חמץ ודנו אותו בעולם האמת על זה.

מִזְבֵּא בַסֵּפֶר דְּבָרֵי אֱמוּנָה, בְּשֵׁם הַרְה"ח ר' יואל אשכנזי (שליט"א) זלה"ה, הנה איש אחד מיאס בא אל כבוד הגה"ק שר שלום מבעלזא זי"ע, ואמר למשמשיו שצריך ליכנס פנימה בדבר נחוץ מאוד. כשנכנס לקודש פנימה,

אמר לו הרה"ק: זי"ע: פתח פיך ותעיד. פתח פיו ואמר: אני מעיד שחברי ירא ליקח הרפואה מחמת שהי' בה חשש חמץ, אלא מכיון שהי' פיקוח נפש הכרחתו ליקח הרפואה, אמר לו הרב ז"ל: תוכל לילך לשלום.

כשיצא מהרב ז"ל, שאלו אותו מה שהי' המעשה, וסיפר שאברך חברו וידידו הי' חולה, והוצרך ליקח סם רפואה, אלא כיון שהי' בו חשש חמץ, לא רצה לקחתו, ואני הכרחתיו ליקח אותו, וכשמת ועלתה נשמתו לפני בי"ד של מעלה רצו לדון אותו על מה שלקח הרפואה שהי' בה חשש חמץ, השיב שהוא לא רצה ליקח רק חברו הכריחו, אמרו שם שחבירו יבוא לעולם האמת להעיד שלקחת הסם שלא ברצונך רק מחמת הכרחתו, ובא בלילה בחלומו אליו וביקש ממנו היות ואנשים אחים אנחנו, לכך במטותא מינך שתבוא להעיד עלי. ובבוקר וירא והנה חלום, והסיחו מדעתו באמרו חלומות שוא ידברון, ובלילה השני והנה עוד הפעם בא כדאתמול, וכך הי' כמה לילות, והלך אל ר' משה טוביבש ז"ל בעל קרני ראם, וסיפר שכבר כמה לילות הוא בא וחוזר ובא וטענתו בפיו שאבוא להעיד בעולם העליון, ע"כ תנה לי עצה נכונה, והשיב לו, שבאם יבוא עוד הפעם תאמר לו שע"פ דין תורה התובע הולך אחר הנתבע, לכן יבוא הוא אל בעל קרני ראם, ובכאן יעיד עליו, וכך הוה. כשבא אליו אמר לו כמו שצוהו, בא לו הנפטר עוד הפעם בחזרה ואמר היות שארמור"ר מבעלזא זי"ע הוא חד מבי דינא של מעלה, לכן תוכל לילך אצלו ושם תעיד, ולכן בא לכאן אל הרב מבעלזא, זי"ע ועכ"י.

— יח —

הרה"ק ר' זושא מאניפאליע נרד במדינות אשכנז והחזיר בתשובה רוב הילדים דשם.

דבר זה שמעתי בילדותי מפי החסידים אנשי השם שבעיר קוטנא, כי הוי עובדא שפעם אחת נרד הרב ר' זושא במדינות אשכנז, ובא לאיזו עיר, ואנשי העיר ההיא בראותם מעשיו ודרכיו, זלזלו בו הרבה, ולא פנו לדבריו כלל, והוא הלך בבוקר לבית הכנסת להתפלל, וגם שם בבית הכנסת עשו ממנו קצת אנשים חוכא ואיטלולא וגם התינוקות התחילו לשחק בו, כדרך תינוקות שמשחקין מאיש זר ומשוגע הבא אל בית המדרש ובית הכנסת, אז פנה אל הילדים ואמר להם: אהוביי הילדים, התאספו נא והתקבצו ובואו כולכם אלי בקבוצה אחת, ויתאספו יחד כל הילדים שבבית הכנסת ויבואו אליו ויעמדו

מסביב לו, והוא עמר ביניהם. וישם פניו אליהם ויאמר להם: אהוביי הילדים, הסתכלו נא היטב. והילדים חשבו כי יעשה להם איזה שחוק או איזה מעשה להטים, אבל הוא לא עשה כלום רק הביט בפני כל ילד וילד והסתכל בו היטב, ואח"כ שלחם מעל פניו ואמר: לכו לביתכם. והנה בבוא הילדים לביתם לעת האוכל והגישו לפניהם לאכול, לא רצו לאכול; זה אמר: איך אפשר לאכול והחלב הוא חלב עכ"ם. וזה אמר: איך אפשר לאכול והחמאה היא של גויים, וזה אמר: איך אפשר לאכול והבשר לא נמלח כהוגן. הכלל, רוב הילדים או כולם מאנו לאכול כל אחד בבית אביו, באמרם שהמאכלים הם טרפה והכלים הם גם כן טריפה. ואשה אחת סיפרה לשכנתה: הראית מה עשה לי בני, שבשום אופן אינו רוצה לאכול באמרו שהמאכל אסור. וחברתה גם היא השיבה כנגדה: הנה גם בני צועק שצריכים לשבור את כל כלי הבית, ולא ידעו מה לעשות, עד שנעשה מזה רעש בכל העיר, ואמרו אין זה כ"א שהאיש הור שהסתכל בהם בבית הכנסת פעל עליהם כל זאת, ובוודאי הוא איש קדוש ונורא וצריכים לפייסו ולבקש ממנו שיורנו לתקן כל אשר שחתנו. וכן עשו ובאו לפניו אנשי העיר בקידה והשתחוו, ובקשו אותו שימחול להם על עלבונו ויורה להם דרך תשובה. והוא נעתר לרבריהם והעמידם על דרך התורה והיראה ונפרד מהם בכבוד גדול.

— יט —

אכילה בטהרה

פעם אחת בהיות הה"ק מהר"מ ז"ל (מנדבורנא) בבייסטרא אשר במארמאראש על איזה שב"ק, ונתאכסן אצל בעה"ב אחר, וכאשר עשתה בעלת הבית את הדגים אשר היו מיועדים להה"ק ז"ל, הריחה בהם ותחפוץ בהם, ולפי שהיתה במצב כזה שסכנה לה שלא לטעום מהם, לכן לקחה מהן מעט בשעת עשייתם ותאכל, ותשבץ ותותר. אולם הה"ק ז"ל לגודל פרישותו הי' מקפיד שלא לאכול מדבר שאכלה ממנו אשה. ויהי כאשר נתנו הדגים אל השלחן בליל שב"ק להה"ק ז"ל, הרגיש תומ"י ולקחם בידו ויבט בהם קצת והניחם בצד אחר, ויאמר: דרכי הוא מעולם ליתן שיריים, ואשת הבעה"ב חשבה שאנכי אאכול את השיריים שלה; לא, איננו צריך לי. ויתנם בחזרה ולא אכלם. ויהי לפלא.

(מספר תפארת מרדכי)

- כ -

מעשה נפלא מהה"ק ר' אברהם בן הרה"ק מסטרעטין
שהרגיש בבשר שיש בו צד איסור וקרא להשו"ב והודה
ששחט בלי טבילה.

הרב הק' הנ"ל (מוה"ד אברהם זללה"ה בן הה"ק מהרי"ץ מסטרעטין זללה"ה)
הי' מקפיד מאוד שהשו"ב יטבול עצמו במקוה קודם השחיטה. פ"א
לא הי' לו פנאי להשו"ב ושחט בלא טבילה. ודרכו הי' כאשר הובא לפניו
איזה מאכל הי' מריח קודם אכילה, ובוה הי' מדגיש אם יש בו איזה צד
איסור. וכאשר הובא לפניו זה המאכל מהבשר ששחט השו"ב בלא טבילה,
הרגיש תיכף וקרא להשו"ב ושאל אותו, והודה ששחט בלא טבילה, וקנס
להשו"ב והזהיר אותו שלא יעשה עוד הפעם כן. וזה גלוי וידוע שהי' לו חוש
הדיח שהי' מדגיש תיכף כאשר הי' מריח בהמאכל אם יש בו איזה נדנדוד
ספק איסור.

גם זה גלוי וידוע שאביו הק' וגם הוא ז"ל היו מקפידים מאוד שאשה שפרסה
גדה לא תעשה עבורם איזה דבר מאכל, וכל החסידים היו יודעים מנהגם זה.
פ"א הי' הה"ק מהרי"ץ עם בנו ד' אברהם הנ"ל (מסטרעטין) באיזו עיר,
והכינו עבורם איזה סעודה, ובאה שכנה אחת לסייע לבשל, והאשה השכנה
לא היתה טהורה, וכאשר הניחו המאכל לפני הק' מהרי"ץ, הרגיש תיכף ולא
רצה לאכול ושלח את המאכל לבנו הק' ד' אברהם, וכאשר הי' רוצה לאכול
והי' מריח בהמאכל, אמר שגם הוא אין רצונו במאכל כזה, ולא אכל כלל.
וחקרו ודדשו על הדבר, עד שנודע להם שבאה אשה שכינה לבשל המאכל
ולא היתה טהורה, ומחמת זה לא הי' רצונם לאכול כי היו מקפידים על
הדבר הזה.

(מספר דגל מחנה יהודא אות פ"ב ופ"ג)

— כא —

מין אחד הי' רגיל להתוכח עם הגה"ק ר' יצחק שור אודות הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ופיטם שלשה תרנגולים בבשר חזיר ומכרם להרבנית.

בשאלות ותשובות כח שור להגאון המפורסם מוהר"ר יצחק שור זצ"ל שהי' אב"ד גוואזריץ, כתב שם בהקדמה נכדו הרה"ג מו"ה אבנר כתבן אב"ד רומניק-סאראט, איך שהי' בעיר גוואזריץ מין אחת, שהי' רגיל תמיד להתוכח עם אא"ו המחבר, ופעם אחת התוכח עמו בדבר הפסוק "לא יאונה לצדיק כל און" (משלי י"ב כ"א), באמרו כי מצד השכל והחקירה הוא דבר בלתי אפשרי, והביא כמה ראיות לדבריו, ואא"ו סתד כל דאיותיו עד כי הלך מביתו סד וזעף. ולמען נסות היעמדו דברי אא"ו לקח המין שלשה תרנגולים מסודסים ופיטם אותם רק בבשר חזיר, עד כי עכו ושמנו מאד, וישלה למכרם בשוק על ידי אחד ממשרתיו הנאמנים, וצוה עליו שישתדל למכרם רק על בית הרב, ואפילו במחיר קטן פחות משוויים, ובאם יבא איש אחר לקנותם יבקש מחירם כפליים ושלש.

וכן הי' כי הרבנית קנתה אותם, ותיכף נתנה לשחוט אחד מהם, וחלק ממנו בשלה לסעודת הערב, אבל אא"ו הי' דרכו בקודש תמיד, שכל זמן שלא נתבררה לו הסוגיא או הענין שעמד בו לא הי' אוכל וטועם מאומה, אף אם נמשך הדבר זמן רב, וכן הי' אז כי נתמשך עיונו באותו לילה בדבר הלכה בסוגיא קשה ולא אכל באותו לילה. וזגתו הרבנית הטמינה התבשיל עם בשד העוף ליום השני, וכב"ב אכלו רק לחם וביצים. ביום השני כאשר באה לקחת הקדירה להחם על הכירה, מצאה פני הקדירה מכוסים קורי עכביש, ותראה זאת לבעלה הרב, ויאמר כי תשאיר הקדירה עם קורי עכביש כמו שהיא, ותבשל משאר הבשר בקדירה אחרת, ותעש כן. אבל ביום ההוא נקרא אל סעודת פדיון הבן ולא אכל בביתו, והטמינה הרבנית גם את הקדירה ההיא על יום המחרת. בבוקר מצאה גם אותה בקורי עכביש על כל הקדירה, ותודיע לבעלה. ויצוה להניח גם זאת ולבשל משאר הבשר בקדירה אחרת, וכן עשתה.

ביום ההוא באו לפניו שני אנשים לדון על סכום גדול וצדף עמו שני דיינים והמה היו תלמידיו, ויהי בעת ישבו למשפט וישלח את השמש להביא לו אבק שאיפה (שנופפטאבאק), וילך אחד מבעלי הדין החוצה, ויאמר להשמש לתת אותו להביא את הטאבאק והוא ילך לקדוא את פלוני, ויעש כן.

ובעה"ד קנה את הטאבאק והטמין בשולי הכלי שלשה אדרכמוני זהב ויכס עליהם עם אבק הטאבאק, ויתן להשמש למסור את הכלי להרב. ויהי כצאת בעה"ד החוצה והרב ובית דינו נכנסו לעומקא דדינא להוציא לאור משפט צדק עפ"י ד"ת, ותהי דעת אא"ז נוטה לזכות את בעל הדין הנ"ז. והדיינים נסו להראות לו עפ"י דינא כי הצדק עם הבע"ד שכנגדו, אבל הוא שם דבריהם לאל ויוכיח בכמה טעמים כי הצדק עם הראשון, וכה נתפלפלו כל היום עד אם יצא המשפט לאמתו, וכן נטמנה גם הקדירה ההיא על יום השני. כ"ה הלילה ההוא לא נתן הרב שינה לעיניו בחקרו משפט לברר דין אמת, ומהיותו ער שאף הרבה מהטאבאק עד בואו על המטמון אשר נתן בעה"ד בכליו, ויחרר לקראת המראה לאמר: מי שם זאת באמתחתי. ויחכה עד בוקר עד בא השמש, ויאיים עליו למען יגיד האמת, אי איפה ומיד מי לקח הטאבאק. ויספר לו כל הענין, וישלח תיכף לקרא את בעה"ד ויוכיח אותו על פניו, וישיב לו את השלשה אדומים אשר ביקש לעורר בם את עיניו לעות משפט. אחר כך באו הדיינים ויספר להם הענין, ויחד ישבו למשפט ונשאו ונתנו כהלכה בלי נטייה, והצדיקו יחד את הצדיק והרשיעו את הרשע כפי משפט הד"ת. וא"ז נתן תודה לד' אשר מנעו מעשות עול במשפט ולהורות עמל ח"ו. והרבנית לקחה את הקדירה עם המרק עוה"פ, ותמצא גם הפעם מטוה עכביש עלי, ותמהר לספר לבעלה. ויכר הפעם כי לא דבר ריק הוא! ויאמר הלא דבר הוא! ומאת ד' היתה נסבה זאת. ועתה אל תגע בקדרות האלה ואל תבשלו עוד הבשר, ואל תשחטו עוד מהתרנגולים האלה עד אשר נראה רצון ה' בענין זה.

וכן ה', בו ביום בא לביתו המין הזה כדרכו, והתחיל עוד הפעם להתוכח אתו בדבר הכתוב "לא יאונה לצדיק כל און" עד כי אמר לו: "הלא אדע כי צדיק אתה. אם כי אתה בענות רוחך לא תודה לזה, אבל לא תוכל להכחיש דבר הידוע לרוב העולם, המעידים עליך כי צדיק אתה, ועל כל זה אכלת בשר חזיר". וישתומם אא"ז על זה ויאמר: איך תרהיב עוז בנפשך לומר כזאת? ויען המין: "הלא אשתך קנתה הג' תרנגולים אשר אנכי פטמתים רק בשומן חזיר, וגם נודע לי כי שחטת אחד מהם ובשלוהו ואכלת". אז הרים אא"ז ידו לד' ויברך אותו שנית על אשר שמרו מתקלה לאכול מאכל איסור ח"ו. ויספר להמין את כל הענין, והראה לו את כל שלש הקדירות עם מטוה העכביש אשר עליהן והבשר הנשאר כי לא טעם אף אחד מב"ב מכל זה. וישתומם גם המין ויאמר, עתה ידעתי כי ירא ד' אתה, ולא אינה לידך כל און.

— כב —

עובדא מזעזעת באחד שרצה לנסות את הגאון ר' ארי'
ליוב.

מוזבא בנר ישראל עובדא מזעזעת באחד שרצה לנסות צדיק אחד להכשילו במאכלות אסורות. הגאון ר' ארי' לייב ז"ל, רב דקאטרינגען יצ"ו, נקרא לעיר מעמעל לדון בסכסוך של שני גבירים, ובמעמעל דר אז תושב קאטרינגען. כששמע שהרב שלו נמצא בעיר, רצה לילך להזמינו אצלו. זה הי' בעשרה בטבת. אחר התפלה נכנס לביהמ"ד הגדול במקום שהתפלל ר' לייבעלע; ניגש אליו בהכנעה גדולה, ופנה בבקשה שהרב יחלוק לו כבוד גדול הזה, לבוא לאכול בביתו הסעודה שאחר התענית, והוא לא פנה מביהמ"ד עד שהבטיח לו שימלא בקשתו. בערב בא ר' לייבעלע לביתו, ומצא שם אורחים חשובים ונכבדי העיר, שהזמין אותם בעה"ב לכבוד האורח הנכבד. הבית הי' מלא אורה כמו ביו"ט. כשכל האורחים הסבו לשלחן, כיבדו אותם בחמין (טיי) ואח"כ פירות, ותיכף אח"כ רחצו ידיהם ואכלו פת, ואח"כ הביאו לשלחן אווז צלוי שריחו מילא את כל אויר הבית. ולגודל פליאת המסובין שם ר' לייבעלע את ידיו על מצחו והתעמק במחשבותיו, וכשהסיר ידיו ממצחו אמר: אם א' יביא מים אחרונים, אז אברך ברכת המזון. הבעה"ב התבייש מאוד ואמר להרב: למה לא יאכל כבודו מהאווז? הלא נשחט כדיו, ונשרה ונמלח כדבעי ואין שום חשש בעניני כשרות, והוא כשר למהדרין, גם האורחים בקשו את הרב שיאכל האווז, אבל הרב באחת לתביא מים אחרונים, והרב בירך ועזב את הבית. כל האורחים ליוו אותו עד האכסניא שלו וחזרו אל הסעודה. כולם התפעלו על התנהגותו של ר' לייבעלע, כי הי' ידוע לכל גודל זהירותו בכבוד בני אדם, וניסו למצוא פתרון מה הביאו לבייש את בעל הבית. אבל עוד קודם הסעודה פרץ בעה"ב בבכי, וצעק בקול צעקה גדולה ומרה: "הרב הוא הצדיק ואני הרשע!" והמשיך בקול נמוך: איני יכול עוד להתאפק, אני צריך לספר האמת. האווז לא נשחט מעולם, רק אני חנקתי אותו בידים, ושלחתי על ידי שפחתי הערלית לתגור גוי לצלותו, כי רציתי להראות שאני יכול להכשיל את הרב עם מאכל נבילה. נשתוממו כל העומדים שם בשמעם דיבורים נוראים כאלו, וכולם ראו בחוש כמה גדולים דברי חכמינו ז"ל שאמרו: מן השמים משמרים לצדיק שלא יכשל במאכל אסור.

— כג —

מעשה מבעל התניא שהיה לו חוש הריח כמוריה ודאין.

פעם אחת זכיתי לנסוע עם כ"ק (אדמו"ר הוקן בעל ה"תניא" נבג"מ), ובאנו לכ"ק קריסלאוועז, ונתאכסנו בבית החסיד המפורסם הנקרא ר' ישע'ילע קריסלאוועד, והוא לא הי' בביתו ובלילה דרש כ"ק דרוש ונמשך הדרוש עד אחר חצי הלילה, עד שאשת בעה"ב לא המתינה ליתן לכ"ק סעודת ערבית והלכה לישון. ואחר הדרוש נתן המשרת לכ"ק את הסעודה, ובבוקר קורם התפלה הלכתי בפרודור לעשן הליולקע, שמעתי שאשת בעה"ב בוכה ומיללת כמו על מת ד"ל. ושאלתי אותה: מה זאת? ואמרה: איך לא אבכה, כי השם זיכני שישכון כ"ק אדמו"ר בצל קודתי, וכעת נעשה סיבה רעה, שאכל כ"ק טריפות בסיבתי, כי הלכתי לישון ושכחתי לאמר שיש בצד אחד בכירה קדירה, והוא טריפות שבישלנו בעד שר א' שהוא לן בביתי, והנה השר לא בא לאכול ורמיתי שנשארה קדידתי בשלימות, וכעת דאיתי שנתחלפו הקדירות ונתנו הטריפות לכ"ק והכשדה נשארה בשלימות. כשמעתי זאת נפל עלי פחד עד שארכובתי דא לדא נקשן, והלכתי להמשרת, ואמר לי המשרת: מהו הפחד הגדול אשר על פניך? וסיפרתי לו הסיבה הרעה. ושחק ממני המשרת, ואמר לי: שוטה, וכי אין אתה יודע ומכיר קדושת דבינו, ואיך תאמין שיאונה לצדיק עון כזה. והוליך אותי לחדר והראה אותי איך הקדירה היא מלאה ולא נחסר ממנה טיפה. ואמר לי: תאמין לי שכך הי' ערכתי לו את השלחן ונטל ידיו ובירך המוציא, ואח"כ לקח כף ושאב מעט מהמרק והסתכל בו ואמר לי: אין רצוני לאכול את המרק. אמרתי לו: אפשר שיאכל כבודו את הבשר, כי לא אכלתם כל היום כי אם ב' כוסות טייא? ושחק ואמר: גם לא את הבשר מזה. ולקחתי ממנו ושפכתי בתוך הקדירה. והנה אתה דואה בחוש שלא נחסר אף טיפה. ואח"ז שאלו החסידים את פיו הקדוש מאין ידוע לו בהסתכלות בהכף שזהו טריפה? ודרכו בקודש הי' להלביש כל המופתים בלבוש הטבע מצד מהותו ההצנע לכת בתכלית. אמר להם: כמדומה לי שאתם סוברים שזהו מופת השגת הרוחניות. לא כן הוא הענין. כי המחשבה הנופלת לאדם פתאום אינה לחנם. ובעת שלקחתי הכף בידי נפל במחשבותי דין מעניני הטריפות לכן לא רציתי לאכול.

(מספר סיפורים נוראים)

— כד —

הרה"ק בעל יוטב לב הרגיש שיש בהרוטב שומן של בשר
בהמה ולא אכלו.

פעם אחת התארח מרן בעל יוטב לב זצ"ל אצל ת"ח אחד, ואמר לבעה"ב שאינו אוכל בשר בהמה, וכשעשו הסעודה בשבילו בשלו רק בשר עוף, והביאו לפני הרה"ק זצ"ל הרוטב, ולא נגע בו רק סיפר סיפורים והאריך במעשיות. והלך בעה"ב למטבח ושאל את המבשלת מה אירע בבשר זה. וסיפרה כי היום שחטו עוף רזה מאוד, שלא הי' ברוטב שום שומן, ולקחה הרוטב של בשר בהמה שהיתה מלאה שומן, ושפכה מזה להרוטב שהכינה להיטב לב, כדי שהרוטב של הצדיק יהי' עם שומן כדבעי. הבעה"ב נתפעל מאד ובא וסיפר הדברים לפני הרב, אמר לו הרה"ק בפנים שוחקות: הלא אמרתי לך שאינו אוכל בשר בהמה.

— כה —

לא רצה לאכול בכלי שלא נטבלה

הגה"ק זצ"ל הי' אצל בעה"ב אחד והכינו לו קערה עם מרק, ולא נגע כלל בהמאכל, רק סיפר מעשיות זמן רב. ואח"כ שאל אותו הבעה"ב למה אינו אוכל, והשיב: התרצה שאוכל בכלי שלא נטבלה?

— כו —

הגה"ק מוה"ר אברהם יהושע פריינד אבדק"ק נאסאד היה מחמיר על עצמו אפילו בדברים שמוותרים על פי ההלכה.

בענין מאכל ומשתה ראו גודל קדושתו ודקדוקי מצות שלו על כל דבר ודבר, ועל כל דבר שהי' לו ספק ברכה הציע כל השיטות עד שבירר ההלכה לאמיתה של תורה. דרכו הי' שלא הי' שותה יי"ש רק הבא מיורה חרשה שלא נשתמש בה יין נסך בשום פעם, ולא מיורה שנשתמשו בה יין נסך והגעילולה כמבואר בשו"ת קול ארץ (יו"ד סי' ג"ו) דהואיל והשלאנגען ארוכים ועוקמים והולכים בדרך עקלתון אי אפשר לנקותם מאיסור בעין וע"כ לא

מהני להם הגעלה, ואף אם מבשלין אותן בעפר עד שנפגם, מפקפק בזה הרבה, הגם דלא מסיק שם להדיא לאיסור וכל העולם נוהגין היתר לבשל היורה באפר עד שנסתלק כל הריח ואח"כ להגעיל, עיין תשורת ש"י מהר"ת סי' קנ"ה שמתיר באופן זה, ונוהגין כן אפילו לפסת, אבל רבינו החמיר לעצמו. ופעם אחת שהוצרך לבריאות גופו העלימו ממנו ונתנו לו י"ש שנתבשל ביורה שהגעילו ואח"כ גודע לו, והתענה ע"ז, כדאמרינן בירושלמי פרתו של ר"א היתה יוצאת וכו' לא שלו היתה וכו' עד שהשחירו שיניו מרוב תעניות. וביום שנודע לו זאת לא דיבר עם שום אדם ולא רצה לקבל פתקאות כמה שבועות כי נתעצב אל לבו אולי נכשל ח"ו.

— כז —

מעשה נפלא שסיפר אבדק"ק נאסאד.

סיפר רבינו ז"ל שפעם אחת שבת הרהגה"צ מוה"ר צבי האבדק"ק ליסקא ז"ל בק"ק סיגעט יע"א ובתוך הבאים אל שלחן המלך הי' גם אביו הרב ר' משה ארי' ז"ל והביא דורון לת"ח צלוחית יין ממרתף הר' נפתלי האלפערט ע"ה וגם הר' קלמן כהנא כיבד את הרב במובחר יינו. אכן כאשר הקריב אליו קרבנו וגם עשה פעולות שהרב ישתה מיינו, הוא ז"ל שתה דייקא מיין הרב ר' משה ארי' ז"ל, הגם שלא הי' משובח ואדרבה מעט חמצני (זייער לעך). וכאשר ראה הר' קלמן שהרב אינו רוצה לשתות מיינו, הרהיב בנפשו עוז לשואלו על טעם הדבר, וישיבהו הרב ז"ל אמריו בשיחה נעימה שבאמת גם הוא בעצמו אינו יודע הסיבה למה זה ועל מה זה, איזה הרגש פנימי ממריץ אותו לשתות מיינו של ר' משה ארי', וכפי העולה על רוחו ומדמה בנפשו כי הוא מחמת שכל אחד ואחד חומד ומתאוה להתדבק ולהתקרב אל שרשו, ובודאי היין הזה שהוא שותה הוא מכרם ישראל וע"כ נוטה לבו לבחור בו. וכאשר לאחר זמן פגע הרב ר' משה ארי' בר' נפתלי האלפערט; אז נדברו יראי ד' מגדולת הצדיק הזה שבא לבית מלונם, ובתוך הדברים הגיד לו שבאמת יש לו במרתפו יין משובח מזה שנתן לו, רק שגם הוא חשב בנפשו למשפט שלכבוד הרב ראוי והגון להקריב יין שהוא מכרם ישראל, ומובן שנתפעלו עד מאוד בראותם רוח הקודש דיבר באיש אלקים הזה.

(ע"כ מס' הדר"ק)

— כח —

מעשה נורא מהרה"ק ר' שמואל אבא מזיכלין, איך שאחד רצה להכשילו ביין נסך ונענש תיכף בעונש גדול.

בעת שהי' רבינו ז"ל גר בעיר אַזערדאָו משנת תרי"ב עד שנת תרט"ו, הי' שם באַזערדאָו איש אחד שהי' לו מסחר יין, ובכל ש"ק שלח בקבוק יין טוב לרבינו ז"ל לקידוש היום, ורבינו ז"ל היו שם באַזערדאָו גם כת אנשים מנגדים לו.

והנה' הרשעים האלו חשבו מזימות רשע ומצאו, כי הבא לטמא פותחין לו, והלכו לסוחר יין הנ"ל, ושיחדו את המשרת שלו במעות הרבה, כי המשרת הי' נעד חסד בינה, ופעלו אצלו שבעת שיתן לו אדונו הסוחר בקבוק יין טוב להוביל אותו לרבינו ז"ל על ש"ק לקידוש, או יחליפנו טוב ברע, ותמורת זה יקח בקבוק יין נסך שהי' אצל הסוחר הנ"ל עבור האינם יהודים, והיין שיתן לו אדונו ישאיר בבית ותמורת זה יביא לרבינו ז"ל היין נסך הנ"ל. והמשרת הפשוט הזה מחמת חמדת הממון שעיוודה את עיניו נתפתה להם לעשות הדבר הרע הזה ר"ל.

יודי היום עדב ש"ק בעת נתן הסוחר יין להוביל לרבינו זצ"ל, הלך המשרת והחליף היין הזה לבקבוק יין נסך כאשר יעצו אותו הרשעים הנ"ל. ואחד מן הרשעים הלך בלאט בליל ש"ק לעמוד אחורי החלון אשר בבית רבינו ז"ל, לדאות בעת אשר ישתה רבינו ז"ל ח"ו היין הזה, ואז ימצא ידים להוציא לעז על רבינו ז"ל ולרדפו רח"ל אשר זה כל מגמת הרשעים האלה. וכאשר החלונות שבבית רבינו ז"ל היו גבוהים מן הארץ מעט, הי' מוכרח להביא כלי גבוה למען לעמוד עליו שיוכל להביט בהחלון בעת כי יקדש רבינו קידוש היום.

והנה' אחר התפלה בליל ש"ק, ורבינו ז"ל בא לשלחנו הטהור ואמר שלום עליכם ועוד רבדי קודש כדרכו בקודש, והמשרת בקודש מזג את הכוס לקידוש ביין הזה, כי לא ידע המשרת בקודש משום דבר, והרשע הלז עמד אצל החלון וראה ושמח בלבו כי עוד מעט יצא זממו הרע לפועל.

אמנם כאשר אך פשט רבינו ז"ל את ידיו הקדושות ולקח הכוס מיד הנותן הי' הכוס מרתת מאד בידו, וכדגע רץ רבינו ז"ל עם הכוס בידו למקום אשר עמדה שם קערת שופכין ושפך שמה הכוס יין הזה, וצוה תיכף להביא לו יין אחר וגם כוס אחר, וכל העם העומדים שם בעזרת רבינו ז"ל השתוממו מאד, כי לא יכלו להבין ולדעת מה זה ועל מה זה, ותיכף הביאו לרבינו ז"ל

כוס ויין אחד לקידוש. וזה האיש הרשע אשר עמד אחורי החלון לדאות מה תהא בסופו, ובדאותו את כל אשר נעשה בבית דבינו ז"ל, גרע ונודעוע ורצה לברוח מהמקום הזה, כי ראה כי כלתה אליו הרעה ר"ל, אך מחמת הפחד והבהלה שנפלה עליו שכח שעומד על איוה דבר שגבוה מעל הארץ. וי"ד'י כאשר פשט את רגליו לברוח נפל על הארץ ושיבר את רגליו, וצעק בקול גדול עד אשר באו אנשים אחרי הקול לדאות מה זאת, ודאו כי שוכב איש על הארץ וצועק בקול, ושאלו אותו מי הביאו הלום, ומגודל היסודים אשר באו עליו התורה וסיפר להם את כל אשר עשה, וזמם לעשות, ותיכף הבינו ודאו בחוש את דוח קדשו של דבינו ז"ל, אשר מן השמים הודיעו לו להצילו מרבר איסור ונתקיים בו לא יאונה לצדיק כל און.

— בט —

מעשה נפלא מהה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא.

פעם אחת ישב הה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זצ"ה בסעודה, ואחד מגדולי הזמן ישב אצלו, והובא לפניהם בקבוק יין מחסיד אחד ומזוג לשניהם כוסות. והרב ז"ל הי' תפוס בדעיונותיו, ובין כך וכך בא בעל היין בבהלה שבנו החליף ולא הביא היין שאמר, ומוזה היין אין כדאי להרה"ק לשתותו, ונתקיים בו המקרא לא יאונה לצדיק כל און. ונצטעד מאוד הגדול היושב אצלו מה שלא הרגיש הוא בזה. ויאמר לו הרב ז"ל: לא נביא אני, דק אומר לך פידוש הפסוק הנאמר בבני יעקב בפרשת מקץ וישתו וישכרו עמו, ופידש"י ז"ל מיום שמכדוהו לא שתו יין ואף הוא לא שתה ועכשיו שתו. והוא פלא גדול — בשלמא יוסף שתה שראה את אחיו בביתו ושמת, אבל אצלם מה שמחה היום מיומים ומה דאו לשתות היום? הלא הם לא ידעו שיוסף הנהו. אלא ודאי שהשבטים הקדושים לא אכלו ולא שתו מעולם דק מה שהוא לעבודת הבורא, ועתה האט זיך געלאַזט טרינקען האַבען זיי געטרינ"ב קען ודל"ב זיעוכי"א.

(מס' דברי ישכר דוב)

— ל —

מעשה מרבינו יחיאל מפרישי שניצל משונאיו שרצו להכשילו ביו"נ.

מובא בספר שלשלת הקבלה מעשה גורא מהקדוש רבינו יחיאל מפרישי ז"ל תלמידו של רבינו יהודא החסיד, שהגיע לאזני המלך שיש לו מנורת שמן בביתו שמדליקין אותה בכל ערב שבת והיא דולקת כל השבוע, והלך המלך אליו לביתו להתוודע אם זה אמת. והמנהג הי' בעיר זו שהפריצים היו דופקים בביתם של יהודים שיתנו להם חפצים שונים. ורבינו יחיאל רצה שלא יפסיקו אותו מלימודיו, לקח מסמר והכה אותו בארץ, וכשבא איזה פריץ, כשדרך על המסמר נבלע הפריץ בארץ. כאשר בא המלך ודפק על הדלת, הלך רבינו יחיאל והכה על המסמר, אבל המסמר קרץ מן הארץ. ונפל פחד על הרב ואמר בוודאי שזה הוא המלך בעצמו. ופתח הדלת וביקש מחילה מהמלך. וגם המלך רעד ופחד, כי בהתחלה נבלע בארץ, ואח"כ שהמסמר קפץ מן הארץ, קפץ גם הוא מהקבר. וגם השרים פחדו שלא יבלעו בארץ, ובקשו ממנו להצילם. רבינו יחיאל לקח אותם לחרו ונתן להם מיני מתיקה להשיב את נפשם ויסעדו לבם. אח"כ שאל הרב את המלך מה מבוקשו שבא אליו. ויען המלך ששמע שמנורתו בוערת בלי שמן, בוודאי שזה כישוף. ואמר לו הרב שהוא אינו מכשף ח"ו, רק שיש בזה איזה מין טיט שהוא בוער ויש לו סגולות לזה, ושאל אותו למה נבלע בארץ. ואמר לו הרב שיש רוח בדלת, שכל מי שרוצה לעשות לו רעה הוא בולע אותו בארץ, רק אני הצלתי אותך. המלך החשיבו מאוד ובמשך הזמן נעשה מהחשובים של המלך. ויתקנאו בו השרים ויאמרו אל המלך: היהודי הזה הוא שונא שלך, ולראי, אם תיגע ביין לא ירצה לשתות ממנו. ויקרא המלך את הרב לביתו ונתן לו כוס יין שישתה ממנו. ואמר שעכשיו באותו מעמד אינו יכול לשתות, רק ישתה קודם שילך מכאן. ובעת שהמלך רחץ את ידיו, לקח את המים של הרחצה ושתה ממנו ואמר אל המלך: תראה שאפילו מי הרחצה שלך אני שותה, מפני שזה מותר על פי דת ישראל, ויין אסור עפ"י הדת שלנו, אבל לא מפני שנאה אינני שותה. ועי"ז התגברה חשיבותו אצל המלך ונעשה מאוהביו המקורבים וחי בעושר וכבוד.

(מובא בספר המנהגים)

— לא —

מעשה נפלא מהה"ק בעל תולדות יעקב יוסף.

פעם אחת נסע הרה"ק בעל «תולדות יעקב יוסף» זי"ע מביתו ושבת במקום אחד, הי' שם חנוני אחד מוכר יין טוב ויקר מאד, ורצה לכבד את הרב הקדוש לקידוש בקבוק יין טוב. טעה המשרת ולקח בקבוק של יין נסך והביא לבית הרב והעמידו על השולחן. פתאום נתפקע ונשבד הבקבוק מאליה, ולהחנוני הי' צער גדול מזה, שלא זכה שהרה"ק יקדש על יינו. הלך החנוני בפחי נפש לביתו, ומצא הבקבוק עם היין הטוב שהכין בשביל הרב עומד במקומו. שאל להמשרת? מה זאת? נתודע לו כי בקבוק היין שהביא לבית הרב הי' יין נסך.

(מובא בויכוחא רבא בין הרה"ק משעפטיווקא עם הנודע ביהודא זי"ע)

— לב —

מעשה באחד שאכל טרפות במשך זמן עבודתו במלחמה.

פ"א בא לפניו איש אחד שעבד בעבודת הצבא, ושאל לו זקיני זצ"ל אם לא אכל טריפות במשך זמן עבודתו, והשיב לא, והאיש הי' בעל תפלה, בבקר צוה לו אא"ז זצ"ל להתפלל לפני העמוד, ואמר הברכות וטעה ואמר ברוך וכו' שעשאני גוי, וצוה לו אא"ז זצ"ל לילך מהעמוד, ואמר שבכוונה עשה לו כן, מחמת שכחש לו, ולא הודה על האמת שאכל טריפות ע"כ פיו הכשילו לפני הכל שעשאני גוי, שאכל טריפות, וזה פלא.

(אהל שלמה מהרה"צ מרדאמסק אות נה)

— לג —

בענין לייסוד בית מזון כשר לבעלי המלחמה.

בתחילת המלחמה יסדתי בית מזון כשר לבעלי המלחמה ועי"ז נמנעו אלפים מישראל מלהכשל במאכלות אסורות. ומרן ז"ל שמח מאד בשמעו כל זאת, והגיע לו מזה נחת רוח ממש, כי אמר שגם בשרה המלחמה אסור לאכול טריפות כ"ז שיש לו לאכול לחם צד, וחובה היא למסור הנפש על זה עד קצה

האחרון. וממני למדו גם בשאר מקומות כמו אונגוואד וקאשוי. ופעם אחת אשר לא הודשה לבעל מלחמה אחר לבא חוצה לאכול סעודת ש"ק, הלכתי בעצמי אליו לקאסערן ולקחתי מאכלו עמי.

והנה כאשר באתי לאחד זמן לא כביד אל כ"ק מרן הק' זצ"ל לאונסדארף, ומובן כי ראשית שאלתו היתה אודות בית המזון, ושמת מאד על אשר הודעתי אותו כי ב"ה הצלחתי.

מוויען שלחו אותנו לפרעסבורג. ואחד זמן מה חלקו אותי אל מקום אחד הסאניטעטס אָבטיילונג. ובאותו יום שהוצרכתי לילך באה ידיעה מן המיניסטער, כי קהל פרעסבורג קיבלו רשות ליסד בית מזון כשר לבעלי הצבא. כי היו שמה ערך כמה מאות אנשים כשרים שלא נכשלו במאכלות אסורות. ואני קבלתי על שכמי משרה זאת, כי הודגלתי בה מכבר, ואשר עשיתי ה' הצליח בירי, כי אכלו שם כמה מאות אנשים חשובים. גם יסדתי להם סאָל-דאָטנהיים, אשר שם ישבו כתות ידאי ה' ולמדו איש איש לפי השגתו ויכלתו בחדר חם ומואר, ומרן ז"ל נתוודע מזה ושמת שמחה מרובה. ופלא גדול, כי טרם יסדתי הקיכע, עת נסעתי לבקר את כ"ק מרן ז"ל ובאתי בחדרו הק' בבגדי מלכות, ומישמש בהם ביריו הקדושים ואמר בבכי לא אוכל לדאותך באלה הבגדים, והוכרחתי להחליף שמלותי להתראות לפניו, אבל אחד שיסדתי הבית מזון, עת באתי לפניו מישמש ג"כ ביריו ואמר: אין זאָלכע בגדים קען מאָן אויך השי"ת דיענען. הבנתי כי סוף מעשה במחשבה תחילה, כי מאחד שבמונ-קאָטש כבר נוסד בית התבשיל ולא נצרכתי עוד שם, לכן מאת ה' היתה זאת וישלחני אלקים למקום אחד לתקן גם שם תיקון גדול להחיות עם רב מישראל במאכלות כשרות. ובאמת הצלחתי שם ב"ה במעשי אלו שלא כדרך הטבע, וראיתי כי רוח קדשו של מרן ז"ל נתקיים בכל פסיעה ופסיעה.

(מס' תולדות שמואל פ' י"א. מהגה"צ מאונסדארף זצ"ל)

— לך —

מעשה מדה"ק מהרש"ז מסטרעטין שהיה לו הרגשה דקה בעניני מאכלות אסורות.

הרב הקדוש מהרש"ו בן מהרי"ץ מסטרעטין זללה"ה הי' לו חוש הריח להרגיש בהמאכל אם יש בו חשש איסור. ופ"א הי' בעיד דאָזלע והיתה לו אכסניא אצל איש עשיר נכבר. ובליל שבת קודש כאשר הי' יושב ליד שלחנו הטהור, וכמה אנשים חסידים באו אצלו, וכאשר הובא לפניו ליפתן

משזיפים שקורין פלאמין לא הי' רצונו לאכול השזיפים. וחרה לבעל האכסניא שאין רצונו לאכול אצלו, וחושד אותו שלא בדק יפה לברור השזיפים מהתולעים, ושאל אותו על זה, אז הושיט ידו הקדושה להקערה ולקח אחד מהשזיפים ופתח אותו ומצא בו תולעים. אז ראה גודל קדושתו.
(מס' דגל מחנה יהודא אות צ"ה)

— לה —

גודל צדקתו ותמימותו של הגה"ק מקאלאמי וגודל ענות צדיק וקדושתו של הדברי חיים מצאנז.

ארשום בכאן ענין מבהיל הרעיון מגודל צדקתו ותמימותו של דו"ז הגה"ק מקאלאמי זי"ע וגודל ענות צדקו וקדושתו של מרן הגה"צ בעל דברי חיים מצאנז, מה ששמעתי כמ"פ מאבי מורי זצ"ל הי"ד, מה שספר לו הרב הקדוש בעל קדושת יו"ט זצ"ל מסיגעט. ובוה הלשון אמר לאבי ז"ל: אני אספר למעלתו מה שהייתי עד ראי' אצל הרב מצאנז ז"ל, עוד הייתי צעיר לימים הייתי בצאנז ואז הי' שמה גם הרב מקאלאמי, והושיבו אותו אצל הרב ז"ל, וכשישבו כל המסובין אל השלחן הטהור, והביאו מרק של בשר להרב ז"ל ולכל המסובים, שהיו כמובן אנשים מסויימים, ת"ח, חסידים ואנשי מעשה — ובתוך המרק הי' נתון מעט כרכום, הנקרא זאפערן (שהי' אז מנהג לאכול בהרבה מקומות), והרב ז"ל וכל המסובים התחילו לאכול והרב מקאלאמי לא טעם את המרק. ואחר שהרב ז"ל אכל מעט מרק, הרגיש שהרב מקאלאמי לא אכל כלל, ושאל אותו למה אינו אוכל, והשיב בזה"ל: הרשב"א הי' נזהר מכרכום (עיין יור"ד סוסי קי"ד בשו"ע ושו"ך ודג"מ שם). ולא ענהו הרב מאומה. ובין המסובים נעשה רעש גדול עד שהתחילו לדבר קשות וזלזולים נגד הרב מקאלאמי, איך הרהיב בנפשו להחמיר נגד מרן ז"ל בפניו, בפרט אחר שכבר אכל מהמרק. והרב הקדוש הניח ראשו על ידו סמוך על השולחן. וכאשר המסובין הרעישו ביותר, הגבי' הרב ז"ל את ראשו, וגער במסובים, ואמר בזה"ל: שא! איך מיין אז מיין זאפערן מעג מען עסען. נאך אז אונגארישע גדולים (שאו הי' הרב מקאלאמי בסיקס באונגארן) זאלען נישט זאגען אז ביי מיר עסט מען דבר שיש בו נדנוד איסור ח"ו, זאל מען אין מיין קעך מער קיין זאפערן נישט אריינברענגען. והמסובים רצו לחטוף שיריים מקערה שאכל ממנה הרה"ק ז"ל, ולא הניזם. כי אם קרא למשמשו

ואמר שגם מזה המרק של שיריים לא יאכלו עוד וישפכנו לחוץ. וככה נשקט הרעש. עכ"ד הרב הק' מסיגעט זצ"ל.

למי הוא אשר לא יבוש ולא יכלם לדמות עצמו אפילו בדמיון כל דהו לגדולים שבדרך הקודם. אבל עכ"פ כח קדושתם ואבירות לבם של קדושי עליון נבג"מ ישפיע עלינו בעזרת השם יתברך שנחזק עצמנו לזכות אותנו ואת חברינו — וכמו שנאמר ונשנה למעלה — ונלך בעקבות אבותינו ואבות אבותינו בכל אשר נפנה. וחפץ השי"ת בידינו יצליח — דם ה' ושפל ידאה — ידאה בשפלותנו וירוממנו מאשפות דלותנו — כי קטן יעקב ודל, ובושים אנו להרים פנים וממעמקים נקרא אל אחינו בני עורו נא והתעוררו נא. עכ"ל.

— לו —

לא רצה לשתות כי חלבו עכו"ם

הרב הצדיק ר"ש מניקלסבורג זי"ע התארח פ"א אצל ארענדאָר בכפר אחד, והגישו לו שם כוס חלב לשתות ולא רצה לשתות. ובקשו אותו כמ"פ לשתות ולא שתה. ושאל אותו אחד ממקורביו למה לא רצה לשתות, והשיב הרה"צ ז"ל שאינו רואה את החלב. והתפלא האיש: הלא הכוס עמד על יד הרב על השלחן, והאיך אינו רואה אותו? והשיב הרה"צ: חכמינו ז"ל אמרו חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור לשתותו, כלומר שחלב שחלבו עכו"ם, ומי שהוא "ישראל" אינו רואהו, לכן לא ראיתי את החלב. וחקרו ובדקו אצל המשרתת וסיפרה האמת שהיום ה' החלב מחליבת עכו"ם, זי"ע.

— לז —

מעשה שאירע אצל בעל דברי חיים זצ"ל אודות החלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו

בעיר צאנז, ברחוב היהודים, ה' שם בית גדול שהי' שייך להאדון הבאָרון, והיו בו כמה חנויות ודירות, ודרו שם רק יהודים לבד. ואני רפאל הכותב הייתי ג"כ דר בבית הוה, והי' בבית הוה חצר גדולה ורפת גדולה שעמדו שם בהמות של האדון בעה"ב, והי' יהודי אחד שהי' רגיל לבוא שמה בכל יום באשמורת הבוקר עם הכלים שלו, וחלבו לו לתוך כליו ולקח החלב לביתו. ובימי רבינו ז"ל שהי' מנהגו להיות נייעור כל הלילה ולעסוק בתורה, וגם האברכים היו רגילים להיות נייעורים בלילות בביהמ"ד ועסקו בתורה,

וגם אני הייתי בתוכם, וכשהייתי רגיל לילך לביתי מביהמ"ד כבד ה' היהודי חולב שם בחצר, והייתי רגיל לשתות חלב תיכף מהחליבה אצל היהודי. פעם אחת יצאתי מפתח ביתי להחצר אל החליבה לשתות חלב, ומצאתי שהערלית חולבת בעצמה והיהודי לא ה' שם, ועדיין היו כל שעדי הבית נעולים. סיפרתי זאת ביום לפני הבית דין צדק, ואמרו לי שלא יפה עשיתי, שהייתי צריך לקדוא עוד איש אחד שנהי' שני עדים בדבר שיוכלו לקנוס את האיש, על כן אמרה, שנכון שלא לדבר מזה היום כלל, כי בוודאי יארע כזאת עוד פעם, ואז אקרא אלי עוד איש אחד ויוכלו הבר"צ לעשות מה בדבר, וכך ה' איזה ימים אחר זה אירע שנית שראיתי שאין ישראל עומד אצל החליבה, וקראתי עוד אחד שיראה זאת. וביום הלכנו אל הבר"צ וסיפרנו זאת לפניהם, שראינו שחלבו החלב עבור היהודי ולא עמד שום ישראל בעת החליבה. וילכו הבר"צ אל רבינו ויספרו לו המעשה, ויקראו אותי וגם את העד השני אל רבינו שנספר לפני רבינו גופא דעובדא. וסיפרנו שנית שמה, ומתוך הרבדים נעשה ג"כ רעש על שאר הסוחרים החולבים שהרבה מהם אין עומדים אצל החליבה, ושלח רבינו לקרוא גם אותם, וקנסו את כולם. ואמר רבינו ז"ל בזה"ל: שלשה דברים קבלנו מחותני הרב הגאון מלייפניק ז"ל איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה, ואחד מהם הוא שחלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו, אין הטעם שמא יערבו בו חלב טמא, כי זה הטעם גילו החכמים רק לפני העולם, רק יש טעם כמוס בדבר שחלב שחלבו עכו"ם אסור. והי' בצאנז חסיד אחד, ר' משה שמואל ז"ל, והיתה דרכו שלא לאכול בדרך רק מאכלי חלב ולא בשר, וכשמע את מרבינו ז"ל לא רצה עוד לאכול בדרך מאכלי חלב. כתבתי זאת למען המצוה לספר הדבר.

(ספר דרכי חיים (כל הכתוב לחיים) אות ב')

— לח —

הגה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ ראה אצל הגה"ק מזלאטשוב שנער הביא לפניו שאלה על דקין, והי' נראה שאין עליהן שום חשש איסור ובכ"ז לא רצה לומר כשר ואח"כ נודע שהעוף היה טרף מצד איסור אחר.

מספר מה"ד: הרב הגאון מו"ה שלום יוסף ה"ש ז"ל האבד"ק יוזעפאף כתב אלי כדברים האלה: אחרי עבור שבועות אחדים מאת בוא רבינו (הוא הגהצ"ק נוב"י זללה"ה) להעיר פראג, היתה סעודת ברית מילה בבית אחד

מגדולי וחשובי עיר פראג, ונתוועדו שמה גדולי התורה מיקירי קרתא ובראשם הגאב"ד, אז אמרו בלבם מתנגדיו להפיק זממם, והתייעצו לקנתרו בהלכה, ותארו שאלה בעצם קולית שנשברה, ואדני השאלה הטבעו באופן שהיו בה פנים לאיסור ופנים להיתר, ונתנו העצם ליד ריש דוכנא אחד וצוו עליו, כי באמצע הסעודה יבוא לשאול שאלה זו להרב, וכן עשה. ורבינו פתח בהיתרא תחלה ודן בו להקל, אז סבכוהו לקפחו בהלכה ופלפלו עמו עד אשר הכריעו להחמיר, וכאשר דאו כי גמר בדעתו להחמיד, חזרו עוה"פ בחריפותם להראות פנים להיתר, וכן שנו ושלשו, עד אשר כמעט נלאה להכריע בזה. אז פתח פיו בחכמה ואמר להם: אנא אהוביי, פתרו נא לי את אשר אשאל מאתכם. הנה המנהג בכל תפוצות ישראל, שיבחרו אלוף לראשם איש אחד, אשר על פיו יהיו נחתכים כל דת ודין באיסור והיתר ויסמכו עליו, ולכאורה הלא השגיאה מצודתה פרוסה על כל איש, ולמה לא יחושו לנפשם, פן ואולי בהמשך הזמן ילכד ברשת השגיאה, ויכשיר את האסור ויטהר את הטמא, והמה לא ידעו במה יכשלו? ולא ידעו ולא השיבו דבר והחרישו לשמוע תשובתו — אבל הוא הדבר, כי רק אם האמת מגמת פניהם, ויבחרו איש אשר רוח ד' בו ותורת ד' אפודתו ויראתו חתולתו שלא יכשל בדבר הלכה, ודייק וגריס להיות מתון ומסיק שמעתתא אליבא דהלכתא בסייעתא דשמיא, אולם לאשר אנוש עלול לשגיאות, יסמכו בזכותא דרבים המסייעו להורות כדת שלא יכשל בדבר הלכה, וזהו אמנם כשהשאלה היא שאלה מקרית באמת, אז זכות הרבים עומדת להמורה שלא יכשל בלשונו להורות שלא כהלכה, אולם אם השאלה לא נבראה רק לשעה לבעבור לקנתר את המורה, אז זכות הרבים אין כאן ולכן האדם באשר הוא אדם עלול לטעות, יוכל בפיו לאמר כשר ואסור, טמא וטהור... המה ראו כן תמהו על חכמת אלקים אשר בקרבם. בכל זאת לא עוממה האש העצורה בקדבם עליו ובמזימות זו חשבו עוד לנקום נקמת רבם ליום מועד ושעת הכושר.

והנה קרה שאלה על שוד בוקא דאטמא ונשאלה מאת רבינו הגאב"ד ק הורה בה כשר ויהי בעלות המנחה וירונו מתנגדיו כי טעה בדבר הלכה ברורה, ויהי בבוא רבינו לביהמ"ד, וירא את האנשים מתלחשים זה עם זה, הבין כי לא דבר ריק הוא, ויוודע לו, כי בשלו ההמולה הזאת, כי הגידו לו שהשאלה אשר יצאת מלפניו להיתר היתה כשגגה מלפני השליט, ויאמר להם כתרו לי זעיר עד אשר אשוב לביתי להתבונן בה ואשיבה אתכם דבר. ויבוא לביתו ואחר עיונו ראה כי אמנם שגגה היא ותושי' נדחה ממנו, והדבר נגע ללבבו עד מאוד, ומרוב צערו פלגי מים ירדו עיניו ויבך, וכה נתמנם וישן. והנה זקנו הגאון רשכבה"ג הרבי ר' העשיל זצ"ל, נראה אליו בחלום ויאמר

לו: בני מחה ומעותיך מעיניך והבט ודאה מ"ש התוס' האלו, ובדבריהם הוראתך בדודה, וייקץ. ויתבונן על דברי התוס' אשר הראהו וראה כי השאלה הלזו מפורשת להיתר. ומיד שב לבית המדרש, והמה עודם שם מיחלים לתשובתו. ויגד רבינו את הדברים להג"מ ר' זרח איידיליץ ז"ל, והראה לו דברי התוס' הללו. קפץ וקרא, חי דאשי כי לא ידע כבודו דברי התוס' האלו מדעת עצמו. אז סיפר לו רבינו הגאבד"ק את חלומו. א"כ — אמר הג"מ ר' זרח — שאביכם הזקן עומד לימינכם בהוראה, מעתה הנני מקבל מרות מאת כהר"ג בכל לבי ולא אוסיף להרהר אחיכם בהלכה, ומאז נהפך לאהב. (שני סיפורים אלו שמעתי בשנת תרכ"ד בהיותי בלבוב והלכתי לקבל פני ש"ב כבוד הגאון מאיר עיני הגולה מו"ה יוסף שאול זצ"ל בלוי' יידי הרב הג"מ ר' אורי זאב סאלאט ז"ל).

— לט —

יודע צדיק נפש בהמה מעשה בר' יחיאל מיכל, שו"ב דק"ק קישלעטע, במדינת הונגריה

הרב הקדוש ד' יחיאל מיכל נתגדל בבית דודו, הרב הצדיק המפורסם ר' קלונימוס קלמן, בעל מאור ושמש. ועוד בימי נעוריו התנכר הנער במעלליו; תורה ויראת שמים היו מנת חלקו, יום וליילה לא פסק פיו מגירסא ותפלה. היה חביב על הבריות, וחבה יתירה נודעת לו מאת רבו הקדוש, שהתאבק בעפר רגליו עוד מימי ילדותו. וכשגדל, והיה מלא תורה ויראה, אמרו להושיבו על כסא הרבנות באחת מערי ישראל, כי כולם ראו בו את האיש שעטרת הרבנות הולמתו, אולם הוא נמנע מלקבל כבוד זה, ולא רצה להשתמש בכתרה של תורה. ומכיון שפרנסתו לא היתה מצויה, וכן קשה היה עליו להיות מצפה לשלחנם של אחרים, הלך ולמד הלכות שחיטה, מלאכה קלה וקדושה, המפרנסת את בעליה בכבוד. משנסמך מרבותיו השוחטים המובהקים, וקבל את ה"קבלה", נתמנה לשוחט בעיר קישליטה אשר במדינת הונגריה. כשנסמך לעיר והתחיל לעבוד את עבודתו, הפיל את תחינתו לפני ה', שיצליח את דרכו, לא יכשיר את הטיפה ולא יטריף את הכשר, ויזכה להיות נהנה מיגיע כפיו. וה' היה אתו, וברך את מעשי ידיו, וגם הקצבים ראו ברכה בעמלם. השוחט עשה את מלאכתו, מלאכת שמים, באמונה;

עא

עסק בהלכות שחיטה יומם ולילה, וכל סעיפי ה"תבואות שור" ו"שולחן ערוך" ומפרשיהם ומפרשי מפרשיהם היו שגורים בפיו. לא ידע מנוחה אף רגע, וחשש תמיד לשכחה, המצויה בלב האדם, שמא יגיע חס ושלום על-ידה למדרגת אותם הטבחים, שאמרו עליהם: "כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו" (חולין ט', עמוד א'). הוא טרח, וטרחתו לא היתה לשוא; את הכל ידע על צד היותר טוב, היה מומחה בהשחזה, ידו היתה אמונה בשחיטה, ידע בטיב הבדיקה, וכל דבר קשה בעיר יביאו אליו. האומנות הקדושה היתה חביבה עליו, ולא הסית דעתו ממנה אף רגע. ובעיקר שם לבו לה"חלף" והקדיש לו הרבה מזמנו; הוא היה כלי שעשועיו, כל מעיניו שם בו, ובהשחזתו עסק בקדושה ובטהרה. כל חייו השקיע בהכנת המאכלת, והדברים הגיעו לידי כך, עד שבסוף ימיו העידו צדיקי הדור, כי על סכין השחיטה שלו שורה שם הויה ברוך הוא. בדרכי חייו היה הש"ב איש תם וישר, נחבא אל הכלים, הצנע לכת עם ה' ומכניס אורחים. בני עירו כבדוהו על מדותיו הטובות, על ישרו וצניעותו, אבל לא ידעו עד היכן צדקתו מגעת, עד אשר היה מעשה ונתפרסם שמו בעיר וטבעו יצא בכל העולם.

ומעשה שהיה כך היה.

פעם אחת היה יום שוק גדול בעיר, וקצב אחד קנה פר בן בקר לשחיטה. הפר היה גדול וחזק, פר פרא, שהטיל אימה על כל הרואים אותו. הכניסו לרפת, וקשר אותו בשלשלת של ברזל אל אחד מעמודי העץ החזקים, שהרפת היתה נשענת עליהם, שיהא עומד שם עד שיגיע יומו להשחט. בהיותו שם לבדו, נתבהל הפר לפתע פתאום, והתחיל קופץ ורוקד, ומפני שלא היה שם איש להשקיטו ולרסנו, הלכה הבהלה וגדלה, עד שהגיעה לידי שגעון. ובטרופ דעתו הגדול עקר את עמוד העץ שהיה קשור אליו וברח מן הרפת. רץ ברחובות העיר בבהלה, ועמוד העץ התלוי בצוארו מזדקר לפניו, וברוצו נתקלו רגליו מדי פעם בפעם בעמוד הנגרר ופחדו גבר והלך. בדרכו בא הפר למקום השוק, מקום שם נתכנסו ובאו המון בני-אדם ליריד הגדול, השתולל לעיניהם ופגע בהרבה מהם. בראותם את הפר ואת מעשיו, התחילו לצעוק, והצעקה מקיפה את כל העיר: "מזיק ברשות הרבים"! קמה בהלה בעיר ובני-אדם נסים מנוסת חרב; בא מורך בלבבם. הנאספים ביריד ברחו ובאו בבתיים הסמוכים, ואלה אשר ישבו בפנים לא העיזו לצאת החוצה, פן יפגע בהם הפר בדרך. משראה הקצב את האסון הגדול אשר קרה, צוה להכריז בכל העיר, שעתידי הוא ליתן חמש מאות ר"כ לכל איש, אשר יעלה

בידו לתפוש את הפר השוטה חי, ולהביאו אליו. אך לא היה איש בכל העיר, בין מבני־בדית בין משאינם בני־בדית, שיסכן את נפשו ויעשה כדבר הזה.

בשעה זו, תשע בערך, עמד השוחט ר' יחיאל מיכל בחדרו המיוחד והתפלל תפילת שחרית בהתלהבות גדולה, ולא ידע מכל הנעשה בעירו. אך כאשר הגיעה השמועה הזאת אל בני ביתו, והם יצאו בבהלה לסגור את החצר, כי פחד השוד הדורס נפל גם עליהם. התחיל השוחט להרגיש ברוח שאינה מצויה המנשבת בביתו. כאשר כלה את תפלתו פנה אל בני־ביתו ושאל אותם: "מדוע אתם נבהלים כל כך? ומה קול הרעש אשר בחוץ?" ענו ואמרו לו: "פר שוטה משתולל בחוץ ודורס הוא וטורף כחיה רעה". שמע את הדברים היוצאים מפי בני־ביתו, ולא אמר להם מאומה, רק בא אל חדרו פנימה, נטל את תיק הסכין שלו ויצא החוצה. אמרו בני־ביתו לעכבו משום סכנה, אך טרם אמרו לו דבר יצא ונעלם מעיניהם, ולא ידעו לאיזה צד פנה. בלכתו ברחוב ראה בני־אדם רצים בבהלה, עמד ושאל אותם: "באיזה דחוב נמצא הפר?" השיבו לו: "הוא עתה ברחוב הסמוך לשוק הגדול, לכן אל ילך אדוני בדרך זו, כי היא בחזקת סכנה". נענע להם בראשו והמשיך את דרכו עד אשר הגיע למקום שראה שם את הפר היטב, כשהוא קופץ ודוקד ונוהם נהימות משונות. שהה שעה קלה, הביט בכל הסביבה ולא ראה נפש חיה בכל השטח; כל האנשים נמלטו על נפשם מפני פחד הבהמה. הסתכל כלפי מעלה וכוון את לבו לאביו שבשמים, אחד כך הוציא את החלף מתוך התיק, והוא נוצץ באור השמש ככלי כסף טהור. החזיק אותו בניציב הקצר, והעביר את הלהב על כף ידו משני הצדדין, בדק את חודו בצפורן, ומצאו חד וחלק. משגמר את הבדיקה, נתקרב יותר אל הפר, שלח את ידו שהחזיק בה את סכין השחיטה, כוון את עיניו אל הפר המשתולל, ושפתיו דובבו: "הבט נא וראה את המאכלת הנאה הזאת! ראויה היא לשחוט בה גם את שור הבר בירושלים לעיני שבעה הרועים, בבוא משיח צדקנו במהרה בימינו. ובכלי מפואר זה אני בא אליך כעת, ואומר לקיים בך את מצות שחיטה, המצווה עלינו מפי הגבורה". כאשר כלה השוחט את דבריו, נח הפר מזעפו, פסק מלדלג ומלרוץ, ועבר בשקט ובנחת את כל אורך הרחוב, מקצה האחד עד קצה השני. הליכותיו היו ישרות ומדודות; הלך מערנות, פסע לאט, פסיעה אחרי פסיעה, וכשהגיע אל המקום שהשוחט נצב שם, וחלפו הנוצץ בידו, חדל מלכת — ועמד. האנשים, אשר היו בכתים הגדולים שברחוב ההוא, עמדו על יד החלונות והשתוממו, ולא העיזו לצאת החוצה גם אחרי ראותם את ידו הגדולה של השוחט, כי לא האמינו למדאה עיניהם. רק אחד היה

שירד מן העליה אשר בביתו והתחיל להתקרב אל השוחט. הלא הוא הקצב בעל הפר. בראותו אותו ר' יחיאל מיכל מרחוק, קרא אליו ואמר לו, לגשת ולקשור את הפר לשם שחיטה. אולם הקצב פחד מלגשת, פן יגפהו הפר בחמתו, ורק אחרי שהשו"ב הבטיחו שלא יאונה לו כל רע נאות לעשות כרברו. כאשר נגש הקצב אליו, כרע הפר ושכב לפניו: אז הסיר את הקורה מעל צוארו, ואסר את רגליו בחבל, כנהוג. אחרי כן קרב השוחט, בא אל הפר, העביר את כף ידו על עורו והחליק את שערו, והוא נשא את עיניו והביט אליו בחבה. וכשהרים ר' יחיאל מיכל את החלף, והתבונן בו היטב ובדקו שוב, פשט הפר את צוארו לשחיטה. מיד הוריד השוחט את ידו, ברך על השחיטה עובר לעשייתה, ושחט את הפר, בדק אותו במקומו ויצא כשר לכל הדעות, וכל תושבי העיר היהודים לקחו בשרו לכבוד יום א' של חג שחל להיות בשבת.

אחר הדברים האלה הוציא הקצב חמש מאות ר"כ ואמר לתתם לשו"ב, כאשר הבטיח מראש. ליתן סכום זה לאיש אשר יעלה בידו לתפוש את הפר חי. אך השוחט לא רצה לקבל ממנו אף פרוטה, באמרו שהוא לא שמע כלל מהכרות הקצב, וכל מה שעשה לא לשם שכר עשה, וכל כוונתו לא היתה אלא לקדש שם שמים ברבים. ומאותו יום ואילך נתפרסם שמו של השוחט, ושמעו הולך בכל המדינה, ואנשים נהרו אליו מכל קצות הארץ. זכותו וזכות כל הצדיקים תגן עלינו, מכל צרה תצילנו, ונוכה לביאת הגואל במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון, אמן ואמן.

— מ —

רוח קדשו של הצדיק רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל, כשהיה בן עשר שנים

בימי ילדותו של הרב הקדוש ר' מאיר מפרימישלאן ז"ל, כשהי' כבן עשר שנים, למד אצל הרב החסיד ר' דוב ז"ל בפורדייץ. והי' גוהג הילד בכל יום חמישי בשבוע, שהוא יום השוק בפורדייץ, לקבץ נדבות ולחלקן לעניים לצרכי השבת. פעם אחת בא אל קצב אחד, ושמו שמעון, וביקש ממנו נדבה צ"ל אחד, אמר לו הקצב:

— מאיר'ל, אני נותן לך שני צ"ל, בתנאי שתגיד לי אם השור הזה שאני רוצה לקנותו יהי' כשר או לא.
השיב הילד:

— אם תתן לי „חצי פירציגיר“ (ערך עשרה צ"ל), אגיד לך.

הרהר קצת הקצב, ונתן לו. אמר לו הילד:

— השור הזה הוא טריפה.

שאל אותו הקצב על שור אחר אם יהי' כשר, והשיב לו:

— אם תתן עוד „חצי פירציגיר“ אגיד לך.

נתן לו, והילד אמר:

— השור הזה הוא „גלאט כשר“ (חלק, בלי שום סירכא).

הקצב הי' מסופק אם יש ממש בדברי הנער, אך בכל זאת נתן לו את

שני „חצאי הפירציגיר“, כי הנער הי' קדוש מבטן, ונחמד לבריות, וידעו

שהמעות שהוא מקבץ הן לצורך עניים. לסוף קנה הקצב שמעון את השור השני,

וקצב אחר קנה את הראשון, ודברי הנער נתקיימו: הראשון הי' טריפה והשני

הי' „גלאט כשר“.

בשבוע השני, כשבא הנער הקדוש לשוק השוורים לקבץ נדבות מן

הסוחרים, אמר לו שמעון הקצב:

— מאיר'ל, אתן לך „פירציגיר“ שלם, על מנת שתגיד לי על כל

השוורים הנמצאים כאן להימכר, איזה מהם כשר ואיזה טריפה.

ענה הנער:

— אם תתן לי „חצי פירציגיר“ בעד כל שור ושור אגיד לך.

לא איחר הקצב מלמלא דברי הנער, ושילם לו בעד כל השוורים כרצונו,

והגיד לו: זה כשר וזה טריפה, וכן כולם.

והנער שמח שמחה גדולה, כי עתה יש בידו סכום הגון לחלק לעניים,

ולא יצטרך לכתת רגליו כל היום לקבץ נדבות, ולהתבטל על ידי כך מתורתו.

— רצוני לעשות עמך חווה, ואשלם לך בכל שבוע בעד כל השוורים

כרצונך, רק שהדבר יהי' בסוד.

השיב לו הנער:

— אינני רוצה בחוזים ובסודות, רק אם תתן לי „חצי פירציגיר“ בעד

כל שור, אגיד לך.

וכך נמשך הדבר כרבע שנה, ואיש לא ידע מזה. בכל יום חמישי בא

אליו הקצב, ושילם לו בעד כל השוורים מראש, והוא אמר לו: זה כשר, וזה

טריפה. כתוצאה מזה נתעשר שמעון מאוד, והקצבים האחרים נתדלדלו, כי

שמעון ידע לקנות רק את הכשרים. באו הקצבים וצעקו מרה לפני הרב דמתא,

כי השוחטים ודאי לוקחים שוחד מהקצב שמעון, ומכשירים לו את כל בהמותיו,

ושלהם מטריפים. השיב להם השוחט הזקן:

עה

— הלא אתם רואים בעיניכם בבית המטבחים, כי כל בהמותיו של שמעון הן „גלאט כשר“, ואין בהן אפילו מקום להסתפק כלל, ומה נעשה אם ההצלחה עומדת לימינו.

החרישו הקצבים, ולא ענו דבר.

והקצבים התחילו לספור צעדיו של שמעון הקצב, ולראות מה הוא עושה, שכל בהמותיו הן באמת כשרות וחלקות. ביום החמישי, יום השוק, ראו, והנה הוא מטייל עם הנער מאיר בכיכר השוק, והוא מראה בידו על השוורים. כאשר הלך מעמו, באו גם הם אל הנער, ואמרו לו:

— מאיר'ל, התפלל גם עלינו, כאשר אתה מתפלל על שמעון, או עשה גם בעדנו, מה שאתה עושה בעד שמעון.

ענה להם הנער:

— אין אני עושה כלום, אם תתנו לי „חצי פירציגיר“ אגיד גם לכם.

— אמרו לו:

— מה אתה אומר לו לעשות? אמור נא לנו, ונעשה גם אנחנו כשמעון.

השיב להם:

— הוא שואל אותי איזה שור הוא כשר ואיזה טריפה, ואני מגיד לו.

נתנו לו „חצי פירציגיר“, ורמזו לו על שור העומד למולם. אמר הנער:

— שור זה הוא טריפה.

רמזו לו על שור אחר, אמר להם:

— הלא לא נתתם לי לצדקה רק „חצי פירציגיר“ אחד, ור' שמעון נתן

בעד כל שור ושור „חצי פירציגיר“.

אמרו הקצבים זה לזה:

— אכן נודע הדבר.

ומן היום ההוא והלאה עשו הקצבים יד אחד, ונתנו בשותפות להנער הקדוש הסכום אשר קצב לצדקה, והוליכוהו על פני שוק השוורים, והוא הגיד להם איזה מהם כשר ואיזה טריפה.

וכאשר נודע הדבר להמלמד של הנער, הרב ר' דוב, גער בו, וציוהו לבל יאמר עוד דברים כאלה של רוח הקודש.

והמלמד ר' דוב ה' חסידו של הרב הקדוש ר' ארון ליב מפרימישליאן ז"ל, אביו של הנער, כשנסע אחרי כן ר' דוב לאבי הנער, הצדיק ר' ארון ליב, סיפר לו את כל המאורע, ושהוא המלמד, גער בהנער על זה. השיב לו הצדיק:

— טוב עשית שגערת בו; אסור לנער „לספר מן החדר“.

הרב הק' מאפטא סיפר: בעיר ירוסלוב שלטה פעם אחת חולאת על ילדים קטנים ד"ל, וכתבו להרה"ק מוהר"א נ"ע (מליזענסק), וענה להם: מי אנכי כי שלחתם אלי, האם נביא או בן נביא אנכי אשר אדע סיבת החולאת? רק באשר פניתם אלי, אומר לכם, כי תראו מהיום והלאה להשגיח היטב על השוחטים בעירכם, וכן עשו אנשי העיר, ושכרו איש ת"ח ויר"ש שיעמוד אחורי בית המטבחים לראות מעשיהם. יום אחד שמע המשגיח, כי השוחט הזקן אמר להשוחט הצעיר: הטדם תדע כי עין אנשי העיר צופי' היטב על מעשינו, לכן תדקדק היטב ולא תעשה כמו שעשינו עד עתה. אז נוכחו לדעת כי דבר אלקים אמת בפי הקדוש הנ"ל, והסידרו את השובי"ם ממשמרתם, וחמת המחלה שככה.

(מקדש מלך)

— מא —

מעשה נורא איך שחמשה אנשים נכשלו בשתיית חלב גמל ואחד ניצל.

על העובדא דלקמן אמר הה"ק ד' בונם מפשיסחא זי"ע, כשאני מזכיר א"ע בזה העובדא, מרכיש לי הרחבת הדעת. וגופא דעובדא הכי הוא. בעיר אחת הי' יריד גדול שנקבצו אליו כל סוחרי הארץ מקטן ועד גדול שבאו למכור סחורתם, מארבע פינות העולם, וקיבוץ גדול של המוני עם שבאו לקנות חפצים בזול מציאות גדולות וכו', ובבית משתה אחת, ישבו ע"י שולחן, חברה של מוכרים, ומשתעשעים בענייני מסחר, כל אחד מדאה בקיאותו במסחר וכו' ומטכסים ביחד עצה, האיך לאסוף ממון הרבה, ויגש אליהם המשרת ושאלם, מה אוכל להביא, ששה כוסות קאווע לבנה ענו ביחד, אלי תביא רק קאווע שחורה בלי חלב, פתח אחד את פיו ואמר להמשרת. והחברים הציצו והביטו עליו בשחוק קל של ביטול על שפתיהם, וישבו בשתיקה כך עד שהביא את הכוסות ושתו. ובאמצע השתי' התחילו לשחוק מן אותו שקיבל בלי חלב, ושאל אותו אחד מבני החבורה, למה לא רצית לשתות בחלב, ענה לו כי אפשר יש לחוש על החלב אם הוא מהודר בתכלית הכשרות, ענה לו בקיצור, וכאן פרצו כלם בשחוק על פיהם: מה? אתה חושש לחלב טריפה, האם חסד דעה הנך. בוא עמי ואראה לך האיך כמה עשדות פרות הם בחוץ שמהם חולבים החלב, וטיפש הלז מפחד מחלב טמא. חסיד הלז ישב דומם ושתק ולא ענה להם, רק להם הי' כבוד מה לדבר ובמה לבלות הזמן, כל דיבור הי' דק מחלב, פדה, חלב, פרה וכו'. וכשמע המשרת שמדברין מ"חלב" נכנס בפנים צוהלות ושאל אותם לפי תומו, האיך עדבה לכם היום

הקאווע. מה יום מיומים שאתה שואל ע"ז, השתוממו המסובין. ענה להם המשרת שהיום ה' החלב מעורב עם חלב גמל שזה נותן לו טעם עריבה ומתוקה. כששמעו המסובין דברים האלו יוצאין מפיו לפי תומה, נתלבנו פניהם כהחלב ששתו ולא יכלו לפתוח פיהם מחמת גודל העגמת נפש שגרם להם, ותיכף פייסו להחסיד הנ"ל ואמרו לו, אשרי לחסיד שהוא משומר מן השמים ועליו אמר הכתוב לא יאונה לצדיק כל און (מס' נר ישראל).

— מב —

ב' קצבים האכילו נו"ט לאחינו בני ישראל בעיר קראקא ימים רבים.

לבע"ה הבי"ח היה תלמיד אחד, עשיר ובעל צדקה, שהגאון היה מלמדו הלכות צדקה יום יום, כי חשש האיש פן לא יקלע אל המטרה בצדקותיו אשר יעשה. גם מעשה הצדקה תורה היא שצריכה למוד, היה אומר תמיד, שלא נכלם ולא נכשל במעשיו, הן בכמות והן באיכות. וכל מעשי הצדקה של העשיר, הנגלים והנסתרים, היו כולם על פי עצת הרב הגאון בעל הבי"ח, ע"ה.

פעם אחת בא אל הרב הגאון מוזג אחד וספר לו כדברים האלה לאמר: „הנה זה עשרות בשנים אני חוכר את בית היין מאדוני הכפר, ועתה בא יהודי להסיג את גבולי. יום יום הוא דופק על פתחי הפריץ, משדלהו בדברים ומבטיח לו הוספה גדולה, ובלבד שיחכיר לו את בית היין. מורי ורבי! הנה האיש הלז יורד לחיי בני ביתי, רחם נא עלי והצילני מן הצרה הזאת“. ויאמר אליו הרב: „לך אל הגביר, פלוני בן פלוני, ותבקש ממנו גמילות חסד בגופו, שילך אל הפריץ וידבר עליו טובות באזניה, באשר אדוני המקום ישאו פנים אליו“. ויצא המוזג מאת פני הרב, ויבוא אל הגביר, וידבר אליו את כל הדברים אשר דבר באזני הרב; גם הפיל לפניו את תחינתו שימליץ עליו בפני הפריץ כעצת הרב. העשיר שמע את כל דברי היהודי, והבטיח לו לדבר עם אדוני המקום בדבר בית היין. אך המוזג לא הסתפק בהבטחת הגביר, והפציר בו מאד, שילך מיד וימהר לדבר עם הפריץ, שלא יקרמנו העריץ במזימותיו. או התנצל העשיר ואמר לו: „עליך לחכות עוד ימים מספר, עד אשר אסדר את עניני מסחרי ליריד הגדול אשר בלייפציג, כי זמנו עובר, ואם לא אסדר את הכל בימים הקרובים אפסיד את רוב הוני“. כאשר שמע המוזג את דברי העשיר התחיל לבכות ואמר: „אם כן הדבר, אנה אני בא? הלא העריץ אשר בא להשיג את גבולי חרוץ הוא, ויבוא בתחבולותיו אל הפריץ ויקפח את פרנסתי“. או התחיל העשיר לפייסו בדברים ולחזקו בדברי אמונה ובטחון ויאמר אליו: „הלא יהודי אתה, ועליך להאמין בדברי חכמינו ז"ל שאמרו: מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה לראש השנה, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא נימא. ואם מאמין אתה

בדברי חכמינו, הרי תדע שלא יועילו לו לעריץ התחבולות הכי חרוצות, על כן לא תירא בפני בעל דינך הקשה, ואני, בבואי מן היריד, לא אסור אל ביתי עד אשר אבוא אל הפריץ, וברצון העליון וחסדו הגדול אהיה שליח לטובתך. אחר הדברים האלה קיים בו העשיר את הכתוב: תנו שכר לאובד ויין למרי נפש, וישתו שניהם לחיים ולהצלחה, וישלחהו לביתו לשלום.

יִצְאָ המווג מבית העשיר ויבוא אל אשתו, ויספר לה את כל הדברים אשר דבר עם העשיר, ולכו מלא תקוה לימים יבואו. אך אשתו לא מצאה נחומים בדברי הגביר, אשר דבר על לב בעלה, ותבך ותדבר אליו דברים בוטים כמדקרות חרב. לבה היה מלא יאוש ופחד, והיא ראתה בעיני רוחה את מסיג גבולם, כשהוא הולך אל הפריץ ומגשל אותם מעל פרנסתם. בעלה ישב ולא יכול להשיב לה דבר; וכשהתחיל לפייסה, לדבר על לבה ולחזקה בדברי אמונה ובטחון, פרצה בבכיה וביללה והאשימה אותו שהוא, רק הוא, אשם בכל האסון אשר יקרה. לו היה בא אל העשיר איש אחר, לא היה מסתפק במשלים ובדברי כבושין לבד; לא היה נפטר ממנו עד אשר ילך אל הפריץ ויסדר את הכל בכי טוב, ככה עברו על המווג ימי ריב ורגז, ובביתו אין שלום ושלוה, אך סוף-סוף חלפו ימי היריד אשר בליפיציג, והעשיר קיים את דבריו: עוד לא דרכו רגליו על מפתן ביתו, סר אל בית הפריץ ודבר אתו ע"ד המווג וחכירתו, ודבריו מצאו מסלות בלבבו, כאשר יצא העשיר מבית הפריץ שלח לקראו את המווג, וחדש את החוזה לעשר שנים.

לְיָמִים נפטר העשיר והלך לעולמו; בני העיר קראקא הספידוהו כהלכה והביאוהו למנוחת עולמים, כאשר נאה לגביר בעמו. פעם אחת בא בחלום לילה אל רבו בעל הב"ח ואמר לו: „באתי אליך מורי ורבי לספר לך איך קבלו את פני בפמליא של מעלה אחרי מותי. בבואי שמה בפעם הראשונה,

מצאתי כמה נשמות מרחפות ומחכות ליום הדין, וביניהן שתי נשמות, שהכרתי אותן בהיותי עוד בעולם התחתון. הנשמות הללו היו נשמות שני קצבים, שהאכילו נבלות וטרפות לקהל ה', אשר בקראקא, ימים רבים. אחד מהם בא אליך, מורי ורבי, עוד בימי חייו והתודה על עונו, ובקש ממך תקון ודרך תשובה. „כן“, אמר הרב, „אמת נכון הדבר, אחד מהם חזר בתשובה שלמה, והשני לא התחרט ומת מות רשע“. „אך פתאם שמעתי קול מכריז“ — המשיך העשיר את ספורו — „והקול נשמע בכל העולמות לאמר: פלוני בן פלוני יבוא לפני בי"ד של מעלה! והנה נכנס איש, וכלבים עזי נפש אצים רצים לפניו ומאחוריו במהומה של נביחה והם טוענים, שהאיש הזה הסיג את גבולם, וגזל מהם את הנבלות והטרפות, שהן מנת חלקם מימות עולם, ומכר אותן לבני אדם, ופתאם השלך הם, ובת קול יוצאת ומכריזה בחרדה: „טפה סרוחה! איך לא פחדת מפני יום הדין? איך העזת פניך להאכיל את בני נבלות וטרפות?“ אך הקצב היה נבוך ולא ענה מאומה, ותוך כדי דבור אחזו בו והשליכוהו לתוך עמקי שאול, והוא נאבד מתוך הקהל ואיננו.

אח"כ הכריזו עוד הפעם: „פלוני בן פלוני יבוא לפני בית-דין של מעלה!“ נכנס חברו בפחד ורעדה ועמד לפני בית הדין, והנה נשמע קול שואל בכעס ורוגז: „טפה סרוחה! איך לא פחדת מלהאכיל נבלות וטרפות לבני?“ עוד לא גמרו את השאלה, והנה נשמע קול דממה דקה; בא מלאך מליץ אחד ובידו פסק-דין מבית דינו של ה"ב"ח, ועדים מעידים שקיים זה מה שכתוב בזה. מיד פרשו את המגלה ויקראו בה כדברים האלה: „פלוני בן פלוני שהאכיל נבלות וטרפות לעם ה' חטא בכפלים, למקום ולבריות. במה שנוגע לבריות, הרי גזל את הרבים, כי לקח מחיר של בשר כשר בעד בשר טרפה, ואין לו תקנה אחרת רק להקדיש את כל נכסיו לצרכי הרבים; ומה שנוגע למקום, עליו להסתפק בלחם צר ובמים לחץ ושב ורפא לו“. והעדים מעידים שמאותו היום ואילך הקדיש הקצב את כל נכסיו לצרכי הרבים, והוא נשאר בעירום ובחוסר כל. ובלה את ימיו בצומות ובתחנונים לפני אלקים. אחר הדברים האלה, לקחו את האיש, והובילוהו להיכל בעלי התשובה. ומיד נקראתי אני לבוא אל המלך. כאשר שמעתי את שמי יוצא מפורש מפי הכרוז, התחילו ארכובתי דא לדא נקשן. אולם חסדי ה' היו עלי ויצאתי זכאי בדיני, ותיכף באו מלאכי שלום והוליכוני בקול רינה ושירה להיכלי אשר בגן עדן. שערי גן עדן נפתחו לפני באורה ושמחה, וריח ניחוח עלה באפי שאין לשער אותו; טעם כזה לא טעמתי כל ימי היותי על הארץ. ויהי כאשר דרכו כפות רגלי על סף שערי גן העדן, והנה ראיתי מלאך אחד פוסע פסיעות קטנות לקראתי, גונח ומתאנח והוא נגש אלי ונצב לשטן לי בדרך. ואשאלהו לאמר: „מי אתה? ומה עשיתי לך שאתה בא לסגור את דרכי בפני?“ ויען ויאמר: „אני הוא המלאך, שנברא מגמילות חסד, שעשית את המזוג בשעה שהולכת אל הפריץ לדבר עליו טובות“. כאשר שמעתי את הדברים האלה יוצאים מפי המלאך נבהלתי מאד ואמרתי: „וכי אפשר הדבר שמלאך של גמילות חסדים יתיצב לשטן לי בדרך? הלא אנכי מהרתי אל הפריץ תיכף בבואי מן היריד, והצלתי משפחה שלמה מישראל“. אולם המלאך ענה ויאמר: „אמת ודבר שעשית טובה ליהודי ההוא, אך אינך יודע כמה דמעות נשפכו על ירך טרם בוא הישועה, וכמה מריבות וקטטות היו בין האיש והאשה עד אשר גסעת אל הפריץ. ודע לך שכל המעשים האלה בספר נכתבים, והם דורשים מאת ה"בית דין" צדק ומשפט, לדון אותך כפי החוק“. או אמרתי לו: הלא לא עשיתי זאת מרוע לב, אלא כדי להציל את כספי, ולולא נסעתי ליריד הזה הייתי מפסיד את רוב הוני“. אך טענותי לא הועילו, ועוד הפעם החזירוני לבית-דין של מעלה. ואחרי דין ודברים הוציא בית-הדין פסק חדש, שעלי לשבת בשערי גן עדן ולא להכנס פנימה, כמספר הימים אשר המתין המזוג, עד שובי מן היריד אשר בליפצ'יג, עוד לא כלו לקרוא את הפסק, ושני מלאכים קלים אחזו בי, והביאוני לשערי גן עדן. כמה ימים ישבתי שם לא אדע אך לי היה דומה כאלו יושב אני ימים ושנים. וגדול היה צערי בימים ההם שאין לתארו במלים, כלות הנפש ממש היתה לי בכל רגע ורגע אל מקום מנוחתי, שראיתיו מרחוק ואליו לא באתי . . .“

ביום השני ספר הרב הגאון את החלום בפני קהל ועדה ואמר: „שמעו וראו! עד כמה צריכים בני אדם להיות נזהרים בכל מצוה, שלא להזמין אותה. ועל אחת כמה וכמה במצוות שבין אדם לחברו, כגון צדקה וגמילות חסדים שחיי בני אדם תלוין בהן, צריכים להיות תמיד מן הזריזין המקדימין למצוה“.

(תשואות חן, ירושלים תרפ"ה)

— מג —

הבעש"ט הק' זי"ע שלח לקרוא רב אחד ואמר לו שהשו"ב שבעירו הוא מכת הש"צ והוא מאכיל נו"ט.

הבעש"ט הק' זי"ע שלח פעם לקרוא את הרב של ק"ק ביטשאטש, ואמר לו שהשוחט שבעירו הוא מכתו של שבתאי והוא מאכיל את בני העיר בטריות. הכיזד? שאל הרב. ענהו הבעש"ט: „לאחר שמראה את הסכין לרב אם היא כשרה, הוא מכה בה בסכין על קורנס כדי לפגום בו. חזור הרב לעירו, עקב אחרי השוחט ובדק מעשיו, ואז נוכח שהבעש"ט צדק (שבחי הבעש"ט)“.

— מד —

מעשה נורא מהבעש"ט איך שהחזיר שו"ב אחד למוטב.

הבעש"ט בא פעם אל רב קהילה אחת וביקש להתאכסן אצלו בשבת, אמר הרב לאשתו שתכבד את האיש הגדול הזה ותנהג בו כבוד. ענתה האשה „הרי קנינו בשר, לכן נבחר את החלק הטוב לאורח“. כשהלכה להביא את הבשר, לא מצאה כלום. נשבר לבה בקרבה והלכה לשכנתה לשאול אם יש לה בשר להשאיל לה. נאותה השכנה, אך משהלכה להביא את הבשר לא מצאה גם היא מכל מה שהי' לה. התיעצה הרבנית עם בעלה מה לעשות ותוך כדי שיחה ראתה מבעד החלון את השוחט עובר ליד ביתם. קראה לו וסיפרה לו את צרתה. סיפר להם השוחט כי רק לפני שעות מספר שחט בן בקר רך וטוב. אמר הבעש"ט: „אוהב אני לאכול את הראש, אך אבקש להביאו בשלימות ולנקרו כאן“. הלך השוחט בוריותו, והביא את הראש לבית הרב. החל הבעש"ט לשוחח עם השוחט ואמר לו: „יש חילוק בענין השיניים, ספור נא מספר השיניים לבן בקר זה“. פתח השוחט פי הבהמה השחווטה, תחב ידו לתוך פי' לספור את השיניים, אך מיד לאחר הכניסו את היד נסגר הפה ולא הי' יכול להוציא ידו. לחצו השיניים על ידו ומשכאב לו מאוד התחיל לצעוק, אמר לו הבעש"ט: רשע! הודה על חטאיך, שמעולם לא בדקת ריאות בהמה, הכשרת

והטרפת ככל העולה על רוחך". לאחר שהורה השוחט במעשיו, ביקש מהבעש"ט שיודה לו דרך תשובה, אח"כ הלכו הרב והבעש"ט לביהכ"נ, בהתקרב לבנין ביהכ"נ, העביר הבעש"ט ידו על פני הרב והראו כמה מחבלים ורוחות היושבים על גג ביהכ"נ, התפלא הרב על כך, אמר לו הבעש"ט זי"ע: "דע לך שהש"ץ שלך חוטא כל לילה", מאז פטרו את הש"ץ והביאו אחד תחתיו. (שבחי הבעש"ט)

— מה —

שו"ב אחד בקש ברכת הצלחה מהרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל, אמר לו הרה"ק בתימה שותפו של עמלק אתה רוצה להיות.

סיפור לי ידידי הרבני החסיד מו"ה שלום קליין נ"י מבילקע שבימי עלומיו יעץ אותו הה"ג מהר"מ ז"ל שהי' או אב"ד שם, שאחרי שהוא גם בעל מתפלל טוב לכן טוב הי' שילמוד אומנות השו"ב עצתו אמונה זאת הוטבה בעיניו וקנה לו את הס' אוה"י ללמוד בו וכבר נתן תקיעת כף להשו"ב חיי"א הכהן ע"ה דשם שלא ישיג גבולו כנהוג, והתחיל ללמוד ה' שחיטות, ונסע אח"כ על ש"ק פ' תצא אל הה"ק ז"ל לקבל את ברכתו ולבקש הצלחה על אומנתו החדש הזה, וידוע אשר הה"ק ז"ל לא הי' קורא לתורה על השם כנהוג, אלא הי' אומר לכל א' מהעולים בתחילת הקריאה אתה תהי' כהן, ואתה לוי וכו' ותעמוד בעצמך בזמנך ובמקומך אל הספר, וכן אמר גם לד"ש הנ"ל שהוא יהי' שביעי. בהגיע שביעי עלה כמצוה, וירא והנה קוראים לו פ' עמלק שהיא בפ' תצא שם, ויבין תומ"י כי לא דבר ריק הוא מהה"ק ז"ל שדוקא פ' עמלק עלה עתה בגורלו, עתה כאשר לומד שחיטות וכשר שבטבחים שותפו של עמלק (קידושין פ"ב א') ובודאי כונה מיוחדת לו בזה, ונוכח שכן הוא שכאשר נכנס אח"כ ביום א' ליקח ברכת הפרידה והגיש הפתקא אשר עלי' הציע בקשת הצלחה באומנות השו"ב, אל הה"ק ז"ל, אמר לו הה"ק ז"ל בתימה שחיטות . . . שותפו של עמלק אתה רוצה להיות, לא נכון הדבר, וראה כי רוח אלקים דובר בו וישמע לעצתו והניח האומנות הזאת.

— מז —

הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל בהיותו בבערגסאס בעת הסעודה אמר אַ אַ מחוי' לאכול בשר שיוצא מתחת שו"ב כזה.

סיפּר לי ידידי הרבני הנגיד החסיד מו"ה יוסף ליפשיטץ ע"ה שפ"א בהיות הה"ק ז"ל בבערעגסאס ובעת האכילה כאשר נתנו על השלחן את הבשר, ויהי בטעמו את הבשר התחיל הה"ק ז"ל למצוץ ולהתענג עם הבשר ההוא כאדם המחיי' את עצמו באיזה דבר טוב, ויאמר אַה יש לכם בשר טוב פה, מחי' לאכול בשר שיוצא מתחת יד שוחט כזה, יש לכם בשר כשר וחקרו לידע שחיתט איזה שוחט הי' הבשר הזה למען לידע אל מי לפנות מעתה, ויודע להם ששחיתט השו"ב מוהרנ"ל ע"ה הי', אשר הי' ידוע באמת לירא אלקים והצנע לכת, ומובן מאליו שמאז הגיד הה"ק ז"ל זאת העמיס עליו עבודה רבה וגדולה, כי מרבים העם להביא דייקא אליו לשחוט.

(מס' תפארת מרדכי)

— מז —

מעשה נורא ממנקר שלא כהלכה.

לרנ"ג עבודתי נוכחתי להבין מאמר רבותינו ז"ל במשנה סוף קידושין: הכשר שבטבחים שותפו של עמלק, ובפי' רש"י: ספק טריפות בא לידו וחס על מונו ומאכילן. אספר לך מעשה שהי' באחת המושבות שבסביבת חיפה. לפני עשרים שנה הי' שם קצב תימני ירא אלקים מאוד, אשר הי' מנקר בעצמו את הבשר ומוכרו בטאליזו. כידוע לכל בעל מקצוע בניקור, יש בניקור עבודת פירוק החתיכות, ורק אח"כ מתחלת עצם עבודת הניקור, ואילו הוא לא ידע בכלל שיש חוץ מפרוק החתיכות איזו עבודה שהיא, והי' רק מפרק החתיכות ולא יותר, בחשבו לתומו שהפירוק הוא הניקור, וכך מכר כל השנים, עד שנפגש פעם בחיפה עם מנקר מומחה. הקצב הזה התפאר לפני המנקר מחיפה כי הוא מהיר במלאכתו ועושה את עבודת ניקור הירך ברבע שעה. המנקר מחיפה שידע מנסיונו כי ניקור הירך נמשך ארבע או חמש שעות, התפלא על המופת הזה, והחליט לראות במו עיניו את הפלא הגדול הזה. ירד אתו למושב לראות בעבודתו, וראה כי פירוק החתיכות נקרא אצלו ניקור. המנקר העמיד את התימני על טעותו הנורא שהכשיל כל השנים רבים מישראל במאכלות אסורות. התימני שהי' יא"מ, בא או לרבנים וביקש תיקון על עונו.

(מספר גבול ראשונים פ' ג')

— מח —

מעשה שהי' בר' אבא וכו'

ומעשה היה ברבי אבא (זוה"ק) ששאל אותו גוי אחד, כיצד אומר הכתוב טרף נתן ליראיו, והרי נאמר לכלב תשליכון אותו. אמר לו ר' אבא, ריקא שכמותך שאתה שואל שאלה כנו. אילו היה נאמר טרפה נתן ליראיו, היית יכול לשאול, עכשיו שנאמר טרף, הכונה מוזנות, שמשגיח על הצדיקים לתת להם אכלם. ואפילו אם תאמר שטרפה ממש, אין בזה קושיא, שהכונה שדיני הטרפה נתן הקב"ה לעמו כדי לקדשם שיהיו עם קדוש ויקיימו המצות בקדושה, ולא יטמאו פיהם במאכלות אסורות, שבו הם לומדים התורה הקדושה. וזהו שנאמר טרף נתן ליראיו, אבל לא לכם.

וכן אמרו בגמרא (פ"ק דחולין) שהצדיקים בטוחים שאין הקב"ה מביא תקלה על ידם. ואפילו בהמתם של צדיקים אין הקב"ה מביא חטא על ידם שאינם נכשלים במאכל אסור. כפי שראינו בחמורתו של ר' פנחס בן יאיר שהיתה שרויה שלשה ימים בלי מאכל, לפי שהשעורה שנתנו לה לא היתה מעושרת, כפי שבארנו בארוכה בפרשת חיי שרה פ"ב. (תוס' שם) והבטחה זו אינה אלא בדבר מאכל, שבוה משגיח הקב"ה על הצדיקים שלא יבואו לידי אכילת מאכל אסור, אבל בשאר איסורים אינם בטוחים ממכשול, אלא הם עצמם צריכים להיות זהירים בכך, שיתכן שיוזמן שום איסור בשוגג והם לא ירגישו בכך.

(מס' ילקוט מעם לועז)

— מט —

הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זצ"ל אמר שאסור לאכול השאלטאן במדינתו כי א"א לבדוק אותן מתולעים, ואם רוצים לאכלן אז צריכים לעשות שני ברכות: אחת על השאלטאן והשנית על התולעים.

דרכו הי' לעשות שהחיינו גם על כל מיני ירקות, וכאשר נהגו כל המשפחה הק' ז"ל*.

(* על צנון ועל לפת (מאירין וריבען א"א סי' רכ"ה סי"ק י"ד) כי הבאה"ט או"ח סי' רכ"ח סי"ק י"ג בשם הפרישה דמברכין עליהם שהחיינו, ובסי' דרה"ח כי

וכ' בס' גדו"מ פ"א הייתי אצל הרבני המופלג מו"ה ש"א מדעברעצין בימי הספירה על סעודת צהרים, וכבדו אותי עם בצלים חדשים ולא רציתי לאכול באמרי, כי דכירנא ששמעתי כן מאיזה צדיק שנכון לעשות שהחיינו גם על ירקות ואין לעשות שהחיינו בימי הספירה ** ואמר לי הרבני הנ"ל עפ"י הש"ע (מ"א אר"ח סי' רכ"ה ס"ק י"ד) אין לעשות שהחיינו על ירקות ועלי ועל צוארי יאכל כ' ולא יעשה שהחיינו, ולא יכולתי להשיב פניו ונעתרתי לרצונו בזה, אבל ויהי כאשר הביאו אל השלחן את הבשר עם שאלאטען לא רציתי לאכול גם מזה שכן שמעתי מהה"ג מהרי"א ג"י שא"א לבדוק מאכל זה היטב מהתולעים אשר בהם, ובפרט שאיננו להוט כ"כ אחר מאכל זה אח"כ נסענו יחדיו לרבינו הק' מהר"מ ז"ל, ויהי כאשר הגענו לשם נתן לנו הה"ק ז"ל שלום ושאל את ר' ש"א הנ"ל מאין אתם, ויענה מדעברעצין, ושאל אותו הה"ק ז"ל שוב, האם צומח אצליכם ירקות, ואמר לו הירעתם שיש לעשות שהחיינו גם על ירקות וע"כ גם על שומים חדשים יש לעשות שהחיינו, ואם גם שמעתם שאסור לאכול שאלאטען כי א"א לבדוק אותם היטב מהתולעים

לברך שהחיינו גם על קישואין (גורקען), וכן משמע גם במהרי"ל ה' ר"ה אבל המחש"ש שם (ס"ק י"ד) כי דאין לברך זמן על צנון, ועיין בס' כרם שלמה שכ' דעל צנון החדשים (מאנאסטרעטיכילך) הגולים רק בירח זיו יש לברך בכל אופן שהחיינו, וגם המחש"ש מודה לטעם מהרי"ו כמשי"כ הפרישה, ועיין פרמ"ג אר"ח סי' תקפ"ג מ"ז ס"ק ג', בשם מהרי"ל דמשמע מדבריו שם דיש לברך שהחיינו על תפ"א, ועיין בשו"ת משנ"ש סי' ח"י מה שהק' על הפר"מ מדברי מהרי"ל הנ"ל.

אלא דעיקר ברכת שהחיינו בא על השמחה ואין לך שמחה גדולה לקדוש ז"ל כמוהו מלהודות ולברך להבורא ית"ש בכל ההודמות, ועל כל דבר ודבר שנותן לו, ע"כ ברך שהחיינו על כל דבר, וכן מסיק גם במשי"כ הנ"ל דעכ"ז מאן דמרגיש בנפשי דיש לו באמת שמחה בדבר הבא לידו פשיטא דיש לו לברך בלי ספק, וכן כ' החת"ס אר"ח סי' ג"ה ומ"מ מי שידוע בעצמו שנהנה אין ברכתו רשות אלא חובה ואם אינו מברך הוא חוטא, ועיין בשו"ת ברכה אר"ח סי' רכ"ג ובברכ"י סי' ע"ד, ועיין צ"ח ברכות דף ס' ע"א שכ' לדעת רוב הפוס' שפסקו שם כלישנא ברתא ולא חשו לברכה שא"צ ללי"ק משום דס"ל דבברכת שהחיינו ליכא משום ברכה שא"צ, ויש דשות לברך שהחיינו אעפ"י שאינה חובה וכו' עיי"ש.

** מקור הדבר שלא לברך שהחיינו בימי הספירה הוא בס' צרור המוד (לגאון קדמון) פ' אמור, אולם בס' עקרי הד"ט (סוסי" כ"א) כ' שכיון שדבר זה לא נזכר אלא בס' דרשות אין להחמיר ולהקפיד בזה, אולם כבר נהגו להחמיר משום דברכת שהחיינו בא על השמחה, כמו שאין עושין נישואין בימים האלה כמבואר באו"ח סי' תצ"ג ופוק חזי מאי עמא דבר.

ועיין בתוספ"ח אשר על החי"א כלל קל"א ס"ק י"ב, שכ' זמה שקצת נוהגין שלא ללבוש בגד חדש ושלא לברך שהחיינו בימי הספירה לא נמצא מזה זכר בפוס' ואחרונים, ומ"מ אם נהגו כן לא ישנו מנהגם בלי התרה, ועיין בהגהת הגר"א ז"ל אר"ח סי' תקנ"א, וברמב"ן עה"ת פ' אמור, ובשו"ת פני מבין אר"ח סי' קל"ג ב', ועיין בס' יפ"ל ח"ב בשם מר אביו הג' ז"ל בס' מועד לכה"ס ו' אות י"ב, שכ' מנהג טוב שלא לתקן ללבוש חדש כזה שראוי לעשות שהחיינו בין פסח ללי"ג בעומר, ומצאת כי תדרשנו בס' פחד יצחק, ועיין בס' סי' תצ"ג אות ב' ובס' שא"י צד ט.

פה

אשר בו, ואמר בשחוק נעים אבל אם בכל זאת תרצו לאכול שאלאטען אוי תעשו שתי ברכות אחת בורא פדה"א על הסאלאט, והשני שהכל על התולעים אשר בהם . . .

(מס' תפארת מדרכי')

— נ —

מעשה נפלא מהרה"ק ר' אהרן מבעלזא מאיסור חמץ בפסח.

כ"ק מרן מהר"א ז"ל ספר מה שאירע אצל אביו ז"ל. איש אחד הכיר בעל אחוזה שהיה לן גן וע"י טיפול מיוחד גדלו בגן ידקות חדשים עוד לפני חג הפסח (במדינת פולין לא גדל לפני פסח, בגלל הקוד, שום ירק ופרי חדש). ולקח האיש ההוא מלפפון חדש מהגן הזה והביא למרן לצורך כרפס. האיש הזה חשב שזה יהיה בחשיבות אצל מרן ז"ל, אבל מרן לא רצה לקבל הפרי ההוא ואמר טעם הרב רהנה כל המאכלים של פסח צדיכים שמידה מעולה שלא נכשל ח"ו במשהו חמץ והנה האדם צריך לשמור עצמו בכל היכולת אבל העיקר צריך לידע שהכל תלוי בסיעתא דשמיא ועל כל דבר צדיכים להתפלל להשי"ת שישמור אותנו שלא נכשל ח"ו. והנה אותם המאכלים שהיו בימי אבותינו ודבותינו הקדושים ז"ל וכבוד התפללו הם עליהם ועשו דרך ומבוא לתפלה לכן גם לנו נקל להתפלל עליהם, אבל אותם המאכלים שלא היו בימי אבותינו ודבותינו והם לא התפללו עליהם ואנחנו צדיכים לחפש דרך חדשה לתפלה להתפלל עליהם וזה הוא ענין קשה. ולכן לא רצה לקבל הפרי ההוא לאכילה בפסח. ומרן מהר"א ז"ל סיים דמלבד טעם זה היה גם בזה ענין דוה"ק, כי אח"כ נודע שלצורך הגידול שפכו יי"ש תחת הפירות (הגש"פ אמדי קודש).

— נא —

הרה"ק השר שלום מבעלזא ניצל מאיסור חמץ ומחלה ותולעים בפ"א.

כשכ"ק מרן מהר"ש ז"ל נסע לחתונה של אחד מבניו ועבר את הגבול, נשאר לשבות בש"ק בעיר אחת. שם היה בית כנסת אחד שלא התפללו בו, וכבר הרבה זמן הוא היה סגור. וכששאל מרן את אנשי העיר הטעם שלא מתפללים בביהכ"ג, הם אמרו שלא יודעים הטעם, והם לא ראו מילדותם שיתפללו שמה. וכשקראו לזקנים לשאול אותם, אמרו שהם שמעו שבפנים נמצאים הרבה ציפורים ובכל זמן שהתחילו להתפלל הפריעו הציפורים ולא נתנו להתפלל ולא הועיל שום דבר לגרשם משם. אמר מרן שהוא רוצה דוקא להתפלל בביהכ"ג הנה בשבת, ובקש מהם שיפתחו ביהכ"ג. אבל אנשי העיר אמרו שהם לא יתפללו שם. ואעפ"כ בקש מרן שיפתחו ושיתנו רשות לו ולאגשיו שיתפללו שם. הם נתנו רשות ופתחו את ביהכ"ג, ואנשי העיר התפללו במנין שלהם ומרן ואנשיו הלכו לבית הכנסת. כשהתחילו להתפלל מנחה שמעו תיכף רעש של הציפורים שהפריעו להתפלל. כשהתחיל מרן לומר לכו נרננה, הסתובב והראה ביד לצד הפונה החוצה, ואמר בקול לכו נרננה, והציפורים התחילו לברוח משם, ואח"כ התפללו וכבר לא הפריעו אף פעם ומאו לא נשמע יותר מהם. למחרת באו גם אנשי העיר להתפלל שם ואחרי התפלה הלך מרן להמרא דאתרא לביקור. הרב היה מתנגד גדול ואעפ"כ כבד את מרן ובקש ממנו שיטעום אצלו, והוא הגיש י"ש ועוגות ומיני מרקחת. אמר מרן שהוא לא יכול לטעום כלום מכל מה שהכין לפי שהי"ש הוא חמץ שעבר עליו הפסח והעוגה לא הרימו ממנה חלה, והמיני מרקחת — לא בדקו הפירות מתולעים. הרב התבייש מאד וחרה לו מאד והלך לשר העיר למסור על מרן שהוא בא העירה לעשות מחלוקת. קרא שר העיר למרן וצוה שיברר שכל מה שאמר — הוא אמת. אמר מרן שיקראו לבעל החנות אשר שם קנה הי"ש. כשהוא בא, ומרן שאלו אם הוא יהודי, השיב שכן, וכי הוא ברח ממקומו והתיישב כאן בתור גוי, אבל באמת הוא יהודי, ורב העיר חשב שהוא גוי לכך קנה אצלו. (וראה בט"ז או"ח סי' תמ"ח סק"ד: ודבר פשוט הוא שאין למכור החמץ למומר דאע"פ שחטא ישראל הוא). אח"כ אמר מרן שתבא הרבנית ותגיד אם היא הרימה חלה. הרבנית ענתה שיש לה עוזרת משרתת יהודית והיא מרימה חלה. קראו להעוזרת ושאלו אותה אם היא הרימה חלה ואמרה שזה שייך לרבנית. אח"כ כששאלו את הרבנית אם היא בדקה הפירות

מתולעים, אמרה ג"כ שהעוזרת עושה זאת, והעוזרת אמרה שזה שייך לרבנית. לבסוף אמר מרן שבבית כנסת זה התפלל פעם חזן אחד והיו לו משוררים וביניהם היה אחד שהמחשבות שלו לא היו בסדר וממנו נעשתה כל הצרה הזאת בביהכ"נ (הגש"פ אמרי קדש).

— נב —

מעשה בחסיד אחד וכו'.

מעשה היה (מובא בח"י דף קס"ב) בחסיד אחד שאמר לחנוני שנתן לו פחות: לא איכפת לי כ"כ זה שנתת לי פחות, כמו זה שתצטרך בגללי לבוא לכאן בגלגול אחד כדי לפרוע לי.

ומעשה היה בזמן האר"י ז"ל שת"ח אחד ביקש ממנו שיתן לו מכתב המלצה, שהוא רוצה לילך לעיר אחרת. והרב הסכים ונתן לו ואמר לו: לך לשם, כי שם יזמין לך השי"ת את בת זוגך. והת"ח לקח את האגרת והלך לאותה העיר. ושם חלקו לו כבוד גדול, ואחד מעשירי העיר נתן לו את בתו לאשה ונתן לו הרבה נדוניה ונכסים, והיה נשוי אתה שלשה חדשים ומתה האשה וירש את כל הנכסים וחזר לעירו ונכנס אצל הרב לבקרו. אמר לו הרב: דע שהאשה הזאת היתה איש בגלגול הראשון, וזה היה חברך פלוני שלקח ממך הרבה מעות, ומפני שגרם לך צער שלא כדאי, נהנית ממנו עכשיו שלשה חדשים, ובגלל הגזל שגזל ממך, ירשת עכשיו כל נכסיו, אז אמרו תלמידיו הפסוק הזה: גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפדי מעלליו (ירמ' לב) ר"ל נפלאים מעשי השי"ת שמשלם לכל אחד כגמולו מדה כנגד מדה, ואינו מותר כלום.

— נג —

האר"י הק' ראה במצחו של הק' ר' אברהם גלאנטי שמץ של גזל.

ועוד היה מעשה בזמן הרב הנ"ל שרבי אברהם גלאנטי ז"ל ביקש ממנו תיקון לנפשו. תמה האר"י ואמר: כיצד רב גדול כמו ר' אברהם גלאנטי מבקש ממני תיקון. אמר לו ר"א: יסתכל נא מר במצחי ויראה אם דשום בו שמץ עון ואם יש, אני משביעו בשם הקדוש שיאמר לי מהו. נסתכל האר"י ז"ל במצחו ואמר לו: אני רואה דשום במצחו שמץ גזל. נשתומם ר"א ואמר: אם יש בי עון גזל אנא אני בא. וכך הלך לביתו אבל ועצוב, ולבש שק ואפר וקרא לכל הפועלים שהיו אורגים בשבילו בגדים, וכשראו את הרב והנה הוא בשק ואפר נשתוממו. אמר להם הרב: דעו שאני בשך ורם, ואיני רוצה לייכנס

לגיהנם ע"י עצמי. ולכן מכאן ואילך אם תדקדקו הרבה בשכרם להוציא ממני עד סוף הפרוטה האחרונה, מה טוב. ואם לא, לכו לשלום, ואיני רוצה שתעבדו עוד למעני. אמרו לו הפועלים: איזה חשבון יש לנו לעשות, שהרי מן היום שנכנסנו למלאכה ראינו ברכה בכסף שלקחנו מידך, ויש לנו לאכול ולשתות ולחטוף, ואין בינינו אחד שעשה חשבון ממה שנתת ומן המלאכה שעשינו. אמר הרב: אכן נודע הדבר. זהו מכשול הגזל שיש בידי. כי לא עשינו חשבון על הכסף שאני חייב לכם. ועתה הנה אשים כסף בפניכם, וכל אחד יקח כמה שרוצה. ותמחלו על כל מה שעבר בינינו. ור"א שם כסף בפניהם, ולא רצה אחד מהם לקחת אפילו פרוטה אחת, חוץ מאשה אחת שהושיטה ידה ולקחה שתי פרוטות. וכולם ענו ואמרו: אנו מוחלים לך במחילה גמורה עד סוף פרוטה אחרונה.

עמד הרב והלך לבית המדרש של הרב האר"י. יצא הרב האר"י לקראתו ואמר לו: האם נצטער מר כל אותו צער על ספק הגזל שראיתי רשום במצחו. אמר לו ר"א: וכי קל הדבר איסור ספק גזל עכשיו רוצה אני שישוב ויסתכל במצחי אם עדיין רשום הסימן. נסתכל הרב האר"י במצחו ואמר: עכשיו איני רואה כל סימן. אז גילה לו האר"י שספק הגזל שהיה בידו היו ב' הפרוטות שהושיטה האשה ולקחה. והעון היה שהאשה הזאת היתה האורגת המומחית בין כולם והיה מגיע לה יותר שכר, ולקחה בשוה עם כולם, ולכן דקדקו עמו בשמים ורשמו על מצחו הסימן הנ"ל. שלא היה הגון מה שעשה.

ויתבונן האדם בסיפור הזה וילמד לקח שבגלל ענין כזה שהיה צריך לשלם לפועלת שכר יותר מאחרים, נרשם במצחו עון גזל. עאכ"ו למי שיש בידו כספו של חברו שגזלו או רימהו או אינה אותו בעסקו, שבודאי רשומים במצחו עונות הרבה, וכיצד ישא פניו ביוה"כ לסלוח לו ולכותבו בספר החיים.

וזהו שאומר הפייטן בוידוי של יום כפור: שאלתי לכפי להיותם בשואות אל כפים. ויענוני איך תהינה בלי נקיון כפים, פרושות השמים. כלומר: בקשתי מכפות ידי שינשאו בתפלה לשמים, והם ענוני כיצד אפשר לידים המזוהמות בגזל להיות פרושות לשמים. ומה יענו החייטים ביום הדין אלו החוטאים בנפשיהם שאם אדם נותן להם בגד לתפור, שלא זו בלבד שגונבים הבד, אלא גם מקצרים הבגד, ועוברים כל עת וכל רגע על לא תגנוב ועבירה הזו נעשית להם כהיתר, ואבוי לנפשם מגודל העבירה שעושים שאינם נותנים לבם לשוב בתשובה על כך. ויש הרבה חייטים שהם יהודים כשרים ואוהבים לעשות מצות ומעשים טובים, ועבירה זו היא היתר בעיניהם, ואינם יודעים שאין כל תועלת במצות ובמע"ט שעושים יום ולילה כל זמן שעושים עבירה זו, שהרי היא עבירה חמורה כל כך כפי שכתבנו. וכל חייט הזהיר בזה, בודאי שכרו הרבה מאד, שהרי בא לידו דבר שהבעלים אינם יכולים לדעת אם גזל מהם, וכבשו יצרם ולא גנבו. וזה נחשב כאילו עשו מצוה גדולה.

פט

והאיסור גזל הוא בין מישראל ובין מגוי אע"פ שהוא עובד ע"ז. אדרבה, גזל הגוי חמור יותר לפי שגורם לחילול ה' והגוי מקלל את דת ישראל ומבזה האומה הישראלית. לכן הוזהרה תורה לא לגזול אפילו מן הגוי [במקום שיש חילול ה']. (שם בשם ס' הקנה) וכל הגזול מגוי עומד השדר של אותה אומה שלמעלה והוא מקטרג בפני הקב"ה. ואז נגזר * שהשפע שנועד לאדם זה, נוטלו שר האומה ההיא ונותנו לאומתו, ומשאירו יבש מן הטובה.

(מס' ילקוט מעם לועז ויקרא דף דפ"ט)

— נד —

הסבא משפאלי הזהיר חוכר אחד שלא ישיג גבול רעהו ולא שמע בקולו והשיג והעונש שנענש הוא וב"ב.

מעשה נפלא, הפלא ופלא, בחוכר אחד שהסיג את גבול רעהו, ולא שמע בקול סבא קדישא משפולי, כאשר הזהירו שלא יעבור על לאו של "לא תסיג", והעונש שנענש, הוא ובני ביתו, עד שחזר בתשובה שלמה, והחזיר את האברה לבעליו הראשונים.

פרק ראשון

בספ"ר אחד, אחוזת נחלתו של האדון הגרף רדזיבילוב, דד כמה שנים יהודי אחד, ושמו עזריאל בריסקר. ויהי האיש הזה חוכר את בית-הריחים, אשר אצל הנהר, ומן העסק הזה התפרנס בכבוד גדול, ולשלחנו היו מצפים גם בניו וחתניו. ואע"פ שהאיש עזריאל היה כפרי ובעל-בית פשוט, מכל מקום דרכו דרך הגבירים; נתן צדקה ביד רחבה, ובעיקר עסק במצות הכנסת אורחים, והיה מדקדק לקימה בכל פרטיה ודקדוקיה. בכפר הסמוך, גם הוא קנינו של אותו הגרף, ישב עוד יהודי אחד כמה וכמה שנים, ושמו יעקב דייף. ויהי האיש ההוא מוכסן הכפר, בעל בית-המרזח, וגם פרנסתו היתה מצויה בריוח. ושני השכנים האלה חיו בשלום איש עם רעהו. מעת שהכירו זה את זה, ומעולם לא היה ריב ביניהם. כל היהודים, הדרים בכפרי הסביבה, היה דרכם ללכת ולבוא בשבת קודש אל בית עזריאל בריסקר, להתאסף ולהתפלל בצבור, והוא הקצה ל"מנין" חדר מיוחד ובו "ארוץ-הקודש", גם עשה לו אוהל על גבי המים אצל הריחים לשם מקוה, ויתקן בתוכו תיבה ורצפת-נסרים מנוקבת, והמקוה היתה כשרה כדת. ובימי-הקץ היו טובלים בה.

(* וצ"ח באגרא דפרקא את קצ"ו.)

ברוב השנים הופרה הידידות שבין שני השכנים בגלל ענין השדוכים; לעזריאל היה בן וליעקב — בת, ויואל יעקב להתחתן בשכנו עזריאל ולקחת את בנו לחתן, אך עזריאל סרב בדבר. ראשית, לפי שמשפחת עזריאל עולה ביחוסה על משפחת יעקב ולא נאה לו כלל להתחתן עמו, ושנית, המחנות עצמו איננו לפי טעמו, הוא אינו מתנהג בעניני היהדות בכשרות גמורה; קצת משכיל הוא, מן המתחכמים, על כן מאן עזריאל להתחתן עמו. ומוזה נולד הרוגז בין השכנים האלה, והרוגז היה גדל יותר ויותר, עד שהחליט יעקב בלבו לקחת נקם מעזריאל על מאינו זה. וילך אל אדון הכפר, והתחיל לפתותו, שישכיר לו את בית־הריחים שעזריאל מחזיק בו. ואעפ"י שהאדון הגרף לא אבה לו בתחלה, אך יעקב זה לשון חלקה לו, ועל ידי דברי חנופה, מלשינות ופתויים שונים, הפך את לב האדון לרעה על עזריאל. יעקב זה אין כחו אלא בפיו, וילך להלשין על שכנו, שעוסק הוא בדברים אסורים, וגם מקלקל ומשחית הוא את בית־הריחים. ומלבד זה, הבטיח לשלם דמי שכירות, כמעט פי שנים, מאשר ישלם עזריאל. על הוספה כזאת לא יכול לותר גם הגרף, והלך והשכיר את בית־הריחים ליעקב, גם כתב חוזה ומסרו לידו, כמנהג. אחר הדברים האלה, שלח הגרף מודעה לעזריאל ויודיעהו, שעליו לעקור את דירתו בסוף השנה ולפנות את המקום לחוכר החדש, שהשכיר לו את בית־הריחים. כאשר נשמעה הבשורה הזאת בבית עזריאל, נתנו כולם את קולם בככי ויללה; הזמן עד תום השנה קצר, רק כשני חדשים, ועסק אחר לשכור. אין זה נקל כל כך. נסה עזריאל ללכת אל האדון הגדול הגרף לבקש על נפשו, אך לא נתנוהו לבוא לפניו, באמרם לו שילך אל הסוכן המנהל את עסקי האדון. וילך עזריאל אל הסוכן, ויבק לפניו בדמעות שלישי, אך הוא ענה, שאין אחרי המעשה כלום. מכיון שהאדון כבר חתם על החוזה ונמסר לידי יעקב שכנו, אין לחזור בדבר, ומלבד זה אין דרך האדונים בכלל לחזור בהם. עוד עצה אחת יש, אמר לו הסוכן, כאשר נכמרו רחמיו עליו: „יותר שכנו על כל העסק ויתחרט, יחזיר את החוזה ויפסיד את שלש מאות הכסף שנתן בערבון, ואז יוכל הוא להשתדל אצל הגרף, שהעסק יעמוד ברשותו גם להבא, אם יוסיף איזו הוספה“. ואע"פ שידע עזריאל, שיעקב הוא שונאו, וגם איש אכזרי, מכל מקום אמר ללכת אליו הביתה, להתנפל לפניו ולבקש ממנו רחמים עליו ועל ביתו, שיחזיר את כתב החוזה לידי בעליו, ואת שלש מאות הכסף שעליו להפסיד ישלם עזריאל.

וילך עזריאל ואשתו אל בית יעקב, ויבכו לפניו בדמעות שלישי, ויתחננו אליו, שירחם עליהם ולא יקפח פרנסת כמה משפחות. אולם לשוא בכו והתחננו, יעקב ואשתו פיגה הכבידו לבם, ולא אבו שמוע. וכאשר פצרו העלובים בהם מאד, הפכו אלה פניהם ונכנסו לחדר השני, ויסגרו את הדלת אחריהם. ויאמר עזריאל אל אשתו: „אם יעקב ופיגה רעיתו אטמו את אזניהם משמוע בקול בכיתנו, מוטב לנו לבכות ולהתחנן לפני שומע קול בכית עמו ישראל ברחמים, כי שערי דמעות לא ננעלו, והוא בודאי ירחם עלינו ויושיענו“. וילכו וישבו לביתם, והחליטו לנסוע אל סבא קדישא משפולי, שהיה מפורסם לבעל מופת גדול, לשפוך לפניו את מר נפשם.

פרק שני

ויסע עזריאל עם אשתו לשפולי לפני חג השבועות, והיו מוכרחים להשאר שם גם לימי החג, כי לא עלה בידם לדבר עם סבא קדישא קודם החג. ואף על פי שכבר נתן שלום לצדיק, וגם הגיש לפניו „פתקא“, ובו כתוב: „שלא יוכל אדם אחר לקפח פרנסתו“, מכל מקום מוכרח הוא להשאר, כי בשעת קריאת הבקשה לא ענהו מאומה, רק אמר: „מן הסתם ישאר כאן לחוג חג השבועות, ויש עוד פנאי...“ על כן נשאר עזריאל בשפולי ולא שב הביתה לחוג שם את חג הבכורים עם בני ביתו. וכל ימי החג לא היו לו ימי שמחה, כי אם הלך קדורנית; כולו מלא עצב ועגמת-נפש, ועל פניו לא נראה גם צחוק קל, ויתפלל בדמעות כמו ביום הכפורים.

וייהי ביום הראשון לחג השבועות, כאשר חלקו יין לכל המסובים מסביב לשלחן, נתנו יין גם לעזריאל. אך כאשר פתח עזריאל את פיו לשתות ולומר „לחיים“, כנהוג, לא יכול להתאפק מבכי; עיניו ולגו דמעות, ומפיו לא הוציא אף הגה. ויצעק עליו סבא קדישא ויאמר: „שוטה! מדוע אתה בוכה? הלא חג שבועות היום, ולמה באת אלי להעציבני ביום הקדוש הזה שנקרא

„יום חתונתו ויום שמחת לבו“? האם באת אלי להשבית לי את שמחת החתונה? והלאו שהיית משבר את ידיך ואת רגליך לפני דרוך כפות רגליך על מפתח ביתי“. ודרכו של סבא קדישא נודע, שאם היה חפץ להמתיק את הדינין של איזה איש ולחלצו מן המצר, היה מבזה ומקללו ברבים. אולם עזריאל לא ידע סוד זה, והיה כשמעו את הדברים הקשים כשהם יוצאים מפי סבא נתבהל מאד, וכמעט שנתעלף מרוב פחד וצער. אז פנה אליו סבא וידבר אליו רכות לאמר: „האם זוכר אתה מה שקרה בביתך לפני שש שנים, בערך? עני אחד דפק על דלתי ביתך בליל חרף קר, ואתה פתחת לו את הדלת והכנסת אותו לתוך ביתך. גם הכינות לו חמין לשתות, והזיית את נפשו ממש, ונתת לו מקום לשכב ולישון כל הלילה. ליום המחרת קם העני, נטל את ידיו והתפלל, ואחרי כן אמר שהוא רוצה לבדוק את מזוונות ביתך על הטובה שעשית עמו. וילך האיש ויבדוק את המזוונות וימצא, שבשני פתחים לא היו כלל מזוונות כי אם נייר ריק, ואמרת אין זה רק שהנכרי הירוע לך גנב את המזוונות מתוך הנייר...“ ויען עזריאל ויאמר: „אמת נכון הדבר, זוכר אני את הכל“. „אני הייתי העני הזה — הוסיף סבא קדישא — ואתה אל תירא כלל, בלי ספק יעזור לך השם יתברך ויהפך לך את הקללה לברכה“. ויצו עליו לשתות את היין ויאמר: „לחיים“, כמנהג, ויאמר לו עוד: „הנה שמך עזריאל בן דבורה, והיום קראנו ב„אקדמות“ את הפסוק „עד ב יקר אחסנתיה חביבין דבקבעת“, עד ב הרי לך ראשי התיבות של שמך עזריאל בן דבורה. ובזכות מצות הכנסת אורחים יתקיים בך שתהיה „יקר אחסנתיה“, ותחשב בין חביבי המקום, למען תשאר „דבקעת“, היינו תשב על מקומך וכנך כל ימי חייד, ולא יוכל איש להזיזך ממקום פרנסתך“. אז נהפך עזריאל לאיש אחר וישב לשלחן הסעודה בלב שמח.

בתום החג נכנס עזריאל ואשתו אל סבא קדישא להפרד ממנו בברכת שלום, ויספר לפניו עוד הפעם את פרשת צרותיו, ואת כל מה שעשה לו שכנו יעקב בהסיגו את גבולו. ויבך הוא ואשתו, ויבקשו עצה ממנו, להצילם מחרפת הרעב. ויקח סבא קדישא ניר ודיו ועט, ויכתוב את הדברים האלה:

„אתה יעקב! שמעתי עליך שאתה רוצה להסיג את גבול שכנך עזריאל, על כן אני מזהירך שאסור לך לעשות כן. ואם יש לך איזו תביעה עליו, הזמינהו לדין תורה. ואם לא תשמע לדברי תחרט; ואין עונשין אלא מזהירין תחלה, ואם תאבה ותשמע תתברך. הק' ליבוש משפולי“.

מסר סבא קדישא את פסת הניר לידי עזריאל ויאמר אליו: „כאשר תבוא הביתה, תלך תיכף לשכנך יעקב ותמסר לידו את הפתק הזה, ותאמר לו שהיית בביתי ואנכי הבטחתוך שתשאר על מקומך. והיה אם ישמע לדברי אלה — מוטב, ואם לאו, תשכר לך דירה באותו הכפר או בכפר הסמוך, ותעקר את דירתך מבית הריחים לזמן קצר, עד אשר יבוא אליכם ויבקשכם, שתקבלו מידו את ה"חווה", והוא יצא משם בפחי נפש“.

ויסע עזריאל ואשתו הביתה, ויעשו כדברי סבא קדישא, אך האיש יעקב לא שם לבו לדברי עזריאל, ויזרק לו את הפתק בשחוק ויאמר: „אותו הרבי שהיית אצלו הוא מושל בעירו, ופה בכפר הלא יש לנו מושל, ברוך השם, האדון שלנו“.

וילך עזריאל לביתו, ויקיים את כל דברי סבא קדישא, וישכר לו דירה בכפר הסמוך. כאשר הגיע היום המוגבל, עקר עזריאל את דירתו מבית הריחים, וילך לשבת בבית החדש אשר שכר לו, ויעקב שכנו קבע את דירתו בביתו הוא.

לא ארכו הימים, ותלך פיגה אשת יעקב אל האהל אשר אצל בית הריחים לטבול במי המקוה הכשרה, שהכין ותקן עזריאל, ולא חפצה לנסוע העירה. גם דרכן של השכנות היה לטבול ולהתרחץ שם בימי הקיץ, עוד מן הימים הראשונים שבנו שם את האהל. ויהי בדרת פיגה אל מקוה המים, לקחה אתה את בתה הגדולה, כדי שלא תהיה שם יחידה וכי תשמור גם על הבגדים. ומפני שהיה אז הקיץ בתקפו, והחום היה גדול, ישבה לה הבת על מפתן האהל, תחת העצים שהיו נטועים מסביב, ואמה נכנסה בפנים האהל להתרחץ ולטבול כדרכה תמיד. אבל בפעם הזאת קרה לה מקרה נורא: כאשר ירדה על המדרגות לטבול, נשברו תחתיה המורדות עם נסרי הרצפה, ותפול לתוך עמקי המים, ולא הספיקה לצעוק אף צעקה אחת. מחמת הפחד והבהלה נתעלפה מיד ולא ידעה מה עמה, גם בתה אשר ישבה למעלה על מפתן האהל בחוץ, לא שמעה מאומה, ולא ידעה כלל מה שעבר על אמה בפנים האהל.

פרק שלישי

וידה' כאשר נשברה הרצפה תחת רגלי פיגה אשת יעקב ותפול לתוך המים, כי התעלפה, ותצא במקומה מתוך מעמקי המים אשה אחת מבנות השדים, אשר משכנן בנהרות ובפרט במים הנוהדים אצל הריחים, שהיתה דומה לפיגה בקומתה ובקלסתר פניה. בת פיגה שישבה על מפתן האהל, והביטה מדי פעם בפעם מאחוריה לראות את אמה העולה מן הרחצה, בראותה את אמה עולה מן המים והיא מתלבשת כדרכה, לא שאלה אותה שום דבר ושתייה לא דברו מאומה. אחרי שלבשה האשה את בגדיה, בגדי פיגה, ותצא מן האהל, הלכה אחריה גם בתה, ותבאנה שתייהן הביתה, דירת יעקב. והנה הבת, שלא ידעה כלל את דבר האסון שקרה את אמה, שבה למלאכתה ולעבודתה אשר בבית, ואחר כך יצאה לשוח עם חבדותיה, גם יעקב לא היה בבית, כי היה טרוד עוד בבית-הריחים, רק הילדים הצעירים היו בבית וישחקו וישתובבו, ויחשבו שהאשה הזאת היא אמם, ויהי כאשר קרבו אליה הילדים, ויבואו אליה בדרישות שונות, כדרכם תמיד לבוא לפני אמם, ולבקש ממנה בקשות שונות, לא ענתה אותם מאומה, רק הרחיקה אותם מפניה וגם דחפה אותם דחוף והרחק, אחר כך הלכה ותקח את כל הקדרות עם התבשילים, שהיו מוכנים לסעודת הערב לכל בני-הבית, ותאכל מן הקדרות. כראות הילדים שהאם אוכלת, הקיפו אותה בצעקות, כדרכם תמיד, וידרשו ממנה לתת גם להם לאכול. אולם היא לא ענתה אותם דבר, אך דחפה אותם מפניה בדחיפות ובעיטות, עד שהם התחילו לצעוק ולבכות. בתוך כך שמעה הבת הגדולה בחוץ את הבכיות והצעקות של הילדים בפנים, ותמהר הביתה לראות ולדעת מה שם. אך מה נבהלה בראותה את מעשיה המשונים של אמה, העימדת אצל התנור, ופניה מכוסים, והיא מעוטפת עוד באותם הבגדים שבאה בהם מן הרחצה, ואוכלת מן הקדרות, אוכלת בלי הפסק שלא כדרך בני אדם. והיא כאשר קראה הבת: "אמה! אמה! שבי במקומך ואתן לך לאכול, הלא זאת היא סעודת הערב שהוכנה לכולנו". לא ענתה מאומה, אך עמדה ואכלה, כאלו לא שמעה כלל את דברי הבת. ותגש הבת אליה להביט בפניה ולדבר עמה, גם חפצה להסיר את המעטפה אשר על ראשה, אולם גם איתה דחפה, ותפול הבת ארצה, ותתן קולה בבכי וצעקה. כאשר ראו הילדים, שאחותם הגדולה בוכה וצועקת, התחילו כולם לבכות ולצעוק יחד, עד שאחד מהם רץ החוצה ויבוא אל בית-הריחים ויצעק: "אבא! אבא! בוא מהר!" כשמוע יעקב את צעקת הילד נגש אליו וישאלהו: "מה בכית?" אך הילד היה מבוהל ולא ידע מה לענות בראשונה. אחרי כן ענה בקצור: "האם מכה אותנו ותאכל את כל סעודת הערב". וירץ יעקב אל ביתו ויבהל גם הוא, בראותו את כל הילדים כשהם בוכים, ובתו הגדולה שוכבת על הארץ ובוכה וצועקת. ועוד יותר השתומם, כאשר ראה את אשתו מעוטפת במלבושי הרחצה, עומדת אצל הכירה ובידיה קדרה שהריקה אותה כולה. ולא ידע יעקב מה לעשות, והתחיל לצעוק: "פיגה! פיגה! מה לך? מה עשית?" אולם אחרי כן כאשר

דאה את בתו והנה היא שוכבת על הארץ וצועקת: «ראשי! ראשי! — רץ אליה וידימנה מן הארץ, ויחבוש את ראשה במטפחת טבולה במים קרים. וידבר גם עם אשתו, וינס לקחת ממנה את המעטפה ולהביט בפניה, אבל גם אותו רחפה רחיפה עצומה, ויפול ארצה. אך הוא קם תיכף על רגליו, ויגש אליה עוד הפעם, והתחיל לבכות ולהתחנן לפניה, שתענהו על שאלותיו, ותאמר לו מה היה לה. אז נתפרץ מפיה שחוק איום בקול משונה, כקול בהמה או חיה, עד שנבהלו כולם מן הקול הנורא הזה. אחר כך נגשה אל הדלת ותפתח אותה, ותצא אל הפרוזדור, ומשם עלתה דרך המעלות על העליה, ותשכב לישון על העשב והחציר אשר שם.

כאשר נתישבה מעט דעתם של יעקב ובתו, החליטו לעלות אחריה על העליה, ויעלו שניהם, ופנס מאיר ביד יעקב. ויראו והנה היא שוכבת על החציר מעוטפת כבדראשונה, ויגשו אליה לאט לאט להביט בפניה, ויבקשו אותה לדדת למטה, ותשכב במטתה אשר בבית. אולם כאשר נגשו אליה ישבה לה, ותחטוף את הפנס המאיר מיד יעקב, ותשליכהו ארצה, ושוב פרץ מפיה שחוק נורא בקול משונה כבדראשונה. וירדו יעקב ובתו מן העליה, והניחו אותה שם שוכבת על החציר, ויאמרו: «אין זה כי אם נבהלה באהל הטבילה, ונטרפה דעתה עליה ונשתגעעה; ובכן תשכב לה שם עד הבקר, ואז נראה אם מעשיה ונדע לעוץ עצה». וילכו לישון. בלילה נרדה שנתם, ובבקר השכם עלה יעקב על העליה, וימצאנה שוכבת על החציר וישנה. ולא רצה להעיר אותה משנתה

בחשבו, אולי אחר השינה תתישב עליה דעתה ותתפקח. וירד יעקב מן העליה בלאט, וילך לראות באהל המקוה מה נהיה שם, וירא והנה נסדים מהרצפה צפים על פני המים. ויתפלא מאד, ויקח מקל ארוך ויבדוק את הרצפה וינסנה, וימצא שרצפת המקוה נתקלקלה כולה. ויאמר יעקב: «אכן נודע הדבר, כאשר ירדה לטבול, נשברו תחתיה נסרי הרצפה ותפול לתוך מעמקי המים, ואף שעלתה אחרי כן מתוך המים, מכל מקום, מחמת הבהלה, נטרפה עליה דעתה». ויבוא יעקב אל ביתו ויספר לבתו, שנודעה לו סבת המחלה, כי כמעט שטבעה במעמקי מי המקוה, מחמת שנפרצו תחתיה הנסרים מדצפתה, שהיו בודאי ישנים ובלתי חזקים, ומפני שנתבהלה נשתטית. וינחמו זה את זה, כי הרופאים בודאי ימצאו לה מזור ותרופה, מאחר שנודעה להם סבת המחלה.

פרק רביעי

ויהי בבקר, אחרי אשר הקיצו הילדים וכל בני־הבית משנתם, ויחלו להכין סעודת־שחרית כדרכם בכל יום ויום. ואחרי אשר הוכנה הסעודה, ירדה האשה מן העליה, מעוטפת כמו אתמול, ותקח את כל הלחם, הקדרות עם התבשילין, ותעלם על העליה, ותאכל את הכל — ואת הקדרות הריקות השליכה על הרצפה אשר בפרוזדור, ושוב שכבה על החציר לישון. ומפני שעד עתה כמעט כולם נדחפו והוכו על ידה, פחדו לעלות אליה, פן תדחפם ותשליכם מן העליה ארצה. מה עשו? עמדו על המעלות והסתכלו במעשיה מרחוק. והיה

בהכינם בבית סעודת־הצהרים, ירדה שוב ולקחה את כל המאכלים ועלתה עמם על העליה, אכלה את הכל, ואת הכלים הריקים זרקה על הארץ, ואחר־כך שכבה על החציר לישון.

כֵּן עברו שלשת ימים, והיא התנהגה כן בכל הסעודות, והיו מוכרחים לבשל פעמים כל סעודה וסעודה, ונתפרסם הדבר בכל הכפר שפיגה אשת יעקב נשתגעה. ביום הרביעי אמרה בת יעקב אל אביה: „אבי יקירי! מה תהיה התכלית? הלא אתה רואה שבצרה גדולה אנחנו. אולי בא עלינו העונש הזה, מפני שכרתנו אוכל מפי כמה משפחות שישבו כאן לפנינו? הלא המה עזריאל ובניו וחתניו. עליכן עליך לנסוע אליו ולהחזיר לו את בית הריחים, ובזכות זה אולי תרפא אמי היקרה“. ובאמרה את הדברים האלה, פרצה בבכיה גדולה. אולם אביה היה איש קשה־לב וקשה־עורף, חוקר ומשכיל, ויאמר אל בתו: „אל תוסיפי לדבר עוד דברי שטות כאלה, לו בא השגעון עליה בלי שום סבה, שלא על פי דרך הטבע, אז היה מקום לדבריה אלה. אבל הלא אנחנו יודעים את סבת מחלתה, שנתבלבלה מחמת שנפרצה הרצפה תחת רגליה בשעת הטבילה, ואם כן, מה ענין זה לעסק הריחים? הלא מקרים כאלה, מעשים הם בכל יום, שאנשים נשתגעים מחמת סבות שונות, אף על פי שלא הסיגו גבול. ועתה את דורשת מנני, שבשביל ספק קל שבקלים נפסיד את הפרנסה, הלא גם את כאחת המשוגעות תדברי. ואם אין את מאמנת לדברי, אנכי אסע מחר העירה ואביא הנה רופא מומחה, ונשמע מה יאמר הוא“.

וַיַּעַשׂ יעקב כן, ויסע העירה והביא דוקטור מפורסם, ויספרו לו את כל התנהגותה, אך הרופא אמר שאי אפשר לו לומר מאומה עד שיבדקנה היטב. ויחשבו תחבולות מה לעשות, ואיך לסדר את הדברים, שהרופא יוכל לראותה ולבדקה כהוגן. ויאמרו להמתין עד שתרד מן העליה לקחת לה אוכל, ואז יתפסוה אנשים גבורים, ויחזיקו בה בכח, עד אשר הרופא יבדקנה היטב ויעמוד על מחלתה. ויקח יעקב ארבעה אנשים ערלים גבורים, ויעמידם להיות נכונים לתפשה ולהחזיקה, כאשר תרד מן העליה. וכן היה: כאשר ירדה, בזמן סעודת־הצהרים כדרכה, מעוטפת במעטפה על ראשה, ותלך ישר אל הכירה לקחת את הקדרות, קפץ עליה אחד מן הערלים הגבורים ויתפסנה ביד אחת. אבל היא פערה פיה בשחוק איום ובקול משונה, ותחטוף את הקדרה בידה השניה, ותשפוך עליו את התבשיל הרותח, והאיש נכוה בפניו ובידיו, ויעזבנה לנפשה והתחיל לצעוק מרוב כאב. מיד קפצו עליה שלשת הערלים הנשארים, אולם היא התחילה להסתובב עם קדרת־הברזל הריקה אשר בידה, ותך על ימין ועל שמאל, עד אשר כולם יצאו פצועים והדם זרם מעל פניהם וידיהם. ויצעקו כולם מרוב פחדם וכאבם, וצעקה ויללה נשמעו בבית, וירדצו כל האנשים הנמצאים בבית החוצה, גם הדוקטור קפץ דרך החלון, והיא נשארה בכית לברדה. ותקח את הקדרה השניה עם התבשיל, ואת כל הלחם אשר מצאה בבית, ותלך ותעל על העליה. שם ישבה לה על החציר ותאכל את התבשילים ואת הלחם, ואת הכלים הריקים השליכה ארצה, כדרכה מדי פעם

כפעם. כאשר ראו יעקב ושאר האנשים שלקחה את המאכלים והלכה למקומה, שבו הביתה, ויחלו לחשוב עצות ותחבולות מה לעשות. ויספר יעקב לרוקטור את סבת מחלתה, וגם הוא הסכים לדברי יעקב. שהבהלה היא סבת מחלתה, שעל ידי הפחד חלשו עצבי-המוח. גם אמר שדרך המשוגעים האלה, שבשבועות הראשונים למחלתם הם גבורים וחזקים ומאכלם הוא שלא כדרך הטבע, אוכלים הם כמו סוסים. כשמוע יעקב את דברי הרוקטור אמר לבתו: "שמעי נא, בתי, את דברי הרופא, שגם הוא מסכים לדברי, שהשגעון הזה הוא מקרה טבעי".

יִבְקֹשׁ יעקב מאת הרוקטור עצה, לרעת איך להתנהג אתה להבא, ויאמר הרופא אל יעקב ואל בתו: "הלא תרעו, אם תכינו לה סעודות כאלה בכל יום ויום, היא תתגבר בכל פעם יותר ויותר. על כן עצתי שלא תכינו בעבודה כל מאכל, רק תבשלו בשבילה מים עם עצמות גדולות של בשר, שתחשוב שאלה הן בשר, ועוד קרדה אחת עם תפוחי-אדמה כדי להחיות את נפשה. ואחרי עבוד איזה זמן יחלש כחה לאט לאט, עד שתחלה ותשכב ולא תוכל ללכת, ואז תודירו אותה מן העליה, תרחצו אותה ותשכיבוה במטה, ואם אבוא אליה אז, אברקנה היטב ואקוה לרפאותה, וכדי להחיש את חלישות כחה, אכתב לה גם "רצפט" לקחתו בבית המרקחת, ולשפוך ממנו חלק ידוע בתוך התבשילים, שיכינו בשבילה בכל יום ויום. אך עליכם להזהר שלא תכינו את מאכלכם בבית הזה, כי אם בבית אחר, בבית אחד השכנים, ושם גם תאכלו את כל ארוחותיהם". דברי הרופא מצאו חן בעיני יעקב, ויודה לו על עצתו המחוכמת, וישלם לו בעד טרחתו ביד רחבה וישלחהו לביתו.

יִרְדֵּי ממחרת ויעשו כאשר צוה הרוקטור. כל בני-הבית הלכו אל בית השכן, ויאכלו שם את אשר הכינו להם, ובביתם הכינו לאשה קדרות מים בלי אוכל, רק עצמות גדולות ותפוחי-אדמה. והנה בזמן שכל בני-הבית ישבו בבית השכן, ירדה היא מן העליה ותבוא הביתה לקחת לה לאכול, ותחפש אחרי לחם ושאר מאכלים ולא מצאה. ותקח את הקדרות מן הכירה, ותאכל מן התבשילין אשר בהן. אבל תיכף הכירה שמרמים אותה, והתחילה להתנקם בכלי הבית: שברה את הכלים, הקערות והקדרות. אחד כך לקחה סכין ותחתך את כל הכדים והכסתות, ותזרק את הנוצות דרך החלון החוצה. אנשים רבים התקבצו מסביב לבית יעקב, אך כולם פחדו להכנס לבית פנימה. ואחרי ששבה ועלתה לעליה הגג, נכנסו האנשים הביתה וידאו את החורבן הגדול אשר בבית. יעקב ובתו ראו את הגזק הרב שהיא הסבה להם, הבינו שעצת הרוקטור היא שטות ואינה ישרה כל כך כמו שחשבו מראש, ויפחדו שמא תעשה ככה גם בעת ארוחת הצהריים. ומלבר זה חששו פן תבוא גם לבית שכנתם או לבית הדיחים, וגם שם תסב להם חורבן כעין זה. ויאמרו שאין חכמה ואין עצה כי אם להכין לה אוכל די צרכה, כאשר הכינו עד עתה. וימהרו להכין לה שתי קדרות מלאות אוכל וגם לחם לעת סעודת הצהריים. וכך היה: כאשר ירדה ברחו כולם מפניה ויצאו מן הבית, והיא לקחה לה את הלחם, ואחרי כן טעמה את המאכלים ותרא כי טובים הם, ותקח את הכל

ותעל למעלה, ולא הסבה שום נזק. או הבינו שאין להם עצה אחרת, כי אם להכין פעמים בכל יום ויום שתי קדרות מלאות תבשילין עם לחם, והיא תתן להם מנות. ויתחילו לחפש אחרי תחבולות אחרות איך אפשר לרפאותה, ויאמרו לערבב בתוך המאכלים סממני רפואות ולהביא לה ארוכה למחלתה על ידיהם.

נניח את יעקב ובני ביתו בעבודתם, להכין מדי יום ביומו אוכל עם כמה מיני רפואות לשם המשוגעת, ונסורה ונראה מה שנעשתה לפיגה אשת יעקב האמתית.

פרק חמישי

אורו הנהר שעמד על יד בית הריחים, וגם המקוה ששם טבעה פיגה אשת יעקב, היה רחוק כחצי פרסא בערך מן הנהר הגדול הנקרא דניפר, אשר בו עברו הרבה אניות סוחר. והנהר הזה שעל ידו בית הריחים, היה שוטף ועובר עדי נפלו בנהר הגדול, הנהר דניפר. אצל חופי הדניפר, נמצאים הרבה כפרים מעבר מזה ומזה, וגם יש מקומות שלא נמצא שם שום כפר, רק יערות גדולים ושדות מלאים עשבים, הגבוהים יותר מקני הרגן; והמקומות האלה נקראים „סטיפות“. גם יש הרבה קרקעות, מהלך פרסאות, אצל חופי הנהר דניפר, שהן מדבר שמים וארץ מלחה. ויהי כאשר נפלה פיגה אשת יעקב לתוך המים ונתעלפה, סחפוה המים מתחת, הזורמים בחזקה, הלאה. עד שצפה ממעל על פני הנהר, ושטה עם זרם המים עד שנסחפה אל תוך מימי הנהר הגדול, נהר דניפר. ותוך זרם המים של הדניפר נסחפה כמה פרסאות, עד שנזרקה על חוף של חול, במקום מדבר שמים, ותשכב שם עד אור הבוקר. השמש התחילה לזרוח ותשלח על גוה הקר קרני אורה החמות, והפיחו בה נשמת חיים. היא הקיצה מתוך ההתעלפות ולא ידעה מה היה לה, בראותה שהיא שוכבת ערומה תחת כפת השמים, על שפת נהר גדול כמו ים. היא לא זכרה כלל מי היא, ומה עבר עליה, ומאין היא באה הנה, כי דעתה היתה מטורפת עליה מעט, ולא חשבה בשום דבר, רק חפשה אחרי איזה מקום סתר לברוח שמה ולהסתר. ותשא את עיניה ותרא, כי לא רחוק ממקומה נמצא מקום הרבה עצים על שפת הנהר, והעצים הולכים ומשתרעים גם על פני המים, והם כובשים חלק מהנהר, ותרץ שמה מהר, והסתתרה בין העצים אשר על ה„קמפא“, ותשב לנות. ויהי כאשר שבה למנוחתה, התחילה לחקור ולעיין היטב בדבר ולהזכר איך באה לכאן, ולאט לאט שבו אליה כח זכרונה ושכלה ותדע מי היא. גם נזכרה איך נפלה לתוך המים, והבינה שבדרך נס הציפו המים אותה ונסחפה לתוך הורם החזק של הנהר הגדול הזה, עד אשר הגיעה הנה, לתוך המדבר הזה. היא לא ידעה באיזו ארץ היא נמצאת; מי יודע כמה פרסאות היא צפה כבר על פני המים? איה משפתתה, אישה וילדיה? התשוב עוד בחיים אל ביתה לראות את בעלה וילדיה? ומתוך מחשבות והרהורים התחילה לבכות מאד. אחר כך התחילה להרגיש שהיא רעבה, ותלך לחפש

אחרי מזונות להשקיט את רעבוניה. ובדרך עלתה מחשבה בלבה, שצריכה היא למצוא לה איזה מקור למזונותיה. הלא במקום מדבר ושממה היא נמצאת. בראשונה חשבה לעלות על איזה עץ גבוה שעומד על שפת הנהר, ולהיות צופה מרחוק, ואם תראה ספינה ממרחק תבוא, תצעק בכל כחה עד שישמעו אנשי הספינה ויבואו לעזרתה. אך לבסוף נמלכה בדעתה שלא נכון לעשות כן, הלא אפשר הדבר שהאניה תהיה של שודדי הים, המצויים מאד במקומות האלה, ואם תפול לידיהם, יתעללו בה בראשונה, ואחרי כן ימכרוה ממכרת שפחה; לא תעשה כדבר הזה, מוטב לה למות ברעב מלנפול בידי שודדים. ויהי כאשר התחיל הרעב לענותה, ותחפש אחרי אוכל על האדמה כמו על העצים, אולי תמצא איזה דבר הראוי לאכילה, ולאשרה מצאה על ה"קמפא" פירות שאפשר לאכלם. כאשר הלכה הלוך וחפש, ראתה על מקום אחד גדלים הרבה דובדבנים אדומים, כחול הים לרוב; גם מצאה שם הרבה עצי אגוז אשר מפירותיהם אפשר להתפרנס בשעת הדחק, ותשמח בלבה, כי ראתה בדבר הזה ישועת אלקים, שהוא עומד לימינה ולא תגוע ברעב. ותלקט הרבה דובדבנים אדומים, ותאכל ותחי נפשה, גם מן האגוזים לקטה ותאכל.

בל היום הראשון לא עשתה מאומה, רק הסתתרה בעבי היער בין סבכי העצים, כי יראה מאד, פן יבואו למקום הזה ביום אנשים רעים או גולנים. רק פעמים אחדות היתה מטפסת ועולה על ראש איזה עץ גבוה, לראות אם שטות אניות בנהר הזה או בים זה, כי לא ידעה אם זה הוא נהר גדול או ים; כל כך היה הדניפר רחב במקום ההוא. גם על הסביבה הגדולה והרחבה אשר ביבשה, היתה מבטת היטב לראות מה נמצא שם, אבל לא ראתה שום איש. מלבד כמה מיני עופות אשר קננו שם על העצים, הפריעה אותה בכל פעם ממנוחתה גם ארנבת אחת, אשר רצה ממקומה הנה ושוב. לפנות ערב התחילה לתלוש עלים הרבה וענפים רכים, והציעה אותם כמו מצע לשכב עליו בין העצים, ואחרי שלקטה הרבה דובדבנים וקטפה לה אגוזים ותאכל די שבעה, שכבה לישון.

ביום השני קמה ממשכבה בבקר השכם, והתחילה ללכת על ה"קמפא" הלאה לתור אותה. ויהי במצאה עץ גבוה ביותר, טפסה ועלתה על ראשו, לראות ולהכיר את כל הסביבה. אולם בכל הסביבה לא ראתה לכל מלוא מבט עיניה מקום ישוב, רק מעבר השני של ה"קמפא" נראה לפניה עמק רחב משתרע, ושם גדלים עשבים גבוהים, ותרד מן העץ ותלך שמה למקום העשב, ותתלש מן העשבים, הגבוהים כשתי אמות בערך, ותאלמם לאלומות, ותשב עמהם למקומה הראשון. והיה בראותה שהעשבים האלה ארוכים, דקים ורכים הם, ותנס לקלוע מהם מחצלת, וכאשר עלה הדבר בידיה, ארגה מהם גם מלבושים, לכסות את מערומי גופה. ותעש לה שתי מחצלות גדולות, וגם קלעה לה מן העשבים חגורה ארוכה ורחבה; במחצלת אחת כסתה את גופה, ועליה חגרה את החגורה, והמחצלת השניה היתה לה למעטפה, ועטפה בה את

ראשה וכל גופה. שלשה ימים עמל בעבודה הזאת, להכין לה את שתי המחצלות האלה, ואחרי כן התחילה לחשוב איך להכין נעלים לרגליה היחפות, שנפצעו בין האבנים, הקוצים והדרדרים, הממלאים את כל המקום. ותעל על שפת הנהר ותחפש אחרי מקום טיט וחמר, ותקח מהם ותערבבם עם חול, ותגבל את החמר הזה לדפוס עקב הרגל, ואת הדפוס הזה הניחה מול השמש הזורחת, עד שנתיבש ונתקשה כמו אבן. ולפי מדת הדפוס הזה ארגה לה מן העשבים תבן לרגליה היחפות; וכן רכשה לה גם נעלים. פעם הלכה על שפת הנהר ותרא הרבה קליפות שבלולים מתגלגלות בהמון רב, ותחפש ביניהן ותבור מהן את הקליפות החדות ביותר, ותשתמש בהן במקום סכין לחתוך את כל דבר הצריך חתוך. בעבודה הזאת עבדה זמן רב, עד שהכינה לה מן הענפים הדקים ומן העשבים מצע לשכב עליו, מכסה לכסות בו ושתי מחצלות וחגורה אחת להתלבש בהן, וגם נעלים לרגליה היחפות. מלבד זה הביאה לה עוד עלומות עשב מן העמק, ותקשר את ראשי הענפים של שני עצים הסמוכים זה לזה, והניחה עליהם אלומות עשב ממעל, ותעש כמו גג שיהיה לה למחסה ולמסתור מחום השמש ומזרמי הגשם ומסערות הרוח.

אחרי שגמרה את כל עבודתה, התחילה לדאוג ולחשוב, מה יהיה לסוף? ולשם איזו תכלית יושבת היא במקום הזה? וגמרה בלבה להודיע למקום הישוב, שהיא נמצאת במקום הזה. אבל איך אפשר לה להודיע את כל מה שעבר עליה, ושהיא נמצאת פה? או עלתה על דעתה העצה הזאת, לקלוע סלים קטנים מהעשבים ומן הענפים הרכים ולמלאותם בדובדבנים ואגוזים, גם לשבור ענפים עבים מענפי העץ, ולחקוק עליהם בקליפת השבלולים.

בכתב עברי ובכתב רוסי, את הדברים האלה: "להודיע ליעקב רייף שאנכי אשתו פיגה נמצאת ביער אצל החוף", ולהשיט את הכלים האלה מדי יום ביומו על פני הנהר הגדול. וכן עשתה; כל הימים קלעה סלים, כדי שיהיו לה מן המוכן, ובכל בקר ובקר לקחה שני סלים ותמלאם דובדבנים ואגוזים, ותקשרם זה לזה. גם הניחה בתוכם שני גורי העץ, שחרתה עליהם את מקום מציאותה, ותקשרם הדק היטב על הסלים ותשלחם על פני המים. ומפני שמימי הנהר רצים ושוטפים בורם גדול, על כן צפו הסלים עם הענפים במרוצה על פני המים במרחק רב, עד שהגיעו גם למקום אניות מסחר. מלחי האניות, בראותם את הסלים היפים, הקשורים אל ענפי עץ וצפים על פני המים, התפלאו על זה, ויצודו את הענפים עם הסלים. ויהי בראותם את הסלים עם הפירות, ואת הכתב אשר על גורי העץ, ויביאום אל רב החובל. כאשר קרא רב החובל את הכתב, הבין מדעתו, שאין זאת כי אם נלקחה האשה הזאת בשביה על ידי שורדים, והיא מודיעה באופן זה, כי עודנה חיה, למען יחפשו אחריה ויצילו אותה מידי השורדים, הנמצאים באיזה יער על חוף הנהר. ויקח רב החובל את הענפים עם הסלים וימסרם ליד הממשלה, ושרי הממשלה פרסמו את הדבר הזה ברבים, כי על ידי הפרסום

יהיה אפשר להם לדעת גם מי הוא האיש יעקב דייף, ומה קרה בביתו, ואז ידעו מה לעשות.

והאשה פיגה לא נחה ולא שקטה, בכל יום ויום קלעה וסדרגה סלים חרשים, קטנים ויפים, ותשלחם על פני המים. ותעש כן בכל בקר ובקר, להשליך שני ענפי עצים, ועליהם חרותה המודעה בעברית וברוסית, לתוך מימי הנהר, ובהם קשורים שני סלים יפים, מדהיבים את העין במלאכתם הדקה, וממולאים דובדבנים אדומים ואגוזים. המלחים וחובלי האניות נתנו את עיניהם לדאות, אם צפים על פני המים עוד ענפים עם סלים, והיו מוצאים אותם במקומות שונים. וכל המקרה הזה היה הולך ומתפרסם יותר ויותר, עד שנעשה לשיחה בפי הבריות, והיה לענין נעלם ונפלא לענות בו בני אדם אשר במדינה.

פרק ששי

הסוכן, המנהל את עסקי הגרף דרויבילוב, רד גם הוא באותו הכפר שרד שם יעקב דייף, ויהי כאשר נודע לו על דבר האשה שאבדה ונמצאת

באיזה יער על חוף הרניפר, היה דומה לו שהשם הנזכר אינו מוזר לו, אך לא זכר מי הוא האיש הזה, אבל כאשר השמועה הזאת הלכה ונתפשטה, היתה לשיחת הבריות, התחיל לעיין ברבר, וימצא שבעל-הריחים אשר בכפר שמו יעקב דייף, אך לא ירע בבירור אם שם אשתו פיגה, ואף על פי ששמע שאשתו נמצאת בבית בעלה והיא נשתגעה, מכל מקום החליט בלבו לשלוח אחרי יעקב דייף, לדבר אתו ולשאול את פיו, אולי יודע הוא באיזה מקום נמצא עוד אחד ממשפחתו, ששמו גם כן יעקב דייף, וישלח הסוכן לקרוא אליו את בעל הריחים, ויספר לו את כל הדבר הזה, ויבהל יעקב מאד ויאמר: "הלא אשתי פיגה שמה". והיה במבוכה גדולה, ויספר לסוכן הגרף את כל תהלכות אשתו המשוגעת הנמצאת בביתו, ויתפלא הסוכן מאד, ויאמר: "גם לי ידיעה בחכמת הרפואה, ולא שמעתי עוד מימי דבר נפלא כזה". ויבקש ממנו רשות לבוא אליו מחר להתחקות על שרשי המקרה הנפלא הזה, והנה בכפר הזה היה דועה צאן, שהיה נודע למכשף גדול, וישלח הסוכן לקרוא לדועה הצאן, ויספר לו את המקרה הלז, וירדוש ממנו שלא ילך מחר השרה לדעות את הצאן, דק ישאר בבית, ואחר ילך במקומו השרה, והוא יבקד עמו יחד את בית יעקב בעל הריחים, ויתרצה הדועה להשאיר מחר בביתו, ולשלוח את הצאן למרעה על יד אחר, והוא ילך עם הסוכן לחקור את דבר המשוגעת הנפלאה ההיא.

ויהי ביום השני, ויבוא הסוכן עם דועה הצאן יחד אל בית יעקב דייף, ויוחילו עד אשר תכנס המשוגעת הביתה, לקחת לה את האוכל המזון בשבילה, וזצו הדועה להטמין את הלחם, ולא יהיה מונח על השלחן, כדי שתהיה צריכה לחפש אחריו, ותשהה בבית יותר, ואז יוכל להתחקות היטב לדעת ולהכיר אותה, ויעשו כן, כאשר הגיעה שעת אכילתה, נפתחה הדלת,

והמשוגעת נכנסה ובאה הביתה, ותישר ללכת אל מקום הלחם, ובראותה שהלחם אין, נגשה אל הכירה לראות אם יש אוכל בקדרות. והיה בראותה שהתבשילין עומדים מוכנים, ותחפש אחרי הלחם בארון האוכל. אחרי שמצאה את הלחם, וחפצה ללכת אל הכירה לקחת גם את הקדרות ולעלות למעלה על העליה, קפץ הרועה ממקומו ויטיצב בדרך לקראתה, לעכב אותה בלכתה. ויבט ישר בפניה המעוטפים במעטפה, אחד כך תפס את המעטפה בכונה להסירה מעל ראשה. ותחפוץ המשוגעת לדחוף אותו מפניה ולהכותו אחור, אך הרועה תפסה בידיה והוציא מתוך נעלי דגליו סכין ארוכה מכושפת ויצעק בקול: — „עמדי, ארודה, ואל תעשי מאומה! ואם לאו אשחטך בסכיני זו.“ היא לא ענתה דבר, אך פרצה בשחוקה האיום והמשונה, עד שגם הרועה נבהל מפניה ויסוג אחור. ותקח את שתי הקדרות, שעמדו על הכירה, ותצא מן הבית, ותעל על העליה.

אָרְרִי יציאתה מן הבית, אמד הרועה אל הסוכן ואל יעקב דייף: „אכן נודע לי הדבר, האשה הזאת אינה אשתך, היא שדה אחת משדות המים. ולוא היתה משדות היבשה, אפשר היה למשול עליה ולגרשה מכאן, אך מפני שהיא משדות הנהרות והימים, אין לנו, מכשפי היבשה, שליטה עליה.“ ויאמר יעקב: „אפשר הדבר, שכל הענין הזה איננו אך מעשה עזריאל; הוא חפץ להגנם בי מפני שהסגתי את גבולו וחכרתי את הריחיים.“ והסוכן הוסיף ואמר: „הוא הלך אל המכשפים, ובמעשי כשוף החליפו את פיגה בשדת המים. ואותה שלחו לאיזה יער במדחקים.“ אולם הרועה בטל את דבריהם אלה ויאמר: „אי אפשר שכל הדבר הזה יעשה על ידי כשוף; אין הכשוף שולט בשדי המים, ודבר בדוד לי, כי יש כאן השפעת כח יותר עליון.“ גם זוהיר את יעקב, להכין לה תמיד את המאכל במועדו וכדצונה, כי הרי יש בכחה להחריב את כל הבית וגם לעקוד את הריחיים ממקומם. וישאל יעקב: „ועד מתי ימשך כל הדבר הזה?“. „אין שעור לדבר“ — ענה הרועה — „רק מי ששלח אותה הנה, הוא יוכל גם להרחיקה מכאן.“ „אם כן“ — אמר יעקב — „אודה בפניכם ולא אבוש, שכל העבודה הזאת מתחת ידי הצדיק יצאה, שהתדה בפני התדאה גמורה, בשעה שחכרתי את הריחיים, שלא להסיג את גבול שכני עזריאל, ואני לא שמתי לב לדבריו.“ „אם כן“ — אמר הרועה המכשף — „אין לך עצה אחרת, בלתי אם ללכת ולהתרפס לפני עזריאל, שהוא יסע אתך אל הצדיק, ורק הוא יחלצך מן הצרה הזאת.“ ויפרדו הרועה והסוכן מבית יעקב, ויוהירו אותו, לבל יאחר לנסוע אל עזריאל, כי מי יודע מה שתעשה לו השדה הזאת אם לא יתקן את המעוות.

בְּאֵרְתָּן יום הלך יעקב בחרפה ובבושה ובהכנעה גדולה אל עזריאל הביתה, ויבך לפניו בדמעות שלישי, באמרו: „חטאתי לאלקי ישראל וחטאתי לאותו צדיק, שהבאת לי את ההתדאה ממנו, והמריתי את פיו. ועוד גדלה חטאתי פי שבע נגדך ונגד בני ביתך, שקפחתי את פרנסתך ופרנסת כל אלה התלויים בך, ועתה הנני חוזר בתשובה, ולך וקח לך שוב את הריחיים.“ ויאמר אליו עזריאל: „אנכי לא עשיתי לך כל רעה ואין בירי לעשות לך טובה.

עצתי שנסע שנינו אל הצדיק משפולי, שהבאתי לך ממנו את כתב ההתראה, ומה שהוא יאמר לנו נעשה, ואז אולי יתוקן הכל לטובה".

ויעשו כן ויסעו שניהם לשפולי, ויבואו אל בית הסבא קדישא, אך הסבא לא הניח את יעקב לבוא לפניו, כי עבר על החרם של הגאון מהר"ם מרוטנברג בדבר הסגת גבול. ויצוה הסבא לקבל בראשונה נזיפה בפני עשרה, גם יבטיח לחזור בתשובה שלמה ולציית את פסק הדין שיוציא הוא ובית דינו, ואחר כך יראה את פניו. ויעש יעקב ככל אשר פקד עליו הרב הצדיק, ואחרי כן בא לפני הסבא קדישא, ויבך לפניו שיעזור לו לגרש את הצרה מביתו, ולהחזיר את אשתו הראשונה אליו. ויאמר אליו הסבא קדישא: "הלא תדע שהאשה נקראת בשם ריחיים בפי חכמינו, זכרונם לברכה, ומפני שלקחת מהאיש הזה את הריחיים שלו, על כן נענשת מדה כנגד מדה, וניטלו מוך הריחיים שלך". ויאמר יעקב: "הלא אין דבר שיעמוד בפני התשובה! הנני חוזר בתשובה שלמה, ואני מקבל עלי לקיים את כל אשר יגזור עלי". ויען הסבא קדישא ויאמר: "טוב הדבר, ודאי שהתשובה מועילה והכל יתוקן בעזרת השם יתברך". אחרי כן הוציא הסבא קדישא פסק זה: "יעקב ריף ימסור תיכף את החוזה לידי עזריאל בריסקר, וגם יפסיד את כל ההוצאות שגרם במעשיו, לרבות גם שלש מאות כסף שנתן בערבון, וימסור מיד את השובר על הסכום ההוא, ומלבד זה יתן שטר כתוב וחתום בחתימת יד יעקב, שהכל שייך לעזריאל בעל הריחיים". ויוסף לאמר: "כאשר תבואו הביתה, תשכרו תיכף עגלות, וכל אחד מכם יעמיס את כליו על העגלות בלילה, ולמחרת הבקר, בשעה שש, יסע עזריאל עם כליו העמוסים לביתו הראשון אשר שם הריחיים, ובאותה השעה בעצמה יסע יעקב עם כליו מן בית הריחיים לקבוע דירתו באותו הבית שעזריאל דר בו עד עכשיו. והיה, בפגשכם זה את זה באמצע הדרך, תעמדו, ותושיטו את הידים האחד לשני לשלום, ותבקשו מחילה וסליחה איש מרעהו. ומאותה שעה ואילך תהיו ידידים נאמנים כבראשונה, גם תתחתנו זה עם זה, כי הווג של יוצאי חלצכם מן השמים הוא, ואם תשמעו לדברי אלה, ותעשו ככל אשר אני מצוה אתכם, תמצאו שניכם פרנסה בריוח, והשם יתברך יעזור לכם. גם ליעקב יזמין הקדוש ברוך הוא עסק הגון, ויתפרנס בכבוד, אשתו תבוא בשלום לביתו, והצרה שבבית תתעלם". ויפרדו שניהם מאת פני הסבא קדישא ויסעו לביתם.

וידלו כאשר באו לביתם, הלכו שניהם, עזריאל ויעקב, אל הסוכן אשר על הכפר, ויספרו לו את דבר פסק הדין שהוציא הסבא משפולי. ויאמר הסוכן: "טוב הדבר, אשתדל להוציא ולקיים את הפסק הזה כרצונכם; גם

אשתדל להשפיע על הגרף שדמי הערבון יחזרו ליעקב, ושלא לקחת מעזריאל בטיחות אחרת במקומם. ומלבד זה אדבר על לבו, שלא יקח מעזריאל שום הוספה, רק ישלם את המחיר ששלם לפניו. אך דבר אחד אני דורש מכם, שלא יצא יעקב ממקומו עד אשר אבא שמה ואראה מה יהיה סופה של

אותה האשה אשר בעליה". ויבטיחו לו לעשות כן ולחכות לו מחד בבוקר השכם, בשעת צאת יעקב מביתו.

בְּלִילָה הוּא, העמיסו יעקב ועזריאל את כליהם על העגלות אשר שכרו להם, ויכינו הכל עד אוד הבקר. בבקר השכם, לפני השעה הששית, בא הסוכן בלית הרועה המכשף, וישאלו את יעקב מה נשמע בדבר השרה. ויען יעקב ויאמר: "עד עתה לא שמעתי מאומה, גם לא ידעתי מה יהיה סופה". ויצו יעקב לבעלי העגלות, להסיע את העגלות המלאות ממקומן, על הדרך הפונה לכפר השני. באותו הרגע שזו העגלות ממקומן, ויעקב עורנו עומד ומדבר עם הסוכן והרועה, יצאה השרה מפתח הבית, מלובשת ומעוטפת כדרכה, ותלך אחרי העגלה האחרונה. בדאותם אותה נגדרת אחרי העגלה, נבהלו מאד, והסוכן גם הרועה אמרו אל יעקב: "מה מר ודע גורלך! הלא היא הולכת אחריך, לדירתך החדשה, ומה הועיל ה"רבי" שלך בתקנתו?" או אחזו חיל ודעדה את יעקב ולא ירע לפצות פה; גם לא יכול לנוע ממקומו מדוב יגון וצעד. אך הדבר הזה לא ארך; בעבוד העגלות על פני האל המקוה, שעל גבי הנהר, נטתה השרה הצדה, נכנסה לפנים האהל ושם נעלמה. יעקב והסוכן פחדו להכנס אחריה האהל ולראות מה אתה, אך הרועה המכשף לא פחד וילך אחריה, ויפתח בלאט את דלת האהל. אך מה השתומם בראותו שהאשה איננה ורק מלבושיה מונחים על הרצפה, וירך הרועה החוצה ויספר להם, כי נעלמה השרה ואיננה; מאותו המקום שבאה שמה שבה. וילכו כולם ויבואו האהלה, לדאות אם אמת נכון הדבר, ויראו את הבגדים על הרצפה, ויתפלאו מאד. ולב יעקב צהל ושמה, ויאמן בהבטחות הצדיק וכל מה שדבר אליהם. ויאמרו הסוכן והרועה לשרוף את האהל עם המלבושים יחד במקומם, שלא ישאר אף זכר להם, ולא יפחדו בני אדם ללכת במקום ההוא. ויעשו כן, ובהפדר יעקב מהם בדכוהו בהצלחה, ויבקשו ממנו להודיע להם ביום בוא פיגה אשתו הביתה, למען יבואו לשמוע את הנפלאות אשר עבדו עליה. והבטיח להם יעקב למלא את בקשתם זו, וילך ויסע לדרכו.

בְּרִדְךָ נשא יעקב את עיניו השמימה, ויודה לה' יתברך על החסד הגדול שעשה עמו, והסיד ממנו ומבני ביתו את הפגע הרע. ויתחנן אליו

מתוך רמעות, שיגמור את החסד שהתחיל לעשות אתו לטובה, גם סלוח יסלח לכל פשעיו ועוונותיו. מתוך הרהורים אלה, הרהורי תשובה ותקוה, נפגשו עזריאל ויעקב באמצע הדרך, ויפלו איש על צואר דעה, ויבכו וישקו איש את אחיו, וימחלו זה לזה מחילה גמורה, והעבירו את הטינה אשר היתה בלב איש על חברו. ויכרתו ביניהם ברית אחים, להשאיר אוהבים כל ימי חייהם, גם הבטיחו זה את זה להתחתן זה בזה, אם יעזור ה' ואשת יעקב תשוב הביתה בשלום. ויפדרו איש מעל אחיו, ויבכו שניהם, ויברכו איש את דעה, ויאמרו: "יתן ה' שיתקיימו בנו דברי הכתוב: הודיעים בדמעה בדנה יקצרו"...

פרק שביעי

פיגה אשת יעקב ישבה שם על ה"קמפא", שהיתה רחוקה כעשר פרסאות בערך מביתה, ולא ידעה איפה היא נמצאת. גם כל האנשים ששמעו על אודותיה לא ידעו את מקום משכנה, כי על חוף הדיניפר השתרעו הרבה קמפות כאלה עם יערות גדולים ועבותים, וביניהם מרחק רב של עמקים וכרים, גם מדבריות חול ושממה, לכן קשה היה לאיש לבוא שמה. לא הועילו גם שיחות הבריות, כי איש לא ידע את מקום היער, באיזה מקום הוא נמצא על חוף הנהר הגדול. אך פיגה עשתה את שלה, היא שלחה מדי יום ביום את הודעותיה על פני המים, בפי הענפים הקשורים אל הסלים הנאים, ותקותה היתה חזקה, כי על ידי הידיעות האלה תצמח לה ישועה. והנה, אם הקדוש ברוך הוא רוצה לשים קץ לחושך ולהוציא ממסגר אסיר, הוא מוצא לו תמיד פודה ומציל. והנה גם ישועתה באה ממקום שלא פללה כלל וכלל, משלשה אדונים בעלי כפרים אשר בסביבה ההיא. שיצאו לצוד ציד ארנבות ושועלים המצויים במקום ההוא לרוב — ובמצורתם עלתה האשה פיגה. ודרך הצידים לקחת עמהם כלבים גדולים המלומדים לשם ציד, ללכת ולחפש בחושם החזק אחרי החיות והעופות, הנסתרים בפנות הסככים ובמחבוא היער. ויקר מקרה, שהם הגיעו בשעת צידם אל אותו המקום, ששם מצאה לה את מנוחתה האשה פיגה, בין סתרי ענפי העצים. הם רדפו אחרי שני שועלים, אשר הסתתרו בין העצים והעשבים הגבוהים, וכלביהם רצים לפניהם ונובחים. ויברחו השועלים ויגיעו עד מקום ה"קמפא", להסתתר בעבי היער, והכלבים רדפו אחריהם להוציאם אל כר נרחב של חול, כרי שהציידים יראו לירות עליהם מרחוק. ויהי כאשר הגיע קול נביחת הכלבים לאזני פיגה, יראה מאד מפני הכלבים, פן יתנפלו עליה, ולבה היה נוקפה מאד לאמר: הנה בא הקץ! ומפני הפחד טפסה ועלתה על דאש עץ גבוה, לבל יוכלו הכלבים להתנפל עליה על נקלה. גם מקל ארוך תפשה בידיה, למען תגרש בו את הכלבים אם יתנפלו עליה, אבל כל זה לא הועיל לה מאומה. כאשר באו הכלבים בין עצי ה"קמפא", הרגישו בחוש הריח שלהם, שבמקום הזה נמצא איזה איש, ותיכף הגיעו למקום הימצאה. אך גם הכלבים נבהלו מפניה, כי מעולם לא ראו בן אדם במלבושי תבן כאלה, והחלו לנבוח יותר. לאט לאט נתקרבו אליה, אל העץ שהוא עמדה עליו, ויבקשו לסחוב אותה משם. היא נבהלה מאד, ותצעק בקול גדול, ותאיים עליהם במקל אשר בידה. אך הם לא פחדו מפני המקל, ואדרבא, נתמלאו כעס וחמה, ויקצפו וירוצו מסביב לעץ, וינבחו בקול קורע שחקים. בתוך כך התקרבו גם הציידים, רוכבים על סוסים, אל המקום ההוא, ויבהלו מאד בשמעם קול בן אדם צועק מעל ראש העץ, מאימת הכלבים הנובחים. ויתקעו בחצוצרות אשר בידיהם, לאות שהכלבים לא ינשכו אותה, רק יעמדו על מקומם וינבחו, עד אשר הם יגיעו שמה, למקום עמידתם, כי כלבי הציידים מלומדים הם, להבין את רצון בעליהם, על פי תקיעות

קה

החצוצרות. ובאופן זה הבינו הכלבים ויחכו לציידים בעליהם, עדי הגיעם לקול נביחתם אליהם. וילכו הציידים לקול האשה, בצעקתה, ולקול הכלבים בנביחתם, עדי הגיעם למקום האשה הצועקת. כאשר ראו את האשה המעוטפת במחצלאות תבן, נבהלו מאד, כי לא ידעו מה היא, אם מבני אדם או רוח דעה היא. וידהיבו בנפשם לשאול את פיה מדחוק: „מי את? ומה שמך?“ ותען אותם בלשונם: „אשה אומללה אני, שנסחפתי הנה בזרם גלי המים, ופה אנכי יושבת זה שבועות אחדים, מפני שאיני יודעת למצא את הדרך הביתה“. ויהי כשמעם את הדברים האלה, נגשו אליה והתחילו לדבר אתה ולשאלה על פרטי הדברים. ותספר להם, שהלכה להתרחץ בנהר הסמוך לביתה, ואינה יודעת איך הגיע הדבר לירי זה, אך בבקד, כאשר הקיצה משנתה, והנה היא נמצאת במקום הזה; נראה שטבעה במים, והם הציפו אותה לכאן. איך נשארה בחיים, אף שהמים טלטלוה „מעת לעת“, אינה מבינה; בדרך נס נצלה. ובמקום הזה הסתתרה, ותקלע לה מן העשבים מחצלאות, לכסות בהן את מעדומי בשרה. כאשר שמעו את שם הכפר, מקום מגוריה, והם ידעו היטב את הגרף ארון הכפר, וינחמו אותה ויאמרו לה: „אנחנו בעלי היעדות והכפרים האלה — ולא יאונה לך כל דע“. גם הבטיחוה להשיבה הביתה לבני משפחתה. מיד רכב צייד אחד אל ביתו להביא עגלה רתומה לסוסים טובים, גם מלבושים מתאימים לה, ושני הציידים נשארה אתה, וישבו וישחו ביניהם. ותספר בפניהם את כל אשר עבר עליה, ויתפלאו על הנסים שעברו עליה ועל חכמתה הרבה שחלק לה ה', להכין את הכל מתוך עשבי השדה ולהתפרנס מפדי הארמה והעצים. וישמחו האדונים מאד, על אשר הקדה ה' לידם להצילה מצרתה, וישחקו ויאמרו: „הנה רכבנו לצוד ציד שועל, ועלה בידינו לצוד ציד אשה“.

לפנות ערב באה העגלה עם מלבושים נאים לה, וילכו האנשים משם, וישאירוה לברה ללבוש את הבגדים. אחרי כן ישבה האשה בעגלה, והאדונים הציידים רכבו על סוסים אחריה, ויסעו ויבואו לחצד אחד האדונים האלה. ויתנו לה לחם וחמין, פירות טובים וביצים להשיב את נפשה; גם נתנו לה חדר מיוחד ללון. ויהי בבקד, והנה נקבצו ובאו שלשת האדונים יחד, ויאמרו לרכב אחריה וללוותה עד מקום כפר מגוריה, כדי לדעת את שדש רכב המקרה הנפלא הזה. וירתמו בעבודה עגלה כבודה לסוסים יפים, ותסע לברה במרכבה, והם רכבו אחריה.

וְיִדְרִי כבואה הביתה, וידעש כל הכפר. ובדאותה, כי בעלה וילדיה אינם שם, אך עודיאל יושב לו שוב בבית הריחיים, השתוממה מאד. ובפרט היה הדבר לפלא בעיניה, כאשר דאתה איך שמשפחת עזריאל מקבלת אותה בסדר פנים יפות. ומתוך אהבה מדובה — והם הלא שונאים זה לזה, ומשפחה אחת אויבת את השניה. אך לבסוף נודע לה, שבעלה החזיר את הדיחיים למשפחת עזריאל, והוא דר בכפר הסמוך ואהבה וידידות שודרות ביניהם. גם לסוכן

של הגרף הודיעו את דבר בואה, ויבוא תיכף אל המקום ההוא, לראות בעיניו את האשה הנפלאה הזאת ולשמוע את כל אשר עבר עליה. אך האשה בקשה מאת כל האנשים, שלא לעכב אותה כי אם לתתה לנסוע מהר אל בעלה וילדיה, כי היא מתגעגעת עליהם מאד וחפצה היא לראותם. ויקח סוכן הכפר שתי מרכבות כבודות, אחת לו ואחת לכל בני בית עזריאל, ופיגה ישבה במרכבת האדונים אשר הביאוה הביתה, ויסעו כלם יחד אל הכפר, ששם נמצא בית משפחת יעקב, וישלחו בראשונה רכב אחד, לבשר את בשורת בואה בבית יעקב, כדי שלא תהיה סכנה אם תבוא לפתע פתאם, ותבוא כל הכבודה לפני בית יעקב, את שמחת המשפחה הזאת אין לשער; כל הלילה היו נעורים, שמחים וצוהלים. ויכתבו ארבעת האדונים בלשונם, וגם עזריאל ויעקב בלשון היהודית, את כל המעשה הזה מהחל עד כלה, להודיע לעולם את נפלאות ה' יתברך, שהראה על ידי עבדו הסבא קדישא משפולי; ואחר כך נסעו לביתם. ביום המחרת התחתן עזריאל עם יעקב ויכתבו תנאים, גם הכינו כרה גדולה, והשמחה היתה גדולה במעונם. אחרי התנאים נסעו כולם, המחותרנים ונשיהם, גם החתן והכלה, אל הסבא קדישא, ויספרו לפניו את כל המעשה הזה. וישמח הצדיק עליהם מאד, ויברך אותם, וישונו לביתם בשמחה רבה. יעקב ריף עסק במסחרים טובים, גם עם הגרף פוטוצקי בא בקשרי המסחר, ובכל מקום אשר פנה הצליח ונתעשר מאד. ומאז נהפך לבו עליו והיה לאיש אחר, האמין אמונת צדיקים ונעשה למכניס אורחים גדול. שני המחותרנים היו שניהם עשירים גדולים כל ימי חייהם, ויבלו בטוב ובנעימים את כל ימיהם.

(תפארת מהר"ל, פיעטרקוב תרע"ב)

— נה —

הרה"ק ר' אהרן מצ'רנאביל אמר: מי שמשוג גבול רעהו מתגלגל בזבוב או בצרעה.

הצה"ק ר' אהרן מצ'רנאביל ז"ל בנו של הרה"ק ר' מאטעלע מצ'רנאביל ז"ל, אמר פעם לחסידיו, כי מי שאינו נוהר בעולם הזה שלא להציק לזולתו, או מי שמוסיג גבול רעהו, הוא מתגלגל לזבוב או לצרעה. כי מובא בירושלמי ברכות ט, א, מפני מה ברא הקב"ה שקצים ורמשים בעולמו? זבוב נברא כדי לפרנס את הצרעה, פשפש נברא כדי לפרנס לעלוקה, נחש נברא כדי לפרנס לחפיפית, שבלול נברא כדי לפרנס את החזזית. לכן תזהרו שלא יאכל אחד את חבירו, והבוטח בה' חסד יסובבנהו.

(ס"י)

— נו —

למה נקרא שמו של מרדכי "היהודי" ששומר עצמו
מטריפות, ושומר גם על אסתר ונערותי.

איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי ר' שמעיה אומר וכי לא היה יהודי בשושן הבירה אלא מרדכי בלבד והא כתיב (שם ט) והיהודים אשר בשושן אלא לפי שהיה יהודי צדיק ובן אבות ומזרע המלוכה והיה עוסק בתורה כל ימיו ובפיו לא היה נכנס מאכל אסור לפיכך נקרא איש יהודי ושמו מרדכי לפי שהיתה תפלתו נכנסת לפני הקב"ה כמרדכי בן יאיר שהיה מאיר פנים בהלכה בן שמעי שיצא לקלל את דוד בן קיש שהקיש על דלתי רחמים ונפתחו לו. ר' שמעון אומר בא וראה חכמתו של מרדכי שהיה יודע בשבעים לשון והיה מרדכי בלשן והיה יושב בשער המלך לראות שלא תטמא אסתר ונערותיה בכל מאכל אסור וכי. (פדר"א פרק נ)

— נז —

מעשה נורא מהגאון הגדול רבי יוסף שאול נטענזאהן
אבדק"ק לבוב והגליל זצ"ל שהרגיש בעופות שהם נבילות
וטריפות ולא נשחטו כדת, על ידי שפרחו שם עופות טמאים
ולא יכלו להבריחם משם.

פ"א ה' ביחד באיזה מקום עם הרב אשר מוציא לאור ספר זרע קודש, תלמידו של הגאון הנ"ל והגאון זצ"ל השקיף בעד החלון ובאותו צד הבית ה' המסחר של עופות והראה לו באצבע אשר באותו צד של בית יש אשה אשר מוכרת העופות יקראו אותה תיכף ומיד, ויאמרו לה שהרב מלעמבערג קרא אותה שתבא לביתו תיכף ומיד, ולא רצתה לבוא, אבל לבסוף באת, ושאל אותה הגאון מי שחט את העופות. בקיצור, היא הודה שהיא בעצמה שוחטת את העופות. ואמר לאנשים אשר עמדו שמה שאין זה רוח הקודש רק בגמרא איתא שהחכמים היו מסופקים פעם מאיזה מין הוא הזרזיר אם הוא מין טמא או טהור. רק אחר שראוהו הולך אצל העורב אמרו לא בחינם הולך הזרזיר אצל העורב אלא מפני שהוא מינו. כמו כן בכאן ראה שהעורבים הלכו אצל העופות של האשה הנ"ל ולא עלתה בידה להבריחם, מיד הבין שהעופות הם נבילות וטריפות.

— נח —

רבי זעירא אכל מפירות שלא הי' מעושר כי אפילו אצל האמוראים שייך שיאכלו מאכל שאינו מתוקן.

מעשה בר' ירמיה ששלח סל עם תאנים שלא היו מתוקנים (שלא נלקח מהם מעשר) לר' זעירא. והיה ר' ירמיה סובר ואומר וכי ר' זעירא יאכל תחילה דבר עד שיתקנו תחלה. ור' זעירא אמר וכי ר' ירמיה ישלח לי דבר שאינו מתוקן. ולא תקנו הוא. בין כך ובין כך נאכלו התאנים בעודם טבל. למחר עמד ר' זעירא עם ר' ירמיה שאל ר' זעירא לר' ירמיה התאנים ששלחת לי נתת מהם מעשר. אמר לו לא נתתי מעשר מהם כי אמר אמרתי וכי ר' זעירא יאכל פירות שאינם מתוקנים אמר לו ר' זעירא אף אני אמרתי כן וכי ר' ירמיה ישלח לי דבר שאינו מתוקן. א"ר אבא בר זבינא בשם ר' זעירא אם היו הראשונים כמלאכים אנחנו כנגדם כבני אדם. ואם היו דורות הראשונים כבני אדם אנחנו חשובים כנגדם כמו חמורים ואעפ"כ אין אנחנו כמו חמורו של ר' פנחס בן יאיר שלא אכל דבר שאינו מתוקן כמבואר בהמעשה שאחר זה (ע' מד"ר חיי שרה פרשה ס').

— נט —

מעשה בחמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא רצה לאכול מתבואה של דמאי אע"פ שמותר ליתן דמאי לאכול לבהמה.

מעשה בחמורו של ר' פנחס בן יאיר שגנבוהו לסטים בלילה והיתה אצלם שלשה ימים ולא היתה טועמת אצלם כלום. אחר שלשה ימים אמרו להחזירה לר' פנחס בן יאיר לפי שייראו שלא תמות אצלם מחמת שאינה אוכלת ותסרה כל המערה הוציאוה מן המערה והלכה ועמדה אצל פתח אדונה ר' פנחס בן יאיר. התחילה לצעוק והכיר ר' פנחס את קולה. ואמר לבני ביתו פתחו הפתח להנעלבת הלז כי זה שלשה ימים אשר לא אכלה מאומה. ואמר להם תנו לה מה לאכול. נתנו לה שעורים ולא רצתה לאכול. אמרו אליו נתנו לה שעורים ואינה טועמת מאומה. אמר להם נתתם מן השעורים תרומות ומעשרות. אמרו אליו וכי לא כן למד רבינו אותנו אשר זרע שנלקח למאכל בהמה פטור מן דמאי. אמר להם מה נעשה להנעלבת הלז שהיא מחמרת על עצמה הרבה הגם שזה המאכל פטור מדמאי והיא מחמרת עליה ביותר. הפרישו דמאי ואכלה (שקלים שם. ועי' מד"ר חיי שרה שם. וע' לקמן מס' חולין פ"א אות ת"צ).

קט

— ס —

רבי פנחס בן יאיר גילה לאנשים שהעכברים אכלו כל תבואתם בשביל שלא נתנו מעשר מהתבואה.

מעשה בר' פנחס בן יאיר שהלך למקום אחד באו אצלו אנשים משם ואמרו לו עכברים אוכלים את התבואה. גזר עליהם ר' פנחס בן יאיר וקיבץ כל העכברים התחילו העכברים לצפצף בפייהם אמר להאנשים מן המקום הזה מבינים אתם מה שהעכברים אומרים. אמרו לו לאו. אמר להם הם אומרים שאין אתם נותנים מעשרות כראוי לכן הם אוכלים את תבואתכם. אמרו לו ערב אתה בעדינו שמהיום והלאה נחזור למוטב. עשה כן וערב בעדם. והם נתנו המעשרות כראוי ולא אכלו עוד העכברים התבואה שלהם.

(מס' מעשי הגדולים)

וטעמו של דבר: (מהריב"ש יו"ד סי' א') כיון שהגוף נהנה מן האיסור הרי אין זה מן הראוי שגופו של הצדיק יהפך להיות חתיכה דאיסורא. ולכן שומרם הקב"ה מכך. (תוס' שם) וכן עליכם לדעת שהבטחה זו אינה בכל המאכלות האסורות אלא בנבלה וטרפה ובתולעים וכיוצא בהן מן המאכלים שהם אסורים תמיד. שמן השמים פותחים לו העינים שיראה את התולעת בתוך המאכל, ושתגיע לו הידיעה שהבשר טרפה. אבל אם האוכל מותר, אלא הזמן גרם שיהיה אסור, כגון חמץ בפסח, שכל האיסור הוא רק לימי הפסח; וכן באכילת גבינה אחר בשר, שגם הגבינה מותרת כשלעצמה, אלא כאן הזמן גרם שתיאסר מפני שקודם לכן אכל בשר, במציאות כזו אין הקב"ה שומר על הצדיקים, אלא כל אחד ואחד צריך להיזהר שלא יכנס לפיו חמץ אפילו משהו, ולא גבינה אחר בשר, ואם אירע לו כך ידע שהוא פשע בזה ולא שם לבו שאכל בשר או שהיום פסח.

(מס' ילקוט מעם לועז שמות דף תתכח)

— סא —

הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל לא רצה לאכול אפילו בשר עופות בשום פעם רק כשראה ברוח קדשו שיש איזה גלגול בהעוף שצריך תיקון.

פ"א שאלו את הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל למה יסגף עצמו באכילה כי באם יאכל כדבעי יהי' לו יותר כח לעבוד ה'. ואז הכינה לו הרבנית חצי עוף ואכל והרגיש בעצמו כוח גדול ועבד יותר את עבודתו הקדושה ביתר כח. ואמרו לו הלא רבינו רואה שאם אוכלים לשובע מתפללים ביתר שאת וביתר עז. ויהי ביום המחרת נתנה לו הרבנית לאכול ולא רצה

לטעום כלום ושאלו אותו למה אתמול אכל כדבעי וכעת אינו רוצה אף לטעום. והשיב הרה"ק כי אתמול היתה נשמה גדולה מתגלגלת בעוף והנשמה הזאת נתנה לי כוח לעבוד השי"ת בכוח גדול אבל כעת איני מרגיש דבר זה במאכל זה ע"כ אינני אוכל. (פאר וכבוד)

— סב —

השותה יין נסך עונשו להתגלגל בחמור, וצריך ליזהר גם ביין שרף.

שמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל ששמע מפי הקדוש רבי יעקב שמעמילעש ז"ל שכל מי שנכשל בעון יין נסך על כרחו אחר כך יהי' מגולגל בחמור כי לשון נופל על לשון כי תרגום של יין הוא חמר, על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאיסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך הוא גם כן אסור כמו יין נסך וכל הפורש מאיסור זה נקרא קדוש וקדוש יאמר לו. (קב הישר פרק עו דפוס ישן. וכדפוסים החדשים חסר)

— סג —

אנשו מעשה מחמירים אפילו בהסתכלות עכו"ם על היין.

בספר מדרש תלפיות אות י' כתב בשם ספר טעמי המצות ז"ל: ראיתי אנשי מעשה שהיו מחמירים על עצמן שאפילו בראיית העכו"ם את היין לא היו רוצים לשותתו, אע"פ שלא נגע בו הערל כיון שנתן בו עינו אין בו סימן ברכה, ומנהג ותיקין הוא.

(טעמי המנהגים עמוד קלד)

— סד —

חכמי ישראל עברו על עבירות נוראות ע"י שנכשלו פעם אחת בטריפות הגם שהי' באונס גמור, ונענשו אח"כ במיתה משונה רח"ל.

מובא בספר שמחת הרגל על מגילת רות, כי מלך ספרד אחד קרא לחכמי ישראל וגזר עליהם אחד משלש, או לאכול חזיר או לשתות יין נסך, ובחרו לשתות יין נסך, באומרם שהוא רק איסור דרבנן. וישתו וישכרו עמו ואח"כ הביא לפניהם מאכלות אסורות ויאכלו וישבעו מאור. ואח"כ הציע לפניהם

קיא

מטות זהב וכסף והביא להם זונות והזנו אותם בשכרותם. ויהי בכורך כאשר פג יינם מעליהם אז ראו את כל הנבלה אשר עשו וכשלתם לקו ומתו באותו שנה במיתה משונה ר"ל. (ועי' אבות דר"נ פ' ט"ז אות ב' מעשה דר"ע וכו').

— סה —

**הבעל שם טוב זי"ע לא רצה לאכול לפת ע"י שנתגדל
בכנסיות נכרים.**

על שולחנו של הבעש"ט זי"ע הניחו לפת בשעת הסעודה, כשראה הבעש"ט זי"ע את הלפת, אמר שאינו רוצה לאכול, כיון שראה שלפת זה גדל בכנסיית נכרים. היוזו את הלפת לשיפולי השולחן ואיש לא טעם ממנו.
(שכחי הבעש"ט)

— סו —

**מעשה מגדול אחד איך שצריכים לזוהר לנער ולברוק התיק
של טלית ותפילין בערב פסח מפרורי חמץ שנופלים שם כל
השנה מהתיקון כו'.**

סיפ"ר כ"ק אדמוה"ז מוהרא"ז וצלה"ה שפ"א באמצע התפילה בערב פסח עלה במחשבתו, היות ונרתיק של טלית ותפילין לא שומרים כהוגן כל השנה מפרורי חמץ, כי לפעמים מחלקים בביהמ"ד מזונות ויי"ש לתיקון וכדומה, ויארע לפעמים שיפול פרורי חמץ לתוך הנרתיק של הטלית ותפילין, ותיכף ומיד אחר התפילה ניקה בעצמו היטב את הנרתיקים, ואף הופכן לצידן הפנימי לנקותו, ואח"כ גדלה שמחתו מאד שחידש דקדוק בעניני פסח, שהוא מילתא דלא רמיא עליה דאיניש.

— סז —

מעשה מצדיק שבדק השטריימעל מחמץ, וזכה לאור גדול.

וברומה לזה סיפר כ"ק אדמוה"ז מוהרא"ז וצלה"ה, שעוד בשחר ימיו כשישב על כס הנשיאות בעיר נדבורנא, עלה בדעתו, היות ומלבוש שב"ק השטריימיל מונח לפעמים בשב"ק וביו"ט הן בבית, והן בביהמ"ד, על השולחן

שאוכלים עליו, ויכול להיות לפעמים פירורין משיירי הסעודה, ונכנס לתוך השטריימיל, וח"ו יוכל להישאר שם בפסח, ותיכף כשעלה במחשבתו זאת, לקח בהתלהבות את השטריימיל ובדק אותו לכל צדדיו ואפילו מתחת לראשיו (שפיצען) עד שהוכשר לפסח, והמשיך אדמוה"ו, ואמר בזה"ל, ראו מה מצוה עושה, כי השטריימיל שהיה לו בעת זו היה כבר משומש וישן מאד, ובליל התקדש החג אחר התפילה ניגשו אליו המקורבים, וברכו אותו בברכת תתחדש על שקנה לו שטריימיל חדש, ונימק רבנו הק' כי ע"י שהייתה לו השתדלות מצוה זאת, נשפע על השטריימיל המשומש והישן, אור חדש ממש, מגודל המצוה לש"ש.

— סח —

**הנזהר מלהניח כל השנה ספרים על שלחן שאוכלים עליו
מקיים מצות עשה.**

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א אמר בשם דודו הרה"ק ר' יוסף מניריטיאזו בהרה"ק מוהר"מ מנדבורנא וצלה"ה, שאם שומרים כל השנה מלהניח ספרים על שולחן שאוכלים עליו, מקיימים בזה מ"ע של למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך.

(מס' רוא דעובדא שער האותיות אות ז')

— סט —

**הצדיק מהר"ם בנעט זצ"ל כמעט לא הלך כל השנה חוץ
לביתו ואעפ"כ דקדק לילך לאפות מצות אפילו לבני ביתו,
אף שהי' שם משגיח נאמן.**

בא וראה איך נהג אדמו"ו הגאון החסיד מהר"מ בנעט"ו הנ"ל זי"ע. אף שהי' פרוש מהעולם רוב ימיו לא נראה בחוץ רק ישב כל השנה בבית מדרשו ומקום תפלתו חוץ מה שלפעמים הלך מביתו לבהכ"נ בש"ק קודם קריאת התורה וביו"כ, או לסנדקאות ודומיהם כידוע לכל מפרישות שלו. ולבית האופה המצות אפילו של ב"ב הלך בעצמו עם הבני ישיבה שלו והשגיח וגם עשה מצות ומה יפה אף נעים המנהג בק"ק ג"ש שראיתי ב"ה שמדקדקין מאוד באפיית המצות שיהיה בהכשר גדול. והוא שבכל בית שאופין שם מצות הנקרא (באק הויז) אפי' בעל האופה בר אוריין אינו נאמן ע"ע, רק (הבעקער) מחוייב דוקא לשכור למדן וי"ש א', ונקרא (אויבר משגיח) משגיח וכו'.

— ע —

איך צריך לדקדק בכשרות ובמצות גם בשביל האורחים.

... ברם זכור אותו איש הצדיק לטוב אשר היה מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום הוא ידי ה' ואוהב ישראל הרב המאה"ג הצדיק המנוח מו"ה אהרן הלוי זי"ע, (שהיה אב"ד בק"ק שיראדו). עוד מדה אחרת היתה בו עשה חסד עם העניים עם מסירת נפש לפעמים כאשר ידעתי מכמה ענינים כאלו. בפרט כאשר בא ימי החג הנ"ל אז בזה עצמו לכבוד אבינו שבשמים ובניו העניים שיהיו להם מצות בכשרות כראוי ונכון. וזכות זה יעמוד לו שיזכה לחוות בנועם זיו העליון. (תהלים משפט צדק. שושני לקט).

— עא —

מעשה נורא מאיש שנכשל בחמץ בפסח. (ב) על ידי אכילת חמץ הלכו הכלל ישראל בגלות.

היה מעשה שאירע מקרה דע רח"ל לאיש אחד שהיו לו קשרי מסחר עם אדונים בעלי אחוזות, ובחזה"מ פסח היה אצל אדון אחד בעניני מסחר והלה כיבדו בכוס שכר. היהודי שכח שפסח היום, ושתה השכר. אח"כ כשזכר — בא אל הגאון ר' יוסף שאול נתנון זצ"ל לקבל תשובה ע"ז. הגאון מהרי"ש ז"ל שלחו לכ"ק מרן מהר"י ז"ל, וציוה אותו שבשובו — יבא אצלו עם תשובת אדמו"ר הק' ז"ל. ויהי כאשר סיפר האיש לכ"ק מרן ז"ל מה שאירע לו, וביקש תשובה ע"ז, הודה לן מרן שיסע מביתו לאה"ק. כששמע הגאון מהרי"ש ז"ל את זה אמר שהיה רוצה לדעת מקור דין זה. כשספרו זאת למרן ז"ל, אמר שמקור ד"ז הוא ממדרש איכה: גלתה יהודה מעוני שאכלו חמץ בפסח. מבואר מזה דעונש אכילת חמץ בפסח הוא גלות. ואם אדם צריך כבר לגלות מביתו למקום אחר, מוטב כבר שיסע לארה"ק. אח"כ אמר הגאון מהרי"ש ז"ל: ראו איך שיש לצדיקים עינים פקוחות ומאירות בתורה דהטעם שעל תיבת ונכרתה (שמות י"ב י"ט) דכ' גבי אוכל חמץ הוא גר שייס מה שאין כן בשאר מקומות דכ' גמי ונכרתה, לרמו דהתיקון של עוון חמץ בפסח הוא גלות.

(מס' הגש"פ אמרי קודש).

— עב —

מעשה מאמורא שמסר נפשו למיתה שלא רצה לאכול דבר איסור — וע"י מסירת נפשו ניצול לבסוף ממיתה.

מעשה בר' אבא בר זמינא שהיה חייט. והיה פעם אחת תופר בגדים ומתקן אצל גוי אחד בכיתו בעיר רומי. הביא זה הגוי לפני ר' אבא זה החייט כשר נבלה ואמר לו אכול זאת. אמר לו אין אני אוכל מאכל זה. אמר לו הגוי אני אומר לך שתאכל שכאם אין אתה אוכל אזי אהרגך. אמר לו ר' אבא אם אתה רוצה להרוג אותי הרשות בידך ואין אני אוכל זאת כי הוא כשר נבלה וזה אסור עלינו, כי אנכי יהודי. אמר לו זה הגוי כעת אני אגלה לך את הכל. כי כוונתי הייתה בזה להיפוך. כי אדרבה אם היית אוכל זאת היית הורגך כי כל אדם צריך להיות חזק ואמיץ באמונתו. אם הוא יהודי צריך לאחוז ברת יהודית לגמרי. אפילו אם רוצים להרגו צריך לשמור את רתו. וכמו כן אם הוא גוי צריך להיות גוי גמור. אמר ר' מנא אם היה ר' אבא בר זמינא שמע את מה שהתירו רבנים כשאר המצות לעבור ואל יהרג בצנעא. היה אוכל הבשר הזה כי זה ג"כ היה בצנעא (עי' מזה בספר חסידים סימן די"ט).

(מעשי הגדולים)

— עג —

אדם פשוט זכה לעולם הבא, על ידי שהי' נזהר מספק מאכל איסור.

בספר הקנה רף קל"ב כ' וז"ל, ושמע בני כי פעם אחת הלכתי לכרכי הים וראיתי אדם אחד צר דגים והעלה כרשת שלו ז' דגים וזרקה לשמים ויצאה פס יד וקבלה, שמע קול ואמר מזומנין לך לעוה"ב, ואמר לי לעולם לא נכנסתי לא בספר הוראת אכילה ולא בספק הוראת עבירה. ואמרתי לו אשריו ואשרי יולדתו עכ"ל.

— עד —

מעשה פלא מתלמיד הבשטה"ק זי"ע שהרגיש במאכל איסור, על ידי שראה גודל התאווה לזה, והציל כל חבריו הצדיקים והחסידים מאיסור נורא של אכילת טריפות.

באחד מסיפורי חב"ד מסופר, אשר בעת התוערות גדולה שהיתה אצל החסידים ואנ"ש, בימים הראשונים של נשיאות בעל התניא זי"ע נבג"מ, בעת שהיו אז הארזי לבנון אדירי התורה, זקני החסידים שזכו עוד להסתופף אצל קוה"ק הבעש"ט זי"ע ועכי"א, וחסידים שהתגודרו שנים ו'בות אצל המגיד ממעזריטש זי"ע, בעלי כשרונות אמיתיים מתלמידים הראשונים של הרבי נ"ע, אבידי חכמה ואידי הדיעה, והחסיד ר' נתן ש"ר"ב ז"ב וביא סעודה טובה, דיאה צלוי', ושם בעת ההתוערות הי' ג"כ החסיד ר' שמואל מוונקעש, בין גדולי החסידים לומדי נגלה ומשכילי החסידות, הי' ר' שמואל נחשב כעין ברחן; בלימוד, הן בנגלה והן בנסתר, לא נשמע מפיו כלום, וגם אריכות התפלה ע"ד חב"ד לא דאו אצלו, דק בשמחה כל היום ומילתא דבריחותא תמיד על לשונו. ובכל התוערות הי' ר' שמואל השמש, שז"בא וחילק המשקה להמסובים, וכשהביאו הסעודה מר' נתן, נתנו הקדירה לר' שמואל מונקעש שיחלק להעולם. והוא הי' במוז טוב ורקד הרבה, ועשה הרבה "חכמות" עם המאכל, וכמה שלא ביקשו שיחלק את המאכל, רקד הרבה ולא הטה אוזן קשבת לכל דבריהם.

וככה עבדו שעות אחדות, עד שהחליטו האברכים בעלי הזדוע לקחת בעל כרחו, כשראה ר' שמואל שהם דוצים ליקח בזדוע, קפץ מהר וזרק המאכל לתוך מים עכורים, והתחיל שוב לרקוד בשמחה עצומה, וכולם נשאו מאד משתוממים ממעשה הלו: היתכן לעבוד על כל תשחית וביזוי אוכלין על זה האופן, והם לא שקטו עד שהחליטו לקיים פסק עליו. וכששמע ההחלטה קפץ ר' שמואל במהירות על השולחן והזמין עצמו לקבל הפסק דין. והאברכים נתנו ביד דחבה, כשהרגיש שהחברה הפסיקה, ירד מהשולחן בניחותא והלך לחפש איזה מאכל אחר עבור החסידים. כבר הי' אז אחר הצות לילה, עכ"ז מצא אחד מבעה"ב שבליאזנא שקיבל ממנו קעדה גדולה עם כרוב מחומץ. הוא חזר בריקוד של שמחה והעמיד הקערה על השולחן. ואותם שרצו תחילה לטעום מהריאה הצלוי', הביטו בעינים רוגזות על ר' שמואל מונקעש. פתאם הגיע הקצב במרוצה ובבהלה גדולה וצעק: רבותי, אל תאכלו מהדיאה, מפני שהיא טריפה. כולם נשאו משתוממים ומבוהלים מצעקת הקצב. והקצב סיפר שהיא טריפה. כי הוא הי' באותו יום בכפר, ואשתו נתנה לאשת שאירע כאן טעות גדולה, כי הוא הי' באותו יום בכפר, ואשתו נתנה לאשת ונתודע לו שמר' נתן ש"ר"ב באו לקחת הריאה, נעשה מבוהל, וכשראה הטעות רץ לעורר את השו"ב להודיעו, ושם נתודע לו אשר הריאה נלקחה אל הרבי בביהמ"ד ר'.

כששמעו זקני החסידים את המעשה, קראו את ר' שמואל אליהם ושאלו אותו, איך הרהיב בנפשו עוז להראות מופתים ועניני רוח"ק, וגזרו לקיים לו פסק, וברגע כמימרא כבר הי' ר' שמואל על השולחן, אבל עכשיו כבר לא נגשו האברכים, אבל זקני החסידים צוו לו שירד מן השולחן ויספר להם איך ידע שהריאה היא טריפה. אני — אומר ר' שמואל — לא ירעתי כלום. אבל כשהלכתי בפעם הראשונה אל הרבי על יחידות, הסכמתי בלבי וגמרתי ברעתי, שכל דבר גשמי נועם וערב לא ארצה, וכשהביאו את המאכל, נתאוה לי מאד, וראיתי גם שהרבה נתאוו לזה, החלטתי שבוודאי הוא דבר איסור, כי דבר היתר אין לו כח המושך כ"כ, כמו שאמר הרבי על הפסוק ורב תבואות בכח שור, פי' שכח המושך של הנפש הבהמית הוא יותר חזק מכח המושך של הנפש האלקית שהוא אדם, ולכן זרקתי הריאה אל המים כעוורים. ראו עד היכן הדברים מגיעים, ה' ירחם.

— עה —

עובדא מחרידה ומזעזעת, איך בכל הפארמעס הגדולים מערבים חלב חזיר בתוך חלב הפרות רח"ל, והרבה מאחבנ"י שותים חלב עכו"ם בלי שישאל עומד ע"ג בהיתר קלוש של איזה רבנים, שכאן לא שייך הטעם של חז"ל לערב דבר טמא.

... נודמן לי מחמה

פרנסתי לשהות זמן טובא בעיר "ראקוואר פענסלוועניע", ולא הי' שם כלל לקנות "חלב ישראל", וטרחתי ונסעתי לעשיריות מחלכות (פארעם'ס) גדולות וקטנות ולא רצו למכור לי אפילו טיפת חלב, כולם פה אחר הודו ואמרו כי כל חלב הנחלב במחלבה שלהם כבר נמכר ע"י (קאנטראקט) לבית חרושת גדול מאוד, ואשר ע"כ ידיהם אסורות מלמכור ליחידים אפילו משהו מחלבם, מידי דברי עם הבעלי בתים של בחי מחלכות הנ"ל, נדהמתי לשמוע סדר יצרותן ומכירתן.

הרצתי להם גודל תמיהתי, על מה שראיתי בכל מחלבה (פארעם) חזירים לרוב, וכגודל תמיותי שאלתי מה ענין גידולי חזירים במחלבה? הכי עסקיהם נעשית בכפליים למכור בשר חזיר על מנת לאכול, וחלב פרה לשתות? הבעלי בתים (וכן שמעתי מהפועלים דרשם) אמרו לי כי טעיתי ברמיזתי וכל עסקן במכירת חלב לבר, אך שלעסק זה נצרך להם חזירים, כאויר לנשימה, ובלעדם יכולים לסגור המחליבה, פי' שמאד מצוי כי בעלי הקאמפאני הלוקחים חלבם באין לקבל החלב ב' או ג' פעמים בשבוע ובכדי שלא יתקלקל חלב הנחלב מידי עמרו כמה ימים, מוכרחים האיכרים

קז

לערב חלב חזיר, הגורם שחלב הפרה יתקיים ימים רבים, וגם מרוויחים שהחלב נעשה שמן יותר ע"י תערובת זו.

דרשתי וחקרתי היטב והחרדה אחזתני, כאשר נוכחתי לדעת שבמתכונת זו נמצאים כל בתי החליבה הקטנים שבמדינת פּענסלאוועניע, וג"כ בשאר עירות.

נוסף על כל הנ"ל, שמעתי מבעלי המחלבות הנ"ל שהחברה (הקאמפאני) שלו מכרי החלב לוקח לוקח ג"כ חלב ממאה ארבעים ושבעה 147 בעלי מחליבות (פאדעס'ט) ומקפת כל פענסלוועניא כאשר מסחרם גדול והולך עד שמצורתם פרוסה במכירת חלבם לחלק חשוב מעיר נוא-יארק, ועוד איזה עיירות הסמוכות.

ויהי בשמעי הדברים האלה אימה חשכה וחרדה גדולה נפלה עלי וארכבותי דא לרא נקשן, ובכל גופי אחזני השבץ. דהלא זאת אומרת שכל יהודים החפשים ורבבות מהחרדים לרבות כמה בעלי מכשירין המסתמכים על פסק הרבנים הנ"ל להקל בארצה"ב מטעם שאין מערבין חלב טמא, ולא נמצא טמא בעדר כל סמכותם על משענת קנה דצוץ, שהרי מדברי בתי החליבה הנ"ל יוצא כי הפצה גדולה של תערובת חלב חזיר בחלב רגיל מתהלכת בכל קצות ארצה"ב שהרי מובן מאליו דכמעשי בתי חליבה (פאדעס'ט) הנ"ל עושין שאר בתי החליבה גם בשאר עיירות שבארצה"ב כרי להשיג שתי מטרות הנ"ל (היינו חלב שמן וחלב המתקיים לכמה ימים) ומאז נגזל ממש המנוחה ממני כיום ותדר שנתי מעיני בלילה, קול גדול ולא יסף דופק מבין מפתחי לבי בקריאה חזקה מה לך נדרם כיון שגילו לך דבר נודא זו מן השמים באופן פלאי על ידי מסבב כל הסיבות, הלא ימצאך עון גדול אם לא תעשה המוטל עליך לפרסם בשערי בתי ישראל מה שראו עיניך ושמעו אזניך בסדר ייצור החלב כארצה"ב, ואולי יהי לתועלת גם לבני ישראל שבשאר ארצות לחקור גם המה שבבע חקירות ובדיקות אם לא כמכשולי בני ארצה"ב נכשלים גם המה.

— עו —

בבתי החרושת הגדולים כמעט אי אפשר להמשגיח לראות כל הסדר. מערבים דברים אסורים, והמשגיח אינו יכול להרגיש כלום מזה.

שם במרחץ ישבנו יחד אני ... עם כ"ק ארמו"ר בעל דרכי תשובה וצ"ל על ספסל בתוך היער. ושאלנו את כ"ק אודות ה"קאקוס-פוטער" שמסתפקים ממנו למאכלי בשר ולמה לא ניחוש כמו בחלב שקדים שצריכים להניח שקדים כשמבשלים אותו עם בשר דלא לייתי לאחלופי. והשיב לנו: מה לכם לשאול אותי שאלה זו? הלא אי איישר חילי אבטליני' לגמרי. כי אני שלחתי

את בני (בהמ"ח מנחת אלעזר) לעיר אוסט. מקום הפאבריק הגדול צערעס, ובבואו בבית המכונה וישאל: היכן הוא המשגיח? ויענו אותו: עתה הלך לביתו. הלך אחריו ויאמר לו: היכן המפתח מחדר הכשר? ויאמר שכחתי אותו בבית המכונה. ודי בזה. ועוד לו יהי שעומד שם משגיח בתדירות. האיך אפשר להיות משגיח בפאבריק גדול אשר יוצאים ממנו 24 וואגאן סחורות הנעשים מחלב, בורית ונרות ועוד ועוד וקנים (ריירען) שופכים מזה ומזה מתהום ארצה ועד רום רקיע. ובעיני בשר אי אפשר להיות משגיח על זה. ועוד: הסכמנו זה זמן לא כביר באסיפה כללית שלא ליתן שום הכשר רק לאנשים שיש להם בעצמם נאמנות בעיני כשרות. להם יתנו הכשר לכשיבואו המקום שאין מכירים אותם ויתנו עידיהן בכתב הכשר. ומה אוכל לעשות שאין לי כח לבטלו. ועוד אספר לכם זה זמן לא כביר רצה הארון... לעשות בית חרושת (פאבריק) בעיר טשאפ ורצו ליתן לי שני אלפים לשנה שאניח הבד"צ שלי ליתן לו הכשר ומשגיח, ולא נתתי מטעם הנ"ל. ועוד האיך אתן הכשר על דבר שאדמו"ר הקדוש משינאווע אסרו.

(מס' שיחות יקרים אות פ')

— עז —

סיפור נפלא איך שהגה"צ ר' מיכאל דוב ווייסמאנדעל זצ"ל, תפס חמץ בעת ייצור יין שרף כשר לפסח.

את הסיפור דלהלן סיפר הגה"צ מנייטרא שליט"א שהוא העיד ששמע זאת מפה קדשו של הגאון הצדיק ר' מיכאל בער זצ"ל.

ומעשה שהי' כך הי': ויהי היום נכנס לביתו של רבה של נייטרא אדם דתי שהוא בעל מפעל, וביקש מרבה של נייטרא שיתן לו השגחה על יין שרף שהוא מכין לפסח, תחילה לא רצה רבה של נייטרא לשמוע כלל על כך, מאחר והוא ידע בכמה קשיים שהדבר כרוך, אך לאחר שבעל המפעל לחץ עליו ולא הרפה, הוא הסכים בתנאי כפול שחתנו הגה"צ ר' מיכאל בער יבדוק את כל המפעל מתחילת הייצור ועד לשייוק, ובעל המפעל הסכים.

ר' מיכאל בער ביקש שלשים יום בכדי שיוכל ללמוד את תהליך הייצור, האם באמת הכל על הצד היותר טוב, בעשרים וחשע הימים הראשונים עבר הכל חלק, ונראה היה שבעל המפעל יקבל את ההכשר המבוקש.

ק"ט

אבל כיום השלושים קרה משהו מעניין, ר' מיכאל בער שם לב לצינור קטן שאינו יכול להגיע אל הקצה השני שלו, ואז הוא שאל את בעל הבית מהיכן מגיע צנור זה, ואז הוא נאלץ להורות שדרך צנור זה הוא מכניס חומר שהוא חמץ וראי...

עח

מעשה שהי', מנהלי בתי החרושת אינם מקבלים את מרות המכשירים.

רבה של שאפראן זצ"ל הגיע בשנות המלחמה לפעסט, ולא ניתן היה להשיג מצות יד, וברלית ברירה הוא פנה למאפיה המקומית היכן שאפו מצות יד, ומצא שם חתיכות מצה שכלל לא היו ראויים לאכילה בפסח. ואז הוא פנה מיד לביתו של הגה"צ ר"י שטייף זצ"ל שנתן את ההכשר לאותה מאפיה, והעמיד בפניו את העובדות.

(ב) הראב"ד זצ"ל שהיה מפורסם לצדיק ותמים לאחר ששמע את הרבדים קם מכסאו וניגש מיד למאפיה ביחד עם רבה של שאפראן זצ"ל, והזהיר את בעל המאפיה שמהיום והלאה עליו לשמוע להוראותיו של הרב משאפראן (זצ"ל) ולאפות על פי הוראותיו, לבעל בית באותו דגע לא היה כל התנגדות לכך. (ג) אך לא עבר זמן רב, והבעל הבית שינה פניו, וכבר בפרט הראשון שרבה של שאפראן העיד לו, הוא אמר לרב, ללמוד אמנם אתה יודע יותר טוב ממני, אך לאפות מצות אני יודע יותר טוב!! ולא רצה לעשות כפי שהורה לו הרב. (ד) הנה יש לנו כאן צדיק וענוותן כהלל, גדול בתורה וישראל, — זלזל הבעל הבית ברב.

עט

עדותו של הגה"צ משפראן זצ"ל, שכאן בארצות הברית אי אפשר לסמוך על הכשרים.

זוכרתי בסיפור מעניין שקרה לפני עשר שנים, כשרבה של שאפראן זצ"ל הגיע לביהמ"ד למנחה ומעדיב, וכינס את הציבור והודיע שאין לשחות מיץ מסויים מאחר והמיץ טרף, והוסיף ואמר שהיום לא ניתן כלל להסתמך על ההכשרים.

— פ —

מעשה נורא שאירע בניו יורק לפני 50 שנה (בערך בשנת תרצ"ה) כשיהודי בעל צדקה גדול האכיל טריפות את כל העיר במשך הרבה שנים, וכל זאת תחת מטה של צדקה וחסד.

היה זה לפני כ-40 שנה כאן בארצות הברית, ב"איסט סייד" — האיזור היהודי היפה ביותר באותה תקופה, התגוררו שם יהודים שומרי תו"מ, שדקדקו על קלה כבחמורה, יהודים חרדים — היה ליהודי מפעל לבשר, הוא מכר בשרים, לסוחרים וליחידים, כל סוגי הבשר, נקניקיות ופאסטראמי ועוד. הבעל הבית היה יהודי ירא וחרד, שניכר היה עליו שהוא לכאורה יר"ש גדול, היה לו זקן ארוך, ההכנסת אורחים שלו הפך לשם דבר בעולם כולו ממש כמו אברהם אבינו ע"ה בזמנו, כשיהודי היה מתארח אצלו היה נותן לו סידור לומר ברכות, ומיד נתן לו את הספל ליטול ידיים נתן לו לאכול ודאג שיכרך וכן הלאה, וכן הוא היה בעל צדקה גדול, הוא היה נותן ביד רחבה, ועד כדי כך שלרגע לא נתנו לו מנוחה, מיד כשיצא משולח אחד נכנס שני, עמדו בתור אצלו מהבוקר עד הערב, את העסקים ניהלו אנשים מיוחדים ששילם להם, והוא ישב וחילק צדקה — דבר שהוא נדיר אפילו בזמנינו.

הנתינות שלו לא היו נתינות בסכומים קטנים, הוא היה נותן תמיד סכומים גדולים, והדבר הוביל לכך, שכל יהודי בניו יורק לא רצה לקנות בשר במקום אחר אלא רק אצלו כי היו סמוכים ובטוחים שמדובר בכשר כשר שאין עליו כל פקפוק.

בנוסף לכך, היה לביח"ר שלו שם טוב, כי הוא נשא על עצמו את החותמת של רב הונגרי ששימש באחת הקהילות הידועות בהונגריה, שהיה ידוע כגאון וגדול בתורה, והיה מחבר של ספרי שו"ת, והיה מתפלפל עם גדולי הדור, ונוצר מצב שהאיטליזים האחרים כמעט ולא יכלו למכור בשר, כי כולם העדיפו לקנות בשר אצל הבעל צדקה.

חלק קנו אצלו בשל צדקותו של בעל הבית, ואחרים קנו אצלו כי הם קיוו שע"י כך הם יוכלו לקבל אצלו גם כספים למען מטרות באירופה, וחלק אחר היה מקבל אצלו את הבשר חנם, — גם בתור חלק ממעשה הצדקה שלו — לרבנים, ראשי ישיבות, מלמדים, וחלק מהישיבות חילקו בשר חינם.

היה זה בשעת לילה מאוחרת, תפסה המשטרה שתי משאיות ענקיות (טריילרס) שפירקו במפעל של בעל הצדקה, בשר של חמורים וגמלים, המשטרה חקרה בו במקום מנין הבשר, — באותה תקופה הממשלה היתה מפקחת על תהליך ייצור הבשר, וכשהיו מוצאים זיופים ושקרים היו מענישים

קכא

בענשים קשים, לראבוננו כיום אין יותר את אותה משמעת — ואז נודע שכך מתנהל הרבר כבר במשך שנים — צמרמורת עבר בכל הגוף כששמעו את הסיפור.

כשהשמועה עריין לא הספיקה לצאת לרחוב, נודע לבעל הבית שהמשטרה תפסה את המידמה, וכי מיר יוודע על כך בכל העיר, הוא תפס מיד את יריו ורגליו, וברח למקום שלא נודע שם הסתתר תקופה ארוכה...

העיד כולה סערה, הנושא הפך לשיחת היום בכל בתי הכנסת, במקואות, וכן במקומות העבודה, אפילו ילדים בתלמודי התורה ריברו על העוול הגדול שנגרם בעקבות מעשה זה כשהאכילו אותם בכשר חמודים וגמלים, הם הרי למרו במפורש בחומש שהרבר אסור — בכו הילדים.

לא ניתן כלל לתאר במילים את הסערה שפרצה בצבור כולו גדולים וקטנים. אדם אחר החל לצעוק, חייבים לתפוס אותו ולהרוג אותו, ושני ענה לו: לא! זו לא הררך, אנו חייבים ללמוד מהמעשה הזה מוסר השכל לרורות הבאים, חייבים לתפוס את היהודי ולהכניסו לבית הכנסת, ושם להכריז על העוול שהוא גרם ולהזכיר לציבור כולו את חומרת העבירה הגדולה שבמעשים כאלו, ולציין את העונש הגדול הממתין לו כשמים על כך, ואז להשכיב את האיש וכל אחר יקח שוט ויכה בו בכל כוחו כמה שרק ניתן, וכל אחר יעבור לירו וירק בפניו. אחרים ציינו שלא רק הבעל הבית אשם, גם המשגיחים אשמים, וכן הרבנים המכשירים, הם אשמים בריוק כמו הבעל הבית, ולכן אין ספק שגם הם צריכים להיענש בריוק כמו הבעל הבית כי הם עשו את עצמם כאילו שאינם יודעים. בסופו של רבר המשטרה תפסה את בעל הבית והכניסו אותו לבית הסוהר, ושם הוא נפטר ל"ע, אין צורך להוסיף לסיפור זה — העיתונות הביאה זאת בהרחבה רבה.

— פא —

פוחזים וריקים לוחצים להגאון הרהחיד"א זצ"ל, ומאנסים אותו לתת הכשר.

וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים (יב, יא). מעשה ברבי חיים-יוסף-רוד אולאי — החיד"א, שיצא כשליח ארץ-ישראל לחוץ-לארץ, באניה שירר בה ירר איש סוחר אחר שהוביל אתו מלאי גדול של גבינה בלתי כשירה למדינת איטליה. אותו סוחר ידע שהחיד"א רב גדול ומפורסם שיצאו לו מוניטין בכל תפוצות ישראל, והיה כאשר ישיג ממנו „הכשר“ על הגבינה יעלה העסק יפה. לכן היה משתדל אצל החיד"א יום יום שיתן לו „הכשר“, גם הציע לו סכום כסף גדול, ואף איים עליו באיומים נוראים אם לא יתן. אבל, כמוכן, שהחיד"א השיב פניו ריקם. הלך אותו סוחר ושכר כמה פוחזים וריקים מן מלחי האניה והללו התנפלו

על החיד"א באמצע הלילה ואמרו להשליכו לים, אם לא יתן את כתב ההכשר המבוקש. משראה הרב שחייבו בסכנה ואין מפלט. עמד וכתב להם, "הכשר" כדת וכדין לאמר: "הגבינה של המוכ"ז כשרה וישרה היא למהדרין מן המהדרין, יאכלו ענוים וישבעו וכו' וכו' וסיים: הכותב וחותם ביום ג' לסדר וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים וגומר, בספר שמו"ת שנת תק"ח לפ"ח.

כשהגיע הסוחר לאיטליה פירסם ברבים שיש לו גבינה למכירה למהדרין מן המהדרין בהכשר הגאון הגדול והמפורסם הנודע בישראל החיד"א. אולם כנהוג נתבקש הסוחר להכנס אל הרב, "מארי דאתרא" להראות את ה"הכשר". קרא הרב את ההכשר וראה שאמנם הכשר טוב ותקיף הוא, אבל כיון שהגיע לפסוק שבתאריך נצנצה תמיהה בלבו: לשם מה ציין החיד"א כי הפסוק שבתאריך נמצא בספר שמו"ת? דבר שגם תינוק של בית רבו יודע. העמיק הרב לחשוב עד שמצא: שמות' ראשי התיבות: "שנים מקרא ואחד תרגום", עיין בתרגום על הפסוק הניתן ומצא שתרגום אונקלוס מתרגם: "מתניכם חגורים – חרציקון יהון אסירין", עמד ופירש לעצמו: חריצי הגבינה יהיו אסורים.

צוה הרב לאסור את הסוחר בבית הכלא של הקהלה ואחרי חקירה ודרישה נמרצת הודה הסוחר כי הוציא את ה"הכשר" מהחיד"א במעשי אלימות. עמד הרב ובירך על החידה של החיד"א: "ברוך שחלק מחמתו ליראיו".

— כב —

טבח מאכיל נבילות וטריפות מת במיתה משונה וכלבים מלקקין דמו.

מעשה כטבח כציפורין שהי' מאכיל לישראל נבילות וטריפות, פע"א שחה יין ער"ש עלה לגג ונפל ומת והיו כלבים מלקקין דמו, שאלו לד' חנינא אי מותר להעביר המת משם, אמד להם כתיב וכשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו, וזה הי' גוזל הכלבים ומאכילן לישראל וע"כ הניחו אותו שם כי משלהן אוכלין (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ג, ילקוט פ' אמר).

קכג

— פג —

שוחט מאכיל טריפות, והרבנים אינם יכולים לבדוק אחריו,
ושאר השוחטים שותקים מפני המחלוקת.

ע"י ברכ"ת סי' ל"ט סק"ז בעובדא דק"ק בארדיטשוב שאסר
המהרש"ק את השו"ב דשם שנתכשרו אצלו יותר מהרגיל, וגם אני ראיתי
בעיר אחת שנתכשרו אצל השו"ב האחד כמעט כל מה ששחט, ומאותן
הבהמות ששחטו שאר השו"בי"ם נטרפו אצלם למחצה ויותר והרבנים לא
ידעו לבדוק אחריו ואחרי מעשיו ותלו הדבר באומנותו שהתפאר שמצטיין
יותר מ שאר השוחטים, והקצבים החזיקו בו והפליגו בשבחו, וחבירי
השוחטים העלימו עין ממנו מפני המחלוקת עד שהקב"ה אנה לידו ונתפס
ברשעו והוסר ממשמרתו (שמושה של תורה דף ק"ח לבעהמ"ח מצודות
דוד על קש"ה).

— פד —

הבעל שם טוב הקדוש גילה שבא להעולם לתקן הקלקולים
מהשוחטים.

שמעתי בשם רבינו הק' הבעש"ט זי"ע כי הוא בא לעוה"ז לתקן תיקון
עולם ואשר הי' עומד העולם ברפיון בקלקולם בשלשה עמודים שהעולם עומד
עליהם (תורה עבודה וגמ"ח) כי עמוד התורה קלקלו הבעלי דרשנים שנסעו מעיר
לעיר ואמרו דרשות של דופי לעור עיני העולם ובדו להם מדרשים פליאים
ותירצו אותם והם היו בעצמותם קלים ונוכלים, ועמוד העבודה קלקלו החזנים
הידועים בקלותם ופחזותם כי בימינו אין לנו רק התפלה שבמקום תמידין תקנום
וזהו העבודה בגלותינו (בעוה"ר), ועמוד הגמ"ח קלקלו השוחטים הקלים לאשר
אחז"ל (תענית כ"ג ע"ב) גבי אבא חלקי' דקדים סליק ענא מהאי זייתא
דביתתהו משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבי ריפתא לעניי ומקרבי הנייתא, וכן
אמרי' (כתובות ס"ז ע"ב) ופירש"י ומיקרבי הנייתא הנאתי מזומנת שאני מחלקת
לחם ובשר וכו' (ולא בממון וכו') וע"י שנתנו לאכול לעניים מבשר נבילות
וטריפות שהאכילו השו"ב הקלים נמצאו שלא עשו גמ"ח רק שעוד הכשילו את
העניים הסובבים ממקום למקום, וע"כ הי' כל שלשה עמודים רופפים עד שבא
רבינו הבעש"ט הק' זי"ע והי' בתחלת ימיו שו"ב ואח"כ בהתגלותו התפלל לפני
העמוד והי' ש"ץ ועורר לב העולם בתפלותיו בקולות נוראים והי' אומר מאמרי
תורות ע"ד האמת כדי לתקן כל אלו הקלקולים ולהעמיד תיקון עולם על מכוננו,
ע"כ שמעתי.

(דברי תורה, ח"ג פ"ו)

— פה —

מעשה מהגאון החתם סופר זי"ע.

הי' עובדא נוראה כימי החת"ם זצ"ל כנער אחד כן ז' שנים יתום מאב, אינו הבין מה שמדברין אליו, מדבר ואינו יודע בעצמו מה מדבר. כל מעשיו רמיזותיו, וקדיצותיו מעידין ומגידין שהוא שוטה ודעתו קלישתו מאד. ואחר התייעצות עמוקה של הרופאים המומחים הציעו העצה היחידית שילך לבית חינוך לילדים כאלה, וכלי שום ספק יתעלה שם עכ"פ להגיע למעלת בעל אנושי לישא וליתן ולכלכל דבריו במשפט לטרוף טרף לו, אבל דא עקא כי בשום אופן כל יתן להביא לו מאכלות כשרות וצדיך לאכול נכילות וטריפות כשאר ילרי נכרים שבשם.

והניף ידו מרן רשכבה"ג מהר"ם סופר זצ"ל בכח תורתו להמציא היחד להנעלב הלזה וסיים דבריו כהאי לשנא:

ומ"מ העידו קדמונינו ז"ל שעי' מאכלות אסורות כנעדות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, עדיין אני אומר מוטב שיהי' שוטה כל ימיו וכו' (שו"ת חת"ס אורח סי' פ"ג).

— פו —

רבה של צאנו זי"ע מעיד על שוחטים שהתקלקלו בגלל השחיטה

הדברי חיים בשו"ת (יו"ד חלק א' סי' ז') כותב שהוא ראה הרבה יראי שמים ולומדי תורה שהתקלקלו לאחר שנהיו שוחטים, שוחטים אחרים שהיו קלים קלקלו אותם, ולכן הרבה קהלות בגרמניה עזבו את הדת רח"ל.
(שו"ת דברי חיים שם)

קכה

— פז —

מעשה מכהן גדול שנעשה צדוקי בשביל שאכל טריפות.

מובא ביערות רבש שיוחנן כהן גדול נעשה צדוקי אחד שמוש בכהונה שמונים שנה, מחמת שנכשל בשוגג במאכל איסור.

שומר שמים!!!

איש קדוש שנכנס בק"ק, מקום השראת השכינה ולא ניזק פ' שנים, כל התפלות של כלל ישראל וכפרתן נתקבלו על ידו, אעפ"כ כיון שנכשל, דק בשוגג, פ"א בימי זקנתו נעשה צדוקי.

— פח —

מעשה נורא שאירע בסלאוואקיו מקצב שהי' מאכיל טריפות ח"ו, ונענש שעכברים אכלו בשרו.

ידוע המעשה הנורא שאירע בתקופתנו לפני כארבעים שנה במלאווקי בישוב סמוך לווישניץ, שהקצב רשם הי' מוכר לאחר מחשובי בעלי הכתים ולבסוף נחלה במחלה מסוכנת ואז קרא לפני גסיסתו את הדיין של הקהלה והורה לפניו שהרבה שנים מכר בשר טריפה לישראל ואמר שזה בשר כשר, ואח"כ מת. וכשהחברא קרישא התחילו לחפור הקבר נתמלא הקבר עכברים, ורצו להבריח את העכברים ולא יכלו בשום אופן, וחפרו קבר אחר וגם זה נתמלא עכברים, וזרקו לתוך הקבר קש ועצים ועשו שריפה גדולה ושמעו קולות בכי ומרוב פחד ברחו משם החבריא קרישא ואח"כ שוב נתמלא הקבר עכברים ובאו לפני הרב ושאלו אותו מה לעשות והשיב שישכיבו את המת כך בקבר ושמו את המת בתוך הקבר מתוך בכיות על החרפה של המת ותיכף שהשכיבו אותו בתוך הקבר התנפלו עליו העכברים ואכלוהו כולו רח"ל. המעשה הזאת נתפרסמה בכל הסביבה ורבים עשו תשובה.

— פט —

מעשה מעשרת השבטים.

כתב בס' דרך הנשר בשם הגאון ר' יצחק ראב"ד ווערבא שהה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער ז"ל (חתן הגה"ק ר' הלל מקאלאמייא זצ"ל) כתב בספרו ש"מ שבשנת כת"ר לפ"ק בערב פסח בא לבית חותנו איש אחד מאזיען בשם ר' אליעזר ב"ר שמעון ממדינת טיבעט (שכוא בן יאפאן וחינא) ודבריו הי' רק בלשה"ק ובקשתו הי' מחותנו הה"ק ר' הלל זצ"ל להיות אצלו פסח בלבד, ורק בתנאי זה כי הסדר יעשה הוא בעצמו על שלחן מיוחד לו, והוא יתן לו המצות וצרכי הסדר, ונרצה לו, והי' כן, ולא אכל בליל פסח, כ"א כשיעור כזית מצה כהלכה, ושוב לא אכל כל הפסח עוד מצה, ורק אכילתו הי' מפירות ותפוחי ארץ ולוזים, ולא רצה לקבל שום מתנה, ולא שום ממון ולא צרכי נסיעה וסחם שם והדבר"י אשר שמעתי ממנו ואיתי אותו החג אכתוב קצת אשר בזכרוני, הסדר הי' בלהבות פלאים כל פסוק אשר אמר בקול הי' מתרגם אותו בלשונו אשר לא נודע לנו, ורק איזהו דברי זוהר ומדרשים אשר אזכיר בתוכם שמענו, התפלל בהתלהבות בקולות וברקים לערך ב' או ג' שעות ואח"כ בא לביתו וטעם רק תפוחי ארץ בצים ופירות וכיוצא בלא בשר ומצה, ולא הי' זמן לשמוע ולדרוש ממנו, כ"א בחוה"מ וביו"ט דרשתי ממנו על מהותם ומהות תורחם, וא"ל כי הוא משולח ובא בטעם כמוס ע"פ מצות הראשים, כאשר אביו הוא ג"כ ראש הב"ד, וביניהם הם במספר לערך צ"ו אלפים כ"י תחת דגלם, וסדר הזה עם שרי עשרה שרי חמישים שרי מאות שרי אלפים והם מקיימין המעשרות, וכל כי עשרה ביכלתם להחזיק פרנסת מנהל ת"ח היושב עה"ת ועבודה ומלמד עמהם בשכחות ומועדים בקביעות עתים לתו' לפי יכלתם, ראש הנשיאים הוא מקובל ובעל רוה"ק והוא מנהיג הדור ע"פ הוא נעשה כ"ד, צדיק מושל ביראת אלקים ולא לכד לשפוט את עדתם כ"א כמו שכ' אצל בני יששכר יודעי בינה לעתים מה יעשו ישראל בכל הגולה, ואצלו ס' בשם האב"יב (ר"ת אחינו בני ישראל בגולה) והנה מה שדיבר בסוד עם מנו"ח "ל לא אדע, ורק אשר שמעתי וראיתי ממנו אני כותב כי שקר שנאתי, והנה האיש הזה דברתי עמו בד"ת ביו"ט והוא רצה רק בלימוד הפייט של ר"א הקליר, ובו דרש ע"ד האמת וכו' עם עמקות אשר ל"ה מוחי סובל, בשרשי הגלגולים, ועד"ז גילה לי הנשמות של דורינו, ואמר כי הראשונים מן לועזים בלע"ז המה באו בגלגול מן דור של כת ש"ץ ימ"ש, כאשר נכשלו עם חצונים ובאו לחיצונים, ואעתיק ממקצת מס' האביב מהנוגע לדעת בדורנו וז"ל: ר' נתן אדלר ותלמידו ר' משה סופר מפ"ב מקובלים בנסתר, רנ"א רצה לפסול השוחטים דפפד"מ, ולהכניע חותם הס"א ששורה על שוחטים פסולים בסוד על חרבך תחי' וגו' ואלמלא השיג כל רצונו בא משיח, אך הס"ס

קכז

העמיד עליו דורפים קצבים והוצרך לכרוח מפ"פ ועל ד' משולם טימסניץ מפ"כ כ' נשמת שרף — ועל הנוכ"י כ' עינו כעין חשמל — ועל מדינת מעהרן פיהם כ' נחתם היא עם חותמו של ס"ס ר"ל, וישמור עצמו כל בעל נפש לעבוד שם (ואין לך דבר שעומד בפני התשובה) — ובעיד פדאג כ"ז שהי' הנוכ"י בחיים ל"ה יכול הס"ס להיות שם, רק ברוחק בכחי' אורח ועכשיו מולך שם, ותחלת הקלקול יצא ע"י חזן וקאה"ד וכו' — ועל בתי כנסיות אלו כ' שם כל תפלתם בהם תועבה כמו אשר מתפלל בבית הכבוד, וגרוע יותר כי שם אשר מזכירין שם. ועוד זאת הי' לי לפלא, כי בבית מו"ח היה כלב מונח תחת שלחנו תמיד ובשום אופן ל"ה כח לגרשו מן הבית, וכל הכאות בו לא הועילו, וכאשר דאה הוא כן אמר לי למה אינו מתקן את הכלב הזה, וכי לא ירע מנהו כי זה הי' רב לוע"ז ממקום פלוני ושהי' סמוך לו, אשר קללו בקללות נמרצות, ונתגלגל בכלב הזה, והיא כסוד ויקרא ל"ה נובח בשמו, כי לה ר"ת לשון הנכרים, (וכזה כ' בילקוט דאובני גם בר"ת לשון הרע) וחשבתי שאינו כראי להזכיר זה למו"ח, אך בא היום וכו', ספרתי דברים הנ"ל למו"ח אשר אמר לי האישי הנעלמי הנ"ל, והשיב לי אני לא אדע איזה תיקון לעשות לו, והגדתי זה להנ"ל, וא"ל זה תיקונו אשר יעשה לו והגדתיו למו"ח ועשה כן, ומן אותה השעה נעלם הכלב ולא בא עוד והי' לפלא, וגם בעיני יפלא, והאישי הנ"ל ברגלו בא וברגלו הלך כבוקר אור אס"ח אחד תפלת שחרית, והי' ברצונו שיסע על מסילת הכרזל כנהוג ולשלם בערו ולא רצה לקבל שום ממון לעזר וכתב, כ"א לקיים את פקודתו אשר קבל מן הראשים שלהם, להיות פסח אצלינו לבר, ושוב לשוב לדרכו אשר פנה על דרך קאשויא, ומשם דרך פולין ורוסיא לפנות, והלכתי אני עם בני הישיבה שלי שהי' לי לערך ע' תלמודים אז, ללותו לדרכו. ער כי נעלם ע"כ.

— ז —

עדות ת"ח שראה שמערבבים חלב טמא בתוך חלב טהור כדי שלא יתקלקל החלב

ת"ח וחסיד יר"ש שדר כמ"ש כברלין העיר שנזרמן לפניו בעת הליכתו לשאוף אויר צח, דאה חליבת פדות בבית ארון אחד ואחר כל החליבה דאה שהביאו כלי עם חלב מסוסים ועירכו בכל החלב ושאל להארון למה יעשה כן, והשיב לו כי בתערובת זה יוכל לשהות החלב ימים רבים ולא יתקלקל כי החלב טמא אינו מניח להעמיד ואינו מתקלקל וכמה גדולים דברי חז"ל שחששו לזה.

— צא —

יהודים הודו שמערבנים חלב חמור עם חלב ישראל בכדי
שלא יקפיא ויהי' ראוי לבישול רח"ל

ראיתי מובא בס' א' מגדולי תלמידי מהר"ם שיי"ק ז"ל, שסיפר לו רבו הגאון מהרח"צ מנהיימר ז"ל, שפ"א בימי בחרותו בעת הקיץ נסע לוויין הבירה ממאטערסדארף בעגלה ונסעו אז אתו יהודים סוחרים שהובילו משם חלב לעיה"ב וויין, ושאל אותם האיך אפשר שלא יקפיא החלב בימי החום בערך ב' או ג' ימים עד בואם שמה, והשיבו לו שיש להם לזה פעולה טובה שלא יקפאו, היינו שנותנים לכל כלי גדול של חלב פרה כף או שתיים מחלב חמור וזה מחזיק החלב שלא יקפיא, ועי"ז ראוי עדיין לבישול.

— צב —

החפץ חיים מזהיר מפני מקוה שאינה כשרה

בעיירה לא הרחק מראדין נפסלה המקוה המקומית, ולאף אחד במקום לא היה איכפת לתקן את המקוה, ואז החליט החפץ חיים לעבור לאותו עיר, וכשהגיע לשם הוא שלח לכנס את כל העיר, והודיע שהוא נמצא ומבקש להגיד דרשה בבית הכנסת. כששמעו בעיירה על כך, סגרו כולם את החנויות ובאו לבית הכנסת, ואז פתח החפץ חיים ואמר: דבותי! כשאגיע לעולם העליון ישאלו אותי מה שמך? אשיב ישדאל מאיד, ישאלו אותי האם ידעת שבעיירה זו יש מקוה פסולה? אשיב כן, ואז כודאי ישאלו אותי ומה עשית?, אשיב, שנסעתי לעיירה והזהרתי את תושבי המקום, ולא דצו לשמוע בקולי, ולכן אני מבקש מכם שתמסדו לי בכתב שאני הזהרתי אתכם.

— צג —

קדושת הצדיק אינה מאפשרת שיכשל בטריופות, אפילו
כשנראה ברור ככשר

אני רוצה לספר דבר מעניין ששמעתי באזני מהגאון האמיתי החסיד הרב מזלאטשוב.

קכט

ילד צעיד בא אליו פעם בשאלה, ואחז ביד חלק מהמעיים של העופות, ושומן כיסה את המעיים, השומן היה יבש וקשה ונראה היה שאין כלל שאלה על העוף. הגה"ק מזלאטשוב תפס בידו את המעיים, ונטה לאסור, טענתי אז בפניו שלא נראה כלל על העוף שהוא טרף? השיב לי הרב: מה אני יכול לעשות שפי אינו מאפשר לי לומר כשר, ולבי נוטה יותר לטריפה, יכול להיות שהעוף טרף מסיבה אחרת, אבל לא בגלל שאלה זו, ואז הוא פנה אל הילד ושאל האם יש לו כאן את כל העוף, והילד השיב שהעוף כולו נמצא בבית, הרב ציוה על הילד ללכת הביתה ולהביא את העוף, וכשהוא הביא את העוף, הוא מצא על המעיים "מכה אשר כחוכה" שהיא כאמת טריפה.

אני מאוד התפעלתי להיווכח שדרך צדיק הקב"ה אינו מאפשר חלילה שום כשלוך.

לאחר הסיפור הזה הוא אמר לי, שעכשיו אני מבין איך שצריך להתפלל בכוונה גדולה את התפלה של רנב"ה, "שלא אומר על טמא טהור", ואין הכוונה שלא אטעה חלילה ברין, זה כבר כתוב כשאומרים "שלא יארע תקלה על ירי", הכוונה שלא ייצא מתחת ירי היתר גם במקרה שאין אני רואה את צר האיסור, שהפה לא יוכל לומר שהעוף מותר. (ספר ארץ החיים על מס' ברכות רף כ"ח מהגה"ק מוה"ד חיים מטשערנאוויץ צוק"ל בעל באר מים חיים).

— צד —

רוח קדשו של ר' סנדר מרגליות צוק"ל הצילתו משתיית יין שרף חמץ בפסח

הגה"ק רבי שלמה קלוגער סיפר, שהגה"ק מוה"ד (אלכסנדר) סנדר מרגליות צוק"ל לא שתה בפסח יין שרף, רק מהיין ששולח לו מוה"ד ר' לייב מיכעלעס מלכוב ז"ל, בכל ערב פסח הוא היה נוהג לשלוח לו בתוך חותם רדף שליח מיוחד, רק עליו הוא סמך, חוץ מיין שרף זה הוא נהג שלא לשחות מיין שרף אחר בפסח, הוא היה ידוע כצדיק ישר ונאמן.

כדרכו מדי ערב פסח, ציוה ר' לייב מיכעלעס ז"ל על המשרת להביא מהמרתף יין שרף שהיה כבר מוכן לפסח, ואז אידע טעות, והמשרת במקום להעלות את היין שרף של פסח הוא העלה יין שרף של חמץ, שנראה היה כריוק כמו היין שהיה כשר לפסח, והוא שלח את היין החמץ להגה"ק ר' אלכסנדר סנדר מרגליות צוק"ל. כשהגה"ק ר' אלכסנדר סנדר מרגליות צוק"ל הגיע בחג הפסח בבוקר חזרה מן התפילה, הוא לא רצה לעשות על היין הזה קידוש כפי שנהג לעשות מדי שנה, הוא לקח לידו את הבקבוק וסיבכו מימין לשמאל ומצר לצד במשך הרבה זמן, ובינתיים הגיעו למקום עולי רגל רבים שבאו לקבל פני רבם, וכבר היה מאוחר, והחל לומר תורה, הרבנית הזכירה לו כל הזמן שכבר תיכף ערב וכי לא עשה קידוש. בינתיים הגיע שליח עם מכתב בהול ממוה"ד ר' לייב זצ"ל, שבו הודיע לו

שהוא עשה טעות וכי הוא שלח לו יין שהוא חמץ גמור, כל הסוככים אותו היו מלא התפעלות מכך.

(מובא בשם הגדולים החדש מערכת ס')

— צה —

**עצה טובה מהצה"ק ר' אהרן ראטה זצ"ל בעל שומר
אמונים, טהרת הקודש ועוד**

מה נאמר ומה נדבר בעניני השוחטים, היות היום שנמצאו קלי דעת בעוה"ר, אוי לנו מה שאנחנו רואים ואין בידינו למחות, כי כל כך נסתמו הלככות כי א"א לומר ולדבר, ונתקיים בנו מאמר חז"ל (סוטה מ"ט ע"ב) אין תוכחה, ושומר נפשו יכרח ממקום שיש שוחטים הללו, ומי יתן לנו כח שנוכל להזהר מאכילת בשר לגמרי, אבל מה נעשה כי חש כחינו, וכש"כ מה נעשה בעניני הקצבים, שיש הרבה קלי הדעת שחשודים לאכול טריפות, וגם בשביל קצת הרווחה חוטפים ומוכרים מן הבא בידם דברים אסורים ר"ל, בפרט במקום שאין שם משגיחים, ומכשילים הניקור בעוה"ר ממיעות היראה ומיעוט השגחם בפרט בכפרים, ונמצא הרבה פעמים גידים אסורים בתוך הבשר, ואשרי לאלו היר"ש שנוהרים שאינם אוכלים רק בשר עוף, ומזה יוצא מהרבה חששים, ואין דברינו בדרך כלל ח"ו, כי ישראל קדושים הם וחלילה לי לדבר בכלל, רק בפרטות אני מדבר במקום שאין בנמצא משגיחים כשרים ויראי השם, ומי שרוצה לקדש עצמו לפני בוראו נתייעצתי עם כמה שוחטים יראים, ואמרו לי לעצה טובה שלא לאכול רק בשר עוף, וזה עצה לשמור נפשו מכמה מכשולים כידוע ליודעים וכש"כ עכשיו כדורנו.

(שלחן הטהור)

— צו —

**סומכים על השוחטים בעינים עוזרות, בעוד שאם אותו
שוחט יבקש ללוות מעות מאותו איש לא יסמוך עליו**

בספה"ק באר מים חיים פ' חיי כתב חז"ל: כדורותינו היום אם יבוא אחד וכידו סכין לשחוט, ויאמר כי הוא שו"ב ומומחה, יאמינו לו בכל שהוא, ולא ישאל ויחקור וידרוש עליו כ"כ, ויאמר מן הסתם כל המצויים אצל שחיטה מומחים הם, וכמו"כ אם א' יביא יין וחלב או דג וכדומה מדב"ים הנמצאים בהם חשש איסור, או אם יתנו לפניו דברים הצריכים בדיקה מחולעים וכו', יאמר מן הסתם יהודי מוחזק בכשרות הוא, ואינו חשוד להאכיל דבר שאינו ראוי לאכול, ולא כן יעשה אם יבוא אחד ללוות מאתו מעות או שאר דברי חפץ, לא יאמין לו כפשוטו בשום אופן עד אשר ידרוש ויחקור וישאל היטב עליו, מי הוא זה ואיזה הוא, ואם נאמן

קלא

הוא או אינו כ"כ, ואם כבר יתרצה ליתן לו, יעמיד עליו עדים ויכתוב בספר וחתום, ויפחד וירעד עד כלות הזמן אולי לא ישלם לו, והכל כשביל כי זה הוא העיקר בעיניו בכל עבודתו שעובד בעוה"ז, ולזה יתן כל לבו ונפשו ועיניו שלא לבוא לידי הפסד, משא"כ במצות ד' שלטפל נחשב בעיניו, ואם לא יהי' על צד היותר טוב, מה יהי' בזה כיון שלא זה הוא עיקר עבודתו עיי"ש באריכות שמתמרמר על מצב הדרור, ומה נענה אנן אכתרי'.

— צז —

קצב ביקש מהרה"ק מברדיטשוב שלא הכירו לשחוט עבורו, וכשביקש ממנו הלואה לזמן קצר חשש הקצב מפניו

ועד"ז יסופר בשם הרה"ק מברדיטשוב זל"ה, שפ"א בא אצל קצב אחד שלא הכירו, ושאל אותו הקצב אם אינו שו"ב, כי יש לו לשחוט בהמה אחת, והשו"ב דר כשני פרסאות ממקום הכפר, והשעה דחוקה לו להמתין עד כי יבוא השו"ב, ענהו הרה"ק הן, ורצה הקצב שהרב ישחוט לו הבהמה וישלם לו כפליים לחשועה, אמר לו הרה"ק אעשה רצונך, אבל בקשה אחת יש לי אליך, הן אני צריך היום לביתי עשרים רו"כ והוא נחוץ מאד, לכן אבקשך אשר תמחול להלות לי סך הנ"ל, ובעוד ימים אחדים אשיבם לך ברכ תודה, כי הלא הנני נוסע על הכפרים עבור נדבות, ובי"ה כי הנני איש אמת ולא אשקר באמונתי, א"ל הקצב לדבר הזה יסלח לי מר, כי הלא אעפי"כ אינני מכיר את מעלתו ואיך יוכל לבקש ממני דבר גדול כזה להלוות עשרים רו"כ לאיש אשר אינני מכירו, אז אמר אליו הרה"ק ישמעו אזניך מה שאתה מוצא מפ"ך, עשרים רו"כ אינך חפץ להלוות לי יען כי אינך מכיר אותי, ולשחוט לך בהמה רצונך לסמוך עלי, ואם הי' מזדמן אחד אשר חפץ להרויח הרייניש משכר השחיטה, והי' שוחט הבהמה ובודקה ומכשירה, היית ח"ו מאכיל נבילות וטריפות לישראל, אשר זה עבירה יותר גדולה מן עשרים רו"כ שלא להחזיר (כי עכ"פ כל יום בעמוד החזיר ומעוות שיוכל לתקן) ואז החזיר הרה"ק את הקצב למוטב, שמעתה לא יעשה מעשה כזאת, וגילה לו כי איננו שו"ב, רק רצה להעבירו מדעתו דעת נקלה.

— צח —

אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" והשו"ע מוסר נפשו בבית האסורים על כשרות המאכלות

בזמן ישיבתו של אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" במבצר הפיטרופטבלי בפטרבורג, עבר עליו פעם אחת כמה ימים שלא אכל מאומה, כי לא היה שם מאכל כשר. פקידו בית האסורים חשכו, שאינו אוכל במתכוון כדי שימות, ועל כן רצו

להכניס את המאכל לפיו בעל כרחו, אך הצדיק סתם פיו הקרוש בחזקה ולא יכלו לפתחו בשום אופן, ותהי שם צעקה רבה, וארמו"ד היה בצרה גדולה. בתוך כך בא לשם השר חוקר-הדין ובשמעו קול הצעקה שאל מה זאת, כשסיפרו לו, אמר להם: — לאיש כזה לא יאה להכניס את המאכל לפיו בעל כרחו, כי אם לרבר אליו ער שיתדצה.

נכנס אליו השר בעצמו ושאלו:

— למה אינך אוכל? הלא אפשר שחצא זכאי כרינך, וכשלא תאכל בווראי תמות, והלא מאבר עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב.

השיב לו ארמו"ד:

— איני אוכל מפני שמאכל כשר אין לנו כאן, וטרפות לא אוכל, אף אם לא יהיה לי חלק לעוה"ב.

שאלו השר:

— ואם אשיג לך מאכל כשר, התאמין לי?

השיב לו ארמו"ד:

— לעת עתה אין צורך בשום מאכל, כי הקיבה נחלשה מאוד: דק נחוץ להשיג מבית מדרקחת איזה דבר לחזק את הקיבה, וגם אם היו משיגים לי "איינגימאכץ" (מרקחת צנון) טוב מאיש יהודי, הייתי אוכל.

והוסיף ארמו"ד לאמר לו:

— "איינגימאכץ" הוא ממדידו למיתקא, ואני צריך לזה עכשיו...

אמר לו השר:

— ואם אני אשיג לך זאת, התאמין לי?

השיב לו ארמו"ד, שאם הוא בעצמו יקח מיד היהודי, ושום ארם זולתו לא יגע בו ער שגייע אליו, אז יאכל.

ובפטרבורג ישב אז הגביר ר' מרדכי מליפלי לצורך עסקיו, והיה חשוב מאוד אצל שרי המלוכה, ע"כ שלח השר אליו בקשה, שישלח לו תיכף "איינגימאכץ" טוב וכשר ע"י יהודי. הדבר נכנס בלב ר"מ: למה לו זה לשר? ולכו אמר לו, שזהו כשביל הרבי (שהוא היה מחסידיו הגדולים), ועל כן שלח לו תיכף את ה"איינגימאכץ", והניח בתוכו פתקא קטנה בזה הלשון: "אני רוצה לידע מי הוא האוכל את ה"איינגימאכץ" שלי, ובאיזה מקום", וחתם שמו. השר שמר דבריו באמונה, ולא נגע כלל המאכל, והביאו בכבודו ובעצמו כמו שהוא ליד ארמו"ד, וארמו"ד מצא שם את הפתקא, כאשר תם האוכל ביקש מהשר שישגיג לו עוד מהמאכל הזה, ומעט אוכל הניח בתוך הכלי, ואמר להשר:

— מעט אוכל צריך להניח, שתחול עליו הברכה.

ותחת המעט שנשאר הניח פתקא קטנה בזה הלשון: "אני הוא האוכל זה, ובמקום פלוני", וחתם שמו, וגם כתב שתיכף ישלחו איש אחד לוילנא, השר לא נגע גם בזה, ומסר את הכלי לר"מ, ור"מ מצא את הפתקא ותחי רוחו ואני"ש (אנשי שלומנו). ותיכף שלח ע"י השר שנית את המאכל, ואיש אחד נשלח לוילנא

קלג

ואף שלא ידעו כלל על מה ולמה נשלח האיש, בטחו בכוח ארמו"ד, שכווראי שם בוילנא ירע לאיש מטרת נסיעתו, וכך היה.

— צט —

מאכילים את העם בשר סוסים וחמורים

זהו ככלל לא צחוק או סיפור בדים, הרבר היה כתוב בעיתונים שחור על גבי לבן, ואף אחר אינו שם לב לכך כשיש דברים יותר חשובים, למשל מה אומד פורה, או מה אומד סאראת, ומה חושב קיסינג'ד, ומה דעת חוסיין, והיכן נמצאים הרוסים, כל זה נראה חשוב יותר מכל החמורים והסוסים...

אבל ידידי היקרים, כאן מדובר מטרגדיה מצערת, ממצאות שבה אנו חיים ושהיא חשובה יותר מאשר כל האישים הערכים או אחרים מראשי אומות העולם. לכן, מותר לכם לשמוע, הסוסים והחמורים הותיקים בארץ כשהם מתפגרים מעבידים אותם לגן החיות בתל אביב, שם כמובן זה אוכל מצויין וטוב והחיות נהנות מאוכל זה...

לאחרונה מציינים ראשי גן החיות שזה זמן ארוך שאינם מקבלים עוד אוכל של חמורים וסוסים, וכי החיות מאור מתגעגעות לאוכל זה, אז החלו לחקור ולדרוש מה קורה כאן, האם הבהמות הטמאות זוכות לאדיקות ימים ואינן רוצות להתפגר, או שמא מעבידים אותם לגני חיות אחרים, או שולחים אותם לחו"ל... מתברר שאת הבשר של הסוסים והחמורים מעבידים לחיות מסוג אחר ששםם "בני אדם", על כך מרווחת העיתונות שהבשר הזה חדר למסעדות בכל רחבי הארץ אורחים היושבים ליד שולחנות פרומייקה ומשלמים עשרות לידות עבור מנת הבשר שעובר למנות בשר מטוגנות, ולאיש לא עולה ברעיון לחשוב שמדובר כאן ב"בשר חמורים" או "בשר סוסים".

האנשים העושים זאת בוראי נפלו על הראש — כך אתם חושבים — אך המציאות היא שהם מתכוונים לכסף, ובשביל זה הם מוכנים אפילו לטרוף בני אדם, כווראי הנכם זוכרים את הסיפור עם אותו סטורנט שאכל מוח של בן אדם... שנית, הם טוענים: כתוב בתורה "לכלב תשליכון אותו" שכשר נבילה זורקים לכלבים, אבל לא כתוב בתורה שהכוונה היא לכלבים בעלי ארבע רגלים, אולי הכוונה גם לכלבים בעלי שני רגלים...
כן רבותי, כך זה נראה כשלא חיים על פי התורה, כשמחנכים בחינוך כפרני — מגיעים לכך שאוכלים בשר חמורים!

*

אבל מודי ורבותי, הרשו לי להעלות מהרהורי לבי כשמדובר במעשה נבלה שכזה.

אולי גם אנחנו אשמים בכך, אם מדובר כבר באכילת בשר חמורים וסוסים, אולי גם בצד השני משהו לא בסדר? מי יודע?!, הלא אומרים בשם הגאונים

שחבל ארוך משוך משני צדי המחנה, וכשצד אחד נמשך לכיון אחור אוטומטית גם הצד השני נמשך אחריו, ומספרים בשמו של ר' ישראל סלנטר שאמר כשנודע שבפאריז הגבירו את חילולי השבת סימן שבקאוונע משהו נחלש בענין שמירת השבת, ולכן אנו נאלצים לחשוב לרגע מה קורה בענין הכשרות בחוגים שלנו.

*

אינני בא כאן להצביע על מעשה שאירע פה או שם, אבל אני שואל — כמי שאינו מומחה בענין — כשמכינים לחתונות סעודות גדולות ומגלגלים מאות עופות, האם נזהרים בסכין השחיטה, בכדיקה, בריאות, במליחה, וכן הלאה, האם ריאי שמים נזהרים בכל הפרטים, או האם סומכים על השני הטוען שהכל על צד היותר טוב — או שפלוגי ופלוגי אוכלים, ולכן אין צורך כלל להרהר אחריהם, או אחרים האומרים אתה רואה שכולם אוכלים אז מדוע שיהיה צורך עוד לשאול. יתכן שאלו העוסקים בנושא לוועגים לי, אבל יתכן גם שזה נותן צביטה בלב, אבל אני מדבר כאן כאדם שאינו יודע אלא רק מבקש להעיר בכדי שיחשבו ברצינות יתר בענין.

הרשו לי בהזדמנות זו שאלה נוספת, איך נשחטים העופות, אין ספק שהשוחטים הם יהודים יקרים אבל לעתים הם שוחטים כל כך הרבה — כאלו השוחטים 500 לשעה, אחרים 600 לשעה, ואחרים 700 לשעה, — ומי יודע אם לא יוצא מכשול מתחת ידיהם, אז הרי מותר להרהר בענין כשמעלים על הדעת ששוחטים עשרה עופות בדקה — האם זה לא יותר מדי בכדי שיעורר את האדם בטרם שהוא יושב לאכול?

יתכן ואיני מכיר טוב את הנושא, אך כששם זה אוחז עד כדי כך, עלינו להרהר, אצלינו מה נעשה.

(נר ישראל)

— ק —

האוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, לבו מתטמם ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה

אל תשקצו את נפשתיכם וגו' ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם (ויקרא י"א מג), ובחז"ל (יומא ל"ט ע"א) ונטמאתם חסר כתיב, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטמם, דהיינו מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות מתטמם לבו ונפשו של אדם, עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אח"כ.

הדבר דומה לסוחר שהי' לו חנות של בושם, שנכנס פעם אחת לבורסקי, ולא יכול להתמהמה שם אף רגע, כי סרחון העורות עלה באפו, ויעץ שלא הורגל בזה מעולם ברח על נפשו, במשך הזמן נודמן לו שירד מעסקיו עסק הבושם, והוכרח להחליף מסחר זה למפח נפש, כי לא הי' יכול לסבול ריח העורות, אבל כאשר

קלה

התרגל במסחרו עמד וישב כל היום והלילה כחנותו ולא הרגיש בריח הסרחון, ונדמה ה' לו כי בורסקי הוא מבטן ומלידה.

כן הוא הענין עם מי שאוכל נבלות וטרפות ומתרגל בזה, עד שלבו מתמטמם ואינו מרגיש כלל בסרחון הנבילה, ולכן צוותה התורה ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, היינו שלא יטמא נפשו בנבלות וטרפות אפי' פעם א', כי מכיון שיתרגל בהן כבר קשה יהי' לו לפרוש מהן, כמו הבורסקי בסרחון העורות (חפץ חיים).

— קא —

הגה"צ כ"ק אדמו"ר מקאשוי שליט"א בהקדמה לספרו טל השמים עה"ת צועק על כשרות המאכלים והמקוואות בארצות הברית

מענינים החמורים שאנו מזלולים בהם המה המאכלות אסורות שמטמטמים את הלב ואם כי מנינו בראש דברינו ד' אבות נזיקין שגרמו לחורבן המדינה בתורה ויר"ש יש לחשוב גם זאת, שנתפטמו הבנים ובנות במאכלות אסורות דין גרמא שיצאו מה שיצאו. בראש וראשון למדנו לזלול באי' חלב עכו"ם אשר כידוע מד' רבי הגה"ק א"ה מצאנו בעל דברי חיים זי"ע בשם חותנו גאון הגאונים הברוך טעם זי"ע שמקובל בידו דור אחר דור שיש שם איסור נוסף מלבד הטעם המבואר בגמ' ולא רצו לגלותו, וממילא אין שום היתר בשום מקום, ובפרט שחולבים במדינה זו לערך חמישית מכל החלב שבמדינה גם מבהמות טמאות, וכל מי שנכשל יעזוב דרכו ויגעיל כליו ומה שא"א להגעיל ישכרם, וישוב את ה' וירחמהו וכ"ש בגבינה שאיסורה חמורה גם מצד הקיבה שגיבנו אותה בה. וכן כל מה שנעשה חוץ לבית ע"י פאברייק (בית חרושת) לא יסמוך על השערותיו עד שידע מה הוא אוכל וק"ו בן בנו של ק"ו בשר ושומן שאין לאכול רק אם השו"ב יר"ש באמת מרבים מבית ומחוץ כמו שכתבנו למעלה, המשגיח התמידי ג"כ כמותו, והרב הנותן ההשגחה יהי' מההולכים בדרך רבותינו ואבותינו ואם שלש אלה יעשה לה אז יאכלו עננים וישבעו לא זולת, ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה.

אם כך גדלה החיוב לבקר ולמצוא מעש בכל דבר שאיסורו איסור לאו או דרבנן עאכו"כ בדבר שכל טהרתן וקדושתן של ישראל תלוי' בו היא המקוה טהורה, כמה צריך לדקדק שיהי' נעשה בכל החומרות לצאת ידי שיטות הפוסקי', ואין לסמוך בהכשר המקוה רק על רב גדול ירא שמים מובהק, ובעל הוראה רגיל ובקי בהלכות החמורות, ויהי' מההולכים בדרך המקובל הוא ובני ביתו. ואחר שהכשיר אין לסמוך על זה לבד, רק שיעמוד תמיד תחת השגחת רב כזה שיראתו התמימה קודמת לחכמתו ויודע ההלכות והאיש המחזיק המקוה יהא יר"ש ואשתו כמותו, ולא פרוע ראש הולכת בגילוי בשר והיאך יהא לה נאמנות, ה' יצילנו לסמוך באי' כרת, על קלי הדעת, ובעיני ראיתי מקוואות שסומכין על בלנים כורים

וריקים, והוא הער הוא הריין הוא הבע"ד, להכשיר ולהשיק, מטהר ומסיק, ואם רב גדול מפורסם בידאתו ותורתו, הכשירו פעם א' אז סומכין על זה כמה שנים, כאלו הבטיח הרב שלעולם יהי' חוסן ולא יהא חשש זחילה או שאר חששות שונלרים ברבות הימים, וגם הפליטים שבאו ראיתי שסומכין על זה ומשתמשים במקואות כאלו במקומות הקיץ אשר לפני כמה שנים הוכשר פעם אחר, והיאך לא ירעו שמקוה צריכה השגחה תמידית, וגם הכלנית צריכה שתהא בת סמכא, והי' יטהר לבכינו ויזרוק עלינו מים טהורים.

לא יסמוך עצמו על שום כתב הכשר רק באופן שכתבנו כאות הקורם במהות הרב והמשגיח התמידי, וכ"ש ברברים הבאים על שולחן בפסח שלא יסמוך עצמו רק באופנים שכתבנו ואשרי למי שעושה מה שאפשר בביתו בעצמו. עכ"ז לא ניתנה תורה למלאכי השרת וכשל כח הסבל בלי עזר, רק ידקק כמו שכתבנו ולהתפלל אל ה' רחום וחנון שלא יבא בפנינו שום מאכל איסור ושום משקה של איסור ונזכה לזרע קודש תמימים וישרים בע"ה שלא יהא לבם אטום ח"ו, רק פתוח כפתחו של אולם לתורתו ועבודתו.

— קב —

הגה"צ הנ"ל בהקדמה על ספרו ברכות שמים ע"מ מכות פוסק שעל מאכלות אסורות אסור לברך

קרושים תהיו כ' הרמב"ם ז"ל (כפ' קרושים) לקרש עצמו כמותר לו, ולא להיות נבל ברשות התורה, ולשום מעצור לכל רבני הרשות, וא' מהם המבואר בכתוב, כל עמל ארם לפיהו, האכילה ושתי', יתירה, אשר מכלה הגוף כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הלכות ריעות פרק ר' הלכה ב'), ומכלה הנשמה, וכוראי הרוד חלש ואין בנו כח לסיגופים ותעניתים, אולם לא להיות מזוללי בשר ומסוכאי יין בלא הגבול הראוי, ודבר זה הגורם להיות נכשל במאכלות ושתיות האסורות, נעשה כחוק חיוב שצריך לאכול כל מין מאכל שישנו בעולם, וממילא אפילו אין הכשרות ברור, פקוח נפש רוחה כל איסורין שבתורה, אין אנו עושין הרבה חקירות, רק אם יש איזה פיתקא באותיות של קודש כבר הוא בחזקת כשר לנפש היפה, וכן אם יש איזה סוחר או ער כבר הותר הכל, והאמת שבלתי ידיעה ברורה על כל הנכנס לפה שהוא כשר, או ע"פ רוב א"א להמלט מלהכשל במאכלות אסורות ר"ל, והחיוב לשאול למורה הוראה חרדי, ותלמיד חכם אמיתי, בכל מאכל האם אפשר לסמוך על כשרות רבר זה או לא, וכן אצל שמחות וחתונות לירע בכירוד גמור מהו זה ועל מה זה, ואפילו אם באמת כשר לא צריך להרגיל עצמו וזרעו לאכול מכל מין ומין המתרגש ובא לעולם בתענוגים, שבוה עצמו מחליש הנשמה ומחליש הגוף, ומרחי אל רחי ח"ו אנו יוצאים לבקש לימורנו, בכל מיני מאכל, ומן ההיתר אנו באים ח"ו לאיסור, ושמת סכין בלועך אם כעל נפש אתה אמר החכם מכל ארם (משלי כג).

קלו

קו"ח בן בנו של קו"ח במשקאות, אשר רוב רובם אסור לשתותם, והלא ישנם משקאות בהכשר ברור ולמה לשתות ממי שיחורר אשר כמעט כולם אינם כשרות, גם בלעדי זה תסמר שערות אנוש לראות איך ירדנו לשתות יין שרף כמו בני עשוי אשר נבראו לצורך זה, לשתות ולהשתכר, ומעולם לא ראינו בר ישראל לשתות רק כטיפה מן הים, ועתה הצלוחיות עומדות הכן לרוב, לרוות הצמאים, וכל בית שאין יין שרף נשפך כמים אינו בית, אוי לעינים שכך רואות, כזאת וכזאת גברה יד הס"א כעוה"ר, ורגילים אנו לפרש (יואל ב' כו) "ואכלתם אכול" אך בכשרות ברור, דעל מאכלות אסורות אסור לברך ע"כ יהי האי ושבו ע באופן "והלחם את שם ה"א", אשר מותר לברך עלי, שנית "אשר עשה עמכם להפליא" דמבואר בשו"ע מפליא לעשות שקורש ה' רוחני בגשמי וזה פלא, ע"כ כל צורך אכילה לא לתאוה תהא רק "להפליא" לקשור הרוחני בגשמי לקיים הגוף עם הנשמה.

— קג —

עוד מהגה"צ הנ"ל בענין הזיופים שבקו" פרי תמרים" והמכשולות העצומות שיצא לכל העולם ע"י בירורם, וע"י פס"ד של הקלים בהוראה להקל באיסורים חמורים.

הגיע לידי בעת גמר החיבור הזה ספר החדש "ברכות שמים" עמ"ס שבת ח"ב, שנדפס זה עתה מהגה"צ המפ' מקאשוי שליט"א, וראיתי לנחוץ להעתיק כאן מש"כ שם על זה בקונטרס "קצה השמים" פרק ה'.

הנה כתיב כי לא מאסתים ולא געלתים, וגם אחר ימי האופל ומצוקה, בע"ה יסדו גאונינו ושיבות ובתי חינוך לטובה, ובי"ה גדלו והצליחו וכפורחת עלתה נצם, וישנם ב"ה ת"ח אברכים מופלגים בתורה בעלי כשרון, רק בא הס"מ ומרקד, לטשטש ולבלבל המוחות, יודע שכל מורה הוראה אפי' המומחים וזקנים בתורה ובשנים, כמה טרחו להעמיד ההוראה ברתת ובזיעה ופחד, ובכל שאלה חמורה נטלו עצה מחכריהם הרבנים, אפי' שימשו הרבה שנים בהוראה, אמנם על ידי הנדודים שהכל כמדבר, כל אברך שיש לו קצת ידיעה בשו"ע באיזה הלכה, כבר חושב שיכול להיות משיב, וכותב ומדפיס תשובות בכתב עת, ומחברים ספרים להלכה, וכ"א מגמתו תמיד לחדש חידושים בעל פה ולעקור המקובל והנהוג, כי אינו לפי כבודו להעתיק מהישן, וגורמים מכשולות, וכבר כ' בהתעוררות תשובה להגה"ק דערלוי הי"ד, זי"ע בשם אביו רבן של ישראל הכתב סופר, שלא יכתבו תשובות מי שאינו בקי ברוב הש"ס, ורבינו גאון ישראל הבעל אור חדש ז"ל בספרו דרשות חות יאיר, כ' שראה אברך שכתב תשובה בענין עגונה וכעס עליו, איך ירהיב בנפשו מי שאינו בקי ביסודות הש"ס לכתוב תשובה באיסור חמור ע"ש, ועתה כ"א פוסק בענינים חמורים, ולא לבד לשואלים יחידים, רק בדברים שנוגעים להכלל, כאילו להם ניתנה הארץ, והלא כל דבר שנוגע לכלל שייך לגדולי הדור, כי החיוב לשמש הרבה, ולשאול בכל ענין ובפרט בשאלה חמורה גם

את אחרים, ולא להשיב תיכף ומיד, רק לעיין הרבה ואח"כ לשאול גם דעת אחרים, ומבעלי תשובות אלו שקופצים להורות בדבר שנוגע להכלל, באים מכשולות עצומות, מכשילים הרבים לדורות, ונושאים כל העונות על עצמם, ומה מאד לכי דוי, הלא כמעט נועלים בפני עצמם ח"ו דרכי החשובה, כידוע עון מכשילי הרבים ומי בקש זאת מידם לקפוץ ולהיות מורה, כבן סורר ומורה, ישבו ללמוד ש"ס ופוסקים, ואח"כ להורות, ואם השעה צריכה לכך, אז יעיין בכל פעם ולשאול עצת אחרים ג"כ, ולא בדרך חדש להקל בכמה איסורים שכבר מקובלים בין קהלות עדות הישרים, ולחפש קולות על כל דבר, ויש גם שעל ידי שגגה או שאר סיבות, מסלפים דברי אלקים חיים, ומעתיקים להיפוך בהעתקתם מספרים, גם בגובה לב חולקים על רבותינו מדורות שעברו, וגורמים רח"ל מכשול לרבים, וכל זה על ידי טל ילדות, שהרב ילדות עושה (סוטה ז'). ה' הטוב יכפר וירחם, ויערה עלינו רוח טהרה, א"ס.

ובאמת בכל עניני הוראה יהי' פחד ה' ויראחו לנגד עיניו, לעיין ולחפש עד שידו מגעת ואחר כל היגיעות לשאול גם דעת אחרים. ולא ייבוש ולא יכלם. כי כך נהגו רבותינו. וכל שכן בענינים החמורים וכן הי' אצל כל רבותינו המורה ומפחד אלוקי' בהוראה, והלא בספרי שו"ת של רבותינו בכל ענין חמור רואים שבקשו לצרף עוד שני גדולים, ומה נענה אנו יתושים, בבקאותינו וידיעותינו הד"ל וכו'. ואם רוצה לחבר ספר בהלכה לא יכריע רק יבא וילקט שיטות הפוסקים, ותבא עליו ברכה, ואם מדפיס תשובות, אז כל הלכה חמורה וישאל לכל הפחות ג' גדולים שיסמכו על תשובה שלו, בענין הנוגע להכלל לא יכנס לזה כלל, לא יחלוק על רבותינו, רק אדרבה, יראה לתרץ דבריהם, כי כל דבריהם כגחלי אש שהיו בקיאים בכל, וגדלו בקדושה ובטהרה, והיה להם סיעתא דשמיא, רק אם יש עוד שאר גדולים מאז שהורו כאופן אחר, אז אפשר לסמוך עליהם במקום הצורך. ובאמת יש עוד מכשול הנוגע גם לרבנים הגדולים, שיש שואלים ממדינה למדינה, וכידוע בכל מדינה ישנם ענינים שאינם דומים זה לזה, הן בכשרות הן בסידור של פאברקע"ן, כל שכן בכל הנוגע הן במאכלים הן בחשמישי קדושה, צריך ליזהר שלא להשיב להשואל, כי מזה נולדים תקלות שונות וגדולות, וטרם שתבא שאלה כזו מהרבנים הגדולים, זה לזה, אין להשיב, כי אח"כ קשה לתקן והגדולים בתמימותם משיבים לכל אחד, אולם צריך להבחין אם הדבר נוגע לרבים, וגם אם יש לחשוב שיש חילוקים בין מדינה למדינה עכ"ל"ק.

— קד —

מחאה על מכירת הבשר ע"י קצבים קלים

בס"ד יום ר' פ' לך שנת תשל"ה פה פיטצבורג יצ"ו.
נהנה באתי לעזור בדבר הפירצה הנוראה שנפרץ במלואו כאן בעיר פיטצבורג שיש כאן בוטשער שיש לו השגחה מרכ מובהק, וחוף מזה שהבוטשער הוא קל

קלט

שבקלים שרוחץ בכריכת שחי' בתערוכת רח"ל ג"כ מכניס בשר משוחט קל שמגלח זקנו בימי הספירה וכו' וכו'.

ומה שנעשה בענין הניקור חס מלהזכיר שאחד סומך על השני ועוד ועוד שאיני יכול לכתוב על הגליון. ואנשים לומדי תורה ויראי השם אינם נותנים על לבם מה שנעשה כאן, וכדאי לפרסם הענין שראיתי מובא בשו"ת אבני צדק להרב י. י. טייטלבוים יו"ד א' רואה אני דבריך טובים שאפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר משומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק, על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצות וכו' ואיך נכנס עצמינו במקום צר ומשעול הכרמים ע"כ.

ובנוגע לענין שאחד מן הרבנים המפורסמים הוא הרב המכשיר, צר לי מאוד להשיב על זה שחי' חשובות. כאמת פלא בעיני מאוד למה הרבנים בארצינו אוחזים מידת השתיקה, והא לך דברים נעימים מרב מפורסם שכתב על זה בדרך כלל, הלא הוא הרב יהודה סג"ל ראזנער בספר "כתב יושר דברי אמת" וז"ל הלא או ראה או ידע כתיב ואיך מעידים על פי ידיעה מפי איש ולרוב הוי ע"י השתלשלות הירועה, כי הרב מאמין לאיש מכירו שהוא נאמן לו לפי השערות והאיש הנאמן הזה מאמין לאיש אחר פחות ממנו וכך הולך הנאמנות עד שהשלישי והרביעי עברין ממש, ובעיני ראיתי עדות רב כזה שהי' נותן הכשר לאיש נאמן אולם הנאמן נתן נאמנות לשני והשני לשלישי, עד שבן השלישי שהי' מחלל שבת בפרהסיא בא ג"כ בכלל הנאמנים. ולפי רעתי עדות הכשר כזה אשר הרב איננו עד הרואה הוא בטל ומבוטל על פי דין, ואם כי הרב מעיד על המשגיח גם כזה אינו רק עדות של ידועה קמייתא ומי יודע אם לא שבק הימנותא. כבר כתב הגאון בדברי חיים ח"ר יו"ד ס"ס ו' בזה"ל "יעיני ראו כמה יראי השם לומדי תורה שהיו אצל צדיקים ולאחר שנתחנכו באומנות זה של שו"כ נהפכו לאיש אחר אשר אם לא ראיתי בעיני לא האמנתי" ממילא אין לת"ח ליכנס בפרצות דחוקות מאוד וצריך להיות בהשכל ודעת איך ייתן הכשר ועל מי לסמוך ולהיות עינו פקוחה בכל המתרחש תחת הכשרו.

(ח. ק.)

קה

איש כשר ויר"ש בעל מאפיות מצות תובע מהרב להשגיח על הכשרות, כי הוא (הבעל הבית) ידאג רק לרווחים ולא על הכשרות

תאבדו נא בטובכם להשיבוני מפני מה נזנח כל כך שדה ההשגחה וכל מי שרוצה ליטול את כו' רובא דרובא בעלי איטליז (בוטשערס) אין להם משגיח כלל וכלל וזה שיש לו אינו רק מראית עין ובפרט הקעטערערס שיש לנו אינטערעס שיתנו ליהנות מכל מידי מגדניות וזה גורם שיעלימו עין מהרבה מיני חששות

(ואמת שהיום יש חסידים ויראי השם שאין אוכלים רק טועמים מיני פירות וכדו')
 ואוכלים שם הרבה יראים בעבור שאומרים שהקטערער הוא בר סמכא. ודכירנא
 כד הוינא טליא ולמרתאי אצל מו"ר הה"ק מו"ה ש"י קליין ז"ל בעל המחבר ספר
 דרך הטובה והישרה וקול סופרים והוא הי' חסיד מפואר וי"ש גדול וסיפר לנו
 שכשאשר דר בניר באטור ושם הי' המנהג להשכיר בכל שנה האפי' של מצות ושנה
 אחת השכיר הה"צ הנ"ל את בית האפי' ובאשר שהגה"ק אב"ד נירבאטור הי'
 אוהבו וידידו שמח מאוד שהבית אפי' של מצות יהי' ביד ת"ח וי"ש גדול אבל
 הה"צ הנ"ל לא רצה שיסמכו עליו לכן הלך להגה"ק מניר באטור וצ"ל ואמר לו,
 להוי ידוע לכן שאני אראה רק להרויח ממון ואשגיח רק על זה ולא על הכשרות
 ובכן אני מבקש ממעלתו שיעמיד משגיח הגון ואיש קשה אשר לא ישא פני איש,
 וכל זה מפני שהי' י"ש באמת ולא רצה שיסמכו עליו בדבר שיש לו נגיעות, וכאן
 הכל כשרים במקום שעל כל צעד צריכים להביט בעינים פקוחות כי בקל יכולים
 להיות נכשלים במאכלות אסורות.

(אהרן קליין שו"ב)

— קו —

אטליוזים בבארא פארק אינם מנקרים את הבשר

לכבוד המערכת נ"י.

אני כבר שוחט ומנקר במשך 42 שנה בעיר גדולה בארצות הברית, כבר חמש
 שנים שאני בפנסיה ומתגורר בכורו פארק, ויש לי שני שאלות שהם למעשה שאלה
 אחת, נכנסתי לאטליו על מנת לקנות בשר ולתמהוני הרב ראיתי שאינם מנקרים
 רח"ל, וכשבקשתי שינקרו את החלב ואת הגידים לא ידעו בין ימינם לשמאלם.
 שומו שמים! הם לא ידעו כלל שצריך לנקר.

שאלתי: האם זו כשרות? יהודים יראי שמים וחסידים אוכלים בלי ניקור? אני
 שאלתי רבנים ותשובתם היתה: אין לנו את הכח של הרב, וא"כ האם מותר למכור
 ליהודים המשלמים לבשר שהוא גלאט כשר, האם זה כשר?

ב. קייטערערס ומסעדות אין להם השגחה, האם היה באירופה בית הארחה או
 מסעדה בלי משגיח תמידי?, רבנית העוסקת בקייטערינג אמדה לי שהיא
 המשגיחה, אמת, אצל הקונסרבטיבים גם אשה יכולה לשמש כרבנות, וא"כ למה
 שלא תוכל להיות משגיחה?, לדאבוני זו "עיר פרוצה בלי חומה" ומה יעשו איזובי
 הקיר במדינות אמריקה, אם בבארא פארק הכשרות בשפל המדרגה?.

(דעד איד פ' תבא שנת תש"מ)

